

חכמת הקבלה
למועדי ולחגי ישראל

פסח

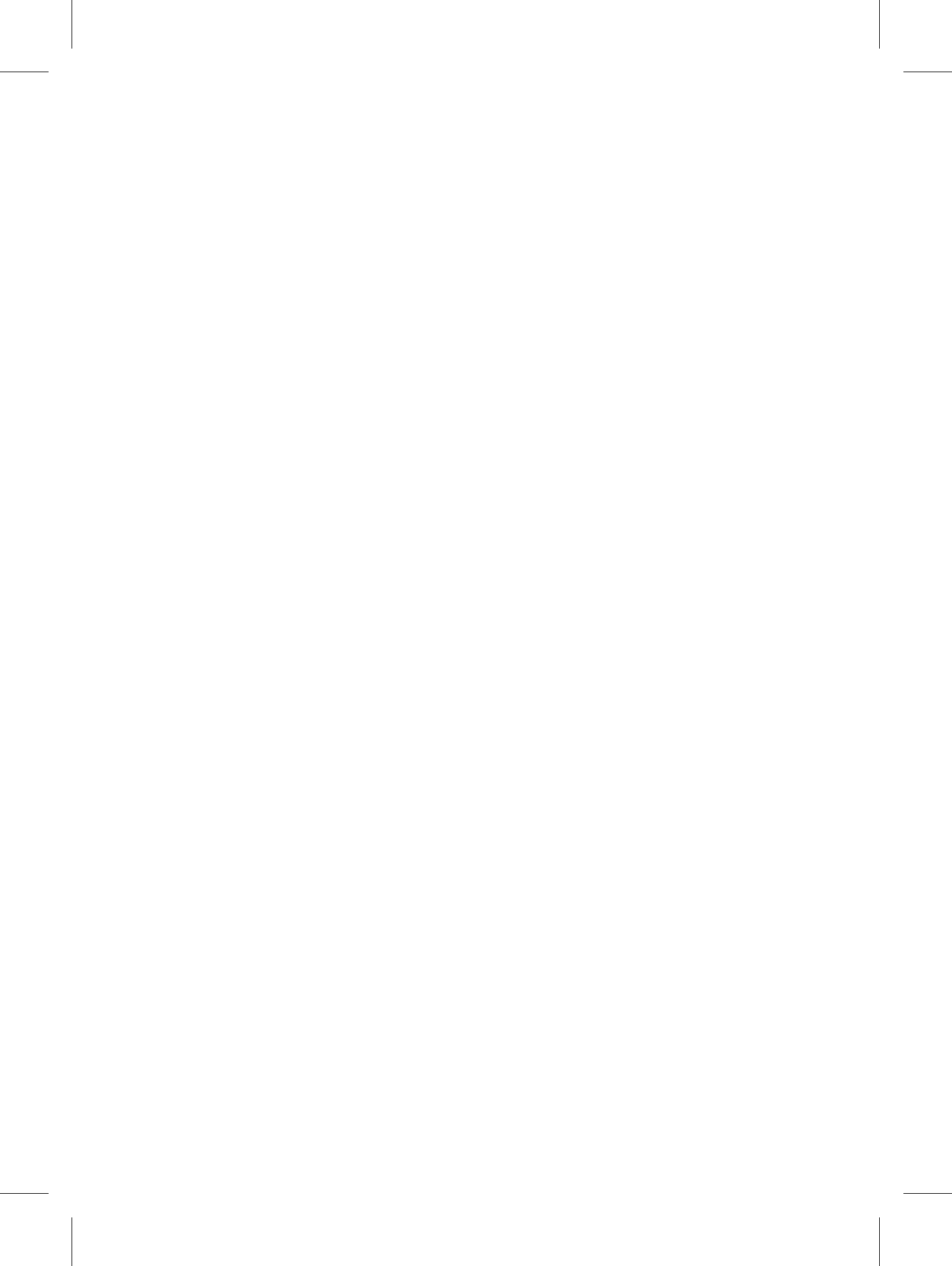
קבלה לעם
www.kab.co.il

תוכן העניינים

59	הלל בימי פסח	7	זוהר לעם שמות
60	בהעלותך	7	גלות למה ולמצרים למה
60	פסח במועדו ופסח שני	7	לחם לא אכל ומים לא שתה
63	פנחס	8	בכל אלוהי מצרים אעשה שפטים
63	חג הפסח	9	בא ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות ...
69	גִּזְרַת חַיֵּית קִנָּה	9	ויהי בחצי הלילה
71	כי תצא	11	וירח את ריח בגדיו
71	פסח חמץ ומצה	15	החודש הזה לכם
71	תפילין של ראש ושל יד	16	שה לבית אבות
72	שיר השירים	16	שאור ומחמצת
72	תפילין שהקב"ה מניח ויו"ט וחזה"מ ..	17	מצות דין
72	אסור להניח תפילין בחזה"מ	18	לספר בשבח יציאת מצרים
	כתבי בעל הסולם	19	קרבן הפסח
77	וזאת ליהודה	20	קדש לי כל בכור
80	שמעתי	22	בשלח
80	מא. מהו קטנות וגדלות באמונה	22	ויסר את אופן מרכבותיו
80	נט. ענין מטה ונחש	22	ויסע מלאך האלוקים
82	פז. ויבן ערי מסכנות	25	הייתה כאונויות סוחר
87	קמא. ענין חג הפסח	27	ויסע ויבוא ויט
87	קנא. וירא ישראל את מצרים	31	וירא ישראל את היד הגדולה
87	קנז. אני ישנה וליבי ער	33	או ישיר משה
	קנת. טעם שלא נוהגים לאכול	37	עוזי וזמרת יה
88	אחד אצל השני בפסח	38	ה' איש מלחמה
89	קנט. ויהי בימים הרבים ההם	39	מרכבות פרעה וחילו
89	קס. טעם הצנע במצוות	41	ימינך ה' נאדרי בכוח
89	קעא. זהר, אמור	43	בשעה שמשנה נכנס בתוך הענן
89	קעט. ענין ג' קוין	45	וברוב גאונך תהרוס קמיך
91	קפ. בזהר, אמור	46	אמר אויב ארדוף
92	קצ. כל פעולה עושה רושם	46	מי כמוך באלים
92		47	נטית ימינך תבלעמו ארץ
		48	לבנות מקדש למטה
95	אגרות בעל הסולם	50	ויקהל
95	אגרת י'	50	סוד שמע
97	אגרת יג	50	להזכיר יציאת מצרים
98	אגרת יד	52	אמור
100	אגרת נד	52	מקראי קודש
102	אגרת נו	55	סעודה ג' דשבת בערב יום טוב
104	פרי חכם על התורה	56	שני דמים, אחד דם הפסח ואחד דם המילה ..
104	זכו אחישנה לא זכו בעיתה	58	ארבע כוסות

זוהר לעם

שמות

גלות למה ולמצרים למה

בהם: בחכמה, בתבונה ודעת. והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכשרצה הקב"ה לקיים את העולם, עשה לאברהם בחכמה, ליצחק בתבונה, ליעקב בדעת, שבוה נקרא, ובדעת חדרים יימלאו. שחג"ת, שהם אברהם יצחק ויעקב, עלו ונעשו חב"ד. ובאותה שעה נשתכלל כל העולם. וכשנולדו ליעקב י"ב שבטים, י"ב גבולי אלכסון, נשתכלל הכל בעולם הזה, כעין של מעלה באצילות.

רנ כשראה הקב"ה את השמחה הגדולה של עולם הזה, כשנשתכלל כעין של מעלה, אמר, פן ח"ו יתערבו י"ב השבטים בשאר העמים, וישאר פגם בכל העולמות. מה עשה הקב"ה? טלטל את כולם מכאן לכאן, עד שירדו למצרים לשבת בדירותיהם בתוך עם קשה עורף, המבזים מנהגיהם ומבזים אותם מלהתחתן בהם, ומלהתערב עימם, וחשבו אותם לעבדים. הזכרים מאסו בהם והנקבות מאסו בהם, עד שנשתכלל הכל בזרע קדוש בלי תערובת עם נכר. ובינתיים נשלם עוונם של העמים, שנאמר, כי לא שלם עוון האמורי עד הנה. וכאשר יצאו, יצאו צדיקים קדושים, שכתוב, שבטי יה עדות לישראל. ובוה מיושבים ב' השאלות: למה נגלו ישראל? ולמה למצרים דווקא? כי מפחד שלא יתערבו השבטים בשאר האומות, שהיו מוקירים את ישראל, הגלה אותם למצרים, שהיו בעלי גֵּאָה ומבזים ומואסים בישראל. והיו שם עד ששלם עוון אמורי, ובאו לארצם הם, שאין עוד פחד מפני תערובות בשאר העמים.

רמו מה רצה הקב"ה להוריד את ישראל למצרים בגלות? ולמה דווקא למצרים?

רמז שישים המה מַלְכוּת ושמונים פילגשים. שישים המה מַלְכוּת, הם גיבורים של מעלה שמצד הגבורה, הנאחזים בחקיקות, בחיצוניות של החיה הקדושה של ישראל, שהיא המלכות. וע"כ נקראים על שמה שישים מלכות. והם מלאכים הממונים על האומות. שמונים פילגשים, הם המלאכים הממונים בחקיקות המלכות, שמתחתיהן של השישים מלכות. וע"כ נקראים פילגשים ולא מלכות. ועלמות אין מספר. ועם כל זה כתוב, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאימה, זו היא השכינה הקדושה, היוצאת משנים עשר אורות, והיא זוהר המאיר לכל, וע"כ היא נקראת אמא, כמ"ש, אחת היא לאימה.

רמח כעין זה עשה הקב"ה בארץ. זרק כל העמים לכל צד, ומינה עליהם ממונים. כמ"ש, אשר חֶלַק ה' אלקיך אותם לכל העמים. והקב"ה לקח לחלקו את כנסת ישראל. כמ"ש, כי חֶלַק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה, אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאימה. זו היא שכינת כבודו, שהשרה ביניהם, אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשרוה, הוא כמ"ש, רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה. מלכות ופילגשים ויהללוה, אלו הם שרי העמים שנתמנו עליהם.

רמט בעשרה מאמרות נברא העולם. וכשתסתכל, הם רק שלושה, שהעולם נברא

לחם לא אכל ומים לא שתה

רנא ישב רבי שמעון. ורבי אלעזר בנו עומד ומפרש דברי סודות החכמה, והיו פניו מאירות כשמש, והמילות מתפזרות ומעופפות

ברקיע. ישבו שני ימים, שלא אכלו, ולא שתו, ולא היו יודעים אם היה יום או לילה. כשיצאו, ידעו שכבר חלפו שני ימים שלא

אריה. ואין רבי שמעון כשאר אריות. עליו כתוב, אריה שאג מי לא יירא? ומה העולמות של מעלה מזדעזעים ממנו, אנו על אחת כמה וכמה. הוא איש, שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל והתפלל, אלא הוא גזר והקב"ה מקיים. הקב"ה גזר, והוא מבטל. כמ"ש, מושל באדם צדיק מושל ביראת אלוקים. כי הקב"ה מושל באדם, וצדיק מושל בהקב"ה. שהוא גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

אכלו כלום. קרא על זה רבי שמעון, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל. ומה אם אנו, שזכינו לדבקות עם ה' שעה אחת, היה כך, שחלפו עלינו באור ה' ב' ימים, שלא ידענו היכן אנו. משה, שהכתוב מעיד עליו, ויהי שם עם ה' ארבעים יום, על אחת כמה וכמה. **רנב** כשרבי חייא סיפר המעשה לאביו, רבי שמעון בן גמליאל, תמה ואמר, רבי שמעון בן יוחאי הוא אריה, ורבי אלעזר בנו

בכל אלוהי מצרים אעשה שפטים

השר שלהם, לקיים יפקוד ה' על צבא המרום במרום, ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם. וכל שכן השר שלהם. ע"כ כתוב, הבה נתחכמה.

שכב הרבה עבודה זרה היו במצרים. ונהר נילוס אלוה שלהם היה, והוא היה בכלל אלוהיהם. ובכולם עשה ה' שפטים. אלוהיהם מוכים בתחילה ואחר כך האומה. וכן נילוס הוכה בתחילה והעצים והאבנים, שעבדו אֵליהם. כמ"ש, ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלוהות ממש. כתוב, על צבא המרום במרום. וכתוב, ונילוס לא היה במרום אלא בארץ. לרוב מימיו של נילוס הם נדמים כמו שהיה הנהר במרום. השר שלהם מוכה בתחילה ואח"כ שאר אלוהיהם.

שכג הכאת האומה של מצרים ממש לא הייתה אלא בים, שכתוב, לא נשאר בהם עד אחד, ומקודם לכן נעשה שפטים באלוהיהם. וע"כ כתוב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה, שניבאו על העתיד, כפי מה שקרה להם. ונוסף גם הוא על שוואינו, ניבאו על מחנות מלאכים העליונים שהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו, ניבאו על מה שכתוב, ה' ילחם לכם. ועלה מן הארץ, כמ"ש, ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

שיז מה היה מחשבתם של המצרים, למנוע מישראל פרייה ורבייה, ומחשבתו של השר הממונה עליהם, שהביא זאת בליבם? כי ויאמר אל עמו השר שלהם אמר להם, היו יודעים, שכן אחד עתיד לצאת מישראל, שיעשה דין על ידו באלוהיכם.

שיח בשעה שאמר משה, בכל אלוהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה, שרו של מצרים, מרוב פחד ד' מאות פרסה. אמר לו הקב"ה, גזרה נגזרה לפניי ואין להשיבה, שכתוב, יפקוד ה' על צבא המרום במרום. באותה שעה הוסרה השררה ממנו, ונתמנה דומה להיות שר של גיהנום, לדון שם נפשות הרשעים.

שיט ובאלוהיהם עשה ה' שפטים. וכי באלוה של כסף או של זהב ושל עץ ושל אבן, יש שפטים? אלא של כסף ושל זהב היו ניתנים מאליהם, ושל עץ נרקבים.

שכ אלוה של מצרים שה היה. וציווה הקב"ה לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש. כמ"ש, פסילי אלוהיהם תשרפון באש, כדי שיהיה ריחו נודף. ועוד, ראשו על כרעיו ועל קרבו, בדרך ביזיון. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת הייתה למצרים קשה מכולן. זהו שכתוב, שפטים.

שכא באלוהיהם ממש עשה שפטים. וזהו

בא

ועבר על המשקוף ועל שתי המזוזות

פ שני דמים נראו, דם פסח ודם מילה, שהם כנגד שני כתרים, ספירות, שנראו למעלה באותה שעה, שהם ב' הקווים הסד וגבורה. הם כנגד כתר אחד, הכלול בב' צדדים הנסתרים, ברחמים ובדין. כי קו האמצעי, ת"ת, כלול בעצמו מב' הקווים. כנגדו ב' הדמים, דם מילה הרחמים שבת"ת, ודם פסח הדין שבת"ת.

פא בכמה מקומות ריחם הקב"ה על בניו: עשה אדם בית, והקב"ה אמר לו, כתוב שמי ושים לפתחך. ואתה תשב בתוך הבית, ואני אשב לחוץ אצל פתחך לשמור אותך. וכאן בפסח, אמר, רשום על הפתח סוד האמונה שלי, ג' הקווים על ב' המזוזות ועל המשקוף. ואתה תשב תוך ביתך, ואני אשמור אותך מבחוץ. שכתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר. וכתוב, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף. הרי ששמר אותם הקב"ה מבחוץ.

פב כעין השם הקדוש ה' עשו באותה שעה ג' קווים, ב' על המזוזות וא' על המשקוף מלמעלה, שדומה לצורת ה', המלכות. וע"כ, מה השם הקדוש חזר באותה שעה להיות דין על המצרים, כך חזר הדם באותה שעה להיות דין, שכתוב, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, שהציון של כולם היה אדום, הרומז על דין. והוא להראות, שאע"פ שהוא רחמים לישראל, חזר להיות דין לעשות נקמות במצרים.

פג כעין שהיא למעלה, באותה שעה כך צריכים להראות למטה, אם רחמים רחמים, אם דין דין. ולפי שהיה למעלה דין על המצרים, ע"כ כתוב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף. אשר דם רומז על דין. ולעיתיד לבוא כתוב, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. שעתידי להראות כולם

עה ההשגחה אינה נראית למעלה, אלא כשנראה ממנו מעשה למטה. וטרם שנעשה מעשה למטה אין משגיחים להעניש, חוץ מהרהור עבודה זרה, שמענישים בלי מעשה. ומשנעשה מעשה, מתעוררת ההשגחה שלמעלה. ומשום זה הכל, בין לטוב ובין לרע, תלוי במעשה.

עו כל שווקי מצרים היו מלאים אלילים, ובכל בית ובית היו נמצאים מיני מכשפים, שמתקשרים בכשפיהם בכתרים התחתונים שלמטה, ומעוררים רוח הטומאה ביניהם. **עז** כתוב, ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף. אגודת אזוב, כדי לבער רוח הטומאה מביניהם, ולהראות על בתיהם, באלו ג' המקומות את האמונה השלמה, אחד מכאן ואחד מכאן על ב' המזוזות, הרומזות על ב' קווים ימין ושמאל. ואחד ביניהם, על המשקוף, הרומז על קו האמצעי. ומשום זה, ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף, משום שרואה את השם הקדוש רשום על הפתח, שהוא ג' הקווים.

עח אם רומזים על ג' הקווים, למה נעשה זה בדם. שצבע ג' הקווים לבן ואדום, והירוק הכולל לבן ואדום. שני דמים היו, אחד של הפסח, ואחד של המילה, שמלו את עצמם. והדם של המילה הוא רחמים, אע"פ שהוא אדום. והדם של הפסח הוא דין, ולפיכך לא תלוי כאן בצבעים.

עט אינו כן. אלא, שהחזיר הקב"ה את דם ההוא לרחמים, כאילו היה הלבן שבין הצבעים. כמ"ש, ואעבור עליך, ואראך מתבוססת בדמייך, ואומר לך בדמייך חיי. ואף על פי שהיה אדום, הוחזר לרחמים, כי כתוב בדמייך חיי. וע"כ לא תלוי הדבר בצבעים. ומשום זה רשם על הפתח בג' צדדים, שרומזים על ג' קווים.

יכולה להאיר בלי חסדים. וכשנימול, נגלו בה החסדים. ואז החכמה שבה מתלבשת בחסדים, ומאירה הן בחכמה והן בחסדים. ונבחנו, שע"י המילה נפתח פתח במלכות, שתוכל להאיר. ע"כ כתוב, והוא יושב פתח האוהל.

צ כשנתגלה י' הזו, נתבשר אברהם, ונתברך בפתח האוהל, הצדק, המלכות שנמתקה בחסד. שהחכמה שבמלכות התלבשה בחסדים. כמ"ש, כחום היום. היום, ששולט החסד, חלקו של אברהם, כי אברהם הוא מרכבה לחדס דז"א. פתח האוהל, המלכות, נמתקה בחסד מכוח אברהם, משום שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל. בכל הוא המלכות, שנמתקה בחסד ע"י אברהם, אחר שנגלה בו הי' ע"י המילה. **צא** והוא יושב פתח האוהל. כמ"ש, וה' ברך את אברהם בכל. פתח האוהל הוא המלכות, המכונה בכל, כתר העשירי. כתר פירושו ספירה. כחום היום, פירושו, כמו שניתנה לו ספירת החסד, שנקרא יום, כך זכה בפתח האוהל, כי החסד פותח את המלכות, שנקראת אוהל, שתוכל להאיר. וכמו שיושב בחסד, שנקרא יום, כך יושב במלכות, שנקראת פתח האוהל, כי המלכות בלי חסד אינה יכולה להאיר בחכמה שבה, וחסד בלי הארת החכמה שבמלכות, ו"ק בלי ראש.

צב ועבר ה' לנגוף את מצרים. ועבר, פירושו שעבר על שורת הדין של הכתרים, שהיו מתקשרים בכתרים אחרים למעלה, והתיר אותם מקיומם. שהכתרים התחתונים, שבהם דבוקים המצרים, היו מקושרים בכתרים העליונים דקדושה, שמשם קבלו חיותם. והתיר הקב"ה את הקשרים ההם, ונתבטל קיומם של הכתרים התחתונים, ואז נהרגו בכורי מצרים. ונמצא, שהקב"ה עבר על דרכיו, שקלקל ההשתלשלות של הכתרים, כדי לעשות דין במצרים, ולשמור את ישראל. וכזה הוא, בכל מקום שכתוב, ועבר, ועברתי, ויעבור, יורה שהקב"ה עבר על דרכיו, על סדרי השתלשלות של

דין לעשות נקמות, יאדימו אז מלבושיו בדם. **פד** מהו הטעם, שנאסר להם לצאת מפתח ביתם? משום שאדם אינו צריך להימצא בשוק בשעה שהדין תולה על העיר, כי כיוון שניתן רשות למשחית, מי שפוגע בו ינזק. וע"כ כאן, כיוון שהדין היה נמצא למצרים, לא היו צריכים לצאת לחוץ.

פה בהוא ממש שנמצא בו דין למצרים, נמצא בו רחמים לישראל. כמ"ש, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. בכל אלו הכתרים הקדושים של מעלה, כמו שנמצא בהם דין, נמצא בהם רחמים. והכל הוא בשעה אחת. כתוב, ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא. פירושו, נגוף למצרים ורפוא לישראל. מהו ורפוא? ממה שנימולו היו צריכים רפואה. **פו** באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל. כתוב, ופסח ה' על הפתח. פסח ה' עליכם, היה צריך לומר? אבל על הפתח, שזהו פתח הגוף, שזה מילה, שריפא אותה.

פז בשעה שנחצה הלילה, והכתר הקדוש, מלכות, התעורר אצלה חסד עליון, דז"א, שאינו עולה זה בלי זה, אע"פ שהלילה היא המלכות בלבדה, מכל מקום לא יקרה לעולם שהמלכות תהיה בלי ז"א בעלה. ומשום זה, זה מכה וזה מרפא, המלכות מכה וז"א מרפא. והכל בשעה אחת. **פח** ופסח ה' על הפתח. על הפתח הגוף, משום שהוא הפתח להמשכת הרוח, שמשם נולדו. עד שלא נימול אברהם, היה סתום מכל צדדיו, שלא היה יכול להוליד בקדושה. כיוון שנימול, נפתח בו הכל, ולא היה סתום ככתחילה.

פט יושב פתח האוהל, משום שנגלה הי'. השרה בגילוי זה של הי'. החסד בצדק. שע"י המילה נגלה הי' דשם שדי, שיורה, שנמשך החסד במלכות, הנקראת צדק. וזהו הפתח של משכן העליון הקדוש, המלכות. שזה משמע, משכתוב האוהל, שהיא המלכות. מטרים שנימול הייתה המלכות מקבלת מצד שמאל לבד, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאז היא אטומה מכל צדדיה, שאין החכמה

הספירות, או כדי לעשות דין או לרחמים. ושם שכתוב, ויעבור ה' על פניו, הוא וכאן, ועבר, פירושו, כדי לעשות דין, כדי לרחם.

ויהי בחצי הלילה

חלקנו שזכינו לשמוע את זה. **ק** בשעה שהקב"ה נגלה על הגן, מתאסף כל העין, כל הצדיקים שבגן, ואינו נפרד מעדן, החכמה. ומעדן הזה יוצאים עינות, הארת החכמה, לכמה אורחות ושבילים להשגת הצדיקים. וגן הזה נקרא צרור החיים, ששם מתעדנים הצדיקים מהארת עולם הבא. ובשעה שהוא הקב"ה מתגלה אליהם. **קא** ולמה לא היה זה ביום שיגלה לכל פרסום הנס. ולמה מתו כל אלו החלשים שלאחר הריחיים והטלאים שבצאן, ולמה לא מתו מלכים ושרים ואנשים עורכי מלחמה, כמו שהיה בסנחריב, שכולם מלכים בני מלכים שרים וקצינים, ושם נראה גבורתו של שליח אחד של הקב"ה, גדול יותר מן הנס הזה, שנעשה כאן על ידו עצמו. והלוא הנס שלו היה ראוי להיות גדול יותר.

קב כיוון שזכינו לכל זה, והדרך התקן לפנינו, שמעתי, שר' שמעון בן יוחאי מטהר שווקים של עיר טבריה, נלך אצלו. ישבו עד שהאיר היום. כשעלה האור קמו והלכו. כשהגיעו אליו, מצאוהו, שהיה יושב וספר הגדה בידו.

קג כל הגויים כאין נגדו, מאפס ותוהו נחשבו לו. כיוון שאמר כל הגויים כאין כנגדו, למה כתוב עוד, מאפס ותוהו נחשבו לו? אלא דעתם של כל העמים שבעולם, אשר אמונתם היא כאין, שאינם משיגים לא מדרגות העליונות ולא התחתונות. ומשימים לעצמם אמונה של סכלות, אבל מאפס ותוהו נחשבו לו כמוץ הזה המסתובב ברוח ומתגלגל בקיץ בשדות בריקנות, שאין בו תוכן מאומה.

קד בראשית ברא אלוקים את השמיים ואת הארץ. את זה ימינו של הקב"ה, ואת זה שמאלו. נטה הקב"ה ימינו, חסד, וברא את השמיים. ונטה שמאלו, דין, וברא את הארץ.

צג לעולם יהיה האדם זהיר בתפילת המנחה. משום שהיא השעה, שהדין תולה על העולם, וצריך האדם לכוון דעתו.

צד שאין העולם מתקיים אלא על ראשי העם. אם ראשי העם הם צדיקים, טוב לעולם, טוב לעם. ואם אינם צדיקים, אוי לעולם, אוי לעם.

צה ודאי כך הוא, כי כתוב, ראיתי את כל ישראל נפוצים אל ההרים כצאן אשר אין להם רועה ויאמר ה' לא אדונים לאלה ישבו איש לביתו בשלום. כתוב ישבו, הלוא ישבו היה צריך לומר. וכן, לביתו, בביתו היה צריך לומר, שהרי העם היו נמצאים במקומם, ואנה היה להם לשוב.

צו אלא אם ראש העם לא זכה במעשיו, נתפש העם בעוונו. כמו שאמר דוד, הנה אנוכי חטאתי ואנוכי העויתי ואלה הצאן מה עשו. הרי שדוד חטא וישראל סבלו. ואם ראש העם נתפש בעוונו, ניצולים העם. כי הדין אינו שורה עוד עליהם. שכתוב, ויאמר ה' לא אדונים לאלה. כלומר, אם אינם ראשים לעם, ע"כ ישבו מדרך הזה איש לביתו בשלום. ואע"פ, שהדין כבר רכב עליהם בדרך הזה, מכל מקום כיוון שנהרג ראשם ונתפש בעוונו, ישבו בשלום. כולם ניצולים אם ראשיהם נתפש.

צח בחצות לילה ר' חייא ור' יוסי ראו איילה אחת, שעברה לפנייהם והייתה צועקת, והרימה קולות. שמעו קול אחד המכריז ואומר, נעורים קומו, ישנים העירו. עולמות, היכנו לפני אדוניכם. כי אדוניכם יוצא לגן עדן, שהוא היכלו, המלכות, להשתעשע עם הצדיקים.

צט אמר ר' חייא, עתה חצות לילה ממש. וקול זה ששמענו, יוצא ומחלחל האיילה של מעלה, שהוא המלכות, ושל מטה. שכתוב, קול ה' יחולל איילות. אשרי

ואח"כ, כיוון ששלושה יוצאים מאחד, נמצא, שאחד עומד בשלושתם. שז"א עומד ג"כ באותם ג' קווים שהאיר בבינה. כי אותו השיעור שהתחתון גורם להאיר בעליון, זוכה בו גם התחתון. וכמ"ש, המשפילי לראות בשמיים ובארץ, שאח"כ הוא משפיל עצמו, כי יורד מבינה למקום עצמו עם ג' המוחין ההם, המאירים בג' קווים, ועושה זה כדי להשפיע בשמיים ובארץ. וקו ימין מכונה כתר. וקו שמאל מכונה נור. וקו אמצעי מכונה הארה. והמלכות מכונה מאור.

קט כתוב, ויהי בחצי הלילה. כחצי, היה צריך לומר, או כחצות, כמו שאמר משה. ואם תאמר, כמו שאמרו החברים, שלא יאמרו אצטגניני פרעה, שמשה שקרן הוא. כי אי אפשר לדייק הרגע של חצות לילה. הרי הקושיה במקומה עומדת בג' אופנים, שאפילו ישראל יאמרו כך.

א. שאם כן היה לו לומר, ויאמר משה כחצות הלילה, למה אומר, כה אמר ה'. והרי ה' אמר, בחצות. וכמה שלא יכוון את השעה, לא יתפשו במשה, אלא באדון, שהרי אמר, כה אמר ה'.

ב. כי משה אמר, עד בכור השפחה אשר אחר הריחיים, ולא היה כן, אלא עד בכור השבי, אשר בבית הבור. על כל פנים אפילו ישראל יאמרו, שהוא שקרן, כי לא התאמתו הדברים כמו שאמר.

ג. שהוא אמר בשם האדון, כחצות כתוב, ויהי בחצי הלילה. ולא כחצי, כמו שאמר משה. **קי** השאלה הכבדה יותר, ממשא שבהמה יכולה לסבול, ששאלתם, למה היה מכת בכורות בלילה ולא ביום? ולמה מתו החלשים שאחר הריחיים? אלא הכל סוד עליון בין קוצרי השדה. אותם שזכו להשיג הצמחים של אור הגנוז שנזרעו במלכות, הנקראת שדה. והכל הוא ישר בדברי הנביא הנאמן.

קיא אשרי חלקו של משה, שעליו כתוב, יפִּיפִית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך. וכתוב, שָׁמֵן שֶׁשׁוֹן מִחֶבֶרֶךְ. יפִּיפִית מבני אדם, משת וחנוך. הוצק חן בשפתותיך, מנח

כמ"ש, אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמיים קורא אני אליהם יעמדו יחדיו. **קה** יעמדו יחדיו. פן יעלה על דעתך ששמיים וארץ, ז"א ונוקביה, שאינם עומדים יחדיו? אלא שהם ימין ושמאל נפרדים, שהם את ואת. ע"כ אומר הכתוב יעמדו יחדיו. ואיך יעמדו יחדיו? בואת המלכות, השולטת בחצות לילה, שאז כלול את, חסד, בואת, המלכות. ונמצאים אז עומדים ביחד.

קו את הכל עשה יפה בעיתו. את, חסד דז"א. הכל הוא, כמ"ש, וה' ברך את אברהם בכל. בכל היא הספירה שנקראת זאת, המלכות, הכלולה מן את ואת, ושולטת בחצות לילה בשני צדדים, ברחמים ובדין, רחמים לישראל ודין לעמים עכו"ם. ואומר הכתוב, א"ת הכ"ל עשה שיהיו מחוברים יחד, יפה בעתו, כלומר, בחצות לילה.

קח מי כה' אלוקיני המגביהי לשבת. מי כה' אלקינו, ז"א, העולה ומתעטר להתיישב בכתר עליון הקדוש, בינה, שהארתו מעל כל האורות המאירים והכתרים והעטרות. כי כל המוחין שבעולמות, מבינה נמשכים. המשפילי לראות, היורד בספירותיו מכתר לכתר, מקו ימין דבינה לימין של עצמו. מנזר לנזר, מקו שמאל דבינה לשמאל של עצמו. מהארה להארה, מקו אמצעי דבינה לקו אמצעי של עצמו. ממאור למאור, ממלכות דבינה למלכות של עצמו. להשגיח בעליונים בשמיים ובתחתונים בארץ. כמ"ש, ה' משמיים השקיף על בני אדם.

מדבר בהשגות המוחין של ז"א. מתחילה עולה ז"א למ"ן אל הבינה, ומכריע בין ב' הקווים ימין ושמאל דבינה שהיו במחלוקת, ועושה שלום ביניהם. ואז יוצאים ג' קווים בבינה, והמלכות המקבלת מהם. שלושה יוצאים מאחד, ג' קווים דבינה יוצאים מאחד, שהוא ז"א. ועל זה אומר הכתוב, מי כה' אלוקיני המגביהי לשבת. כי אע"פ שז"א בחי' ו"ק ולא מג"ר, מכל מקום הוא עולה לבינה ונעשה בה קו המכריע, הנקרא דעת, שהוא ג"ר, והוא מתיישב שם בין ספירות דראש.

דין, ועתידה להחריב ארצו. כמ"ש משה, בזאת תדע כי אני ה'. ויפן פרעה, שהפנה את ליבו מהרהור הזה. ויבוא אל ביתו ולא שת ליבו גם לזאת. המילה גם רומזת, שאע"פ שידע שהשם זא"ת, שהיא המלכות, תחריב ארצו, עם זה לא שת ליבו אליה.

קיה כל בכור. בכור הוא בחינת חכמה. וכל בכור, יורה שאפילו מדרגות עליונות ותחתונות נשברו משליטתם. כל אלו המדרגות השולטות מכוח החכמה שלהם, שהיא חכמת מצרים, שכתוב, כל בכור בארץ מצרים. וכל המדרגות העליונות ותחתונות, שנשברו משליטתם, כולן נראות בכתוב, שכתוב מבכור פרעה היושב על כיסאו. הרי כולן נראות בכתוב.

קיט מבכור פרעה היושב על כיסאו. הוא שליטה של ספירה תחתונה של הקליפות המקבלת ממלכות העליונה.

עד בכור השפחה. היא ספירה שמאלית, הנמצאת מתחת השליטה, מאחר ארבע ריחיים, שהם ארבע מחנות של הקליפות. זה משמע מהכתוב, אחר הריחיים, ולא מן הריחיים.

וכל בכור בהמה. הוא מתחת התחתונים. והיא נקבה מנקבות הנמצאות באתונות בבהמות וחמורים, בגסות ודקות, שהם מדרגות הטומאה. ומקבלים מהם גברים ונקבות.

עד בכור השבי אשר בבית הבור. אלו היוצאים משפחה. שבהם עושים כשפים לאסירים, לעבוד עימם לעולם ולא יצאו לחירות.

קכ ובביטחון על אלו המדרגות, מאנו המצרים לשלוח את ישראל, כי בהן עשו קשר של כשפים לישראל, שלא יוכלו לצאת מעבדותם לעולם. ובזה נראה הגבורה והשליטה של הקב"ה. וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורי דורות. כי אם לא היה הכוח והגבורה של הקב"ה, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולם לא היו יכולים להוציא את ישראל מן העבדות. כי פתח הקשרים שלהם ושבר כל אלו הכתרים של בכור השבי. כדי

על כן משחק אלוקים אלוקיך, מאברהם ויצחק. שמן ששון, מיעקב. מחברך, משאר הנביאים. וכי גבר שעלה במדרגות עליונות שלא עלה אדם אחר, לא ידע מה שאמר?

קיב אלא ספירה שנקראת זאת, המלכות, נקראת אישה. כמ"ש, לזאת יקרא אישה, כי מאיש לוקחה זאת. האיש נקרא זה, וזהו איש זכר, וז"א. כמ"ש, כי זה משה האיש. האיש הזה. הרי שאיש נקרא זה, וזה נקרא איש. וזאת לוקחה מזה, שנקרא זכר.

קיג ומשום זה המלכות, נקראת תמר. שיורה זכר ונקבה. כי התמר אינו עולה זה בלי זה, זכר בלי נקבה. כמ"ש כתמרות עשן. מה עשן עולה בלבן ושחור, אף כאן במלכות, הנקראת זאת, הכל כלול בה בחצות לילה, לעשות פעולותיה בשעה אחת, בבת אחת, לבן לישראל, שהוא רחמים, ושחור לעכו"ם, שהוא דין.

קיד ובעוד שלילה הזה לא התחלק אינו עושה פעולותיו. מאין לנו, מאברהם. שכתוב, ויחלק עליהם לילה. שנחלק, כדי לעשות פעולותיו. אף כאן משה אמר, כחצות, פירושו, כשיתחלק הלילה. שמשעה ידע, שלא יעשה פעולותיו עד שיתחלק.

קטו וכן היה, שלא עשה הלילה פעולותיו עד שנחלק. כי במחצה השנייה של הלילה עשה פעולותיו. כמ"ש, ויהי בחצי הלילה. מהו בחצי, במחצה השנייה, בזמן שהמלכות שולטת. ונמצאת תמיד זאת הזו, המלכות, לעשות פעולות. וכל פעולה שנעשתה בלילה, במחצית השנייה נעשתה.

קטז וה' הכה כל בכור. וה', ז"א ובית דינו, המלכות. וה' פירושו הוא ופעולותיו. הכה כל בכור. משה אמר, ומת כל בכור. אלא שהתעורר מלכות דמידת הדין, שנקראת כה. כמו שהפחידו משה, שכתוב, והנה לא שמעת עד כה. וע"כ נאמר, וה' הכה, שהוא השם כה, שהמית כל בכורי מצרים.

קיז פרעה חכם היה יותר מכל מכשפיו. והסתכל בזאת הזו, במלכות, שתעשה בו

אשר הִכָּה ה' שהם כל בכור. זה היה כדי לפרסם הנס.

קכו עשה הקב"ה ירושלים של מטה, המלכות, כעין ירושלים של מעלה, בינה. ועשה החומות של העיר הקדושה ושעריה. מי שנכנס אינו נכנס עד שיפתחו לו השערים. מי שעולה אינו עולה עד שיתקנו המדרגות אל החומות. מי יכול לפתוח את שערי העיר הקדושה. ומי יכול לתקן המדרגות אל החומות? זהו ר' שמעון בן יוחאי, שהוא פותח השערים של סודות החכמה, והוא מתקן את מדרגות העליונות. וכתוב, יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מי הוא פני האדון ה'? זהו רשב"י, שמי שהוא זכר מן הזכרונות. כלומר, בחינת זכר ממוחזק העליונים הנקראים זכרונות, מוחזק דאו"א, צריך להראות לפניו.

קכז וה' הִכָּה כל בכור. כל בכור סתם, שאינו אומר בכורי מצרים, משום שסובב גם על המדרגות שהמצרים נאחזים בהם, שהם ד' מדרגות הקליפות. והכל היה כמו אלו שמתו. שנעשה במדרגות הקליפות, כמו בכורי מצרים שמתו. אלו קושרי הקשרים, שהיו משתמשים בכשפיהם באלו הכתרים, מהם היו משתמשים בעליונים ומהם בתחתונים, ואע"פ שכולם הם תחתונים, עם זה היו משתמשים גם בעליונים. וכל ארץ מצרים הייתה מלאה כשפים, שכתוב, כי אין בית אשר אין שם מת.

קכח ונעשה הדין בכלם, בשעה שנתקבצו כולם בבתיהם, ולא היו מפוזרים במדבר ובשדה, אלא כולם נמצאו בבתיהם. ועשה הלילה, המלכות, את דיניו באותה שעה. והיה מאיר הלילה כיום בתקופת תמוז, וראו כל העם את דיניו של הקב"ה. כמ"ש, ולילה כיום יאיר, כחשכה כאורה.

קכט ובשעה שיצאו ישראל, נמצאו כולם מתים בשוקים לעיני הכל. ורצו לקבור אותם, ולא מצאו אותם, כי הכלבים אכלו אותם. אמנם לא כולם נאכלו, אלא גם נשאר מהם, שעליהם נאמר, ומצרים מקברים. וזה היה קשה להם מהכל, מצד אחד ראו את ישראל יוצאים, מצד האחר ראו את מתיהם.

להוציאם לחירות. על זה כתוב, מי לא יראך מלך הגויים.

קכא בכה ר' שמעון, הרים קולו ונאנח: כבר דבק נמצא. אתם חושבים, במה שהתדבק הקב"ה, ושיבחה את עצמו כל כך הרבה פעמים ביציאת מצרים. שכתוב, אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הוציאך ה' אלוקיך ממצרים. ויוציאך ה' אלוקיך משם. זכור את היום הזה, אשר יצאתם ממצרים. ויוציאך בפניו בכוחו הגדול ממצרים. הוציא ה' אתכם מזה. וחמישים פעם נזכרה יציאת מצרים בתורה.

קכב ומשיב, עשרה כתרים, ספירות, יש למטה בקליפות, כעין של מעלה בקדושה. וכולם סתומים בשלושה קליפות. שהם בכור פרעה, בכור השפחה, בכור בהמה. ושלושה קשרים קשרו על ג' מדרגות אלו, שבהם עשו, שישראל לא יצאו מן שעבודם לעולם.

קכג אשריכם אברהם יצחק ויעקב, שבוכותכם נפתחו הקשרים, והקב"ה זכר את שלושה קשרי האמונה שלכם. כמ"ש, ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם, הוא קשר אחד של אברהם. את יצחק, הוא קשר השני של יצחק. ואת יעקב, הוא קשר הג' השלם של יעקב.

קכד כל הזמנים והתגים והשבחות כולם הם זיכרון ליציאת מצרים. ועל זה עומדים כולם. ואם זה לא היה, לא היה השמירה של הזמנים התגים והשבחות. ומשום זה, לא כלה זיכרון מצרים מכל הזמנים והתגים והשבחות. דין הזה של יציאת מצרים הוא יסוד ושורש התורה, וכל המצוות, וכל אמונה השלמה של ישראל. ולפיכך נזכר יציאת מצרים הרבה פעמים בתורה.

קכה למה לא היה הדין של מצרים ביום? כתוב, היום אתם יוצאים. וכתוב הוציאך ה' אלוקיך ממצרים לילה. אלא עיקר הגאולה של ישראל לא היה אלא בלילה, המלכות הנקראת לילה, שהלילה פתח קשרים ועשה נקמות, והיום הוציא אותם ביד רמה. כמ"ש, יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים ומצרים מקברים את

שלהם, לזכר ולא לנקה. כמ"ש, זה אלי ואנוהו. שאין השבה, במקום שנמצאים זכר ונקבה, אלא לזכר. ועל זה מחכים ישראל, שכתוב, זה ה' קיווינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. משום שעתיד לעשות להם כן. שנאמר, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג כן עתיד הקב"ה לעשות להם. שכתוב, שומר מה מלילה, שומר מה מלילה. מה שם שמירה ולילה, אף כאן שמירה ולילה. מה שם שמירה ולילה, אף כאן שמירה ולילה.

קלד ולילה נקראת משום הזכר הכלול בה. כמ"ש, אתה בוקר וגם לילה, ז"א ומלכות. כי בוקר פירושו, כמ"ש, וישכם אברהם בבוקר, שמידתו חסד דו"א, שנקרא בוקר. וכתוב, ה' בוקר תשמע קולי. ג"כ בוקר ממש, ז"א במידת החסד.

והכל היה כדי לפרסם את הנס, שלא היה כזה מיום שנברא העולם.

קל ליל שימורים הוא לה' להוציאם. וכתוב, הוא הלילה הזה לה' שימורים. למה אמר ליל שימורים ולא שמור? למה אמר בתחילה ליל, ואח"כ לילה?

קלא אלא כתוב, כי יהיה נערה בתולה. נער כתוב, משום שכל זמן שלא קיבלה זכר, נקראת נער. משקיבלה זכר נקראת נערה. אף כאן, המלכות נקראת ליל, מטרם שקיבלה זכר, ז"א. ואע"פ שכתוב בו, ליל שימורים, לשון רבים, שמשמע, שכלול בו גם ז"א, משום שהזכר, ז"א, עתיד להתחבר עימה, אבל עוד לא התחבר. ובשעה שהתחבר עימה זכר, כתוב הוא הלילה הזה לה' שימורים. שימורים יורה על זכר ונקבה, ז"א ומלכות. ומשום זה כתוב הלילה הזה. **קלב** ובמקום שנמצאים זכר ונקבה, אין השבה אלא לזכר. וכך שבחו ישראל בתשבחות

וירח את ריח בגדיו

עליונות קדושות. ומשום זה היה מתפלל שם, וקבע אותו למקום תפילה. **קנו** למה אברהם לא התפלל שם, בשדה המערת המכפלה, כמו יצחק? משום שהיה לו קביעות אחר בתחילה, ודבר אחר של ריח ראה בהר המוריה. שלמה נקרא הר המוריה, על שם המר הטוב שהיה שם.

קנד והכל היה אצל יעקב, כי מלבד הריח שלו, גם גן עדן נכנס עימו, וע"כ ברכו. וע"כ לא תלה הדבר בלבושים, אלא ביעקב ממש. שראה שבו תלוי דבר הריח. והוא ראוי וזכותו עולה להתברך. ונכנס עימו הגן עדן. ומשום זה, כשהתרעם עשו, אמר גם, ברוך יהיה.

קנד וירח את ריח בגדיו בתחילה, שהיה חושב שמהם בא הריח, וכשהרגיש, אמר ראה ריח בני, כי ידע שבו תלוי הדבר, שבשבילו עלה הריח, ולא מן הלבושים. כריח שדה אשר ברכו ה', וכי מאין היה יודע יצחק, ריח שדה אשר ברכו ה'?

קנה אלא ב' דברים הם והכל הוא אחד. שכתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. והוא אחד עם השדה אשר ברכו ה'. וכי לא היה לו בית או מקום אחר להתפלל. אלא אותו השדה היה, אשר קנה אברהם סמוך למערת המכפלה, שכתוב, השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעה שהיה יצחק בא אל השדה, ראה השכינה עליו, והעלה ריחות

החודש הזה לכם

הדבר. כי הלבנה היא המלכות, שבשלמותה מתייחדת עם הקב"ה. וע"כ היה צריך התורה להתחיל בתחילת שלמות הלבנה, שהוא החודש הזה לכם ראש חודשים.

קנה לא היה התורה צריך לכתוב, אלא, מהחודש הזה לכם. משום שהוא תחילת שליטת הלבנה. וע"כ הייתה התורה צריכה להתחיל לכתוב מאין. כי בהקב"ה נקשר

הנקראת שנה. אלא תולה השבח בזכר. כתוב, לכם לכם. ב' פעמים למה? מכפילות לכם נשמע יותר, שהוא רק לישראל, ולא לשאר העמים. כמ"ש, כי חלק ה' עמו. התקשרות הזאת של החודש, הוא לכם ולא לשאר העמים.

קנט ולא קשה, שלא כתוב, זאת. כלומר, החודש הזאת. כי שם הלבנה הוא זאת. כי זה וזאת מתקשרים יחד. ובמקום שיש זכר ונקבה ביחד, אין השבח אלא לזכר. וע"כ אומר, החודש הזה, ולא, זאת. וע"כ אומר, ראשון הוא לכם לחודשי השנה. לחודשי השנה, ללמד, שסובב על המלכות,

שה לבית אבות

הקץ, נחשב כאילו השתעבדו בהם כל ת' שנים. משום זה מעכבים את השנה ארבעה ימים, כשהוא קשור ברשות ישראל. ואח"כ, ושחטו אותו כל קהל ישראל בין הערביים. **קסד** למה נשחט בין הערביים? משום שהוא בשעה שהדין תלוי, ובשעה שנמסר של גלות מצרים ע"י אברהם, שכתוב, ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם, והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו. אימה, הוא כתר אחד של הקליפה. חשיכה, כתר אחר. גדולה, זו שהיא גדולה מכל הכתרים. ואע"פ שביארנו כתוב הזה, על שאר שעבודי ישראל: אימה זו בכל, חשיכה זו מדי, גדולה זו יוון. והכל היה. שרומים על ג' כתרים דקליפה, וכן על הגלויות. כעין זה שאמרנו בשה, שאמר הקב"ה, אתם תעשו מעשה למטה ואני אשבר תוקפם למעלה. כך, כי מחה אמחה, אתם תעשו למטה, ואני אעשה למעלה.

קסה לא יצאו ישראל ממצרים, עד שנשברו מממשלתם כל השרים שלהם למעלה, ויצאו ישראל מרשותם, ובאו לרשות הקדושה העליונה בהקב"ה, ונקשרו בו. כמ"ש, כי לי בני ישראל עבדים, עבדיי הם. מהו הטעם שעבדיי הם? הוא, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. שהוצאתי אותם מרשות אחרת, והבאתי אותם לרשותי.

קס דברו אל כל עדת. למה בעשור לחודש? בזמן שהיובל, בינה, מאיר אל הלבנה, מלכות, שכתוב, ביובל, בעשור לחודש השביעי יום הכיפורים הוא. ויום הכיפורים הוא הארת הבינה. הרי שהארת הבינה במלכות הוא בעשור לחודש.

קסא ויקחו להם איש שה לבית אבות. משום שבשעה ההוא צריכים למשוך אותו. כי למדנו, בלקיחת השנה נשבר כתר התחתון, שנאחזים בו כל שאר כתרים התחתונים דקליפה. ועל זה פירש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן, שהוא, כמ"ש, צאן ועבד ושפחה, שהם כתרים תחתונים דקליפות. וצאן כולל כולם. והמצרים עשו אותם לאלוהים.

קסב אמר הקב"ה, עשו אתם מעשה למטה, שתמשכו ותקחו צאן, ואני אשבר תוקפם למעלה. וכמו שתעשו אתם לשרפו באש, שכתוב, כי אם צלי אש, אני גם כן למעלה אעביר אותו באש, בנהר דינור.

קסג למה נמשך בעשרה לחודש, ונשחט בארבע עשר? בשה, שהיא אלוהי מצרים, נקשרו ישראל תחת שעבודו ארבע מאות שנה. ואע"פ שלא השתעבדו בהם ארבע מאות שנה, מכל מקום, משום שהיו מוכנים להתקשר בהם ת' שנה, לולא דלג הקב"ה את

ש אור ומחצת

רשות אחרת, הם השרים הממונים על שאר העמים. ואנחנו קוראים אותם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלוהים אחרים. אף

קסו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כי כל אוכל מחצת. שאור זה ומחצת זו הם מדרגה אחת, וכולם אחד.

קסח) זה דומה למלך, שעשה אדם אחד לשר. כל אלו הימים שעלה למדרגה הזו, היה שמח ולובש לבושי כבוד. לאחר כך, לא היה צריך לזה. לשנה האחרת, שמר אלו הימים שעלה לכבוד הזה, ולבש אלו לבושים. וכן כל שנה ושנה. כעין זה ישראל, כתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא, שהם ימי שמחה, הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו משעבוד אחר. ומשום זה בכל שנה ושנה שומרים אותם הימים, שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחר, ובאו לרשות הקדושה. וע"כ כתוב, שבעת ימים מצות תאכלו.

כאן, שאור ומחמצת וחמץ, הכל אחד הוא. אמר הקב"ה, כל אלו השנים עמדתם ברשות אחרת, ועבדתם לעם אחר. מכאן ולהלאה, שאתם בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כל מחמצת לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ.

קסז) אם כן גם כל ימות השנה לא נאכל חמץ, למה רק שבעת ימים, שכתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם? כל זמן, שהאדם מחויב להראות עצמו בן חורין, צריכים שלא לאכול חמץ, ובכל זמן שאינו מחויב אינו צריך לאיסור חמץ.

מצות דין

צריכה המלכות ב' תיקונים: א. להתמעט לנקודה, ב. לבניין הגדלות. וע"ז יש ב' מעשים בהתעוררות התחתון: א. מילה, ב. פריעה. וכיוון שישראל מלו את עצמם בעת ההיא, ע"כ כבר באה המלכות בתיקון א', שהיא נתמעטה לנקודה, בסוד מיעוט הלבנה. ואז כבר נמתקן בזה הדין דמוחין דקטנות שבמצה. וע"י פריעה, שהיא אותיות פרע י"ה, מעוררים למעלה בניין המלכות ע"י או"א, ומתגלים המוחין דגדלות. וכיוון שכבר מלו את עצמם, והלבנה, המלכות, נתמעטה, אז נחלש כוח הדין שבמוחין דקטנות. ואח"כ שיעשו הפריעה, יצאו המוחין דגדלות. ואין קושיה של התעוררות התחתון, הרי בפסח כבר מאירים המוחין דגדלות, אע"פ שישראל עוד לא פרעו. כי המדובר הוא ע"י התעוררות התחתון, ובליל פסח היה הארת המוחין מהתעוררות העליון בלבד. וע"כ לא האירו רק אתו הלילה בלבד. וע"כ, לחם עוני כתוב. כי מבחי' התעוררות התחתון עוד לא המשיכו המוחין דגדלות.

קצ) מה הטעם שהלבנה, המלכות, עמדה במיעוט? משום שלא נפרעו, ולא נגלה בהם אות הקדוש. כי ע"י הפריעה ממשיכים המוחין דגדלות. ואז הלבנה במילואה. נימולים היו ישראל, ולא עשו פריעה. ומתי נפרעו? בשעה שכתוב, שם שם לו חוק ומשפט, ושם

קסט) מצת כתוב בלי ו', כמ"ש, מראת אלקים שהוא חסר ו', שע"כ רומז על דין. ונקראו מצת, להיותם דין קדוש, דין הנאחו בשם הקדוש, דין שלא היה חזק כל אותו הזמן בתוך ישראל, משום שהלבנה עמדה בפגם. ומשום שהלבנה עמדה בפגם, ע"כ כתוב, לחם עוני.

תחילה הייתה הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים. ששניהם, ז"א ומלכות, היו בקומה שווה. ז"א היה מלביש קו ימין דבינה, והמלכות לצד שמאל דבינה. ואז היו בבחי' פנים קטנות. כי הם מוחין דאחוריים שאינם מאירים, והם בחינת דין.

ואח"כ ע"י מ"ן שמעלים התחתונים, המלכות מתמעטת וחוזרת לנקודה. ואח"כ נבנית בניין גדול ע"י או"א, וחוזרים למוחין דגדלות. ואע"פ שכבר עומדים ז"א ומלכות במוחין דגדלות, אין המוחין דאחוריים בטלים, אלא חוזרים להאיר בבחינת הרחמים. וכל הארת החכמה שבמדרגה באים מאלו המוחין. ומצה היא אלו המוחין דאחוריים, בעת שכבר נתקנו במוחין דגדלות.

ולמה נקרא מצת דין, כמ"ש מצת בלי ו' להיותם דין, כי הם מוחין דאחוריים, בעת שווי' היו במוחין דקטנות. אלא, דין קדוש, כי כבר חזרו ובאו במוחין דגדלות, שהם קודש ומאוחדים בסוד ג' קווים, שהם יהיו של השם הקדוש. ולבוא למוחין דגדלות

המלכות. ועל כן לא במסכנות תאכל בה לחם, משום שלא תחסר כל בה, כמו שנחסרו ממנו במצרים.

קעה ובכל שנה ושנה עושים ישראל זכר למצרים, ואוכלים מצות, ואינם מפסיקים מדורי דורות. ומשום שלא פרעו את עצמם במצרים, חסרו כל הנה, ועמדה הלבנה במיעוט, ונקראת לחם עוני. עוני, פירושו כתרגומו, מסכנות. ומה שאכלו לחם עוני בארץ, אע"פ שכבר פרעו עצמם, הוא זכר למצרים. וזה נוהג לדורי דורות. ולעתיד לבוא, כתוב, לא יבוא עוד שמשך וירחך. כלומר, שלא יקרה עוד מיעוט בלבנה, במלכות.

קעו בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. וכתוב, אך בעשור לחודש השביעי יום הכיפורים הוא. לקחת השה בעשור תלוי, בבינה המאירה במלכות. ועל זה מביא מקודם ההיקש מן עשור שבכאן לעשור של יום הכיפורים, לבינה. כתוב לחודש הזה, בחודש הזה היה צריך לומר? משום, כשבא ההארה למלכות, כתוב לחודש הזה, לחודש בדיוק, למלכות, הנקראת חודש.

קעז שה לבית אבות שה לבית. ג' קשרים הם, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. וכל שאר מדרגות הקליפה מתקשרים באלו ג' אופנים שלמעלה. ובזו שנקראת צאן, נקשרים הכל, והכל כלול בצאן, המדרגה העליונה שבכולם. ונקשרים צאן של מטה כצאן של מעלה. ולא יכלו להיפרד מקשריו. ונמצא בשה כולם נקשרו. וע"כ כתוב בו, והיה לכם למשמרת. כלומר, קשרו אותו בקשר, ויהיה נמסר בידכם ברשותכם, עד שתשחטו אותו, ותעשו בו דין. ולזמן שיבוא כתוב, מי זה בא מאדום. וכתוב, כי זבח לה' בבצרה. שיבער כל הס"א מן הארץ. וכתוב או, והיה ה' למלך.

ניסוהו.

קעא ואם תאמר שבימי יהושע נפרעו, אינו כן. אלא הם שכתוב, וכל העם הילודים במדבר בדרך. אחר שנפרעו, אמר הקב"ה, בתחילה אכלתם מצות, משום שעמדה הלבנה במיעוט, ונקרא לחם עוני. מכאן ולהלאה, לחם זה יהיה ממקום אחר, כמ"ש, הנני ממטיר לכם לחם מן השמיים. לא מן הלבנה, המלכות, כבזמן מטרם שנפרעו, אלא מן השמיים ממש, מז"א, כמ"ש, ויתן לך האלוקים מטל השמיים.

קעב וישראל הקדושים, שומרים אלו הימים שנכנסו תחת כנפי השכינה, ושומרים הלחם הבא מצידה, המצות, כמ"ש, ושמרתם את המצות. הוא כמ"ש, ושמרתם את בריתי, שהוא ברית מילה. והכל עולה ונאחו במדרגה אחת.

קעג ואיך משה לא פרע אותם, אלא הניחם במילה בלי פריעה? משום שלא יתעכבו ישראל שם עד שיתרפאו. לכן לא פרע אותם. ועל זה כתוב, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני. לחם עוני, משום כי בחיפזון יצאת. וכן כתוב, כי לא יכלו להתמהמה. וע"כ לא נפרעו. ומילה בלי פריעה ממשיך לחם עוני.

קעד כשבאו ישראל לארץ, באו כשהם נימולים ונפרעים, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. מסכנות הוא לחם עוני. ונקרא לחם עוני, משום שהלבנה, המלכות, עומדת במיעוט, ואינה מתברכת מן השמש, ז"א, ואינה מאירה מן השמש, כמ"ש, כי כל בשמיים ובארץ. שפירושו, אשר כל, יסוד ז"א, נאחו בשמיים, ז"א, ובארץ, המלכות, ומקבל מן השמיים ונותן לארץ. ולא האירה מן היובל, בינה, משום שלא פרעו את עצמם. אבל כאן בביאת הארץ, שנימולו ישראל ונפרעו, כתוב, לא תחסר כל בה, היסוד דו"א המאיר אל

לספר בשבח יציאת מצרים

קעה וישא העם את בצקו. מצווה זו היא לבער חמץ. כי מצווה זו נמסרה להם

והלוא הקב"ה יודע הכל, כל מה שהיה ויהיה לאחר מכן? ולמה הפרסום הוא לפניו, על מה שהוא עשה והוא ידע? אלא ודאי צריך האדם לפרסם הנס ולספר לפניו מכל מה שעשה, משום שאלו המילות עולות, וכל הפמליא של מעלה מתקבצים ורואים אותם, ומודים לפני הקב"ה, ועולה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

קפג כעין זה, מי שמספר ומפרט את חטאיו, מכל מה שעשה. ולמה צריך זה? הוא משום שהמקטרג עומד תמיד לפני הקב"ה, כדי לספר ולתבוע על עבירות של בני אדם, ולתבוע עליהם דין. כיוון שהאדם מקדים עצמו, ומפרט חטאיו כל אחד ואחד, אינו משאיר פתחון פה למקטרג ההוא, ואינו יכול לתבוע עליהם דין. כי תמיד הוא תובע דין תחילה, ואח"כ מספר ומקטרג, פלוגי עשה כך. וע"כ צריך האדם להקדים אותו ולפרט חטאיו.

קפד כיוון שהמקטרג רואה את זה, אין לו פתחון פה עליו, ואז נפרד ממנו מכל וכל. ואם חוזר בתשובה, טוב. ואם לא, הרי המקטרג נמצא עליו, ואומר, פלוגי שבא לפניך, והתנודה בעזות פנים, בעט באדונו, חטאיו כך וכך. ע"כ יפה שיזהר האדם בכל אלו, כדי שיימצא עבד נאמן לפני הקב"ה. **קפה** המצווה שלאחר זו, הוא לאכול מצה בפסח. משום שהוא זכר לדורי דורות על סוד האמונה. כי ישראל יצאו בזמן ההוא מסוד אלוהים אחרים ובאו בסוד האמונה.

לישראל, וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתוב, שאור לא יימצא בבתיכם. וביארנו העניין בין חמץ ומצה של יציאת מצרים, שזה יצר הרע וזה יצר הטוב.

קפט המצווה שלאחר זו, הוא לספר בשבת יציאת מצרים, שהוא חוב על האדם לעולם. כל אדם המספר ביציאת מצרים, ושמה בסיפור ההוא בשמחה, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא, שהיא שמחה מכל צד, שזה הוא אדם השמח באדונו, והקב"ה שמח בסיפור ההוא שלו. **קפ** בה בשעה מקבץ הקב"ה את כל החבורה שלו, ואמר להם, לכו ושמעו הסיפור של השבת שלי שמספרים בניי, ושמחים בגאולתי. אז מתקבצים כולם ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים סיפור השבת, ששמחים בשמחת הגאולה מאדונם, ובאים ומודים להקב"ה, על כל אלו הניסים והגבורות, ומודים לו על עם הקדוש שיש לו בארץ, ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם.

קפא אז נתוסף לו כוח וגבורה למעלה. וישראל בסיפור ההוא נותנים כוח לאדונם. כמלך שנוסף לו כוח וגבורה, בעת שמשבחים גבורתו ומודים לו, והכל יראים מפניו, ועולה כבודו על כולם. ומשום זה, יש לשבת ולספר בסיפור הזה. כעין זה חוב הוא על האדם, לספר תמיד לפני הקב"ה, ולפרסם הנס בכל אלו הניסים שעשה. **קפב** ולמה הוא חוב לספר את הניסים?

קרבן הפסח

שהדין תולה על העולם, בין הערביים. **קפח** עניין זה הוא להעביר את העורלה מלפני הברית הקדוש, וליהנות בריח הזה שמתפשט מצלי אש. כלומר, שעיקר המצווה הוא ליהנות מן הריח שבו. ועל כן אינו בא אלא על השובע, שאינו צריך עוד לאכול. וע"כ, כל ערל לא יאכל בו, מי שיש בו ברית הקדוש יאכל בו. כי זה שהוא מבני ברית משבר תוקפו של כוח הס"א, ומעביר

קפו מצווה זו לשחוט את הפסח בין הערביים ב"ד בניסן, זכר לפסח דמצרים. וזה הוא חוב על הכל, כמ"ש, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערביים.

קפז פסח זה צריך שיהיה שמור מעשרה ימים ולמעלה, שכתוב, בעשור לחודש הזה ויקחו. משום שאז מתחילה הלבנה להאיר, מעשרה ימים ולמעלה, עד שנשלמה בחמישה עשר. ויהיה נשחט בארבעה עשר, בשעה

ישראל, שיפדו את עצמם. ולא ימצא עליהם ס"א שום עלילה. ומהכל שמר אותם הקב"ה, כאב על בנים.

קצד) על מצות ומרורים. מצת כתוב בלי ו'. המצות והמרורים תיב הכתוב לאכלם יחד. אלא להראות על גלות השכינה עם ישראל במרירות הזו שלהם, שכתוב, וימררו את חייהם בעבודה קשה. וכאשר אוכלים את הפסח, להראות כל מה שעשו להם במצרים בגלות ההוא ובשעבוד ההוא. וע"כ אוכלים אותו על מצות ומרורים.

קצה) ועצם לא תשברו בו. להראות בו ביזיון, ובכל אלוהי מצרים. כי העצמות היו מושלכים בשוק, ובאו כלבים והיו גוררים אותם ממקום למקום. וזה היה קשה להם מכל. כי העצמות הם תיקון הגוף, ודומים כעין צד האחר. לאלוהים אחרים שלהם. וישראל השליכו אותם בשוק בדרך ביזיון. וע"כ כתוב, ועצם לא תשברו בו, אתם לא תשברו, אבל כלבים היו באים ושוברים אותם.

קצו) המצרים באים ורואים העצמות, שהכלבים סוחבים ממקום למקום ושוברים אותם, היו טומנים אותם בארץ, כדי שהכלבים לא ימצאו אותם. וזהו ביטול עכו"ם הגדול ביותר, מצידם. ובוזה נתעלה הקב"ה בכבודו, ונכנעים כל כוחות האחרים דע"ז, כי אז נכנעו ביותר כשהביטול ע"ז נמצא מצידם עצמם. שהטמינו עצמות אלוהיהם בעפר. וע"כ לא ביטלו ישראל אותם, שכתוב, ועצם לא תשברו בו.

העורלה מפני הברית. משום זה הוא צריך להיעשות בבני ברית, ולא בבני עורלה. **קפט) כאשר בא הקב"ה למצרים,** ראה הדם של הפסח, שהיה נרשם על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב, ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם. האזוב, ביארנוהו, שהוא מעביר רוחות רעות. וכל צד ריח רעה הוא מעביר בהתעוררות שלו, לגאולה העליונה של ישראל.

קצ) לזמן הבא, יבוא הקב"ה אל יצר הרע וישחוט אותו. ועתה בגאולה זו של מצרים, כתוב, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, שהוא זכר מזמן הבא לגאולה ההיא העליונה ממצרים.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף. הרשימו של אות ה' במזוזות ובמשקוף, להראות בהם הרשימו של ברית הקדוש, שהוא ה'. ונשברה העורלה מפני דם הברית, הרשום על הכל. ובא דם על דם, דם הפסח על דם הברית. כשעבר המשחית, היה רואה דם והתרחק מן הבית.

קצב) אם הקב"ה בלבדו היה הורג, למה כתוב, ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית היה הולך ולא הקב"ה? אלא ודאי שהקב"ה היה הורג, והמשחית היה הולך למצוא עלילה על ישראל לקטרע עליהם. כיוון שראה השבירה של העורלה בב' בחינות, בדם פסח ובדם מילה, היה בורח ונפרד מהם. **קצג) ועל שהרג הקב"ה את כל אלו הבכורים של צד ההוא,** נתן וחיב את בכורי

קדש לי כל בכור

וזה שופטו. בינוני, אח של יצר הרע ואח של יצר הטוב. כמ"ש, אחי יהי לך אשר לך. **קצח) וכשהזכויות מרובות,** הרוח שובר שתי משמרות של הלילה, שהם חמור נוער, כלבים צועקים, ועולה למשמרת הג' של השחר, שבו אדם, האישה מספרת עם בעלה. וחזר האדם להיות אדון על כל הבריות. כמ"ש, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה.

קצו) קדש לי כל בכור. מצווה זו היא לקדש בכור בהמה. ועם הארץ צריך ב' דברים, אחד, שיהיה פדוי מתחת הממשלה של יצר הרע, שהוא אדונו. כעין שאמר יעקב לעשו, יעבור נא אדוני לפני עבדו, בעוה"ז. הוא אדון מצד העוונות הרבים שעל הגוף. כמו שביארנוהו, הרשע, יצר הרע שופטו, הצדיק, יצר הטוב שופטו, בינוני, זה

לא יכול לו. ומצד העבירות כתוב, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה לשון, כי נשני אלוקים את כל עמלי. והוא לשון נשיה, שהוא מדור אחד מאלו שבע ארצות. מי שיורד לשם, נשכה ממנו התורה.

ועולה למדרגת אדם, שנאמר בו, ורדו בקגת הים ובעוף השמיים, ומוראכם וחיתכם. וזהו דבר ה', שעם הארץ צריך להגיע אליו. **קצט** וכשהזכויות בינוניות, ויאבק איש עימו. כלומר, הזכויות והעבירות מתאבקות לערוך מלחמה. מצד הזכויות כתוב, וירא כי

בשלה

ויסר את אופן מרכבותיו

היה יכול לרדוף אחרי ישראל?
קלא ודאי כן הוא. אבל הכתוב, ויאמר מצרים, אינו הממונה שלהם אלא מצרים של מטה, כי ה' נלחם להם במצרים, המצרים של מעלה, הממונה שלהם. כי כיוון שנשבר כוחם מלמעלה, נשבר כוחם וגבורתם למטה. כמ"ש, כי ה' נלחם להם במצרים. במצרים בדיוק, זה הוא תוקפם של מעלה, הממונה שלהם. שבמקום שנאמר מלך מצרים סתם, לא נאמר פרעה, הכוונה הוא על שר הממונה על מצרים. אף כאן במצרים, הוא הממונה על מצרים. וכאן שנאמר, ויאמר מצרים אנוסה מפני בני ישראל, כלומר מצרים שלמטה, שראו שנשבר כוחם וגבורתם שלמעלה, של הממונה שלהם.

קלב כשמתעוררת כנסת ישראל, המלכות, מתעוררים כל אלו האחוזים בה, וכל האחרים של מטה, כלומר כל האומות, וישראל למעלה מכולם, משום שהם לוקחים אותה בגוף האילן. כשהיא מחוברת בז"א, שנקרא עץ החיים. ומשום זה ישראל נאחזים בה יותר מכל אומות העולם. וכשהם מתעוררים להרע לישראל, נשבר תוקפם של השולטים עליהם, הממונים שלהם של מעלה.

קלג ממונה הוא המושל של מצרים, הַצַּר לישראל בכמה שעבודים. ולאחר שנשבר מתחילה, נשברו הממלכות של מטה. כמ"ש, כי ה' נלחם להם במצרים.

קכז לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה. לה' זה הקב"ה, ז"א. הארץ ומלואה, זה כנסת ישראל, המלכות. וכל ההמון שלה המתחבר עימה, ונקראים מלואה, כמ"ש, מלוא כל הארץ כבודו. תבל ויושבי בה, ארץ שלמטה נקרא תבל, ונאחות בדין של מעלה, דמלכות, כמ"ש, והוא ישפוט תבל בצדק. בין ליחיד, בין לעם אחד, בין לכל העולם, מדין הוזה הוא נידון. מדין המלכות, שנקראת צדק. **קכח** פרעה יגן מדין הוזה, עד שנאבדו הוא וכל עמו. כיוון שדין הוזה של המלכות, התעורר עליהם, ממונה ההוא, שנתמנה עליהם לשלוט, הוסר ונעבר, ואז כולם שלמטה, נאבדו, שכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו. אופן מרכבותיו, מרכבותיו של פרעה. ואופן שלהם, הממונה השולט עליהם. וע"כ מתו כולם ביים, ביים העליון, במלכות, שהתעורר עליהם, ונמחו על ידו. וע"כ טבעו ביים סוף, שפירושו, סוף המדרגות, המלכות, שנמחו על ידה.

קכט וינהגו בכבודות. בדרך שהאדם הולך, מוליכים אותו. בפרעה כתוב, ויכביד לב פרעה, בדבר הוזה הולך אותו הקב"ה, בכבודות ממש. אמר לו הקב"ה, אתה הכבדת את ליבך, אני מוליך אותך בזה, וע"כ וינהגו בכבודות.

קל ויאמר מצרים אנוסה. ויאמר מצרים, זהו הממונה שנתמנה על מצרים, השר שלהם במרום. כיוון שהעבירו אותו מממשלתו, איך

ויסע מלאך האלוקים

סדר יציאת האורות הוא בסוד ג' נקודות חולם שורוק חיריק. שמתחילה עולה המלכות לבינה, מתחת החכמה שלה, ואז נופלים בינה ותו"מ שלה למטה ממדרגתה, לז"א. והיא נשארת רק בב' ספירות כו"ח,

קלד מטרם שנמצא אוויר הטהור ולא האיר, היו האבנים הנקובות סתומות. ג' רוחות הכלולים בג' היו שקועים. ומים היו סתומים תחת הנקבים. בשבעים ושתיים אותיות חוזרות למקומם אלו האבנים.

דהיינו שנפתחה הארתם. **קלה** אחר ע"ב מדרגות, שהן ג' פעמים ע"ב אותיות, התבקעו והתנקבו האבנים תחת צרור, שהיה חקוק, והתקבצו המדרגות ונעשו קבוצה אחת.

ע"ב אותיות יש בכל פסוק מג' הפסוקים, ויסע, ויבוא, ויט. והם ג' קווים. כי ע"ב אותיות שבפסוק, ויסע, הן קו ימין. וע"ב אותיות שבפסוק, ויבוא, הן קו שמאל. וע"ב אותיות שבפסוק, ויט, הן קו אמצעי. כמ"ש לעיל, בע"ב אותיות חוזרים למקומם אותם האבנים, הכוונה היא על ע"ב אותיות שבפסוק, ויסע, שהן קו ימין וחסדים. ויש ע"ב צירופים של ג' ג' אותיות, מצירוף כל ג' הפסוקים. והן נקראות ע"ב מדרגות, מטעם היות בכל צירוף ג' קווים, וג' קווים נחשבים למדרגה.

גם נודע, שע"י מסך דחיריק שבקו האמצעי, מתמעט הקו שמאל דבינה מג"ר לו"ק דג"ר, שחוזר ומעלה את המלכות לבינה, והבינה מתבקעת שוב ונעשית ו"ק, אור נקבה. והן ג' זמנים, אחר שיוצאים ג' קווים, שהן ע"ב מדרגות, המרומזים בפסוקים ויסע ויבוא ויט. הנה ע"י קו האמצעי שבהם, שמסיבת הצרור שהיה חקוק בדינים, במסך דחיריק שבקו האמצעי, חזרו והתבקעו וננקבו הספירות דבינה, שנקראות אבנים. וע"י המסך הזה שהמעט את קו השמאל לו"ק דג"ר, נתקבצו ונתייחדו ג' הקווים לקבוצה אחת, באופן שאינם מאירים זה בלי זה. ומטעם זה מכנה את המסך בשם צרור, מטעם היותו צורר כל ג' הקווים לאגודה אחת.

קלו אחר כך נתחלקו ונעשו ב' מדרגות של מים. מחצית המים נקפאו, ומחציתם נשקעו, אלו עלו ואלו ירדו. מכאן התחיל העולם להתחלק.

בשעת שליטת קו שמאל, נקפאים המים שבים, משום שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים. ואח"כ ע"י החסדים הם נפתחים וחוזרים לנוזלים, חוזרים להאיר. אמנם לא כל החכמה חוזרת להאיר אלא רק הו"ק

ובב' אורות רוח נפש. וזה נבחן שנתנקבה הבינה, שלא נשאר בה אלא אור נקבה המאיר ממטה למעלה. וע"כ מכוונות הספירות שלה בשם אבנים נקובות. וזה נקודת החולם. ואח"כ, ע"י הארת ע"ב ס"ג דא"ק, חוזרת המלכות ויורדת מן הבינה למקומה, ואז חוזרים הבינה ותו"מ ועולים מז"א אל הבינה, ושוב נשלמה הבינה בה' ספירות כח"ב תו"מ, ובה' אורות נרנח"י. ונסתמו הנקבים, כי נתבטלה הנוקביות שבה. אבל האורות סתומים, מחמת חיסרון חסדים, שאין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות החסדים. וזה נקודת השורוק.

ומטעם שנגלו החסדים השלמים, המכוונים אוירא דכ"א, להלביש את החכמה שבקו השמאל של הבינה, אבנים נקובות סתומות. שנסתמו הנקבים, מחמת חזרת הבינה ותו"מ למדרגתם, וכבר הייתה יכולת להאיר ממעלה למטה בבחינת אור זכר, אבל גם האורות נסתמו בה, כי אין החכמה מאירה בלי חסדים.

ונודע, שבעת שהבינה מעלה אליה את הבינה ותו"מ שלה מתוך ז"א, עולים עימהם אליה גם חג"ת דו"א, המלבישים בינה ותו"מ האלו. ואז כשז"א בבינה, נבחן ז"א, ג' רוחין, חג"ת דו"א, שספירותיו בסוד רוח, כלול בג', בבינה ותו"מ דבינה, המלבושים עליהם. ואם הייתה ניכרת הארת החסדים שבז"א, אז הייתה החכמה מתלבשת בחסדים, והאבנים דבינה לא היו סתומים.

ושכתוב מים היו סתומים הוא, החסדים דז"א היו סתומים. אע"פ שיש בז"א נוקבא, המסך דחיריק, שעליו מתגלה אח"כ אור החסדים, אבל עתה היו המים סתומים, כי כל בחינת ז"א הייתה שקועה. אלא אח"כ מתעורר ז"א עם מסך דחיריק שבו, ומעלה מ"ן, ומוציא החסדים להלביש את החכמה. כמ"ש לעיל, בע"ב אותיות חוזרים למקומם אותם האבנים, הוא שבע"ב אותיות שבפסוק ויסע, שהם קו ימין, גילוי החסדים, מתלבשת החכמה, שבקו שמאל דבינה, בחסדים האלו, ואבנים סתומים שבה, חוזרים למקומם,

והצורך שבקו האמצעי שמחזה ולמטה, הוא הדינים שבצורך העליון, העומד במקום החזה, המכונים כן, המשפיעים לצורך התחתון. אמנם עם כל זה אינם נחשבים לדינים שיפגמו משהו את המדרגה, מטעם, שהדינים המתגלים בים, המכונים גלי הים, ישתקו ע"י הדינים שבקו אמצעי שלמטה מחזה. ולולא הדינים הללו שבצורך התחתון, לא היו הגלים נשתקים, והים, המלכות, לא הייתה יכולה להאיר. וע"כ אינם נחשבים לדינים אלא לתיקונים.

וג' הקווים הללו, אינם מגלים חכמה אלא בסוד נסיעתם, שהארת כל אחד מתגלה במיוחד בזה אחר זה, בסוד ג' נקודות: חולם, ואח"כ שורוק, ואח"כ חיריק, ואז מקבלת המלכות את גילוי החכמה מהם. אבל כשגמרו הארתם בזה אחר זה, המכונה נסיעה, אז הם נחים. כלומר, הארתם מתחברת ביחד תחת שליטת אור החסדים, והחכמה אינה מתגלה עוד.

וכשהם נוסעים, כדי לגלות הארת החכמה, הם נחלקים לד' זוויות, שכל אחד מג' הקווים מגלה הארתו במיוחד. מתחילה שנגמרה הארת הימין, אח"כ מאיר השמאל, וכאשר נגמרה הארת השמאל, מאיר האמצעי, שהם מכונים, דרום צפון מזרח. ואח"כ המערב, המלכות, מקבלת מהם החכמה. ואחר שגמרו נסיעתם שמאירים כולם ביחד, גחלות לוחות עומדות בקו השמאל, להט החרב המתהפכת, שהם שומרים את החכמה, שלא תגלה שלא בשעת נסיעה. וע"כ אין גילוי אז, אלא לאור החסדים בלבד.

קלח עמוד אחד תקוע בתוך הים. מדרגה, השליח של חלק המדינה העליונה, המלכות שמחזה ולמעלה. עולה בעמוד הזה למעלה למעלה, ומסתכל למרחוק לראות קשר של אוניות השטות בים. מי ראה הגלים עולים ויורדים, מחמת הדינים שבהם, ורוח, קו אמצעי, נושב בהם ומשתיקם, ודגי הים, המלאכים, מושכים את כל אלו האוניות לכל רוחות העולם, שבדרך זה נגלה החכמה. ע"י עליית המלכות לבינה, נבקעות כל

שבחכמה, והג"ר שבה נעלמים. ולפיכך נבחן כאן, שמי החכמה נחלקו לב' מדרגות: ו"ק וג"ר, שהו"ק נקפאו בעת שליטת השמאל, ואח"כ ע"י גילוי החסדים חוזרים להאיר. והג"ר לא נקפאו, אלא נעלמו לגמרי, שהרי אינם מאירים אפילו אחר גילוי החסדים. ו"ק דחכמה חוזרים להגלות ע"י החסדים וג"ר נעלמו לגמרי. ואותם שנגלו, היו מאירים ממטה למעלה, שהוא ו"ק. ואותם שהשתקעו, היו מאירים ממעלה למטה, שהוא ג"ר. שלא נשארה בעולם אלא מחצית התחתון של החכמה, שהוא ו"ק.

קלז צרור אחר יש למעלה, והוא חקוק בע"ב חתימות מטבעת התקיפה, ובהם שקועים גלי הים. כשנוסעים נחלקים לד' זוויות, חלק אחד עולה, שמאיר ממטה למעלה, הנוקבא, מערב. וחלק אחד יורד, שמאיר ממעלה למטה, עם אור החסדים, ז"א, מזרח. חלק אחד לצד צפון, קו שמאל, גבורה. וחלק אחד לצד דרום, קו ימין חסד. כשמתחברים יחד, גחלות לוחות עומדות בלהט החרב המתהפכת.

המסך שבקו אמצעי הנקרא צרור, המשמש במקום בינה, וכן הוא משמש מחזה ולמעלה דו"א, להיותם מדרגה אחת. כן יש צרור המשמש מחזה ולמטה דו"א, שבכוחו מכריע בין ב' הקווים אשר שם. וההפרש ביניהם הוא רב, כי אותו הצרור, המשמש מחזה ולמעלה דו"א, אינה מגלה שם הדינים שבו, להיותו נמצא בסיום הקווים, ואין הדינים יכולים לפגום למעלה ממקום מציאותם. מה שאין כן הצרור שמחזה ולמטה דו"א, כבר כלול בו הדינים מצרור העליון, העומד למעלה ממנו במקום החזה. והנה ג' הקווים חג"ת שלמעלה מחזה, נקראים ע"ב דרגות, שהם ג' הפסוקים ויסע ויבוא ויט. וע"כ מכונים הדינים אשר בצרור העליון, העומדים בסיום ע"ב דרגות, בשם, ע"ב סיומים של צרור תקיף. ע"ב, על שם הארתו. סיומים, משום שנמצאים בסיום המדרגות. צרור תקיף, הצרור עצמו, המסך חזה, שבו הדינים.

מחזה, עומדים אלף מימינו ואלף משמאלו, שממשיך חכמה המרומות במספר אלף בין בימינו ובין בשמאלו. והוא שב למחזה ולמטה, ויושב במקומו כמלך על הכיסא שלו. מדרגה ההיא בעת שהים, המלכות, שט לד' רוחות העולם, עימו יוצא בו שב, הוא שב בקיומו של המלך.

הקווים מגלים החכמה רק בדרך נסיעה על שלושה מקומות בזה אחר זה, בחולם שורוק חיריק, שזה רצוא. אבל כשגמרו נסיעתם ומתחברים בהארתם במנוחה, ושוב, אז יש להט החרב המתהפכת בקו שמאל, השומר שלא יגלה חכמה לחוץ. וזה דרגת מט"ט, ומגלה חכמה בעת נסיעתו, עימו היא יוצאת לנסיעה בסוד, עימו היא שבה מנסיעתה. הוא שב, כדי לקיים המוחין של המלך בהארת החסדים, שבו מתקיימים המוחין.

קמ ואז כשהים בבחינת ושוב, יוצאים כרוזים, מי שהוא מבעלי העיניים, יוקוף אותם למעלה למעלה. בעלי כנפיים יקומו בקיומם. בעלי הפנים, יכסו פניהם עד שנוסע במסעיו, או ויסע מלאך האלוקים.

עיניים, ג"ר, והפנים, ו"ק דחכמה. כמ"ש, חכמת אדם תאיר פניו. וכתוב, שיאירו למעלה למעלה בבניה ולא ימשיך אותם למטה, מטעם היותם ג"ר דחכמה, שאינם מאירים אפילו בעת נסיעה. המדרגות של חסדים מכוסים, שימשיכו הארתם, כי במצב ושוב, מאירים רק אור החסדים. שיכסו הארת הפנים בעת המנוחה, שבסוד ושוב, כי אינם מאירים רק בשעת נסיעה. ואז מתגלה אור הפנים, כמ"ש, ויסע מלאך האלוקים.

המדרגות לשתים, שכ"ח נשארים במדרגה, ובינה ותו"מ נופלים ממנה, ויורדים ומתלבשים במדרגה התחתונה אליה. ולעת גדלות, יורדת המלכות מבינה למקומה, ואז עולים בינה ותו"מ דכל מדרגה מן התחתון, וחוזרים כל אחד למדרגתו. ויחד עם עלייתם מן התחתון לוקחים עימם גם את התחתון, ומעלים אותו למקום העליון. ומתוך שאין העדר ברוחני, הם נמצאים תמיד במקום התחתון, גם אחר שעלו למדרגתם, שבדרך זה עולה כל תחתון אל העליון שלו. וע"כ נבחנו בינה ותו"מ הללו לבחינת עמוד, שיש בכל מדרגה, שעל ידו עולה למדרגה עליונה שלה.

הים, הנוקבא מחזה ולמטה דו"א, ואותם בינה ותו"מ דמדרגת מחזה ולמעלה דו"א, היורדות שמה, נבחנו לעמוד, שדרך בו עולים כל הבחינות שמחזה ולמטה דו"א, אל מדרגת מחזה ולמעלה דו"א. והנה תחילה הייתה המלכות למעלה מחזה דו"א, בסוד רביעי לאבות, ששם מקום גילוי החכמה. ואחר זה נתמעטה וירדה למטה מחזה דו"א. וכיוון שכל מקור גילוי החכמה היא למעלה מחזה דו"א, ע"כ יש לה שליח, שהוא המלאך מט"ט, שעולה למעלה מחזה וממשיך החכמה למחזה ולמטה, לסוד ד' החיות של מרכבה התחתונה, המכונים, אלפי שנים.

מט"ט, שליח להמשיך ולקבל חכמה ממלכות העליונה שמחזה ולמעלה, בשביל המלכות שמחזה ולמטה, מקבל חכמה, שנקרא הסתכלות מרחוק, כמ"ש, מרחוק ה' נראה לי. שטים לד' רוחות העולם, ומגלים חכמה ע"י מט"ט.

קלט מדרגה של מט"ט, כשירד מלמעלה

הייתה כאוניות סוחר

דחכמה ואינו מאיר אלא בו"ק, תביא לחמה. כלומר ע"י מדרגה אחת השורה עליה, קו האמצעי, יסוד דו"א. ובו נמשכים כל אלו הנחלים והמעיינות, ההולכים בים. כמ"ש, כל הנחלים הולכים אל הים.

קמא הייתה כאוניות סוחר ממרחק תביא לחמה. הייתה כאוניות סוחר, היא כנסת ישראל, המלכות. ממרחק תביא לחמה, כמ"ש, הנה שם ה' בא ממרחק. ע"י הארת קו האמצעי במסך דחיריק, שהוא מרחיק הג"ר

ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

קמח מי הוא שנקרא דרך עץ החיים? זו היא מטרוניתא הגדולה, המלכות, הדרך לאילן הגדול והחזק, ז"א, הנקרא עץ החיים. שכתוב, הנה מיטתו שלשלמה שישים גיבורים סביב לה מגיבורי ישראל, ז"א, כולם אחוזי חרב.

קמט כשהמטרוניתא נוסעת כולם נוסעים עימה. כמ"ש, ויסע מלאך האלוקים. וכי המלכות מלאך האלוקים נקראת? התקין הקב"ה לפניו היכל הקודש, היכל עליון, עיר קדושה, עיר עליונה, ירושלים עיר הקדושה. כל אלו הם שמות של המלכות. מי שבא אל המלך, אינו נכנס, אלא מעיר הקדושה, שהיא המלכות. ממנה לוקח הדרך אל המלך, כי הדרך מתתקן מכאן.

קנ זה השער לה' צדיקים יבואו בו. כל שליחות, שהמלך, ז"א, רוצה, יוצאת מבית המטרוניתא, המלכות. וכל שליחות הבאה מלמטה מן המלך, ז"א, נכנסת תחילה אל המטרוניתא, ומשם אל המלך. נמצא, שהמטרוניתא היא שליח של כל, הן ממטה למעלה והן ממעלה למטה. ועל כן היא שליח כל. כמ"ש, ויסע מלאך האלוקים לפני מחנה ישראל. ישראל של מעלה, ז"א. מלאך האלוקים, המלכות. כמ"ש, והויה הולך לפניהם, יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה. יומם ולילה, פירושו ז"א ומלכות. הרי שהמלכות הלכה לפני ישראל. וכמ"ש, ויסע מלאך האלוקים ההולך לפני מחנה ישראל.

קנא וכי כבוד הוא למלך, ז"א, שהמטרוניתא, מלכות, תלך ותעשה מלחמה, ותלך בשליחות. אלא בדומה למלך, שהזדווג במטרוניתא עליונה ראה המלך היקר שלה, שהיא עולה על כל שאר המטרוניות שבעולם. אמר, כולן נחשבות לפילגשים כלפי מטרוניתא הזו שלי. היא עולה על כולן. מה אעשה לה. אלא כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז, מעתה כל דברי

קמב אל מקום שהנחלים הולכים. אע"פ שכל הנחלים נמשכים ע"י יסוד, שמוריד אותם לתוך הים, מלכות, אל תאמר, שהוא שפך אותם הנחלים לים, ואחרים אינם שורים בו, ואין נמשכים בו עוד כבתחילה. ע"כ חזר ואמר, אל מקום שהנחלים הולכים שם, הם שבים, ששבים למקום מדרגה ההיא שהנחלים הלכו משם פעם אחת. שם הם שבים ללכת. שם הם שבים ממקום ההוא העליון, מבינה באים שוב ליסוד. שהשפע אינו פוסק משם לעולם ומתקבצים כולם במקום ההוא ביסוד, ללכת להים, המלכות. ואותה המדרגה נקרא צדיק, יסוד דז"א. **קמג** שם אוניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. שם אוניות יהלכון, שבים ההוא הולכים ושטים האוניות. עד שבאים להתחבר ביסוד, כמ"ש לויתן זה יצרת לשחק בו. לויתן הוא יסוד דז"א.

קמד למעלה למעלה ביותר, יש זיווג אחר השורה ברעות, ואינם נפרדים לעולם. זיווג אר"א עילאין, ג"ר דבינה. זוכה לזיווג ההוא, מי שיש לו חלק לעולם הבא, שהוא בינה.

קמה לויתן זה יצרת לשחק בו. זה יסוד, זאת מלכות. הרי שאפילו לא יזכה לבינה זוכה ג"כ לקבל מזיווג העליון. הכל הכין הקב"ה לענג בהם את הצדיקים. כמ"ש, או תתענג על ה'.

קמו כמה אלפים וכמה רבבות של מחנות קדושות יש להקב"ה. בעלי פנים העליון, בעלי עיניים בעלי כלי זיין, בעלי יללה, בעלי יבבה, בעלי רחמים, בעלי דין. ולמעלה מהם פקד את המטרוניתא, שהיא המלכות, לשמש לפניו בהיכלו.

קמז כנגד אלו יש לה למטרוניתא, למלכות, מחנות מלאכים מזוינות. בשישים פנים נמצאות המחנות המזוינות. וכולן הגורי חרב עומדים מסביב המלכות. כמה יוצאים, כמה באים. בשש כנפיים מעופפים כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלות אש דולקות, לבושיו אש לוהט, בגבו להט החרב הלוהטת בכל העולם לשמור לפניו. כמ"ש,

רכב בחור לא היו רכבי מצרים? ולמה כתוב, וכל רכבי מצרים? אלא ס"מ היה משאיל לשר מצרים שש מאות מרכבות מקטרגים לעזור אותו. כמ"ש, ויקח שש מאות רכב בחור. שלא היו של מצרים.

קנו מתי שילם הקב"ה לסמאל? במלחמת סיסרא, שעקר הקב"ה לכל אלו המרכבות ונמסרו ביד המטרוניתא. כמ"ש, נחל קישון גרפם נחל קדומים. ולעתיד לבוא יהיו נמסרים כולם. כמ"ש, מי זה בא מאדום. ועל כן, וילך מאחריהם, פירושו, שעתידה השכינה באחרית הימים לעקור אותם מן העולם.

קנו ויסע עמוד הענן. ענן נראה תמיד עם השכינה, שהוא מלאך מיכאל. וזה הוא הענן שנכנס בו משה. כתוב, וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן. הרי שאינו מיכאל, שהיא בחינת השכינה. אלא עזרת הצדיק, יסוד דו"א. ומפרש חסדים של הרשימה שלו, שהוא המסך. כי היסוד פורש החסדים על החכמה שבמלכות. ואז היא יכולה להאיר. וע"כ הולך ענן הזה יומם, שהוא זמן הארת החסדים, שכתוב, יומם יצווה ה' חסדו. כי מצד החסד בא ענן הזה, והוא נקרא חסד. וענן אחר הולך בלילה, ונקרא עמוד אש. שהוא מצד המלכות.

קנה עמוד הענן יומם זה אברהם, חסד. ועמוד אש לילה זה יצחק, גבורה. ושניהם נמצאים בהשכינה. עזרת הצדיק הוא, שע"י מדרגה ההוא הם נמצאים בהשכינה.

קנט פסוק הזה, ויסע מלאך האלוקים, ההולך לפני מחנה ישראל, וילך מאחריהם, פירושו, ויסע, שנסע מצד החסד והתדבק בצד הגבורה. כי חסד הוא פנים וגבורה היא אחוריים. משום שהגיעה השעה להתלבש בדין.

המלך יהיו נמסרים ביד המטרוניתא. והפקיד המלך בידיה כל כלי זיין שלו, כל בעלי המלחמה, כל אבני יקר של המלך, כל אוצרות המלך. אמר, מעתה, כל מי שיבקש לדבר עימי, לא יוכל לדבר עימי, עד שיודיע אל המטרוניתא.

קנב כך הקב"ה מרוב החביבות והאהבה שלו בכנסת ישראל, המלכות, הפקיד הכל ברשותה. אמר, הרי כל השאר, אינן נחשבות אצלה לכלום. אמר, שישים המה מלכות, אחת היא יונתי תמתי. מה אעשה לה, אלא, כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז, מעתה כל דברי המלך יהיו נמסרים ביד המטרוניתא. הפקיד בידיה כל כלי זיין שלו. כמ"ש, הנה מיטתו שלשלמה שישים גיבורים.

קנב אמר המלך מכאן והלאה המלחמות שלי תמסרנה בידך, הכלי זיין שלי ובעלי המלחמה יהיו בידך. מכאן ולהלאה את תהיי שומרת לי. כמ"ש, שומר ישראל, שהוא ז"א, הנקרא ישראל. מכאן ולהלאה, מי שצריך לי לא יוכל לדבר עימי, עד שמודיע למטרוניתא. כמ"ש בזאת יבוא אהרון אל הקודש. הזאת היא המלכות. היא שליח המלך לכל. נמצא שהכל הוא בידיה, וזה הוא כבוד המטרוניתא. כמ"ש, ויסע מלאך האלוקים. **קנד** וילך מאחריהם. כדי שימצא לפניהם, בעלי המלחמה, ויהיו נגלים לפניהם. כי מחנות אחרות היו באות מלמעלה לעשות מלחמה עם ישראל. וע"כ ילך מאחריהם, כדי לתת מקום לבעלי המלחמה, שמצד ישראל ללחום עימהם.

קנה באותה שעה בא שר המושל הממונה על מצרים, ואסף שש מאות מרכבות מקטרגים, ועל כל מרכבה ומרכבה שש מאות שליטים ממונים מקטרגים. כמ"ש, ויקח שש מאות רכב בחור. וכי שש מאות

ויסע ויבוא ויט

קדושים בשלושה צדדים, ג' קווים. צד אחד התלבשה המלכות בעטרותיו של החסד

קס באותה שעה נשלמה הלבנה, המלכות, מכל הבחינות, וירשה שבעים ושניים שמות

להשתלשל זה מזה בסוד עילה ועלול כסדר המדרגה. וכאן יצאו האורות שלא בסדר המדרגה, כי תיקון אחד נעשה, שעלתה המלכות לבינה, וקיבלה בינה צורת מלכות המצומצמת. וירדו בינה ותו"מ שלה למדרגת ז"א. וע"י זה, בעת גדלות כשבינה העלתה הבינה ותו"מ שלה ממדרגת ז"א, עלה גם ז"א עימהם למקום בינה. וע"י זה נעשה שם קו אמצעי, וקיבל האורות דבינה, אע"פ שבסדר המדרגה אין ז"א ראוי כלל לקבל ולהאיר כמו הבינה. ומתוך שאור הזה הגיע לז"א שלא בסדר המדרגה, אלא ע"י ירדת בינה ותו"מ דבינה, והעלתה את הז"א למקום בינה, וכן ע"י עניין שלושה זוכים באחד, לפיכך מכונה אור הזה בשם אור של תולדה, ולא בדרך השתלשלות עילה ועלול. ולפיכך מכונה ז"א בשם בן, כלומר אור של תולדה. ולפיכך מכונים החכמה ובינה בשם או"א, כי הם הולידו את אור הזה, שנקרא ז"א.

קסג) ושתי עטרות מצד או"א, והם ע"ב שמות. מצד החסד הם שבעים, ושניים עדים. מצד הגבורה שבעים, ושניים סופרים. מצד הת"ת שבעים, ושניים צבעים להתפאר. ת"ת, ז"א, משפיע אל המלכות שבעים עטרות מכל קו. כי אע"פ שז"א מקבל ג' קווים דבינה, עם כל זה אינו מקבל מעצם ג"ר דב' קווים שבבינה, המכונים או"א, אלא מז"ת שלהם, שכל אחד כלול מעשרה, והם ג' פעמים שבעים עטרות. אמנם לפי"ז למה נקרא ע"ב שמות, היה לו להיקרא ע' שמות? כי מלבד ע' עטרות, שהם ז"ת שמקבל מב' הקווים שבבינה, שנקראים או"א, הוא מקבל עוד ב' עטרות מג"ר דאו"א, באחד זוכה בשלושה, ומטעם זה עלה הת"ת, בחינת ז"ת, ונעשה לדעת, בחינת ג"ר. ומטעם תוספת ב' עטרות דג"ר הללו הוא נקרא ע"ב שמות.

ותוספת זה יש בכל אחד מג' קווים שלו, שבחסד הם מכונים שניים עדים. ובגבורה שניים סופרים. ובת"ת שניים צבעים. ומכונים כן בדמיון לשטר מתנה, שיש שם

העליון, בע' חקיקות של אור אבא עילאה שהאיר לה. שזה קו ימין והפסוק ויסע. **קסא) צד השני התלבשה המלכות ברמחים של הגבורה, הדינים שבה, בשישים הכאות של אש ועשרה הכאות שלה עצמה, שיורדים מצד אמא עילאה בדינים חקוקים, שזה קו שמאל והפסוק ויבוא.**

קסב) צד השלישי התלבשה המלכות בלבוש ארגמן, שלבש מלך העליון הקדוש הנקרא תפארת, שירש בן הקדוש, תפארת, בע' עטרות עליונות מצד או"א. והוא כולל לימין, חסד, ולשמאל, גבורה. שזה הפסוק ויט.

שורש הקווים בבינה. קו ימין שבה מכונה אבא עילאה. קו שמאל שבה מכונה אמא עילאה. קו אמצעי שבה תפארת, המכריע ביניהם. שלושה יוצאים מאחד, שכל הגדלות שגרם התחתון אל העליון, זוכה בו גם התחתון, ולפיכך, אחד זוכה בשלושה, וזכה גם הת"ת בב' האורות ימין ושמאל של או"א. ואחר כך, כשהשיג הת"ת ג' הקווים, ב' מאו"א, ואחד משל עצמו, הוא משפיע אותם אל המלכות.

כי ג' קווים אלו הם ג' הפסוקים, ויסע ויבוא ויט, שבכל אחד יש ע"ב אותיות, וצירופם יחד עושה ע"ב שמות קדושים, שבכל אחד ג' אותיות מג' הפסוקים. צד אחד אור דאבא עליון, שהוא קו ימין שבבינה, המאיר לחסד דת"ת, והיא מתלבשת בעטרות דחסד העליון הזה דת"ת. וזה הפסוק, ויסע. וכן מקבלת מגבורה דת"ת הארת קו שמאל מאמא עילאה, כמ"ש, שישים גיבורים סביב לה. הגבורה שבת"ת, כי ת"ת מקבלם מקו שמאל דאמא עילאה. וזה הפסוק, ויבוא. וכן מקבלת מת"ת דת"ת, בחינתו עצמו של קו אמצעי, כי להיותו קו אמצעי הוא כולל בתוכו ב' הגווים לבן ואדום, שהתכללותם ארגמן. שהם ב' קווים דבינה, שירש אותם, שלושה יוצאים מאחד אחד זוכה בשלושתם. ב' קווים ימין ושמאל שבבינה מכונים חכמה ובינה, אלא שנשתנה שמם לאו"א, ומכונה ת"ת לבן שלהם. שמדרך האורות

קסו אותיות השניות, ע"ב אותיות של הפסוק ויבוא, רשומים בגלגול למפרע, שנרשמות ממטה למעלה. משום שכל ע"ב אותיות השניות נמצאות בגבורה, לגלות דינים, וכלי זיין, הבאים מצד השמאל. וכשהן למפרע, רומזות על דינים.

קסז אותיות השלישיות, ע"ב אותיות של הפסוק ויט, הן אותיות הרשומות להראות הגוונים, שהם הדינים, להתעטר במלך הקדוש. וכולם מתחברים ומתקשרים בו, מטעם היותו קו האמצעי, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך יושר ורושם לצד זה ולצד זה, לקו ימין ולקו שמאל, כי מקיים הארת שניהם, כמלך שמתעטר מכל.

קסח כאן נרשם השם הקדוש חקוק בע"ב תיבות, שג' פעמים ע"ב אותיות, שבכל קו מג' קווים, מתחברים ומשתלבים יחד, ואז עושים ע"ב תיבות שבכל תיבה ג' אותיות מן ג' הקווים. המתעטרים באבות, חג"ת, שהם מרכבה קדושה העליונה.

אלו האותיות השלישיות, למה לא כתובים בב' דרכים, חלקם בדרך יושר כסדרם, וחלקם בדרך למפרע, כדי ליישר לצד זה ולצד זה, לקו ימין ולקו שמאל, להיותו מקיים הארת שניהם? אתה כוננת מִיִּשְׂרָיִם, פירושו, שהקב"ה עושה מישרים, ומקיים לב' הצדדים. כתוב, והברית התיכון בתוך הקרשים שהוא הקב"ה, קו האמצעי, המקיים ב' הצדדים. וא"כ היה צריך להירשם חציו ביושר כקו ימין, וחציו למפרע כקו שמאל. זה יעקב, כי גם יעקב יורה על קו האמצעי.

קסט זה דומה, למלך שהוא שלם מכל ודעתו שלם מכל מה דרכו של אותו המלך. פניו מאירים תמיד כשמש, משום שהוא שלם. וכשהוא דן, דן לטוב ודן לרע. וע"כ צריכים להישמר ממנו. מי שהוא טיפש, רואה פני המלך מאירים וצוחקים, ואינו נשמר ממנו. ומי שהוא חכם, אע"פ שרואה פני המלך מאירים, אומר, שהמלך ודאי שלם, שלם הוא מכל, דעתו שלם, רואה שבמאור ההיא יושב דין, והתכסה, אע"פ

כתב סופר וחתימת עדים. והנה עיקר כוח שטר המתנה הוא ודאי כתב הסופר, שכותב ופורט כל הערכים שהנותן מקנה אל המקבל. ועם כל זה, אם לא היה שם חתימת העדים, לא היה השטר שווה כלום. ואין צריך לומר, אם היה שם חתימת עדים לבד בלי כתב הסופר, שלא היה שווה כלום.

והנה השם ע"ב כאן, הוא בעיקר להמשיך חכמה אל הנוקבא, כמ"ש ויסע ויבוא ויט. וכבר ידעת, שהחכמה נמשכת רק מקו שמאל, אבל בלי התלבשותה בחסדים שבקו ימין אינה יכולה להאיר. ולפיכך מדמה ב' עטרות שבקו שמאל, לב' סופרים, שכתב סופר הוא העיקר שבשטר, וב' עטרות שבקו ימין מדמה לב' עדים, שאע"פ שאינם מוסיפים משהו על כתב הסופר, אמנם הם מקיימים לכל השטר, שזולתם אין השטר שווה כלום.

אף כאן, בלי החסדים אין הארת החכמה שווה כלום, כי אינה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ הם מכונים ב' עדים. וב' עטרות שבקו אמצעי הוא מדמה לב' גוונים, והוא מטעם, שגוונים מורים על דינים, ומקו האמצעי נמשכים דינים דמסך דחיריק. אבל אם הם דינים, איזה יחס יש להם לג"ר, להיקרא ב' עטרות? כי דינים האלו, מלבד שאינם פוגמים כלום את האורות, אלא להיפך, שהם מפארים אותם, כי זולתם לא היה ייחוד בין ב' הקווים.

קסד ובמקום זה, במלכות, נחקק אחד באחד, שע"ב עטרות שבכל קו נכללים זה בזה, ועולה מהם השם הקדוש, המרכבה. כי נעשים ע"ב שמות, שבכל אחד מהם ג' אותיות. וכאן נחקקו האבות, חג"ת, ג' הקווים, להתחבר יחד. והוא השם הקדוש ע"ב חקוק באותיותיו.

קסה הצירוף של אותיות: אותיות הראשונות, ע"ב אותיות של הפסוק ויסע, רשומים כסדרם בדרך יושר, כי היושר יורה על חסד, משום שכל האותיות הראשונות נמצאות בחסד, בקו ימין, ללכת בדרך יושר, בסידור מתוקן.

באותיות הרשומות במרכבה העליונה, שהם העיטור של האבות.

קעד בתקיעת שופר כתוב ג' פעמים ובכך: ובכך יתגדל, ובכך תן פחדך, ובכך תן כבוד. ואינו גורס, ובכך צדיקים, שהם כנגד אלו השלושה פסוקים ויסע ויבוא ויט, ולא יותר. בכך בגי' ע"ב, וע"כ רומזים ג"פ ובכך על ג' קווים של שם ע"ב. והכל נכלל בשם הקדוש הזה, ונסתם בו, שכל ג' הקווים של השם ע"ב נכללים בהמלכות. ונמצא ששלימות המרכבה הקדושה יש במלכות. וע"כ יש ד' פעמים ע"ב, ג' הקווים חסד גבורה ות"ת, ומלכות, ולפיכך יש ג"כ ד' פעמים ובכך, שגורם גם, ובכך צדיקים. **קעה** זה הוא שם הקדוש, העיטור של האבות, חג"ת, שמתעטרים בחקיקתם בחיבורם יחד. והם השלימות של מרכבה הקדושה. ונכלל בארבעים ושמונה תיבות, שהוא שלמות הכל, והעיקר של השורשים. ע"ב שמות, שהם ע"ב תיבות של שלושה אותיות, נחלקות לג' שלישים, לפי ג' קווים שבו. שלישי הא' הוא חסד, קו ימין. שלישי הב' הוא גבורה, קו שמאל. שלישי הג', הוא תפארת, קו האמצעי. ונודע, שעיקר הקווים הם הימין והשמאל, והם בחינת הג"ר, אבל קו האמצעי אינו אלא שמקיים הארתם, והוא בחינת ו"ק. ובב' השלישים של חסד וגבורה יש ארבעים ושמונה תיבות, שכל האורות של השם הזה נכללים בב' שלישים הראשונים, שהם ארבעים ושמונה תיבות. כי ב' הקווים ימין ושמאל שלמות כל השם ועיקר השורשים. כי כל השורשים נמצאים בהם. ושליש התחתון, כ"ד אותיות של קו הג', הם רק ענפים לעליונים, שמקבל מהם, אחד בשלושה עומד ובאחד יושב.

קעו גוף האילן הוא השם אנ"י, הנמצא באמצעם של הע"ב שמות, שם הל"ו. הראש של כל ענפי האילן הוא השם וה"ו, השם הראשון של הע"ב שמות. כלל הענפים והגוף והשורש נמצאים בארבעים ושמונה תיבות, בב' שלישים הראשונים של הע"ב תיבות. וכך נרשם בג' עולמות העליונים, שהם חב"ד

שאינו נראה. שאם לא כן, לא יהיה המלך שלם, ועל כן צריכים להישמר.

קעז כך הקב"ה תמיד שלם באופן זה ובאופן זה, בצד ימין ובצד שמאל, אבל אינו נראה אלא בפנים מאירות. ומשום זה אלו כסילים הרשעים אינם נשמרים ממנו. אבל אלו חכמים הצדיקים אומרים, המלך שלם הוא, ואע"פ שפניו נראים מאירות, הדין מתכסה בתוכם. משום זה צריכים להישמר ממנו.

בוה מיושב הקושיה, למה לא נרשמו ע"ב אותיות שבקו אמצעי, חציים ביושר וחציים למפרע, כדי לכלול בתוכו גם הדינים שבשמאל. שהוא מטעם שהדינים שבשמאל מכוסים בו, ופניו שמחים ומאירים תמיד כמו אורות הימין, וע"כ אותיותו רשומות ביושר לבד, כמו הימין.

קעא מכאן יש ליישב הקושיה, למה לא נרשמו ע"ב אותיות דקו האמצעי, מחציתם ביושר ומחציתם למפרע. שכתוב, אני הויה לא שנית, שלא דלגתי למקום אחר. שאע"פ שב' הקווים נכללים, כי מכל מקום לא שנית עצמי משום זה לדלוג לשמאל, אלא נשארתי בימין. כי בי נכלל הכל. ואלו ב' גוונים לבן ואדום בי, בחסדים שלי, נכללו. ואין הארת השמאל נראה בי אלא במלכות. ומשום זה כל האותיות שבקו האמצעי, נראות בדרך יושר, ואע"פ שהאותיות אחוזים לצד זה ולצד זה, לימין ושמאל, מכל מקום, כתובים כסדרם ביושר.

קעב ויסע מלאך האלוקים. עד כאן צד אחד, חסד לאברהם, קו ימין. כשעתיקא קדישא האיר אל המלך, ז"א, האיר לו והעטיר אותו בכתרים קדושים העליונים, שהם אור החסדים דאו"א עילאין, שהם ג"ר. וכשמגיעים אצלו החסדים מתעטרים האבות, ג' קווים חג"ת, ובשעה שמתעטרים האבות, אז הוא שלמות הכל. אז המטרוניתא נוסעת במסעיה, עם השלמות של האבות. וכשהיא מתעטרת מכל ג' האבות, ג' קווים, אז היא מתחברת ורשות הכל בידיה.

קעג כעין זה, השם הקדוש חקוק

ו"א אמר, מה תצעק אלי, בעתיק תלוי הכל, אשר אורו הגדול יכול לבטל שורש המצרים שבבינה דא"א, כהתבטל הנר בפני האבוקה. כי אור דעתיק הוא אור של הכל, והכל בטלים לאורו, ובוה נתבטל לשעתו שורש הגבוה של המצרים.

קפא) או כשהאיר הכל יחד, כי אור עתיק, אע"פ שהוא חסדים מכוסים, עם כל זה כולל בתוכו גם חכמה, משום שהחכמה שבא"א מקובלת ממנו בהכרח. וע"כ החסדים דעתיק חשובים מחכמה דא"א, ונחשב שכולל אותו, והחכמה וחסדים מאירים בו יחד. וע"כ עשה הים החוקים העליונים, להטביע את המצרים ולהציל את ישראל, שנמסרו בידו העליונים ותחתונים, ומשום זה כתוב, שבני חיי ומזוני הכל קשה לפני הקב"ה כמו קריעת ים סוף, משום שקריעת ים סוף נתלה בעתיק.

קפב) איילה אחת יש בארץ, והקב"ה עושה הרבה בשבילה. בשעה שהיא צועקת, הקב"ה שומע צרתה ומקבל קולה. וכשהעולם צריכים לרחמים על מים, היא נותנת קולות, והקב"ה שומע קולה, ואז מרחם הקב"ה על העולם. כמ"ש, כאייל תערוג על אפיקי מים.

קפג) וכשצריכה לילד היא סתומה מכל הצדדים, ומשימה ראשה בין ברכיה, וצועקת ומרימה קולות, והקב"ה מרחם עליה, ומומין לה נחש אחד, שנושך בערוותה, ופותר אותה, וקורע לה אותו מקום, ומולידה מיד. בדבר זה לא תשאל ולא תנסה את ה'.

קפד) וירא ישראל את מצרים מת. הראה אותם הקב"ה את השר הממונה על המצרים, שהעביר אותו בנהר דינור, שהיה בשפת ים העליון, מלכות, מת. הלוא אין מיתה במלאכים? שהעבירו אותו מן הממשלה שלו, נחשב לו כמיתה.

הכלולים בכ"ד תיבות הראשונות, חסד וקו ימין. ובג' עולמות התחתונים, שהם חג"ת הכלולים בכ"ד תיבות השניות, גבורה וקו שמאל. כי ג' הקווים חסד גבורה ת"ת נכללים זה מזה, ויש בכל אחד ג', ואז נבחן קו הימין לחב"ד, וקו השמאל לחג"ת, וקו האמצעי לנה"י. וע"כ נמצאים ב' שלישים הראשונים של הע"ב תיבות, שהם בחב"ד חג"ת.

קעו) כנגדו, חג"ת אלו שבג' קווים של השם ע"ב, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש למעלה, בחב"ד, קדוש באמצע, בחג"ת, קדוש למטה, בנה"י. וכן קדוש הא' חסד, קדוש הב' גבורה, קדוש הג' ת"ת. שחג"ת הוא חב"ד חג"ת נה"י. וכולם נחקקו בע"ב. ברוך הוא, ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים, אמן.

קעז) בשעה שישראל חנו על הים, ראו כמה המונים, כמה חיילים, וכמה מחנות מלמעלה ומלמטה, וכולם באו בקיבוץ על ישראל. התחילו ישראל בתפילה מתוך צרתם. **קעט)** בה בשעה, ראו ישראל מצוקה מכל הצדדים, הים עם גליו המתרוממים היה לפניהם, ואחריהם כל אלו הממונים וכל המחנות של מצרים, ולמעלה היו עליהם כמה מקטרגים. התחילו צועקים אל הקב"ה. **קפ)** אז כתוב, ויאמר ה' אל משה, מה תצעק אלי. אלי, הוא מידת ז"א, כי הכל תלוי בעתיק, בה בשעה נגלה עתיק, ונמצא הרצון בכל עולמות העליונים, ואז האיר האור של הכל.

נודע שחכמת המצרים הייתה מצד שמאל, היא התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו. וחכמה זו יש לה שורש בבינה דא"א, שיצאה לחוץ מראשו. ולקריעת ים סוף ולהטביע את המצרים, היה צריך מתחילה לבטל את שורשם הגבוה שבקדושה, שבא"א. וזה לא היה אפשר, וזולת באור הגדול של עתיק, שהיא שורש הכל.

וירא ישראל את היד הגדולה

קפה) כאן ביד הגדולה נשלם יד השמאל, גבורה וכל האצבעות חג"ת נ"ה שבה, מטעם

בהם נקמות. כמ"ש, תם ורשע הוא מכלה. שהרי גם תמימים היו שם, שלא שעבדו את ישראל, ונהרגו יחד עם הרשעים שבהם. **קצא** איוב לא נלקה אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים. אמר איוב, אם כן כל הפנים שווים, תם ורשע הוא מכלה. פרעה התקיף את ישראל, ואמר, מי ה' אשר אשמע בקולו. ואני לא התקפתי אותם, ולא עשיתי כלום, תם ורשע הוא מכלה. כמ"ש, הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, זהו איוב. כי היה בזמן יציאת מצרים.

קצב אבני ברד האלו, שהיו יורדים על המצרים ונעכבו ע"י משה, עשו אח"כ נקמות בימי יהושע. ולעתיד לבוא עתידים לרדת הנשאים, על אדום ובנותיה. כמ"ש, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. **קצג** וירא ישראל את ה' הגדולה. מקרא זה אין ראשו קשור לסופו, ואין סופו קשור לראשו. מתחילה כתוב, וירא ישראל את ה' הגדולה. ואח"כ, ויראו העם את ה'. וכי וירא ישראל הוא סיבה אל ויראו העם את ה', ומלפני כן לא יראו את ה'. זקן ההוא שירד עם בניו לגלות, וסבל עליו הגלות, והכניס את בניו בגלות, הוא ממש ראה כל אלו הנקמות וכל הגבורות שעשה הקב"ה במצרים. כמ"ש וירא ישראל, ישראל ממש, יעקב.

קצד העלה הקב"ה לאותו זקן, ואמר לו, קום ראה את בניך היוצאים מתוך עם חזק, קום ראה הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים.

קצה בשעה שנסעו ישראל לרדת בגלות מצרים, יראה ואימה חזקה נפלה עליו, אמר הקב"ה ליעקב, למה אתה מתיירא, אל תירא מרדה מצרימה. ממה שכתוב, אל תירא, משמע שהיה מתיירא.

קצו אמר לו, מתיירא אני שיכלו את בניי. אמר לו, אנוכי ארד עימך מצרימה. אמר לו שוב, מתיירא אני שלא אזכה להיקבר בין אבותיי ולא אראה הגאולה של בניי, והגבורות שתעשה להם. אמר לו, ואנוכי אעלך גם עלה. אעלך, להיקבר

שנכלל בימין, שהכל נכלל בימין ותלוי בימין. כמ"ש, ימינך ה' נאדרי בכוח, ימינך ה' תרעץ אויב. ואע"פ שזה שייך לגבורה, מכל מקום כיוון שתלוי ביד ימין, ע"כ נקרא על שמו.

קפו לא מצאנו מי שחזק את ליבו לפני הקב"ה, כפרעה. הרי סיחון ועוג חזקו ג"כ את ליבם? הם חזקו את ליבם כנגד ישראל, אבל כנגד הקב"ה לא חזקו את ליבם, כמו שחזק פרעה את רוחו כנגדו, שהיה רואה גבורותיו ולא היה שב.

קפז פרעה היה חכם יותר מכל מכשפיו. ובכל אלו הכתרים ובכל אלו הידיעות של הס"א הסתכל. ובכל הצד שלהם לא ראה שיהיה גאולה לישראל, ולא הייתה תלויה באחד מהכתרים שלהם. ועוד, כי בכל הכוחות העליונים של הס"א קשרו קשר על ישראל, שלא יוכלו לצאת מתחת ידיהם. ופרעה לא חשב, שיש קשר אחר של אמונה, השולט על כל הכוחות של הס"א. וע"כ היה מחזק את ליבו.

קפח לא חזק פרעה את ליבו אלא על השם הויה. כי כשהיה אומר משה כה אמר הויה, חזק את ליבו. כי בכל החכמה שלו לא מצא ששם הזה ישלש בארץ, ועל כן אמר, מי הויה? ואח"כ, כשחשב לשוב, אמר, הויה הצדיק, אח"כ אמר, חטאתי להויה. פה הזה שאמר, מי הויה, אמר, חטאתי להויה.

קפט אחת היא ע"כ אמרתי, תם ורשע הוא מכלה. מקרא זה העמידהו בסוד החכמה. אחת היא, כמ"ש אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאימה, המלכות. ובוו דן הקב"ה דיניו למטה, ודן דיניו למעלה בכל.

קצ כשהקב"ה מעורר דיניו, דן דיניו בכתר, המלכות, כתוב, תם ורשע הוא מכלה, משום שהצדיקים נתפשים בעוונות הרשעים, שכתוב, ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב. שפירושו, קח הרוב שבהם. ועל כן אמר איוב דבר זה, תם ורשע הוא מכלה. ולא פירש, שהכוונה על הצדיקים, הנתפשים בעוונות הרשעים. אחת היא, זו כנסת ישראל בגלות מצרים, שבשבילה הרג הקב"ה במצרים ועשה

בהם ניסים וגבורות. ובוה נעקרו כל המדרגות מהשתלשלותם.

רב בחמש אצבעות הראשונות, ה' מכות הראשונות כתוב, ויחזק לב פרעה. כיוון שנשלמו אלו חמש אצבעות, דיד שמאל, לא היה עוד דבר ברשות פרעה שיחזק לבו, אז כתוב, ויחזק הויה את לב פרעה.

רג ויאמינו בה'. וכי עד עתה לא האמינו בה? והרי כתוב, ויאמן העם וישמעו? והרי ראו כל הגבורות, שעשה להם הקב"ה במצרים. אלא מהו ויאמינו, שהאמינו בדבר שהוא שאמר, ויאמר משה אל העם, אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'.

רד וירא ישראל את מצרים מת. וכתוב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. מתיים ראו אותם. אם היה כתוב, לא תוסיפו לראותם חיים, הייתי אומר כך.

רה מן העולם ועד העולם. עולם למעלה, עולם למטה. עולם שלמעלה, משם הוא ההתחלה להדליק הנרות, הבינה שורש כל המוחין. עולם שלמטה, שם הוא הסיום, המלכות, המסיימת כל הספירות, והוא נכלל מכולם, ומעולם שלמטה הזה, מתעוררות הגבורות לתחתונים.

רו ובעולם הזה שלמטה, עושה הקב"ה אותות לישראל, ויקרו להם ניסים. וכשמתעורר עולם הזה לעשות ניסים, כל המצרים צללו בים ע"י עולם הזה, וקרה לישראל נס בעולם הזה. וע"כ כתוב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עד שיתעורר עולם ההוא ויהיו נמסרים בדינו. וכיוון שנמסרו לו להיות נדונים, אז כתוב, וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. כמ"ש, מן העולם ועד העולם. עד העולם בדיוק, עד שיתעורר העולם שלמטה. אז כתוב, ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

בקבר אבותיך, גם עלה, לראות הגאולה של בניך, והגבורות שאעשה להם.

קצו וביום ההוא שיצאו ישראל ממצרים, העלה הקב"ה את יעקב ואמר לו, קום ראה בגאולה של בניך, כמה כוחות וגבורות עשיתי להם. ויעקב היה שם וראה הכל. כמ"ש, וירא ישראל את היד הגדולה.

קצח מכאן נשמע, שיעקב היה בעת הגאולה, שכתוב, ויוציאך בפניו בכוחו הגדול ממצרים. בפניו זה יעקב. כי הביא כל האבות שמה, ויוציאך בפניו, בפניו זה אברהם. שכתוב, ויפול אברהם על פניו.

קצט אברהם אמר, הלכך מאה שנה יוולד. אמר לו הקב"ה, חיך, אתה תראה כמה המונים וכמה מחנות שיצאו ממך. בשעה שיצאו ישראל ממצרים, כל אלו השבטים וכל אלו הרבבות העלה הקב"ה אל אברהם וראה אותם. כמ"ש, ויוציאך בפניו. כל האבות נודמנו שם בכל גאולה ההיא. כמ"ש, ויוציאך בפניו. מהו בפניו, אלו האבות.

ר ויוציאך בפניו זהו יעקב. בכוחו זהו יצחק. הגדול זהו אברהם. וכן בשביל האבות מזדמן תמיד גאולה לישראל. שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. האבות ראויים שיזכור, אבל מהו והארץ אזכור? אלא לכלול עימם את דוד, המלכות, הארץ, שהיא מרכבה עם האבות, חג"ת. והם מעוררים תמיד גאולה לישראל.

רא וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים: יד אינו נקרא פחות מחמישה אצבעות מיד השמאל. הגדולה, שכלולות בה חמש, כי בחינת ג"ר נוטלת יד ימין מהתכללות בקו שמאל. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול, והקב"ה עושה

אז ישיר משה

ורועה נאמן, והעיר עליו רוח הקודש יותר מכל שאר נביאים הנאמנים והוציאו מחלקו ממש, ממה שהפריש יעקב מעשר מבניו

רו אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם יותר מכל שאר העמים, ומרוב האהבה שאהב אותם הקים להם נביא אמת

והכניסו להיכלו והעבירו בכל הצבאות והמחנות שלו. אז נודעו כולם, פתחו ואמרו, הסתלקו מסביבתו, כי הקב"ה העיר רוח לשלוט להרגיז העולמות. יצא קול ואמר, מי הוא זה שכל מפתחות הללו בידי. פתח קול אחר ואמר, קבלו אותו בתוכם, זהו שעתידי לרדת בין בני אדם ועתידה התורה, הגנוזה מכל גנוז, להתמסר בידי, ולהרעיש העולמות שלמעלה ושלמטה ע"י זה. בה בשעה התרגשו כולם ונסעו אחרי. פתחו ואמרו, הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.

(י) אז עלה רוח דמשה ועמד לפני המלך. מ' פתחה עלתה והתעטרה בעטרותיה, ועטר את הרוח, בשכ"ה עטרות, והפקיד מפתחותיו בידי. ש' הרומזת לג' אבות, העטירו אותו בג' עטרות קדושות, והפקידו כל מפתחות המלך בידי, ומינו אותו בנאמנות, להיות נאמן הבית. ה' עלתה והתעטרה בעטרותיה, וקיבלה אותו מן המלך.

כיסא עליון היא מחזה ולמעלה דו"א, שחג"ת דו"א הם ג' רגלי הכיסא. והמלכות אשר שם, רגל רביעי. והכיסא עצמו בינה. ג' אותיות מ' ש' ה', מ' הכיסא עצמו. ש' הוא ג' רגלי הכיסא חג"ת. ה' המלכות, רגל רביעי. ומשה זכה לבינה הוא, משום שהיה מרכבה לקו האמצעי, בימין ושמאל דבינה, שהיה מרכבה למלך, ז"א. ואז השפיעו עליו ג' אותיות, מ' ש' ה'. ושהכיסא עלתה ונתעטרה במוחין שלה, שיצאו ונתגלו ע"י קו האמצעי, הוא בשלושה יוצאים מאחד ואז, ואעטריה בשכ"ה עטרות, הוא באחד זוכה בשלושתם.

ומה שנקרא שכ"ה עטרות, הוא מלשון, וחמת המלך שככה. כי מטרם שקו האמצעי הכריע בין ב' קווי הבינה, הייתה מחלוקת בין ימין ושמאל. וע"י הכרעתו שכ"ה שקטה המחלוקת. וכיוון ששכ"ה הייתה כל הסיבה למוחין דו"א שמקבל מבינה, ע"כ מכנה אותם שכ"ה עטרות. ואפקיד מפתחות בידו, שהאורות דקו אמצעי מכונה מפתחות.

להקב"ה, שהוא שבט לוי. וכיוון שהיה לוי שלו, לקחו הקב"ה ועיטר אותו בכמה עטרות, ומשה אותו בשמן המשחה הקדוש שלמעלה. ואז הוציא מבניו רוח הקדוש אל העולם, וחגר אותו באבנטיו הקדושים של האמונה הגדולה, שהיא בינה.

(רח) בשעה שהגיע זמנו של משה הנביא הנאמן לרדת לעולם, הוציא הקב"ה רוח קדוש ממחצבת של ספיר האבן הטוב, המלכות, שהיה גנוז ברמ"ח אורות והאיר עליו. ועטר אותו בשס"ה עטרות ועמדו לפניו, והפקיד אותו על כל אשר לו. ונתן לו מאה ושבעים ושלושה מפתחות. ועטר לו בחמש עטרות, וכל עטרה ועטרה עולה ומאירה באלף עולמות המאירים ונרות הגנוזים באוצרות מלך הקדוש העליון.

הוזהר מבאר המוחין, שזכה בהם משה מטרם שירד לארץ. ונדע שסדר המוחין הוא, שמתחילה מקבל ו"ק בלי ראש, חסדים חסרי ג"ר. ואח"כ מקבל ג"ר בבחינת נשמה. ואח"כ בבחינת חיה. ואח"כ בבחינת יחידה. גם נודע שרמ"ח הוא בחי' ו"ק ושס"ה הוא בחי' ג"ר.

האורות דקו האמצעי המכונים מפתחות, מטעם שאין הקווים ימין ושמאל יכולים להאיר, עד שבא קו האמצעי ופותח אותם. ואז מקבל קו האמצעי כל שיעור האורות, שגרם לצאת בב' קווים העליונים. ומקו ימין מקבל מאה אורות, כל הע"ס שלו, מטעם היותם אור החסדים. ומקו השמאל, ששם אור החכמה, אינו מקבל רק ע' עטרות לבד, ולא הג"ר דחכמה, וע"כ חסר שלושים. אמנם יש לו התכללות מג"ר, ונחשבים רק למספר ג' לבד. וע"כ הם מאה ושבעים ושלוש מפתחות. ואח"כ מבאר מוחין דחיה. וכמ"ש, בחמישה צדדים חג"ת נ"ה, וכל צד מאיר באלף עולמות, שהם ספירות דאו"א, שכל ספירה וספירה עולה במספר אלף. ואח"כ מבאר מוחין דיחידה, שהם נעלמים ומלווים באבא עילאה, שנקרא, מלך העליון הקדוש, האורות דא"א, שהם יחידה. **(ט)** אז העבירו בכל האורות שבגן עדן,

רטו) אלא כל הניסים וכל הגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר עתיקא קדישא, א"א, בעטרותיו, הארת ג"ר, שמחזיר בינה ותו"מ לראשו, הם חקוקים ורשומים בא', אשר י' של הא' קו ימין, קו תחתון שבא' קו שמאל, והקו שביניהם קו האמצעי, המכריע בא' נוקב בחושך. קו אמצעי שבא', שנוקב וממעט קו שמאל, החושך, לבחינת ו"ק דג"ר ואז ומאיר בין בחכמה בין בחסדים. וכשמתחבר אור של הא' ומגיע אל הו', החרב לה' מלאה דם, המלכות בשעה שהיא נטויה לשמאל, אז עושה ניסים וגבורות, משום שנתחבר א עם ז'. וזה הוא שירה. שירה היא המאירה לכל הצדדים, בין לחכמה בין לחסדים. וזה הוא, או ישיר.

רטז) ישיר משה. הלא שר משה, היה צריך לומר. אלא דבר זה תלוי לעתיד לבוא, שהשלים לאותו זמן והשלים לעתיד לבוא, שעתידיים ישראל לשבח שירה זו לעתיד לבוא. צדיקים הראשונים, אע"פ שנסתלקו במדרגות העליונות שלמעלה, ונקשרו בקשר של צרור החיים, הם עתידיים כולם לעמוד לתחייה בגוף, ולראות ולומר שירה זו. כמ"ש, אז ישיר משה ובני ישראל.

ריז) יוסף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. לקנות, כמ"ש, ה' קנני ראשית דרכו. את שאר עמו, אלו הם הצדיקים, שבהם הנקראים שאר. כמ"ש, וישארו שני אנשים במחנה. ולמדנו, למה נקראים שאר, משום שאין העולם מתקיים אלא על אלו שמשמימים עצמם שירים. וע"כ נקראים הצדיקים שאר, מלשון שירים.

ריח) ואם תאמר, כיוון שנקשרו בצרור החיים, ומתענגים בעונג העליון, למה יוריד אותם הקב"ה לארץ. שנולדו ויצאו לאוויר העולם כל אלו הרוחות והנשמות, שהיו במדרגה העליונה של מעלה, הקב"ה הוריד אותם לארץ למטה. כל שכן עתה, שהקב"ה רוצה ליישר את העקום, בזה שיראה להם האותות והמופתים שיעשה לישראל, ואע"פ שצדיקים הם, מכל מקום כתוב, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואם

והם ג' קווים חג"ת דו"א שלמעלה מחוזה, המכונים ג' רגלי הכיסא. וכל מוחין דו"א שבקו אמצעי מכונים מפתחות. הנוקבא הכוללת דו"א מכונה בית, ולהיותו קיבל כל מוחין דו"א, נעשה נאמן, שהוא להשפיע אל הבית, הנוקבא. וזה שהמלכות שעלתה למעלה מחוזה. שמקבלת ג' קווים חג"ת דו"א ונעשתה רגל רביעי אל הכיסא, שמקבלת נשמת משה מן המלך.

ריא) כדין נתת ההוא. אז כשקבלו המלכות, ירד רוח של משה, באוניות השטות בים הגדול של המלכות, וקיבלה המלכות אותו, כדי לגדלו אל המלך, שיוכל להלביש את ז"א, וע"י שיקבל ממנה הארת החכמה והגדלות, והיא נתנה לו משם, מהים הגדול שבה, הארת שמאל, כלי זיין להכות את פרעה ולכל ארצו. ובשבת ובראשי חודשים היא מעלה אל המלך, ז"א, ואז נקרא שמו באלו אותיות הרשומות, שהם מ' ש' ה'.

ריב) בשעה ההיא שיצא לרדת לארץ, להתלבש בגוף בורע לוי, התתקנו תכ"ה נרות למלך, ז"א, ותכ"ה חקיקות ממונים ליוו את רוח ההוא דמשה למקומו. כשיצא לעולם האירה ה', השכינה, בפניו, והבית נתמלא מן הויין שלה. בה בשעה קרא עליו הקב"ה בטרם אצורך בבטן.

השם תכ"ה יוצא בזיווג על מסך, הממעט את הרוח העליון, שיוכל להתגשם ולהתלבש בגוף ברחם אימו. ונבחן בו שיעור קומה של אור היוצא בזיווג הזה תכ"ה נרות שנתתקנו למלך. וכוחות המיעוט היוצאים מן המסך, מכונים תכ"ה חקיקות, שהן נעשו ממונים להוריד את הרוח לרחם אימו. ואחר שנתקן בו' חודשי עיבור, האירה עליו השכינה. **ריג**) בה בשעה הרג הקב"ה לשר הממונה של מצרים, וראו אותו משה ובני ישראל אז אמרו שירה. כמ"ש וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

ריד) הסתכלתי בכל התשבחות ששבחו להקב"ה, וכולם פתחו באו. אז אמר שלמה. אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מהו הטעם?

כתוב חסר ו', שרומזת על מלכות. וזה היסוד הוא ראש אליה, כמו שנקרא ראש המטה. והכל במלך הקדוש העליון נאמר, ז"א, יסוד דו"א. וכמ"ש, השירה הזאת לה', ליסוד דו"א. **רכה** השירה הזאת לה' זה הנהר, בינה, היוצא מעדן, חכמה. בינה שיצאה מראש דא"א, שכל השמן והגדלות, כל המוחין שבזו"ן ובי"ע, יוצאים ממנו. וזה נשמע מהכתוב שלאחריו, אשירה לה', שזה הוא מלך הקדוש העליון, ז"א. ועל כן לא כתוב, אשירה לו, כי לה' הקודם, שבשירה הזאת לה', בינה ולא ז"א.

רכו לאמור לדורי דורות, כדי שלא ישכח מהם לעולם. כי כל מי שזכה לשירה הזו בעולם הזה, זוכה בה בעולם הבא, וזוכה לשבח בה בימיו של מלך המשיח בשמחת כנסת ישראל בהקב"ה. שכתוב, לאמר, באותו הזמן בארץ הקדושה שישובו ישראל בארץ, לאמור, בגלות, לאמור, בגאולתם של ישראל, לאמור, לעולם הבא.

רכז אשירה לה'. אשירה, משום שהיו משבחים תשבחות המטרוניתא. ע"כ כתוב אשירה בלשון יחיד. לה', זהו המלך הקדוש, ז"א. כמ"ש, כי גָּאָה גָּאָה, שעלה והתעטר בעטרותיו, להוציא ברכות וכוחות וגבורות להתעלות בכל. כי גאה גאה, גאה בעולם הזה, גאה בעולם הבא. כי גאה באותו זמן, גאה, כדי שיתעטר אח"כ בעטרותיו בשמחה שלמה.

רכח סוס ורוכבו רמה בים. הממשלה של מטה, היא סוס, והממשלה של מעלה, שהם נאחזים בה, היא רוכבו. שתיהן נמסרו בים הגדול שהוא והממשלה הגדולה, לעשות בהם נקמות. ואין הקב"ה עושה דין למטה עד שיעשה בממשלתם של מעלה. כמ"ש, יפקוד ה' על צבא המרום במרום, ועל מלכי האדמה על האדמה.

רכט בו בלילה התעוררה גבורה חזקה, שכתוב בה, ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה. באותו זמן ביקשה המטרוניתא מן המלך, כל אלו המוני המצרים של מטה, וכל

תאמר, אלו שמתו בעצת הנחש, שלא היה בהם שום חטא, למה יקומו הם? אפילו הם יקומו, ויהיו בעלי עצה למלך המשיח.

ריט משה עתיד לומר שירה לעתיד לבוא, שכתוב, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. משה שראה בתחילה, יראה שנית. וזה הוא אראנו. ואז, אז ישיר משה ובני ישראל.

רכ היא שירה של המטרוניתא, המלכות, אל הקב"ה. כל אדם שאומר שירה זו בכל יום ומכוון בה, זוכה לאמרו לעתיד לבוא. כי יש בה עולם העבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימי מלך המשיח. ונתלים עליה כל התשבחות האחרות, שאומרים העליונים והתחתונים.

רכא השירה לשון נקבה. שיר זה לשון זכר. אלא היא שירה, שהמטרוניתא משבחת אל המלך, ז"א. ומשה ממטה למעלה אמר, מן המלכות אל ז"א. וע"כ אמר שירה, לשון נקבה. היא שרה לה', משום שהמלך האיר לה פנים. כל אלו השמנים, האורות, שהיו נמשכים, משך לה המלך הקדוש, משום זה שבחה לו המטרוניתא.

רכב אם היא שירת המטרוניתא אל המלך, למה כתוב, משה ובני ישראל, והרי המטרוניתא צריכה לשבח. אלא אשרי חלקם של משה וישראל, שהם היו יודעים לשבח אל המלך שבביל המטרוניתא כראוי, משום שכל כוח וגבורה שלה ירשה מן המלך.

רכג קומי רוני בלילה לראש אשמורות. קומי רוני, זו כנסת ישראל, המלכות. בלילה, בגלות. בלילה, בזמן שהמלכות שולטת ומתעוררת. לראש, זהו יסוד, שהמטרוניתא מתברכת בו. ראש אשמורות, זהו ראש של נצח והוד, שהוא יסוד.

רכד זהו ראש של כתרי המלך והסיום. מבחינת ט"ס דאו"י דו"א, התחתון המסיים. ומבחינת ט"ס דאו"ה דו"א, המאירים ממטה למעלה, נחשב היסוד לכתר דאו"ה. וכיוון שהוא ראש הספירות דאו"ה, ע"כ קורא אותו הכתוב לראש אשמורות. לראש אשמורות

אלו השרים של מעלה, שימסרו בידיה. כמ"ש סוס ורוכבו רמה בים. בים, ויורה, בין וכולם נמסרו בידיה, לעשות בהם נקמות. בים שלמעלה, ובין בים שלמטה.

עוזי וזמרת יה

רל אחור וקדם צרתני ותשֶׁת עליי כפך. כמה צריכים בני אדם לכבד את הקב"ה, משום שהקדוש ברוך הוא, כשברא העולם, הסתכל באדם, שיהיה מושל על הכל, והיה דומה לעליונים ותחתונים. הוריד אותו לעולם בדמות יקרה. וראו אותו הבריות, אז התקבצו והשתחוו לפניו, ואימה ופחד נפלה עליהם מיראתו. כמ"ש, ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית השדה ועל כל עוף השמיים.

רלא הכניסו אל הגן שנטע לשמרו, להיות לו שמחה על שמחה, ולהשתעשע בו. עשה לו חופה מכוסה באבני יקר, ומלאכים העליונים שמחים לפניו. אחר כך ציווה אותו על אילן אחד, שלא יאכל ממנו, ולא עמד במצוות אדונו.

רלב מצאתי בספר של חנוך, שלאחר שהעלה את חנוך, והראה לו כל אוצרות המלך העליונים והתחתונים, הראה לו עץ החיים, ואת העץ שנצטווה עליו אדם, והראה לו מקומו של אדם בגן עדן. וראה, שאם היה שומר אדם מצווה זו של עץ הדעת, היה יכול להיות תמיד, ולהיות תמיד שם. הוא לא שמר מצוות אדונו, יצא לדין ונענש.

רלג אדם בשני פנים נברא. וכן ביארוהו, ויקח אחת מצלעותיו, ניסרו הקב"ה ונעשו שניים, ממזרח וממערב, אדם ממזרח וחזה ממערב. כמ"ש, אחור וקדם צרתני. אחור זה מערב, וקדם זה מזרח.

רלד הקב"ה תיקן הנקבה, ושכלל יופיה על כל, והביאה לאדם. כמ"ש, ויבן ה' אלוקים את הצלע. כתוב, ויקח אחת מצלעותיו. אחת כמ"ש, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאימה, שהיא המלכות. מצלעותיו, מצדדיו. כמ"ש, ולצלע המשכן. כי נלקחה מצד שמאל.

רלה הקב"ה נתן נשמה עליונה באדם, והכליל בה חכמה ותבונה לדעת הכל. נתן בו נשמה ממקום ששאר הנשמות באות, מבינה, שאור הבינה נקרא נשמה.

רלו תוצא הארץ נפש חיה. מאותו מקום שהמקדש נמצא בו. כי הארץ היא מלכות, ומקום המקדש הוא בינה שבה. נפש חיה, זהו נפש של אדם הראשון. אור הנפש הוא אור המלכות, אבל נמשך מבינה שבה. וע"כ אומר, שנמשך ממקום המקדש, שהיא בינה שבה.

רלז אדם היה יודע חכמה עליונה יותר ממלאכים העליונים, והיה מסתכל בכל וידע והכיר אדונו, יותר מכל שאר בני העולם. אחר שחטא, נסתמו ממנו מעיינות החכמה. כמ"ש, וישלחהו ה' אלוקים מגן עדן לעבוד את האדמה.

רלח אדם הראשון יצא מזכר ונקבה, זו"ן, כמ"ש, ויאמר אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. וע"כ גם אדם נעשו זכר ונקבה ביחד, שאח"כ נפרדו זה מזה. ואם תאמר, הרי אמר, האדמה אשר לקח משם, ולא מזו"ן העליונים. כן הוא ודאי, שנלקח מן האדמה, נוקבא דו"א והקב"ה, ז"א, נשתתף עימה. וזה זכר ונקבה שאמרנו. והכל הוא דבר אחד.

רלט עוזי וזמרת יה. אלו הכלולים זה בזה, ואינם נפרדים זה מזה, ולעולם הם באהבה, ברצון אחד, שהם או"א, הנקראים י"ה. שמשם נמצאים זרמי הנחלים והמעיינות, להספיק לכל, ולברך הכל, ואינם מכובים מימי המעיינות האלו. ועל כן כתוב, ויהי לי לישועה, שבשביל זה מושך המלך הקדוש ומנחיל למטה, והימין מתעורר לעשות ניסים.

רמ זה אלי ואנוהו. זהו צדיק, יסוד,

הוקר יצרך, שלא ירתיח כנגדך, ולא ישלוט בך, ולא תעלה מחשבה זרה. מבית רעך, זהו הנשמה הקדושה, שהכניס בך רעך ונתנה בתוכך.

רמוז ועל כן עבודת הקב"ה, היא לאהוב אותו בכל שיתנהג עמך, כמ"ש, ואהבת את ה' אלקיך. זה אלי ואנוהו, שכל ישראל ראו על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ואפילו העוברים שבמעזי אימם, היו רואים ומשבחים להקב"ה. וכולם היו אומרים, זה אלי ואנוהו, אלקי אבי וארוממנהו. אלוקי אבי, כמ"ש, אלוקי אברהם.

רמח למה כתוב, וארוממנהו. הרי אלוקי אברהם, קו ימין, הוא למעלה, ואין צורך לרומם אותו. אלוקי יצחק קו שמאל, שצריכים לרוממו. אפילו כן, צריכים לרוממו. והכל דבר אחד, וארוממנהו בכל הצדדים, לכלול גם מי שידוע לייחד את השם הקדוש הגדול, שגם הוא צריך לרומם אותו, כי זה הוא עבודה עליונה של הקב"ה.

רמט קול צופיך נשאו קול יהדיו ירננו. קול צופיך, המצפים מתי ירחם הקב"ה לבנות ביתו. נשאו קול, שכל אדם הבוכה ומרים קולו על חורבן בית הקב"ה, זוכה, יהדיו ירננו, וזוכה לראותו בשוב בשמחה.

רנ בשוב ה' ציון. בשעה שנחרבה ירושלים של משה, וכנסת ישראל, המלכות, הגלתה, עלה המלך הקדוש, ז"א, לציון, יסוד דמלכות, ונאנת כנגדה, משום שכנסת ישראל הוגלתה. וכשתחזור כנסת ישראל למקומה, אז ישוב המלך הקדוש לציון, למקומו, להודווג אחד באחד. וכתוב, בשוב ה' ציון. ולא לציון, כי ה' ציון יורה על זיווג ה' עם ציון. ואז עתידים ישראל לומר, זה אלי ואנוהו. וכתוב, זה ה', קיווינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, בישועה של ה' שחזר לציון.

שממנו יוצאים ברכות בזיווג. ואנוהו, באותו מקום שנמצא בו אהבה, שזה הוא בית המקדש. אלוקי אבי וארוממנהו. משה אמר זה צד שמאל, שממנו באים הלוויים. כיוון שמשה אמר על צד ההיא וארוממנהו, נמצא בו שלמות הכל. כי וארוממנהו פירושו, שמכליל אותו בצד ימין, שזהו כל השלמות.

רמא ויהי לי לישועה, זהו המלך הקדוש, ז"א. שכתוב, כי עוזי וזמרת יה הויה ויהי לי לישועה. משמע שמה שאומר, הויה ויהי לי לישועה, שזהו המלך הקדוש, הנקרא הויה, ז"א.

רמב עוזי וזמרת יה. בכל עת אוהב הרע ואח לצרה יולד. בכל עת אוהב הרע, זה הקב"ה, שכתוב בו, רעך ורע אביך אל תעזוב. **רמג** ואח לצרה יולד. בשעה שיציקו לך שונאיך, הקב"ה אומר, למען אחיי ורעיי אדברה נא שלום בך. וישראל נקראים אחים ורעים להקב"ה. יולד שבשעת הצרה יולד בעולם מי שיהיה לך לאח, להצילך מכל אלו המציקים לך.

רמד יולד פירושו, שהמלך הקדוש יתעורר בעוז הזה, לנקום בעדך מהאומות, ולהניק אותך מאימא, בינה, בשמאל. כמ"ש, עוזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. לעורר גבורות כנגד האומות עכו"ם.

רמה כמה יש לאדם לאהוב את הקב"ה, כי אין עבודה לפני הקב"ה אלא אהבה. וכל מי שאוהב אותו ועושה עבודה באהבה, קורא אותו הקב"ה, אוהב. ומקשה, א"כ איך אפשר להעמיד אלו הכתובים: רעך ורע אביך אל תעזוב. הוקר רגלך מבית רעך.

רמו אלא, רעך ורע אביך אל תעזוב. אל תעזוב, לעבוד אותו ולהדבק בו ולעשות מצוותיו. כתוב בעולות. אבל בחטאות ואשמות נאמר, הוקר רגלך מבית רעך.

ה' איש מלחמה

בתורה, שאינו נרמז בשם הקדוש העליון. ואין לך דבר בתורה, שאין בו כמה סודות,

רנא כמה יש לנו להסתכל בדברי תורה, כמה יש לעיין בכל דבר, שאין לך דבר

רנו כשמתעוררים גבורות ומלחמות של הקב"ה, כמה בעלי הדין מתעוררים לכל צד, אז רמחים, דינים דצד ימין, וחרבות שנונים, דינים דצד שמאל, מעוררים גבורות. והים מתרגש, וגליו עולים ויורדים, והאוניות ההולכות ושטות בים, מסתלקות לכל צד. המלחמה שנונה באבני בליסטראות, בעלי רומח וחרב. אז כתוב, היציך שנונים. והקב"ה מתתקף בכוחותיו לעורר מלחמה. אוי לאלו, שהמלך הקדוש מעורר עליהם מלחמה. אז כתוב, ה' איש מלחמה.

רנו ה' איש מלחמה. מאלו האותיות יוצאים שורות בעלי מלחמה, לאלו הרשעים, לאלו השונאים שחטאו להקב"ה. וסוד האותיות מתגלים לבעלי האמת, והדברים מתבארים ומתפרשים.

רנח ה' איש מלחמה ה' שמו. ה' איש מלחמה, היינו הויה. ה' שמו, היינו המלכות. כי הכל תלוי בספר הזה, שהוא המלכות. כמ"ש, יגלו שמיים עוונו, ז"א נקרא שמיים. וארץ מתקוממה לו, המלכות נקראת ארץ.

רנט בשעה שהקב"ה מעורר מלחמה בעולם, העליונים והתחתונים, האומות שלמטה ושריהם שלמעלה, נעקרים ממקומם. כמ"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבוא, עתיד הקב"ה לעשות מלחמה גדולה וחזקה בעמים, כדי להוקיר את שמו.

כמה טעמים, כמה שורשים, כמה ענפים. **רנב** כל מי שעורך מלחמה בתורה, זוכה להרבות שלום בסוף דבריו. כל המלחמות שבעולם הם מריבות וחרובן, וכל המלחמות של תורה הם שלום ואהבה, שאין לך אהבה ושלום חוץ מזה.

רנג ע"כ כתוב בספר מלחמות ה'. מהו בספר? מקום יש להקב"ה, שנקרא ספר, שהוא מלכות. שכל הכוחות וגבורות שעושה הקב"ה, בספר ההוא תלויים ומשם יוצאים.

רנד כל הכוחות והגבורות שעושה הקב"ה, בספר ההוא תלויים, במלכות. הקב"ה עורך מלחמותיו במקום אחד בסוף המדרגות. ונקרא והב. כמ"ש, לעלוקה שתי בנות הב הב, מקום העונשים מתחת המלכות, בסופה, בסוף המדרגות. ים סוף נקראת המלכות, ים שהוא סוף לכל המדרגות.

רנה ואת הנחלים ארנון. ועם הנחלים שנמצאו ונמשכו אל המלכות, שהוא ואת והב בסופה, ממקום העליון, שנקרא ארנון, שהוא זיווג עליון של אהבה, שאינו נפרד לעולם, זיווג או"א עילאין. וכמ"ש, ונהר יוצא מעדן, שנהר בינה, עדן חכמה, המכונים או"א. כי ארנון אותיות אור נון, אור של נון שערי בינה. ובוה משתרשים שורשיו ומתגדלים ענפיו של המלכות, לעשות מלחמות בכל מקום, ולעשות כוחות וגבורות. ולהראות ממשלה גדולה ויקרה מכל.

מרכבות פרעה וחילו

עשה הקב"ה, העיר את הגבורה שלו ונקמטו המים. כמ"ש, ראוך מים אלוקים ראוך מים יחילו. אמר לו הקב"ה לשר של ים, הרוג כל אלו ההמונים, ואחר כך תשליך אותם לחוץ. לאח"כ כיסה עליהם הים. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים.

רסב כמה מרכבות עשה הקב"ה למעלה, כמה המונים, כמה צבאות. וכולם קשורים אלו באלו, שכל תחתון מרכבה לעליונו, מדרגות על מדרגות. ומצד שמאל נמשכות מרכבות שולטות שאינם קדושות. וכולם הם

רס ראוך מים אלוקים ראוך מים יחילו. בשעה שעברו ישראל את הים, אמר הקב"ה למלאך הממונה על הים, חלוק את מימך, כדי שבניי יעברו בתוכך. אמר לו, פריקת החשבון הוא אמת, פירוש, סליחת החטאים הוא אמת, כי הקב"ה סולח ומוחל עוונות, אבל מה ההפרש בין אלו לאלו, אם אתה מוחל לישראל, מחול ג"כ למצרים.

רסא אמר לו הקב"ה על תנאי הזה, עשיתי את הים בשעה שבראתי את העולם. על תנאי שיהיה נקרע בשביל ישראל. מה

הרקיעים הם גוף, ו"ק, רוח נפש. וערבות ראש דגוף, ג"ר. ההילוך ברקיע יורה על שיעור מדרגתו. הרום שבו יורה על שורשו. ע"כ הרום של כל הרקיעים הם חמש מאות שנה, יורה על המשכם מחג"ת נ"ה דבינה, כי אמא עד הוד התפשטותה. וכל ספירה שלה במספר מאה. וע"כ הם חמש מאות שנה.

אבל הילוכו דכל רקיע, שיורה על שיעור מדרגתו, רק ב' ספירות רוח נפש, שהם ב' מאות. אבל רקיע העליון ערבות, שיש בו ג"ר, ונמשכים מאבא, שספירותיו אלפים. נמצא הילוכו ג' אלפים שנה.

בין רקיעים חמש מאות שנה. כי עצם הרקיע הוא סיום החדש דצ"ב בספירת יסוד, שהוא הנושא למסך הזה. וכיוון שכל ספירה כלול מו"ס, ע"כ יש בכל ספירה רקיע ביסוד שלה. ולפיכך נמצא שבין רקיע לרקיע יש ה"ס חג"ת נ"ה, כי אחר כל רקיע מתחיל ספירת החסד עד ההוד, וביסוד עומד רקיע האחר. ואלו ה"ס הם ה' מאות שנה מצד הבינה.

רסט למעלה מערבות רקיע של ארבע חיות, אריה שור נשר ואדם. הפרסות של חיות הקדושות ורום שלהם, הוא ככולם שמתחתיהם, כי העליון כולל בתוכו כל התחתונים ממנו. חושב כאן עשר בחינות כנגד עשר ספירות. חשובים כנגד כולם שלמטה מהם.

רע וכל איבר ואיבר מן החיות, הוא כנגד שבעה תהומות, המסכים שבמלכיות, וכנגד שבעה היכלות, שהם ז' מלכיות, וכנגד מארץ לרקיע, שהוא יסוד. וכנגד מרקיע לרקיע, שהם חג"ת נ"ה. ושיעור כולם וגובהם עשרים וחמישה אלף חלקים משיעור הקב"ה.

כל בחינות שבבי"ע הן בחינות מהחזה ולמטה דו"א, כי הפרסא המסיימת האצילות, היא המלכות דו"א, שעמדה בצ"א בנקודה דעוה"ז, ועלתה במקום חצי בינה דו"א, וסיימה שם האצילות. וחצי בינה התחתונה ותו"מ דו"א יצאו לחוץ מפרסא, ומהם נבנים

מדרגות ידועות למעלה.

רסג והרי הערנו בבכור פרעה שהוא מדרגה אחת, שהרגה הקב"ה ושברה מן השלשלת שלה החזקה. תחת ממשלתה, כמה מרכבות וכמה צבאות של גיבורים מצד שמאל. מהם אחוזים במקום עליון של ממשלתם, ומהם אחוזים במלכות שלמעלה, מהם אחוזים תחת ארבע החיות.

רסד וכולם נמסרו בידיה של דין המלכות, שנקרא ים הגדול. לשבור אותם ממדרגתם. וכשאלו נשברו מלמעלה, כל אלו שלמטה נשברו ונאבדו בים התחתון. כמ"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. בים סתם, שיורה הן על ים שלמעלה לשרים שלהם והן ים שלמטה למצרים התחתונים.

רסה ומבחר שלישי טבעו בים סוף. ושלישים על כולו, כל המדרגות היו שתיים ואחת מלמעלה, אלו על אלו, כעין של מעלה כך נעשו. וכולם נמסרו בידיה של המלכות, לשברם מממשלתם אלו ואלו. העליונים והתחתונים.

רסו כל עשר המכות שעשה הקב"ה במצרים, הכל היה יד אחד, כי יד השמאל הייתה כלולה בימין, ועשר אצבעות היו כלולות זו בזו, כנגד עשרה מאמרות, שהקב"ה נקרא בהם אחר כך. וכנגד כולם היה זה של הים חזק וגדול ושליט. כמ"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבוא עתיד הקב"ה להרוג כל השרים והמושלים של אדום. כמ"ש, מי זה בא מאדום.

רסז מרכבות פרעה וחילו. שבעה רקיעים כנגד חג"ת נה"מ עשה הקב"ה. ובכל רקיע כוכבים קבועים, מדרגות מבחינת וְשׁוּב. וכוכבים רצים בכל רקיע ורקיע, מדרגות מבחינת רְצוּא. ולמעלה מכולם ערבות, ג"ר של הרקיעים.

רסח כל רקיע בהילוכו מאתיים שנה, רומו חמש מאות שנים. בין רקיע לרקיע חמש מאות שנים. וערבות הזה, הילוכו באורך, אלף וחמש מאות שנים. וברוחב אלף וחמש שנים. ומהזיו שלו מאירים כל אלו הרקיעים.

רעב) מתחת הים, המלכות, שורים כל דגי הים ושטים מתאספים בארבע זוויותיהם, חו"ג תו"מ, ויורדים במדרגתם, שמאירים ממעלה למטה, וכל המרכבות נקראים בשמותם. וכ"ז מחזה ולמעלה של הים, ששם חיות גדולות. מתחת אלו, הולכים אלו הקטנים מדרגות על מדרגות. שהם מחזה ולמטה של הים, הנקראים חיות קטנות, שכתוב, זה הים גדול ורחב ידיים, שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות.

רעג) מצד שמאל התחתון, נמצאים ממשלת צד האחר, כי זה לעומת זה עשה האלוקים. וכנגד כל מה שיש בבי"ע דקדושה יש בצד האחר, ואחוזים באלו שלמעלה, שיונקים מקדושה. ועתה בקריעת ים סוף, ירדו להישרבר מכות החוק של הקדושה.

כל הבחינות שבבי"ע עד לגמר התיקון, שגם הם יחזרו ויתחברו לז"א ויהיו אצילות. אע"פ שאומר, שכל איבר מן החיות כלול מז"ס, גם מחזה ולמעלה, אמנם שיעור כולם וגובהם בשיעור הקב"ה, שהוא ז"א דאצילות, אין בהם מבחינת מחזה ולמעלה כלום, אלא רק חצי ת"ת ונו"ה שלו שמחזה ולמטה, שהם עשרים וחמישה. כי ספירות דו"א הן כל אחת במספר עשרה. ולהיותם מתוקנים בארבע חיות, שמתגלה בהם החכמה, הם בבחינת אלפים, שספירות החכמה במספר אלפים. והם עשרים וחמישה אלפים. ואין בהם מבחינת מחזה ולמעלה דקב"ה כלום. **רעא**) ועוד יש רקיע אחד למעלה מן קרני החיות. שכתוב, ודמות על ראשי החיות רקיע. מלמטה מאותו רקיע יש כמה מרכבות בימין ושמאל.

ימינך ה' נאדרי בכוח

רעד) ימינך ה' נאדרי בכוח. בשעה שהבוקר, אור החסדים דו"א, מאיר, והאיילה, המלכות, עומדת בקיומה. מתמלאת הצד שלה, השמאל, מתלבש אז בחסדים, ומתמלאה הארתה. ונכנסת במאתיים היכלות של המלך, קו ימין, שאין בו אלא כתר וחכמה, שכל אחד מאה, והם מאתיים. והמלכות אחר שנשלמה ונתמלאה מקו שמאל, נכללת כולה בימין, שהוא ר' היכלות. אדם שעסק בחצות לילה בתורה, בשעה שנתעורר רוח הצפון, השמאל, וחשקה של איילה הוזה להתעורר בעולם, להשפיע, הוא בא עימה לעמוד לפני המלך. ובשעה שהאיר הבוקר מושכים עליו חוט של חסד.

רעה) מסתכל ברקיע, כלומר מקבל מרקיע, יסוד דו"א, שורה עליו אור התבונה של דעת הקדוש, והאדם מתעטר בו, משיג ג"ר. והכל מפתחים ממנו. אז נקרא אדם הזה בן להקב"ה, בן היכל המלך, המלכות, בן לזו"ן. נכנס בכל שעריו של המלך ואין מי שימחה בידו.

רעו) בשעה שקורא אל היכל המלך,

מחמת שהקדים השמאל לרדת בעולם, נשאר הימין באחור.

רפו כתוב, הצדיק אבד. נאבד, לא כתוב, אלא אבד. מכל אלו פני המלך לא נמצא שנאבד אלא צדיק, יסוד, אבד בבי' הצדדים:

א. שאינו שורה בו ברכות כבתחילה, ב. שבת זוגו נתרקה ממנו, שהיא כנסת ישראל, המלכות.

נמצא, שהצדיק אבד יותר מכולם. ולעתיד לבוא כתוב, גילי מאוד בת ציון, הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא יבוא. כלומר, שחזרה אליו בת זוגו.

רפז ימינך ה' נאדרי בכוח. בשעה שהשמאל בא להודווג בימין, אז כתוב נאדרי, תרעץ אויב. ולעולם זיווג בימין, משום שהשמאל נמצא בימין ונכלל בו.

רפח האדם נמצא שנחלק, רק חצי גוף, וחציו הבי' הנקבה. כדי שיקבל אחר כך את בת זוגו וייעשו גוף אחד. כך ימינך חצי גוף, כדי שיקבל השמאל. ועל כן ביד אחד מכה ומרפא. וע"כ כתוב, ימינך ה' תרעץ אויב. כי הימין נמשך מנקודת החולם, שעלתה המלכות לבינה ונשארו כו"ח במדרגה ובינה ותו"מ נפלו למדרגה התחתונה. כו"ח שנשארו במדרגה הם נקודת החולם וימין. בינה ותו"מ שנפלו מן המדרגה הם השמאל ונקודת השורוק. הרי שהימין הוא רק חצי גוף, והשמאל הוא חציו האחר. שכל עניין הזיווגים של אחד באחד, שהיו תחילה ב' חציי הגוף ואח"כ מזדווגים.

רפט לעתיד לבוא, בזמן שיתעורר מלך המשיח, כתוב, ימינך ה' תרעץ אויב. רעצת, תרעץ, לשון עתיד.

רצ תהרוס קמין. תשלח חרונוך. הכל לעתיד לבוא. ימינך ה' נאדרי בכוח, בזמן הזה בעולם הזה. ימינך ה' תרעץ אויב, בזמן מלך המשיח. וברוב גאונוך תהרוס קמין, לביאת גוג ומגוג. תשלח חרונוך יאכלמו כקש, לתחיית המתים. שכתוב, ורבים מישני אדמת עפר יקיצו.

לייחד את השם הקדוש כראוי, מתבקעים כל אלו כותלי החושך, ופני המלך נראים ומאירים לכל. וכשהם נראים ומאירים, מתברכים כולם העליונים והתחתונים, אז נמצאות ברכות בכל העולמות. ואז כתוב, לראות פניי.

רפ כל מי שבא לייחד את השם הקדוש העליון, צריך לייחד מצד הזאת, המלכות, כמ"ש, בזאת יבוא אהרון אל הקודש, כדי שידווגו יחד צדיק, יסוד, וצדק, המלכות, בזיווג אחד, כדי שהכל יתברכו מהם. ואלו השניים נקראים חצרך, כמ"ש, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצרך.

רפא ואם הוא בא לייחד השם הקדוש, ואינו מכוון ברצון הלב, ביראה ואהבה, הקב"ה אמר, מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי. זאת ודאי, כי לא נמצא ברכות בצדיק וצדק, הנקראים חצרי, ולא די שלא נמצא בהם ברכות, אלא ששורה בהם דין, ונמצא הכל בדין.

רפב הימין של הקב"ה, החסד, מתעוררים ממנו כל אור, כל ברכות, וכל שמחה. בו כלול השמאל. כמו שיש באדם ימין ושמאל, והשמאל נכלל בימין, והימין כולל הכל, וכשנתעורר הימין, השמאל מתעורר עימו, כי בו אחוז ונכלל.

רפג בשעה שאדם מרים ידיו בתפילתו, מכוון באצבעותיו למעלה, כמ"ש, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. כי בימין תלוי הכל. וכתוב, וישא אהרון את ידיו. וכתוב, ידו חסר י', שירה על יד אחת הימין. ואז נתכוון לברך למעלה.

רפד והקב"ה אינו כן. בשעה שהקב"ה מרים ימינו למעלה, אוי להם לתחתונים, כי כל עזרה וכל ברכה נסתלקו מהם. שכתוב, נטית ימינך תבלעמו ארץ. שבהרמת ימינך מיד תבלעמו ארץ. וכשנמצא הימין, נמצא עימו גם השמאל, ואם הימין מסתלק, מזדמן השמאל, ואז דינין מתעוררים בעולם, ודין שורה בכל.

רפה רבי שמעון, כשהיה מגיע למקרא הזה, היה בוכה. שכתוב, השיב אחור ימינו.

רצא) בזמן שהוא אשריהם שישארו בעולם. לא ישאר בעולם חוץ מאלו הנימולים, שקבלו אות ברית הקדוש, ובאו בברית הקדוש ב' החלקים, מילה ופריעה. והוא שומר לברית ההוא, ולא הכניסו במקום שלא צריך. אלו הם שישארו ויכתבו לחיי עולם.

רצב) כתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. משמע, מן הנשאר בציון והנותר בירושלים, שכל מי שנימול נכנס באלו ב' המדרגות ציון וירושלים. ואם שומר לברית ההוא כראוי, ונוהר בו, עליו כתוב, הנשאר בציון והנותר בירושלים. אלו ישארו בזמן ההוא, ובהם עתיד הקב"ה לחדש העולם ולשמות בהם. על זמן ההוא כתוב, יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

רצג) ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור. ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל. וכי אשור ומצרים קרובים הם להקב"ה?

רצד) אלא נאמר על בני הגלות, שיעלו ממצרים ומאשור. ונאמר על מצרים ועל אשור עצמם, על החסידים שבהם, שחזרו בתשובה, ונשארו לעבוד את ישראל ומלך המשיח. שכתוב, וישתחוו לו כל מלכים.

וכתוב, והיו מלכים אומניך. **רצה**) כתוב, דרכיה דרכי נועם. כמה טיפשים הם בני העולם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בדברי תורה, שהרי דברי תורה הם הדרך לזכות בנועם ה', שכתוב, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. נועם הוא, כמ"ש, לחזות בנועם ה', שהיא בינה. משום שהתורה ודרכיה באים מנועם ההוא, והדרכים האלו מתפרשים בו. ועל זה, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. **רצו**) בשעה שהקב"ה נתן התורה לישראל, יצא אור מנועם ההוא, מבינה, ונעטר בו הקב"ה, ז"א, שקיבל ג"ר ממנה, המכונים עטרה. ומנועם ההוא הבריק הזיו של כל העולמות, הרקיעים והכתרים. על אותה שעה כתוב, צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אימו. המלך שלמה ז"א, אימו בינה, עטרה ג"ר.

רצז) ובשעה שנבנה בית המקדש, נעטר הקב"ה בעטרה ההוא, וישב בכיסא שלו, המלכות, ונעטר בעטרותיו. ומאותו זמן שנחרב בית המקדש, לא נעטר הקב"ה בעטרותיו, ונועם ההוא, אור הבינה, נתכסה ונגנז.

בשעה שמשנה נכנס בתוך הענן [בשעתא דנאל משה בגו עננא]

הנרנח"י הגדולים הללו. והנה בחינת נפש רוח, השיג משה ע"י הענן עצמו. שהענן היה לו למקום השגת אור הרוח, שהוא ו"ק בחיסרון ג"ר. וכדי לעזור להשגת ג"ר, נגלה לו המלאך קמואל, שהוא ממונה על י"ב אלפים ממונים שליחים, אור ג"ר, המקובל ע"י ג' קווים בד' פנים חו"ב תו"מ, שהם י"ב. ולהיותם ממשיכים חכמה, הם במספר אלפים. וי"ב אלפים אלו, ממונים שליחים לעזור לנשמה להשגת ג"ר.

ובא להודווג במשה, שרצה להתחבר עימו, ומיד השיג משה הג"ר דנשמה, הנקרא פה. וזה שפתח משה פה, שזכה לאור הנשמה, המכונה פתחון פה, ב"ב אותיות חקוקות,

רצח) בשעה שמשנה נכנס בתוך הענן, כמ"ש, ויבוא משה בתוך הענן, כאדם ההולך במקום הרוח, פגש בו מלאך גדול אחד, ששמו קמואל, הממונה על י"ב אלפים ממונים שליחים. רצה להתחבר במשה. פתח משה פיו, ב"ב אותיות חקוקות של השם הקדוש, שלימד אותו הקב"ה בסנה, והתרחק ממנו י"ב אלף פרסאות. והיה הולך משה בענן, ועיניו לזהטות כגחלי אש.

שבכל מדרגה יש נרנח"י. וכשבא משה למדרגת קבלת התורה בשביל ישראל, היה צריך להשיג את הנרנח"י של מדרגה ההיא. גם נודע, שתפקיד המלאכים הוא לעזור את הנשמות ששיגו מה שצריכים. וכן מלאכים אלו שלפנינו, באו לעזור למשה, ששיג את

הנמשכים משש ספירות תחתונות דעתיק, שספירותיו עשרה ריבוא. והם שישים ריבוא. ובשמאלו אלף, שהוא החכמה שמספרה אלף. קו אמצעי המכונה קול, ברקיעים דאו"א עילאין, אלף רקיעים לאבא ואלף רקיעים לאמא. כי או"א עילאין הם באוויר טהור, שהי' אינה יוצאת מאוויר שלהם, ובהם מתוקן המנועולא, המלכות דמידת הדין, שנקראת אש. אלא מתוך שאו"א עילאין הם תמיד כי חפץ חסד הוא, אין האש הזה פוגם אצלם כלום, וע"כ נקרא אש לבנה, שאין בו פגם משהו, וקולו של הדרניאל, שהוא קו אמצעי שלו, ממשיך האוויר הטהור הזה דאו"א עילאין.

ומחמת הפחד מאש לבנה, שראה בו מלכות דמדת הדין, שמפחד הזה לא יכול לשמש עם הג"ר דנשמה שלו, הנקראים דיבור. ולא עוד, אלא אפילו קומת רוח, שהיה לו מכוח הענן, לא יכול לשמש עימה, מטעם היותה ממלכות הממותקת בבינה. כי המלכות דמדת הדין שראה, פגמה מדרגת הענן, שהייתה ממלכות דמדת הרחמים. ואז נגלה לו קולו של הקב"ה, שהוא ז"א, שקול הזה ממתיק כל הדינים. ואז, בעזרתו של הדרניאל, המשיך המוחין דחיה, שהשיג פתחון פה, ג"ר מע"ב. וכששמע הדרניאל, שכבר משך מוחין דע"ב, נתחבר עימו.

שא והיה הולך עימו עד שהגיע לאש חזקה של מלאך סנדלפון, הגבוה על שאר חבריו חמש מאות שנים. והוא עומד אחר הפרגוד של אדונו, וקושר לו כתרים מבקשותיהם של תפילות ישראל. ובשעה שמגיע כתר הזה לראש המלך הקדוש, הוא מקבל תפילות ישראל. וכל הצבאות וההמונים מזדעזעים ונוהמים ואומרים, ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו.

שב אמר הדרניאל למשה, איני יכול ללכת עימך, מפחד שלא ישרוף אותי אש החזק של סנדלפון. בו בשעה נודעו משה, עד שהחזיק הקב"ה במשה, והושיבו לפניו, ולימד אותו תורה. וכיסה את משה באור ההוא, והזיו של אותו הנועם, והיה פני משה

שקיבל משה בסנה, היו ג"כ בחינת אור הנשמה לפי המדרגה שלו אז. ונודע שאור הנשמה דוחה חכמה ומתדבק בחסדים, כמ"ש, כי חפץ חסד הוא. וע"כ דחה משה את המלאך קמואל, הממשיך ג"ר בהארית חכמה, והתדבק באור החסדים. והתרחק ממנו י"ב אלפים פרסאות. כלומר י"ב פנים דנשמה, העומדים בשליטת אור החסדים, דוחים י"ב פנים, העומדים בשליטת החכמה, הנקרא אלפים.

והתרחק ממנו י"ב אלפים פרסאות, מחמת חשקו לחסדים. וחזר להתדבק באור הרוח שבענן, כי לא הוכר הארת הג"ר בעיניו, מחמת שהתדבק בקומת הרוח, שיש שם דינים דמסך דבחי"א, הנקראים גחלי אש.

רצט עד שפגש בו מלאך הדרניאל, גדול ויקר מן הראשון. והוא עליון על שאר המלאכים אלף ושישים ריבוא פרסאות, וקולו הולך במאתיים אלף רקיעים, המסתובבים באש לבנה. כיוון שראה אותו משה, לא יכול לדבר, רצה להפיל עצמו מתוך הענן.

ש אמר לו הקב"ה, משה, וכי אתה הוא שהרבית דברים עימי בסנה, שרצית לדעת הסוד של השם הקדוש, ולא פחדת. ועתה אתה מפחד מפני אחד ממשמשיי. כיוון ששמע משה קולו של הקב"ה, נתחזק. פתח פיו בע"ב האותיות של השם העליון. כיוון ששמע הדרניאל האותיות של השם הקדוש מפי משה, נודעו. קרב אליו, אמר לו אשרי חלקך משה, שנגלה לך מה שלא נגלה למלאכים עליונים.

כי אחר שהשיג בעזרת קמואל מוחין דנשמה. היה צריך להשיג עתה מוחין דחיה. ונשלח לו לעזרה המלאך הדרניאל, כדי לעזור לו במוחין דחיה היותר חשובים. ומפרש גדלות ג' הקווים שלו. ונודע, שהחכמה הוא במספר אלף, והחסדים הם במספר ריבוא. וכמ"ש, והוא עליון על שאר המלאכים, כלומר חשיבותו הוא אלף וס"ד פרסאות. ס"ד פרסאות בימינו, שהם חסדים

לוחות אבנים והורידם למטה. וכמ"ש, עיר גיבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה. ומזיו ההוא שנשאר בו, היו מבריקים פניו של משה. ומה בזה שנשאר בו, לא יכלו להסתכל בפניו, במה שנסתלק ממנו, על אחת כמה וכמה שלא יכלו להסתכל.

שה ימינך ה' נאדרי בכוח. זהו התורה, שמאדירה את הימין. וע"כ, ימינך ה' תרעץ אויב. כי אין דבר בעולם שישבור כוחם של עמים עכו"ם, כמו בשעה שישראל עוסקים בתורה. שכל זמן שישראל עוסקים בתורה, מתחזק הימין, ונשבר כוחם של העמים עכו"ם. ומשום זה נקראת התורה עוז, כמ"ש, ה' עוז לעמו יתן.

שו ובשעה שישראל אינם עוסקים בתורה, מתחזק השמאל, ומתחזק כוחם של העמים עכו"ם, שיונקים מן השמאל, ושולטים על ישראל, וגוזרים עליהם גזירות שאינם יכולים לעמוד בהם. ועל זה נגלו בני ישראל ונתפזרו בין האומות.

שוז על מה אבדה הארץ. ויאמר ה', על עזבם את תורתך. כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה, נשבר כוחם ועוזם של כל עובדי עבודה זרה. כמ"ש, ימינך ה' תרעץ אויב. כל זמן שקולם של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. כמ"ש הקול קול יעקב, ואם לא הידיים ידי עשו.

מאירים בכל הרקיעים. וכל צבאות השמיים היו מזדעזעים לפניו, בשעה שהיה יורד עם התורה.

סנדלפון עומד בראש עולם הבריאה מתחת המסך של המלכות דאצילות. ומקבל שם מהארת חג"ת ג"ה דבינה. וספירות דבינה במספר מאות. וע"כ הם ה' מאות. וכתוב, שהוא עולה על שאר חבריו חמש מאות שנה. והוא מעלה מ"ן לצורך זיווג המלכות עם ז"א, מתפילות ישראל. ובשעת הזיווג מתקבלות תפילותם, להיות עמידתו תחת המסך דמלכות נבחן בו אש חזק, מדינים שבמסך דמלכות. ואז נודעו משה, ויש כאן סוד גדול. כי בכל פעם שנודעו משה מחמת האש החזקה דסנדלפון, החזיק בו הקב"ה ולמד עימו תורה, עד שלימדו הקב"ה כל התורה והמצווה, שבגמר גילויים זכה משה לאור היחידה.

שג כיוון שחטאו ישראל למטה, לקח הקב"ה ממשו אלף חלקים מאותו הזיו. בשעה שאמר למשה הקב"ה, לך רד כי שחת עמך, רצו מלאכים העליונים וכל ההמונים לשרוף את משה. נודעו משה ולא יכול לדבר, עד שהרבה בקשות ותפילות לפני הקב"ה.

שד אמר לו הקב"ה, משה, אחוז בכיסא שלי. עד שגער הקב"ה בכל אלו ההמונים, בכל אלו הצבאות, ואז אחז משה בשני

וברוב גאונך תהרוס קמיך

עם הצבאות של כל העולם, ולעשות מלחמה על ירושלים עיר הקדושה, ולאחוז בעצות על הקב"ה. ומהו אומרים: נקום על המגן מתחילה, ואח"כ על עמו ועל היכלו.

שי אז עתיד הקב"ה לצחוק עליהם, שכתוב, יושב בשמיים ישחק, ה' ילעג למו. בזמן ההיא ילבש הקב"ה גאות עליהם, ויכלה אותם מן העולם. כמ"ש, וזאת תהיה המגפה. **שיא** עתיד הקב"ה להחיות כל אלו המלכים שהצרו את ישראל וירושלים, לאדריאנוס ללופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב,

שה למה ה' תעמוד ברחוק. בשעה שעוונות העולם גורמים, הקב"ה עולה למעלה למעלה, ובני אדם צועקים ומורידים דמעות, ואין מי שישגיח עליהם. משום שהקב"ה נסתלק למעלה למעלה. ונמנע מהם התשובה. אז כתוב, וברוב גאונך תהרוס קמיך.

שט בשעה שהקב"ה מתלבש בגאות על העמים שיתאספו עליו. כמ"ש, ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. ועתידיים ע' שרי צבאות להתאסף מכל צד בעת ההיא

צבאו. אז כתוב, וברוב גאונך תהרוס קמין. וזה כתוב, לזמן שיבוא המשיח, ושירה זו, שירת עולם היא.

שיב וברוח אפיך נערמו מים, היינו באותו זמן. ועל כך, יש זה באותו זמן, ובזמן מלך המשיח, ובזמן של גוג ומגוג. נצבו כמו נד, הוא לזמן העולם הבא, שהוא שמחת כל העולמות.

ולכל שאר מלכי העולם, שהחריבו ביתו. ויתן להם ממשלה כמתחילה, ויאספו עימהם שאר העמים, וילחמו על ירושלים. ועתידי הקב"ה להיפרע מהם בגלוי סביב ירושלים. כמ"ש, וזאת תהיה המגפה, אשר יגוף ה' את כל העמים, אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו, לא כתוב, אלא אשר צבאו, לשון עבר, כי טוב על נבוכדנצר וכו', שכבר

אמר אויב ארדוף

לכלות ישראל תחתם. **שיד** ועל כן אלו העמים, שהם תחת שליטתם של אלו הממונים, כולם גוזרים גזרות לכלות את ישראל. אלא הקב"ה זוכר הרי העולם, האבות, ומגן עליהם. וכשראה משה את זה, התחיל לשבח את הקב"ה. ואמר, מי כמוך באלים ה'.

שיג אמר אויב, ארדוף אשיג. אמר אויב, הממונה הגדול של מצרים. בשעה שניתנה לו הממשלה על ישראל, חשב לכלותם תחת ממשלתו. אלא שזכר הקב"ה הרי העולם, האבות, שהיו מגנים עליהם. ולא תאמר שזה בלבד רצה לכלותם, אלא כל אלו השרים הממונים על כל העמים עכו"ם, כשניתן להם רשות וממשלה על ישראל, רוצים כולם

מי כמוך באלים

חמדתם. הוא האילן שהיו עובדים לצורה אחת, שהייתה חקוקה בתוכו. מי כמוך, שיעשה כמעשיך וירחם על כל. מי כמוך בכל סביבות האילן, שאע"פ ששולט שומר את הכל שומר לכל השאר, ואינו רוצה לעשות עימהם כליה, כמו שהם היו רוצים בזמן שליטתם. מי כמוך נאדר בקודש. שנאדר בכוח העליון, שנקרא קודש. נאדר בקודש ממש, במוחין דבינה. ונקרא כוח ה', נועם ה'.

שיח מי כמוך באלים ה'. ראיתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכול הבל ורעות רוח. שלמה המלך, שעלה בחכמתו יותר על כל בני העולם, איך אמר, שכל המעשים הם הבל ורעות רוח? אף מעשה הצדקה הוא הבל ורעות רוח? הלוא כתוב, והיה מעשה הצדקה שלום. אלא, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש, כתוב. ומשונה הוא מעשה הצדקה, שהוא למעלה מן השמש.

שיט והנה הכל הבל ורעות רוח. מה פירושו? אם תאמר, הכל הבל. כמ"ש, הבל

שטו אילן אחד גדול עליון וחזק, ז"א, בו ניזונים עליונים ותחתונים. ומוגבל ב"ב גבולי אלכסון, שהם ד' ספירות חו"ג תו"מ, שבכל אחד ג' קווים. מתחזק בד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ, המתחברים במקומם. ע' ענפים, שהם ע' שרים הממונים על ע' אומות העולם, עולים בתוכו וניזונים ממנו. מעיקר שורשיו יונקים הם מסביב. והם ענפים הנמצאים באילן.

שטז כשמגיע עת הממשלה לכל ענף וענף, כולם רוצים לכלות לגמרי את גוף האילן, שהוא העיקר של כל הענפים, והוא השולט על ישראל ואחוזים בו. וכשמגיע עליהם הממשלה של גוף האילן, שהוא חלקם של ישראל, הוא רוצה לשמרם, ולתת שלום בכולם. ועל זה מקריבים ע' פרי החג לתת שלום לע' ענפים שבתוך האילן, שהם ע' שרים של אומות העולם.

שיז ועל זה נאמר, מי כמוך באלים ה'. באלים, אילן, כמ"ש, כי יבושו מאלים אשר

יצאה ממנו, ומעלה אותו במקום הכבוד למעלה, ונמצא לצרור אותו בצרור החיים. כמ"ש, והלך לפניך צדקך. כדי לנהוג אותך, ולהעלותך למקום שנקרא כבוד ה', המלכות. שכתוב, וכבוד ה' יאספך.

שכה כל אלו הנשמות, שהבל הקדוש מנהיג אותם, שנקרא כבוד ה', מאספם בתוכו ונצירים בו. ואז הוא נחת רוח. אבל הבל האחר, שאינו עבודת הקב"ה, נקרא זרעות רוח. אשריהם הצדיקים שכל מעשיהם הם למעלה מן השמש, עבודת הקב"ה, וזרעים זרע הצדקה לזכות אותם לעולם הבא. כמ"ש, וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה.

שכו בתחילה כשנבנה בית המקדש למטה, לא נבנה אלא בדין ורוגז. משום שהוא במקום שהדין שורה. לעתיד לבוא, עתיד הקב"ה לבנות אותו ולתקנו במדרגה אחרת עליונה, הנקראת צדקה. שהיא מלכות המתקנת, שכתוב, בצדקה תכונני. משום זה יתקיים ולא יחרב עוד. ושמו ממש יקרא צדק. שכתוב, וזה שמו אשר יקראו, ה' צדקינו.

הבלים, אמר קהלת. והבלים אלו הם קיום עולם העליון ותחתון.

שכ אלא כך הוא. בשעה שהמעשים טובים בעולם, והאדם עוסק בעבודת המלך הקדוש, הנה דבר ההוא שעושה, נעשה ממנו הבל למעלה. ואין לך הבל, שאין לו קול, שעולה למעלה ונעשה סגור לפני הקב"ה.

שכא וכל אלו המעשים, שעוסק בהם האדם ואינם עבודת הקב"ה, דבר ההוא שעשה נעשה ממנו הבל, והולך ומשוטט בעולם. וכשיוצאת נשמתו, הבל ההוא מגלגל אותו בעולם, כאבן בכף הקלע. כמ"ש, ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

שכב מהו יקלענה? הבל מגלגל אותו סביב בעולם. אז, כל הדברים שנעשים ואינם עבודת הקב"ה, נעשה מהם הבל, שהוא שבירת הרוח שמשבר את הרוח, העולה ויורד ומתגלגל בעולם. כמ"ש, הבל ורעות רוח.

שכג אבל עבודת ריבוננו עולה למעלה מן השמש, ונעשה ממש הבל קדוש. וזה הוא זרע, שזרע האדם בעולם ההוא. ושמו צדקה. שכתוב, זרעו לכם לצדקה.

שכד זה מנהיג את האדם כשנשמתו

נטית ימינך תבלעמו ארץ

כולם נמצאים בכתוב. כי חסד וגבורה כוללים ת"ת. ויסוד כולל נו"ה.

שכט תיפול עליהם אימתה ופחד. אימתה, כלומר, אימת השכינה, כמו, אימת ה', שהיא השכינה.

של תביאמו ותטעמו בהר נחלתך. תביאמו, רוח הקודש. אמר, על הדור האחרון שמל יהושע, ונגלה בהם הגילוי של הרשימה הקדושה משמו של הקב"ה. והם אחוזים בו, בז"א, והם ראויים לרשת הארץ, כמ"ש, ועמך כולם צדיקים, לעולם יירשו ארץ. כי כל מי שנימול, ונגלה בו הרשימה הקדושה, ושומר אותו, נקרא צדיק, ומשום זה לעולם יירשו ארץ.

שלא ע"כ תביאמו, עם ו' יתירה, פירוש, תביאמו לאלו שאחוזים בו, ז"א.

שכו נטית ימינך תבלעמו ארץ. הלוא הימין פועל חסד? פירושו הרמות ירך. ונשאר השמאל לבדו, ועשה דיין. הרי העירו בה החברים, כשהוציא הקב"ה את המצרים מתים מתחת המים, אמר לארץ, אסוף אותם בתוכך. ולא רצתה עד שהושיט הקב"ה את הימין כנגדה, והשביע אותה, אז בלעתם הארץ. כמ"ש, תבלעמו ארץ. נטית ימינך, פירושו, להפריד אותה מן השמאל, ואז נעשה הדין בשמאל.

שכח נחית בחסדך עם זו גאלת, ניהלת בעווןך אל נווה קודשך. כמ"ש, כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם. כי ימינך, גדולה, חסד. ניהלת בעווןך, וזרועך, גבורה. אל נווה קודשך, כמ"ש, ואור פניך כי רציתם, זהו צדיק, יסוד. וכל שש הספירות

ולאלו האחרונים שבימי יהושע. ואין לך עליונים וטעמים קדושים. אשרי חלקם של מילה או אות קטן בתורה, שאין בה סודות היודעים בהם.

לבנות מקדש למטה [למבני מקדשא לתתא]

קול שופר, שנדחה לחוץ בדרך ישר מתוך מקום צר, והולך ובוקע וקיעים, ועולה בעלייה לעורר רוח שלמעלה.

שלה הרי כתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה. הרי שמתפללים בשדה. דבר אחר היה בו, מה שלא היה בכל העולם. שהיה אחד מן האבות. ועוד, שמקרא זה אינו בא לכך להתייר להתפלל בשדה, כי ודאי שבשדה אחר לא היה מתפלל.

שלט אשרי חלקם של הזוכים לומר שירה זו בעולם הזה וזוכים לאמרה בעולם הבא. ושירה זו נבנה בכ"ב אותיות קדושות חקוקות, ובעשרה מאמרות, והכל נרשם בשם הקדוש, והכל שלמות השם הקדוש. **שמ** בשעה שהיו עומדים ישראל על הים, והיו אומרים שירה, נגלה עליהם הקב"ה וכל מרכבותיו וצבאיו, כדי שידעו את מלכם, שעשה להם כל אלו הניסים והגבורות, וכל אחד ואחד ידע והסתכל מה שלא ידעו והסתכלו שאר נביאי העולם. **שמא** כי אם תאמר, שלא היו יודעים ולא השיגו חכמה עליונה משירה זו, תראה שכולם הסתכלו בחכמה, וידעו הדברים ואמרו. שאם לא כן, איך אמרו כולם מילות אחדות, שלא נטו אלו מאלו, ומה שאמר זה אמר זה, ולא הקדים מילה זו למילה זו, אלא כולם אמרו במשקל אחד, ורוח הקודש היה בפי כל אחד ואחד, והמילות נאמרו כולם כאלו יצאו מפה אחד? אלא ודאי כולם בחכמה עליונה הסתכלו, וידעו דברים עליונים, ורוח הקודש בפי כל אחד ואחד.

שמב ואפילו אלו שבמעי אימם, היו אומרים שירה כולם כאחד. והיו רואים כולם, מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ועל כך היו כולם מסתכלים, כאילו ראו עין בעין. וכשגמרו הדברים, כולם מתבשמים בעצמם,

שלב מצווה לבנות בית המקדש של מטה, כעין בית המקדש של מעלה. כמ"ש מכון לשבתך פעלת ה'. כי צריך לבנות בית המקדש למטה, ולהתפלל בתוכו תפילה בכל יום, לעבוד את הקב"ה, כי תפילה נקרא עבודה.

שלג ובית הכנסת הוא צריכים לבנותו ביופי גדול ולתקן אותו בכל התיקונים. כי בית הכנסת למטה עומד כנגד בית הכנסת שלמעלה.

שלד בית המקדש למטה עומד כעין בית המקדש שלמעלה. שעומדים זה כנגד זה. ובית המקדש הוא, כל תיקוניו, וכל עבודותיו, וכל אלו הכלים, והמשמשים, כולם הם כעין של מעלה. המשכן שעשה משה במדבר, היה הכל כעין של מעלה. **שלה** בית המקדש שבנה שלמה המלך, הוא בית מנוחה. כעין העליון הוא בכל התיקונים שבו, להיות בתיקון העליון בית מנוחה ונחלה. כך בית הכנסת צריך להיות בכל תיקוני היופי כעין העליון, להיות בית תפילה, לתקן תיקונים בתפילה.

שלו ובית המקדש הוא צריך שיהיה בו חלונות, שכתוב, וכווין פתיחן. כעין של מעלה. וע"ז, משגיח מן החלונות מציץ מן החרקים. ואם תאמר אפילו בשדה יש להתפלל. משום שעולה שם רוח. אינו כן, כי אנו צריכים בית. ואינו. שצריך להימצא בית למטה כעין בית דעליון, המלכות, להוריד דייר העליון, השכינה, לדייר התחתון, לבני אדם.

שלוז תפילה היא ורות הוא, צריך לעלות ולצאת מן המצר בדרך ישר כנגד ירושלים. וע"ז כתוב, מן המצר קראתי יה. שצריך מקום צר בצרה, לשלוח בתוכו רוח ההוא, שלא יטה לימין ולשמאל. ובשדה אין הקול יכול לשלוח לו כך. כי כעין זה הוא

וחושקים לראות ולהסתכל ולא היו רוצים לנסוע משם מרוב השתוקקות. **שמג** בשעה ההיא אמר משה להקב"ה, בניך מרוב השתוקקות להסתכל בך אינם רוצים לנסוע מן הים. מה עשה הקב"ה, הסתים כבודו בחוץ במדבר, ושם נגלה ואינו נגלה. אמר להם משה לישראל, כמה פעמים אמרתי שתסעו משם ולא רצייתם, עד שהראיתי לכם זיו כבוד הקב"ה במדבר. ומיד היו חושקים. **שמד** ולא נסעו עד שאחזו בהם משה, והראה להם זיו כבוד הקב"ה במדבר, אז מרוב השתוקקות ורצון להסתכל, הסיע אותם משה. כמ"ש, ויסע משה את ישראל מים סוף, ויצאו אל מדבר שור. הוא מדבר, שהיו רוצים שם להסתכל בו בזיו כבוד המלך הקדוש, ועל כן נקרא מדבר שור. שפירושו, הסתכלות שם.

ויקהל

סוד שמע [דא דשמע]

תכו הייחוד בתיקון. **תכו** ומי שרוצה לכלול כל סודות הייחוד בהמילה אחד, הוא יותר טוב. וע"כ אנו מאריכים באחד להעלות הרצון להמשיך ממעלה למטה ולהעלות ממטה למעלה, שיהיה הכל אחד.

תכה המילה אחד הוא סוד מעלה ומטה וארבע רוחות העולם. שצריכים לייחד מעלה ומטה, שהם או"א וזו"ן. וארבע רוחות העולם אלו הם מרכבה עליונה, הגת"ם דו"א שלמעלה מחוזה, לכלול הכל יחד, בקשר אחד, בייחוד אחד עד א"ס.

להזכיר יציאת מצרים [לאדכרא יציאת מצרים]

תכט לאחר כוונת שמע, להזכיר יציאת מצרים, משום שהייתה השכינה בגלות, ובזמן שהיא בגלות, אין חיבור שיתחברו עולם העליון, ז"א, בעולם התחתון, המלכות, וצריכים להראות חירות של גאולה דמצרים, שהייתה בכמה אותות, בכמה ניסים, שעשה הקב"ה. וגאולה זו צריכה להיזכר ולהראות, שאע"פ שהייתה בגלות, עתה יש לה חירות, מן היום שנפתחו הקשרים שבמצרים. ואלו אותות וניסים שנעשו.

תל וצריכים להראות החירות של המלכות, משום שנתחברה בבעלה, ז"א, וכדי להסמיך גאולה, יסוד, לתפילה, מלכות, שיהיה הכל בלי פירוד, ולא להראות גירושים, לומר שהמלכות גרושה בגלות מאישה, ז"א. והסימן שלך, ואישה גרושה מאישה לא יקחו.

תלא ואם תאמר, הרי בגלות היא, ומגורשת מאישה ז"א. אינו כן, אלא ודאי היא בגלות לדור עם ישראל, כי בכל מקום שגלו ישראל שכינה עימהם, כדי להגן עליהם. אבל לא נגרשה מז"א. והרי השכינה לא נראתה בבית ראשון ובבית שני בזמן שחטאו ישראל, ועכ"ז לא היה נחשב זה לגלות, מכל שכן לגירושים. אלא עד שלא גלו ישראל, אם חטאו, נסתלקה השכינה למעלה. ולאחר כך, שגלו, לא עלתה למעלה, אלא עשתה דירתה עם ישראל. אבל

גירושין לא היו מעולם. **תלב** ומשום זה צריכים להראות גאולה, שיש בה ארבע גאולות. כי בשעה שיצאה השכינה מגלות מצרים, ביקשה מהקב"ה, שיגאל אותה עתה ארבע פעמים, שהם ארבע גאולות, כנגד ארבע גלויות, כדי שתהא בת חירות ולא תהיה עוד נגרשת. וע"כ בשעה של גאולת מצרים, עמדה ונגאלה ארבע גאולות ביציאת מצרים, עם קבלת המוחין דיציאת מצרים, נגאלה השכינה מכל ד' מלכיות, מכל הגלויות עד ביאת המשיח. באופן שלא תהיה נחשבת עוד לגרושה מאישה, ז"א. ועתה, שהשכינה צריכה תיקון, להתחבר בבעלה, ז"א, צריכים להראות גאולת מצרים ההיא, שיש בה ארבע גאולות. ועם התעוררות המוחין דיציאת מצרים, היא מתוקנת להתחבר בבעלה, כי נעשית חירות מכל ד' מלכיות.

תלג וע"כ יש להזכיר בגאולה ההיא ד' פעמים: אמת אמת אמת אמת, עד עזרת אבותינו. שהם כנגד ד' גאולות, שהם עזרה וסמך לכל ישראל. ומעזרת אבותינו ולהלאה, יש ארבע פעמים אחרות, אמת אמת אמת אמת, והם נכפלו, כדי שתהיינה ד' גאולות אלו בקיום חזק בחותם חזק של טבעת המלך. וע"כ ד' גאולות כפולים בקיום.

תלד וכל ד' הגאולות הן ביציאת מצרים

וכל המדרגות וכל המרכבות עליונות ותחתונות, כולם מתקדשים בקדושה זו. ובקדושה זו העמדנו סודות עליונים לאלו בעלי הסוד, המסתכלים בקדושת ריבונם. **תלו** למסור נפשו לאדונו יפה הוא. חברים: אשרי חלקכם, ואשרי עיניי שראו כך, שזכיתי בחיי, שיתעוררו דברים קדושים אלו בעולם הזה. וכולם כתובים למעלה לפני המלך הקדוש.

ההיא, כי אילו לא נמצאו אלו ד' גאולות ביציאת מצרים ההיא, לא הייתה מתחברת בתיקוניה עם ז"א, בכל פעם שתהיה גלות, שהשם הקדוש יתייחד. וע"כ יש להזכיר גאולת מצרים תמיד, בכל הקדושות של הקב"ה. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים. **תלה** הקדושה, שבקדוש קדוש קדוש, שאנו אומרים, היא שבקדושה מתקדשים כולם למעלה ולמטה, המלאכים וישראל,

אמור

מקראי קודש

בהם, שהם חסדים ורחמים כבחינתו. וכשהמלכות מקבלת אותם, הם נקראים שמו. כי המלכות נקראת שם. ואז, ז"א ושמו, המלכות, הם דבר אחד, שהמוחין שלהם שווים. כי הפנים של ז"א, הם עצמם הפנים של המלכות. וכשאמר, בקשו פניי, היה מבקש פני הויה.

קא נאה לדוד המלך לומר שירה בשביל כנסת ישראל, המלכות, יותר מכל בני העולם. ושיאמר דברי כנסת ישראל אל המלך, ז"א, משום שהוא אחוז בה. כי דוד מרכבה למלכות.

קב לך אמר לבי בקשו פניי. בשבילך אמר לבי לבני העולם, בקשו פניי. אלו הם הזמנים והגים, חג"ת דו"א. כי חג"ת דו"א הם הג"ר של המלכות, והפנים שלה. את פניך ה' אבקש. דוד הזמין את כולם, חג"ת, שיעלו למקום קודש, או"א עילאין, הנקראים פנים של הויה, ז"א. כי ז"א מקבל המוחין דאו"א, שהם קודש בעלותו אֲלֵיהֶם, כדי לעטר אותם במוחין דאו"א, כל אחד ואחד מחג"ת ביומו, וכל אחד ואחד בזמנו, וישאבו כולם מאותו העמוק, שכל הנחלים והמבועים יוצאים ממנו, או"א עילאין. משום זה כתוב, מקראי קודש. מקראי, שמזמנים לעלות למקום שנקרא קודש, או"א עילאין, להתעטר בו ולהשאב בו, כדי שיתקדשו כולם כאחד, ותהיה השמחה נמצאת בהם.

קג מקראי קודש פירושו מזומנים של קודש, או"א עילאין, חכמה. וכשהם מזומנים למקום שנקרא קודש, הם מזומנים מן הנחל הנמשך ויוצא, ישסו"ת, בינה. בדומה למלך, שהזמין בני אדם לסעודתו, העטיר לפניהם מכל מיני מאכלים שבעולם, ופתח להם נאדות יין היפה בריח והטוב לשתות. כך מקראי קודש, כיוון שמזומנים לסעודת המלך, הם גם מזומנים ליין הטוב והיפה

קד לך אמר לבי, בקשו פניי את פניך ה' אבקש. לך אמר לבי, דוד המלך אמר זה בשביל כנסת ישראל, המלכות, כנגד מלך הקדוש, ז"א. אמר, לך אמר לבי, בשבילך ז"א אמר לבי לבני העולם, והזהיר אותם לבי, שהוא אחוז במלכות. שאמר, בקשו פניי, בשביל מלך העליון, שיבקשו פנים דז"א. שעטרות המלך, המוחין של ז"א, שהוא אחוז בהם, והם בו. והם שמו, שהם ג"כ המוחין של המלכות, הנקראת שמו. והוא, ז"א, ושמו, מלכות, הם דבר אחד. משום זה אמר דוד, את פניך ה' אבקש. כמ"ש, דרשו ה' ועוּזוּ, בקשו פניו תמיד.

בקשו פניי את פניך ה' אבקש. מהו הקשר בין פניו לפני ה' דוד הוא המלכות, מרכבה למלכות. ונודע שהמלכות נבנית משמאל, חכמה בלי חסדים, שדינים נמשכים ממנה. וכל עוד שאינה מזדווגת עם ז"א, להמשיך חסדים להלבשת החכמה, נבחנום המוחין שלה לאחוריים ולא פנים. וזה שאמר דוד, שהוא במקום המלכות, והזהיר לבני העולם, שיצאו מאחוריים, ויבקשו הפנים של המלכות, שאמר, בקשו פניי, המוחין דחסדים ורחמים של ז"א. וע"כ כתוב, לך, לז"א, אמר לבי, מלכות, בקשו פניי, שתצאו מאחוריים ותבקשו הפנים שלי, שהם הפנים של ז"א. וזהו שמסיים, את פניך ה' אבקש, המוחין דרחמים וחסדים דז"א, שהם פניי. דוד טען במקום המלכות, לז"א, לך אמר לבי, בגינך, ז"א, אמר לבי, המלכות, לבני העולם. לבי האחוז במלכות, הזהיר לבני העולם בשם המלכות, בקשו פניי בשביל מלך העליון, ז"א, שפנים שלי פנים דמלך העליון, והזהיר לבני העולם שיצאו מאחוריים של המלכות ויבקשו הפנים של המלכות, שפנים של המלכות הם אלו עטרות המלך, המוחין דג"ר, שהוא מתאחד

שפע הארת החכמה מישו"ת, כך כל אלו הנאחזים במלך, החגים שנאחזים בחג"ת דו"א, צריכים להודמן במקום עליון, קודש, או"א, כדי שיתאחדו כולם כאחד. וע"כ הם נקראים, מועדי ה'. ואח"כ, מקראי קודש, כי בהם מתעטר בהמלך.

החגים נמשכים מחג"ת דו"א, מג' קווים: פסח מימין, סוכות משמאל, שבועות מקו אמצעי. החגים נמשכים מזו"א. הארת החכמה מקובלת רק ממטה למעלה, והחסדים ממעלה למטה. אחר שיש חסדים מאו"א יכול לקבל גם החכמה. מקבלים חסדים מאו"א, והארת חכמה מזו"א, המקבל מישו"ת. מועד יורה על שפע הארת חכמה, מועד לשון עדין, חכמה, מקבלים מזו"א. וע"כ נקראו מועדי ה'. מקראי קודש, על שם שפע החסדים שמקבלים מאו"א, שנקראים קודש. כי ע"י החסדים דאו"א יכולים להתעטר במלך ולקבל חכמה.

קו שני חלקים יש לישראל בהם:

א. מצד המלך, זו"א, מהארת החכמה שבו, יש לישראל חלק עליון בו, שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום. כי חלק ה' עמו.

מצד עליון דקודש, אורא דכיא דאו"א, יש לישראל חלק עליון בו, שכתוב, ואנשי קודש תהיון לי. קודש ישראל לה'. ע"כ אמר ה', לכם ראוי לזמן אותם, החגים, ולתקן לפניהם שמחה וסעודה ולשמוח בהם, בב' מיני השפעות.

קז ומי שמזמין אחר אליו, צריך להראות לו שמחה ופנים מאירים, לעטר דרכו של אותו האורח. בדומה למלך, שהזמין אורח יקר. אמר לבני היכלו, כל שאר הימים הייתם כל אחד ואחד בביתו, זה עשה מלאכתו, וזה הלך עם הסחורה שלו, וזה הלך בשדהו. חוץ מיום הזה שלי, שכולכם נועדים לשמחה שלי, כי עתה הזמנתי אורח עליון ויקר, איני רוצה שתעסקו במלאכה ולא בסחורה, ולא בשדות, אלא הזדמנו כולכם להיות בשמחה, כעין היום שלי, והתקינו עצמכם, לקבל אורח שהוא בפנים

המשומר. וע"ז כתוב, מקראי קודש. א. מוחין דאו"א, הי' יוצאת מאוויר שלהם, והם חסדים שהחכמה נעלמת בהם, מכונים אכילה.

ב. מוחין דישו"ת, שבהם יוצא הי' מאוויר שלהם, ומתגלה בהם אור דחכמה, בינה שחורה להיות חכמה, נקראים שתייה. מהכתוב, אכלו רעים, שתו ושכרו דודים, המשכת מוחין דחכמה בלי חסדים, הוא חושך ולא אור. אלא אחר שיש לו חסדים מאו"א עילאין להלביש החכמה, אז יכול לקבל החכמה מישו"ת, שחג"ת דו"א, ג' חגים, פסח חסד, סוכות גבורה, שבועות תפארת, הנקראים מקראי קודש, משום שמזומנים לעלות ולקבל מאו"א עילאין, שהם קודש, שהשפע שלהם מכונה אכילה. ומשפע הקודש דאו"א, אכילה, הם מזומנים ג"כ לקבל משפע הבינה, מהארת החכמה שבישו"ת, שהוא נחל הנמשך ויוצא מעדין, המכונה יין לשתיה. כי כיוון שכבר יש להם חסדים מאו"א להלביש החכמה, יכולים להמשיך גם הארת חכמה מישו"ת. השפע או"א הנקרא אכילה. השפע דישו"ת נקרא יין המשומר לשתיה.

קד ואנשי קודש תהיון לי. ישראל למטה נקראים אנשי קודש, משום שמזומנים מקודש שלמעלה, מזומנים לקבל משפע או"א, הנקרא קודש, המקובל במלכות. אשר תקראו אותם במועדים. אתם אנשי קודש למטה, תזמינו אותם החגים, חג"ת, במועדים, שאז תתקינו סעודה ושמחה, כי לכם ראוי, משום שאתם נקראים אנשי קודש, ויהיו כולם מזומנים בכל בחינות הקודש למעלה, מאו"א, ולמטה, ממלכות, ע"י ישראל, המקבלים ממלכות.

קה אלה מועדי ה'. מועדי ה', מה' הם המועדים, מזו"א. שבו נתקשרו ממטה למעלה וממעלה למטה. כולם מתקשרים בו, וכולם מתעטרים להתקשר קשר אחד בקשר המלך. כמו שהמלך, זו"א, יורש לאבא ואימא, ומתאחד בקודש, באורא דכיא שלהם, ומתעטר בהם, שעל ידיהם מקבל ג"כ

עילאין, אלא לישׁוׁת, ומשם ממשיכים הקודש מאו״א עילאין. וכיוון שישׁוׁת עצמו אינם נבחנו לקודש, ע״כ נחשבים רק למזומנים לקבל מקודש, ואינם קודש בעצמם.

קיא השבת דומה לבן, הבא לבית אביו ואימו, ואוכל ושותה בשעה שרוצה. ואין או״א צריכים להזמינו. דומה למלך, שהיה לו בן יחיד אהבת נפשו, נתן לו רע שישמור אותו ויתחבר עימו. אמר המלך, נאה הוא להזמין הרעים של בני, ולהראות כבוד ואהבה שלי להם. הזמין אלו הרעים. אבל הבן, אין ראוי להזמין אותו, אלא שנכנס לאכול ולשתות בבית אביו בשעה שרוצה. כמ״ש, מי כמוך באלים ה', מי כמוך נאדר בקודש. נאדר בקודש, כבן שניתתקן באבותיו, שז״א כבר עלה לאו״א ונעשה כמוהו, כמו בשבת. ואז הוא, נאדר בקודש, ולא מוזמן מקודש.

קיב ששת ימים תעשה מלאכה. כי ששת ימים עשה ה' את השמיים ואת הארץ. ולא כתוב בששת ימים. שכל יום עשה מלאכתו, ונקראים משום זה ימי מלאכה. ששת ימים העליונים, חג״ת נה״י, שמהם נפעלו כל מעשי בראשית, דבר יום ביומו, בא' חסד ובב' גבורה.

קיג אם הם סוד שש ספירות חג״ת נה״י, למה נקראים ששת ימי חול, הרי הם ספירות קדושות דו״א? עתה מתנהג העולם ע״י שליחים שלהם, ע״י ששת ספירות חג״ת נה״י דמטטרון, שהוא מלאך, וע״כ נקראים ימי חול. כי מטטרון הוא חול.

קיד משום שמותר לעשות בהם מלאכה, אינם נקראים קודש, אע״פ שהם חג״ת נה״י דו״א, כי אותם שאינם נקראים קודש, נקראים חול. וע״כ התקינו בהבדלה, בין קודש לחול. קודש בפני עצמו ואינו מעורב בשום דבר, להיותו או״א עילאין, שכל שאר המדרגות באים ממנו. על כן ההבדלה, שימי חול למלאכה, וימי קודש לשמירה. ונמצא השמירה בימי חול, כשהם מזומנים מקודש, בשעה שמקבלים מאו״א עילאין האוירא דכיא, במועדים.

מאירים ובשמחה ובתשׁבה, התקינו לו סעודה יקרה, כדי שיהיה מוזמן ממני בכל הצדדים, שיהנה מצדי ומצדכם.

קה כך אמר הקב״ה לישראל: בניי, כל שאר הימים אתם עוסקים במלאכה ובסחורה, חוץ מיום הזה שלי, עתה אורח עליון ויקר הזמנתי, ואתם תקבלו אותו בפנים מאירים, הזמינו אותו, התקינו לו סעודות עליונות, שולחנות ערוכים, כראוי ליום שלי. משום זה כתוב, אשר תקראו אותם במועדים.

קט שישׁאל למטה שמחים במועדים ומשבחים שבח להקב״ה, עורכים שולחנות, ומתקנים עצמם בבגדי כבוד, מלאכים העליונים אומרים, מה עסקם של ישראל בזה. אומר הקב״ה, אורח יקר יש להם, יום הזה. אומרים המלאכים, וכי אינו שלך, מאותו מקום שנקרא קודש, אומר להם, וכי ישראל אינם קודש, הלוא הם נקראים קודש, להם ראוי להזמין אורח שלי. אחד, מצד שלי, שהרי הם דבקים בי. ואחד, מצד קודש, שכתוב, קודש ישראל לה'. וכיוון שישׁאל נקראים קודש, הרי הוא האורח שלהם, משום שמוזמן מקודש, שכתוב, מקראי קודש. פתחו כולם ואמרו, אשרי העם שככה לו.

קי שלושה הם המזומנים מקודש, ולא יותר: חג המצות, חג השבועות, חג הסוכות. וכי שבת אינה מוזמן מקודש? לא. משני טעמים:

א. שהוא ודאי קודש לא פחות ממועדים, שכתוב, ושמרתם את השבת, כי קודש היא לכם.

ב. שבת אינה מזומנת מקודש, כי הקודש ירושה שלה, כי השבת יורשת ירושת הקודש ואינה מזומנת. וע״כ כולם מזומנים מקודש, ומתקשרים בשבת, ומתעטרים בה. ובקודש הזה, יום השביעי מתעטר. וע״כ שבת אינו מוזמן מקודש. כי השבת היא כשז״א והמלכות עולים לאו״א עילאין, ונעשים כמוהם. שאז הם קודש כאו״א עצמם. משא״כ המועדים אינם עולים לאו״א

עילאין. ומוסיף קדושה על קדושתו. ומשום זה, יום הזה שמחת עליונים ותחתונים, כולם שמחים בו, שממלא ברכות בכל העולמות, כל העולמות מתתקנים ממנו. ביום הזה מנוחת העליונים ותחתונים. ביום הזה מנוחת הרשעים בגיהנום.

קטו השמחה והשמירה שביום השבת למעלה על הכל. ומשום שיום הזה מתעטר באו"א, שז"א ומלכות עולים ומלבישים את או"א עילאין. ונתווסף קדושה על קדושתם, מה שלא נמצא בשאר הימים, כי ז"א קודש מתעטר בקודש, שמלביש הקודש, או"א

סעודה ג' דשבת בערב יום טוב

נמצא שהאורה, סעודת ליל יו"ט ב', נדחה משולחן המלך, כי מחמת סעודה השלישית אינו יכול לאכול לתאבון סעודת ליל יו"ט ב'. ואם אין אוכלים סעודה שלישית, נמצא פגם בסעודות המלך, כי המלך, השבת, חסר לו סעודה אחת.

קכ בדומה למלך, שקרה לו אורה, ולקח המאכל ממנו ונתן אל האורה. נמצא, אע"פ שהמלך אינו אוכל עימו, הוא אוכל ממאכל המלך, והמלך נותן לו לאכול. אף כאן, השבת מבטלת סעודה השלישית, כדי שהאורה, שהוא ליל יו"ט ב', תהיה סעודתו לתיאבון. ונמצא שסעודת ליל יו"ט המאכל של המלך, שהוא שבת, כי השבת דחה סעודתו בשבילו, משום שהוא אורחו של המלך, משום שיום טוב הראשון חל בשבת, וע"כ הוא אורחו של שבת. מה שאין כן בשבת שבערב יו"ט, אין מבטלים סעודה שלישית מפני סעודת ליל יו"ט. מדובר בב' ימים של ראש השנה הנהוג גם בא"י, או כלפי בני חו"ל.

קכא ביום הזה אסור הדיבור, שדיבורך בשבת לא יהיה כמו בחול, משום שביום הזה, כל האמונה מתקשרת בו.

קכב איך לא לתת סעודת המלך אל האורה, כלומר לא לבטל סעודה ג' מפני סעודת ליל יו"ט, שחל בערב שבת. הרי בי"ד בחודש ניסן, שחל בשבת, אנו מבטלים ומעלים סעודת המלך, סעודה ג', בשביל האורה, סעודת ליל פסח, אע"פ שיו"ט אינו האורה של שבת, אלא שחל ביום א'?

קכג אם היום טוב אורחו של שבת, שחל בשבת, יכול לבטל סעודה ג' ולהעלותו

קטז בדומה למלך, שעשה סעודה לבן יחידו, והעטירו בעטרה עליונה, והמלך הפקיד אותו על הכל. ביום הזה הוא שמחה לכל בני המדינה. שוטר אחד, שנתמנה על הדין של בני אדם, היה בידו אנשים שצריכים להרגם, אנשים שצריכים להכותם. ומשום כבוד הזה של שמחת המלך עזב הדינים שלו, ושמר את שמחת המלך, שלא יצער לשום אדם.

קיז כך שבת הוא סעודת השמחה של המלך עם המלכה, ז"א ומלכות, והשמחה של או"א, עליו שמחים העליונים והתחתונים. בשמחת המלך הכל שמחים ואינם מצטערים בו. ע"כ כתוב, וקראת לשבת עונג. עונג שנמצא למעלה, במקום שקודש העליון, באו"א עילאין. כמ"ש, או תתענג על ה', למעלה מז"א, כי עונג למעלה מה', באו"א שלמעלה מז"א. ויום ההוא, שבת, סעודת השמחה של המלך, מתעטר בעטרה של עונג מאו"א עילאין. כמ"ש, וקראת לשבת עונג. מה שלא נמצא בשאר הימים.

קיח ביום הזה שלוש סעודות צריכים בני המלך לזמן ולערוך השולחן, משום כבוד המלך. וכשמזדמן בו חג מג' חגים, או ראש השנה, לא יסדר האדם ב' שולחנות בכל סעודה, אחד לשבת ואחד להאורה ליום טוב, משום שכתוב על שולחן המלך תמיד אוכל, כי די שולחן המלך לאורה הבא אליו. וע"כ צריך האדם לערוך שולחן שלם להמלך, ונותן ממנו להאורה.

קיט סעודה שלישית של שבת, כשקרה בו אורה, יום טוב, עוזבים אותה או אין עוזבים אותה? אם אוכלים סעודה שלישית,

דבר יותר מכל הזמנים והחגים. ונקרא קודש, ולא מקרא קודש.

קכו כל המועדים קוראים מקראי קודש. אבל יוצאים מזה ר"ה ויום הכיפורים, שלא נמצא בהם שמחה, כי אלו הם דינים. אבל אלו ג', פסח שבועות סוכות, מזמנים מקודש, לשמחת הכל, להשתעשע בהם בהקב"ה. ז"ש, ושמחתם לפני ה' אלו קייכם. וכתוב, ושמחת לפני ה' אלו קייך. וביום הזה של שבת, הוסר כל צער, רוגז ודוחק מכל העולם, משום שיום השמחה של המלך, שנשמות נתווספים בו לישראל, כעין עולם הבא.

קכז זכור את יום השבת לקדשו. זכרהו על היין, משום שהיין שמחה של התורה, מוחין של הארת חכמה, המאירים בז"א, שנקרא תורה. וינה של תורה, המוחין דז"א, שמחת הכל. יין הזה משמח את המלך, ז"א. ויין הזה מעטר את המלך בעטרותיו, במוחין דג"ר. כמ"ש צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אימו. ולמדנו, בכל דבר צריך אדם להראות מעשה למטה, לעורר כנגדו השורש למעלה, כי לא נמצא קדושה אלא ביין, כמ"ש, כי טובים דודיך מיין, שפירושו, שהם טובים משום שהם יין. וכן, נזכרה דודיך מיין. וע"כ הקידוש של שבת הוא על היין.

לסעודת ליל יו"ט ב'. ואם אינו חל בשבת, אלא שמתחיל ביום א', אינו מבטל ומעלה סעודה ג' בשביל סעודת ליל יו"ט, שיאכל לתיאבון. ואם תאמר, י"ד של ניסן שחל בשבת, שנדחה סעודת המלך, סעודה ג', מפני סעודת ליל פסח, משונה הוא פסח, שסעודה ג' של שבת נדחה בו מכמה טעמים: משום מצות ומרורים, שאדם צריך להימצא בהם בתיאבון. ומשום חמץ בפסח, שהרי לא נמצא לחם חמץ משש שעות ולמעלה, ועריכת שולחן בלי לחם אין זה עריכת סעודה.

קכד ואם תאמר, שאפשר לצאת ידי סעודה ג' ביין, ביין מותר, משום שמרעב הלב, ואינו מקלקל תאוות האכילה. אבל מימי, הייתי משתדל שלא בטלתי סעודת שבת, סעודה ג', ואפילו באלו ימי שבתות שנמצא בהם יו"ט. כי ביום הזה מתברך השדה של תפוחים קדושים, המלכות, ומתברכים העליונים והתחתונים, ויום הזה הוא קשר התורה.

קכה כך היה עושה רבי שמעון, בזמן שהיה צריך לאכול סעודה ג' של שבת, היה עורך שולחנו, ועוסק במעשה מרכבה, והיה אומר, זו היא סעודת המלך, שיבוא לאכול אצלי. ומשום כך, שבת נמצאת חשובה בכל

שני דמים, אחד דם הפסח ואחד דם המילה

[תרי דמי זוד דפסחא וזוד דאתגורו]

פתחך, הרי אני סגור, שלא ימצאו אותי. משום זה פתחי לי. פתחי לי. וע"כ דוד, כשרצה לכנוס אל המלך, אמר, פתחו לי שערי צדק, זה השער לה'. שערי צדק, המלכות, הוא פתח לכנוס אל המלך. זה השער לה', למצוא אותו ולהדבק בו. וע"כ, פתחי לי אחותי רעייתי. כדי להדווג עימך ולהיות בשלום עימך לעולמים.

ז"א מצד עצמו בחסדים מכוסים מחכמה. והמלכות מצד עצמותה בחכמה בלי חסדים, ומכונה לילה, מפני שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים. לפיכך אין שלמות השפע

קכה אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק. אמרה כנסת ישראל, אני ישנה בגלות מצרים. כי הגלות הייתה מכוח שליטת השמאל על הימין, ומדינים דשמאל מסתלקים המוחין של המלכות, שינה, שהיו בניי בשעבוד הקשה. ולבי ער לשמור אותם שלא יכלו בגלות. קול דודי דופק, זה הקב"ה, שאמר, ואזכור את בריתי.

קכט פתחי לי, פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לך שערים העליונים. פתחי לי אחותי, כי הפתח לכנוס אצלי הוא כך. שלא יכנסו אצלי בניי אלא כך. אם את לא תפתח

עליון בקשר האמונה, במקום שכתוב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מז"א.

כי ב' מצבים יש במלכות:

א. מטרים מיעוטה, שהייתה או במצב ב' מאורות הגדולים, שהייתה גדולה כז"א, ושניהם קבלו מבינה, ז"א חסדים, והמלכות חכמה, ולא הייתה צריכה לקבל מז"א.

ב. אחר מיעוטה, שאמר לה הקב"ה, קו האמצעי, במסך דחיריק שבו, לכי ומעטי את עצמך, שאז ירדה מתחת החזה דז"א, ואינה ראויה עוד לקבל חכמה, אלא הכל מקבלת מז"א.

במצב הא' שפע נקרא מצה או לחם עוני. שפע של מצב הב' נקרא לחם מן השמיים, או חמץ. במצב א' מעלה, שאין בה מיעוט, ויכולה לקבל חכמה, ומקבלת מאותו מדרגה שז"א מקבל, מבינה, וגדולה משום זה כמוהו, כי הם במדרגה אחת תחת הבינה. אבל יש שם חיסרון גדול, כי בהיותה מקבלת מקו שמאל דבינה בלבד, יש בה חכמה בלי חסדים, שאין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות החסדים, ע"כ הארתה מצומצמת ודקה מאוד, וע"כ נקרא השפע, שיורד אז ממנה, בשם מצה או לחם עוני. במצב הב' המעלה, שמקבלת מז"א, שבו החסדים והחכמה כלולים יחד בקו האמצעי, והם מאירים בהרחבה גדולה. החיסרון הוא, כי המיעוט שורה עליה מכוח המסך שבחזה דז"א, ואינה ראויה עוד לקבל אור מבינה, אלא כל מה שיש בה מקבלת מז"א, וע"כ השפע המושפע ממנה במצב הזה מכונה לחם מן השמיים, כי אינה שלה עצמה, אלא מקבלת מז"א, שנקרא שמיים. ונקרא לחם חמץ או שאור, שיש בשפע זו אחיזה לקליפות, מחמת המיעוט השורה עליה מכוח המסך דחזה דז"א.

בליל פסח הייתה המלכות משפעת לחם ממצב הא' שבה, מטרים מיעוטה. וכל הקליפות הנאחזות במיעוט הירה, שנקראות חמץ ושאור, היו מתבטלות, כי נתבטלה אחיזתן, שמחמת זה יצאו ישראל מרשות מצרים. שנתבטלו כל הקליפות וכוח השעבוד

לגאולת ישראל, אלא ע"י זיווג ז"א ומלכות, כי אז נכללים החסדים דז"א בחכמה דמלכות, וישראל מקבלים שפע שלם מג"ר. אמנם כשמקבלים ממלכות לבד, הרי הארת החכמה דקה מאוד להיותה בבחינת לילה, כל עוד שאינה מלובשת בחסדים, וכן אינם יכולים לקבל מז"א לבד, כי כל עוד שהחסדים אינם נכללים מחכמה, הרי הם בבחינת ו"ק בלי ראש. שאין בהם השגה. **קל** שהקב"ה היה הורג לבכורי מצרים, כל אלו שהרג בחצות לילה, והוריד המדרגות שלמעלה, למטה. בה בשעה נכנסו ישראל בברית אות הקדוש, שנימולו ונתחברו בכנסת ישראל, ונתאחדו בה. אז הראו אותו הדם על הפתח. ושני דמים היו אחד של פסח ואחד של מילה, והיה גרשם על הפתח רושם האמונה. אחד מכאן ואחד מכאן ואחד ביניהם, ג' קווים, כמ"ש, ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, כדי להראות אמונה. מכת בכורות ומילה הם קרובים זה לזה. כי מכת בכורות בא ע"י שקו האמצעי עורר את המסך דחיריק, הממעט הג"ר דשמאל, ואז מתו כל בכורי מצרים, הנמשכים מג"ר אלו. כי הדינים דמסך דחיריק מיעטו הג"ר אלו. שמיעט השמאל מג"ר שלו והורידו למטה לו"ק. הרי שהדינים דמסך דחיריק בטלו הדינים דשמאל.

וכן עניין המילה, שהדינים דנוקבא מבטלים דינים דדכורא. ולפיכך עשו ישראל התעוררות התחתון בחצות לילה, ומלו את עצמם, כדי שקו האמצעי יבטל עם הדינים דנוקבא שבמסך דחיריק, את הג"ר דשמאל. לעורר פעולת קו האמצעי, שימעט הג"ר השמאל, ויחד ב' הקווים. אשר בכוח המיעוט דקו שמאל, נהרגו בכורי מצרים, וע"י ייחוד ב' הקווים יצאו ישראל מגלות.

קלא ובארבעה עשר, שאז מבטלים חמץ ושאור, וישראל מסתלקים מרשות אחרת, ונעקרים ממנו, ומתאחדים במצה קשר קדוש. אחר שנימולו נכנסו בה בסוד המצה, עד לאחר מתן תורה, שעשו פריעה, ונתגלה הרושם שלהם, ואז נתן להם קשר במקום

והשמש, מלכות וז"א. לכל בני ישראל לדורותם, שמכאן ולהלאה נתאחדו ונתקשרו ישראל, בקשר השם הקדוש, ויצאו מרשות אחרת. משום זה בי"ד מתקנים את עצמם, ומבערים חמץ מביניהם, ונכנסים ברשות הקדושה. ואז מתעטרים חתן וכלה, וז"א ומלכות, בעטרות של אמא עילאה, בינה, וצריך אדם להראות עצמו בן חורין. כי מוחין דאמא עילאה נקרא חירות.

חידוש הלבנה יורה על מיעוט הירח, המלכות. שאז יש אחיזה לקליפות בה. ונמשך עד זיווג הגדול, שהמלכות מזדווגת עם השמש פב"פ, עד שלא ניכר מיעוט בה, שעל זה מורה שלמות הלבנה בליל ט"ו לחודש, שאין בה פגם. ומלמדנו בזה, שיש זיווג ז"א ומלכות בליל פסה, בתכלית השלמות, עד שאין בה מיעוט. שזה רק בשעה שהמלכות עולה לאמא עילאה, וז"א לאבא עילאה. ואין כזה בכל הימים טובים, אפילו ביום. כוח, שקראה התורה ליל ט"ו בניסן בשם ליל שימורים, יורה שהמלכות במלואה כמו הלבנה בליל ט"ו, והיא שמירה מכל הקליפות, מחמת זיווג הגדול דו"ן במקום או"א.

זיווג הגדול דו"ן בליל פסה, משום שציוותה התורה השבת שאור ועשיית קרבן פסח בי"ד, שלא מצאנו כזה בשום ערב יו"ט. ע"כ משמע מזה, שהוא הכשרה לזיווג שבלילה. שמכשירים ומתקנים את המלכות בהשבת שאור ועשיית הפסח, משום זיווג דו"ן בליל פסה. ואין עוד זיווג עליון כזה, כמו בליל פסח בלבד, שמלכות עולה לאמא עילאה, וז"א לאבא עילאה.

שלהם, ונתאחדו בשפע הקדוש הנקרא מצה. ואחר שמלו ופרעו נגלה הרשימה, המוחין של מצב הב', שלאחר מיעוט המלכות, אשר הארתם רחבה וגדולה, ואינן עוד לחם עוני, אבל באים מז"א, כי אינה יכולה עוד לקבל מבינה, מחמת שנתמעטה. ואין השפע נחשב עוד לשפע המלכות, אלא נחשב על שם ז"א.

קלב בארבעה עשר, בלילה, בשעה שהזיווג של הלבנה, המלכות, נמצא בשלמות עם השמש, ז"א, וספירות התחתונות של הקליפות אינן נמצאות כל כך בעולם. כי בעת חידוש הלבנה, נמצאים מינים רעים ומתעוררים להתפשט בעולם. אבל בשעה שזיווג הלבנה נמצא באור השמש בשלמות, מתאספים כל הקליפות למקום אחד, ונחבאים, וקדושות המלך מתעוררות. אז ליל שימורים הוא לה'. כי זיווג הקדוש נמצא, והוא שמורה בכל.

קלב משום זה תיקון הכלה, המלכות, ביום ארבעה עשר. ובלילה של חמישה עשר נמצא ישוב הבית, זיווג זו"ן. אוי לאלו שאינם מבני הבית, שאינם דבקים במלכות, בשעה שבאים להזדווג התורות יחד, תורה שבכתב, ז"א, ותורה שבע"פ, מלכות. אוי לאלו שאינם נודעים, ישראל הקדושים מתקנים להם, לזו"ן, בית, זיווג, כל היום די"ד. ועל ידיהם נכנסים מי שנכנסים, המוחין הצריכים לזיווג זו"ן. והם, זו"ן, שמחים ומזמרים שניהם. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

קלד בלילה הזה נתעורר זיווג עליון קדוש. הלילה הזה לה' שימורים, זיווג הלבנה

ארבע כוסות

שאינן נפרדות זו מזו כשהזיווג זה נמצא, ואנו מתעוררים בשמחה שלהן, ושותים כנגדן ד' כוסות, משום שזכינו בהן, כי מי שאחזו בהארת הזיווג, זוכה בכל ד' מדרגות חו"ב תו"מ. וע"כ נשתנה לילה הזה מכל שאר הלילות, וצריכים לעשות ולייחד

קלז אלו ארבעה כוסות של לילה ההוא, כנגד ד' גאולות, והוצאתי והצלתי וגאולתי ולקחתי. כיוון שהזיווג הקדוש נמצא בלילה ההוא בכל הצדדים, בין בחכמה ובין בחסדים, והזיווג הוא בארבעה קשרים, שהם ד' מדרגות, חו"ב ות"ת ומלכות,

עליונה, ת"ת, העומדת עליה ומאירה לה. ות"ת אינו מוציא אליה אור, אלא בבי' מדרגות שעליו, חכמה ובינה, שת"ת מקבל מהם. נמצא שארבע אלו, חו"ב תו"מ, הם ד' גאולות, להיותם נקשרים במלכות, הנקראת גואל.

השם בכל, ולשמוח בלילה הזה, משום שהוא שמחה למעלה ולמטה.

קלו ארבע אלו, חו"ב תו"מ, קוראים אותם ארבע גאולות, משום שמדרגה אחרונה הזו, מלכות, נקראת גואל, המלאך הגואל. ואינה נקראת גואל, אלא ע"י מדרגה אחרת

הלל בימי פסח

כל ז' הימים, חג"ת נהי"ג דו"א ב' ימי פסח, אינם בגלוי, וישראל עוד לא נקשרו בהם כראוי, עד לאחר מתן תורה.

קלט ע"כ שמחת הכל ושלמות ההלל הוא בלילה הראשון של פסח, משום אותו החלק שישראל נקשרו בו, כיוון שבליילה נמצא הזיווג, וכל הקשר של המדרגות כולם שנגלו, נמצא מצד הזיווג, מצד התעוררות של מעלה, ולא מצד ישראל. וכשהזיווג דו"א נמצא במלכות, נמצאות ב' מדרגות חכמה ובינה עומדות גם כן עליה. וכשאלו נמצאות, הרי כל הגוף, כל קומת ז"א, נמצא עימם. ואז הוא שלמות הכל ושמחת הכל, וההלל נשלם. כי אז נתעטרה הלכנה, המלכות, בכל. אבל לא לאחר הלילה הראשון, שכל יום ויום מז' הימים חג"ת נהי"ם נמצא, וישראל עוד לא זכו בהם. הרי אין ההלל שלם, כמו בזמנים אחרים.

קלז שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. והשמחה היא כל שבעה. ולמה אינם אומרים הלל שלם כל ז' ימים של פסח, כמו בסוכות, שאומרים שמונה ימים הלל בשלמות השמחה בכל יום ויום?

קלח בפסח לא נקשרו ישראל בשלמות, כמו שנקשרו אח"כ. משום זה בלילה הראשון, שנמצא בו זיווג זו"ן, ושמחת הכל נמצא, וישראל נקשרו בשמחה ההיא, אנו עושים שלמות וההלל שלם. אבל אח"כ, בכל ימי פסח, אע"פ שכל ז' המדרגות חג"ת נהי"ם המאירים ב' ימי הפסח, עד עתה עוד לא נקשרו בהם ישראל, ועוד לא עשו פריעה, שיתגלה בהם רושם הקדוש, ולא קבלו התורה, ולא נכנסו במדרגות חג"ת נהי"ם, שנכנסו אח"כ. משום זה בסוכות נמצא שלמות, אבל בפסח עוד לא זכו, ועוד לא נמצא בהם השלמות. ואע"פ שנמצאים

בהעלותך

פסח במועדרו ופסח שני

עולם הזה, לא היו יכולים לעמוד בעולם הזה, והעולם לא סבל אותם. ואם במלאכים כך, התורה שבראה את המלאכים ואת כל העולמות, והם מתקיימים בשבילה, על אחת כמה וכמה, כיוון שירדה לעולם הזה, אם לא הייתה מתלבשת באלו הלבושים שבעולם הזה, שהם הסיפורים ודברי הדיוט, לא היה יכול העולם לסבול.

ס וע"כ סיפור הזה שבתורה היא לבושה של התורה. מי שחושב שאותו הלבוש הוא תורה ממש, ואין בו דבר אחר, תיפתח רוחו, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא. משום זה אמר דוד, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, להביט מה שמתחת לבושה של התורה.

סא יש לבוש הנראה לכל. ואלו הטפשים, כשרואים אדם לבוש יפה, שנראה להם הדור בלבשו, אין מסתכלים יותר, ודנים אותו ע"פ לבושו ההדור. וחושבים את הלבוש כגוף האדם, וחושבים גוף האדם כמו נשמתו.

סב כעין זה היא התורה. יש לה גוף, והוא מצוות התורה, הנקראות גופי תורה. גוף זה מתלבש בלבושים, שהם סיפורים של עולם הזה. הטפשים שבעולם, אינם מסתכלים אלא בלבוש ההוא, שהוא סיפור התורה. ואינם יודעים יותר, ואינם מסתכלים במה שיש תחת לבוש ההוא. אלו שיודעים יותר, אינם מסתכלים בלבוש, אלא בגוף, שהוא תחת הלבוש ההוא. החכמים, עבדי המלך העליון, אותם שעמדו בהר סיני, אינם מסתכלים אלא בנשמה שבתורה, שהוא עיקר הכל, תורה ממש. ולעיתיד לבוא, עתידים להסתכל בנשמה של נשמה שבתורה.

סג אף כך הוא למעלה, שיש לבוש, גוף, נשמה, ונשמה לנשמה. השמים וצבאם הם לבוש. וכנסת ישראל, המלכות, היא גוף. המקבל הנשמה, שהיא תפארת ישראל, ז"א.

נו מהו הטעם שהזהיר אותם כאן על הפסח? והרי כבר נאמר להם במצרים. אלא בשנה השנית היה, וישראל חשבו שהפסח אינו נוהג אלא במצרים. וכיוון שעשו אותו פעם אחת במצרים, חשבו, שלא צריך יותר. בא הקב"ה והזהירם עליו, שלא יחשבו שעבר זמנו במצרים, ואין צריך יותר. ומשום זה הזהיר במדבר סיני בשנה השנית, לתקן להם הפסח לדורי דורות.

נז אע"פ שהזהירם במצרים, ציווה אותם עתה פעם שנית באותו המקום שכל מצוות התורה ניתנו בו. מהו בשנה השנית בחודש הראשון. סוד עליון הוא. יש אחד שנקרא שנה, ויש אחד שנקרא חודש. חודש הוא הלבנה, המלכות, שנה זה השמש, ז"א, המאיר ללבנה. בשנה השנית בחודש הראשון, יורה על זיווג ז"א ומלכות, הנקראים שנה וחודש, במקום מדבר סיני, שהוא זיווג שני לאחר יציאת מצרים. שזה היה בזמן שכל מצוות התורה נמסרו בו. כי ע"י זיווג ז"א שבמדבר סיני ניתנו כל מצוות התורה.

נח אוי לאותו אדם, שאומר, כי התורה באה לספר סיפורים בפשוטות, ודברי הדיוט של עשו ולבן וכדומה. כי אם כן, אפילו בזמן הזה אנו יכולים לעשות תורה מדברי הדיוט, ועוד יותר יפים מהם. ואם התורה באה להראות דברי העולם, אפילו שליטי העולם יש ביניהם דברים מעולים יותר. אם כן נלך אחריהם ונעשה מהם תורה, כאותו האופן. אלא שכל דברי התורה הם סודות עליונים.

נט עולם העליון ועולם התחתון, במשקל אחד נשקלו. ישראל למטה כנגד מלאכים עליונים למעלה. מלאכים עליונים, כתוב בהם, עושה מלאכיו רוחות. ובשעה שיורדים למטה, מתלבשים בלבוש של עולם הזה. ואם לא היו מתלבשים בלבוש כעין

סח כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה. משמע שהם ב' דברים. ואיך תאמר, שהם דבר אחד, אשר הטומאה גרמה לו לדרך רחוקה. כשאומר טמא לנפש, הפירוש הוא, מטרם שטמאו אותו מלמעלה. וכאן, כשאומר בדרך רחוקה, הפירוש הוא, אחר שטמאו אותו למעלה, ונפל לדרך רחוקה, הס"א. ומשמע שהן זה והן זה, לא ישרה עליו הקדושה שלמעלה, ולא יעשו הפסח בזמן שישראל עושים אותו.

סט ואם תאמר, הרי בחודש השני הוא עושה הפסח, אע"פ שאינו מתקן עצמו. אינו כן, אלא אחר שנטהר ותיקן את עצמו, יש לו חודש שני לעשות הפסח. מכאן, כל אדם שמתטהר עצמו, מטהרים אותו מלמעלה.

ע האם במדרגה עליונה יותר, הוא נמצא בחודש השני? אינו כן, כי ישראל זרע קדוש העושים הפסח בזמנו, לוקחים הלבנה והשמש, מלכות וז"א, כאחד. ומי שלוקח היסוד בתחילה, הוא לוקח הבניין. מהו יסוד. אל תאמר שהוא יסוד העליון של צדיק העולם, יסוד דז"א. אלא היסוד של אבן טוב, המלכות, כמ"ש, אבן מאסו הבונים הייתה לראש פינה. כי זו היא אבן ששורה עליו ז"א. ומי שלוקח היסוד בתחילה, שלוקח תחילה את המלכות, יסוד, שעליה נבנים כל הספירות דז"א, הוא לוקח גם הבניין. שהם כל הספירות שעליה מז"א. כי המלכות הוא פתח לז"א.

עא ודאי גם בחודש השני לוקח המלכות וז"א כאחד, כמו בפסח ראשון. אבל הוא אינו שווה, כמי שלוקח הפסח בזמנו. מהו הטעם. משום שזה הלוקח הפסח בזמנו מקבל ממטה למעלה, ואינו יורד. משום שמעלים בקודש ואין מורידים. וזה שלוקח הפסח אחר זמנו, יורד ממעלה למטה. משום זה הם שווים בכל, ואינם שווים. כי זה עולה ואינו יורד. וזה יורד ואינו עולה. משום זה מי שמקריב הפסח במועדו, הוא יותר משוכה, אשרי הם ישראל שזוכים בכל, כי זוכים בתורה. וכל מי שזוכה בתורה, זוכה בשם הקדוש. אשרי הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

וע"כ המלכות היא גוף לנשמה. כי ז"א מתלבש בה כמו נשמה בגוף. הנשמה, תפארת ישראל, התורה ממש, נשמת התורה, שבה מסתכלים החכמים. ונשמה לנשמה הוא עתיקא קדישא, שבו יסתכלו לעתיד לבוא. והכל אחוז זה בזה, שעתיקא קדישא מתלבש בז"א, וז"א מתלבש במלכות, ומלכות בעולמות ביי"ע וכל צבאם.

סד אוי לאלו הרשעים, האומרים שהתורה אינה יותר מסיפור בלבד. והם מסתכלים בלבוש ולא יותר. אשרי הם הצדיקים, המסתכלים בתורה כראוי. יין אינו יושב אלא בכד, כך התורה אינה יושבת אלא בלבוש זה. וע"כ צריכים להסתכל במה שיש תחת הלבוש. וע"כ כל אלו הסיפורים הם לבושים.

סה ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. מהו, ויעשו? שהיה לו לומר, ויאכלו. כל מי שמראה מעשה למטה כראוי, הוא כאילו עושה אותה למעלה, כיוון שבשבילו נתעורר הדבר למעלה הוא, כביכול, כאילו עושה אותו.

סו איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם. איש איש ב' פעמים, למה? אלא, איש שהוא איש, שראוי לקבל נשמה עליונה, ופגם עצמו, שאין השכינה שורה עליו, משום שטימא את עצמו. איש איש, פירושו, שראוי להיות איש, והוא טימא את עצמו, שלא ישרה עליו קדושה שלמעלה.

סז או בדרך רחוקה. זה הוא אחד מעשרה מקומות, שהם מנוקדים בתורה. וכולם באות להראות איזה דבר. מהו, בדרך רחוקה. כי יש נקודה על הה' של רחוקה, משום, שאדם שטימא את עצמו, מטמאים אותו למעלה. כיוון שטימאים אותו למעלה, הרי הוא בדרך רחוקה מאותו המקום והדרך, שזרע ישראל אחוזים בו. כי הוא אחוז בדרך רחוקה, שנתרחק מלקרב לכם לישראל, ולהתקשר בכם כמו שאתם מתקשרים. וע"כ כתוב, בדרך רחוקה לכם, בנקודה על ה' דרחוקה. להורות שהכוונה הוא על ס"א הרחוקה מקדושה.

יום, מיום שיצאו ישראל מפסח, יושבת המטרוניתא בעטרותיה, וכל צבאיה בשמחה. ומי שרוצה לראות המטרוניתא, יכול לראות. והכרוז קורא, כל מי שלא יכול לראות המטרוניתא, יבוא ויראה, מטרם שננעלו השערים. הכרוז מכריז בי"ד לחודש השני. כי משם עד שבעה ימים השערים פתוחים. מכאן ולהלאה סוגרים השערים. וע"ז מביאים פסח שני.

עד מצווה זו היא שחיתת הפסח בזמנו. ואחריה פסח ראשון ופסח שני, לאכול אותם כמשפטם. והטמאים יהיו נדחים לפסח שני, שהיא מצווה שלישית. תנאים ואמוראים. יש בני אדם, שהם כמו חולין של טהרה, מצד מיכאל. וכמו חולין מהקדוש, כגון בשר קודש. והם מצד גבריאל, שמיכאל וגבריאל הם כהן ולוי, חסד וגבורה. ויש בני אדם שהם כימים טובים, והם קודש קודשים. **עד** השכינה היא פסח ראשון, מצד הימין. כי חודש הראשון הוא קו ימין. ופסח שני משמאל. כי חודש השני הוא קו שמאל. כי ניסן אייר הם חסד וגבורה, פסח ראשון מימין, החכמה. כי החכמה הוא בקו ימין. פסח שני הוא בשמאל, ששם בינה, כי הבינה היא בקו שמאל. ומשום שבגבורה, בקו שמאל, נעברים כל אש זרה, שהם קקש וכתבן כלפי אש הגבורה, ע"כ נדחים הטמאים לפסח שני.

חודש הראשון ימין, וחודש השני השמאל. ופסח הוא המוחין דהארת חכמה, ששורשם בקו שמאל דבינה. וצריכים לקחת אותם מקו ימין, מחודש הראשון, שאז הזמן להקריב הפסח. ואז מעלים בקודש, והאורות מתרבים והולכים כדרך הקדושה.

אבל המקריב בחודש השני, שלוקח המוחין דפסח מקו השמאל, או האורות מתמעטים ויורדים כדרך פרי החג. שאורותיו הולכים ומתרבים כדרך האורות המתוקנים בקדושה. שכן דרך הימין, שאין האורות מתמעטים. שמוריד חשיבות האורות ממעלה למטה, כלומר שהולכים ומתמעטים כמו פרי החג, שהוא משום שלוקחם מקו שמאל, שהוא חודש השני.

עב מצווה שיעשו פסח שני, על אלו שלא יכלו לעשות הפסח במועדו, שהיו בדרך רחוקה. או שנטמאו בטומאה אחרת. אם הפסח, האמונה, שישראל נכנסו בה, שולטת בחודש ניסן, ואז הוא הזמן לשמחה, איך אלו שלא יכלו לעשותו במועדו, או שנטמאו, יכלו לעשות הפסח בחודש השני, הרי עבר זמנו?

עג אלא כיוון שכנסת ישראל, המלכות, מתעטרת בעטרות שלה, במוחין דג"ר, בחודש ניסן, אינה מסירה הכתרים והעטרות ממנה כל שלושים יום. וכל אלו שלושים

פנחס

חג הפסח

תשג ובחודש הראשון, ניסן, ששם הולידה אותה החיה את אורות הגאולה, לקיים, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל. ביי"ד שלו, כמ"ש ויאמר כי י"ד על כס יה. שם נשבע להעביר מן העולם את זרעו של עשו העמלקים. בעת ההיא משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. משכו, כמו משך ידו את לווצים.

תשד בעת ההיא, כה אמר ה' לרועים הפושעים בי. ואל אדמת ישראל לא יבואו. ואלו הם רועי הצאן פרנסי הדור. ומשום זה נאמר עליהם, הנה אנוכי מפתיה והולכתיה המדברה. כאשר נשפטתי את אבותיכם במדבר ארץ מצרים כן אשפט איתכם. כלומר, הרגם במכת חושך.

תשה ובחודש הראשון, חודש שבו חיה, המלכות, מתגלית ומתחזקת בו, ויוצאת לעולם, שיוצאת מסתימתה, כמ"ש, ויחשוף יערות ביי"ד יום. ביי"ד יום, הם שאר החיות, חו"ג תו"מ דו"א, המאירים בתוך המלכות, עשרה עשרה לכל צד, חו"ג תו"מ הם ד' צדדים, בד' רוחות העולם, צפון דרום מזרח מערב, שכל אחד כלול מע"ס. המלכות, י, וספירה אחת מחו"ג תו"מ, הם לכל צד מד' צדדי העולם, והן ארבע עשר. כיוון שארבע חו"ג תו"מ מתחברים ומתקנים עם העשר שבמלכות מצד ימין, אז י"ד בחודש, להתקין חיה הזו, המלכות, בתיקוניה, בשמחה.

תשו משכו וקחו לכם צאן. משכו, כמי שמושך ממקום למקום. משכו ימים עליונים, ספירות דו"א, לימים תחתונים, לספירות המלכות. ימים עליונים דו"א הם שס"ו כחשבון משכו. שנה דימות החמה, ז"א. ימים התחתונים של המלכות, פעמים הם שנה ימים בשנה, ובזמן שהלבנה, המלכות, מאירה במילואה, עולים הימים שלה להיות שס"ה ימים, כשנת החמה, ז"א, שהוא

כחשבון משכו, חסר אחד. **תשז** משכו ימים עליונים דו"א, לימים תחתונים דמלכות, שיהיו כולם אחד, בחיבור אחד. ומי מושך אלו העשר של המלכות, כשהיא בצד ימין, בחסד. שכתוב, בעשור לחודש הזה. המלכות, כשהיא בימין. בעשור, בעשרה היה צריך לומר? אלא תשע הם לכל צד. ונקודה אחת שהולכת באמצע, משלמת לע"ס. וע"כ כתוב בעשור, כמ"ש, זכור שמור, לשון מקור, כי בעשור פירוש, להשתמש בעשר, באופן כזה, שאלו תשעה ימים ישמשו בנקודה ההיא. לחודש הזה, ניסן, הרומז לחסד, להורות שאלו הימים שממשיכים, יהיו לצד ימין, חסד. כדי לחבר זאת, המלכות, בזה, ז"א, שיהיה הכל אחד.

תשה ובזמן שאלו ד' ימים שלאחר עשרה בחודש, מתקשרים לד' צדדים, דרום צפון מזרח מערב, חו"ג תו"מ, ומתחברים עם העשרה ימים, אז מולידה חיה, המלכות, את אורות הגאולה. והנחש הולך לו. ובעת ההיא מקדשים למעלה אותה החיה, וקוראים אותה כבוד. ואז מתקדש החג. מה שלא היה עד עתה. כי עתה, בחג, קוראים אותה כבוד. כמ"ש, ובהיכלו כולו אומר כבוד.

תשט דברים אלו סתומים, וצריכים לפתוח אותם בשביל החברים, שמי שסותם להם סודות התורה הוא מצער אותם. שלרשעים, האורות של הסודות נעשו להם חושך. והוא דומה לכסף שגנוז. מי שחופר עד שמגלה אותו, ואינו שלו, מתהפך בשכלו לחושך ואפלה. ולמי שהוא שלו, הוא מאיר לו. ומשום זה, יש לו לאדם לגלות, סודות התורה הסתומים, לחברים.

תשי בעשור, כי ט"ס לכל צד, כנגד ט' חודשי הריון של היולדת. כחשבון אח מן אחד. היולדת היא ד' מן אחד. אח הוא ט"ס

דו"א ייחוד העליון, שולט שם מ"ב, שאורות החכמה מכוסים בשם הזה. ואחר שנעשה ייחוד עליון, בהשם מ"ב, נשאר לייחד ייחוד התחתון שמחזה ולמטה דו"א, בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

נשאר לייחד ייחוד התחתון, כדי שהד' דאחד תלד ותגלה הט"ס שקבלה לכל צד שלה בייחוד העליון. וכמ"ש, והוא כבוד לב, שנקראת כבוד ומתגלים בה ל"ב נתיבות החכמה. רנ"ו רמז רנ"ו כנפיי החיות. למעלה מחזה נקראת המלכות כבוד. אמנם גילוי הכבוד, שהוא ל"ב נתיבות החכמה, המתגלים ע"י המלכות, רק מחזה ולמטה דו"א, בהייחוד של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שבייחוד התחתון מרומז שם ע"ב, השם, שהחכמה מתגלה בו. השלימות של זיווג העליון שמחזה ולמעלה לשליטת החסדים, השם מ"ב, והשלימות של הארת החכמה שמחזה ולמטה השם ע"ב. יוצא מג' פסוקים ויסע ויבוא ויט. שמלך הכבוד הא' למעלה מחזה, ששם המלכות, נקראת כבוד, בשם מ"ב, שאין שם גילוי ל"ב נתיבות החכמה. ומלך וכבוד הב', שכתוב בו, ה' צבאות הוא מלך הכבוד, כבוד שלמטה מחזה, שהוא השם ע"ב, שיש בו גילוי חכמה.

תשיב ובהיכלו כולו אומר כבוד. זה היכל עליון הפנימי, ששם מתקדש הכל, בינה, שם מקדשים למי שראוי להתקדש. איך מקדשים אותו ההיכל? בתחילה נפתחים השערים ע"י הדעת, ז"א, שבעת שליטת השמאל בבינה הוא עולה לבינה, ונעשה קו האמצעי, שהוא דעת המייחדת ימין ושמאל, חכמה ובינה, זה בזה. ופותח שערי בינה מסתימת השמאל. וע"י זה מקבל ממנה גם ז"א ג' קווים. מפתח סתום אחד, דעת, התקין ופתח שער אחד לצד דרום, קו ימין, או נכנס כהן גדול, חסד, בפתח ההוא, ומזדרו באבנט שלו, המלכות, ותיקוניו, ד' בגדי כהן הדיוט, מצנפת כתונת אבנט מכנסיים. כנגד ד' אותיות אדני, המלכות. ואח"כ מתעטר בעטרה של הקדושה, ולובש חושן ואפוד, ומעיל של ע' פעמונים

לד' צדדים דאות ד', והם ארבעים. אח כנגד זכור, ז"א. ד' כנגד שמור, המלכות. ועימהם הם ארבעים ושניים.

תשיא נשאר כבוד, שנאמר בו, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כבוד ול"ב, שבגי' ס"ד, ד' פעמים לכל צד, של הד', הרי ס"ד לד' צדדים, שהם בגי' רנ"ו. כבוד למעלה ולב למטה. ומשום זה מייחדים בכל יום ב' פעמים שמע ישראל, שאנו אומרים בהם ב' פעמים כבוד, שהם ס"ד. ועם ב' פעמים ד' ד' מן אחד, הרי ע"ב. הרי ד' דאחד שלימות של מ"ב שמות, ושלימות של ע"ב שמות. ומשום זה אומרים במזמור לדוד, מי זה מלך הכבוד, ה' עוזו וגיבור. ובפעם השנייה, מי הוא זה מלך הכבוד, ה' צבאות.

יש ב' ייחודים, עליון ותחתון. ייחוד העליון, יקו המים אל מקום אחד, א"ח דאחד, ותראה היבשה, לקשר במדרגות אלו דו"א שנתגלו, גם בד' דאחד, הנקרא יבשה, שמחזה ולמעלה, ששם היא סתומה וכל אורותיה קפואים. וייחוד הזה הוא ייחוד דשש נתיבות שמע ישראל, שהוא מגלה החסדים לז"א. אבל הד' דאחד עוד לא קבלה תיקונה, שהחכמה שבה תוכל להאיר, עד שנעשה ייחוד התחתון, תדשא הארץ דשא, שייחוד הזה נעשה בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואז מה שהייתה יבשה מחזה ולמעלה דו"א, בייחוד העליון, עתה, כשירדה מחזה ולמטה בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, נעשית ארץ לעשות פירות. כי מחזה ולמטה מתגלה החכמה שבד' דאחד, וכל הספירות דו"א, שהם אח דאחד, מאירים בכל הצדדים דד' דאחד במילואם.

בייחוד העליון של שמע ישראל, הד' דאחד מקבלת מט"ס דו"א, שהוא אח, עבור, שהוא ט' ירחים, ט"ס. אח"כ כשנעשה ייחוד התחתון שמחזה ולמטה, בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אז היא יולדת הט"ס, מתגלים בה. אבל בייחוד העליון עוד ט"ס דו"א, שהם אח דאחד, מכוסים וסתומים בה כמו מעוברת. כי אז היא יבשה. וכמ"ש, אח הוא, שמרמז לשם מ"ב, כי מחזה ולמעלה

תשטו וחיה, המלכות, במצב הא', ועודנה דבוקה בשמאל, מתעוררת וממעטת את עצמה מתוך אהבת השירה, מחמת תשוקת החסדים. כי להיותה בשמאל בלי ימין, יש לה חכמה בלי חסדים, שזה מסבב לה צער גדול, ומשתוקקת מאוד אחר חסדים. ומשום זה מיעטה את עצמה למטה מחוזה, כדי שתוכל לקבל ממנו חסדים. כי מתוך אהבת השירה, ממעטת עצמה לאט לאט עד שנעשית נקודה תחת היסוד דאורות ונקודה תחת החוזה דכלים. וכיוון שמיעטה את עצמה, אז כתוב, וילך איש מבית לוי, הקב"ה, ויקח את בת לוי, המלכות. בת לוי שהיא בשמאל. והוא מושיט יד שמאל תחת ראשה מתוך אהבה, שיד שמאל דו"א נעשית לה לג"ר, ראש, כמ"ש שמאלו תחת לראשי.

תשטז כיוון שהיא נקודה קטנה עתה, איך יכול ז"א להתאחד בנקודה קטנה? אלא כלפי מעלה, הדבר הקטן זה הוא השבח והמעלה, והיא גדולה בגדלות העליון, כי כשהיא קטנה, מיד מתעורר לה הכהן הגדול, חסד דו"א, ואוחזה ומחבקה. ואילו הייתה גדולה, לא היו יכולים ז"א ומלכות להתאחד כלל. אבל כיוון שהמעטה את עצמה, והיא נקודה קטנה, אז אוחזים בה הספירות דו"א, ומעלים אותה למעלה, בין ב' זרועות דו"א, שהם חו"ג. כיוון שהעולה ויושבת בין ב' הצדדים אלו, חסד וגבורה, אז עמוד העומד באמצע, ת"ת, קו אמצעי, מתחבר עימה באהבה של נשיקות, באהבה של חיבור אחד. אז, וישק יעקב, ז"א, לרחל, המלכות, כי באהבה של הנשיקות, מתדבקים זה בזה בלי פירוד, עד שמקבלת נפש של תענוגים כראוי.

כל זמן שהמלכות במצב הא', ב' מאורות הגדולים, שניהם מקבלים מבינה, ז"א מלביש קו ימין דבינה, חסדים, והמלכות מלבשת קו שמאל דבינה, חכמה, או אין המלכות חפצה להתייחד עם ז"א ולקבל ממנו החסדים, והיא רחוקה ממנו כרחוק השמאל מן הימין. וכדי לקבל מז"א חסדים צריכה למעט את עצמה לנקודה תחת יסוד דו"א, לתחתונה מתחת

וריונים, שהם פעמון זהב ורימון. שזה המוחין דהארת החכמה, הנמשכים מה"ר דהויה. וציץ, נזר הקודש על מצחו, שנקרא ציץ נזר הקודש, י' דהויה. ונתקשט בד' בגדי זהב וד' בגדי לבן, כנגד ח' אותיות שבשמות הויה אדני. ועל אותו הציץ מלהטות מ"ב אותיות, השם מ"ב ומתנוצצות עליו. וכל אותו ההיכל מאיר באורות עליונים.

תשיג הסתובב מפתח, הדעת, ופתח צד של הבינה שבצד צפון. אז נכנס לוי, גבורה וקו שמאל, המעשר של יעקב, שהפריש מבניו להקב"ה. ועימו כינור של עשרה נימים, שהם ע"ס דקו שמאל. ומתעטר בעטרותיו, במוחין דג"ר, שנקראים עטרות. ואז הסתובב שוב המפתח ופתח שער אחד בהיכל, העומד באמצע, העמוד שלצד מזרח, תפארת, קו האמצעי, ת"ת נכנס ונתעטר באותו השער, בע' עטרות, השם ע"ב, בארבע אותיות שהן י"ב, בי"ב צירופים של ד' אותיות הויה, חו"ג תו"מ שבכל אחד ג' קווים. ונתעטר בחקיקות של ר"ע אלף עולמות, מקום הגילוי של הארת החכמה, שמחזה ולמטה. הארת החכמה מכונה אלף, ושם ב' שלישי ת"ת, שהם ע', ונצח והוד, שבכל אחת ע"ס, והם ר"ע ספירות, ונתעטר בעטרות המאירות מסוף העולם עד סופו, במלכות, הנקראת עולם. ובכמה לבושי יקר, ובכמה עטרות קדושות.

תשיד שוב הסתובב המפתח, הדעת, ופתח כל שערים הגנוזים, וכל שערים הקדושים הנסתרים. ומתקדש בהם ז"א, ועומד שם כמלך במלכות שבקו אמצעי דבינה. מתברך שם בכמה ברכות, ומתעטר בכמה עטרות. אז יוצאים כולם מבינה למקומם בז"א. חכמה ובינה דו"א מב' השערים שבדרום וצפון דבינה, וחצי הימני דדעת, משער האמצעי דבינה, וחצי השמאלי דדעת מן המלכות שבשער האמצעי. ויוצאים כולם בחיבור אחד, מתעטרים בעטרותיהם כראוי. כיוון שיצאו מבינה למקום ז"א, הם מעוררים את הז"א, שיתקשט בקישוטיו, בד' מוחין.

ברכות התפילה, תפילת העמידה, שפותח אותה באדני שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך, אז עמוד האמצעי, ז"א, מתחבר עימה בחביבות נשיקות שפתיים, נצח והוד, והלשון, צדיק, יסוד, ביניהם, לשון לימודים. בעת ההיא, וישק יעקב, ז"א, לרחל, מלכות. אז קוראים לאותה החיה, מלכות, כבוד. ואו"א אומרים, מקודש מקודש. שאו"א משפיעים לה אורותיהם, הנקראים קודש. ואז החודש, המלכות, מתקדש כראוי. ואז נקראת ובהודש הראשון, ראשון ודאי.

תשכ ואז משכו, ימים עליונים דו"א אל המלכות. וע"כ כתוב בעשור לחודש הזה, ט' ימים דו"א יאירו אל המלכות, שנתחברה הלבנה הקדושה, מלכות, בשמש, ז"א, שנאמר בו, כי שמש ומגן ה' אלוקים. ומה שהייתה המלכות נקודה קטנה, היא נתמלאה כלבנה במילואה. ואז הוא החודש מלא, שהלבנה, המלכות, נתמלאה ומלוא כל הארץ כבודו. מתחילה הייתה חסרה, ועתה היא בשלימות במילואה.

תשכא בארבעה עשר יום לחודש פסח. שה לקרבן פסח, למה? היראה של המצרים ואלוהים שלהם היה שה, משום שהמצרים עובדים למזל טלה. ומשום זה עובדים לשה. כתוב, הן נזבח את תועבת מצרים. מהו תועבת מצרים? וכי על ששונאים אותו, כתוב, תועבת מצרים. אלא, יראת המצרים ואלוה שלהם נקרא תועבת מצרים. כמ"ש, כתועבות הגויים, שפירושו, היראה של הגויים.

תשכב בוא וראה חכמתו של יוסף, שכתוב, ומקצה אחיו לקח חמישה אנשים, ולמד אותם לומר, אנשי מקנה היו עבדיך. וכי מלך שהיה שולט על הארץ, והוא אב אל המלך, יעשה כזאת, שיעשה לאחיו, שישנאו אותם המצרים ולא יחשבו אותם, אם אתה אומר, שתועבת מצרים כל רועה צאן. אלא ודאי, תועבת מצרים, היראה והאלוה שלהם נקרא כך. וע"כ כתוב, הן נזבח את תועבת מצרים, האלוה שלהם.

תשכג אמר יוסף, כל מיטב מצרים היא

ז"א, ואינה יכולה עוד לקבל מבינה, אלא מז"א, שהוא עליון שלה. וכשהיא נקודה תחתיו, מתיחדת עימו לאחד ומקבלת ממנו כל המוחין דגדלות.

תשיז בשעה שלוקחת נפש של תענוגים כראוי, והיא רוצה לפקוד צבאותיה, מתאספים כולם וקוראים לה, כבוד כבוד כבוד, מן ההיכל הקדוש דאו"א. ובהיכל הקדוש או"א, חכמה ובינה, פותחים ואומרים, מקודש מקודש. שמשפיעים להמלכות מאורותיהם, הנקראים קודש. אז החודש, המלכות, מתקדש כראוי. ואז כתוב, ובהודש הראשון. כי הוא ראשון ודאי. כי כשהייתה דבוקה בשמאל בלי ימין, לא נחשב לה זה למציאות, מחמת שאורותיה קפואים ואינה יכולה להשפיע. אלא עתה, אחר שנתמעטה לנקודה וחזרה ונבנית ע"י או"א באורות דקודש, שתהיה מתחת למדרגת ז"א, נחשב זה למציאותה הראשונה. וע"כ כתוב עליה אז, ובהודש הראשון. ועל זה כתוב, משכו וקחו, שתמשיכו ימים עליונים דו"א אל המלכות. וע"כ כתוב, בעשור לחודש הזה, שנתחברה הלבנה, המלכות, בשמש, ז"א, שט"ס דו"א ישמשו ויאירו בהמלכות, ומה שהייתה נקודה אחת אחר המיעוט, כשיורדת מהיכל או"א, מתפשטת מעט ומתמלאת ונעשית ה"ת דהויה, שמלאה שפע מכל ד' הצדדים ומתקדשת כראוי.

תשיח הסתובב היכל ופתח שער בצד דרום, בקו ימין, בע"ב עטרות, שהוא השם ע"ב המאיר בקו ימין. ואח"כ פותח שער ג' לצד מזרח, קו האמצעי, בחמישים אורות, של חמישים שערי בינה. לאחר כך פותח שער אחר של צד מערב, סוד המלכות בע"ב עטרות של השם ע"ב. ובכל הרמ"ח חסדים, שבחשבון התיבות שבפרשיות דקריאת שמע, ומה שהחיה הזו, המלכות, הייתה בתחילה קטנה, ואחר שמקבלת ע"ב עטרות ורמ"ח חסדים מתגדלת, כמ"ש, מלוא כל הארץ כבודו. שהיא כבוד עליון וכבוד תחתון, שכל זה המלכות מקבלת בייחוד דקריאת שמע. **תשיט** כשמגיע לח"י עולמות, שבו ח"י

אותו צלי. ולא מבושל, כי אילו יהיה מבושל, יהיה מכוסה בסיר תחת המים, ולא יראו אותו. אלא התיקון שלו, שיראו אותו שנשרף באש, משום שריחו מתפשט למרחוק.

תשכה ראשו כפוף עליו על כרעיו, שלא יאמרו, שחיה או דבר אחר הוא, אלא שיכירו אותו, שהוא האלוה שלהם. שלא יאכלו אותו בתאוה, אלא על השובע, בדרך קלון ובזיון. עצם לא תשברו בו, אלא שיראו עצמותיו מטולות בשוק, ולא יוכלו להצילו. וע"כ כתוב, ובאלוהיהם עשה ה' שפטים, דינים רבים. ומקלכם בידכם, ולא חרב ורומח ושאר כלי מלחמה. להראות, שאינכם יראים מפניהם.

תשכט המצרים היו עובדים למזל טלה, ומשום זה עבדו לשה. אם כן, לטלה קטן היו צריכים לעבוד, ולא לשה. לכל היו עובדים, אלא מזל טלה יורד ועולה, פעם נראה כטלה, ופעם כשה גדול. ומשום זה היו עובדים לכל. כל בהמה גדולה הייתה אלוה שלהם, וע"כ הרג הקב"ה כל בכור בהמה. אלו היו מדרגות שלמעלה, כוחות רוחניים עליונים של הטומאה, שנקראים בכור בהמה. וע"כ היו עובדים להם.

תשל כל מחמצת לא תאכלו. וכתוב, לא יאכל חמץ. השינוי בין מחמצת לחמץ, שחמץ זכר, ומחמצת נקבה. למה לא כתוב גם בחמץ לא תאכלו. אלא הנקבה דקליפות, שהיא מקלקלת דרכיה ביותר, נאמר באזהרה, לא תאכלו. אבל הדכר דקליפות, הנאחו בחוט של טהרה יותר מן הנקבה, נאמר בבקשה, לא יאכל, ולא לשון אזהרה וציווי. וע"כ כתוב כאן, לא יאכל, וכאן, לא תאכלו.

תשלא הרי כתוב, לא תאכל עליו חמץ? הרי שגם בחמץ, שהוא זכר דקליפה, נאמר ג"כ לשון אזהרה? הרבה הכתוב מילים יתרות לכבוד הקרבן, ע"כ אמר, לא תאכל. אבל בתחילה נאמר בחמץ לשון בקשה, לא יאכל. אבל לאח"כ במחמצת נאמר באזהרה, לא תאכלו. כי הנקבה דקליפות קשה מזכר דקליפה. נקראת מחמצת, משום שריח מוות יש שם. חמץ רומז על דכר, וע"כ לא נרמז

ארץ רעמסס, ואתה הארץ, הפרישו בשביל האלוה שלהם, הצאן, שירעה וילך שם בכל תענוגי העולם. וכל המצרים החשיבו אלו שרועים את אלוהיהם כמו אלוהיהם, אמר, אעשה לאחיי שירשו אותה ארץ, וישתחוו להם המצרים, ויחשבו אותם כראוי. וכמ"ש, כי תועבת מצרים כל רועה צאן. שיחשבו אותם, משום זה, כאלוהיהם.

תשכד כמו שהקב"ה נפרע מאלו העובדים עבודה זרה, כך הוא נפרע מעבודה זרה עצמה. ואם כן, איך עשה יוסף את אחיו עבודה זרה, שהמצרים ישתחוו להם כמו לאלוהיהם? לא עשה יוסף את אחיו עבודה זרה, אלא עשה אותם שישלטו על עבודה זרה של המצרים, ולהכניע הע"ז שלהם תחת ידי אחיו, ושיכיהו במקל. אמר יוסף, אם ישלטו אחיי על ע"ז שלהם, כל שכן שישלטו עליהם עצמם, ומשום זה הושיבם במיטב הארץ, והשליטם על כל הארץ.

תשכה השה לפסח, משום שהיראה של המצרים ואלוה שלהם, היה שה. אמר הקב"ה מבעשור לחודש קחו האלוה של המצרים, ותפשו אותו, ויהיה אסור ותפוש בתפישה שלכם יום אחד ושניים ושלשה, וביום הרביעי הוציאוהו לדין, והתקבצו עליו.

תשכו ובשעה שהמצרים היו שומעים קול יראתם, שתפוש בתפישה של ישראל, ולא יכלו להצילו, היו בוכים, והיה קשה עליהם, כאילו הם עצמם נתעקדו להיהרג. אמר הקב"ה, יהיה תפוש ברשותכם יום אחר יום ארבעה ימים, כדי שיראו המצרים אותו כשהוא אסור, וביום הרביעי הוציאוהו להרגו. ויראו המצרים, איך אתם עושים בו דין. ואלו הדינים שהיו עושים ביראתם, היו קשים להם יותר מכל המכות שהביא עליהם הקב"ה.

תשכז אחר כך דנים אותו באש, שכתוב, פסילי אלוהיהם תשרפון באש. אמר הקב"ה, אל תאכלו ממנו נא. שלא יאמרו המצרים, שברצון ותשוקה אל אלוה שלנו אוכלים אותו כך, בלתי נצלה כל צרכו, אלא התקינו

תשלה) ולהראותם, שהוא עתיד להיפרע מהם, כמ"ש, ובכל אלוהי מצרים אעשה שפטים אני ה'. משום שהם מטעים את הבריות ועושים עצמם אלהות. ומשום שהטלה, הממונה שלו גדול על כל הממונים של אלוהים אחרים, ציווה הקב"ה לישראל, ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, והשליטם עליו, ותפשו אותו תפוש בתפישה שלהם יום ושניים ושלושה. ולאחר זה הוציאו אותו לדין לעיני כל מצרים, להראות, שאלוה שלהם הוא ברשות ישראל, לעשות בו דין.

תשלו) משום זה כתוב, אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים, כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. כדי שיהיה נדון באש צלי. וציווה להשליך עצמותיו בשוק בבזיון. משום זה כתוב, ועצם לא תשברו בו. וציווה על יום הרביעי, שלאחר שיהיה ג' ימים קשור, לעשות בו דין. וזה היה קשה להם מכל המכות, שהכה אותם הקב"ה ע"י ר"מ. ולא עוד, אלא שציווה שלא לאכלו בחשק, אלא על השובע. ומיד שרואים עצמותיו בשוק ואינם יכולים להצילו, קשה להם זה מכל. ולא עוד, אלא שנאמר בהם, ומקלכם בידכם, להכניע כל אלוהי מצרים תחת ידיהם. ומשום שאלוהיהם הם בכורות ממונים, כתוב, וה' הכה כל בכור.

תשלוז) אחר כל זה כתוב, לא יאכל חמץ שבעת ימים, תאכל עליו מצות לחם עוני. וכתוב, כל מחמצת לא תאכלו. למה ציווה שלא לאכול חמץ שבעת ימים ולאכול בהם מצה? ולמה פעם כתוב, לא יאכל, ופעם, לא תאכלו? אלא ז' כוכבי לכת הם שבת צדק, מאדים חמה נגה כוכב לבנה, חג"ת נהי"מ, שבכלים דאחוריים דמלכות. והם מצד טוב ורע, שהאור שבפנים הוא מצה, והקליפה שמבחוץ היא חמץ. חמץ זכר, מחמצת נקבה, הם זו"ן של אותו הקליפה שמבחוץ. ועל הדבר דקליפה, שאינו כל כך חמור, נאמר, לא יאכל. ועל הנקבה דקליפה, שהיא חמורה, נאמר, לא תאכלו.

תשלה) המצה שמבפנים ז' כוכבי לכת

בו מוות. מחמצת נקבה. וכתוב, רגליה יורדות מוות. ע"כ בראש המילה וסופה תמצא אותיות מת. משום זה, מי שאוכל חמץ בפסח, הנקבה, מקדמת לו המוות, וידע, שהוא מת בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב, ונכרתה הנפש ההיא.

תשלב) למה נקראת מצה. שדי, פירושו, מי שאמר לעולמו די, יאמר לצרותינו די. הוא מבריה הדינים והצרות ממנו. אף מצה כך, משום שהיא מכרע ומכניע, היא מברחת לכל צדדים הרעים, ועושה מריבה בהם, כעין השם שדי של המזווה, שמבריה לשדים ומזיקים שבשער. אף כך מצה מברחה אותם מכל משכנות הקדושה, ועושה מריבה וקטטה בהם, כמ"ש, מסה ומריבה. ע"כ כתוב השם מצה. והרי מסה היא עם סמך ולא עם צ'?' אלא תרגומו של מסה, היא מצותא [מריבה]. ע"כ נקרא מצה, עם צ'.

תשלבג) כמו הלשון שהיא מקל לכל אנשי הבית, כי מייסר אותם בלשונו, ודומה עליהם כאלו מייסר אותם עם מקל. והלשון הוא אות ו', ז"א, הויה. והוא מטה שבו עשר אותיות, כי הויה במילוי היא עשר אותיות, יוד הא ואו הא. ובו הכה הקב"ה על ידו עשר מכות. ומשום שכל המכות היו מצד ה' ה' של השם הויה, ע"כ אומר רבי עקיבא בהגדה של פסח, מנין שכל מכה ומכה, שהביא הקב"ה על המצרים במצרים, הייתה של חמש מכות? ואות ה' עולה באות י' לחמישים מכות. וה' פעמים חמישים הן ר"נ. ומשום זה כתוב, ועל הים לקן ר"נ מכות.

תשלד) כל מיטב ארץ מצרים הוא רעמסס. ואותה ארץ הפרישו לאלוה שלהם, לרעות וללכת בכל תענוגי העולם. וכל המצרים החשיבו את אלו שרועים את אלוהיהם כמו אלוהיהם. וזהו שביקש יוסף מפרעה את ארץ רעמסס לרעות צאנם, כדי להשליט אחיו על אלוהי מצרים, שיהיו נכנעים תחת ידיהם כעבדים תחת מלכם, שיהיו כולם נכנעים תחת שם הויה מצידם, ולא ישלוט בעולם אלא שם הויה. ונכנעו כל השרים הממונים תחת ידו.

לברך את המלכות בשבע ברכות בליל פסח, שבע הנערות שלה, ז' כלים חג"ת נה"י דמלכות דאצילות מבחינת האחוריים, הנקראים: שבת, צדק, מאדים, חמה, נגה, כוכב, לבנה. וציווה להעביר מהם הקליפות, חמץ ומחמצת, שהם עננים חשוכים המכסים על האורות של ז' כוכבי לכת, כמ"ש, באו אל קַרְבְּנָה ומראיהן רע, חושך כאשר בתחילה. כי כל כך חזק החושך של עננים שלהם, עד שהאורות שבז' כוכבי לכת, אינם יכולים להאיר להם. ומשום זה כתוב, לא נודע כי באו אל קרבנה.

שמורה מן הקליפות. והן שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך. הכלים דאחוריים של המלכות דאצילות, שהחכמה מתלבשת בהם בעת גדלות המלכות. ונאמר עליהם, ושמתם את המצות. מצה שמורה מן הקליפות, לבעלה, ו', ז"א, שהוא ו' דהויה. ובו עם הו' המצה נעשית מצוה.

תשלט מי ששומר אותה אל י"ה, הגנוזים במ"צ מן מצה, כי בחילוף הא"ב של א"ת ב"ש, הם י"מ ה"צ, שהמ' של מצה מתחלפת ב', והצ' דמצה מתחלפת על ה'. ז"ש, י"ה הגנוזים במ"צ דמצה. וציווה הקב"ה

גְּעֵר חֵית קְנָה

שיבר את הח' והעבירה מאיתנה ונעשית מצה. וע"כ כתוב, גער חית קנה, כי גער בה הקב"ה, ונשברה הח' של חמץ, ונעשית ה'. **תשמב** עתיד הקב"ה לשבור את קנה ההוא. כעין זה, שישבור רגל הק' מן קנה, וישאר הנה. כמ"ש, הנה ה' אלוקים בתוך יבוא וזרועו מושלה לו, הנה שכרו איתו ופעולתו לפניו. פעולתו, הפעולה שבק', שישבור רגלה, ויעביר רגלו של הק' דקנה, ויהיה, הנה. כמ"ש, ראשון לציון הנה הנם. חית קנה הוא זכר ונקבה דקליפה, הנאחזים בשמאל בלי ימין, וממשיכים החכמה דשמאל ממעלה למטה. ובוה נסתמים צינורות המלכות. כי הקנה, הזכר דקליפה, נאחז במלכות. חמץ הוא חיה, נוקבא דקליפה. וכדי לפתוח צינורות השפע שבמלכות, צריכים לשבור הקנה והחיה דקליפה, המכסים אורות המלכות, למעט הג"ר דשמאל, ולא תהיה לחית קנה יניקה מהם, ויהיו נפרדים מן המלכות. ואז נפתחים צינורות השפע שבמלכות.

וזה נבחן ששיבר רגל הח' דחמץ, שהיא חיה דקליפה. כי שבירת נה"י דכלים גורמים העלם ג"ר דאורות, והחמץ חזר להיות מצה שמורה לבעלה. ששפע החכמה לא יאיר בה, אלא בו"ק דחכמה, ממטה למעלה, שאז אין יניקה לחית קנה ושמורה לז"א בעלה. וכן

תשמג גער חית קנה עדת אבירים בעגלי עמים. גער חית, זו היא החיה שנתאחו בה עשו. קנה, ביום שלקח שלמה את בת פרעה, בא גבריאל ונעץ קנה בים, ועליו נבנתה עיר רומי. קנה, זה הוא הזכר של אותה חיה רעה, שנאחו בה עשו, שיש לו צד קטן באחדות הקדושה, וזה הוא הקנה שתקע גבריאל בים הגדול. ומשום זה היא שולטת על העולם. ועל ממשלה זו כתוב, קְנָה וְסוּף קָמְלוּ. קנה הוא ממשלה וראש לכל המלוכות. ונקראת קנה, כי עתיד הקב"ה לשבר אותה, כמו קנה הזה.

לילית וסמאל נקראים חית קנה. הם זכר ונקבה דקליפה, ובהם נאחו עשו. הזכר דקליפה הוא כמו אמצעי בין הקדושה והקליפה. כי הזכר, שנקרא קנה, נאחו במלכות הקדושה, ובו נאחות הנוקבא הטמאה, שנקראת חיה, חכמה דקליפה. ים גדול היא המלכות, ובה נעוץ קנה, שהוא הזכר דקליפה.

תשמד במצרים שולטת אותה חית קנה, וממנה יוצאים כמה ממשלות למיניהן, כולם חמץ. כיוון ששיבר אותה הקב"ה, הוציא חמץ והכניס מצה. שיבר בחוט דק וקטן מכל שיבר את הח' דחמץ, ונעשו אותיות מצה. שיבר אות ח' של חיה הנקראת חמץ. וע"כ נקראת חית קנה, מפני שקל לשבור אותה כמו קנה זה. ונשבר בחוט קטן כשערה.

בית המקדש, דבית ראשון ובית שני, שהם בינה ומלכות.

תשמד) בית ראשון ובית שני כנגד בת עין ימין ובת עין שמאל. והם כנגד רומי הגדולה ורומי הקטנה, כנגד ב' עננים המכסים על בת עין, שבעין ימין ובעין שמאל, והם כנגד שאור וחמץ. וכל עוד שאלו לא יעברו מן העולם, בל יראה ובל ימצא אחד מהם, הבית ראשון והבית שני לא יוכלו להתגלות בעולם.

תשמה) והרפואה לענני העין, המחשיכים לבת עין של ימין ושמאל, הרפואה שלהם היא מרה של עגל. כמ"ש, שם ירעה עגל ושם ירבץ. שם ירעה עגל, זהו משיח בן יוסף, שנאמר בו, בכור שורו הדר לו, שפני שור מהשמאל. ושם ירבץ, זהו משיח בן דוד. משיח בן דוד מעביר רומי הגדולה. ומשיח בן יוסף מעביר רומי הקטנה. מיכאל וגבריאל כנגדם. מיכאל כנגד משיח בן דוד, וגבריאל כנגד משיח בן יוסף.

רומי הגדולה ורומי הקטנה הן ב' קליפות כנגד בינה ומלכות דקדושה. והן ב' עננים, ימין ושמאל, זכר ונקבה, המחשיכים על אור החכמה הנמשך מבת עין. והם חית קנה, שממשיכים החכמה ממעלה למטה, וע"כ מכסים האורות של המלכות, והרפואה לזה היא למעט הג"ר דשמאל. כי המרה היא דיגין דנוקבא, הממעטים הג"ר דשמאל.

תשמז) ומשום זה ח', שהיא חוט דק משבר אותה ומביא ה' במקומה, ומתהפך החמץ להיות מצה, שבתחילה קנה וסוף קמלו. קנה הוא ממשלת רומי, שהוא סוף לכל המלכים, שעתיד הקב"ה לשבור אותו. גער חית קנה, גער חיה רעה, שהיא ח' של חמץ, ונשברה רגלה מן הח' דמחמצת, שנאמר בה, ורגליה יורדות מוות.

ועוד, גער חית קנה, שיסבר רגל הק' מן קנה, וישאר הנה. מיד, הנה ה' אלוקים בחוק יבוא. כמ"ש, ראשון לציון הנה הנהם ולירושלים מבשר אתן. הנה בגי' שישים, שישים אחר אלף ומאתיים, יתקיימו הכתובים.

נבחן שנשבר הרגל מן ק' דקנה, שהוא הזכר דקליפה, הנעוץ במלכות. ומן קנה נעשה, הנה. כמ"ש, הנה שכרו איתו. כי אחר שנשברה רגל הק', מתגלה שכר הצדיקים. מיעט ג"ר דשמאל, שבוזה נשברה רגל הח' דחמץ. אמנם מיעוט הזה אפשר לעשות או ע"י גילוי מנעולא, המלכות דמידת הדין, שהיא כוח גדול הממעטה גם מו"ק דחכמה, אפילו מהמשכת החכמה ממטה למעלה. ואפשר למעטה ע"י גילוי מפתחא, שאז מתמעטת החכמה רק מג"ר ונשארת בו"ק, שהיא מיעוט קטן. בה שבר הח' דחמץ, שאותיות חמץ נתהפכו למצה, שנשאר בה ו"ק דחכמה, הנקראת מצה. כיוון שלא היה מיעוטו קשה מבחינת מנעולא.

ויחד עם שבירת רגל של הח' דחמץ, נקבה דקליפה, נשברה ג"כ הרגל דק' דקנה, הזכר דקליפה. שיפרד הקנה ממלכות, והמלכות תשאר שמורה לבדה, כי המלכות נקראת הנה. וכמ"ש, הנה ה' אלוקים בחוק יבוא. הנה שכרו איתו ופעולתו לפניו. כי אחר שנשבר הקנה, ונפרד ממלכות, אז נפתחו צינורות השפע שבמלכות ומתגלה שכר הצדיקים. שע"כ כתוב, הנה שכרו איתו ופעולתו לפניו. כי שבירת רגלה של הק' הוא שכתוב, ופעולתו לפניו. כי השכר ופעולת המיעוט דג"ר באים יחד. כי הג"ר נקרא פנים, ופעולת המיעוט בג"ר נבחן לפעולה בפניו. ע"כ, ופעולתו לפניו. ואז יקוים ראשון לציון.

תשמג) גער חית קנה עדת אבירים בעגלי עמים. גער חית קנה, זהו קנה שנאחו בה עשועשו, שהוא עיר רומי הגדולה. שנעץ גבריאל קנה בים הגדול, שהקנה נאחו במלכות, הנקראת ים הגדול, ובנו עליה עיר גדולה רומי, ממשלת עשו. והוא קנה, הנקרא חמץ. וכשתבוא הגאולה לישראל, ישבר אותו הקנה. כמ"ש, גער חית קנה עדת. והחמץ שנמשך מקנה, נעבר מיד מן העולם, עם המחמצת שלו, הנוקבא שלו, שהיא עיר רומי. ויתגלה המצה בעולם, שהיא

כי תצא

פסח חמץ ומצה

קלה פסח זרוע ימין, אברהם, חסד, כסף מזוקק. מי שמערב בו עופרת, משקר בו. כך מי שמערב חמץ או שאור, כל שהוא, במצה, כאילו משקר במטבע של המלך, שהוא המלכות, שנקראת מצה. וכך מי שמערב בטיפה שלו תערובת מביאה אסורה, או שמחשב באחרת, כאילו משקר בחותם המלך, שהוא יסוד. כי העשייה למטה גורמת פגם למעלה.

קלד כלים של חג הפסח, בזמן ששולט עליהם ליל שימורים, שהוא השכינה, כולם צריכים להיות שמורים, שיהיו שמורים מחמץ בשאור, וכל המאכלים והמשקים צריכים להיות שמורים. ומי ששומר אותם מחמץ ושאור, גופו שמור מיצר הרע למטה, ונשמתו שמורה למעלה, ונאמר בה, לא יגורך רע. משום שגופו נעשה קודש, ונשמתו קודש קודשים. ונאמר ביצר הרע, וכל זר לא יאכל קודש. והזר הקרב יומת.

תפילין של ראש ושל יד

קלח מטטרון הוא שדי, בעת כשהקב"ה יורד לבריאה, לשלוט על עץ הדעת טוב ורע, טוב הוא מטטרון, מלאך, מלך המלאכים. רע הוא סמאל, שד, מלך השדים. אבל מצד עץ החיים השם שדי יסוד דאצילות. ומשום זה למטה בבריאה הם שניים, עבד ורבו. שהעבד הוא שדי מבחוץ, ורבו הוא הויה מבפנים, שהם אינם ייחוד אחד. ולמעלה באצילות, תפארת ויסוד הם אחד, כי גוף וברית אנו חושבים אחד, שהם עמוד האמצעי וצדיק, תפארת ויסוד.

קלט תפילין של ראש הם מוחין דבינה על תפארת, שהוא עץ החיים שבאצילות, ומלכות היא תפילין של יד. כך למטה, בעץ החיים דבריאה, מכיסא העליון, שהוא בינה דבריאה, הוא תפילין דראש של מטטרון. ותפילין של יד שלו הם כיסא תחתון, מלכות דבריאה.

קלו ראש השנה זרוע שמאל, יצחק, דנים דיני נפשות, מי יחיה ומי ימות. עקדת יצחק, שעקד אותו אברהם, הקשר תפילין של יד דומה לעקדת יצחק, לקשר הגבורות בחסדים. בן נעקד באביו, ונקשר בו לעשות מעשהו בתורה ובמצוות. ואשרי העבד הנקשר תחת רבו, לעשות רצונו.

קלז מטטרון, אשריך ואשרי בניך, הנמשכים ממטטרון, שעוד לא זכו להיות בנים לזו"ן דאצילות, שהם קשורים ועקודים בתפילין תחת רשות אדונך. ומשום זה, אע"פ שאתה עבד לאדונך, מלך אתה על כל הממונים של שאר העמים, מלך על כל המלאכים, מלך שהשדים וכל המחנות שלהם כולם מפחדים ממך. מי גרם זה? הוא משום שאתה הדום רגליו של אדונך, ואתה משמש לאדונך שדי של מזוזה מבחוץ, שומר הפתח. הויה, שהוא אדונך הוא בפנים. ושדי מבחינת מטטרון הוא מבחוץ.

שיר השירים

תפילין שהקב"ה מניח ויו"ט וחוה"מ

[תפילין דקב"ה מנח לון ויו"ט וחווה"מ]

שהיא המלכות. כי אין ללבנה, המלכות, כלום מעצמה, אלא ממה שמקבלת מאורו של יום טוב, שהוא ז"א. **קצט** תפילין של הזרוע מאיר מאור של תפילין דראש. תפילה של ראש היא ימים טובים, מוחין דז"א. תפילה של זרוע חולו של מועד, מוחין של המלכות.

קצו המקבלים מג"ר דישסו"ת נקראים ימים טובים. והם תפילין של ראש, שהקב"ה מניח, כלומר מוחין דז"א, הנקראים תפילין, ונקראים טובים משום שמאירים בראש הקודש העליון דז"א.

קצח ובכל מקום ימים טובים הם תפילין דראש, שהקב"ה מניח אותן, חולו של מועד, שלא נקרא יום טוב, הם תפילין של הזרוע,

אסור להניח תפילין בחוה"מ

החותם שלי, כל זמן שצורה זו נראית עליך, הכל יזועו ויפחדו ממך. אחר כך מאהבה עליונה, שהמלך היה אוהב אותו, נתן בידו את החותם העליון של טבעתו. כיוון שאחזו בידו החותם העליון של המלך, עזב אותה צורת החותם שהוא עשה.

רה אם אותו העבד דחה אותו החותם העליון של המלך, בשביל אותו חותם שעשה בעצמו, ודאי בן מוות הוא אותו העבד, משום שעשה ביזיון בחותם המלך, ולא דאג לכבודו. ומשום זה אסור לעם הקדוש לדחות חותם המלך העליון, השורה עלינו ביו"ט וחול המועד, משום צורה זו שאנו עושים, התפילין שאנו מניחים.

יש ב' מיני ריה:

א. הארת חכמה ע"י עליית מדרגה תחתונה למ"ן אל העליונה, ז"א שעולה למ"ן לישסו"ת, ומייחד ימין ושמאל שלהם, ואז יוצא הריח, ולולא עליית ז"א למ"ן, לא היה הריח מגולה שם.

ב. ריח עליון, הנמשך מהמדרגה העליונה מישסו"ת, מאו"א עילאין, הממשיכים אליהם הארת ח"ס דא"א. שזה בג"ר דישסו"ת, שיכולים לקבל חכמה בלי חסדים. אבל ז"ת דישסו"ת, שהחכמה שבהם אינה יכולה

ר חול המועד בעשיית מלאכה כמו יום טוב. וצריך להיות בשמחה כמו ביו"ט. משום זה בימים האלו, שהם התפילין של ריבון העולם, ימים טובים, אסור להניח בהם שאר תפילין. כי ביו"ט אסור להניח תפילין. כי אלו הימים, שהם בחינת התפילין העליונות, שורים על ראשיהם של ישראל הקדושים.

רא זה נכון בתפילין של ראש, שהם המוחין העליונים דז"א, שהן שורות על ראשיהם של העם הקדוש ביום טוב. אבל בתפילין של יד, שהוא חול המועד ולא יו"ט, איך אנו נאחזים בה?

רב משום שאנו אחוזים במלכות, שהיא חול המועד, ונקראת יד כהה, ע"כ אסור לעשות מלאכה בחול המועד, וצריכים לעשות שמחה מצד תפילין של ראש, שחול המועד מקבל מיו"ט, מתפילין של ראש.

רג והעם הקדוש אחוזים בתפילין של ריבון העולם, והן שורות עליה ביו"ט, ובחול המועד, תפילין של ראש, ביו"ט, ושל יד בחול המועד, ואסור להעביר התפילין של ריבון העולם מעל ראשיהם ולהניח תפילין אחרים, שהם דמיון וצורה שלמטה.

רד בדומה למלך, שרצה לשמור את עבדו, אמר לו, עשה לך חותם כצורת

דישסו"ת. אשרי הם העם הזה שבידיהם החותם העליון של המלך.

רח מי שמניח תפילין, צריך לשמות. וע"כ כתוב, ושמחת בחגך, שצריכים לשמות בתפילין של ריבון עולם. ושמחה במועד ובחול המועד, שהיא תפילין של ראש ותפילין של הזרוע, של ריבון עולם.

רט לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. ביום טוב, מאותו הריח העליון, המאיר בג"ר דישסו"ת. שמניך טובים, שהוא תפילין של ראש, המוחין דג"ר דישסו"ת, המאירים בו"א. בחול המועד, שהוא שמן תורק שמך, שהוא תפילין של יד, המלכות, שעולה להתאחד בדרך סתום, בתפילין של ראש, ז"א, במוחין דג"ר דבינה.

רי על כן עלמות אהבוך. זהו ביום טוב האחרון של החג, שאז נשלמה התפילה של היד, המלכות, והאירה בשלמות ומחלקת חלק לכל, לכל אלו המחנות והצבאות שלמעלה, הנמשכים מז"א, שצריכים חסדים, ולכל אלו המחנות והצבאות של מטה, הנמשכים מהמלכות, שצריכים הארת חכמה. וע"כ, עלמות אהבוך, שהם המחנות והצבאות שלמעלה ושלמטה.

בו' ימי החג המלכות מחלקת ומשלמת לצבאות שלמטה, הצריכים הארת החכמה. כי אז הזמן של המשכת הארת החכמה. ובאחרון של החג, בשמיני עצרת, המלכות ממשכת ומשפעת חסדים. ואז נשלמים הצבאות של מעלה, הנמשכים מז"א. אז בשמיני עצרת הוא בהמשכת חסדים, היא משלימה תפילה של יד, כי בו' ימי החג המשיכה חכמה, ובשמיני עצרת שהמשיכה חסדים, היא נשלמת בכל.

להאיר בלי חסדים, אינם יכולים לקבל מריח עליון מחוסר חסדים.

וע"כ יש מחלוקת בין ימין ושמאל דישסו"ת, ואין החכמה יכולה להאיר שם אלא ע"י עליית מ"ן דו"א, שעם כוח המסך דחיריק שבו, מייחד ימין ושמאל. מוחין דג"ר דישסו"ת מאירים ביום טוב, ובחול המועד בשיעור שמקבלים מיו"ט, שהוא תפילין של ריבון עולם מניח אותם, שמוחין דיו"ט דו"א מג"ר דישסו"ת, ומוחין דחול המועד דמלכות, שמקבלת מג"ר דישסו"ת. אבל התפילין הם ממוחין דו"ת דישסו"ת, שחכמה מאירה בהם רק ע"י עליית ז"א עם המסך דחיריק שבו. וכיוון שכוח הדין הנמצא במסך דחיריק ממנעולא ומפתחא, מתעורר רק ע"י מעשה תחתונים, ע"כ החכמה המתוקנת על ידו, נבחנת לתפילין של מעשה התחתונים, שמעשה התחתונים גרם ליציאתם.

רו במועד ובחול המועד, שאסור להניח תפילין דמעשה ידינו, ולדחות התפילין של ריבון עולם, וכל שכן בשבת, שהכל שורה עלינו, שבת של ליל שבת, שהוא תפילה של יד, מלכות, כי שבת של היום היא תפילין של ראש, ז"א, וע"כ ודאי שאסור להניח תפילין.

ריז וכך מסדר הקב"ה לעם הקדוש, אוהביו, בחול: מניחים התפילין, שעושים צורת החותם של המלך, להיות שמורים בכל הצדדים, שהוא הארת המוחין דו"א מז"ת דישסו"ת. בשבת ומועד, שהם ימים טובים, ותפילין של ריבון עולם ממש, שהוא הארת המוחין דו"א מג"ר דישסו"ת המאירים עליהם, אנו מעבירים אותה הצורה של התפילין שלנו, ומניחים תפילין של ריבון עולם, שממשיכים הארת המוחין דו"א מג"ר

**כתבי
בעל הסולם**

וזאת ליהודה

(מתוך פירוש על ההגדה של פסח)

הפרטים שבכריאה. ועל דרך זה היה גם כן בהשרשת כלל האומה הישראלית.

וטעם הדברים הוא, משום שהשי"ת הוציא את הכריאה יש מאין. ואם כן, אין לך שום הויה, שלא היתה בהעדר מקודם לכן. אמנם ענין ההעדר הזה, יש לו צורה נבדלת, בכל אחד ואחד מפרטי הכריאה. כי כאשר נחלק את המציאות לד' סוגים:

- א. דומם,
- ב. צומח,
- ג. חי,
- ד. מדבר.

אנו מוצאים, שהתחלה של הדומם יהיה בהכרח העדר גמור. אמנם התחלה של הצומח איננו העדר גמור, אלא רק מהדרגה הקודמת לו, שנחשבת העדר בערכו. והיינו ענין הזריעה והרקבון, ההכרחית לכל גרעין, שהוא קבלתו מצורת הדומם. וכן ההעדר של היות החי והמדבר, כי צורת הצומח נחשבת העדר כלפי החי. וצורת החי, נחשבת העדר כלפי המדבר.

ולפיכך מלמדנו הכתוב, ענין ההעדר הקודם להוית האדם, שהוא צורת הבהמה. וז"ש "עיר פרא אדם יולד". אשר זה מוכרח לכל אדם, שתהיה לו התחלה של בחינת בהמה, כאמור.

והנה הכתוב אומר: "אדם ובהמה תושיע ה'". וכמו שמזמין לבהמה כל משאלותיה ההכרחיים לקיומה ולהשלמת עניניה, כן מזמין לאדם כל משאלותיו ההכרחיים לקיומו ולהשלמת ענינו.

ויש להבין אם כן, איפה הוא יתרון צורת האדם על הבהמה, מצד הכנתם בעצמם. אמנם זה נבחן במשאלות שלהם. כי משאלותיו של אדם שונות בודאי ממשאלותיה של הבהמה. אשר כן בשיעור הזה, נבדל גם כן ישועת ה' לאדם, מישועת ה' לבהמה. והנה אחר כל החקירות והבדיקות,

"הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים [והו לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים]."

כי מצות "אכילת מצה" ניתנה לבני ישראל עוד בטרם יציאתם ממצרים. והיינו על שם הגאולה העתידה, להיות בחפזון. נמצא, שמצות אכילת מצה ניתנה להם בעוד שהיו בשעבוד. וכוונת המצוה היתה לזמן הגאולה. דהיינו, משום שאז יצאו בחפזון. וזהו שחביב לנו להזכיר, בעת אכילת מצה של עכשיו, ענין אכילת מצה של מצרים. משום, שאנו נמצאים גם כן בשעת השעבוד בחוצה לארץ. ואשר גם כונתנו במצוה זו, להמשיך הגאולה העתידה, להיות במהרה בימינו אמן, על דרך אכילת אבותינו במצרים.

"השתא הכא [עכשיו כאן] **וכר', לשנה הבאה בני חורין**".

והיינו כדארמין לעיל, אשר בכוונת המצוה הזו, יש לנו לעורר גאולה, הבטוחה העתידה לנו, על דרך מצות אכילת מצה של אבותינו במצרים, כנ"ל.

"עבדים היינו וכר".

שנינו במסכת פסחים (דף קט"ז ע"א), שמתחיל בגנות ומסיים בשבח. ובענין הגנות פליגי [חולקים] בה רב ושמואל: רב אומר, להתחיל "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו". ושמואל אומר, להתחיל מ"עבדים היינו". והלכתא כשמואל.

וצריך להבין פלוגתייהו [מחלוקתם].

הנה הטעם של "להתחיל בגנות ומסיים בשבח" הוא על דרך הכתוב "כיתרון האור מן החושך". ועל כן צריך לזכור ענין הגנות, שמתוכו יוכר לנו ביותר שיעור חסדיו ית', שעשה עמנו. ונודע, אשר כל ההתחלה שלנו, הוא רק ענין הגנות. משום שההעדר קודם להויה. ועל כן "עיר פרא אדם יולד". ובסופו קונה צורת אדם, שזהו נוהג בכל

לנו בגאולה, שהיא הדביקות באלופו של עולם כאמור.

שזהו כל פדות נפשינו בדיוק, לא פחות ולא יותר. והוא שאמרנו, שכל האותיות של גאולה נמצא בגולה, חוץ מאל"ף, שהוא אלופו של עולם. והבן מאד.

ובכדי להבין הענין הנכבד הזה הנ"ל אשר ההעדר בעצמו הוא המכין אותה ההויה המיוחסת לו, נלמד זה מהויות עולם הזה הגשמי כי אנו רואים במושג של חרות שהוא מושג גבוה מאד נעלה, לא יטעמו בו רק יחידי סגולה, וגם המה רק ע"י הכנות מותאמות, אבל רוב העם אינם מסוגלים כלל לטעום בו טעם. ולעומת זה במושג של השעבוד הרי קטן וגדול שוים בו, ואפילו הפחות שבעם לא יוכל לסובלו.

(כמו שראינו בעם פולניא שלא איבדו מלכותם רק משום שמרביתם לא הבינו לשער כראוי מעלת החרות ולא שמרו אותה, ועל כן נפלו בעול השעבוד תחת ממשלת רוסיא מאה שנה, ובאותו זמן כולם נאנחו תחת עול השעבוד ומבקשים חרות בכליון עינים מקטן עד גדול. והגם שעדיין לא ידעו לשער בנפשם טעמו של החרות כדמותו וכצלמו, וכל אחד ואחד היה מדמה אותו כחפצו, אמנם בהעדר של החרות, שהוא השעבוד, נטבעה היטב סגולה זו בנפשם להוקיר ולחבב את החרות. ועם כל זה בעת שנשתחררו מעול השעבוד, אנו מוצאים הרבה מהם שמשותממים בנפשם ואינם יודעים כלל מה הרויחו בכל החרות הזו, וחלק מהם עוד מתחרטים גם כן ויאמרו שממשלתם מכבידה עליהם מסים וארנונות עוד יותר מהממשלה הזרה והלואי שעמדנו בראשונה. כי עליהם לא פעל עוד כח ההעדר כראוי).

ועתה נבין פלוגתייהו דרב ושמואל כי רב מפרש המשנה שמתחיל בגנות וכו', כדי שמתוך כך יוכר שיעור הישועה ביותר ועל כן אומר להתחיל מזמן תרת וכו' ואינו אומר כשמואל, משום שבמצרים כבר היתה אהבתו ועבודתו ית' נטועה במקצת האומה, וענין

אין אנו מוצאים צורך מיוחד נטוע בחפץ האדם, שלא יהיה נמצא בכל מין החי, זולת ההתעוררות לדביקות אלקית. אשר רק מין האדם מוכן אליה, ולא זולתו. ונמצא, שכל ענין ההויה של מין האדם, הוא משוער רק באותה ההכנה הטבועה בו, להשתוקק לעבודתו ית'. ובוזה נעלה הוא על הבהמה. וכבר דברו בוזה רבים, אשר אפילו השכל העיוני למלאכות ולהנהגות מדיניות, אנו מוצאים בתבונה רבה בפרטים רבים במין החי.

ולפי זה, נבין גם כן ענין ההעדר הקודם להוית האדם, שהוא ענין שלילת החפץ והרצון לקרבת ה', שכן הוא מדרגת הבהמה כנ"ל.

ובזה נבין דברי המשנה, שאמרה "מתחיל בגנות ומסיים בשבח". דהיינו כדאמרן, שצריך לזכור ולהשכיל אותו ההעדר, הקודם להויה שלנו, בדרך החיוב, כאמור. שהוא, הגנות הקודם לשבח. ומתוכו נבין את השבח, ביתר שאת וביתר עז. והיינו דתנן "מתחיל בגנות ומסיים בשבח".

וזהו גם כן ענין ד' גלויות שלנו, גולה אחרי גולה, המוקדמים לד' הגאולות, גאולה אחר גאולה, עד הגאולה הרביעית, שהיא השלימות הגמורה, המקווה לנו במהרה בימינו אמן. שהגולה היא ענין ההעדר, הקודם להויה, שהוא ענין הגאולה. ומתוך שההעדר הזה, הוא המכין להויה, המיוחסת לו, כדמיון הזריעה המכין לקצירה, כמבואר בספרים. לפיכך כל האותיות של גאולה אנו מוצאים בגולה, חוץ מאות אל"ף, אשר אות זו מורה על אלופו של עולם, כמאמר חז"ל. והוא ללמדנו, שצורתו של ההעדר, אינו אלא בחינת השלילה של ההויה.

והנה צורת ההויה, שהיא הגאולה, מודעת לנו בכתוב "ולא ילמדו עוד איש את רעהו וכו', כי כולם ידעו אותי, למקטנם ועד גדולם". ואם כן, יהיה צורתו של ההעדר הקודמתו, דהיינו צורתו של הגולה, רק בבחינת השלילה של דעת השי"ת, שזהו חסרון באל"ף, שחסר לנו בגולה, והמקווה

ההויה ונחשב משום זה לחלק מישועתו ית' שצריך להודות גם עליו, ולפיכך אין להתחיל מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו כי זמן ההוא אינו נכנס אפילו בבחינת ההעדר הקודם להויה בהיותם נשללים לגמרי מסוג הוית האדם כי היו מרוחקים מאהבתו ית' בתכלית, ועל כן מתחילים משעבוד מצרים שכבר שביבי אהבתו ית' היה בוער בלבם במקצת, אלא מקוצר רוח ומעבודה קשה היה הולך ונכבה יום יום וזהו שנחשב להעדר הקודם להויה ולכן אומר להתחיל מעבדים היינו.

קושי השעבוד הנוסף במצרים, אינו חסרון מחמת עצמו בהוית האומה הקרויה אדם כנ"ל. ושמואל לא אומר כרב, מחמת שמושג של חרות האומה בידיעת ה' הוא מושג מאד נעלה שרק יחידי סגולה מבינים אותו וזה עפ"י הכנות מתאימות. אבל רוב העם עוד לא הגיעו להשגה זו. לעומת זה, ההשגה של קושי השעבוד מובן לכל אחד כמו שכתב האבן עזרא בתחילת פ' משפטים "שאין לאדם בעולם יותר קשה עליו, מהיות ברשות אדם כמוהו" עד כאן לשונו. ומפרש המשנה מטעם שההעדר מכין

שמעתי

מא. מהו קטנות וגדלות באמונה

שמעתי מוצאי'יט דפסח תש"ה

ורק בזמן שיש לו אמונה, אזי הוא יכול להרגיש, שהוא יושב תמיד בפני המלך. ובזמן שהוא מרגיש את גדלותו של המלך, אזי הוא יכול לגלות את האהבה בבי' סטריין [בשני צדדים]: בין בסטרא דטובא [בין בצד הטוב], ובין מסטרא דדינא קשיא [ובין מצד הדין הקשה].

לכן אדם המבקש את האמת, הוא הנצרך לאור האמונה. ואדם כזה, אם הוא שומע או רואה איזה סגולה להשיג את האור האמונה, הוא שומח כמו שמוציא שלל רב.

לכן אלו אנשים, שהם מבקשי האמת, אזי בהג הפסח, שאז סגולה לאור האמונה, אזי אנו קוראין בפרשה "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", כי אז זמן המסוגל לזכות לזה.

הנה כתיב "ויאמינו בה' ובמשה עבדו". צריכים לדעת, שאורות דפסח סגולתן הוא לזכות לאור האמונה. אבל לא לחשוב, שאור האמונה הוא דבר קטן, כי הקטנות והגדלות תלוי רק בהמקבלים. כי בזמן שהאדם אינו עובד על דרך האמת, אזי הוא חושב שיש לו אמונה יותר מדי, ובשיעור האמונה שיש בו, הוא יכול לחלק לכמה אנשים, אזי המה יהיו יראים ושלמים.

מה שאין כן מי שרוצה לעבוד את ה' על דרך האמת, ובודק את עצמו בכל פעם, אם הוא מוכן לעבוד במסירות נפש "ובכל לבבך". אזי הוא רואה, שתמיד הוא בחסרון עם בחינת אמונה. היינו שתמיד יש לו גרעונות בבחינה זו.

נט. ענין מטה ונחש

שמעתי י"ג אדר תש"ח

לבחינת מטה בחשיבות, לבחינת שיפלות. ואדם מחשיב את הדברים שמתלבשים בתוך הדעת. מה שאין כן, אם השכל של האדם אינו משיגו, אלא שהוא מתנגד לדעתו של האדם, והאדם צריך אז לומר, שהאמונה הוא למעלה בחשיבות מהדעת שלו, נמצא שמשפיל אז דעתו, ואומר, מה שהוא מבין בתוך הדעת, שהוא מתנגד לדרך ה', אז האמונה נמצא אצלו למעלה בחשיבות מהדעת שלו.

כי כל השכליות, שהוא בסתירה לדרך ה', הוא שהשכל הזה כלום לא שוה, אלא "עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו". היינו, שמבטל את כל מה שהוא שומע ורואה. זה נקרא, שהולך למעלה מהדעת. וכך נראה להאדם לבחינת שיפלות וקטנות.

"ויען משה ויאמר, והן לא יאמינו לי וכו'". ויאמר אליו ה', מה זה בידך. ויאמר, מטה. ויאמר, השליכהו ארצה ויהי לנחש. וינס משה מפניו" (שמות ד').

ויש לפרש, שאין יותר מבי' מדרגות: או קדושה, או ס"א. ומצב של בנתיים אין. אלא, מאותו המטה בעצמו נעשה נחש, אם משליכין אותו לארץ. ובכדי להבין את זה, נקדים מאמר חז"ל, ש"השרה שכינתו על עצים ואבנים". ש"עצים ואבנים" נקראים דברים של למטה בחשיבות. דוקא ובאופן זה השרה שכינתו.

וזה ענין השאלה: "מה זה בידך?" כי יד פירושו השגה, מלשון "כי תשיג יד". מטה. היינו שכל השגותיו בנויים על בחינת מטה בחשיבות, שהוא סוד אמונה למעלה מהדעת. (שבחינת אמונה נבחן לעיני האדם

הזה. ועל ידי זה יש להם שליטה על האדם, היינו שנותנים לו הספקה, בזה המצב שבו הוא נמצא, שלא יזוו מכאן.

לכן ע"י שליטה זו אין האדם יכול ללכת קדימה, מטעם שאין לו צורך למדרגה יותר גבוהה. וכיון שאין לו צורך, אינו יכול לזוז ממקומו אף תנועה קלה. ואז אין באפשרותו להבחין, אם הוא הולך בקדושה או להיפוך, משום שהס"א נותן לו כח לעבודה ביתר שאת וביתר עז, כיון שעכשיו הוא נמצא בתוך הדעת. לכן יש לו מקום לעבודה לא בבחינת שיפלות, ולפי זה האדם היה נשאר כך ברשות של הס"א.

ובכדי שהאדם לא ישאר ברשות הס"א, עשה הקב"ה תיקון, שאם האדם עוזב את בחינת ה"מטה", תיכף נופל לבחינת "נחש", ותיכף הוא הולך במצב של כשלונות. ואין לו שום כח להחזק, אלא אם כן יקבל שוב את בחינת האמונה, הנקרא שופלות.

נמצא לפי זה, שהכשלונות בעצמם הם גורמים, שהאדם יקבל על עצמו שוב הבחינת מטה, שהוא בחינת אמונה למעלה מהדעת. וזה פירוש מה שאמר משה: "והם לא יאמינו לי", שפירושו, שלא ירצו לקבל עליהם את הדרך לעבוד בבחינת אמונה למעלה מהדעת. אז אמר לו ה': "מה זה בידך מטה?" השליכהו ארצה. אז תיכף "ויהי לנחש". היינו שבין מטה לנחש אין מצב של בנתיים. אלא שהוא בכדי לדעת, או שהוא נמצא בקדושה, או בהס"א.

נמצא, ממילא שאין להם עצה אחרת, אלא לקבל עליהם את בחינת אמונה למעלה מהדעת, הנקרא "מטה". והמטה הזה צריך להיות ביד, ולא לזרוק את המטה. וזה ענין מה שכתוב "ופרח מטה אהרן", היינו שכל הפריחות, שהיה לו בעבודת ה', היה על בסיס מטה אהרן דוקא.

שזה ענין, שרצה לתת לנו סימן, בכדי לדעת, אם הוא הולך על דרך האמת, או לא חס ושלום. נתן לנו סימן להכיר רק בהיסוד של העבודה, היינו על איזה בסיס הוא עובד. אם היסוד שלו הוא מטה, זהו קדושה. ואם

מה שאין כן אצל הבורא, אינו נבחן בחינת אמונה לשיפלות. כי אצל האדם, שאין לו עצה אחרת, ומוכרח ללכת בדרך אמונה, נראה לו האמונה לשיפלות. מה שאין כן לגבי הבורא, שהוא היה יכול להשרות שכינתו, לאו דוקא על עצים ואבנים, אלא שבחר דוקא על דרך זה, הנקרא אמונה, בטח שבחר זה מטעם, שזה יותר טוב ויותר הצלחה. נמצא, אצלו ית' לא נקרא אמונה למטה בחשיבות, אלא להיפוך, שדוקא לדרך זה יש לו מעלות רבות, אלא לעיני הנבראים נקרא זה בחינת מטה.

ואם משליכין את המטה לארץ, ורוצים לעבוד עם בחינה יותר גבוהה, היינו בתוך הדעת, ומבויים את בחינת למעלה מהדעת, שנדמה עבודה זו לבחינת שיפלות, תיכף נעשה מהתורה והעבודה שלו בחינת נחש, שהוא סוד נחש הקדמוני.

וזה סוד "כל המתגאה, אומר לו הקב"ה, אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד". והטעם הוא כנ"ל, שהשרה שכינתו על עצים ואבנים. לכן, אם הוא משליך בחינת מטה לארץ, ומגביה את עצמו לעבוד עם מדה יותר גבוהה, זהו כבר נחש. ואין בחינת בנתיים. אלא או נחש או קדושה. מטעם, שכל התורה והעבודה שלו, שהיה לו מבחינת מטה, הכל נכנס עכשיו לבחינת נחש.

וידוע, דאין להס"א אורות. ומשום זה גם בגשמיות, אין להרצון לקבל רק חסרון, ולא מלוי חסרון. והכלי קבלה נשאר תמיד בחסרון בלי מלוי. כי מי שיש לו מנה, רוצה מאתיים וכו'. ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו. וזה נמשך מכח השורשים העליונים. ששורש הקליפה הוא סוד הכלי קבלה. ובשיתא אלפי שני (ובששת אלפי השנים) אין להם תיקון. ועליהם שורה הצמצום. לכן אין להם אורות ושפע.

ולכן הם מפתים לאדם, שימשוך אור למדרגתם. וכמה אורות, שהאדם קבל ע"י היותו דבוק בקדושה, כי בקדושה מאיר השפע, לכן כשהם מפתים לאדם, שימשוך שפע לבחינתם, אז הם מקבלים את האור

מזוהמת הגוף, כן צריך לרחוץ את עצמו מזוהמת הקליפה. שיבדוק את עצמו, אם בחינת ה"מטה" שלו הוא בשלימות אצלו. ובדיקה זו צריכה להיות בתמידיות. ואם הוא רק מסיח דעת ממנו, תיכף נופל לרשותם של הסטרא אחרא, הנקרא קבלה עצמית. ותיכף הוא נעשה משועבד להם. כי ידוע שהאור עושה את הכלי. לכן כפי מה שהוא עובד בעמ"נ לקבל, בשיעור זה הוא נצרך רק השתוקקות לקבלה עצמית, ונתרחק מענינים השייכים להשפעה.

ובזה יובן לנו המאמר חז"ל "מאד, מאד, מאד" הוי שפל רוח". ומהו הרעש הזה שאומר "מאד, מאד".

אלא כנ"ל, כיון שהאדם נעשה נצרך לבריות, על ידי זה שנתנו לו פעם כבוד, ומתחילה קיבל את הכבוד לא מטעם חס ושלוש שרוצה להנות מהכבוד, אלא מטעמים אחרים, מטעם כבוד התורה וכדומה. והוא בטוח בחשבון זה, כיון שהוא יודע בעצמו, שאין לו שום תשוקה לכבוד. ולפי זה הסברה נותנת, שמותר לו לקבל את הכבוד. מכל מקום אסור לקבל, מטעם שהאור עושה את הכלי.

לכן, לאחר שקיבל את הכבוד, כבר נעשה נצרך להכבוד. והוא כבר נמצא ברשותו, וקשה להשתחרר מהכבוד. ועל ידי זה הוא נעשה למציאות בפני עצמו, וכבר קשה להתבטל לה', משום שע"י הכבוד הוא נעשה למציאות בפני עצמו. ובכדי לזכות לדביקות, אדם צריך להתבטל מכל מציאות. לכן "מאוד, מאוד": "מאוד" הוא, שאסור לקבל כבוד לצורך עצמו. ו"מאוד" השני הוא, אפילו שאין כוונתו לצורך עצמו, גם כן אסור לקבל כנ"ל.

הבסיס שלו הוא בתוך הדעת, אין זו דרך להגיע לקדושה.

אבל בעבודה בעצמו, היינו בתורה ותפילה, אין שום היכר בין "עבדו ללא עבדו", כי שם הוא להיפוך. אם היסוד הוא בתוך הדעת, היינו על יסוד ידיעה וקבלה, או הגוף נותן חמרי דלק לעבודה, ויכול ללמוד ולהתפלל ביותר התמדה וביותר התלהבות, כיון שזהו על יסוד בתוך הדעת. מה שאין כן בומן מי שהולך בדרך הקדושה, שהבסיס שלו הוא אמונה והשפעה, אז הוא צריך הכנה רבה, שהקדושה תאיר לו. וסתם בלי הכנה, אין הגוף נותן לו כח לעבודה. וצריך תמיד להתאמצות יתירה, כיון ששורש האדם הוא בחינת קבלה ובתוך הדעת.

לכן אם עבודתו הוא על יסוד הארציות, יכול הוא תמיד להיות בסדר. מה שאין כן אם היסוד של עבודתו הוא על בחינת השפעה ולמעלה מהדעת, הוא צריך תמיד להתאמצות, שלא יפול לשורשו של קבלה ולתוך הדעת. ואסור להסיח דעת לרגע, אחרת הוא נופל לשורשו של ארציות, המכונה בחינת "עפר", כמ"ש "כי מעפר באת ואל עפר תשוב". וזה היה לאחר חטא עץ הדעת.

ונותן בירור, אם הוא הולך בקדושה או חס ושלוש להיפוך, הוא כי "אל אחר אסתרס ולא עביד פירי". סימן זה נותן לנו הזה"ק, שדוקא על בסיס של אמונה, הנקרא בחינת מטה, זוכים לפריה ורביה בתורה, כנ"ל. וזה סוד "ופרח מטה אהרן", שהפריחה והגדילה באה דוקא ע"י המטה.

אי לזאת, בכל יום, כמו שהאדם קם ממטתו, והוא רוחץ את עצמו לטהר גופו

פו. ויבן ערי מסכנות

שמעתי מאמור"ז זצ"ל ג' שבט תש"א

שהם ערים יפים. וערי מסכנות משמע שהיא עניות ודלות. וגם מלשון סכנה. וכן יש להבין, במה ששאל אברהם אבינו עליו השלום:

הנה הכתוב אומר "ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פתום ואת רעמסס" (שמות א'). ויש לשאול, הלא פתום ורעמסס משמע

שנוי במציאות במרחק כזה, מבין חוט השערה להר גבוה?

ופירש זה עם מה שאמרו חז"ל (שם) "אמר רבי אסי: "יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא (של עכביש), ולבסוף דומה כעבותות העגלה, שנאמר "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה" (ישעיה ה'). אנו צריכים לדעת כלל גדול, שעבודה שלנו, שניתן לנו, שיהיה על בסיס אמונה למעלה מהדעת. אין זה מטעם, שאין אנו ראויים למדרגה גדולה, ומשום זה ניתן לנו, שנקח הכל בכלי של האמונה. וזה נדמה לנו לבחינת שופלות ופחיתות ערך. והאדם מצפה, מתי נוכל לפטור את עצמו מעול הזה, שנקרא אמונה למעלה מהדעת.

אלא הוא מדרגה גדולה וחשובה מאוד, שאין סוף ותכלית לרוממותה. ומה שנראה בעינינו לבחינת שופלות, הוא מסיבת הרצון לקבל שבנו. ובהרצון לקבל יש להבחין בו בחינת ראש וגוף, שהראש נקרא ידיעה והגוף נקרא קבלה. ומשום זה כל מה שהוא נגד הידיעה, נבחן אצלנו לבחינת שופלות ומעשה בהמה.

ובהנ"ל יש לפרש, מה שאברהם אבינו עליו השלום שאל להקב"ה "במה אדע כי ארשנו?" כי איך יהיה מציאות, שיוכלו לקבל עליהם עול האמונה? היות שזהו כנגד הדעת. ומי יכול ללכת נגד הדעת? אם כן איך יהיה מציאות, שיוכו לאור האמונה, היות שכל השלימות תלוי רק בזה.

ועל זה השיב לו הקב"ה: "ידוע תדע וכו', שהם יהיו בגלות". שפירושו, שהוא הכין קליפה, שהוא היצר הרע אדם בליעל, שהוא פרעה מלך מצרים, שאותיות **פרעה** הוא אותיות **עָרַף**, כמו שאמר האר"י ז"ל בשער הכוונות לפסח, שפרעה הוא בחינת עורף **מצר-ים**, שהיה מוצץ את השפע כשירדת לתחתונים, עם השאלה שלו, שהוא בא ושואל "מי ה' אשר אשמע בקולו?" (שמות, שביעי). ותיכף עם השאלה הזאת כבר נמצאים ברשות הקליפות, כמו שאומר הרמב"ם (בהלכות דעות) מה שכתוב "אל

"ויאמר וכו', במה אדע כי אירשנה?" (לך לך ששי). ומה השיב לו הקב"ה. כתוב: "ויאמר לאברם, ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה".

לפי הפשט קשה להבין: היות שהשאלה היתה, שהוא היה רוצה בטוחות על הירושה. ולא נראה שום בטוחות בהתשובה, שהקב"ה השיב לו, כי זרעך יהיו בגלות. ומשמע שזה היה תשובה מספקת עבורו.

כי אנו רואים, כי אברהם, כשהיה לו וכוח עם הקב"ה בענין אנשי סדום, היה לו וכוח ארוך עם הקב"ה. וכל פעם אמר "אולי...". וכאן, כשהקב"ה אמר, שזרעך יהיו בגלות, כבר קבל זה בתור תשובה מספקת. ולא היה לו שום וכוח לומר "אולי...". אלא שקבל זה בתור בטוחות על ירושת ארץ.

ולפי זה יש להבין את התשובה הזו. וכן יש להבין מה שפירש הוזה"ק על הכתוב "ופרעה הקריב". ומפרש, שהוא הקריב אותם לתשובה. היתכן, שפרעה הרשע ירצה לקרבם לתשובה?

ולהבין כל זה יש להבין את מאמר חז"ל וזה לשונם: "כדריש ר' יהודה, לעתיד לבוא מביא הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה. ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים, האיך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה. ורשעים בוכין ואומרים, האיך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה". (סוכה נ"ב ע"א).

והמאמר הזה כולו מוקשה:

א. אם כבר שחט את היצר הרע, מאיפה יש עוד רשעים?

ב. צדיקים למה בוכין, אדרבא הם היו צריכים לשמות.

ג. איך יכול להיות שני דעות במציאות, בזמן ששניהם כבר הגיעו למצב של אמת, שהמאמר הזה המדובר הוא בעתיד לבוא, שאז בטח מצב של אמת, ואיך יכולים להיות

לוקח הכל בכלי קבלה שלו. וזהו פירוש "ויבן ערי מסכנות", היינו שזה היה לישראל. זאת אומרת, שכל כמה שהיה עובדים בזמן גלות, הכל לקח פרעה לרשותו. וממילא היו עם ישראל עניים, שנקרא מסכנא, בחינת עני.

ועוד יש לפרש מסכנות מלשון סכנה, שהם היו בסכנה גדולה, שלא ישארו במצב זה כל ימי חייהם. אבל לפרעה היה עבודתם של ישראל פיתם ורעמסס, היינו ערים יפים מאד מאד.

לפי זה יהיה הפירוש "ויבן ערי מסכנות" - לישראל, ולפרעה - את פיתם ורעמסס. היות שכל מה שעבדו ישראל, נפל לקליפות, ולא היו רואים שום ברכה בעבודתם. ובזמן שהיו מתגברים בעבודת האמונה ובבחינת השפעה, אז כן ראו פריה ורבייה. וברגע שנפלו לבחינת ידיעה וקבלה, היו תיכף נופלים לרשות קליפת פרעה. ואז באו לידי החלטה גמורה ומוחלטת, שהעבדות צריך להיות בבחינת אמונה למעלה מהדעת, ובבחינת השפעה.

אבל ראו, שאין כה בידי עצמם לצאת משליטת פרעה. לכן כתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". כי פחדו, שלא ישארו שם בגלות לעולמים. אז "ותעל שועתם אל ה'", וזכו לצאת מגלות מצרים.

נמצא, שמטרם שראו את המצב, שבו הם נמצאים ברשות הקליפות, וכואב להם ומפחדים שלא ישארו שם לעולמים, אז אין שום צורך, שה' יעזור להם מכלי קבלה, אם לא מרגישים את ההזק והחסרון, שיש בזה, שזהו כל המפריע מלהתדבק בה'. כי אחרת אדם מחשיב יותר את העבודה בבחינת ידיעה וקבלה. מה שאין כן בחינת אמונה נחשב לבחינת שופלות. ובוחרים יותר בידיעה וקבלה, כי כך מחייב שכל החיצון של האדם. ולכן הוכן להם הגלות, שירגישו שאין להם שום התקדמות בהתקרבות לה', כל עבודתם נשקע בתוך קליפת מצרים. ואז ראו, שאין להם שום ברירה, אלא הם

תפנו לאלילים", עם הפניה לבד, היינו עם השאלה לבד, כבר עוברים על הלאו "דלא תפנו".

והיות שהס"א, רוצה שתוכל לינוק שפע מהקדושה. ומה היא עושיית או שתוכל לינוק שפע מהקדושה? וזה שאומר לנו הכתוב "ופרעה הקריב". ומפרש הוזה"ק, שהקריב אותם לתשובה. ושאל כנ"ל: "איך שיך לומר, שפרעה קרב אותם לתשובה, הלא הדרך של הקליפות הוא לרחק את האדם מהקב"ה?"

וזה יש להבין על דרך, מה שכתוב בזהר, וזה לשונו: "אבל כך אתרשים פשע בטמירו, כגוונא דחויא דמחי ואעיל רישיה בין גופיה [אבל בן, מתרשם פשע בטמירו, כמו הנחש שפמקה, ומכניס ראשו לתוך גופו]. ובהסולם "כגוונא וכו', כי הפשע הזה, להיותו בטמירו, נמצא כח הנחש, דמחי לבני עלמא והביא מיתה לעולם, עודו בכל תוקפו. ואי אפשר להעביר אותו, בדומה לנחש, הנושך לאדם, ותיכף מכניס ראשו לגופו, שאז אי אפשר להרגו".

(הקדמת ספר הזהר דף מא, ובהסולם). ועוד מאמר יש בזהר, שהנחש כפף לרישא ומחי בזנביה [שהנחש כופף ראשו ומפך בזנבו]. היינו, שלפעמים הוא גותן לאדם, שיקבל עליו את עול האמונה, שהוא בחינת למעלה מהדעת. שזה הוא ענין "כפיף לרישא", אבל מחי "בזנביה". בזנביה, אפשר לפרש, בסופו. שמה שכף לרישא, היה בכדי שבסופו יקבל בעמ"נ לקבל. זאת אומרת, מה שנתן לו מקודם רשות לקבל עליו את האמונה, היה בכדי שאח"כ יקח הכל לרשותו. כי הקליפה יודעת, שאין מקום לקבל שפע, אלא על ידי הקדושה.

וזה פירוש, שפרעה הקריב. שדרשו, שהקריב את ישראל לתשובה. וזה היה בכוונה תחילה, כדי שאח"כ יקח מהם הכל לרשותו. וזהו שכתב האר"י ז"ל, שפרעה היה יונק כל השפע, שהיה יורד לתחתונים, היה יונק מבחינת עורף ומצד הגרון, שהוא בחינת רישא דגופא [תחילת הגוף], שהיה

בטוחות על ירושת הארץ: "ידוע תדע, כי גר יהיו זרעך וכו' וענו אותם". כי על ידי הגלות, אז הם יבואו לידי גלוי של החוט השערה, שהוא חטא. אז יבואו לידי קבלת עבודה אמיתית, כדי להרחיק עצמם מן החטא. וזה שאמר רבי יהודה, לעתיד, שיהיה "בלע המות לנצח", דהיינו שהקב"ה שוחט ליצר הרע, וממילא לא נשאר ממנו אלא חוט השערה, שזה לא מורגש לחטא כלל (שחוט השערה הוא דבר שלא יכולים לראות זה בעיני). ומכל מקום נשארים עוד רשעים וצדיקים. ואז כולם רוצים להדבק בו ית'. והרשעים, שעוד לא תיקנו את החוט השערה שלהם, מזמן שהיצר הרע היה קיים, שאז היה יכולת להרגיש, שזהו חטא.

מה שאין כן עכשיו, שאין יצה"ר לא נשאר אלא בבחינת חוט השערה, אז אין להם סיבה שיצטרכו להפוך את הכלי קבלה לכלי השפעה. כנ"ל, שחוט השערה לא מרגישים. אבל מכל מקום להדבק בו ית' לא יכולים, כיון שיש שנוי צורה ו"אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד". והתיקון שלהם הוא, שיהיו אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. שהכוונה הוא, היות שהיצר הרע נתבטל, נמצא שאין לצדיקים סיבה, שיצטרכו ללכת בבחינת אמונה למעלה מהדעת.

אם כן, כיון שאין להם סיבה, אז מי מכריח אותם? לכן כשהם רואים, שהרשעים, שנשארו עם חוט השערה, ולא תיקנו את חוט השערה, בזמן שהיה היצר הרע, שאז ראוי היה שיוכלו לתקן, מטעם שאז היה מגולה את הרצון לקבל לחטא. מה שאין כן עכשיו לא ניכר לחטא, אלא לחוט השערה. לכן, אם אין סיבה, אין עכשיו מקום לתקן. אבל יחד עם זה, אין מקום לדביקות, כי השנוי צורה נשארו. וכל התיקון שלהם הוא בזה, שהצדיקים הולכים עליהם. היינו, כשרואים שעכשיו כבר אין פחד מפני רשת הקליפות, שכבר נשחט היצר הרע.

אם כן, מדוע עכשיו הם צריכים לעבוד בבחינת אמונה למעלה מהדעת? אבל כשהם

מוכרחים לקבל על עצמם עבודה של שיפלות, שהוא בחינת אמונה למעלה מהדעת, ולהשתוקק לבחינת השפעה, אחרת הם מרגישים, שהם שנמצאים ברשות הס"א. נמצא, שהאמונה שקבלו עליהם, היה מטעם, שראו, אחרת אין להם שום עצה. ומשום זה הסכימו לעבודה של שיפלות. וזה נקרא "עבודה, התלויה בדבר". מסיבת שלא יפלו לתוך רשת הקליפות, לכן לקחו עליהם עבודה זו. אבל אם בטל הדבר, בטלו אהבה לעבודה זו. זאת אומרת, אם בטל היצר הרע, שכבר אין מי שיביאו להם מחשבות דלא תפנו לאילילים, בטלו אהבה של עבודת השיפלות.

ובזה נבין מה שאמרו חז"ל: "יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכי'א (עכביש), ולבסוף דומה כעבותות העגלה".

ידוע, שיש בחינת אונס, שוגג, מזיד. הרצון לקבל, המוטבע באדם, הוא בחינת אונס, מטעם שאין זה בידו לבטלו. וממילא לא נחשב זה לחטא, אלא זה נחשב לעוון, כמ"ש: "הוי מושכי העון בחבלי השוא". אם כן, אי אפשר לדחותו או לשנוא אותו, מטעם שאין הוא מרגיש, שזה יהיה חטא. אבל מזה יוצא אח"כ "כעבותות העגלה", חטאה. ומהרצון לקבל הוה נברא אח"כ קליפות, שיש להם מרכבה שלימה, בסוד "זה לעומת זה עשה אלקים". ומשם נמשך היצר הרע. היינו הכל מהחוט השערה הנ"ל. וכיון שכבר נתגלה שזהו חטא, אז כבר יודעים לשמור את עצמם מחוט השערה הוה. ואז מבינים, שאין עצה אחרת, אם רוצים להכנס לקדושה, אלא לקבל עבודה של שיפלות, היינו אמונה והשפעה. אחרת הם רואים, שנמצאים תחת שליטת קליפת פרעה מלך מצרים.

נמצא, שתועלת הגלות היה, שירגישו, שהרצון לקבל הוא חטא. והוה סיבה, שיחליטו, שאין עצה אחרת, אלא להשתדל להגיע לכלי השפעה. וזה ענין, שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו עליו השלום, על השאלה, שהוא בקש

נקרא "מוחין דקטנות". והרשעים בוכין, כיון שעכשיו אין להם שום עצה להדבק בו ית', אף על פי שעכשיו הם רואים, שאין זה אלא חוט השערה. אבל היות שאין עכשיו יצר הרע, אין להם סיבה, שיוכלו להפוך את הכלי קבלה להשפעה. רק רואים שהם מבחזין, לכן הם בוכין.

אבל התיקון שלהם הוא בזה, שנעשה אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. היינו כנ"ל, שעל ידי זה שהצדיקים רואים, אף על פי שאין עכשיו יצר הרע, ומכל מקום אין הרשעים יכולים לזכות לדבקות. אז הם אומרים, על מה שהיה חושבים, שרק מטעם סיבה של יצר הרע צריכים ללכת בדרכי השפעה. אלא הם רואים, שזה הכלי אמיתי. זאת אומרת, אפילו שלא היה יצר הרע, גם כן דרך זה הוא אמת, שדרך האמונה הוא דרך נפלאה.

ובזה נבין, למה נשארים רשעים אחר שחייט יצר הרע. זהו מטעם כדי שיהיו אפר "תחת כפות רגלי הצדיקים". שאם לא היה נשארים רשעים, אז לא היה מי שיגלה את הענין הגדול הזה, שדרך האמונה הוא לא מטעם אהבה התלויה בדבר. היינו שלא מטעם יצר הרע צריכים ללכת בדרך האמונה, אלא זהו אהבה שאינו תלויה בדבר. היות שעכשיו כבר אין יצר הרע, ומכל מקום רק בדרך האמונה יכולים לזכות לדבקות ה'.

ושמעתי פעם אחרת: הנה מה שאנחנו צריך דוקא לאמונה, הוא מסיבת הגאות שיש בנו, שאז קשה לנו לקבל האמונה. זאת אומרת, שאף על פי שהאמונה היא בחינה גבוהה, ומדרגה נפלאה, שאין התחתון יכול להשיג ולהבין את יקר ערכה ותכלית רוממותה, הוא רק מסיבת הגאות שבנו, דהיינו הרצון לקבל, נדמה לעינינו שהוא בחינת שופלות ומעשה בהמה. אשר לסיבה זו הוכן לנו אדם בליעל.

ושמעתי פעם אחרת: אשר אנחנו רואים, שבזמן שאנו לא רוצים לקבל את האמונה אנחנו נופלים ממצבנו. ובכל פעם ופעם

רואים, שאין הרשעים יכולים עכשיו להגיע לדבקות, מטעם שאין להם עכשיו סיבה, היינו יצר הרע, שיהיה ניכר להם לחטא, ויחד עם זה הם נשארו בחזק, שסוף כל סוף נשאר שנוי צורה.

לכן הצדיקים, כשרואים את זה, אז הם מבינים מה טוב היה להם, שהיה להם סיבה לעבוד בבחינת השפעה, שהיה נדמה להם, שעסקו בבחינת השפעה רק מטעם היצר הרע. אבל הם רואים, שענין החטא, שראו אז, היה לטובתם. היינו, שבאמת העבודה זו היא עיקר. ולא מטעם פחד, שיפלו לרשות הקליפות, עושים עבודה זו. וראיה לזה הם רואים אצל הרשעים, שלא תיקנו את החוט השערה. ועכשיו אין להם סיבה. ונשארו מבחזין, שלא יכולים לבוא עכשיו לדבקות בה'.

נמצא, שהצדיקים מקבלים כח ללכת מחיל לחיל ע"י הרשעים. וזה שהרשעים נעשה אפר תחת רגלי הצדיקים. שהצדיקים הולכים על בחינת שנשארו בבחינת רשעים. אם כן "אגלאי מילתא למפרע [מתברר העניין מלכתחילה]", שדוקא עבודה זו היא חשובה. ולא מטעם הכרח, כמו שנדמה להם מקודם, בזמן שהיה להם יצר הרע. עכשיו הם רואים, אפילו בלי יצר הרע, כדאי לעבוד בבחינת השפעה ואמונה.

וענין הללו בוכין והללו בוכין, כידוע, כי בכיה הוא בחינת קטנות, שהוא בחינת ו"ק. ויש חילוק בין ג"ר לו"ק. שמוחין דו"ק מאירים מבחינת העבר, היינו שהם לוקחים חיות ואור ממה שעבר עליהם. מה שאין כן מוחין דג"ר מאיר בהוה, ע"י שהוא מיחד את הזווג.

וזה פירוש, שהצדיקים בוכין ואומרים: "איך יכולנו לכבוש הר גבוה?" שעכשיו הם רואים, מה שהיה לפני שחייט יצר הרע, שהיה שליטתו גדולה מאד, בסוד "זה לעומת זה עשה אלקים". והיה להם רחמים גדולים מצד השם ית', שנתן להם כח לנצח את מלחמת היצר. ויש להם עכשיו ששון ושמחה מהגם שהיה להם אז, היינו מזמן העבר. וזה

אנחנו עולים ויורדים, עד שנקבע בליבנו וזהו היה בכדי לקבל את האמונה. וזה ויבן ערי מסכנות (לישראל) לפרעה. שאין לנו עצה אחרת אלא לקבוע את

קמא. ענין חג הפסח

שמעתי

ענין חג הפסח הוא על מוחין דחיה. וענין הספירה הוא מוחין דיחידה. לכן, בזמן הספירה יש הסתלקות המוחין, משום שענין הספירה הוא בחינת עליית מ"ן. וידוע, שבזמן עליית מ"ן יש הסתלקות האורות. אבל לאחר הספירה חוזרת המוחין למקומה. כי ענין הקטנות שבזמן הספירה, הוא קטנות דבחינת יחידה. אבל יחד עם זה יש מוחין דחול, שהוא ישסו"ת. ומוחין דשבת שהם מוחין דאו"א.

קנא. וירא ישראל את מצרים

שמעתי בשלח

בפסוק "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ויראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו". יש להבין: מה שייך כאן לומר ענין "ויאמינו", שמובן, שהנס של יציאת מצרים וקריעת הים, הביא את ישראל לאמונה גדולה יותר ממה שהאמינו קודם? והלא אמרו חז"ל על פסוק "זה אלי ואנוהו", שראתה שפחה על הים יותר מיתחזקאל הנביא. אם כן, משמע שיציאת מצרים היה ענין של ניסים גלויים, המביאים לידיעת ה', שזהו היפך מהמובן של "אמונה", כי אין פירושו למעלה מן הדעת. וכשרואים נסים גלויים, קשה מאד להיות אז באמונה. כי אדרבה, אז הוא התפשטות הדעת. אם כן מהו הפירוש של כתיב "ויאמינו בה'?" רק יש לפרש על דרך הפירוש של "וכל מאמינים, שהוא אל אמונה". והפסוק מספר בשבחן של ישראל, שאפילו אחרי שראו הנסים הגלויים, לא נגרע אצלם העבדות ה', שהוא על דרך האמונה ולמעלה מן הדעת. וזה הוא עבודה גדולה, לאחר שזוכים ויכולים לעבוד את ה' בדעת, ואז לאחוז בדרך האמונה ולא לזלזל בו כלום.

בפסוק "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ויראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו". יש להבין: מה שייך כאן לומר ענין "ויאמינו", שמובן, שהנס של יציאת מצרים וקריעת הים, הביא את ישראל לאמונה גדולה יותר ממה שהאמינו קודם? והלא אמרו חז"ל על פסוק "זה אלי ואנוהו", שראתה שפחה על הים יותר מיתחזקאל הנביא. אם כן, משמע שיציאת מצרים היה ענין של ניסים גלויים, המביאים לידיעת ה', שזהו היפך מהמובן של "אמונה", כי אין פירושו

קנז. אני ישנה וליבי ער

שמעתי ט' ניסן תש"ח

פי שעדיין אינם מאירים בה, והם עוד בסוד הגלות. אבל מכל מקום נקרא ער, שהוא סוד "מליבא לפומא לא גליא [מחלב לפה - לא מתגלה]". שענין לב הוא סוד ו"ק, שבבחינת ו"ק דחכמה יש שמה. עד שאפילו בזמן הגדלות אין שמה חכמה אחרת, אלא רק מבחינה שקיבלה כאן. "קול דודי דופק", הוא סוד הכאה, בחינת מסך דחירק שבחינת ז"א. "ואזכור את בריתי", שהוא סוד ברית מילה, שהוא בחינת דינין דנוקבא [דינים של

בוהר (פרשת "אמור", צ"ה ע"א, ד"ה "ובחודש"): "אמרה כנסת ישראל, אני ישנה בגלותא דמצרים דהוו בני בשעבודה דקשיו [אמרה כנסת ישראל, אני ישנה, בגלות מצרים שהיו בני בשעבוד הקשה]. שהמוחין היו בבחינת שינה. כמו שדרשו על פסוק "ישנו", אלקיהם של אלו ישן הוא. "ולבי ער, לנטרא להו דלא ישתיצון בגלותא [ולבי ער, לשמור אותם שלא יכלו בגלות]. היינו בזמן שמקבלים המוחין דאחוריים, הם נשמרים על ידיהם, אף על

"תא חזי, בשעתא דקב"ה הוי קטיל לבוכרי דמצראי וכו', ואחית דרגין מעילא לתתא [בוא וראה, בשעה שהקב"ה היה הורג לבוכרי מצרים וכו', והוריד המדרגות שלמעלה, למטה]". שמצרים הוא סוד קו שמאל. אבל מבחינת קליפה, בלי שום התכללות מימין. וכשישראל היו במצרים, היו תחת שליטתם, שגם היו מוכרחין לקבל בחינת שמאל. ומכת בכורות, היינו שביטל את שליטת הג"ר דשמאל, שזה "ואחית דרגין מעילא לתתא, ביה שעתא עאלו ישראל בקיומא דאת קדישא [והוריד המדרגות שלמעלה, למטה, בה בשעה נכנסו ישראל בברית את הקדוש]". שענין ברית מילה הוא סוד דינין דנוקבא, שהוא מסך דחירק, שמבטל את הדינין דדכורא. שעל ידי זה מבטלת את הג"ר דשמאל, ומאירין רק בחינת ו"ק. ונמצא, שע"י שהקב"ה הכה בכוריהם, היה להם כח לקיימא בברית [לעמוד בברית], "כדין ההוא דמא אחזיאו על פתחא [אז הואו אותו הדם על הפתח]".

"ותרין דמאי הוו, חד דפסחא וחד דמא דאתגזרו [ושני דמים היו אחד של פסח ואחד של מילה]". שענין דם פסחא, היינו התיקון דה נכלול דקו שמאל. וענין דם מילה הוא סוד התיקון דדינין דנוקבא, שהוא בחינת החירק. שדם פסח...

נקבה], שהם מבטלין דינין דדכורא [דינים של זכר], שדינים הם הבחינה, שמבטלין את הג"ר, שזה בחינת חתוך.

ויש עוד תיקונים, הנקרא בחינת פריעה. "פתחי לי פתחא כחדודא דמחטא, ואנא אפתח לך תרעין עילאין [פתחי לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לך שערים העליונים]". שענין פתיחת דקיקא הוא ענין אורחין דקיקין [אורחות דקיקים], שחכמה בלי חסדים מאירים רק בבחינת דקיקא. ורק אח"כ כשמושכיין חסדים, ונכללו החכמה בחסדים ו"ק אורחין רברבין [אורחות גדולים]. וענין תרעין עילאין [שערים עליונים] הוא סוד חסדים מבחינת או"א, הנקרא "אורא דכיא". שרק אחר שיש לו חכמה וממשיך חסדים, החסדים הללו נקראים "אורא דכיא", יען שבוחר בחסדים מבחכמה.

מה שאין כן כשיש לו חסדים בלי חכמה, זה נקרא בחינת קטנות.

"פתחי לי", שהו"א והמלכות אחותו, בסוד חכמה, שהיא תמשיך חכמה.

"דהא פתחא לאעלא לי בך [כי הפתח לכנוס אצלי, הוא בך]". רק כשיהיה לך בחינת חכמה, אז יש לי פתח, להכנס בבחינת החסדים, שיש לי מבחינת או"א, הנקרא "אורא דכיא".

קנח. טעם שלא נוהגים לאכול אחד אצל השני בפסח

שמעתי בטענות שחזית דחג פסח תשי"ח

חמץ. אבל בידי אדם אי אפשר לשמור את עצמו. לכן, שרק השם הוא השומר. ובטח שהשמירה הוא באופן, שלא כל אחד שיש ה' שומר אותו יותר, ויש שלא שומר אותו כל כך. וזה תלוי כפי ההצטרפות האדם. כי יש בני אדם, שיודעים, שצריכים לשמירה יתירה. אזי הם ממשיכים שמירה יותר גדולה. ויש בני אדם, שמרגישים שלא צריכים כל כך לשמירה ממרום. וזה לא ניתן להאמר, כי זה תלוי בהרגשה. כי יש שמרגיש את עצמו בחסרון, והוא צריך לנטירותא יתירה [לשמירה יתירה].

אומר טעם על מנהג, שנוהגין, שלא לאכול אחד אצל השני, מטעם כשרות. ולמה לא נוהגין כך כל השנה? וכמו כן מי שיודעין בו, ששם כשר בתכלית, אפילו יותר טוב מבאצלו בבית, ומכל מקום נוהגין שלא אוכלין, הוא מסיבת שאיסור חמץ הוא ב"משהו". ועל "משהו" אי אפשר לשמור את עצמו, אלא השם ית' יכול לשמור לו, שלא יעבור על משהו.

וזה ענין שכתוב, שצריכין להזהר על "משהו" חמץ. שהאדם מצוה על הזהירות, שצריך לשית עצות, שלא יבוא לידי "משהו"

קנט. ויהי בימים הרבים ההם

שמעתי

באפשרות לפרוש משליטתם. אם כן היו טועמים טעם מספיק בהעבודת הו', ואי אפשר להם להגאל.

ומה עשה הקב"ה? - "וימת מלך מצרים". היינו, שאבדו העבודת הו'. וממילא שלא היו יכולים עוד לעבוד. שהם הבינו, באם אין שלימות המוחין, אזי אין העבודת בשלימות. לכן: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". העבודה, היינו שלא היה להם הסתפקות בהעבודה, שלא היה להם שום חיות בהעבודת. שזה סוד "וימת מלך מצרים", שכל השליטות של מלך מצרים, שהוא היה זן ומפרנס אותם, מתו. לכן היה להם מקום לגלות תפילה. ותיכף וישעו. וזה אח"כ, כשהלכו במדבר, ובאו במצב הקטנות, היו משתוקקים להעבודת, שהיה להם, מטרם מיתות מלך מצרים.

"ויהי בימים הרבים ההם, וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל אלקים מן העבודה, וישמע אלוקים את נאקתם" (שמות ב' כג). זאת אומרת, שכל כך היו סבלו יסורים, עד שאין באפשרות לנשוא אותם. וכל כך הפצירו בתפילה עד "ותעל שועתם אל אלקים". והלא אנחנו רואים, שהיו אומרים: "מי יתן וכו', בשבתנו על סיר הבשר, באכלנו לחם לשובע". וכן אמרו: "וזכרנו את הדגה, אשר נאכל במצרים חנם, את הקשואים, ואת האבטחים, ואת החציר ואת הבצלים, ואת השומים".

והענין הוא, שבאמת עבודת מצרים היה חביב עליהם ביותר. וזהו ענין "ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם". היינו, שאם הישראל תחת שליטת איזה אומה, אזי האומה הזו שולטת עליהם. ואין להם

קס. טעם הצנע במצוות

שמעתי

שזה ענין, שאמרה "כטפת ורד ראיתי". היינו, שבליל הפסח היתה נס, שאף על פי שהיתה יכולה להיות איזה אחיזה, מכל מקום לא היתה, מטעם שהיתה מכוסה, ולא היתה ניכר לחוץ שום דבר. וזהו הרמז "צרורות בשמלתם".

אמר טעם, למה נוהגין שהמצוות מונחים תמיד בהצנע, דהיינו במצה"ש או בדבר אחר מכוסה. כתוב: "וישא העם בצקו טרם יחמץ, משארתם צרורות בשמלתם על שכמם", שהרמז הוא מ"צרורות בשמלתם". וענין, שבפסח עדיין לא היו הכלים מתוקנים כראוי. לכן באה ענין הספירה, לתקן הכלים.

קעא. זהר, אמור

שמעתי ד' דחז"מ פסח תשי"ט

"גלות מצרים". ובשביל זה נקרא "שינה". אבל יחד עם זה היו ראויים לקבלת מוחין דחכמה, אלא מבחינת אחוריים. "קול דודי דופק". היינו קולו של ז"א, שהוא בחינת חסדים. וזה שאמר, דא קוב"ה: "פתחי לי פתחא כחדודי דמחטא [פתחי לי פתח כחוד המחט]".

בוהר פרשת "אמור": "אמרה כנסת ישראל, אני ישנה בגלותא דמצרים" (זהר, אמור, דף מ"ג, ד"ה "ובחודש הראשון"). הסתלקות המוחין נקרא "שינה". "ולבי ער". לב הוא בחינת ל"ב נתיבות חכמה. היינו שהיה מאיר בהם בחינת חכמה. אבל היתה בלי התלבשות בחסדים, שזה נקרא

בחינה אחת. שזה ידוע, שאלהי מצרים היה שה. זאת אומרת, שהקרבת פסח היה מכוון לאלוהיהם. שקליפות מצרים היה, שהם רצו להמשיך מבחינת גמר התיקון, כעין חטא של עץ הדעת, שרצו להמשיך את האור דג"ר מלמעלה למטה. וע"י שחיטת הפסח, היו שוחטין את הג"ר דחכמה, שעל ידי זה היה מכת בכורות. שענין בכור הוא סוד ג"ר. שהיו מבטלין את הג"ר. וזה היה על ידי מסך דחיריק, שהוא בחינת העלאת המנעולא, שזה גורם לביטול הג"ר.

וזה "דם" מלשון "דממה", שהוא דמית דממית הג"ר. וזה ענין דם מילה, שענין איזמל הוא סוד דינין דנוקבא, שהדינין מבטלין את דינין דדוכרא [של הזכר]. וזה שכתוב "תרי דמא הוו [שני דמים היו] דם פסח ודם מילה". ועל ידי זריקת דם פסח היה ביטול הג"ר והתכללות בתיקון קוין, שהוא סוד המשקוף ושתי המזוזות.

"ובארבעה וכו', ויסתלקו ישראל מרשותא אחרא וכו', ויתאחדו במצה קשורא קדישא [וישראל מסתלקים מרשות אחרא וכו', ומתאחדים במצה קשורא קדושה]". שענין חמץ הוא סוד המוחין המתפשטין מחוזה ולמטה, שאז הם מאירים ממעלה למטה, ומצה הם המוחין, שמאירים מחוזה ולמעלה, שמבחינה זו אין אחיזה לחיצונים. והטעם, משום שענין המנעולא שנתגלה בליל פסח, שעל ידי זה היה שחיטת הפסח ומכת בכורות, פועלת רק ממנה ולמטה. זאת אומרת, שנתגלתה בחוזה.

יוצא לפי זה, כל מה שישנם ממנה ולמעלה, אינו היא פועלת עם בחינת דין הנמצא בה. מה שאין כן מחוזה ולמטה, שכל התפשטות היא למטה מבחינתה, לכן נרגשת הדין שבה. לכן היו ישראל נזהרין אז בליל פסח, שיאכלו מצה ולא חמץ.

ויש מעלה למצה, שאינו בחמץ. ויש מעלה בחמץ, שאינו במצה. במצה יש מעלה, שהם מוחין שלמים מבחינת ג"ר דחכמה, הנבחים עוד לבחינת שני מאורות הגדולים. אבל הם בבחינת אחוריים, שאינם יכולים להאיר, מסיבת חסרון החסדים. ויש יתרון לחמץ. הגם שהם רק בחינת ו"ק,

היינו שבעת הגאולה, אמר להם, שימשיכו מחדש את בחינת החכמה. ובזמן שהוא בלי חסדים, נקרא הפתח שלה "כחדודי דמחטא [כחוד המחט]", משום שאינה מאירה בלי חסדים.

"ואני אפתח לך תרעין עילאין [שערים עליונים]". היינו, משפיע לה מבחינת חסדים. ואז יהיה לה הרחבה, שיהיה לה חכמה וחסדים. "פתחי לי וכו', דהא פתחא לאעלא לי בך הוא, דלא יעלון לגבאי בני, אלא בך וכי הפתח לקנוס אצלי, הוא בך, שלא יכנסו אצלי בני, אלא בך". היינו שהבנים, הצריכים למוחין דחכמה, אינו הוא יכול להשפיע להם. יען, שבחינתו היא רק חסדים. אלא כשהיא תמשיך חכמה, אז יש יכולת, שהבנים גם כן יקבלו חכמה. לכן נקרא, כי רק היא יכולה לפתוח הפתח הזה.

מה שאין כן "אני סגור דלא ישכחון [ימצאו] לי". היינו "שלא ישכחון לי בשלימות". שו"א, בזמן שיש לו רק חסדים, אזי אין לו אלא בחינת ו"ק. ונקרא "אורא סתם". מה שאין כן כשיש לו בחינת חכמה גם כן, ואז, אף על פי שאין הוא מקבל רק חסדים, נקרא החסדים שלו "אורא דכיא". שאז החסדים שלו מעולים מן חכמה. אבל בלי חכמה לא ישכחון אותו בשלימות. וזה שכתוב "בגין לאודווגא עמך ולמהוי עמך בשלם דעלמין [כדי להזדווג עמך ולהיות בשלום עמך לעולמים]".

"תא חזי בשעתא דקב"ה קטיל לבוכרי דמצראי, כל אינון דקטיל בפלגות ליליא, ואחית דרגין מעילא לתא [כדי להזדווג עמך ולהיות בשלום עמך לעולמים]. בוא וראה בשעה שהקב"ה היה הורג לבוכרי מצרים, כל אלו שהרג בחצות לילה, והוריד המדוגות שלמעלה, למטה". היינו, על ידי תיקון המסך דחיריק, שגורם שני בחינות, הסתלקות הג"ר וכמו כן המשכת החסדים, שע"י התכללות הזה, יש יכולת להתפשטות המוחין מלמעלה למטה. "ביה שעתא עאלו ישראל בקיומא דאת קדישא, אתגורו [בה בשעה נכנסו ישראל בברית את הקדוש, שנמולו]". שענין "מכת בכורות" וענין "דם פסח" וענין "דם מילה" הוא

אבל כבר מלובשים בחסדים. ובבית המקדש, שהיו מוחזין דחכמה, היו גם כן בבחינת מחזה ולמעלה, שהוא בחינת מצה. שלכן נאמר: "וכל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו".

קעט. ענין ג' קוין

שמעתי ב' דמב"י דחוהמ"פ תשי"א

להתקרב אליו ית', הוא מוכרח לקבל מקודם בחינת ימין, היינו בחינת אמונה. ואמונה הוא בסתירה להשגה. אם כן איך אפשר להם להמשיך בחינת השגה, בזמן שאין להם כלים לזה. וזה ענין שאמר לו, שזרעך יהיה בארץ לא להם. שזה ענין "ויתערבו בגויים וילמדו ממעשיהם", היינו שיהיה תחת שליטת הגוים. שגם הם יהיו תחת שליטתם, שימשיכו בחינת ג"ר דחכמה.

וזה ענין גלות מצרים, שגם שראל המשיכו בחינת ג"ר דחכמה. וזה הגלות שלהם, שנמשך בחינת חושך. ויציאת מצרים היה ע"י מכת בכורות, שענין בכור הוא סוד ג"ר דחכמה, שהשם ית' הכה את בכור מצרים. וזה ענין דם פסח ודם מילה. וזה מה שכתוב בזוהר "בשעתא דקוב"ה הוה קטיל לבוכרי דמצראי וכו', ביה שעתא עאלו ישראל בקיומא דאת קדישא אתגזרו ואשתתפו בכנסת ישראל [בשעה שהקב"ה היה הורג לבכורי מצרים וכו', בה בשעה נכנסו ישראל בברית את הקדוש, שנמולו ונתחברו בכנסת ישראל]" (פרשת אמור, מ"ג).

שענין קו שמאל נקרא בחינת "ערלה", משום שסותם את האורות. לכן בעת שהרג את הבכר, היינו שביטל להג"ר, אז ישראל למטה אתגזרו [נימולו], היינו חתוך הערלה, שזה נקרא בחינת דין דדכורא [של זכר], שסותם את האורות. וכך על ידי מילה באיזמל, שהוא בחינת ברזל, הנקרא דינין דנוקבא, אזי מבטלין לדינין דדכורא. ואז נמשך להם בחינת ו"ק דחכמה.

זאת אומרת, בתחילה מוכרחין להמשיך בחינת שלימות, היינו ג"ר דחכמה. ואי אפשר להמשיך חצי מדרגה. וזה מוכרח להיות דוקא ע"י המצריים. וזה נקרא "גלות". שגם היהודיים מוכרחין להיות תחת שליטתם. ואח"כ ע"י יציאת מצרים, היינו תיקון של

יש ענין ג' קוין. וענין ישראל אחידן בגופא דמלכא [נאחזים בגוף המלך]. ענין גלות מצרים, שהעם ישראל היו מוכרחין לירד למצרים. וענין יציאת מצרים. וענין "האי מאן דבעי ליקדש אשה, לידכיר עם הארץ בהדיה [מי שהולך לקדש אשה, יביא איתו עם הארץ]". וענין מה ששאל אברהם: "במה אדע כי ארשנה", והקב"ה השיב לו: "ידוע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועינו אותם ארבע מאות שנה, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". ענין ג"ר וענין ו"ק. וענין ו"ק דג"ר. הנה מחשבת הבריאה היתה להנות לנבראיו. ורק כדי שלא יהיה נהמא דכסופא [חוס בזיון], היה הצמצום והמסך. ונמשך מזה מקום העבודה. ומה נמשך בחינת ג' קוין: א. קו א' הוא בחינת ימין, הנבחן לבחינת ו"ק בלי ראש, הנבחן לבחינת אמונה. ב. וקו ב' שנבחן לבחינת שמאל, הוא בחינת השגה. ואז שניהם במחלוקת, כי האמונה היא בסתירה להשגה, והשגה היא בסתירה לאמונה.

ג. ואז יש בחינת קו האמצעי, הנבחן לבחינת ו"ק דג"ר. או חכמה וחסדים. או קו ימין ושמאל, נכללו זה בזה. היינו, שמקבל בחינת השגה, כפי מה שיש לו אמונה. זאת אומרת, בשיעור שיש לו אמונה, באותו שיעור הוא מקבל בחינת השגה. ובמקום שאין לו אמונה, אין הוא ממשיך בחינת השגה, שישלים אותו, אלא תמיד הוא עומד ושוקל את הקוין, שלא יכריע זה יותר מזה. וג"ר נקרא (שמגלה לפניו) בחינת השגה בלי אמונה. וזה נקרא בחינת "עבודת הגויים". ו"עבודת ישראל" הוא בחינת אמונה. ובה נכללת בחינת השגה. וזה נקרא בחינת גופא דמלכא [גוף המלך], היינו בחינת אמונה והשגה. והנה אברהם נקרא אב האמונה, היינו בחינת חסדים. אזי ידע, שכל מי שירצה

על ידי עם הארץ, הוא יכול להמשיך בחינת חכמה, משום שיש לו תשובה, אך לבחינת השגה, ולא לבחינת אמונה. "קמתי אני לפתח לדודי, וידי נטפו מור, ואצבעותי מור עובר על כפות המנעול". מור, היינו "ולא יכנף עוד את מוריך, והיו עיניך רואות את מוריך". "וידי" היינו בחינת השגה, ואצבעות בחינת ראייה, מלשון "כל אחד ואחד מראה באצבעו, ויאמר, הנה אלוקינו זה". "על כפות המנעול", היינו בחינת מנעולא.

מסך דחיריק, או יוצאים משליטתם, היינו שהמצרים בעצמם צועקים קומו צאו. וזהו "אני ולא שליח": "אני" היינו המלכות, שהוא סוד מנעולא, שהיא מבטלת את הג"ר. ועל ידי זה יש התכללות שמאל בימין וימין בשמאל. וזהו "מן דבעי לקדוש אישה [מי שרוצה לקדש אשה]". היינו בחינת חכמה, הנקרא בחינת שמאל. "ידכיר בחינת עם הארץ בהדיה [יביא בחינת עם הארץ איתו]". בשביל שהוא נמצא בבחינת ימין, שהוא אמונה, והוא רוצה בחינת השגה. אזי דוקא

קפ. בזהר, אמור

שמעתי ב' דחוקה פ' תשי"א ת"א

נקראת בחינת "רגל רביעי", והיא נבחנת, שהיא בחינת ת"ת, שהיא למעלה מחוה. "ולבי ער", ששם כבר נמצאת בחינת נקודת המנעולא, שהיא גורמת בחינת הכרעה דקו אמצעי, שתחזור לבחינת נקודה דבחינת הפנים, שעל ידי זה לא ישתצון בגלותא [לא יקלזו בַּגְלוּת].

וזה ענין "פתחו לי פתחא כחדודא דמחטא [פתחו לי פתח כחוד המחט]". היינו שז"א אומר לבחינת מלכות, שהיא תמשיך בחינת חכמה. ואף על פי שאין החכמה יכול להאיר בלי חסדים, שבשביל זה נקרא רק "כחדודא דמחטא [כחוד המחט]", "ואני אפתחה לך תרעין עילאין [ואני אפתח לך שערים העליונים]". היינו אח"כ הוא ישפיע לה בחינת החסדים. ועל ידי זה ממשיך לה המשכה בשפע.

מה שאין כן אם היא לא תמשיך בחינת חכמה, ז"א מבחינת אין המשכת החכמה, אלא חסד, נקרא "פתחי לי אחותי". היינו מבחינת חכמה, נקרא מלכות "אחות".

בווהר, אמור: "ר' חייא פתח, אני ישנה ולבי ער וכו'. אמרה כנסת ישראל, אני ישנה בגלותא דמצרים, דהו בני בשעבודא דקשיו [שהיו בְּנֵי בשעבוד הקשה]. ולבי ער, לנטרא להו דלא ישתצון בגלותא [שמוור אותם שלא יקלזו בַּגְלוּת]. קול דודי דופק, דא קב"ה [זה קב"ה]. דאמר, ואזכור את בריתי" (פרשת מור, מ"ג).

להבין את ענין שינה. היינו בזמן שישראל היו במצרים, היו תחת שליטתם. שגם הם המשיכו בחינת ג"ר דחכמה. והיות שחכמה בלי חסדים אינו מאיר, לכן נקרא זה בחינת "שינה". וזה נקרא, שעבודא דמצרים בקשיו [שעבוד מצרים הקשה], היינו בעבודה קשה, הנקרא בחינת דינין דכורא.

"ובכל עבודה בשדה", שהוא בחינת דינין דנוקבא.

"ולבי ער". היינו, אף על פי שהיא ישנה מבחינת קו שמאל, שאז מלכות נקראת בחינת "ב' מאורות הגדולים", ואז מלכות

קצ. כל פעולה עושה רושם

שמעתי א' פסח תש"ט בטעודה

שאל, אם פועל עלינו את התירה של ארצנו מידי המשעבדים. שזכינו, שנעשו בני

כמו כן, אנחנו צריכים לראות, שגם בהחירות הזו שזכינו, צריכים לכוון ולעשות הכנה הרבה, בכדי להמשיך החירות הרוחניים, הנקרא חירות ממלאך המוות. היינו זוכין אז לבחינת "מלא כל הארץ כבודו", הנקרא מוחין דא"א. פירוש, שלא רואין שום מקום ושום זמן, שלא יוכל להיות שם מלוכב הבורא ית', שלא נוכל להגיד בזמן הזה, או במקום זה, אין הוא יכול להתלבש חס ושלום. אלא מלא כל הארץ כבודו. ומטרים זה יש הבדל והפרש "בין אור לחושך, ובין ישראל לעמים". שבמקום אור שוכן ה'. מה שאין כן במקום החושך.

וכמו כן אצל ישראל, יש מקום לשכון בו אור ישראל ה'. מה שאין כן באומות העולם, אין הבורא ית' מתלבש אצלם. ו"בין יום השביעי לששת ימי המעשה". מה שאין כן כשזוכין למוחין דא"א, אז זוכין לבחינת "מלא כל הארץ כבודו", שאין הפרש בין הזמנים, אלא שבכל המקומות ובכל הזמנים שורה אורו ית'.

וזה ענין פסח, שישראל זכו אז לבחינת חירות, היינו למוחין דא"א, שהוא בחינת "מלא כל הארץ כבודו", וממילא, שאין מקום ליצר הרע, כיון שהוא לא מרחק ע"י מעשיו מעבדות השם. אלא להיפך, שרואין איך שהקריב את האדם לעבודתו ית'. אבל הבחינה הזו היתה רק מצד אתערותא דלעילא [התעוררות מלמעלה]. לכן אמרו, שהשכינה הקדושה אמרה: "כטיפת כשושנה אדומה ראיתי". היינו, שראה, שיש מקום, שצריכים עדיין לתקן. שבמקום הזה אין הוא ית' יכול להאיר. לכן היו צריכין לספור את השבעה שבועות של ספירת העומר, בכדי לתקן את המקומות, שיראה ש"מלא כל הארץ כבודו".

וזה דומה למלך, שיש לו מגדל מלא כל טוב, ואין לו אורחים. לכן ברא את האנשים, בכדי שיבואו לקבל את כל טובו. והלא אין אנו רואים את המגדל מלא כל טוב, אלא להיפך, שכל העולם מלא יסורים. וזהו

חורין מעול העמים. ואנחנו נעשו כמו כל הגוים, שאין אחד משעובד לחבירו. ואם החירות הזה פעל עלינו, שיש לנו מזה איזה הרגשה בעבדות השם ית'.

ואמר, שאל נחשוב, שזה לא פעל לנו. זאת אומרת, שבעבדות לא ניכר שום שנוי מהחירות הזו. זהו בלתי אפשרי. שהשם ית' אינו פועל בטל, חס ושלום. אלא כל מה שפעל, הוא מתרשם עלינו, הן לטוב והן לרע. זאת אומרת, שמכל פעולה, שהוא עושה, בין החיוב ובין השלילה, היינו בין האור ובין החושך, נמשך לנו כח יתירה. או שאנחנו באים לידי עליה מהפעולה. כך, כי ברוחניות אין שתמיד יש רשות וכח, שתחת הכח הזו מוכרחים להמשיך. לכן אין אדם יכול לומר, שהחירות, מה שהשגנו, לא עשה בנו שום שנוי. אלא אם אנחנו לא מרגישים שנוי לטובה, אזי אנחנו מוכרחים לומר, שיש כאן שנוי לרע, אף על פי שאנחנו לא מרגישים.

ובמוצאי יום טוב לאחר הבדלה, נתן הסבר לזה, כדוגמת סעודת שבת ויום טוב, שע"י התענוגים הגשמיים, בדרך ענף ושוורש, מעוררים את התענוגים הרוחניים, שהוא מעין העולם הבא. ובודאי שע"י לטעום טעם מעין העולם הבא, צריכין הכנה יתירה בששת ימי המעשה. וכפי שיעור הכנתו, כך הוא שיעור הרגשתו.

ובלי שום הכנה נכונה להמשיך את הטעם שבת הרוחניים, אז הוא להיפך. שע"י התענוגים הגשמיים, הוא נעשה יותר גרוע. שאחר סעודת גשמיות, נמשכים רק לשינה ולא יותר. שאחר אכילה באים לידי שינה. נמצא, שאכילתו הורידו יותר למטה.

אלא שצריכים להתאמצות יתירה, שע"י התענוגים הגשמיים יבואו לרוחניות. כי כך היה רצון המלך. אף על פי שהם בסתירות, שהרוחניות מונח תחת קו ההשפעה, והגשמיות תחת הקבלה, וכיון שכך היה רצון המלך, לכן נמשכים הרוחניות אחר התענוגים הגשמיים, שמונחים תחת מצותיו ית', שהם תענוג שבת ויום טוב.

התירוץ, ש"יין מלכות רב". שמצד המלכות, אין שום חסרון ליין. זאת אומרת לתענוגים הנמשלים ליין. אלא החסרון הוא רק מצד הכלים, שאין לנו הכלי קבלה המתאימים לקבלת השפע. כי דוקא בכלי דהשפעה יכולים לקבל. וכפי ערך גדלות הכלים, כן ערך גדלות השפע. אם כן, כל השינוים הוא רק בהכלים ולא בהאורות. וזהו שמשמיענו הכתוב ש"כלים מכלים שונים, ויין מלכות כיד המלך". היינו כמו שהיתה במחשבת הבריאה, היינו להטיב לנבראיו, כפי יכולתו ית'.

אגרות בעל הסולם

אגרת י

שנת תרפ"ה (1925)

עליהם, ולא היה מצוייר להם כלל בחינת גלות ושעבוד.

ומפורש שעבודם "בחומר ובלבנים" "חומר", ה"ס עון החמור שדנין בזה על "המחשבה" ובלבני"ם, ה"ס "התשובה" שזכו לרחמים עליונים, והשיגו לשעתם אור עליון, מאמונת האבות הקדושים, ונתלבנו מעונותיהם, אלא שלא היה לתמידות, והיו מתגלגלים ובאים מחמת זה בכל עבודה בשדה, דהיינו, המשך עבודה קשה הנוגעת בכל שאר המצוות. כמו שאמרו ז"ל: "בינונים זה וזה שופטין", ולכן נקראת קליפה זו "פרעה", אותיות "פ"ה ר"ע", פי', דבחי' מלכות שבמוחין נקרא פה, שסודו הוא בחי' הכרעה והסכמה שלא יחל דברו וכל היוצא מפיו יעשה. ובגלות מצרים היתה שליטה ל"פה רע" הנ"ל והיו חוזרים לסורם. ולכן אף על גב שזכו לאיזו הארה עליונה מט"ר, אבל היא לא יכולה להיות נבלעת בגוף, מפני ש"פה רע", שהוא לעומת "פה דקדושה", דהיינו העורף היה מפסיק השפע היורד מן הראש. ויונק ומוצץ כל השפע שהתחיל לרדת בשביל ישראל. וזה סוד "שלא היה שום עבד יכול לברוח ממצרים". כי פרעה עשה כשוף גדול על פתחי מצרים. כמו שאמרו חז"ל.

ובזה מובן הפ' "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה", פירוש, שהשי"ת הודיע על ידי משה עבדו, ששום יד חזקה, וכוחות שבעולם, לא יועילו על קליפה רעה זו, מפני שאינה נכנעת אלא מפני השי"ת בכבודו ובעצמו. שז"ס "אני ולא שליח", וז"ס "ושלחתי את ידי והכתי במצרים וכו' ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים" וכו'.

ר' עש"ק שמות פ"ה ורשה. לכבוד בני הישיבה דעטור רבנים ה' עליהם יה"ו

...אצטער מאד על אברים המדולדלים שסיבות החיצוניות גברו עליהם מלהסתפח עמכם, יתן ה' שיחזקו ויוכלו להתחבר עמנו ויהי ה' עמהם.

ואני מבין שאינכם עוסקים כ"כ ביחודין דמוחא וליבא כחפצי, עכ"ז עשו כפי כחכם ותשועת ה' כהרף עין, והעיקר העומד היום לפניכם, הוא אחדות החברים והתאמצו בזה יותר ויותר כי יש בה לשלם בעד כל החסרונות.

איתא [ומבא]: "תלמיד שגלה, מגלין רבו עמו". פירוש, שהיה קשה לחז"ל, איך אפשרי הדבר שישלטו קטרוגים בתורה ועבודה של התלמיד, עד כדי גירושו מלהסתפח בנחלת ה', וזאת אחר שהוא דבוק ברב אמיתי? וע"ז תירצו, כי בעת ירידת התלמיד, ידמה לו כמו שהרב גם הוא ירד ח"ו, עמו, וכיון שכן הרי באמת כן, כלומר, שלא יוכל להנות מרבו, אלא כפום [רפי] מה משער בלבו, וא"כ אין לו אלא רב שפול וירוד. בו במדה שמדד אותו ועל כן גולין את רבו עמו. וד"ל.

תחילת גלות מצרים והשעבוד מתחיל מהכתוב: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", פירוש, שנתגלה שליטה חדשה במוחם של כל אחד ואחד, שליטה חדשה מקרוב, כי נפלו ממדרגתם הקדומה, וכנ"ל "שתלמיד שגלה מגלין רבו עמו", וממילא לא ידעו את יוסף, כלומר, שלא השיגו אותו אלא כפי מה ששיערו בלבם. ולכן ציירו בלבם תמונת יוסף כמוהם עצמם, ומכיון שכן "לא ידעו את יוסף" והתחיל השעבוד, שאם לא כן, ודאי היה הצדיק מגין

לאביהם שבשמים, ואם "משליכהו ארצה", פירוש, שבני ישראל לוקחים את מטהו, לשמש עמו כרצונם (ארצה כמו לרצון). "ויהי לנחש", שנראה להם חטאם, כמו בעלי חי, שמעיקרו טרם קרבו למטהו, היה חטאם בבחי' דומם, ואחר שקרבו את עצמם למטהו, נעשה לנחש ממש, עד "וינס משה מפניו" (פירוש, לפום מאי [צפי מה] ששיערו ישראל בעצמם ע"ד לא ידע את יוסף כנ"ל).

ואח"כ כשבא משה להצילם מנשיכת הנחש היה אוהו את הנחש בזנבו ולא בראשו. כי גואל שקר כשבא להציל לישראל, אוהו את הנחש בראשו, לפצץ את רישא דחויא [לפוצץ את ראש הנחש], שכן אורח כל תופשי הנחשים. אבל גואל אמיתי אוהו אותו דוקא בזנבו, (ע"פ הסוד דהאי חויא כפוף לרישא, ומחי בזנבו [שהנחש הזה מכופף ראשו, ומכה בזנבו] שכבר פרשתי לכם) "ויהי למטה בכפוי", שאז פועל באמת בקרב לבם, להטותם לכף זכות, ואחר שמקבלים בני ישראל את האות הזה, נותן לו השי"ת רשות ויפוי כח, להראותם אות השני.

וכבר פרשתי לכם דבר חז"ל, "יקריב אותו וכו', לרצונו הא כיצד? כופין אותו עד שיאמר רוצה אני". כי לזוהמא דחויא [לזוהמת הנחש], שדנין על המחשבה, יתוקן בקרבן עולה המכפר על המחשבה.

אבל גם הקרבת הקרבן, צריכה להיות באהבה ויראה, ומי שצריך לקרבן אפשר לו להתאמץ, על בחינת יראה אבל לא באהבה כידוע. ואם כן גם הקרבן נפסל מחוסר אהבה וע"ז מתרצים חז"ל: "כופין אותו" - את השי"ת ועל דרך "נצחוני בני", כי העובד מיראה נקרא זווגו ע"ד הכפיה. והבן. "עד שיאמר" השי"ת, ויגלה לו רצונו ויאמר לו "רוצה אני" בעבודה זו, ואיגלאי מילתא [ומתגלה הענין] למפרע, שאין שום כפיה, אלא זווג ממש באהבה ורעות.

ו"ס, "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה", שבפתיחת הפה מתגלה חכמה עילאה, כי בה בשעה, שנפרדת קלי' פה

ועתה בא נבוא לפרש לכם בעזהשי"ת בשורת הגאולה ושליחות משה. כתוב: "ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי, וכו' כי יאמרו לא נראה אליך ה'". פירוש, דכיון שפה דקדושה היה בגלות, בסוד "כי כבד פה וכבד לשון אנכי". לכן היה משה רעיא מהימנא [הרועה הנאמן], טוען לפני השי"ת "והן לא יאמינו לי", כי אם אפילו אקשר את ישראל עמי ואוריד להם איזה השפעה, הלא קלי' פרעה מוצצת וחומסת אותה מעמהם. ואע"ג שדביקים עמי, עם כל זה לא ישמעו בקולי. פירוש, שבעוד שיש להם שליטה לקליפת פרעה, ופה ודבור בגלות, מכל מקום אם היו מאמינים ברעיא מהימנא [ברועה הנאמן] כראוי, היו יכולים בני ישראל לשמוע בקולו של משה, שהוא למעלה מפה ודבור, ואם היו מתחזקים בזה, ודאי היו נצולים מקליפת פרעה.

ועל זה התלונן משה רעיא מהימנא [הרועה הנאמן] לפני השי"ת "כי יאמרו לא נראה אליך ה'", פירוש על דרך הנ"ל: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", שבעת ירידתם "לחומר", יכפרו גם בגדלות משה רעיא מהימנא [הרועה הנאמן] וא"כ איך אפשר שמשה יגאל אותם מתחת קליפה רעה וחזקה כזו? לכן מסר השי"ת ג' אותות, שיראה משה לפני בני ישראל, ולימד אותו לסדר אותות אלו לפניהם בזה אחר זה, והבטיח לו השי"ת שיעזור לו מן השמים, שיהיה סיפק בידו להראותם, ואחר שיקבלו בני ישראל ממנו את האותות האלו, יבואו לשמוע בקולו של משה, ואז יוכל לגאול אותם מגלות המר הזה.

ועתה אבאר סוד שלושת האותות. אות א' התהפכות המטה לנחש ונחש למטה. אות ב' שבהוצאת ידו ולא מחיקו נמצא מצורעת כשלג ובהוצאת ידו מחיקו הנה שבה כבשרו. אות ג' שבשפיכת מימי היאור ליבשה יהיה לדם.

ואפרש עכשיו איך הראה אותם לישראל: בידו של הגואל היה מטה שה"ס ר"מ, שיש "מטה" בידו "להטות" לבן של ישראל

ובזה תבין הפירוש, "ויבא ידו בחיקו", שה"ס קבלת החוק "ויוציאה", שבא להמשיך התפשטות הדעת, ואינו מתחזק להיות דבוק גם בשורש, שה"ס "החיק" ואו "והנה ידו מצרעת כשלג". ומתרגמינן ביונתן בן עוזיאל "והא ידיה סגירתא" שנסגרו מבואות השפע, ואין תיקון זולת להתחזק פעם ב', "וישוב ידו אל חיקו", בקבלת החוק, ואו, "ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו", פירוש, שהחוק מתלווה ומתחבר אל הוצאת יד, וחוק ומשפט מחוברים. ואז שב מהלך החיים והשפע למקומו.

וז"ש "והי' אם לא יאמינו וכו' לקול האות הראשון" ויוציא ידו ולא מחיקו. "והאמינו לקול האות האחרון". כי יראה שבהוצאת יד מחיקו הרי שב לאיתנו. ואות הג' הענין עמוק, כי היאור הוא אלוה של מצרים, ופרעה אלוה של היאור, שאמר: "לי יאורי ואני עשיתיני", שכבר אמרנו, שפרעה חמס אליו כל השפע שיורד מעל הראש, בשביל ישראל.

אמנם תמצית של השפע שחומס, נתן לישראל. ותמצית זו הניתן על ידי פרעה, נקרא נילוס, והוא משקה לכל הדרים במצרים, ונקרא לחם עצלות, שא"צ יגיעה אחריה, ולכן היה פחד שלא יפגמו ב"י אחר גאולת מצרים בלחם אבירים, כמו שקרה במדבר, באמרם "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינם", וזהו התיקון, "והי' המים וכו' לדם ביבשת", כי הכל יראו שנפסלו ממשקה ישראל, שאח"כ הגיע להם מזה דם פסח ודם מילה. וז"ס "צופיה הליכות ביתה", פי' שמימי היאור נהפכו לדם ביבשה, ואז "ולחם עצלות לא תאכל", והוא ענין עמוק והאריך במקום אחר.

יהודה ליב

רע" מקדושה, יוצא **פה דקדושה** לאור עולם, שז"ס, פתיחת הפה להרוחה, ואין עוד פגע רע ליחל דברו. כי "יודע תעלומות מעיד עליו שלא ישוב לכסלו עוד", ומיד זוכה לחכמה עילאה [לחכמה עליונה], כי גילוי חוק ומשפט באים תמיד ביחד, וז"ס "פיה פתחה בחכמה".

וכיון שהגיע לגילוי חכמה, שלא זכה בה, אלא ע"י יגיעתו הקודמת בזווגים שלו, ע"ד **הכפיה**, נמצא, שלולא לשון דנוקבא, שבה סגולת היגיעה, לא היה זוכה לכלום. ממילא, איגלאי מילתא [מתגלה הענין] למפרע, שאפילו זוגין דכפיה הי' ממש זוגין דאהבה וחיבה ודו"ק. וז"ס "ותורת חסד על לשונה", "על לשונה" דוקא ולא בלשון אחר.

ונשוב לענינינו שאות הא', שאחיות משה בזנבו נהפך למטה בכפו, ה"ס "תשובה מיראה" על דרך "פיה פתחה בחכמה", שמעת הזאת שנקבעת למטה, והקליפה משולחת ואינה חוזרת, מתחיל שורש גילוי חכמה עילאה [חכמה עליונה].

וסוד אות הב', ה"ס ושורש, לתשובה מאהבה. שבהיותו מביא ובא ידו בחיקו, בהמנותא עילאה [באמונה עליונה], מתגלה התורת חסד על לשונה, ולא זולתה.

ודו"ק בדברים כי באמת צריך להוציא ידו מחיקו, כי חיק, ה"ס, "אנכי ולא יהיה לך". והוצאת יד, ה"ס "התפשטות הדעת", ואם בשעה שמוציא יד להתפשטות טעמי תורה ורוי תורה, זוכר היטב את שורשו שלא לשנות את טעמו, ויודע בטוב שמוציא ידו מחיקו. נמצא שחוק ומשפט קשורים זה בזה כב' ריעין דלא מתפרשין [כשני רעים שלא נפרדים], אז הולך השפע בדרכיו כדבעי [כראוי].

אגרת יג

שנת תרפ"ה (1925)

כבוד היקר לי ... נ"י לנצחיות.
קבלתי דבריך בלב מלא געגועים, כי

ב"ה יום ועשיק בא י' לחדש שבט תרפ"ה
וורשה יע"א

לכם קומה של קדושה חשובה מאד לפי שעה מאור החיים. וכבר הארכת בזה בכל מכתבי לחברים.

גם בקשתי שכל אחד ואחד, יראה מכתבו לרעהו, וכן תעשה גם אתה, ובחנוני נא מהיום, להבין ולשמוע אותי, על כל פנים במה שבידכם לעשות, כי אז "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב".

ול... תאמר שיעשה חשבון בעצמו. ומה היה חסר לו, אם היה בא עמי בחליפת דברים, ולמה יסתיר עצמו ממני, ואבקשו מאד שיתאמץ לראות מעלות החברים, ולא חסרונם כלל ח"ו, ויתקשר באהבה אמיתית יחד, עד - "ועל כל פשעים תכסה אהבה". ויתבונן להשכיל בכל המכתבים שאני שולח לחברים "ולחם עצלות לא יאכל עוד". איה המה הר' ... והר' ... לא שמעתי מהם שמץ דבר עד היום. ואמור להם, שעל כל פנים יחזיקו בשמלות רעים, ויתבוננו כל צרכם במכתבים שלהם, ולא ישכחו, כי השאלה הראשונה היא: "ציפית לישועה". ואם המה מצפים לישועה, היתכן שיאמרו, עבודה כזאת יסתגלו להם חפץ ה'. ואם הייתי צריך להציל את החיים של אחד מהם, מבני החברים, ודאי הייתי עמל ויגע יותר מכם. ומכל שכן חיי המלך כביכול. לפיכך הרבו מוהר ומתן למלכו של עולם, ואז תזכו בבת המלך ותשועת ה' כהרף עין.

יהודה

תסתיר עצמך ממני, עכ"פ יש לך לדבר עמי מפי הכתב.

ומה שכתבת שתודיעני גלות מצרים אתמהא, "זיל קרי בי רב הוא". "ויוזקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה", אז "וידע אלקים" עש"ה. ואם לא יהיה ידיעת השי"ת בגלות, אי אפשר לגאולה, וידיעת הגלות עצמו היא סבת הגאולה, ואיך תאמר להודיעני בשעת הגאולה?

והאמת יורה דרכו, שהמצטער מודיע צערו, ואי אפשר לו להסתיר ולהתאפק. אמנם כן ארגיש את כולכם יחד, אשר התחלף לכם היום למחר, ובמקום עכשיו תאמרו אח"כ. ואין לזה תרופה. זולת להתאמץ להבין הטעות והמעוות הזה, שהנושע מה', אינו נושע זולת בנצרך לישועה היום, ומי שיכול להמתין למחר ישיג שכלו לאחר שנותיו ח"ו.

וזה התהווה לכם מסבת התרשלות בבקשתי להתאמץ באהבת חברים, שהסברתי לכם בכל השבעים לשון, **שדי בסגולה זו להשלים כל מחסורכם**. ואם לא תוכלו לעלות השמימה, הלא נתתי לפניכם מהלכים בארץ. ולמה לא הוספתם בעבודה זו כלל?

ומלבד מהסגולה הגדולה הטמונה בזה, שאין לי לפרשו. היה לכם לדעת שהרבה ניצוצי קדושה ישנם בכל אחד מהחבורה, ובאספכם כל הניצוצי קדושה למקום אחד, בשבת אחים, באהבה וידידות, ודאי יהיה

אגרת יד

שנת תרפ"ה (1925)

שמרויחין ביומין דחול. שז"ס "אלף יומין דחול".

ובזה יובן הפסוק, "בא אל פרעה", וה"ס השכינה הקדושה בהתגלות, מלשון "ופרע את ראש האשה". כמ"ש בזהר. והענין שבמדה שבני ישראל חשבו שמצרים מעבידים אותם ומטרידים אותם מעבדות ה', באותה מדה היו באמת בגלות מצרים, וכל הטרחא של הגואל, לא היתה אלא

ב"ה י' שבט תרפ"ה ורשה יע"א
לכבוד ... נ"י

... ועיין היטב באלף יומין דחול! כי הם שבילי דנהר דעה, והיינו דקאמר שמואל: "נהירין לי שבילי דשמיא [ברורים לי שבילי השמים]". בבחינת שבת, "כשבילי דנהרדעה", בחינת יומין דחול [ימי החול]. כלומר, "מי שלא טרח בערב שבת, מהיכן יאכל בשבת". ואם כן כל האורות דשבת נערכין באורות

החסרון הזה, שאין לו קיום, וקצר ימים ושבע רוגז. ולעת תיקון נגלה לעין, שמזו **המשכלה** נעשית **ההשכל**, ומזו **העקרה** נגלה בחי' "וידוע אותי".

וזה שהורה לנו הנביא: "אל יתהלל החכם בחכמתו והגבור בהגבורתו", כי כל בחינת הישות ומהות שאדם מרגיש בעצמו, אין בזה שום רוח, לא לעליונים, ולא לתחתונים, כי בכל בחינות מהות ואורות אין בו שום חדוש, שזה סוד, "ויוצר אור", פירוש, באור אין חדוש, אלא **היצירה** כלומר, בשעה שיש להשפיע מהלכים על גב אותיות ומגלה צורות העליונים.

אבל "ובורא חושך" **שברא**, הוא ענין הוצאת "יש מאין", כמ"ש הרמב"ן ז"ל. ואין כאן **חדוש** אלא **חשך**. כמו דיו לספר תורה. אשר בהתאמצות העובד הוי' לעשת נחת רוח ליוצרו, ולהשלים חפץ הוי', או מתגרה "המשכלה ועקרה". ובסוד קבלת עול מלכות שמים בשלמות, שזה סוד "זאת" - זוכה ורואה הצורות האמיתיות שיוצר אור, בקושיות וטרדות, ואז זוכה להתהלל בהשכל וידוע שזהו רווח אמיתי, הלל ונרצה במחשבה תחילה.

ובזה יובן הפסוק: "ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם וכו'. ויגרש אתם מאת פני פרעה" - אשר כל התגברות פרעה מלך מצרים, לא היה אלא "בטף" **כי לא ידע את יוסף שכלכלם בלחם לפי הטף**. וסוד הטף, הוא סוד, שפע המצומצמת בשעת קטנות. בסוד מה שאמרו ז"ל: "טף למה באין כדי ליתן שכר למביאיהם". ולכן הראה כחו על הטף, ואמר: "ראו כי רעה נגד פניכם. לא כן לכו נא הגברים". כי על ניצוצי הגבורות בעבודת ה', יש לו להודות שעל ידי הקדוש ב"ה באו. אבל על ניצוצי הרעה שנגד פניכם, זה אי אפשר לומר, שמצד השי"ת הוא. ודו"ק בזה. ולכן אמר: "כי אותה אתם מבקשים". כלומר, כל מגמתכם הוא להגביר ניצוצי הגבורה, ולהגביר ניצוצי הרעה. ואיך תוכלו ליהד ניצוצין הרעות להשי"ת. ובוה נגרשו מבחינת הפנים של פרעה ודו"ק כאן.

לגלות להם שאין כאן כח אחר מעורב, ו"אני ולא שליח", כי אין שום כח זולתו. שזה היה באמת אור הגאולה, כמו שמבואר בהגדה של פסח.

וזה שנתן הקדוש ב"ה למשה בדבור: "בא אל פרעה", כלומר, תייחד האמת, שכל הביאה למלך מצרים, אינו אלא **לסוד פרעה**, לגלות השכינה הקדושה, וזה שאמר: "כי אני הכבדתי את לבו וכו' למען שתי אתתי אלה בקרבו". כי **ברוחניות** אין אותיות, כמו שהארכתי מכבר בזה. וכל הפריה ורבייה שברוחניות שורה על האותיות הנשאבים מהחומריות דעולם הזה, בסוד "ובורא חשך", שאין כאן שום הוספה וחדוש אלא בריאת החשך, שהוא מרכבה מותאמת לגלות האור כי טוב. ונמצא שהשם ית' בכבודו ובעצמו הכביד את לבו, ולמה זה? כי לאותיות אני צריך.

וזה ענין, "למען שתי אותותי וכו', ולמען תספר וכו'. וידעתם כי אני הוי'". פירוש, שאחר שתקבלו האותיות, כלומר, שתבינו, שאנכי נתתי והטרחתי בעדכם, בסוד **אל תסורו מאחריי** וכו', כי תקיימו היטב את האחוריים לי לשמי. ואז תעשה השפע את שלה, ותמלא את האותיות, ויהפכו המדות להיות ספירות, כי טרם המילוי נקראים מדות, ובמלאם לטובה נקראים ספירות, "ספיריית", שמאירים לעולם. **מסוף העולם עד סופו**. שזה סוד "ולמען תספר", וכל זה אני צריך בשביל הסוף דבר. דהיינו, "וידעתם כי אני הוי'", "ולא שליח". שז"ס שער הנון, שאין לו דרך להתגלות זולת בהקדם מ"ט פנים טהור וטמא, בזה לעומת זה, שבהם "צדיק מ"ט לפני רשע".

וזה ענין הכתוב: "אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בהגבורתו וכו', כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי". פירוש, על דרך שכתוב: "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וכו'", והבן, אשר "משכלה ועקרה", הוא ענין אחד, אלא **שעקרה** נקראת בחינת החסרון והאות עצמה. ו**משכלה** נקראת בחינת המלוי, שנותן הסטרא אחרא, למלאות

שבמצרים נקרא **סיון**, כמו **שנאן**, כלומר, שנאה שלנו כנ"ל, על דרך "אותה אתם מבקשים", וכל ההתאמצות שלהם רק למחוק האותיות, מפני ששנאו אותם. ודו"ק. ובאור הגאולה, כשזכו לאלפי שנאן, נעשה החדוש (החודש) הזה, לראש וראשון, ובמקום **סיון**, נצטרפו האותיות **לניסן**. כלומר, נסים שעמנו. וזה שפירש רש"י על הכתוב הזה: "החודש הזה, מלמד שהראה הקדוש ב"ה למשה לבנה בחדושה". והדברים עתיקין.

יהודה ליב

ובזה יובן מכת הארבה, שנאמר: "וכסה את עין הארץ וכו', ואכל את יתר הפלטה" פירוש, כיון שראה השי"ת שכל אחיזתו של מלך מצרים (עד שגירש אותם וכו'). היה במה שבירר הגברים, ודחה את הטף (על דרך אותה אתם מבקשים כנ"ל) לכן המכה חמסה מהם גם בחינת הגברים. ואבדו גם כל ניצוצי הגבורה.

ובזה תבין הפסוק של הגאולה: "החדש הזה לכם ראש חדשים". פירוש, במצרים היה נקרא החדש **סיון** ע"ד שאמרו ז"ל בהר סיני, שמשם ירדה שנאה, כמו כללות עבודה קשה

אגרת נד

שנת תרפ"ח (1928)

ודאי לא היה השי"ת הבט אותי, והבן זה. וז"ש "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" וכו'. פי', "בקשו את ה' בהמצאו", דהיינו, במקום שנמצא, ולא תכשלו בהס"א, המטה תמיד את האדם לבקשהו ית', במקום שלא נמצא. ונמצא מפורת גייעתו של אדם לריק ולבטלה, וע"כ מזהיר הנביא "דרשו ה' בהמצאו". דהיינו, במקום **תורה**, ולא במקום שאין שם תורה, כי לא נמצא כלל וכלל שמה.

ואומר עוד "קראוהו בהיותו קרוב" פי', בו בשעה שהשי"ת מאיר פניו עליכם, היא העת לקרוא אותו, כלומר, להגות ולעיין ברזי ובטעמי תורה שהיא הקריאה. כנ"ל, אולי יתעשת ה' ויפתח לבו של אדם לזכות בברכת התורה. והבן זה מאד ומאד. כי ז"ס "קב"ה אורייתא וישראל חד הוא", ובזה תוכל להתבונן גם בענין הצורך שהיה לו להשי"ת תיכף במעמד הנבואה הראשונה למשה רבנו ע"ה, להבטיחהו נאמנה באות הוזה של קבלת התורה כנ"ל דו"ק ותשכח (התבונן היטב ותמצא).

וזה שיעור הכתוב: "מי יעלה בהר ה', ומי יקום במקום קודשו. נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי, ולא נשבע למרמה" וכו'.

ב"ה יום א' שמות תפר"ח
לדינן מה"ר ... נ"י

היום קבלתי מכתבך, עם כל הני הרפתקאי דעדין עלוך [כל ההרפתקאות האלו שקרו לך], ומה שכתבת מליל ד' ויחי: "אשר אם היה האור מקיף לכל גופך אז כבר היית מוצל מכל מלחמותיך". עכ"ל.

הנה לפי זה נראה, שעדיין לא נבלע באבריך, את אשר אמרתי לך בטרם נסיעתך. "כי אין ישועה אחרת זולת השגת התורה, ואשר כל מרכבת הס"א, אינו אלא להשטות האדם בענינים אחרים, בכדי למנוע הימנו האמת הוזה", שה"ע **גלות מצרים בחומר** ו**בלבנים** וכו', והתפארות מלכם: "**לי יאורי ואני עשיתיני**".

וראה מש"כ בפרשה זו: "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", פי', שהשי"ת ברצונו לאמת לו את המעמד הקדוש שזכה אז, (כמו שמפורש בכתובים) האמית לו "באות הוזה", ששוב יזכה בלי ספק "לקבלת התורה באותו המקום" עש"ה. והבן זה היטב, שאפי' למשה שהי' פני השי"ת מתגלה אליו בתכלית הבהירות, עד כי ירא מהביט אל האלקים מ"מ היה צריך להבטחת התורה, דאי לאו הכי [שאם לא כך],

השי"ת. "ולא נשבע למרמה". אלא הגביה העיינין כנ"ל; ודו"ק היטב בכל האמור פה כי היא העצה הישרה האמיתית שלא להלכד בעצת הס"א ההולכת ומשטת תמיד לדרוש ה' במקום שלא נמצא. כנ"ל. וע"כ צריך בכל יום להזכיר את עצמו בזה. וד"ל.

ומה אעשה לך אם לא תחשיב את דברי כראוי. ועל כן אתה מפזר כוחות בחנם, והלואי תשמע אותי מעכשיו, כי דברי תמיד בלא תוסף ולא תגרע, וע"כ עדיין עומדים ומחכים אחר לב שומע ומי יתן!

והנה דברי אלו נאמרים בעתם כי עבודה המדויקת הנזכרת, מסוגלת ביותר בימים אלו שנקראים בספרים תקון "שובבי"ם ת"ת".

ואגלה לך ענין זה, כי בספרים נמצא אך רמזים בלתי מובנים כלל ועיקר להתמוך, אמנם סימנו "שובבי"ם ת"ת", "ת"ת ר"ת תלמוד תורה, ואין תקון אחר זולת "ת"ת". ו"מאן דלא ידע ציוויה דמארי" וכו'.

והענין ע"ד הנ"ל, כי אור העליון המתקרב אל האדם להטותו לתחיה נק' **נפש**, ע"ש קבלת בחי' נפישא באברים כל חד לשיעורו בעתו, אבל אין לו זכות קיום כלל בלי רוח, דהיינו השגת התורה כנ"ל. וע"כ נקרא אדם זה "שובב", כמו נער קטן הנותן שתי ידיו בשק מלא דינרין, ומפזז ומכרכר, ואינו יודע מה לעשות בדינרין הללו, כי אינו יודע בצורתא דזווי [בצורת הזוחים], ובטוב מקח וממכר. ונמצא מי שנותן מתנה שק דינרין לנער קטן, אינו עושה לו בזה טובה, אלא אדרבה הוא משובב ומשגע אותו ביותר, וזה שיעור הכתוב "נפשי ישובב", וכו'. כלומר, באם השי"ת אינו נותן הרוח, אלא **נפש** לבד, נמצא שהוא משובב ומשגע אותו, אבל "מתוך שלא לשמה בא לשמה", כנודע, והיינו, דקמסיים "למען שמו" פירוש, שמתוך זה יזכה לשמה. והבן.

וזה שאמר "שובו בנים שובבים" וכו', היינו, אותם שעוד לא זכו לרות. שה"ע השגת התורה כנ"ל, וכמו שדברתי אתך טרם

איתא [מובא] אשר בטרם יציאת האדם ממעי אמו משביעין אותו: "אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע" והענין צריך פירוש: כי כבר אמרו ז"ל: "ואל תהי רשע בפני עצמך", ומכל שכן כל העולם עדין שצדיק הוא, יחזיק את עצמו לרשע, אתמהא, ועוד צריך להבין הלשון "היה בעיניך כרשע", שמשמע, אבל בלבו יוכל לידע האמת שהוא צדיק, והענין שיש ב' עבודות: א' בלבא, ב' במוחא. כלומר, להפך הכלי קבלה שבשניהם ע"מ להשפיע כנודע.

והנה בעת וברגע שאדם מטהר הכלי קבלה דבחי' ליבא, תיכף ראוי לאורו ית', ההולך ושופע תמיד ואינו נפסק, ואור זה נקרא נפש, ע"ש גילוי הנפישא בכל האברים. וז"ש הכתוב: "מי יעלה בהר ה' ומי יקום וכו'", פ"י שיהיה לו קומה לנצחיות, ולא יחזור ויפול. והיינו דוקא "אשר לא נשא לשוא נפשי", כלומר, אחר שפנה אליו השי"ת, וקרבהו מעט, צריך מאד להתחזק, ולקחת את האור הזה, לעיון התורה, למצוא רויה ולהרבות הכרתו בהשי"ת, אשר ה"ס הגבהת עיינין דשכינתא קדישא, עד"ש "כלה שעייניה יפות אין כל גופה צריך בדיקה", ואם האדם אינו שם לבו להגביה העיינין. נמצא שנושא אור הנפש לשוא בלא תועלת. ועוד גרוע מזה, "נשבע למרמה".

כי בעת הלידה השביעו אותו "ואפילו כל העולם כולו אומרים לו צדיק אתה", פ"י, אפילו יזכה לאור הנפש אשר כל אברים וגידין דעולם קטן שלו, מרגישין שצדיק גמור הוא, ומוטל בגן עדן, מ"מ לא יתן שום אמון בזה, בטרם שמגביה עיינין דקדושה. וז"ס "מי יעלה" "ומי יקום", היינו דוקא "נקי כפים", כלומר, שזכה לנקות ב' בחינות קבלה שלו, דמוחא, ודליבא "ובר לבב" היינו שזכה להשיג טעמי תורה וכל סודותיה כמ"ש "וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלקים וכו' אין עוד", "אשר לא נשא לשוא נפשי". כלומר, שהבין איך לעבוד ולשמש באור הנפש שהאיר לו

מעשיית העגל ושבירת הלוחות. והנה בספרים מרומז תקון שובבי"ם על ענין הוצאת שו"ל הנקרא קרי כל, אמנם הוא ענין אחד: ע"ד שפירשתי, שמי שלא טיהר את הכלי קבלה דבחי' לבא, בהכרח שגם כלי קבלה דמוחא מטונפים הם, ואמונתו פגומה, כי לא יכול להאמין מה שאין עיניו רואות וכו'.

עד"ז ממש, מי שכלי קבלה דלבא מטונפים, בהכרח שמהרהר איזה פעם ביום, יבוא לידי קרי בלילה.

גם יחד עם זה ממש, בהכרח שיבוא לו מחשבה של מינות ח"ו הנק' "חמת קרי" כי כלי קבלה דלבא, וכלי קבלה דמוחא עולים ממש בקנה אחד, שאז "צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו", ונמצא כל אורות שקבל נופלים ברשת הס"א ודו"ק בזה: כי קצרתי, וכ"ז נמשך ר"ל עד שזוכים להמשיך רווח עם הנפש היינו קבלת התורה.

לא אוכל להמשיך בזה עוד וכבר בא העת שתקח דברי אל לבך אולי יתעשת ה' לנו ויערה עלינו רווח ממרום עד אשר חפץ ה' בידך נצליח...

יהודה ליב

נסיעתך, שהוא ענין קליפת פרעה מלך מצרים, שהיתה קליפה קשה כזו, ששום עבד לא היה יכול לברוח ממצרים מפני האורות שהי' ברשותם ליתן לכל אלה שנפלו ברשותם, עד שלא היה יכול לפרוש מהם. בסו"ה. "לי יאורי ואני עשיתני", כמו שפרשתי לך בעודך פה. ... אשר ע"כ בפרשת שמות, מתחיל השעבוד מגלות מצרים ומסתיים לא לפני פרשת יתרו בקבלת התורה. בסו"ה "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" כמו שפירשתי לעיל.

ולפיכך מסוגל מאד לכל אדם הרוצה להשלים את החפץ הנדרש הימנו, שבאלו הסדרות "שובבי"ם תרומה תצוה" יפשפש במעשיו ויתקן דרכיו לקבלת התורה. ... וכל נצוצי אור נפשו שנשבו בקליפת מצרים, יקבץ אותם למקום תורה ובגעגועים ובכסופים גדולים. ובלמוד בשכל החיצוני על דרך "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", כנודע, עד שנזכה שיפתח לבנו בתורתו ובעמקי סודותיו ונזכה לקבלת התורה כמפורש בפרשת יתרו, והמשך הסדרות משפטים תרומה תצוה ה"ע שמורה

אגרת נז

שנת תרצ"ב (1932)

שאינו לו צורך כלל, נמצא גם כן למזיק. והבן זה היטב.

ובשאלת חבר שאתה שואל - אינו לי ברגע זה במה להתנגד "וכל הערום יעשה בדעת" וכו'. וביתר השאלות שאתה רוצה תשובות ממני. אענה לך תשובתי האחת על כולנה. אין מצב יותר מאושר בעולמו של האדם, אלא בשעה שמוצא עצמו **כמיואש מכחותיו עצמו**, כלומר, כי כבר יגע ועשה כל מה שמצוייר בכוחו לעשות ותרופה אין. כי אז ראוי לתפלה שלמה לעזרתו ית'. שהרי יודע בבטחה שעבודתו עצמו לא תביא לו התועלת, וכל עוד שמרגיש איזה כוח

ב"ה ראש לחדשים נשיא לבני יהודה תרצ"א פעיה"ק ירושלים תובכ"א

לכבוד האברך המפורסם החסיד בנש"ק מו"ה ... נ"י.

מכתבך קבלתי, ובמקום שאתה מצטער על מה שאינו חסר, מוטב לדאוג, על מה שחסר. וזה הכלל, כל מה שתלוי ביד השי"ת, הוא מצוי בשפע גדול. ורק על כלי קבלה שאי אפשר שיותפעלו זולת על ידי התחתונים. כי ליגיעתם בקדושה וטהרה. הוא יתברך עומד ומצפה. ועל זה אנו דואגים, איך לזכות לרובי יגיעה. והמוסיף על זה ודואג ללא צורך, נמצא גורע. ומלבד

היוצא מהאמור, שאין שום דבר קטן או גדול, מושג רק בכח התפלה, וכל ענין היגיעה והעבודה שאנו מחוייבים, אינם אלא לגלות את מיעוט כחותינו ושפלותנו, שאין אנו ראויים לכלום מכחנו עצמנו, כי אז אנו מוכשרים לשפוך תפלה שלמה לפני יתברך. ואין לטעון על זה, אם כן, אני מחליט מראש בלבי שאינני ראוי לכלום, וכל הטרחה והיגיעה למה לי? אמנם חוק הוא בטבע, שאין חכם כבעל הנסיון, ובטורם שאדם מנסה בפועל לעשות כל מה שבכוהו, אינו מוכשר בשום אופן לבוא לשפלות האמיתי, בשיעור האמיתי כאמור. ולכן אנו מחוייבים להתיגעויות בקדושה וטהרה, כמ"ש: "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה וכו'". והבן זה, כי עמוק ואמת הוא.

לא גיליתי לך את האמת הזו, אלא כדי שלא תרפה ידיך ואל תתיאש ח"ו מן הרחמים. ואע"פ, שאינך רואה כלום, מפני שאפילו בשעה שנגמרה **הסאה של יגיעה**, הוא הזמן של תפלה. ועד שם האמן בחו"ל: "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין". וכשיגמר הסאה יהיה תפלתך בשלמות, והשי"ת יענה כידו הרחבה, וזה שהורינו ז"ל: "יגעתי ומצאתי תאמין". כי אינו ראוי לתפלה מקודם זה, והשי"ת שומע תפלה.

יהודה ליב

עבודה מצדו עצמו, אין תפלתו שלמה. כי היצר הרע מקדים עצמו, ואומר לו, שמחוייב קודם לעשות מה שבכוהו, ואחר כך יהיה רצוי להשי"ת.

ועל ז"א: "רם ה' ושפל יראה" וכו'. כי אחר שהאדם מתייגע בכל מיני עבודות ומתאכזב הוא בא לשפלות אמיתית. שיודע שהוא השפל שבאנשים, כי אין לו שום דבר המועיל בבנין גופו, ואז תפלתו שלמה, ונענה מידו הרחבה.

ועל זה אומר הכתוב: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה וכו' ותעל שועתם" וכו'. כי כלל ישראל באו בזמן ההוא למצב מיואש ר"ל "מן העבודה". כמו השואב בכלי מנוקב, שהולך ושואב כל היום, ואין לו טפת מים לרוות צמאונו, כן בני ישראל במצרים, כל כמה שבנו היה נבלע הבנין במקומו בקרקע, כמ"ש חז"ל.

כמו כן מי שלא זכה לאהבתו ית', כל מה שפעל בעבודתו בטהרת הנפש ביום האתמול, נמצא כמו נשרף כליל ביום מחר. וכל יום וכל רגע, צריך להתחיל מחדש, כמו שלא פעל כלום מימיו. ואז "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". כי ראו בעליל, שאינם מוכשרים לעולם, שיצמח מה מעבודתם עצמם. ועל כן היתה אנחתם ותפלתם בשלמות כראוי, ועל כן "ותעל שועתם" וכו'. כי השי"ת שומע תפלה, ורק לתפלה שלמה הוא מחכה.

פרי חכם על התורה

זכו אחישנה לא זכו בעיתה

קיצור, פרשת לך לך

ק"ץ רד"ו הם ארבעה מאות, וק"ץ שנים הוא זכות הצדיקים, וכן סוד גאולה העתידה. עולמך תראה בחיך. כי בראות הס"א שהנשמה מתגברת בתקונים, אז היא שופכת כל חמתה עליה, עד שנופלת ברשתה לפעמים, ויש לה רשות לדחוק את הנשמה עד שער המ"ט, אבל הס"א מצפה לדחוק אותה גם בשער הנון, אבל שמה מפלתה לגמרי, כי הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול מתגלה עליה וגואלה.

וחס עליהם הקב"ה וגאלם, כי שם מקום הגאולה לישראל. וזה חלף עבודתם, שדלג עליהם הקץ מחמת קושי השעבוד. וז"ס ימי משיח ועולם הבא, שרשעים נעשים אפר ומונחים תחת רגלי הצדיקים. אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם. אבל זה כשיושלם כל הזמנים של השיתא אלפי שני, שבסוף הכל מצויה אותה השעה של הקץ, שסגולתה לגלות אותו המאור של תוקף היחוד שמתקן הכל ומחזירו לשלימות היחוד.

זכו אחישנה לא זכו בעתה

מקור, פרשת לך לך

ימי משיח ועולם הבא, שרשעים נעשים אפר ומונחים תחת רגלי הצדיקים. בסוד, (דניאל יב ב) "אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם". וז"ע, (חגיגה טו, ילק"ש ירמיה פי"ז רצט) "נוטל חלקו וחלק חברו בג"ע". כי הגם שבאמת, (ש"ב יד יד) "לבלתי ידח ממנו נדח". אבל זה כשיושלם כל הזמנים של השיתא אלפי שני, שבסוף הכל מצויה אותה השעה של הקץ, שסגולתה לגלות אותו המאור של תוקף היחוד שמתקן הכל ומחזירו לשלימות היחוד, אבל בכח הצדיקים ומעשיהם שמיהרו את הקץ, דהיינו, שאותו האור שהיה ראוי לצאת מעצמו בעתה, המשיכו בזמן מוקדם בכח מעשיהם, לכן, כל העולם המתוקן בזמן הזה שייך דוקא לצדיקים בעצמם, ולא עוד, אלא שזוכים בחלק חבריהם שלא זכו במעשיהם, וא"כ אין להם שום עניין להמצא בזמן הזה, כי העולם כבר מתוקן, (תהלים קד לה) ו"יתמו חטאים מן הארץ". וקיימים אז בסוד, האפר ולדראון עולם דוקא, והבן.

"זכו אחישנה לא זכו בעתה" (סנהדרין צח, ירושלמי תענית פ"א ה"א). נראה, כתוב, (ש"ב יד יד) "לבלתי ידח ממנו נדח". וכן, (איוב לה ו') "אם חטאת מה תפעל בו" וכו'. כי כבר ניתן כח יחודו ית' בבריאה הזאת לרגעיה שבו תשתלם מאליה ומעצמה, בסוד (שיר היחוד ליום ו) "מכל חפצך לא שכחת ודבר אחד לא חסרת". וכן "ולא קדמה למלאכתך מלאכה". כי הכל עשה יפה בעתו וערוכה מכל לראש.

אלא מה שהשאיר ית' לעבדיו מקום להתגדר הוא ענין, "זכו אחישנה". וז"ע, ארבע מאות שנה שנאמר לאברהם אבינו בין הבתרים, ויצאו לרד"ו שנים, כי זה גרם עבודתם וחלף משכורתם. וז"ע, כבר נשתקעו במ"ט שערי טומאה והיה הפחד משער הנ' וחס עליהם הקב"ה וגאלם, כי שם מקום הגאולה לישראל, והבן מאד. וזה חלף עבודתם, וז"ס שאמר, שדלג עליהם הקץ מחמת קושי השעבוד ע"ש, והבן. וז"ס, (עי' תוספתא סנהדרין פי"ג מ"א)

הנשמה עד שער המ"ט, אבל הס"א מצפה לדחוק אותה גם בשער הנון, אבל שמה מפלטה לגמרי, בסוד, (תהלים ז טז) "ויפל בשחת יפעל". (פסחים כח.) "מדויל ידיה משתלים". כי הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול מתגלה עליה וגואלה.

ו"ס, ק"ץ רד"ו הם ארבעה מאות, וק"ץ שנים הוא זכות הצדיקים, וכן סוד גאולה העתידה. וז"ע, (ברכות יז.) "עולמך תראה בחיך". כי בראות הס"א שהנשמה מתגברת בתקונים, אז היא שופכת כל חמתה עליה, עד שנופלת ברשתה לפעמים, ויש לה רשות לדחוק את

דבר אמת

קיצור, פרשת חיי שרה

לאותו דבר, הוא נענה תחילה. כשמתפלל כוונתו שיגאלו כלל ישראל, לכן הוא נענה תחילה בפרט. כי השי"ת יודע בו שלא יפסיק מקדושתו מחמת הישועה הפרטית, וכמאז כן עתה, הוא באותו התלהבות להתפלל על נחמת ישראל, כי זה כל האדם.

והו"י ברך את אברהם בכל. וה' בירכו בכל, פירוש: בכללות ישראל, שהצדיק המושך השפעות, אין כוונתו על עצמו כלל, אלא כל כוונתו לישועת כלל ישראל, ולא יחוש לעצמו כלל. כל המבקש רחמים בעד חברו והוא צריך

דבר אמת

מקור, פרשת חיי שרה

רחמים בעד חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה. דהיינו, הצדיק שצריך באמת לאותו דבר ג"כ, אלא מרוב קדושתו אינו מרגיש, וכשמתפלל כוונתו שיגאלו כלל ישראל, לכן הוא נענה תחילה בפרט. כי השי"ת יודע בו שלא יפסיק מקדושתו מחמת הישועה הפרטית, וכמאז כן עתה, הוא באותו התלהבות להתפלל על נחמת ישראל, כי לא ירגיש בחי' עצמו כלל כאילו אינו בעולם, והבן מאד כי זה כל האדם, ודו"ק.

"ואברהם זקן בא בימים והו"י ברך את אברהם בכל וה' בירכו בכל, פירוש בכללות ישראל, דהצדיק המושך השפעות, אין כוונתו על עצמו כלל, כי לא יחסרו לו כלל, אלא כל כוונתו לישועת כלל ישראל, ולא יחוש לעצמו כלל, כאילו אינו כלל בזה העולם, רק השי"ת הוא המשגיח על הצדיק, ומברכו בכללות ישראל, וזה, "וה' ברך את אברהם בכל". ע"כ ע"ש. ונראה שו"ע, (ב"ק צב.) "כל המבקש

לא עת האסף המקנה

קיצור, פרשת ויצא

לעשות נחת רוח ליוצרו, זולת על הכלל כולו. כי היוצא מהכלל לבקש על נפשו בפרט, אינו בונה, אלא אדרבה, גורם חורבן לנפשו, כמ"ש, כל המתגאה. כי לא יצויר לך יוצא מהכלל, בלא לבוש גאות, ואוי לו שגורם חורבן לנפשו. וגם בזמן עבודה כשהאדם מתפלל

וזה שהמשיל הזוהר, לשנים שבאו בספינה, והיה אחד קודם תחתיו, גער בו חברו, למה אתה קודם, ואותו שוטה ענה לו, מה איכפת לך, הלא תחתי אני קודם, כי באמת מקלקל היחיד יופי כל הדמות. וזה סוד תפילה בציבור, שאסור ליחיד לצאת מהכלל, ולבקש על עצמו, אפילו

ויכלול את עצמו בשורש כל ישראל, ואז וישקו כל העדרים, מבאר מים, כי הגבול הקודם, יוסר מעל כל נפשות ישראל, הן למטה הימנו, והן למעלה הימנו. וכלל הקדושה יורחב מאד, כי יתגלה האור, מחוזה ולמטה, כי כן טבע אור הכלל השורה על הפרט, שבטל לגבי מציאת הפרט שלו, ואינו מרגיש את עצמו.

ביחידות, על כורחו יוצא מהכלל ומחריב לנפשו. שלא היה התעוררות, לכל פרט מבני ישראל, לדרוש שום דבר ביחידות, כי לכל פרט לא היה חסר כלום, מחמת שלא הרגישו בעצמם, לאני בפני עצמם, וזה כחם לצאת ממצרים ביד רמה. וצריך כל אדם להאסף בכל כחו, בכלל ישראל, בכל פניות לה' בתפילה ועבודה.

לא עת האסף המקנה

מקור, פרשת ויצא

אבל באותו רגע, שהגיע זמנו לזווג רחל, להוציא שבעים נפש, מיד הרגיש בעצמו בחינת תשות כח, וזה שדבר והתפלל כל זה. (ובאמת ידע) וזה שלא גלל יעקב האבן מעל פי הבאר, טרם גילוי רחל. אבל בגילוי רחל לו, נשלם בחינת זווג עינים. לכן באותו זמן, כלל ישראל נכללו בו. ואם כן נאספו באמת כל העדרים שבאותו זמן. על כן, "ויגל את האבן מעל פי הבאר".

אבל מכאן והלאה, כשנתפשטו שבעים נפש דיעקב, לששים רבוא נשמות, חזר הדבר לקדמותו, שצריך אסיפת כל העדרים לגלול האבן, מעל פי הבאר, ובהחסר כח מחלק אחד, גורם תשישות כח בכל הקומה. וזה סוד, (ברייתא דרבי ישמעאל) פרט שצריך לכלל, וכל דבר שהיה בכלל ויצא מהכלל, לא ללמד על עצמו יצא, אלא על הכלל כולו יצא

כי, (תהלים קג טו) "אנוש וכו' כציון השדה כן יציון", וכל נקודת הציצים, עולה לפרח אחד, כלל דיעקב ושבטים, מטה שלימה. וזה נותן גבול מיוחד לכל נפש ונפש, בבחינת קבלת אור מלעילא בעולם הזה, בסוד העבודה, וזה גדול מזה, וזה לעילא מזה, ואין פרצוף דומה להבירו. ואותם הגבולים בצירום, דומה ממש, לדמות קוי וניצוצי נקודות הפרח, שהגבולים שבכל חלק ונקודה מהפרח מעמידים היופי של הפרח, ובהעבור נקודה וחלק מהפרח גבולו, במעט, או בהרבה, יגרם כיעור לכללות

"לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו" (ויצא כט ז), ידוע שכל דברי הצדיקים דיבורם פונה לעילא, וזה שנאמר לו, ונתגלה על ידי רועי חרן, כי אי אפשר להגלות (לגלול) את האבן, מעל פי בארה של גילוי רחל, עד שנאספו כל העדרים וגללו את האבן, מעל פי הבאר.

ולענ"ד אפשר לומר, ידוע שלפני כל גילוי מוכרח בחינת כיסוי, בסוד, קדרותא דצפרא, ולפיכך כיון שהגיע יעקב לבארה של גילוי רחל ליעקב, לא הרגיש כל כך אהבת רחל, כמו בכל הדרך, אשר עבר במקלו את הירדן אחריה.

ועל כן, שם לבאר העליון פניו, כי הבין, שנסתם הבאר בהאבן, ובחינת יעקב הוא, לעלות את החיצוניות, ועל כן שם לחיצוניות פניו. (וזה סוד, וישב על הבאר, דהיינו בחינת ישיבה.)

ומיד עמד בתפילה, ושם לרועי צאן אדם פניו, (מדוע וכו') "לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו", דהיינו, בסוד (שה"ש א ז) "איכה תרעה" ו"איכה תרביץ", ובא אליו המענה, "לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים", דהיינו, עד שלא הגיע יעקב, לבחינת זווג בחיצוניות, היה כלל ישראל כולו, גם ארבע אמהות, תלוי ונכלל בו לבדו, ולכן היתה עבודתו, עד הנה, ביחידות, שלא בצירוף, שלא היה צריך לשום סיוע מאחרים, והיה חזק בכח העבודה, בלי עייפות לעולם.

מונה מספר, ואין מספר. בסוד כלל ופרט. בסוד הבחירה. וכל אדם תכלית הנרצה מעבודתו, להמשיך עליו, אור יחידה, שתשלם רק באסיפת כל העדרים כנ"ל. וגם בזמן עבודה כשהאדם מתפלל ביחידות כנ"ל על כורחו יוצא מהכלל ומחריב לנפשו, שהוא מחוזה ולמטה, בסוד התגלות והתפרטות הנפשות כנ"ל, ולא עוד, אלא שגם בשורש יחידה הוא ממסיר לכלב, סוד, התפשטות שם ב"ן, לבחינת (ישעיה נו י) "כלבים אלמים לא יוכלו לנבח". שלא תעלה כלל שועתם השמימה, לזווג מ"ה לב"ן, דהיינו ליחד, אלא ח"ו מסירא לכלבא, דהיינו הפירוד חלילה, בסוד הב דבנות גיהנם.

וזה סוד, (בא י כג) "ולכל בני ישראל היה אור במושבתם", דהיינו, מקום מושב על הכסא, שהוא מחוזה ולמטה, מקום שהחסדים מגולים ומתפשטים, (דבנה"י אין הפנימיות מתעלם ואין שם בני מעים) וגם "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" (שם יא ז), דהיינו, שלא היה אפילו התעוררות, לכל פרט מבני ישראל, לדרוש שום דבר ביחידות, בסוד הב הב. כי לכל פרט לא היה חסר כלום, מחמת שלא הרגישו בעצמם, לאני בפני עצמם, וזה כחם לצאת ממצרים ביד רמה, והבן.

וצריך כל אדם להאסף בכל כחו, בכלל ישראל, בכל פניות לה' בתפילה ועבודה. כי העוה וחרפה גדולה, לגלות ערותו בפני וכו'.

וזה סוד, (יתרו כ כג) "לא תעלה במעלות על מזבחי", פירוש, בבחינת פרט, שזה למעלה מזה וכו'. ועוד שהוא בחינת חפץ להתנשאות, על זרע קודש, ועם קדוש לא צריכים אליו, והוא פוסע על ראשי עם קדוש ודורש גדולה עליהם. שזה חרפה, הס מלהזכיר עוד מכאן ולהלאה.

אלא יכלול את עצמו ביחידה, שורש כל ישראל, בסוד (ישעיה מד ו) "אני ראשון ואני אחרון". ואז כחו ממש ככה יעקב, ואז יוכל ביד החזקה, לגלות את האבן מעל פי

הפרח, ואין אפשרות לקחת חלק מפרח בפני עצמו, ולהסתכל בו בפרטות, כי אז לא תאר ולא הדר לו לאותו חלק.

וזה סוד שהמשיל הזוהר, (נשא הסולם אות יט, ויק"ר פ"ד י) לשנים שבאו בספינה, והיה אחד קודח תחתיו, גער בו חברו, למה אתה קודח, ואותו שוטה ענה לו, מה איכפת לך, הלא תחתי אני קודח, כי באמת מקלקל היחיד יופי כל הדמות.

ומזה יובן שבחורבן בית ראשון, לא הצילו החרש והמסגר את בית המקדש מלהחרב, מפני רוב דורם שקלקלו היופי, הגם שבהם לא היה שום פגם, כי אין הנבואה שורה במקום פגום, אפילו מעט מהמעט.

וזה סוד תפילה בציבור, שאסור ליחיד לצאת מהכלל, ולבקש על עצמו, אפילו לעשות נחת רוח ליצרו, זולת על הכלל כולו. כי זה לא יתכן, להרחיב גבולו, ושאר גבולי של ציצי הפרח יארו על מקומם, כי כמו הקוטן יפגום היופי, כן הגודל. כי כל קוי ועיגולי הפרח, צריך שיהיה להם ערך בין גבולם כנ"ל.

וזה סוד, (תהלים כב כא) "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי", כי היוצא מהכלל לבקש על נפשו בפרט, אינו בונה, אלא אדרבה, גורם חורבן לנפשו, בסוד (ויק"ר פ"ז ו) "כל המתגאה" וכו'. כי לא יצוייר לך יוצא מהכלל, בלא לבוש גאות, ואוי לו שגורם חורבן לנפשו. כי הנוטל חלק מהפרח, לא די שמגנה יופי הפרח בכללו, שיש פגם בערך שבהם, אלא גם לאותו חלק, אין תאר והדר כלל, ושום גוון שבעין לא יחשבהו. ועל כן מחריב נפשו, ועוד גורם, שמוסר בחינת יחידה שלו לכלב, דהיינו, סוד ב"ן הוא פירוד הנקודות, וסוד מ"ה הוא חיבורם לפרח אחד, וסוד יחידה היא המקבלת אור מ"ה, ולכל אדם, נמצא יחידה, בסוד התפשטותו בפני עצמו.

וזה שגורם כל גבול, בסוד הרגשת האדם את עצמו, לאני מיוחד, דהיינו, יחידה. ובאמת בשורש נקרא יחידה, מפני ששם כל נשמות ישראל יחידה וכלל אחד. ובסוד

בני ישראל היה אור במושבתם. ואז אפילו בחינת כלב פרטי שלו ישאר אלם, כי יתגלה האור יופי, בסוד, המושב שלו, דהיינו מחזה ולמטה, כי כן טבע אור הכלל השורה על הפרט, שבטל לגבי מציאת הפרט שלו, ואינו מרגיש את עצמו.

הבאר וישקו כל העדרים, מבאר מים, כי הגבול הקודם, יוסר מעל כל נפשות ישראל, הן למטה הימנו, והן למעלה הימנו. ואדרבה, ציורי גבולי פרח, הנותנים פאר ויופי, לא ישתנו כלל, כי בציורם הקודם ישארו, אבל גבול כלל הקדושה יורחב מאד, וגורם לכל

ענין בקש יעקב לגלות את הקץ

קיצור, פרשת ויחי

בוה, ניתן לו הכח לאכול מטוב ומחלב כל ארץ מצרים. ואלמלא רצה לגלות את הקץ לבניו, לא היו בני ישראל משתעבדים כלל, אלא אדרבה, היו כפויים אליהם תמיד, כמו בחיי יעקב אביהם, כי באמת יעקב לא מת, והבן. אבל כיון שבקש לגלות נסתלקה הימנו שכינה, ונעשה שעבוד מחמת שהשליטה לא היתה שלימה אז לישראל.

"בקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. וצריך להבין מדוע אלו י"ז שנים, נחשבו למנין שעבוד של רד"ו, הלא נגאל מכל רע, והיה כל טוב מצרים ברשותו, והיה אוכל ומתענג כמו ישראל בצאתם ממצרים, ואם כן מדוע בכלל שעבוד הם.

אלא הענין הוא, שבאמת נגלה עליו הקב"ה בעצמו בתחילת ביאתו במצרים, כי

ענין בקש יעקב לגלות את הקץ

מקור, פרשת ויחי

יעקב אביהם, כי באמת יעקב לא מת, והבן. אבל כיון שבקש לגלות נסתלקה הימנו שכינה, ונעשה שעבוד מחמת שהשליטה לא היתה שלימה אז לישראל, כי הטובה באה להם בסוד יד עכו"ם באמצע שאינו ראוי לבכורה.

כי רק (תהלים קה כ) "שלח מלך ויתירהו". כי בטלה לחכמתו, שהתחזקה, עליו, (עי' סוטה לו:) שלא היה פרעה בקי בשבעים לשון, בשבעים דרגות של כסאו, חוץ מלשון הקדש, וכשבא יוסף ופתר חלומו, וראה יתרונו בלשון הקדש, התבטל בכל חכמתו אליו. (מקץ מב ו) "ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר", המוציא והמביא. בלעדו "לא ירים איש את ידו ואת רגלו", אבל פרעה התערב בענין, בסוד שאמר לו, "רק הכסא אגדל ממך", כי הגם שחק היה במצרים, שכל שיהיה מופלא בלשון אחד יעלה לדרגא אחת, על הכסא, והבקי

"בקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה" (פסחים נו. זהר ויחי הסולם אות תקיז), ועיין במדרש (בראשית פצ"ח). וצריך להבין מדוע אלו י"ז שנים, נחשבו למנין שעבוד של רד"ו, הלא מבחר שני חייו היו, שנשכחו ממנו כל הצרות, ונגאל מכל רע, כדאיתא בזוהר (ויחי הסולם אות קיא, קטו) ע"ש. והיה כל טוב מצרים ברשותו, והיה אוכל ומתענג כמו ישראל בצאתם ממצרים, ואם כן מדוע בכלל שעבוד הם.

אלא הענין הוא, שבאמת נגלה עליו הקב"ה בעצמו בתחילת ביאתו במצרים, כי בוה, ניתן לו הכח לאכול מטוב ומחלב כל ארץ מצרים, וכמו שכתוב, "המלאך הגואל אותי מכל רע". והבן.

ואלמלא רצה לגלות את הקץ לבניו, לא היו בני ישראל משתעבדים כלל, אלא אדרבה, היו כפויים אליהם תמיד, כמו בחיי

אבל הזמן לא היה עוד מוכשר לזה, כי ברשות וכו' יוסף, היה כל כח הקדושה בתפארתה, שנקרא (דה"א כט יא) "כי כל בשמים וארץ", והוא כל, והיא כלה, "והמתנשא לכל לראש", וסוד (מגילה י:): כלה צנועה מאד בבית חמיה. ובפרט, בסוד החכמה, כמו שכתוב, (משלי יא ב) "ואת צנועים חכמה". וכמ"ש, (ישעיה ד ה) "כי על כל כבוד חפה". ולכן אינה הפיצה בשום אופן לגלות את עצמה, לעיני זרים, בסוד צניעות יתירה שהיו בה, וכיון שבקש וכו', והתחיל מיד השעבוד, ונשכחה הטובה של השבעה עשר שנים, בסוד (וישב לו ב) "ויוסף בן שבע עשרה שניה". ובסוד (שמות א ח) "ויקם מלך חדש וכו' אשר לא ידע את יוסף". והבן וזכור.

בשבעים לשון יהיה למלך, והבקי יותר, גם המלך מוכרח להעביר אליו הממלכה לכל לראש, ואם כן היה יוסף ראוי להיות למלך על כל הארץ, אבל פרעה בקש ממנו לכסות סוד זה, והעלימו משרי מצרים, כמו שכתוב במדרש. וזה שאמר לו, "רק הכסא אגדל ממך". "וירכב אתו במרכבת המשנה", בסוד (ישעיה סא ז) "בארצם משנה יירשו", אבל לא היו שלימות, מחמת שהיה צריך לעזור באפס מה לפרעה, בסוד (תהלים קה כא) "ומשל בכל קנינו". וזה שגרם לו לכסות סוד ידיעת לשון הקודש משרי פרעה, והבן מאד.

וזה ענין, שמחמת גזרת השעבוד, בא הרצון ליעקב לגלות את הקץ, סוד ידיעת לשון הקודש, כדי לרשת גם כסא פרעה,

סוד שובבי"ם ת"ת

קיצור, פרשת שמות

והארת השמות שבתורה ממש ככלל כולו. ומתוך ששובבי"ם ת"ת הם סידור שלם מתחילת השביה והשיעבוד דקליפת פרעה ומצרים, עד תכלית החופש, שהוא לוחות שניות, על כן מסוגלים המה להאיר עם כל מערכות הקדושה והאורות, שכבר הראו פעולתם בדורות שעברו. אלא ודאי להמוכנים לקבל, ועל כן עובדי השי"ת עושים תשובות גדולות כדי לזכות בהם.

גלות מצרים היא שעבוד הקליפה על הקדושה, והגאולה היא השבת היוצר על כנו, כמ"ש, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך.

התורה היא נצחית, וגלות וגאולה נוהגים בכל הדורות ובכל הזמנים. דהיינו, או בכלל ישראל, או בפרטים, כי כל פרט ופרט חשוב קמי הקב"ה כמו כל הכלל כולו. ועל כן לא יגיע למטרתו בטרם חבר עליו כל הדרכים

סוד שובבי"ם ת"ת

מקור, פרשת שמות

וההארת השמות שבתורה ממש ככלל כולו. וסידור הפרשיות שבתורה, יש בהם קדושה רבה, וסגולה גדולה לכל פרט ופרט, להנות מסדר המאורות המאירים בזמני הקריאה.

ומתוך ששובבי"ם ת"ת הם סידור שלם מתחילת השביה והשיעבוד דקליפת פרעה ומצרים, עד תכלית החופש, שהוא לוחות שניות, על כן מסוגלים המה להאיר עם כל

גלות מצרים היא שעבוד הקליפה על הקדושה, והגאולה היא השבת היוצר על כנו, (דברים כח י) "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך".

התורה היא נצחית, וגלות וגאולה נוהגים בכל הדורות ובכל הזמנים. דהיינו, או בכלל ישראל, או בפרטים, כי כל פרט ופרט חשוב קמי הקב"ה כמו כל הכלל כולו. ועל כן לא יגיע למטרתו בטרם חבר עליו כל הדרכים

מערכות הקדושה והאורות, שכבר הראו פעולתם בדורות שעברו. אלא ודאי להמוכנים לקבל, ועל כן מתענים עובדי השי"ת ועושים תשובות גדולות כדי לזכות בהם.

שאלות משה במראה הסנה

קיצור, פרשת שמות

כבד פה. שמשמע שאינו מאמין בסיפוק האותות בלבדם, אלא שעדיין צריכים לדיבורים מוכיחים.

ובאמת קשה, הן השי"ת אומר לו, לך ואספת ושמעו לקלך וכו'. איך אינו מאמין, ונראה כמו שמלמד להשי"ת דרכים איך לקרב לישראל. אולם, באמת אין אתערותא דלעילא, בלי אתערותא דלתתא, וע"כ צריכים לצדיק וגואל לאתערותא דלתתא. ואתערותא דלתתא זו מהצדיק, צריכה להיות בפרטית על כל דבר ודבר בלבד, שאינו נותנים לו בלי תפילה ושאלה.

ואחר שפעל רצון לגאול, היה לו לטרוח אחר הסדרים, ובקש מתחילה על אמונת הנבואה בעצם, וע"ז ניתנו לו אותות של מטה, נחש, מים ודם.

לשאלת משה, מי אנכי. ענה לו, כי אהיה עמך וזה לך האות וכו' תעבדון את האלקים" וכו'. יש להבין מה ענין תשובה זו לשאלתו.

אלא שכל ימיו חשק לקרב ישראל לעבודת אלקים, ועל כן היה מחויב לחשוק להקדמת יציאתם ממצרים, כי זה תלוי בזה, שלא נתנה תורה אלא לאוכלי המן, ולא לטורדם לשבת על סיר בשר, ולאכול לחם במילוי כרסם לשובע.

משה שושבינא דמלכא, דהיינו לקרב ישראל לשמים. אהרן שושבינא דמטרוניתא, שה"ס כללות ישראל, דהיינו, לקרב השי"ת לסיפוק צרכי ישראל.

מתחילה שאל, והן לא יאמינו לי, בנבואת השי"ת ואחר שהורהו את האותות, שאל על

שאלות משה במראה הסנה

מקור, פרשת שמות

"אהרן שושבינא דמטרוניתא", שה"ס כללות ישראל, דהיינו, לקרב השי"ת לסיפוק צרכי ישראל.

מתחילה שאל, "והן לא יאמינו לי", בנבואת השי"ת ואחר שהורהו את האותות, שאל על כבד פה והול"ל להפך. עוד שמשמע שאינו מאמין בסיפוק האותות בלבדם, אלא שעדיין צריכים לדיבורים מוכיחים.

ובאמת קשה, הן השי"ת אומר לו, לך ואספת ושמעו לקלך" וכו'. איך אינו מאמין, ונראה כמו שמלמד להשי"ת דרכים איך לקרב לישראל. אולם, באמת אין אתערותא דלעילא, בלי אתערותא דלתתא, וע"כ

לשאלת משה, "מי אנכי" (שמות ג יא). ענה לו, "כי אהיה עמך וזה לך האות וכו' תעבדון את האלקים" וכו'. יש להבין מה ענין תשובה זו לשאלתו.

אלא שכל ימיו חשק לקרב ישראל לעבודת אלקים, ועל כן היה מחויב לחשוק להקדמת יציאתם ממצרים, כי זה תלוי בזה, (מכילתא בשלח טז) "שלא נתנה תורה אלא לאוכלי המן", ולא לטורדם לשבת על סיר בשר, ולאכול לחם במילוי כרסם לשובע.

"משה שושבינא דמלכא" (זהר שופטים הסולם אות כג), דהיינו לקרב ישראל לשמים.

צריכים לצדיק וגואל לאתערותא דלתתא. ואתערותא דלתתא זו מהצדיק, צריכה להיות בפרטית על כל דבר ודבר בלבד שאינו נותנים לו בלי תפילה ושאלה.

ואחר שפעל רצון לגאול, היה לו לטרוח אחר הסדרים, ובקש מתחילה על אמונת הנבואה בעצם, וע"ז ניתנו לו אותות של מטה, נחש, מים ודם.

ארץ מתגלגלת, ומזלות קבועים

קיצור, פרשת שמות

הנה השפעות הבורא, אין לה זמן מוגבל, כמ"ש, אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי. ומה שהנברא אינו מקבל שפעו ית' תמיד, הוא מכיון שאינו מסוגל לזה תמיד, דהיינו, שהצנורות שלו צריכים להיות ישרים כראוי ונרצה לשפעו ית'. כה תאמר לבני ישראל אהי' שלחני אליכם. כי ישראל קבלו מתחילה שם אהי', וגילה להם משה שהוי' אמר, אלא שאז

הצנורות שלהם לא היו מוכשרים לשם הוי', ובכוחות של משה התיישרו הצנורות, וקבלו מיד שם הוי', דהיינו, פנים אל פנים. כי עד קבלת התורה, לא הבינו סוד התשובה לשם אהי' ועוד ביתר שאת, בסוד פנים אל פנים. כי אינו צריך יותר, אלא לגלגל את הנברא למקומו כבתחילה, והוא מקבל שפעו כבתחילה, ועוד מתעלה שם אהי' לשם הוי' כבתחילה, והבן.

ארץ מתגלגלת, ומזלות קבועים

מקור, פרשת שמות

הנה השפעות הבורא, אין לה זמן מוגבל כמו שמבואר, (תהלים כג ו) "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". ומה שהנברא אינו מקבל שפעו ית' תמיד, הוא מכיון שאינו מסוגל לזה תמיד, דהיינו, שהצנורות שלו צריכים להיות ישרים כראוי ונרצה לשפעו ית'. זה סוד, (שמות ג יד) "כה תאמר לבני ישראל אהי' שלחני אליכם". כי ישראל קבלו מתחילה שם אהי', וגילה להם משה שהוי' אמר, אלא שאז הצנורות שלהם לא היו מוכשרים לשם הוי', ובכוחות של משה

התיישרו הצנורות, וקבלו מיד שם הוי', כמו שמבואר, "זה הדבר אשר צוה הוי'". דהיינו, פנים אל פנים, מיד ודו"ק. וזה עניין, (שם ה ד) "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בקל שד"י ושמי הוי' לא נודעתי להם". כי עד קבלת התורה, לא הבינו סוד התשובה לשם אהי' ועוד ביתר שאת, בסוד פנים אל פנים, דהיינו, הוי' בבחינת זה הדבר, כי אינו צריך יותר, אלא לגלגל את הנברא למקומו כבתחילה, והוא מקבל שפעו כבתחילה, ועוד מתעלה שם אהי' לשם הוי' כבתחילה, והבן.

שלשת האותות

קיצור, פרשת שמות

בהתפשטות הקליפה, הנחש ישובך ראש. דהיינו, בהרהורים שלא יאמין רק מה שיראה בעיניו, כי החכם עיניו בראשו. אמנם שורש הקליפה הוא להפך, כמ"ש כחויא דמחי

בונבא דיליה, דכפיף לרישיה, כלומר, שנותן לו להאמין, אך בדרכים שאינם מביאים תועלת, ובאנשים שאינם ראויים, כי אז יוכר בין עובד ה' וכו'.

לחסר נפשו מחכמה, ואין דעת לקליפות, כי אל אחר אסתרס ולא עביד פירי.

לידיעה

בעת שיפרשו הימנו ומתקרבים לנביאי שקר, ירגישו שני קלקולים: א. שמתיבשים.

ב. אשר התורה הישנה ששמעו הימנו מתהפך להם לדם ולא יכלו להנות כלום.

לידיעה ולדבקות תמיד

לא מצאנו כלל בכל ההמשך של פרשת מצרים, פרט למטה ונחש, שיצוהו הקב"ה מופתים בשביל אמונת ישראל, אלא כל המופתים היו רק לפרעה.

התירוץ הוא, כי זה לעמת זה עשה האלקים. ועל כן לא יתכן וגם אין סיפוק במופתים להביא את האמונה. מכל מקום לא שמע פרעה אליהם, כי תלה החסרון בכח החרטומים, ולא היתרון באמונת הוי'.

ולפיכך בני ישראל כשהיו במצרים, ששמרו שמם לבושם ולשונם, שמם, הוא שם הוי' אמונה. לשונם, הוא סוד השלא לשמה, שלא היה פיהם ולבם שוה, ומכל מקום על כל פנים גברו על לשונם. ולבושם, ה"ס בחיצוניות של קדושה לא פגמו, וכיון שכן היה שולט בהם רק הנחש הכללי, דהיינו, "דכפיף רישיה ומחי בזנביה".

וישליכהו ארצה. כלומר, שניתן רשות לקליפה, ויהי לנחש וינס משה מפניו, כלומר, שגילה להם שהסיבה שלא שמעו אליו עד היום, הוא מכח הנחש הזה דמחי בזנביה. ועל כן, ויברח משה מפני פרעה.

אבל עתה נתן לו השי"ת כח זה, שלא ידך ואחוז בזנבו, כלומר, שלא יאמינו לרשעים, רק יאמינו בו. ואז, ויהי למטה בכפו, כי יראו ששיגו אמונה שלימה וטהורה, והנחש לא יוכל להכותם עוד.

לאמונה זכה

האות על אמונת חכמים. כי מדרך המאמין

שלשת האותות

מקור, פרשת שמות

ולבושם, ה"ס בחיצוניות של קדושה לא פגמו, וכיון שכן היה שולט בהם רק הנחש הכללי, דהיינו, "דכפיף רישיה ומחי בזנביה". וזה סוד, "וישליכהו ארצה", כלומר, שניתן רשות לקליפה, "ויהי לנחש וינס משה מפניו", כלומר, שגילה להם שהסיבה שלא שמעו אליו עד היום, הוא מכח הנחש הזה דמחי בזנביה. ועל כן האמינו לאנשים המבקשים את נפשו וכו'. ועל כן, "ויברח משה מפני פרעה".

אבל עתה נתן לו השי"ת כח זה, "שלא ידך ואחוז בזנבו", כלומר, שלא יאמינו לרשעים, רק יאמינו בו. ואז, "ויהי למטה בכפו", כי יראו ששיגו אמונה שלימה וטהורה, והנחש לא יוכל להכותם עוד.

בהתפשטות הקליפה, הנחש ישובך ראש. דהיינו, בהרהורים שלא יאמין רק מה שיראה בעיניו, כי קהלת ב יד) "החכם עיניו בראשו". אמנם שורש הקליפה הוא להפך, כמו"ש בזהר (בלק הסולם אות רעו) "כחויא דמחי בזנבא דיליה", (דכפיף לרישיה) כלומר, שנותן לו להאמין, אך בדרכים שאינם מביאים תועלת, ובאנשים שאינם ראויים, כי אז יוכר בין עובד ה' וכו'.

ולפיכך בני ישראל כשהיו במצרים, (מדרש תהלים פקי"ד ד, פסקיתא זוטרתא שמות פ"ו ו) ששמרו שמם לבושם ולשונם, שמם, הוא שם הוי' אמונה. לשונם, הוא סוד השלא לשמה, שלא היה פיהם ולבם שוה, ומכל מקום על כל פנים גברו על לשונם.

"בי אדני" (מדה"ד) לא איש דברים אנכי, והתשובה, "מי שם פה לאדם וכו': ואנכי אהיה אם פיך והוריתך אשר תדבר". וקשה, היה להשי"ת לומר לו, שיתן בידו מופתים ולא יהיה לו צורך בדיבורים, וכן למה לו לדחוק שאהרן יהיה לפה.

עוד קשה, לא מצאנו כלל בכל ההמשך של פרשת מצרים, פרט למטה ונחש, שיצוהו הקב"ה מופתים בשביל אמונת ישראל, אלא כל המופתים היו רק לפרעה. התירוץ הוא, כי (קהלת ז יד) "גם את זה לעמת זה עשה האלקים". ועל כן לא יתכן וגם אין סיפוק במופתים להביא את האמונה, כמו שכתוב, "ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן". אפילו במכת כנים שהחרטומים אמרו, "אצבע אלקים היא", מכל מקום לא שמע פרעה אליהם, כי תלה החסרון בכח החרטומים, ולא היתרון באמונת הוי". ואין להקשות למה לו לגמרי אותם המופתים. שני תנאים מחויבים במופתים. א. "למען שתי אתי אלה בקרב", "הכבדתי", "שתי", לשון עבר, רומז על המרכבה העליונה הרשומה כך, שו"ס תורה של מעלה שקדמה לעולם.

ב. הוא "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך" וכו'. כי ענין הלעומת - שמכחישין פמליא של מעלה, פועל בהוה ולא בעתיד, דהיינו, בדור שני. וז"ס שבאי הארץ היו דור שני ליוצאי מצרים, כי קבלו ההארה הגדולה המלוכשת במופתים של מצרים, שהיה חסר לדור הראשון, מטעם הלעומת.

ובזה מתורץ חטא העגל אחר נתינת התורה במופתים גדולים, ורק על דור שני נאמר, (דברים ד ד) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם". וכל זה מטעם הלעומת, שהשי"ת נותן לו כח שוה כמו לקדושה, כדי שיהיה בחירה ורווח.

וזהו פלא, כי (שם ג) "עיניכם הראות" וכו', נאמר לדור שני, מכל מקום ההארה לא יכלו לקבל, אלא עתה לאחר ארבעים שנה. והדברים עתיקים.

לאמונה זכה

"הבא נא ירך בחיקך", היינו, הברחה למדין. "ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג". "השב ירך אל חיקך וכו' ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו", פירוש, שהוא האות על אמונת חכמים. כי מדרך המאמין לחסר נפשו מחכמה, ולפיכך מאמיני התוהו בנביאי השקר נעשים מצורעים כשלג. מאי מצורע סגירו דחוכמתא, ואין דעת לקליפות, כי (זהר משפטים הסולם אות קסו) אל אחר אסתרס ולא עביד פירי.

אולם, "ויוצאה מחיקו" של משה ושבח כבשרו, כלומר, שהתלמידים הדבקים בו זוכים לדעת כמו גופו של משה עצמו. וזה שבראשונה כתוב, "ויוצאה" סתם. והבן.

לידיעה

"ולקחת ממימי היאר ושפכת היבשה", "יאר", כמ"ש נהורא דאורייתא. "ושפכת היבשה", היינו, בעת שיפרשו הימנו ומתקרבים לנביאי שקר. "והיו לדם ביבשת", דהיינו, ירגישו שני קלקולים, הא' שמתבישים. הב' אשר התורה הישנה ששמעו הימנו מתהפך להם לדם ולא יכלו להנות כלום.

לידיעה ולדבקות תמיד

ו"ש, "אם לא יאמינו וכו' לקול האת הראשון", כי זנביה דנחש ישלוט עליהם. "והאמינו לקול האות האחרון", כי יתאוו לידיעה.

"והיה (לשון שמחה) אם לא יאמינו גם לשני האותות", אז יהיה מקום לגלות לפניהם אות האחרון מציור הדם ביבשת. ובאמת קשה, היתכן להשי"ת לפעול אותות בחינם או יסופק בהם ח"ו.

אלא כך דרכו של רבי אמיתי, כי מתחילה מראה אות אחד. ובלי סיפוקו דאות אחד, מביא אות שני. ובלי סיפוקו דאות שני, מביא אות שלישי. והוא המשלים. באופן ששלש אותות הם אחת, אלא שלש מדרגות.

אולם הגאולה לא היתה בזכות מופתים, אלא בשכר שלא שינו את שמם את לשונם ואת לבושם. כי המקובלים אומרים שהפה ה' היה בגלות, שז"ס, "כבוד פה וכבוד לשון אנכי". ובאמת קשה, כי הכתוב אומר, "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". התירוץ הוא, שהם דבר אחד.

גשמיות ורוחניות

קיצור, פרשת וארא

אין הנשמה בעלת חסרון, אלא הגוף, ורק על הגוף מוטל העבודה שיהיה מזוכך להתפייס עם הנשמה, ביחוד האמיתי, דהיינו, שלא יהיה באפשרות התעוררות לבו הגופני להתעורר, זולת לקדושת השם ית', ואז מתחברת הנשמה בו בקביעות, כי נעשה הקשר, בלתי לה' לבדו. חרות על הלוחות. אל תקרי חרות אלא חירות, פירוש, הן אמת שמתחילה הכתב הוא חרות והקוק, אבל בסוד הקרי הוא חירות ממלאך המות, דהיינו לפי רבוי החרות ירבה החירות.

הם המדברים אל פרעה וכו'. הוא משה ואהרן, והקשה האיך אפשר שמשה ידבר אל הערל והטמא, ותירץ הוא משה ואהרן שהמה היו דבוקים והדבור היה יוצא מבין שניהם, וממילא שמע פרעה כי אהרן היה לו לפה. והכונה שחיקת מ"ן לצדיקים, שמחליש תשוקת הגשמיות, ומאמץ ומרחיב תשוקת הרוחניות, הגם שלא נולד דבר חדש, כמ"ש, ואין חדש תחת השמש. כי כל זה הכנת הלב, ומחמת נטילתו ותשובתו והחזרתו, מתגדל התענוג ומתרבה החפץ ותשוקה לדעת את קונו.

גשמיות ורוחניות

מקור, פרשת וארא

אות קח, עיי' תרומה אות תרסה, סנהדרין קו). "רחמנא ליבא בעי", ומחמת נטילתו (ותשובתו) והחזרתו, מתגדל התענוג ומתרבה החפץ ותשוקה לדעת את קונו. וז"ע (במדבר ה כו) "ויקמץ מן המנחה", אשר מכל מנחה ומנחה הורם והוגש קומצו להוי', וזה משביע את הארי, סוד האש של מעלה הרובץ על המזבח כארי. והבור מתמלא מחוליתו, בסוד מ"ב דהוי', סוד מילוי ומילוי המילוי, בסוד מזל העליון דנוצר חסד. ומוה נבין, שלא היה כלל חסרון באור הנשמה, בביאה א' ליי"ג שנה להטותו לתחיה, כי אפילו בביאה שניה לאחר התחיה, אין מעלתה גבוהה וחשובה מלפנים, אלא לא היה הלב מוכן לכך, ולא היה לאור נשמתו מקום להתפשט. ומטעם זה סבב שמואל לשפוט את

איתא בנוע"א, (שמות ו כז) "הם המדברים אל פרעה וכו' הוא משה ואהרן", שהקשה האיך אפשר שמשה ידבר אל הערל והטמא, ותירץ "הוא משה ואהרן" שהמה היו דבוקים והדבור היה יוצא מבין שניהם, וממילא שמע פרעה כי אהרן היה לו לפה ע"ש. והכונה בסוד שחיקת מן לצדיקים, שמחליש תשוקת הגשמיות, ומאמץ ומרחיב תשוקת הרוחניות, והגם שלא נולד דבר חדש. בסוד (קהלת א ט) "ואין חדש תחת השמש". אבל ד"מ, כשנוטלים חוליא מתוך הבור ומחזירים לתוכו, יתגדל ויתרחב הרגשת השמחה, על אחת כמה וכמה מכדי הנטילה. כי תענוג תמידי אינו תענוג, ולפי התמדתו ואורך זמנו מתקרר. וז"ע, (תהלים י טז) "תאות ענוים שמעת הוי' תכין לבם תקשיב אזנך", כי כל זה בסוד הכנת הלב, כי (זהר תצא הסולם

בקרבו, פירוש בסוד, (דברים לד ד) "הצור תמים פעלו". והשלחן ערוך מכבר, ואינו צריך לתקנו עוד מלמעלה, בסוד (דברים ל יב יג) "לא בשמים היא וכו' בפוך ובלבך לעשותו". והמים התחתונים, אינם צריכים לבכות, כי כבר נתן הבורא ב"ה נשמה קדושה באדם, שסופה לזכך את הגוף כראוי. אלא הכל בחכמה אתברירו, פירוש, שזיכוך הגוף לאמיתו להעלותו לעליונים, לזה מסוגלת החכמה, והיא מתגלית מכבר בתורה שבכתב, בסוד, "לא בשמים היא" כנ"ל.

אלא צריך לגלות האותיות בתוך הגוף, בסוד החקיקה, ולפי רוב האותיות הנחקקים בקרבו, כערך הזה יורד עליהם שפע החכמה ומזכך לגוף, וז"ס (אבות ו ג, עירובין נד, ז"ח רות פג טב) "חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות", פירוש, הן אמת שמתחילה בסוד הכתב הוא חרות וחוק, אבל בסוד הקרי הוא חירות ממלאך המות, דהיינו לפי רבוי החרות ירבה החירות והבן.

ישראל במצפה ובגלגל ובית אל וחזרתו תמיד הרמתה, כי שם ביתו, הכנת לבו. וחזרתו כך כמה וכמה פעמים סביב סביב, ובכל פעם משלמת אור הנשמה את חלל לבו, להיות נכון בטוח לה', עד שכח התשוקה עשתה את המוטל עליה, ואז, כשחזרת החוליא לתוך הבור, מתמלא באמת, בסוד, ומלא את ידו לה'. והטעם, שאין הנשמה בעלת החסרון, אלא הגוף, ורק על הגוף מוטל העבודה שיהיה מזוכך להתפייס עם הנשמה, ביחוד האמיתי, דהיינו, שלא יהיה באפשרות התעוררות לבו הגופני להתעורר, זולת לקדושת השם ית', ואז מתחברת הנשמה בו בקביעות, כי נעשה הקשר, בלתי לה' לבדו.

וז"ס "כי אני הכבדתי את לבו וכו' למען שתי אתתי אלה בקרבו", פירוש, אל תתמה על שאור בעיסה, שסורו רע מאד ואוטם לבו משמוע, כי כל אלה ידי עשתה בכונה נפלאה, דהיינו, "למען שתי אתתי אלה

תלמוד עשר הספירות

חלק ט"ו, אותיות ל"מ"ז

(ל) וזהו ענין מ"ש בזהר דינין דדכורא תקיפין ברישא ונייחין בסיפא, כי כל דיני הז"א הם בנה"י שלו, וכאשר הם מתפשטין בנוקבא ונעשין בה מוחין, אז נייחין שם בסופם, שחזרו להיות בחי מוחין. אמנם כאשר הוא בבחי הנ"ל, שנכללין ז"ת שבה בג"ר שבה בריש נה"י שלו, אז הם דינין תקיפין בסופם, וע"כ וה' המטיר גפרית ואש, שהם דינין תקיפין, מן השמים, לפי שאז הז"א אינו רחמים אלא דין, ואם הוא נקרא רחמים, הוא כאשר נה"י שלו נעשין מוחין ברישא דנוקבא.

(לא) וזהו נמי ענין הוצאת חמה מנרתקה, הנזכר בדרז"ל ובתיקונים, שהם הוי"ה אדנ"י, כנזכר בתיקון כ"א דנ"ח. והענין, כי חמה הוא ז"א, ונרתקה הוא נוקבא שמלכשת נה"י שבו, שהם דינין תקיפין, הנקרא חמה בתוך נרתקה דנוקבא, ונחלש כוחם ובצאת חמה מנרתקה כנ"ל, שורפת העולם כולו בדינים הקשים, וכבר נת"ל, כי אין דבר זה אלא בימי החול, אבל בשבתות היה פב"פ ע"ד הנ"ל.

(לב) וזה נמשך עד שבא אברהם והורידה רקיע א', והוא בחינת החסד אשר בה שנתפשט למטה כנודע, כי אברהם איש חסד, וככן עשו השאר עד משה, ואז נתפשטה גם המלכות שבה, ונתפשטו ט"ס שבה

אור פנימי

האורות דפרצוף ההוא, ולא נשאר ממנו אלא אור הנפש בלבד בכלים דכח"ב, כנודע, בערך ההפוך מכלים לאורות. והסתלקות הו' היתה בסדר המדרגה, כמ"ש בסדר ההסתלקות דפרצופי א"ק בחלק ה'. שמתחילה עלה אור המלכות בכלי דיסוד, ומיסוד להוד וכו', עד שנסתלק לגמרי. ע"ש.

וכאן נשאר אור הנפש בכלים דג"ר. כמ"ש הרב, שנכללו ז"ת שלה בג"ר שבה. ואין להקשות כיון שהסתלקות הו' של השכינה בו' רקיעים היתה מחמת חטאם של הדורות ההם, א"כ היו צריכים הט"ת של הנוקבא לרדת לבי"ע לקליפות, כמ"ש

(לב) נתפשטה גם המלכות שבה ונתפשטו ט"ס שבה בבחינת אב"א למטה מהחזה. ויש לדייק, שהרי לעיל, (בחלק זה אות י"ג), כתב שכל עוד שאינם משתמשים בכתר אחד, והנוקבא צריכה לקבל מו"א, נמצאת המלכות שלה כלולה ביסוד שלה,

בבחינת אב"א למטה מהחזה, ועדיין אין האור ה"ר שבו מאירין בה, וכ"ז בימי החול כנ"ל.

לג) וטעם הדבר הוא, לפי שכל הנשמות שבאותן הדורות שהיו מבחי' ישראל, היו מעורבים בדור הפלגה ובדור סדום ובדור מצרים, והיה הטוב מעורב ברע, וכמ"ש בדרוש בפ"ע בע"ה, וע"כ לא יכלו הצדיקים ההם להמשיך אור הה"ר למטה שיאירו בה, וכמ"ש בע"ה בענין גלות מצרים.

לד) וזהו טעם ד' מאות שנה של גלות מצרים, שהיה גלות ההוא בחינת הסתלקות הה"ר דו"א מד' תחתונים שבו, אשר שם קומת המלכות, וכנגד ד' אלו שחסר מהם אור הנ"ל, נמשך הגלות ת' שנה.

לה) אח"כ בהגיע תור גאולת מצרים בעשרה לחודש, לקחו הפסח, להורות כי אז היתה פרצוף שלם בסוד אב"א ב"ס, ולכן לקחו מבעשור. ואח"כ המתינו עד ה' ימים, והאירו בה עוד ה"ר שבו, ואז היה ליל פסח בט"ו לחודש.

לו) וז"ס מ"ש בזוהר אמור דק"ב על בט"ו לחודש, כי כד"ן, קיימא סיהרא באשלמותא: ה' על י'. פי': בהיותה בסוד אחר הוא בחי' י"ס, ושיעור קומתה אינה רק ד"ס תחתונות דו"א, וה"ר דו"א גבוהין עליהן. וכאשר היא נגדלת עמו למעלה, לוקחת מקומם, ונמצא שהיא עתה בחי'

אור פנימי

בראש שלו, הוא כופף ראשו למקום נה"י הישנים שלו ששם עומד יעקב, המקבל שמה מז"א ומשפיע אותם אל הנוקבא. ע"י לעיל דף א' תרצ"ו אות י"א ובאור"פ שם.

ונמצא שה"ר דו"א שהם המוחין דגדלות דיסו"ת, מושפעים אל ד' התחתונות דו"א שהם תנה"י שמחזה ולמטה שלו. ומעת חטאו של אדה"ר עד גאולת מצרים, היו חסרים המוחין האלו בו"א, ולא היו זו"ן רק אב"א מתזה ולמטה בלי הארת ה"ר הנ"ל בד' תחתונות דו"א. ודבר זה נתקן בגאולת מצרים, כי מגאולת מצרים ואילך עד בנין בית ראשון נתקנו הזו"ן אב"א בהארת ה"ר הנ"ל, ומוחין אלו לא

ואין בה אלא ט"ס בחסר מלכות. אמנם אין כאן הכונה על התפשטות של מלכות שלה ממש, אלא על בחינת התפשטות של עטרת יסוד שלה, בסוד שיפולי מעיים, שזה היה ע"י משה.

לד) טעם ד' מאות שנה של גלות מצרים שהיה גלות ההוא בחי' הסתלקות ה"ר דו"א מד' תחתונים שבו, ששם קומת המלכות. כבר נתבאר לעיל, שענין המוחין דיסו"ת, שהם המוחין דחול, נבחנו להארת ה"ר המאירים ממעלה למטה למקום המחזה ולמטה של הו"א, ששם עומדת הנוקבא. כי כשז"א מקבל המוחין דיסו"ת

ה' על י'. וזהו בליל פסח, שהוא בט"ו לחודש, כי אז חזרה פב"פ עמו בבחי' ו' הנ"ל, ולכן אנו אומרים בלילה ההוא הלל גמור. ותכף ירדה כבתחילה, לכן אין הלל גמור בו ימי הפסח.

לז) אח"כ מאז ואילך עד שבנה שלמה בית ראשון היתה בכל ימי שבתות פב"פ בבחינה ו' כנ"ל, ובכל ו' ימי החול היתה אב"א בבחינה הג' הנ"ל, שהיתה בפרצוף שלם י"ס מהחזה ולמטה, וגם אור ה"ר דו"א האירו בה תמיד. וזהו טעם זכירת יציאת מצרים, כי היתה גאולה גדולה מבחינת היותה בתחילה בימי הגלות בבחי' ב' לבד, והוא פרצוף י"ס באחור מהחזה ולמטה בלי הארות ה"ר שלו בה, משא"כ בחורבן בית ראשון, כמ"ש בע"ה.

לח) ואח"כ, כאשר נבנה בית ראשון ע"י שלמה, נתוסף עוד בה בחי' אחרת, והוא: כי בין בשבת בין בחול, לעולם היתה עמו פב"פ בחי' ו', אמנם הבחינה ז', שהיא היות ב' מלכים משתמשין בכתר אחד כנ"ל, לא היתה כך לעולם עד לע"ל, ואלו היה כן בבית ראשון, לא היתה אומה ולשון שולטת בנו כלל עוד.

לט) ואמנם עוד נתוסף עתה בבית א' הארה גדולה, והוא זה הענין כמ"ש במ"א, כי הז"א היה ו"ק חג"ת נה"י, ואח"כ עלו חג"ת ונעשו

אור פנימי

היו חסרים מהם יותר. הרי שעיקר התיקון הנעשה ע"י גלות מצרים היה לתקן הארת ה"ר דו"א ממוחזן דיסו"ת אל ד' התחתונות שלו. וז"ס ד' מאות שנה שנמשך הגלות ההוא, דהיינו כדי לתקן ד' התחתונות דו"א, עד שיקבלו המוחזן דיסו"ת בקביעות, בבחי' אב"א מחזה ולמטה, כנ"ל.

לז) גאולה גדולה מבחינת היותה בתחילה בימי הגלות בבחינה ב' בלי הארת ה"ר, משא"כ בחורבן בית ראשון. כלומר, כי בחורבן בית ראשון נשארה ג"כ בנוקבא בחינה הג' שהיא פרצוף י"ס אב"א מחזה ולמטה עם הארת ה"ר ממעלה למטה, דהיינו כמו שנתקנה ע"י גאולת מצרים, ומ"מ

נקרא שם חורבן, וכאן נקרא גאולה גדולה. וזה שמתרץ כאן, כי ע"כ נקרא כאן גאולה גדולה, משום שמתחילה בימי הגלות מצרים היתה בבחינה ב' שהיא אב"א מחזה ולמטה בלי הארת ה"ר, לכן אחר שהשיגה בגאולת מצרים את הארת ה"ר ממעלה למטה נחשב זה באותו הזמן לגאולה גדולה. משא"כ בחורבן בית ראשון, כיון שמקודם החורבן היתה בבחינת ו' דהיינו במקום או"א עלאין, ובסבת החורבן בהמ"ק ירדה לבחינה ג', שהיא אב"א בהארת ה"ר ממעלה למטה, נחשב זה לחורבן גמור. ומוכן היטב, הטעם, שאותה בחינה ג' הנחשבת לגאולה גדולה במצרים, נחשבת לחורבן גדול בחורבן בהמ"ק, כי הכל לפי הזמן, כמבואר.

חב"ד, ונה"י נעשו חג"ת, והוצרכו הבינה להתפשט בו ולעשות נה"י חדשים.

(מ) נמצא. כי יש בז"א הוד ראשון והוד אחרון, והוד הראשון נעשה אח"כ בו גבורות. ונודע, כי הבינה בז"א אתפשט עד הוד שבו. ואמנם קודם בית א' היתה הבינה בו עד הוד ראשון, שהיה אח"כ בחי' גבורה. נמצא כי התפשטות בינה תוך ז"א לא היתה כי אם בה"ר, שהם חב"ד ח"ג. וכתר אינו נמנה, מפני שהכתר ודעת הכל א', כנודע.

(מא) גם ת"ת דז"א, לא נתפשט בו הבינה, כי נ"ה דאמא ארוכים ומתפשטין הרבה בב' קוין ימין ושמאל, אך היסוד שלה שהוא בקו

אור פנימי

(מ) הוד ראשון והוד אחרון, והוד הראשון נעשה בו אח"כ גבורות וכו' קודם בית ראשון היתה הבינה בו עד הוד ראשון. ואע"פ שבמוחין דיסודות הנקראים הארת ה"ר למחזה ולמטה, היה שם בהכרח ענין עלית חג"ת לחב"ד, ונה"י לחג"ת, ובינה נתפשטה בו והוציאה לו נה"י חדשים, כי בלאו הכי אין שם אפילו ענין כפיפת ראש דז"א למקום נה"י, כי חג"ת אינם נחשבים לראש זולת אם נעשין לחב"ד, כנודע. וא"כ איך אומר הרב, שקודם בית ראשון היתה הבינה בו עד הוד ראשון בלבד, והלא גם שם הוציאה לו נה"י חדשים, והענין הוא, כי אלו המוחין דיסודות, אינם נחשבים כלל למוחין בשביל ז"א עצמו, אלא רק בשביל יעקב ורחל בלבד, כנ"ל באורך, וכלפי הז"א הם נחשבים רק לבחינת ו"ק דגדלות. ונתבאר לעיל (דף א' ר"ב אות קצ"ז) אשר המוחין אלו אינם מתלבשים רק בחב"ד חג"ת דז"א, כלומר בחג"ת שנעשו לחב"ד, ובנה"י שנעשו לחג"ת, אבל הנה"י החדשים שבאו על ידי אלו המוחין, נשארו פנוים מאור לגמרי. וכן כתב בשער הכונות בערבית של שבת, ע"ש. הרי שאלו המוחין של יסודות שהאירו קודם בית ראשון, לא הגיעו להוד אחרון, דהיינו להוד של נה"י החדשים, אלא נסתיימו בהוד ראשון,

(מא) ת"ת דז"א לא נתפשטה בו הבינה כי הנ"ה דאמא ארוכים ומתפשטין הרבה בב' קוין ימין ושמאל אך יסוד שלה שהוא בקו האמצעי מסתיים בדעת שלו. ולכאורה הוא נגד כל המקומות שבדברי הרב, אשר היסוד דאמא מתפשט עד החזה דז"א, וכאן אומר שנסתיים בדעת דז"א. אכן כבר חילק הרב בזה, אשר בעת ביאת המוחין, שעולים החג"ת ונעשו חב"ד, ומנה"י נעשו חג"ת, או אין התפשטות ליסוד דאמא באלו הנ"ה שנעשו לחג"ת, והוא עולה עם הכלים דחג"ת שנעשו לחב"ד. ומסתיים שם בדעת דז"א.

האמצעי, מסתיים בדעת שלו. ואז ה"ר לבד היתה הבינה מתפשטת, אך אחר בנין בית א' נתפשט בינה עד הוד ב' דז"א, והם עתה ז"ס שמתפשטות בהם הבינה תוך ז"א.

(מב) ואח"כ כשגרמו העונות נחרב בית ראשון, ובעת חורבן עצמה ירדה המלכות אחורי היסוד דז"א. אמנם ט"ס העליונים שבה לא ירדו לקליפות כמו שהיה בחטאו של אדה"ר, אמנם עלו למעלה בתוך ז"א בשרשיהן, כנ"ל בענין מיעוט הירח. ואלולי שנתמעט מיעוט הזה הגדול, לא היה יכולת אל הקליפות ולא ה"ע להחריב בהמ"ק. אך אמנם, חזרו ט"ס עליונים להתעלם למעלה בז"א, ולא שלטו בהם הקליפות.

(מג) אמנם תכף אחר החרבן, חזרה הנוקבא להתקן בבחי' ג', ונעשה פרצוף של י"ס אב"א מהחזה ולמטה, ואף כי גם אז היו מאירין בה ה"ר

אור פנימי

באופן שאלו הנה"י שנעשו לחג"ת, יש בהם מעלת חג"ת ומעלת נה"י. יש בהם מעלת חג"ת, שיש בהם חסדים בשפע כמו בכלים דחג"ת. ויש בהם מעלת נה"י, שהמה בחינת חסדים מגולים הנוהגים לאחר סיום יסוד דאמא, כמו בכלים דנה"י שמחזה ולמטה, כי כבר נסתיים עתה המסך בדעת שבראש הז"א, ויכולים עתה החג"ת להיות חסדים מגולים. ולפיכך אין כאן התפשטות בינה לת"ת, כי היסוד דאמא שהוא בקו אמצעי נסתיים בדעת שבראש, ואינו מגיע לת"ת דז"א כנ"ל. וזהו מקודם בית ראשון, מאחר שלא היו שם אלא המוחין דיסודות. אחר בנין בית ראשון נתפשט בינה עד הוד ב' דז"א, והם עתה די ספירות שנתפשט בהם הבינה תוך ז"א. כי ע"י בנין הבית ראשון, נתקנה הנוקבא בקביעות בבחינה ו', שהיא גדולה בקומה שוה עם ז"א ומקבלת האורות של ה"ר בהיותה עמהם למעלה, שפירושו שז"א ונוקבא עולים למעלה ומשיגים מוחין דאז"א, ומלבישים אותם למעלה במקומם, כמ"ש בשבת במוסף. כי אז יש לז"א עצמו מוחין דחיה, שהמה מוחין אמיתיים אליו, וע"כ מתפשטים האורות גם

לנה"י החדשים, כי האורות דחג"ת יורדין עתה לנה"י החדשים, ואורות שהיו בחב"ד יורדים לחג"ת, ובאים לחב"ד המוחין דחיה, כמ"ש הרב בדף א' ר"ב אות קצ"ו ע"ש. ונמצא שאמא מתפשטת בו עד הוד הב', דהיינו עד ההוד דנה"י החדשים כמבואר. וע"כ נבחן, שיש כאן התפשטות הבינה בז' ספירות דז"א, שהם: חב"ד ח"ג נו"ה. שהרי עתה נתפשטה הבינה גם לנה"י החדשים כמבואר. אמנם אל הת"ת אין התפשטות של יסוד הבינה, כנ"ל, כי בנה"י שנעשו לחג"ת, אין יסוד הבינה מתפשט בהם, אלא שמתעלה עם החג"ת שנעשו לחב"ד, ומסתיים בדעת שבראש הז"א, כנ"ל ע"ש. וע"כ קודם בית ראשון נבחן התפשטות בינה בה' ספירות דז"א: חב"ד ח"ג. ואחר בנין בית ראשון, נבחן התפשטות הבינה: בז' ספירות דז"א: חב"ד ח"ג נו"ה.

(מב) אמנם ט"ס העליונים שבה לא ירדו לקליפות כמו שהיו בחטאו של אדה"ר אמנם עלו למעלה תוך ז"א בשרשיהן כנ"ל במיעוט הירח. ולכאורה תמוה מאד, כי כל ההפרש בין מיעוט הירח לחטאו של אדה"ר

של ז"א. וכל זה בחול, כי בשבת היתה פב"פ בבחי' ו', נמצא כי בעת חרבן בית ראשון באותו גלות של ע' שנה דבבל, היתה הנוקבא ממש כמו שהיתה ביציאת מצרים ודור המדבר. וזש"ה המדבר הייתי לישראל וגו'.

(מד) ומה שהיה אז בחינת גאולת מצרים נחשב עתה לגלות, לפי שבתחילה בגלות מצרים היתה גלות גמור, שאפילו בהיותה אב"א בימי החול, לא היו אור ה"ר שלו מאירין בה, ולכן כאשר נתוסף הארת ה"ר, נחשב לגאולה. אבל עתה שבזמן בית ראשון אפילו בימי החול היו פב"פ וקומתן שוה, ואח"כ כשחזר לבחי' ג' דאב"א, אע"פ שאור הה"ר מאירין בה, נחשב לגלות גמור.

(מה) אמנם הגירעון שהיתה עתה בגלות בבל, הוא, כי אותן הארות שהיו מאירין ז"ס עליונים, שבהם נתפשטה בינה בז"א כנ"ל בימי בית המקדש ראשון, וכולם היו מאירין בה בבחינת פב"פ כנ"ל, הנה אלו האורות ירדו כולם ונמשכו אל הקליפות בעו"ה. אך לא ט"ס ראשונים

אור פנימי

מחלק הרב לעיל (באות כ"א) שהוא משום שבמיעוט הירח לא היה ההסתלקות מחמת חטא, וע"כ עלו למעלה בז"א ולא נפלו בקליפות. משא"כ בחטאו של אדה"ר שהיתה ההסתלקות מחמת חטא ע"כ נפלו לקליפות. וא"כ כאן בחורבן בית המקדש, שהיה ההסתלקות מחמת חטא, כמו באדם הראשון, א"כ היו צריכים לירד לקליפות, ולמה עלו למעלה לז"א כמו במיעוט הירח.

והענין הוא, כי הירידה לקליפות פירושו, שהמה מתאחזים בהקלקול שנעשה ע"י החטא, ואינם נותנים אל הקדושה לחזור ולהבנות כמו שהיתה מטרם החטא, בסוד אמלאה החרבה, שלא נבנה צור אלא מחורבנה של ירושלים. ולפיכך, הגם שבעת החורבן חזרה הנוקבא לנקודה תחת היסוד, אבל לא היה זה רק ברגע החורבן, כמ"ש הרב שלולא כן לא היה אפשר שיתרב הבית. ותכף אחר החורבן חזרה הנוקבא להתקן בבחינה ג', ונעשה פרוצוף של י"ס אב"א עם הארת ה"ר, כמ"ש באות כ"ב. ונמצא, הרי שהחטא לא פגם כלל בבחינת הו"ק של הנוקבא כי אלו היה החטא מגיע להם, לא היתה חזרת ונבנית מהם אחר החורבן, וכיון שתכף אחר החורבן חזרה ונבנה בפרצוף י"ס אב"א מחזה ולמטה עם הארת ה"ר, הנה בהכרח לא פגם אותם כלום החטא. אלא רק, ברגע החורבן בלבד היה הכרח להם שיסתלקו, כנ"ל בדברי הרב. וזה אמרו ט"ס עליונים שבה לא ירדו לקליפות וכו', אלא עלו למעלה תוך ז"א בשרשיהן כמו במיעוט הירח" כי כונתו לאותם הי"ס דפרצוף הו"ק שחזרה ונבנה מהם אחר החורבן, וברגע החורבן שנסתלקו,

עצמם שבה, כנ"ל, שעלו בז"א, אך אלו הו' האורות ירדו בקליפות והיא חזרה אב"א בימי החול.

מו) וזהו ענין גלות בבל ע' שנה, נגד ז' אורות אלו שהוא ז' בחי' כל א' כלול מ', לכן נקרא גלות בבל שהוא גימטריא ד"ל, כנודע כי מלכות נבנית ע"י בוכ"ו חילוף אהי"ה, שהוא גימטריא ד"ל, ואז שיעור קומת המלכות היא אורך היריעה שלשים באמה, ורוחב ארבע באמה, כמנין ד"ל. ועתה נתמעטה בניינה וקומתה הראשון שהוא גימטריא ד"ל.

מוז) אח"כ בבית שני עלתה בימי השבת פב"פ בבחי' ו', אך בימי החול עלתה פב"פ של בחינה הו', שהיתה פרוץ ב"ס שלימות ושיעור קומתה, מהחזה שלו ולמטה פב"פ, והיו ה"ר שלו מאירין בה מרחוק, אמנם לא עלתה היא כנגדן ממש, כמו שהיתה בבית א' בימי החול.

אור פנימי

מדגיש הרב, שלא תחשוב שנפלו לקליפות ברגע הזה, כי אם היה כן, לא היתה יכולה תכף לחזור ולהבנות מהם, אלא שהם עלו ברגע הזה אל הו"א בשרשיהם, משום שבהם לא נגע ולא פגע החטא, כנ"ל, וע"כ מדמה אותם למיעוט הירח, להורות, שהחטא לא הגיע אליהם, וע"כ היו ראויים לחזור לז"א ולא ליפול לקליפות, והיו יכולים לחזור אל הנוקבא תכף אחר החורבן. אמנם אם היה החטא פוגם אותם, הנה ודאי שלא יכלו לחזור להנוקבא תכף אחר החורבן, כי היו נופלים בקליפות. וע"י לקמן בדברי הרב באות מ"ה, ובדיבור הסמוך.

מה הו' אורות ירדו בקליפות והיא חזרה אב"א וכו'. אין הפירוש שהו' אורות עצמם ירדו לקליפות, כי כבר הורה לנו הרב, שאין ירידה לאורות כלל, אלא שהם מסתלקים בעת הפגם, ורק כלים וניצוצין אפשר שירדו ויפלו לקליפות. אמנם הכונה היא, על אותו התוספת מוחין שהשיגה הנוקבא ע"י בנין הבית ראשון, שהם התפשטות ז"ס דבינה, למעלה, כמ"ש הרב בכ"מ.

כתבי רב"ש

שלבי הסולם

וכאשר יענו אותו

שמות - תשמ"ה - מאמר ט"ז
16 מאמר - 1984/85

שהיא לא לרצונם, כי שורש הקבלה שבאדם, הנקרא "אהבה עצמית", הוא בחינת מצרים, כי הגם שיש הרבה אומות, שבאופן כללי נקראות "שבעים אומות", שהם הלאומת דקדושה, שהם ז' ספירות, וכל בחינה כלולה מעשר, זהו המספר של ע' אומות. ולכל אומה יש לה תאוה משלה המיוחדת לבחינתה. וקליפת מצרים, היא קליפה כללית, ששם נפלו ניצוצין דקדושה, שעם ישראל, שהיה במצרים, היו צריכים לתקן אותם. ואז צריך להיות מקודם כאב ומכאוב, בזה שהם לא יכולים לצאת משליטתם, כמו שכתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויועקו, ותעל שועתם אל אלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם".

ויש לדייק בזה שכתוב "מן העבודה" שתי פעמים. צריכים לפרש, שכל האנחות היו מן העבודה, היינו שלא יכלו לעבוד לשם שמים, אלא היו היסורים שלהם, היינו מזה, שהעבודה שהיו עושים, לא היו יכולים (לעשותה) לשם שמים, מסיבת קליפת מצרים. ומשום זה כתוב שתי פעמים "מן העבודה":

א. שכל אנחות לא היו על שום דבר, שהיה חסר להם, רק דבר אחד היה חסר להם, זאת אומרת, שלא היו רוצים שום מותרות ושום שכר, רק החסרון שלהם, שהיו מרגישים יסורים וכאבים היה על שלא יכלו לעשות שום דבר לשם שמים, שפירושו במילים אחרות, שהיו רוצים שיהיה להם רצון להשפיע נחת רוח לה' ולא לתועלת עצמו, ולא יכלו, ובוה הצטערו. וזה נקרא, שהיו רוצים קצת אחיזה ברוחניות.

ב. "מן העבודה" השני, בא ללמד "ותעל שועתם אל אלקים", זה שהאלקים שמע נאקתם, היה מזה, שביקשו רק עבודה. ולזה

הנה כתוב, "וכאשר יענו אותו, כן ירבה, וכן יפרוץ, ויקוצו מפני בני ישראל" (שמות א'). משמעות הפסוק, משמע "וכאשר יענו אותו", היינו בשיעור ש"יענו אותו", כן באותו שיעור "ירבה ויפרוץ". נראה, כאילו זה תנאי, שאי אפשר להיות פריה ורביה בעבודה, מבלי שיש מקודם התשתית של עינויים.

ולהבין את הנ"ל, צריכים לדעת את העיקר שלנו, היינו מה מהותינו. וכפי שמבואר בהקדמות, היא רק הרצון לקבל שלנו. ובטח מה שהרצון לקבל ממלא את מבוקשו, המילוי לא נקרא עבודה, כי עבודה נקראת מה שמקבלים עליה שכר.

זאת אומרת, עבודה נקראת פעולות מה שהאדם מוכן לוותר עליהם, והוא עושה אותם, רק מטעם אין ברירה, היות שהוא משתוקק לקבל איזה שכר. ושכר נקרא, לדבר שמשתוקק, וכל הפצו ורצונו הוא לדבר זה. והשתוקקות אמיתית נקראת, שדבר זה נוגע ללבנו, עד כדי כך, שאומר "טוב לי מתי מחיי", אם לא תהיה לו האפשרות להשיג. נמצא, שאם אין לו עינויים ומכאובים, בזה שחסר לו את הדבר, למה שהוא משתוקק, אין זה נקרא השתוקקות. ובשיעור היסורים, כך היא נמדדת מידת ההשתוקקות שלו.

לכן יוצא לפי זה, אם האדם רוצה לקבל איזה מילוי, מוכרח להיות לו מקודם חסרון. כי אין אור בלי כלי, ואין יכול למלאות עם משהו, אם אין חסרון. כדוגמת, אין אדם יכול לאכול בלי תאוה, ולהנות מהמנוחה בלי עייפות.

לכן, אם אין האדם סובל יסורים, ממה שהמצרים שבתוך גופו מצערים אותו, אם הוא לא רוצה לשמוע בקולם, וללכת בדרך

שמקבל השכר, היא מטעם, שאין אור בלי כלי, כי אין מילוי בלי חסרון. והיגיעה, מה שהאדם נותן, זוהי הכשרה לקבל חסרון, כדי שאח"כ תהיה לו היכולת לקבל לתוכה מילוי. ונגיד, שהאלף גרם חסרון, האדם יכול

לתת אותם בשיעורים, שהם הבחנות בכמות ובאיכות. אדם יכול לתת כל יום עשר דקות יגיעה, היינו להצטער על מה שהוא מרוחק מה'. ויכול להצטער עשר דקות בשבוע על מה שהוא מרוחק מה', או עשר דקות בחודש הוא זוכר שהוא מרוחק מה', ואז הוא מצטער, וכדומה.

וכמו כן הוא באיכות היסורים, שהוא מצטער בעת שהוא זוכר, שהוא מרוחק מה'. הגם שכואב לו מזה, אבל לא נורא, יש דברים שכואב לו יותר, שהוא משתוקק להם. נמצא, שגם באיכות יש לאדם לתת חשבון, היינו מה שיש לאדם בחירה, הגם שהוא צריך לעבור כל תהליך של יגיעה ויסורים עד לבסוף, הוא מגיע לבחינת "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו".

אי לזאת, יש בחירה לאדם, לקצר את הזמן של התהליך של היסורים, על ידי הוספת הזמן, כנ"ל שזה נקרא כמות. וכמו כן להוסיף באיכות, שהיא הרגשת היסורים, מזה שהוא מרוחק מה'.

אבל יש לדעת, שיש הפרש גדול בין כמות לאיכות באופן בצוע. כי בכמות הזמן, אדם יכול לעשות לו סדר הזמנים, כמה זמן שהוא להקציב לעצמו, אפילו על דרך הכפיה. זאת אומרת, אפילו שהגוף לא רוצה לשבת את שיעור הזמן, שהוא הקציב לעצמו, שצריך לשבת כמה דקות או שעות, לשבת ולהצטער על זה שהוא מרוחק מה', אם יש לו רצון חזק והוא לא בעל חלש אופי, הוא יכול לשבת ולקיים את הסדר שעשה לעצמו. היות שזוהי בחינת מעשה, ועל מעשה יש בכוחו של אדם לעשות דבר בדרך הכפיה.

אבל בבחינת האיכות, זה קשה מאוד. כי אין אדם מסוגל לכוף את עצמו, שירגיש אחרת משהוא מרגיש. נמצא לפי זה, אם הוא

בא לרמוז "מן העבודה" השני. נמצא, שכל הגלות שהרגישו, היה רק מזה, שהיו תחת שליטת קליפת מצרים, ולא היו יכולים לעשות שום דבר, שיהיה רק בעל מנת להשפיע.

הנה בזהר (שמות דף ק"ה, ובהסולם אות שמ"א) וזה לשונו, "אמר רבי יהודה, בוא וראה, שכך הוא, כמו שאמר רבי יהושע דסכנין, כי כל זמן שניתנה להשר שלהם שרה על ישראל, לא נשמעה צעקתם של ישראל. כיון שנפל השר שלהם, כתוב "וימת מלך מצרים" ומיד "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים". אבל עד אותה שעה לא נענו בצעקתם".

ולפי זה יש פתחון פה לומר, אם אין הזמן הגיע להוריד את שרו של מצרים, אין מקום לבחירה, שיחזרו בתשובה ושיכלו לצאת מהגלות. כי (באות ש"מ בהסולם) אומר, "בימים הרבים ההם, שהיו רבים לשהיית ישראל במצרים, דהיינו שהגיע הקץ, וכיון שנשתלם קץ גלותם, מה כתוב "וימת מלך מצרים". מהו הפירוש, הוא שהורד שר מצרים ממעלתו, ונפל מגאותו. ועל כן אומר הכתוב עליו "וימת מלך מצרים", כי הירידה נחשבת לו למיתה. וכיון שנפל מלך מצרים, שהוא השר שלהם, זכר הקב"ה את ישראל ושמע תפילתם".

והזהר שואל שאלה זו על פסוק "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה" (דברים ד'), שמשמע, שמטרם שיתקיימו כל הדברים אי אפשר להגיע לשלימות, נמצא, שאתה נותן פתחון פה. ומתרץ, שכל הדברים, מה שהם צריכים לעבור, יכולים לעבור זה לפי הרגשת היסורים וזה לא נבחן לא בזמן ולא בכמות היסורים, אלא בשיעור ההרגשה. (עיי' זהר).

וזה יכולים להבין על דרך משל. אם האדם צריך לתת יגיעה של קילו, שהם אלף גרם יסורים, שאז בא על זה השכר, כמו שאמרו חז"ל "לפום צערא אגרא", שפירוש, שהיגיעה, מה שהאדם צריך לגלות מטרם

בקומה זקופה, שהוא חכם והחברים טפשים, אלא הוא זורק אז הגאווה שלו, שיש כלל "בתר עניא אזלא עניותא", לכן לא די שהוא במצב של ירידה, ואין לו הרגשת חסרון רוחניות, באות לו אז גם כן מחשבות של גאווה, היינו שהוא יותר חכם מכל החברה שלו.

ונחזור להשאלה הראשונה, ממה שאומר הוזהר "וכיון שנשתלם קץ גלותם", מה כתוב "וימת מלך מצרים", כי הירידה נחשבת לו למיתה. וכיון שנפל מלך מצרים, שהוא השר שלהם, זכר הקב"ה את ישראל, ושמע תפילתם. נמצא, שיש פתחון פה, שלא תעזור שום תפילה, מטרם שהגיע הזמן, אם כן אין מה לעשות דבר, כי ה' לא ישמע תפילתם.

ובהנ"ל נבין הדברים כפשוטם, שזה הוא אותו ענין שדרשו חז"ל על פסוק "אני ה', בעיתה אחישנה. זכו, אחישנה. לא זכו, בעיתה". היינו, כשיבוא הזמן, אז תבוא התעוררות מצד הבורא, שעל ידה ישראל יחזרו בתשובה. נמצא, שהבחירה היא על הזמן, כמו שאומר בהקדמה לספר הוזהר (אות ט"ז).

היוצא מכל הנ"ל, שאין להאדם להסתכל על הזמן של הגאולה, שמטרם זה כתוב, "שלא נתקבלה תפילתם", הכוונה על זמן של כמות ואיכות היסורים, שיש זמן מסויים, שבזה הזמן ישתלם היסורים. אבל יכולים לקצר את הזמן, שהכוונה היא, שכל הכמות והאיכות, שבזה יתגלו היסורים, יכולים לקצר אותם, בצורה, שכל היסורים באים בזמן קצר, אבל כל היסורים נתגלו שם, כנ"ל.

בא לעיין את שיעור הרגשה שלו, עד כמה הוא מרגיש כאב וסבל, מזה שנתרחק מה', לפעמים הוא בא לידי מצב של לא איכפת לו. ואז הוא לא יודע מה לעשות, כי הוא לא יכול לשנות את ההרגשה שלו, מכפי שהוא מרגיש. ואז הוא נמצא במבוכה.

ומזה נמשך אורך הגלות. כי קשה לנו לתת הכמות הדרושה, ומכל שכן האיכות. ובזמן שמתחיל לתת חשבון על שיעור האיכות החסרון, ורואה שאין לו כאב, אלא שהוא בבחינת מחוסר הכרה, שלא מרגיש, שאם מרוחקים מה' זה נקרא שאין לו חיים, אבל לא כואב לו מזה שאין לו חיים, או אין עצה אחרת, אלא להתפלל לה', שיתן לו קצת חיים, שירגיש שהוא חולה מסוכן והוא זקוק לרפואת הנפש.

ולפעמים אדם בא לידי מצב, שהוא כל כך במצב של ירידה, שאפילו להתפלל על זה, גם כן אין לו כח. אלא במצב שלא איכפת לו שום דבר. וזה נקרא שבא למצב של **דומם**, היינו שאין לו שום תנועה.

ובמצב כזה רק חברה יכולה לעזור לו. היינו, אם נכנס לבין החברים, ואינו עושה עליהם שום בקורת, היינו לבדוק אותם, אם גם להם יש אותן הפרעות ומחשבות, והם כן מתגברים עליהם, או סתם, זאת אומרת, משום שאין להם ענין לתת חשבון נפש לעצמם, לכן הם יכולים לעסוק בתורה ומצות, ואיך אני יכול לדמות אליהם. ואז אין הוא יכול לקבל שום סיוע מהחברה, כי אין לו שום דביקות עמהם, משום שהם קטנים יותר מדי, שהם יהיו חברים שלו, וממילא הוא לא מקבל מהם שום השפעה.

מה שאין כן אם הוא נכנס להחברים לא

בא אל פרעה - א'

תשמ"ה - מאמר י"ט
1984/85 - מאמר 19

"בא אל פרעה". וקשה, הלא "לך אל פרעה" היה צריך לומר. ומתרץ הוזהר (בא דף

י"א ובהסולם אות ל"ו) "אלא שהכניס אותו את משה, חדרים לפנים מחדרים, אל תנין

נכנס בהכלי מחשבה של רצון לקבל לעצמו, אז השפע יוצא לחיצוניים, היינו לחוץ מהקדושה.

"קדושה" נקראת "לשם שמים" וחוץ מלשם שמים נקרא "סטרא אחרא", שהוא צד השני של הקדושה. לכן אומרים, שהקדושה נקראת "להשפיע" וטומאה נקראת "לקבל". ומשום זה, שאנחנו נולדנו אחרי השבירה, וממילא הרצון שלנו הוא רק לקבל, לכן לא יכולים לתת לנו שפע, שבטח הכל ילך לצד הסטרא אחרא.

וזה היא כל הסיבה שאנו מרוחקים מלקבל את הטוב והעונג, שהכין ה' בעדינו. כי כל שהוא יתן לנו לא ישאר זה אצלנו, אלא זה ילך לאבדון, כמו שאמרו חז"ל "איזה שוטה המאבד מה שנותנים לו". משמע מאן, ששורש הסיבה שהוא מאבד, הוא בשביל שהוא "שוטה". ומדוע "השוטה" מוכרח לאבד, ו"החכם" נשאר אצלו מה שנותנים לו ואינו מאבד.

אלא יש לפרש ש"שוטה" נקרא, אם הוא נשאר עם הטבע שלו, שהוא אהבה עצמית, ולא עוסק עם תחבולות, שתהיה לו האפשרות לצאת מהרצון לקבל. שלמרות שיש הרבה סגולות ותחבולות לצאת מטבע שלו, והוא נשאר עירום כביום הוולדו, מבלי לבוש אחר, שהלבוש הזה נקרא לבוש של הרצון להשפיע, שעם לבוש דלהשפיע הוא יכול להלביש את הטוב ועונג מה שהוא צריך לקבל.

אבל יש שהאדם מתחיל בעבודה דלהשפיע, והוא מסביר להגוף, שזוהי כל מטרת עבודה, היינו לקבל כלי דהשפעה. אבל אחרי כל אלו הוויכוחים שיש לו עם גוף, הגוף אומר לו, שאין אתה יכול לשנות את הטבע, ממה שהבורא ברא אותו. וכיון שהבריאה נבנתה לבחינת "יש מאין", הוא רק מבחינת רצון לקבל, איך אתה מעיז לומר, שאתה יכול לשנות הטבע, ממה שהבורא ברא אותו.

ועל זה נאמר "בא אל פרעה", היינו, שנלך ביחד, שגם אני הולך אתך, בכדי

חזק אחד עליון, כיון שראה הקב"ה שמשוה ירא, אמר הקב"ה, הנני עליך פרעה מלך מצרים, התנין הגדול, הרובץ בתוך יאוריו, שהקב"ה היה צריך לערוך עמו מלחמה, ולא אחר, כמו שאתה אומר, אני ה', שדרשו, אני ולא שליח. נמצא שבא יהיה פירוש היינו, שנינו ביחד".

ולפרש את זה בעבודת ה', אז קודם כל צריכים לדעת, מהי הדרישה שלנו עבור זה שאנו עוסקים בתורה ומצות. זאת אומרת, איזו תמורה אנו דורשים עבור זה. והתמורה צריכה להיות ברורה, בכדי שנבין, שכדאי לנו לוותר על תענוגי הגוף, אם אנו מבינים, שזה הוא מפריע לנו להגיע להמטרה, שהיא התמורה שלנו, שעל ידי התעסקותנו בתורה ומצות, נקבל את המטרה הנשגבה זו, שהמטרה היא תמורה עבור ויתור על תענוגים גשמיים.

לכן צריכים לדעת, כי עיקר השכר שאנו רוצים עבור קיום תורה ומצות, הוא **דביקות בה', שהוא ענין השתוות הצורה**, שהוא בחינת "ולדבקה בו", כמו שאמרו חז"ל (בבא בתרא ט"ז) "ברא הקב"ה יצר הרע, ברא לו תורה תבלין". כי זה הכלי שיכולים לקבל את מטרת הבריאה, שהיא נקראת להטיב לנבראיו, שהיא נקראת בשם "גילוי אלקותו יתברך לנבראיו בעולם הזה", כמו שכתוב בספר "מתן תורה" (דף ס"ד).

וידוע, כי עיקר העבודה הוא בעשיית הכלי. מה שאין כן המילוי, שהוא השפע הנשפע להכלי, הוא בא מצד העליון, שהוא בחינת רצונו להטיב לנבראיו, ובטח מצדו אין שום מניע שיפריע מלתת לנו. וכל החסרונות שאנו מרגישים, הם מסיבה שאין לנו כלים לקבל את השפע, כי הכלים שלנו באים מצד השבירה, כי מסיבת שבירת הכלים שהיתה בעולם הנקודים, יוצאו הקליפות, שהן בחינת לקבל בעמ"נ לקבל, שפירושו של "שבירה" ברוחניות הוא, כדוגמת שבירת כלי בגשמיות, כמו שכלי הגשמי, אם הוא שבור ואתה נותן בתוכו איזה משקה, אז המשקה יוצא לחוץ, כמו כן ברוחניות, אם

מקודם יגיעה רבה, שדבר הבא לאדם ביגיעה, זה גורם שישמור שלא לאבד את הדבר. אולם דבר זה, היינו בזמן היגיעה, כשהאדם רואה, שרחוקה עדיין המלאכה מלהיות מוגמרת, הוא לפעמים בורח מהמערכה ובא לידי יאוש. ואז להתחזקות יתירה הוא צריך, להאמין בה', שה' יעזור לו.

וזה שהעזרה עוד לא הגיעה, הוא מסיבה שעוד לא נתן היגיעה המסוימת בכמות ובאיכות הנצרכת להכנת החסרון, בכדי לקבל מילוי, כמו שאומר (הקדמה לתע"ס דף י"ד אות י"ח) וזה לשונו, "ואם מי שהוא עסק בתורה ולא הצליח להסיר היצר הרע ממנו, אין זה אלא או שהתרשל לתת את היגיעה והעמל, המחויב ליתן בעסק התורה, כמו שכתוב "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין", או יכול להיות שמילאו את **כמות** היגיעה הנדרשת, אלא שהתרשלו **באיכות**. לכן "בא אל פרעה" צריכים, לתת לב לזה, ולהאמין בכל המצבים הכי גרועים שאפשר להיות, ולא לברוח מהמערכה, אלא תמיד לבטוח בה', שהוא יכול לעזור ולתת לאדם, בין שהוא צריך עזרה קטנה ובין שהוא צריך עזרה גדולה. ואליבא דאמת, מי שמבין שהוא צריך שהבורא יתן לו עזרה גדולה, משום שהוא יותר גרוע משאר אנשים, הוא יותר מסוגל שתתקבל תפלתו, כמו שכתוב "קרוב ה' לנשברי לב, ואת דכאי רוח יושיע".

לכן אין לאדם לומר, שהוא לא מוכשר, שה' יקרב אותו, אלא הסיבה שהוא מתעצל במלאכתו. אלא האדם צריך תמיד ללכת בהתגברות ולא יתן להכנס למוחו מחשבות של יאוש. וזהו כמו שאמרו חז"ל (ברכות י') "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו, אל ימנע עצמו מן הרחמים", שנאמר (איוב י"ג) "הן יקטלני לו איחל".

וענין "חרב מונחת על צוארו" יש לפרש, שהכוונה היא, אף על פי שהרע של אדם, הנקרא אהבה עצמית, מונחת על צוארו ורוצה להפריד אותו מקדושה, באופן שמראה לו תמונה, שאין שום אפשרות לצאת

שאני אשנה הטבע, ואני רוצה, שרק אתה תבקש אותי, שאני אעזור לך לשנות את הטבע, ולהפוך אותה מרצון לקבל לרצון להשפיע, כמו שאמרו חז"ל (סוכה נ"ב) "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזר, אינו יכול לו". אולם גם זה יש להבין, בשביל מה צריך הבורא, שיבקשו ממנו. זה מתאים לבשר ודם, שהוא רוצה את הכבוד, שיבקשו ממנו, בכדי שידע שהוא עזר לו. אבל איך שייך לומר דבר כזה אצל הבורא. אלא לפי הכלל "אין אור בלי כלי", זאת אומרת, שאי אפשר לתת למי שהוא מילוי, אם אין לו חסרון, כי כל זמן שאין חסרון לדבר, אם נותנים לו, אין טעם בהדבר. אם כן, הוא לא יודע להחשיב את הדבר. ואז הוא לא ישמור את עצמו, שלא יגבשו את הדבר. היינו, שיש אנשים שהם כן מבינים את החשיבות שבדבר, והם יקחו ממנו זה הדבר.

וזהו הסיבה, שהאדם צריך לבקש עזרה מה', בכדי אם יתנו לו איזו הארה מלמעלה, שידע לשמור אותה, שלא יקחו ממנו החיצוניים, שהם כן יודעים מה הוא הערך של איזו הארה דקדושה. לכן כשהאדם מבקש מה', שיעזור לו, וענין הביקוש האמיתי מתחיל דוקא בזמן, שהאדם רואה, שאין הוא מסוגל לעזור לעצמו, אז הוא יודע בבירור גמור, שאין עצה אחרת, אלא לבקש מה', שהוא יעזור לו, אחרת הוא נשאר בפירוד מהקדושה, ואין שום עצה לצאת מהמצב דאהבה עצמית. לכן כשה' עוזר לו, הוא יודע כבר, שזה נכס חשוב וצריכים לשמור מאוד, שלא יקחו זה החיצוניים.

וזה כמו שאומר האר"י ז"ל (תע"ס חלק ז' דף תצ"ה) "וזה סוד רדיפת היצר הרע וס"א להחטיא את הצדיקים ולהידבק בקדושה, יען אין להם חיות זולתו, ובהתרבות הטובה והקדושה, יתרבו חייהם. ואל תתמה מעתה, למה היצר הרע רודף להחטיא את האדם. והבן זה".

אי לזאת, כדי שהאדם ידע לשמור עצמו, שלא יאבד מה שנותנים לו, מוכרח לתת

לו עצה לאכול לחם. ואם לא היתה טענה צודקת, לא היה הקב"ה מקבל טענתו. וטענה זו, שאמר "אני וחמור נאכל באבוס אחד", קשה להבין. הלא מהו היחוס שלו. הלא חז"ל אמרו (סנהדרין ל"ח) "תנו רבנן, אדם נברא בערב שבת, שאם תזוח דעתו עליו, אומרים לו "יתוש קדמך במעשה בראשית".

ולפי זה, שאם יתוש קודמו, אם כן מהי הטענה ש"אני וחמור נאכל באבוס אחד". אלא יש לפרש, שלאחר החטא נפל לבחינת אהבה עצמית. נמצא לפי זה, שנעשה דומה לחמור שאינו מביין רק אהבה עצמית. וזהו ש"זלגו עיניו דמעות ואמר, אני וחמור נאכל באבוס אחד", היינו מבחינה אחת, שהיא אהבה עצמית. לכן נתן לו עצה "בזיעת אפיך תאכל לחם", שלחם נקרא מאכל אדם. פירוש, על ידי יגיעה בבחינת "זיעת אפיך תאכל לחם", שהוא מאכל אדם, הוא יוצא מבחינת "עם הארציות", ונקרא או בשם "עם ישראל", שהוא בחינת **ישראל**.

מה שאין כן בחינת מצרים, שהיה עם ישראל בגלות, שמצרים נקרא "עם הדומה לחמור", שהכוונה היא רק לאהבה עצמית, ולכן הישועה היתה אז לישראל, שהקב"ה הוציא אותם ממצרים. וזהו שצריכים לכוון בקבלת עול מלכות שמים "אני ה' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלקים", שדוקא בכח ה' יכולים "לצאת ממצרים" ולזכות לבחינת "להיות לכם לאלקים".

מהשליטה הזאת. אז הוא צריך לומר, שזו היא אמת התמונה הזאת שהוא רואה.

אלא "אל ימנע עצמו מן הרחמים", משום שהוא צריך אז להאמין, שהבורא יכול לתת לו את הרחמים, שפירושו "מידת השפעה". זאת אומרת, מצד כוחות עצמו, האמת היא, שאין האדם מסוגל לצאת מתחת שליטת קבלה עצמית. אבל מצד הבורא, שהקב"ה עוזרו, בודאי הוא יכול להוציא אותו. וזהו שכתוב "אני ה' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלקים".

וזה אנו אומרים ב"קריאת שמע", שהוא קבלת עול מלכות שמים, שאנו צריכים לדעת, שהקב"ה הוא מוציא את האדם משליטת הקבלה, שנקראת בחינת פירוד, ומכניס אותו להקדושה. ואז יקויים "להיות לכם לאלקים", שאז הוא בבחינת "עם ישראל" ולא בבחינת "עם הארץ".

וזהו כמו שאמרו חז"ל (פסחים ק"ח) "אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שאמר הקב"ה לאדם הראשון "קוץ ודרדר תצמית לך", זלגו עיניו דמעות. אמר לפניו "רבוננו של עולם, אני וחמור נאכל באבוס אחד". כיון שאמר לו "בזעת אפיך תאכל לחם", מיד נתקררה דעתו".

אולם יש להבין טענתו של אדם הראשון, שהקשה על מעשה הקב"ה, מדוע מגיע לו, שהוא יאכל עם החמור באבוס אחד, שהיא טענה צודקת. והראיה לזה, שהקב"ה נתן

מי שחיוק לבו

שמות - תשמ"ה - מאמר כ'

1984/85 - מאמר 20

את רוחו כנגדו, שהיה רואה גבורותיו ולא היה שב", עד כאן לשונו. ויש להבין, מהו ההבדל שהם לא חזקו את לבם לפני הקב"ה, או שחיוקו את לבם נגד ישראל, הלא כל השנאה שיש לגויים נגד עם ישראל, הוא רק מטעם שהם עם של הקב"ה, כמו שאמרו חז"ל, (שבת פ"ט) "מאי

בוהר בשלח (ובהסולם דף ג"ה אות קפ"ו) כתוב שם וזה לשונו, "ואמר רבי יצחק לא מצינו מי שחזק את לבו לפני הקב"ה כפרעה. אמר רבי יוסי, הרי סיחון ועוג חזקו גם כן את לבם. אמר לו אינו כן, הם חזקו את לבם כנגד ישראל אבל כנגד הקב"ה לא חזקו את לבם, כמו שחיוק פרעה

ה', הוא עושה או פעולה אחת, היינו שלא נותן להאדם לצייר את גדלות וחשיבות ה'. נמצא, שכל החוזק שיש לסטרא אחרא הוא נגד ה', והוא אומר לו, אני יודע שאתה בעל כח גדול, היינו שאתה יכול להתגבר על התאוות שלך לא כמו אנשים חלושי אופי רכי הלב, אלא אתה אמיץ שבגבורים, אלא כל מה שאתה לא הולך בדרך האמת הוא, משום שלא כל-כך חשוב את המטרה, שאתה צריך לבטל את עצמך בשביל זה. ואם כח זה הוא מפריע לו להגיע להמטרה.

וזהו שאומר הזהר בשם רבי יצחק, "לא מצאנו מי שחזק לבו לפני הקב"ה כפרעה". היינו שלא החשיב את ה', ואמר "מי ה' אשר אשמע בקולו", שזה הוא המפריע הראשון. והמפריע השני הוא, כי בזמן שהוא רואה שהאדם התגבר על טענותיו, והולך למעלה מהדעת, ולא מסתכל מה שהוא אומר לו, או בא בטענה נגד ישראל, זאת אומרת, זה שרוצה ללכת בדרך ה', הוא נקרא **ישר-אל**, שהוא בחינת ישר - לאל, היינו שכל המעשים שהוא עושה, הוא רוצה שזה יעלה ישר לאל, ולא רוצה שיהיה כוונה אחרת, לכן מה עושה המפריע השני, הוא משפיל את בחינת ישראל שבו, ואומר לו, הישראל שבקרבתך הוא חלש מאוד, הן בכשרון והן בכח התגברותו, הלא אתה חלש אופי, הדרך הזה, שאתה רוצה ללכת בו, שהוא שכל המעשים יהיה רק לשם שמים, זה יכולים לדרוש מבחינת ישראל שיש בו כל התכונות המתאימות לזה, היינו שהיה לו חינוך טוב, ובעל כשרון, והוא אמיץ לב, שיכול להילחם עם הרע שבקרבו, הוא יכול ללכת בדרך הזה, ולא אתה. נמצא, במה הוא מפריע לו, הוא כבר לא מדבר עמו בקשר להחשיבות המטרה, כמו טענת פרעה, שהוא היה חולק על חשיבות המטרה. אלא שאומר לו, המטרה היא חשובה מאוד, אלא אתה לא חשוב שתוכל ללכת בדרך גבוהה כזה, ועל כן לך בתלם של כל הכלל, ואין אתה צריך להיות יוצא מהכלל, ורק דרך זה שייך לך.

הר סיני, שירדה שנאה לעכו"ם". ולגופו של ענין, היינו בקשר לשנאת ישראל, הנה פרעה היה שונא את עם ישראל ורצה לשעבד אותם, ומשה בא בשליחות הקב"ה, אז לא רצה לשמוע, ואמר "מי ה' אשר אשמע בקולו", וסיחון ועוג גם להם היה שינאת ישראל. ומאי ההבדל לגבי ישראל, הסיבה, משום מה שונאים את ישראל, טוב מטעם התחזקו את לבם, סיחון ועוג, שעם ישראל לא חשוב לכן שונאים אותם, או מטעם שהתחזקו את לבם נגד ה', שה' לא חשוב בעיניו לכן יש לו שנאה לעם ישראל. אם כן מה הוא ההבדל, לגבי ישראל.

ויש לפרש המאמר של הזהר הנ"ל על דרך העבודה. אנו צריכים לדעת, שיש שני מפריעים, שעומדים נגד האדם ולא נותנים לעבור את המחסום, להגיע לאהבת ה', היות שהאדם נולד עם רצון לקבל לעצמו, ואינו מסוגל לעשות שום דבר בלי כדאיות, היינו שהאדם יכול לוותר על קבלה עצמית, בכדי להשפיע משהו, למישהו, אם זה נותן לו סיפוק נפשי, אז הוא יכול לוותר על קבלה עצמית, לדוגמא, האדם מסוגל לעבוד בשביל אדם חשוב, אם נגיד כשבא אדמו"ר מליבאוויץ' לשדה תעופה עם מיוזודה, ונתן לאחד מהחסידים שלו, והוא נותן לו שכר טרחה 100 דולר. בטח שהחסיד לא רוצה לקבל שכר טרחה מן הרבי והוא מחזיר לו, אז הרבי שואל אותו, מדוע אתה לא רוצה לקבל, אם זה פחות מידי שילמתי לך עבור הטרחה, הלא סבל פשוט אם הייתי נותן לו 10 דולר, בטח שהיה שבע רצון, אם כן מדוע אתה לא רוצה לקבל. אז החסיד השיב לו, זה שיש לי זכיה לשמש את הרבי, שווה יותר מכל הון דעלמא שהרבי יתן לי.

רואים אנו, שבעבור אדם חשוב, האדם מסוגל לעבוד בלי שום תמורה, ומשום זה כשבא האדם לעסוק בתורה ומצות בעמ"נ להשפיע, בטח שהאדם יכול לוותר על אהבה עצמית לטובת הבורא. מה עושה או המפריע לעבודת ה', שהאדם לא יוכל ללכת בדרך

ועוג, שהחזיקו לבם נגד ישראל. פרעה שאמר "מי ה' אשר אשמע בקולו", זהו שכל כוחו היה למעט את חשיבות של ה', כנ"ל שהוא המפריע הא', וסיוחן ועוג הם החזיקו לבם נגד ישראל, היינו למעט את חשיבות של ישראל כנ"ל, שהוא כנגד המפריע הב'.

ולזה, היינו לכל אלו הטענות, אין עצה אחרת אלא ללכת בדרך האמונה למעלה מהדעת, ולא להסתכל על טענות שלהם, אלא לבטוח בה' שהוא יכול לעזור לכולם ואין שום כח שיכול להתנגד לכוחו של הקב"ה, לכן לבטוח בה' שהוא יעזור.

וכעין זה מצאנו בזהר (בשלח דף נ"ה, ובהסולם אות קפ"ז) וזה לשונו, "אמר רבי יהודה, אמר רבי יצחק, פרעה היה חכם יותר מכל מכשפיו, ובכל הצד שלהם לא ראה שיהיה גאולה לישראל, ופרעה לא חשב, שיש קשר אחר של אמונה, השולט על כל הכוחות של הסי"א, ועל כן היה מחזק את לבו". נמצא לפי דברי הזהר, שענין פרעה הוא בתוך הדעת, שמצד השכל אין שום אפשרות לצאת משליטתם אלא רק בכח אמונה למעלה מהדעת, שכח זה מבטל כל הכוחות שישנם בעולם.

וכעין זה מצאנו בזהר (שלח ובהסולם דף כ"ב אות ס"ג) אצל המרגלים, וזה לשונו, "וישובו מתור הארץ, וישובו, היינו שחזרו לצד הרע, וחזרו מדרך האמת, שאמרו מה יצא לנו, עד היום לא ראינו טוב בעולם, עמלנו בתורה, והבית ריקם, ולעולם ההוא מי יזכה, ומי יבוא לתת לתוכו, מוטב לנו שלא היינו יגיעים כל כך, הרי עמלנו ולמדנו כדי לדעת חלק עולם ההוא, כמו שיעצת לנו. וגם זבת חלב ודבש הוא, טוב הוא עולם העליון ההוא, כמו שידענו בתורה. אבל מי יכול לזכות בה. אפס כי עז העם, עז הוא העם שזכה לעולם ההוא, שלא החשיב כל העולם כלל, לעסוק בו, כדי שיהיה לו עשירות גדולה, מי הוא שיוכל לעשות כן שיזכה בה. אפס כי עז העם. ועשיר יענה עזות, וגם ילידי הענק ראינו שם, דהיינו שצריכים גוף חזק גבור כארי, משום שהתורה מתשת כוחו של אדם".

נמצא, טענת המרגלים לפי מה שהזכיר מפרש הוא, של אי חשיבות של ישראל, כמו שביארנו, שהוא כמו טענת המפריע הב', זאת אומרת, שכל החיזוק הוא כנגד ישראל. ובוה יכולים לפרש ההבדל בין טענת פרעה שחזיקו לבו נגד ה', לטענת סיוחן

הראני את כבודך

שמות - תשמ"ה - מאמר כ"ו
1984/85 - מאמר 26

שכל הכלל מגושם, ורק הוא יודע ומבין, מה זה רוחניות.

והיות שידוע שאמרו חז"ל (אבות פרק ד', ד') "רבי לויטס איש יבנה אומר, מאוד מאוד הוי שפל רוח". לכן יש לו עבודה גדולה, שימצא בעצמו איזה חסרון, שיכול לומר, שהוא שפל. אבל היות שמצוה לקיים מאמר חז"ל, אז לוקח את זה למעלה מהדעת, ואומר, בטח שעדיין הוא לא שלם. וכמו כן יש זמן אחוריים, היינו, שלא מאיר לו את החשק לתורה ולמצות, ולא מרגיש חסרון בזה שאין לו תשוקה לדביקות

ויאמר "הראני את כבודך, והסירותי את כפי, וראית את אחורי, לפני לא יראו" (שמות ל"ג). ויש להבין, מה מרמזת לנו את השאלה של משה רבנו עליו השלום, והתשובה של הקב"ה בנוגע לעבודה שלנו. הנה האדם, כשמתחיל להכנס לעבודת ה', הוא משתוקק לראות את כבוד ה'. היינו, בזמן שה' מאיר לו, זאת אומרת, בזמן שיש לו טעם בתורה ובמצות ומשתוקק לרוחניות, אז הוא יכול לעסוק בעבודת הקודש, ואז הוא יודע בעצמו, שהולך בדרך ה', ומרגיש את עצמו, שהוא מרים מעם,

אליו, ויגלה לו את הארת פנים שלו, שאז הוא בא לידי תשובה "עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלו עוד".

ועיין בהקדמה לתע"ס (אות נ"ג, נ"ד) וזה לשונו, "וצריכים לדעת, שכל ענין העבודה בקיום התורה והמצות בדרך הבחירה, נוהגת בעיקר בכ' בחינות של השגחה המוסתרת, ועל זמן הזה, אומר בן הא הא, "לפום צערא אגרא". שהיות שהשגחתו יתברך אינה גלויה, ואי אפשר לראותו יתברך אלא בהסתר פנים, דהיינו רק דרך אחריו. אמנם אחרי שרואה ה' יתברך, שהאדם השלים מידת יגיעתו, וגמר מה שהיה עליו לעשות בכה בחירתו והתחזקותו באמונת ה' יתברך, אז עוזר לו ה' יתברך, וזוכה להשגת השגחה הגלויה, דהיינו לגילוי פנים.

נמצא לפי הנ"ל, שהתחלת העבודה בדרך האמת, היא בבחינת האחוריים. וזהו בכדי שהאדם יכין לעצמו כלים, ששם ישכון אור ה'. וכלים נקראים רצונות. זאת אומרת, שמטרים שהאדם עובר את בחינת האחוריים, אין הוא יודע, שצריך שה' יעזור לו, אלא חושב שהוא בכוחות עצמו יכול להגיע לשלימותו, ולא צריך לעזרת ה' באופן יוצא מהכלל.

אלא שיודע ומאמין, כנוהג בישראל, הגם שהאדם רואה, שהשכל מחייב, שהאדם הוא עושה, מכל מקום הוא מאמין, שה' עוזר לו להשיג את מבוקשיו. מה שאין כן בעבודה דלהשפיע, האדם רואה, שהשכל אומר לו, שאין בידו להגיע לדרגת השפעה, אלא יושב ומצפה, שה' יעזור לו. נמצא, שרק זה נקרא, שהוא נצרך לה'. וזה נקרא כלי ורצון. כי דרך האמת נקראת "לשמה", היינו שעושה הכל בעל מנת להשפיע נחת רוח לה'. ואז באה לו התנגדות הגוף, שטוען, שהוא מבין, שכל עבודתו היא למלאות לכלי הגוף, שהיא בחינת אהבה עצמית. ואז מתחיל האדם להבין, שאין בידו ללכת נגד הגוף. ואז הוא נצרך לעזרת ה'. וזה נקרא, שכבר יש לו כלי, היינו רצון וצורך

ה'. ובמצב של אחוריים האדם יכול לראות עצמו, היינו את מצבו האמיתי, איך הוא, אם עוד הוא רואה שהוא מרים מעם, והוא צריך אז לעבוד על שפלות, לקבל על עצמו המצוה של שפלות למעלה מהדעת, ומסתכל על אנשים אחרים, שהם עומדים במצב של ירידה ברוחניות, והוא במצב עליה. נמצא, שרק בזמן אחוריים הוא יכול לראות האמת, מה שאין כן בזמן הפנים הוא יכול לרמות את עצמו.

אבל גם במדרגת אחוריים יש הרבה הבחנות. כי אם האדם כבר נכנס בעבודה של אמת, היינו בדרך שצריכים לעבוד בעל מנת להשפיע, שרק אז מתחילים להרגיש את מצבים אמיתיים של אחוריים. כי אז לפעמים באה תמונה של אחוריים, שהוא רואה הנפילה שלו, הגם שהיה לו מצב של פנים, לפני הנפילה למצב שבו הוא נמצא. אבל עכשיו, זה שהוא רואה, שאין לו שום תשוקה לא לתורה ומצות, ולא לתפילה, וכדומה, והוא מרגיש, שהוא עכשיו ככלי ריק, שאין לו שום לחלוחית מעבודת ה'. נוסף לזה, הוא רואה בעצמו, כאילו אף פעם לא עבד עבודת הקודש, ובכלל הוא לא יודע עכשיו מה זה עבודת ה'.

ולפעמים הוא בא לידי חשכות, שאם הוא מתחיל לדבר עם עצמו, שצריכים להכנס לעבודה, וזה לא תכלית, להישאר בלי שום תכלית בחיים, אז נדמה לו, שהוא מדבר לעצמו דבר חדש, שאף פעם לא שמע מענינים רוחניים. ואז הוא מתפלא על עצמו, איך אפשר להיות הרגשה כזאת, שהוא נמצא עכשיו במצב של מתחיל, שאף פעם לא עסק בעבודה, בו בזמן שנשאר קצת רשימו בזכרונו, שהיה חשב את עצמו, שהוא היה תמיד בין המתקדמים בעבודה, ופתאום הכל נשכח מלבו, והוא זוכר זה רק כמו בחלום.

נמצא, שהוא רואה את מצבו האמיתי רק בזמן של אחוריים. וזהו "וראית את אחורי לפני לא יראו". ואז יש לו כבר מקום לעבודה, היינו לבקש מה', שיקרבו

אבל בזמן שהוא מרגיש עצמו שהוא מרוחק מה', אז הוא חושב, שאינו הולך על מסלול השלימות.

אז אומרים "שלום שלום", היינו בחינת שלום שה' אומר. כמו שכתוב (תהילים פ"ה) "אשמעה מה ידבר האל ה', כי ידבר שלום אל עמו, ואל חסידיו, ואל ישובו לכסלה". המאמר הזה, צריכים להאמין כי ה' אומר "שלום" גם בזמן שהוא (האדם) מרגיש, שהוא מרוחק מה'. כי מי נתן לו להבין, שהוא עכשיו מרוחק יותר מזמן אחר. כי בדרך כלל האדם מתחיל להרגיש שהוא מרוחק, בזמן שהוא מרבה בתורה ומצות, ושרוצה ללכת יותר על דרך האמת, אז הוא רואה, שהוא יותר מרוחק. נמצא, לפי הכלל "מצוה גוררת מצוה", אם כן הוא היה צריך להרגיש שהוא יותר מקורב.

אלא כנ"ל, שהקב"ה מקרבו, בזה שמראה לו את האמת, בכדי שיתן תשומת לב לעזרת ה'. היינו, שמראה לו, שאין אדם מסוגל לנצח את המלחמה בלי עזרת ה'. נמצא, בזמן המרוחק (שהאדם מרגיש שהוא מרוחק), שהיא בחינת אחריים, אז הוא הזמן של התקרבות לה'.

שהבורא ימלא אותו. ואז מתקיים בו מה שאמרו חז"ל "הבא לטהר מסייעין אותו" (זהר נח ובהסולם אות ס"ג) וזה לשונו, "אתא בר נש, אם האדם בא לטהר, עוזרים אותו עם נשמה קדושה, ומטהרים אותו, ומקדשים אותו, ונקרא קדוש".

הרי אנו רואים, מטרם שיש לו כלי, לא יכולים לתת לו אור. אלא לאחר שנקבע בלב, שצריך עזרה מאת הקב"ה, אז הוא מקבל עזרה, כנ"ל, שדוקא בעת שבא לטהר, ורואה שלא יכול, אז הוא מקבל מלמעלה נשמה קדושה, שהוא אור, המתייחס לו לעזור לו, שתהיה לו היכולת ללכת קדימה, ולנצח את הכלי קבלה שלו, שיוכל להשתמש עמהם בעל מנת להשפיע לה'.

וזה יש לפרש מה שכתוב "שלום שלום לרחוק ולקרוב". כי שלום מראה על שלימות המחלוקת, כי המחלוקת היא כמו שאמרו חז"ל "לעולם ירגיז אדם יצר הרע על יצר טוב". ופירש רש"י, שיעשה עמו מלחמה. האדם חושב, כי רק בזמן, שהוא מרגיש עצמו קרוב לה', אז הוא בבחינת השלימות, שנראה אצלו, שהוא כבר זכה לבחינת פנים.

תפלה אמיתית היא על חסרון אמיתי

שמות - תשמ"ו - מאמר י"א

1985/86 - מאמר 11

על נאקתם, שהוא רק על העבודה. ונפרש זה על פי דרכינו. הנה ידוע, שמטרם שהאדם נכנס לעבוד בעמ"נ להשפיע, אלא על סיבות, כמו שכתוב בזה"ק (הקדמת ספר הזהר, ובהסולם דף קפ"ה אות ק"צ, קצ"א), שיש שתי סיבות, שהן גורמות, שבשבילים יעסקו בתו"מ:

א. בשביל שהיו לו תענוגי עולם הזה. ואם לא יקיים את התו"מ, הוא מתיירא, שהקב"ה יעניש אותו.

ב. שהיו לו תענוגי עולם הבא. והיות שהוא מתיירא, שאולי לא יתנו לו, זאת היא סיבה שלו, המחייבתו לקיים תו"מ.

הכתוב אומר, "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, ויקם מלך חדש על מצרים, אשר לא ידע את יוסף, ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. ויהי, ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם".

ויש להבין מה שכתוב "ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה". וכי לא היו להם יסורים יותר גדולים במצרים. וכאן משמע, שכל שועתם, היינו כל היסורים שלהם, היו רק מן העבודה. כמו כן כתוב "וישמע אלקים את נאקתם", משמע, ששמיעת התפלה היתה

להם לשמש את המלך, וכמו שכתוב בזה"ק הנ"ל, וזה לשונו "יראה דאיהו עיקרא, הוא שאדם יירא מפני אדונו, משום שהוא רב ושליט העיקר והשורש". ומפרש שם בהסולם, שיש ג' אופנים ביראת ה':

א. דהיינו יראה מעונשים שבעולם הזה.
ב. שמתירא גם מעונשים של גיהנום.
ואלו השתיים אינן יראה אמיתית, כי אינו מקיים היראה מטעם מצות ה', אלא מטעם תועלת עצמו. ונמצא, שתועלת עצמו היא השורש, והיראה היא ענף, ומסובבת מתועלת עצמו. אלא יראה שהיא עיקר, היא שירא מהשי"ת משום שהוא גדול ומושל בכל. עד כאן לשונו.

נמצא, שגדלות ה' היא הסיבה שמחייבתו לקיים התו"מ. וזה נקרא, שכל רצונו הוא רק להשפיע לה', הנקרא "להשפיע נחת רוח ליוצרו ולא לתועלת עצמו".

וכאן מתחילה הגלות, היינו שלא נותנים לו לכוון, שעבודתו תהיה בשלא על מנת לקבל פרס, היות שהוא נגד הטבע. והגם שהאדם יכול לכוף את עצמו, אף על פי שהגוף לא מסכים, כדרך שהאדם יכול לעשות סיגופים, אף על פי שהוא נגד הטבע, אבל זה שייך לומר על מעשים, זאת אומרת, בכדי שהאדם יעשה מעשים שלא לרצון הגוף, הוא יכול ללכת למעלה מהדעת, הנקרא נגד רצון הגוף.

אבל הוא לא יכול ללכת נגד ההרגשה והשכל שלו, היינו לומר, שהוא מרגיש אחרת מכפי הרגשתו. למשל, אם אדם מרגיש שקר לו, או שחם לו, הוא אינו יכול לומר, שהרגשתו היא אינה אמת, ולהכריח את עצמו ולהגיד, שהוא מבין אחרת, מכפי שהשכל שלו מחייב, או שמרגיש אחרת, מכפי שהוא מרגיש עכשיו. הלא אין לו עצה אחרת רק לומר את מה שהוא רואה.

נמצא, בומן שאדם רוצה לקיים תו"מ בעמ"נ שהוא רוצה להשפיע לה', הלא מטבע של הגוף הוא לא לעשות שום תנועה, אם הוא לא רואה, שתהיה לו איזה תמורה. אם

ובזמן שהסיבה המחייבתו לקיים תו"מ היא מטעם תועלת עצמו, אז אין כל כך התנגדות מצד הגוף, כי בשיעור שמאמין בשכר ועונש, הוא יכול לעבוד עבודתו, וכל יום הוא מרגיש, שהוא מוסיף והולך. וכן היא האמת, שכל יום שהוא עושה מצות ועוסק בתורה, הוא מצטרף ליום של אתמול, וכך הוא הולך ומוסיף את הרכוש שלו של קיום תו"מ.

והטעם הוא, היות שעיקר הכונה שלו היא על השכר ואינו חושב על הכוונה, היינו שתהיה כוונתו בעמ"נ להשפיע. אלא הוא מאמין בשכר ועונש, שעל מעשה שהוא עושה, הוא יקבל שכר. לכן כל כוונתו רק למעשים, שיהיו בסדר בכל פרטיה ודקדוקיה. אחרת, אם המעשים לא יהיו בסדר, בטח שלא ירצו לקבל את עבודתו ולשלם לו שכר תמורתן. ובזמן שהוא רואה, שהמעשה, שהוא עושה, הוא בסדר, כבר אין לו על מה לדאוג.

ומשום זה כל הדאגות שלו, הן רק על הכמות. פירוש הדבר, שהוא צריך להשתדל לעשות יותר מעשים טובים. ואם הוא תלמיד חכם, אז הוא יודע, שהוא צריך יותר להתעמק בענין שהוא לומד, ובמעשי המצות הוא צריך יותר לדקדק, שיהיו לפי הלכה, אליבא דכל הדעות. והוא משתדל תמיד להחמיר על הדינים, שלפי הלכה הנוהגת מקילין בה, והוא משתדל להחמיר. אבל יותר מזה אין לו על מה לדאוג. נמצא, אלו אנשים, שהסיבה הגורמת להם לקיים תו"מ, והיא מבחינת עול מלכות שמים, כדי שיהיה להם שכר בעולם הזה ובעולם הבא, אין הם נצרכים לה', שיהיה להם את הכוח, שיוכלו לעסוק בתו"מ. כי לפי שיעור אמונה שלהם בשכר ועונש, כבר הגוף מרשה כל אחד לפי דרגה דיליה, לקיים.

מה שאין כן אלו אנשים, שרוצים לעבוד עבודת הקודש בעמ"נ להשפיע, בלי שום תמורה, אלא שהם רוצים לקיים תו"מ מטעם גדלות ה', ולכבוד גדול יהיה להם אם יתנו

אלא דוקא בזמן, שהוא מרגיש את הגלות, שייך לומר כך, היינו שיתפלל מעומק הלב. כי בכדי שיתפלל מעומק הלב, יש כאן ב' תנאים:

א. שהעבודה שלו תהיה נגד הטבע. זאת אומרת, שהוא רוצה לעשות את כל המעשים רק להשפיע, והוא רוצה לצאת מאהבה עצמית, אז שייך לומר שהוא בעל חסרון. ב. שמתחיל בעצמו לצאת מאהבה עצמית ומשקיע בזה יגיעה, ואינו יכול לזוז ממצבו כמלוא הנימא. אז הוא נעשה נצרך להבורא, שיעזור לו. ואז תפלתו היא אמיתית, משום שהוא רואה, שמצד עצמו אינו יכול לפעול מאומה. אז, כשהוא צועק לה', שיעזור לו, הוא יודע זה מהעבודה, כמו שכתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". זאת אומרת, מזה שעבדו ורצו להגיע לדרגת, שיוכלו להשפיע לה', וראו שלא יכולים לצאת מהטבע שלהם, אז התפללו מעומק הלב.

ובזה נבין מה ששאלנו, על מה שכתוב "ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה", שמשמע מכאן, היסורים הכי גדולים, שעל זה היתה כל הצעקה שלהם, היו רק על העבודה ולא על שאר דברים. אלא, שהמדובר הוא, שצעקו על מצבם, **שלא היה ביכולתם לצאת מאהבה עצמית ולעבוד לשם שמים**, שזו היתה הגלות שלהם, שגרמה להם יסורים, שראו שהם מונחים תחת שליטתם. נמצא בזה, שבגלות מצרים השיגו כלים, היינו רצון שה' יעזור להם לצאת מהגלות כנ"ל, שאין אור בלי כלי, שרק **מתי שמתפללים תפלה אמיתית, שהאדם רואה, שאין שום אפשרות להיוושע, אלא הקב"ה הוא יכול לעזור לו, זה נקרא תפלה אמיתית.**

כן אין לו שום אפשרות לעבוד לשם שמים ולא לתועלת עצמו.

וכאן מתחילה הגלות, היינו היסורים, שכל כמה שהוא עובד, הוא לא רואה שום התקדמות. למשל, אם הוא בגיל עשרים, מצד אחד הוא יכול לומר, שכבר יש לו רכוש של עשרים שנה, שעסק בתורה ובמצות. ומצד שני הוא יכול לומר, היות שהוא כבר קיים תורה ומצות עשרים, ועוד לא הגיע, שתהיה לו היכולת לעשות משהו להשפיע, אלא הכל נבנה על היסוד של אהבה עצמית. נמצא, שכל היסורים והמכאובים שהוא סובל, הם מה שלא יכול לעבוד עבור ה', והוא רוצה לעבוד בעמ"נ להשפיע, והגוף, שהוא משועבד להקליפות, לא נותן לו לכונן את הכוונה הזו. אז הוא צועק לה', שהוא יעזור לו, כי רואה שהוא נמצא בגלות בין הקליפות, והם שולטים עליו, ולא רואה שום צעה, שתהיה לו מציאות, שיוכל לצאת מתחת שליטתם.

נמצא, שאז תפלתו היא נקראת **תפלה אמיתית**, מטעם שאין בידי אדם לצאת מגלות הזו. וזהו כמו שכתוב, "ויוציא ישראל מתוכם, כי לעולם חסדו". להיות שדבר זה הוא נגד הטבע, כנ"ל, רק הבורא יכול להוציא את ישראל מגלות הזאת. אבל היות שידוע, שאין אור בלי כלי, פירוש, שאין מילוי בלי חסרון, וחסרון הוא הכלי המקבל את המילוי, ומשום זה, מטרם שהאדם נכנס לגלות, היינו אם לא רואה, שאין הוא בעצמו יכול לצאת מהגלות, אין שייך לומר שיוציאו אותו, כי הגם שצועק, תוציאו אותי מהמצב הזה, שבו אני נמצא, אבל אין זו תפלה אמיתית, כי מאין הוא יודע שלא יוכל בעצמו לצאת.

בא אל פרעה - ב'

תשמ"ו - מאמר י"ג

1985/86 - מאמר 13

הקב"ה, שמשוה ירא ושלוחים ממונים אחרים למעלה לא יכלו לקרב אליו, אמר הקב"ה

הזה"ק שואל: "בא אל פרעה", הלא "לך אל פרעה", היה צריך לומר וכו'. כיון שראה

שלימות, היינו שכולם ירגישו את היופי שישנו בהבריאה, ושכל אחד ואחד תהיה לו היכולת להלל ולשבח את הבריאה, ושכולם יוכלו להלל ולהודות לה' על הבריאה שבראה, ושכולם יוכלו לומר "ברוך שאמר והיה העולם". זאת אומרת, שכולם מברכים את ה' עבור זה שברא עולם טוב מלא תענוגים, וכולם עליזים ושמתים מהנחת רוח שמרגישים

מרב תענוגים שמקבלים בעולם. אולם כשהאדם מתחיל להתבונן, אם הוא באמת שבע רצון מהחיים שלו, כמה קורת רוח הוא מקבל מעצמו ומהסביבה שבה הוא נמצא, אז הוא רואה להיפך, שכולם סובלים יסורים ומכאובים, וכל אחד ואחד סובל בצורה אחרת. והאדם צריך לומר "ברוך שאמר והיה העולם", אז הוא רואה, שהוא אומר זה רק משפה ולחוץ.

אלא כידוע, שאין הטוב והעונג יכול להתגלות בעולם מטרם שיש להעולם כלים להשפעה, היות שכלי קבלה שלנו מלוכלכים עוד בקבלה עצמית המצומצמת מאוד במידתה, וגם מפרידה אותנו מהבורא (פירוש, על הכלי קבלה היה צמצום הראשון, שלא יאיר שם שפע. עיין בהקדמת ספר הזהר דף קל"ח בהסולם).

ובכדי להשיג את הכלים להשפעה, כאן מתחילה המחלוקת והמלחמות, היות שזהו נגד הטבע שלנו. ובשביל זה ניתנו לנו תורה ומצוות, בכדי להגיע לדרגת השפעה, כמו שאמרו חז"ל "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין" (קדושין ל').

וכמו כן ניתן לנו מצות "ואהבת לרעך כמוך". ורבי עקיבא אומר "זה כלל גדול בתורה" (ב"ר פכ"ד). כלומר, שע"י זה שהאדם עובד באהבת חברים, הוא מרגיל את עצמו לצאת מאהבה עצמית ולהגיע לאהבת הזולת. אמנם יש להבין, מה שאנו רואים לעינינו, שיש אנשים שמשקיעים כוחות באהבת חברים, ומכל מקום לא הגיעו אפילו כמלוא נימא לאהבת ה', שיכלו לעבוד בתורה ומצוות מטעם אהבת ה'. זאת אומרת, באהבת חברים, הם אומרים שהם

"הנני עליך פרעה מלך מצרים", התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. שהקב"ה היה צריך לערוך עמו מלחמה ולא אחר, כמו שכתוב "אני ה'", שדרשו "אני ולא שליח". עד כאן לשונו (בתחילת פרשת בא).

וההבדל בין **בא ללך** הוא, שבא משמע, **שנלך ביחד**, כדרך שהאדם אומר לחבירו "בא".

ויש להבין ענין זה, כי הוזה"ק אומר, בשביל מה היה צריך הקב"ה לילך עם משה, כי משה לבדו לא היה יכול לבדו לעשות עמו מלחמה, אלא הקב"ה בעצמו ולא אחר. אם כן בשביל מה היה צריך למשה, שילך עם הקב"ה. הלא הכתוב אומר "אני ולא שליח". אם כן איזו תועלת מביא זה שהקב"ה הלך אל פרעה, הנקרא תנים, עם משה. הלא הוא יכול ללכת לפרעה בלי משה.

ויש עוד להבין מה שאמרו חז"ל (קדושין ל' ע"ב) וזה לשונו, "אמר ריש לקיש, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר, צופה רשע לצדיק, ואלמלא הקב"ה עוזרו, אינו יכול לו, שנאמר, ה' לא יעזבנו בידו".

וגם כאן מתעוררת השאלה, אם האדם בעצמו אינו יכול להתגבר, אלא הקב"ה צריך לעזור, הכפילות הזו למה לי. היינו, או שהקב"ה יתן כח באדם להתגבר עליו בלבדו, או שהקב"ה יעשה את הכל. ולמה צריכים כאן כאילו שני כוחות, אחד של האדם ואח"כ כוחו של הקב"ה. וכאילו שרק על ידי שניהם יכולים להתגבר על הרע, וכח אחד לא מספיק.

הנה ידוע, כי שלימות האדם היא, שהוא צריך להגיע למטרת הבריאה. זאת אומרת, להשיג את המטרה שבשבילה נברא העולם, הנקראת להטיב לנבראיו. היינו, שהנבראים צריכים להגיע לקבל את הטוב והעונג, מה שחשב להנותם.

ומטרם זה, אין עוד הבריאה נקראת בריאה המתאימה להבורא, היות כידוע, שמפועל השלם צריכות לצאת פעולות

וכמו כן באהבת חברים, כן שמענו שאי אפשר לזכות לאהבת ה', מטרים שאדם זכה לאהבת חברים, כמו שאמר רבי עקיבא, ש"אהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה. אם כן בזמן שעוסק באהבת חברים, אין הוא מסתכל על אהבת חברים על איזה ערך, בעל משקל, אלא כדבר מותר.

והוא הולך לקיים את זה מטעם שאין ברירה, וכל רגע הוא מסתכל, מתי אני אזכה לאהבת ה', ואני אוכל לפטור את עצמי מאהבת חברים, שעבודה זו אצלי לעול ולמשא. כי קשה לי מאוד לסבול את החברים שלי, היות שאני רואה, שכל אחד ואחד מהם יש לו תכונות אחרות משלי, ואין לי שום השתוות עמהם, רק בעל כורחך, מטעם שאין לי ברירה, היות שאמרו לי, שבלי אהבת חברים איננו יכול להגיע לאהבת ה'. אז בהכרח אני יושב עמהם.

אבל אני יכול לומר לעצמי, מה אני מרויח מהחברים, רק דבר אחד, היינו שאני מתקן את עצמי מבחינת סיגופים, מזה שאני יושב עמהם ביחד, וסובל את הדיבורים של החברים, שאינם לרוחי ולתכונתי. אבל מה לעשות. אומרים לי, שאני מוכרח לסבול בעולם הזה, לכן אני סובל, ואני יושב ומצפה, מתי יגיע הזמן, שאני אוכל לברוח מהם, ולא להסתכל על שפלותם, שאני רואה בהם.

נמצא, שהוא לא לוקח מאהבת חברים את התרופה, שנקראת אהבת הזולת, אלא מטעם שאמרו לו, שאין ברירה, אחרת הוא לא יכול להגיע לאהבת ה'. ומשום זה הוא עוסק באהבת חברים, ועושה כל ההתחייבות מה שהחברים מחייבים אותו. אבל מה שצריך ללמוד מהם, זהו ממנו והלאה. זאת אומרת, מאהבה עצמית הוא לא יוצא, ולאהבת הזולת הוא לא מגיע. ומקיים אהבת חברים לא מטעם אהבה, אלא מטעם יראה, היות שלא נותנים להכנס לאהבת ה', מטרים שנכנסים מקודם לאהבת חברים. אם כן הוא מתיירא, שלא לקיים אהבת חברים, כי לא יתנו לו לכנס לאהבת ה'.

מתקדמים במקצת, אבל באהבת ה' אין הם רואים שום התקדמות. אבל צריכים לדעת, שגם באהבת חברים יש דרגות, היינו שצריכים לחשוב על החיוב של אהבת חברים. כי זה יכולים לדמות לבנין, שיש שמה ב' קומות, וגם קומת קרקע. והמלך נמצא בקומה ב'. ואומרים, מי שרוצה לכנס להמלך, היינו שכל מטרתו היא רק שרוצה לשוחח עם המלך פנים בפנים, אומרים לו, שהוא מוכרח מקודם לעלות לקומה א', כי אי אפשר לעלות לקומה ב' מטרים שעולים לקומה א'. וזה בטח, שכל אחד ואחד מבין שזה נכון. אבל יש סיבה לזה שצריכים לעלות לקומה א' שנקרא **תיקונים**, היינו שע"י זה שהאדם יעלה לקומה א', שם הוא יכול ללמוד, איך שיכולים לדבר עם המלך פנים בפנים. ויהא ביכולתו לבקש מהמלך מה שליבו חפץ. אדם הזה ששמע, שצריכים מקודם לעלות לקומה א' ואח"כ יכולים לקומה ב', הוא הבין זה טוב מאוד. אבל היות שכל חשקו הוא לקבל פני המלך, ולא דואג לשום דבר, נמצא, מה שאמרו לו, שהוא צריך לעלות לקומה א', היה עליו לעול ולמשא.

אבל אין ברירה. אז הוא עולה לקומה א' ולא מעניין לו להסתכל מה שיש שמה, הגם ששמע, שבקומה א' לומדים לאדם איך לדבר עם המלך. אבל הוא לא שם לב לזה, כי זו לא מטרתו, כי מטרתו היא המלך, ולא מה שהוא יכול ללמוד בקומה א', כי מטרתו היא לא הלימוד, אלא מטרתו היא לראות פני המלך. ומה לו לבלות זמן על דברים של מה בכך, כי הכל בפני עצם המלך כלא ואפס. אם כן מה לו להתעניין מה שלומדים בקומה א'.

ומשום זה כשעולה לקומה א', אין לו רצון להתעכב שם, אלא רוצה תיכף לעלות לקומה ב', ששם ישנו המלך בעצמו. כי זה כל חשקו. אולם אומרים לו, כי מטרים שאתה תלמד את החוקים שיש בקומה א', בטח אתה תפגום בכבוד המלך. ומשום זה אין לך לקוות שתוכל לעלות לקומה ב', מטרים שאתה תלמד כל שיש ללמוד בקומה א'.

מה שאין כן באהבת ה', אין אדם יכול לעשות בקורת על עצמו, אם כוונתו אהבת ה', היינו שרצונו להשפיע לה' או רצונו לקבל בעמ"נ לקבל.

אבל צריכים לדעת, כי לאחר כל התיקונים, שנתנו לאדם לעשות בלי עזרת ה', לא יזכה לשום התקדמות בעבודה דלהשפיע. ושאלנו אם כן, בשביל מה צריך האדם לעשות מעשים, בכדי שיוזכה אח"כ לעזרת ה', הלא ה' יכול לעזור אפילו בלי מעשי התחוננים, כי בין כך ובין כך לא תעזור עבודת האדם לשום התקדמות בעבודה. והענין הוא, כי אם אין האדם מתחיל בעבודה, או האדם לא יודע, שלא יכול לנצח את מלחמות היצר. מה שאין כן כשהאדם מתחיל ללכת בעבודת ה', ועושה מה שביכולתו לעשות, או הוא יכול לתת תפלה אמיתית, שה' יעזור לו.

אבל בשביל מה ה' רוצה, שיתן תפלה אמיתית. לבשר ודם שייך לומר, שהוא רוצה, שיבקש לו בקשה אמיתית. משום שבקשה אמיתית, שהאדם מבקש מחברו, או חברו נותן לו תודה אמיתית. והבשר ודם, שהוא רודף אחר כבוד, התודה שהוא נותן לו, הוא כאילו משפיל לפניו, ומזה הוא נהנה. אבל לגבי הקב"ה, וכי הוא צריך להכבוד של בני אדם, שיתנו לו. אם כן בשביל מה רוצה הקב"ה, שהאדם יתן לו תפלה אמיתית מעומק הלב.

אלא הענין הוא כידוע, שאין אור בלי כלי, שאין באפשרות לתת לאדם דבר, שיהיה חשוב מאוד. ואם אין לו רצון להדבר, הוא יולול בו, ולא ישמור את הדבר, וזה ילך לאיבוד, משום שהצורך לדבר הוא כפי מה שחסר לו, וזה נותן את החשיבות. וכפי החשיבות, בשיעור זה הוא יודע לשמור את המתנה, שלא תלך לאיבוד, כי אחרת הכל ילך להקליפות.

וזה נקרא, שנותנים יניקה לקליפות, היינו שהכל הולך לכלי קבלה, שהם לוקחים כל מה שהאדם מזולול בדברים של קדושה, לרשותם. ומזה אנו יודעים, מדוע צריך

וזה דומה להמשל, שהיות שלא נתנו לו להכנס לקומה ב', ששם נמצא המלך, מבלי שיעלה מקודם לקומה א'. והכוונה היא, בכדי שילמד החוקים, איך להיזהר בכבוד המלך, אם כן ההגיון מחייב, שבזמן שנכנס לקומה א', שיהיה בשמחה, כי הוא לומד עכשיו, איך להיזהר בכבוד המלך, וירויה מזה, שאח"כ, כשיכנס להיכל המלך, לא יפגום חס ושלום בכבוד המלך. ולפי זה, כשנמצא בקומה א', הוא נותן תשומת לב, איך נהוגים שם כל החוקים ולהרגיל בהם, כי הוא רוצה להכנס להמלך, בכדי להשפיע להמלך, ולא חס ושלום לזולל בכבוד המלך. וזה שייך לומר רק במי שרוצה להכנס להמלך על מנת להשפיע נחת רוח להמלך. מה שאין כן מי שרוצה לכנס להמלך מחמת קבלה עצמית, אז הוא מסתכל על כל הדברים הנמצאים בקומה א' כדברים מיותרים, שזה לא מענין אותו. ומה שעליו לעלות לקומה א', הוא רק מפני היראה, כי הוא יודע, שלא יתנו לו לעלות לקומה ב' מטרם שיעלה לקומה א'. אבל אין לו שום צורך ללמוד חוקים, שלומדים שם שלא לפגוע בכבוד המלך. מטעם שכל מה שרוצה לכנס להמלך, אין זה רק מטעם אהבה עצמית.

אי לואת, עלינו לדעת, כי זה שניתן לנו ענין אהבת חברים, הוא ללמוד מזה שלא לפגום בכבוד המלך. פירוש, שאם אין לו רצון רק להשפיע נחת רוח להמלך, בטח הוא יפגום בכבוד המלך, שזה נקרא שמוסר קדושה לחיצוניים. ומשום זה לא לזולל בכבוד של חשיבות של עבודת אהבת חברים, כי ממנה האדם ילמד איך לצאת מאהבת עצמית, ולהכנס לדרך של אהבת הזולת. וכישגמור את העבודה של אהבת חברים, אז הוא יכול לזכות לאהבת ה'. ויש לדעת, כי באהבת חברים יש מעלה, שאין האדם יכול לרמות את עצמו, ולומר שהוא אוהב את החברה, אם הוא באמת לא אוהב אותם. כי כאן ניתן לתת לעצמו בקורת, אם הוא באמת יש לו אהבת חברים או לא.

אני הכבדתי את לבו", היתה בכדי שיהיה מקום לתפלה. והתפלה הזו, אין זה כדוגמת בשר ודם, שרוצה כבוד, שיבקש ממנו, בכדי שע"י זה הוא מתכבד. אלא כאן כוונת התפלה היא, בכדי שיהיה לו כלי, היינו שיהיה לו צורך לעזרת ה'. כי אין אור בלי כלי. ובזמן שהאדם רואה, שאין הוא מסוגל לעזור לעצמו כל שהוא, אז יש לו צורך שה' יעזור לו.

וזה הוא ענין מה שאמרו חז"ל "הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים". וגם כאן מתעוררת השאלה, וכי הקב"ה צריך ההכנעה של אדם, שיבקש ממנו. אלא כנ"ל, היות שרצונו יתברך להטיב לנבראיו, אבל אין אור בלי כלי, לכן הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, שע"י זה הם מגלים כלים, שיוכל להשפיע לתוכם. היוצא מזה, שבזמן שהאדם רואה, שאין הוא יכול להתגבר על הרע שבו, אז הוא **חזמן אמיתי**

לבקש עזרה מה'.

ובהאמור נבין מה שאמר הקב"ה "ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלקים, וידעתם כי אני ה' אלקיכם, המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" (וארא).

וחז"ל במסכת ברכות (ל"ח ע"א) דרשו על זה וזה לשונם: "המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים". ורבנן ההוא, הכי קאמר קב"ה לישראל, כד מפקינא לכו עבדינא לכו מלתא כי היכי דידעתו דאנא הוא דאפיקת יתכון ממצרים, דכתיב "כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם". עכ"ל.

משמע מכאן, שלא מספיק מה שהקב"ה הוציא את עם ישראל ממצרים, שנשתחררו מהסבל והיסורים שסבלו שם. וכשמדברים בענין עבדות ה', מתעוררת השאלה, וכי לא הספיק. מזה שנעשו עכשיו חרות משעבוד הגלות, שלא יכלו לעבוד את ה' מסיבת שליטת פרעה, וכל מה שבנו לעצמם, איזה עמדה בעבודה, הכל נבלע בארץ, כמו שדרשו חז"ל (סוטה דף י"א) וזה לשונו "את פיתום ורעמסס. רב ושמואל, חד אמר פיתום שמה. ולמה נקרא שמה רעמסס.

האדם להתחיל בעבודה. אבל מדוע ה' לא נתן להאדם הכח, שיכול לגמור את העבודה לבד, בלי עזרת ה'.

הענין הוא, ידוע מה שזה"ק מפרש על מה שאמרו חז"ל "הבא לטהר מסייעין אותו". ושואל "במה". ואומר "בנשמתא קדישא", היינו שמקבל הארה מלמעלה, הנקראת "נשמה", הנקראת "השגת אלקות", שזה הוא נכלל במחשבת הבריאה להטיב לנבראיו. נמצא, בזה שיש לו כלי ורצון לכלי דהשפעה, הוא מקבל אח"כ האור, הנקרא "נשמה". אם כן לשניהם הם צריכים. היינו, שהאדם יתחיל, בזה הוא מקבל כלי. וע"י זה שהוא בעצמו לא יכול לגמור, אז הוא צועק לה', שיעזור, אז הוא מקבל האור.

ובזה נבין מה שכתוב "בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו, ואת לב עבדיו, למען שתי אתתי אלה בקרבו". ומקשים העולם, למה הקב"ה הכביד את לבו. הכתוב מתרץ "למען שתי אותותי אלה בקרבו". והפירוש, כי למה הקב"ה הכביד את לבו של אדם, ולא יכול לנצח את מלחמת היצר לבדו.

והתשובה, שהכוונה היא **בכדי שהאדם יצעק אל ה' וע"י זה יהיה לו כלי**. ואז הקב"ה יכול להכניס בתוך הכלי את אותיות התורה בקרבו, שזהו בחינת נשמתא, שה' נותן לו בתור עזרה. וזהו בחינת "אורייתא וקוב"ה חד הוא", ש"אותותי" הכוונה על אותיות התורה מבחינת שמותיו של הקב"ה. וזו הבחינה של להטיב לנבראיו, שהיא בחינת מחשבת הבריאה להטיב לנבראיו. וזו באה להאדם דוקא שיש לו כלי. וכלי זה בא ע"י הכבדת הלב, אז יש מקום לצעוק לה', שיעזור לו. ועזרו בנשמתא קדישא, כנ"ל. ובזה נבין ענין "בא אל פרעה" היינו שנינו ביחד, היינו שהאדם צריך להתחיל. ואז הוא רואה, שאין הוא מסוגל לנצח אותו. וזהו הרמז, שמשם היה ירא לגשת אליו. ואז אמר הקב"ה "הנני עליך פרעה", שאז באה העזרה מהקב"ה. ובמה, בנשמתא קדישא, כנ"ל בדברי הזה"ק.

נמצא, שהכבדת הלב, מה שכתוב "כי

שייך לומר, שיש טעות בדבר. כי מעשה המצות ולימוד התורה הוא רואה, וגם אחרים יכולים לראות, אם הוא עושה מעשים של תו"מ או לא.

ב. הכוונה. וזה נקרא **חלק הנסתר**, כי ענין הכוונה שבהמעשה שהאדם עושה, אין אחרים יכולים לראות מה כוונתו במעשים האלה. וגם הוא בעצמו גם כן לא יכול לראות את הכוונה של העשיה, כי בכוונות יש מקום לטעות עצמו ולרמות את עצמו. כי רק בדברים שנגלו לעין, שנקרא **חלק הנגלה**, שם כולם יכולים לראות האמת. מה שאין כן מה שתלוי בכוונת הלב ובמחשבה של המוח אין אדם יכול לסמוך על עצמו. נמצא, שנסתר ממנו ומאחרים. ועתה נוכל לפרש את ענין "עבודת פרך", שאמרו, ש"היו מחליפים מלאכת אנשים לנשים". כי "מלאכת אנשים" נקרא, שהוא כבר גבר, שהוא כבר יכול להתגבר על הרע שלו, ולעסוק בתו"מ בבחינת המעשה, ומשום זה, מה הוא צריך לעשות, בזמן שכבר נקרא איש, שפירושו איש מלחמה, שיש בידו להילחם עם הרע שלו בבחינת המעשה. לכן הגיע הזמן שצריך להתחיל עבודתו בבחינת ב', כנ"ל, היינו בבחינת הנסתר, שהיא הכוונה, זאת אומרת, להשתדל מכאן ולהבא, לכוון כל מעשיו שיהיו בעמ"נ להשפיע נחת רוח להקב"ה ולא לתועלת עצמו.

ומה עשו המצרים, בזמן שראו, שהוא איש, המסוגל לצאת משליטתם ולהכנס לקדושה. אז החליפו את עבודתם ונתנו להם "עבודת נשים", שפירושו, שכל עבודתם יהיו בעבודת נשים, שהמצריים נתנו להם להבין, וכי מי צריך כוונות אלא, עיקר הם המעשים. וכאן במעשים אתה תצליח, כמו שאתה רואה, שאתה גבר, שאתה יכול להתגבר על הרע שבך, ולעסוק בתו"מ בכל פרטיה ודקדוקיה, ועליך לתת כל המרץ שלך, לעשות יותר דקדוקים בתו"מ. אבל לא לעסוק בכוונות, שעבודה זו לא בשבילך, אלא ליחידי סגולה. ואם אתה

שראשו ראשון מתרוסס". ופירש רש"י, כשהיו בונין קצת, היה מתרוסס ונופל. וחזורין ובונין, והוא נופל. וחד אמר, רעמסס שמה, ולמה נקרא שמה פיתום, שראשון ראשון, פי תהום בלעו.

אנו רואים בין לרב ובין לשמואל אין חולקים במציאות אלא בהדרוש. והמציאות היתה שם, כל מה שהיו בונים היה נופל. שהכוונה היא, שכל מה שהיו בונים **לעצמם** איזה בנין בעבודה, אז באו המצרים, היינו המחשבות זרות של המצריים, והרסו כל עבודתם. זאת אומרת, שכל עבודתם, שהיו עובדים עם כל כוחם להתגבר ולעבוד עבודת הקודש, הכל נבלע בארץ. וכל יום ויום היו צריכים להתחיל מחדש. והיה נדמה בעיניהם, כאילו אף פעם לא היו עוסקים בעבודת הקודש. ועוד יותר מזה, אלא כל פעם, שהיו בדעתם, שצריכים ללכת קדימה, אז ראו, שלא זו בלבד, שלא היו מתקדמים, אלא הלכו אחורה, כי תמיד היו מתעוררות להם שאלות חדשות בענין "מי ומה".

ולפי זה יש להבין את יציאה הזו ממצרים, היינו שכבר היתה להם היכולת לעבוד את ה' בלי מחשבות זרות של המצריים. אם כן הידיעה הזו, שכתוב "וידעתם", מה בא להשמיענו, שצריכים לדעת, כי ה' הוא המוציא אותם מארץ מצרים. ועוד יותר מזה יש לתמוה, כי מתחילים להסתכל בשעבוד מצרים, שהיו עובדים עבודת פרך, ונשתחררו מזה, ומה חסר להם עוד.

ומהי עבודת פרך. הנה חז"ל דרשו (סוטה י"א ע"ב) "את כל עבודתם, אשר עבדו בהם בפרך". אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, "שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים, ומלאכת נשים לאנשים. ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. רבי אלעזר אומר בפה"ך". ויש להבין את ענין "בפרך", מהו על דרך העבודה בעבודת הקודש. ויש להבחין ב' בחינות:

א. המעשה, שנקרא **חלק הנגלה**, מה שנגלה להאדם, שלא שייך לומר, שהוא טועה או מרמה עצמו, כי מה שגלוי לעינים, לא

בשבילכם. זה מתאים לעבודת נשים. אבל אתם צריכים לעבוד במלאכה של אנשים. וזה שאתם רוצים לעבוד רק במעשה, לא יפה בשבילכם. הלא אתם צריכים ללכת בעיקר על הכוונה, היינו, שכל כח שיש לכם לעשות משהו, תשמשו עם הכוח הזה לכוון שהכל יהיה לשם שמים. אבל אל תחשבו שאנחנו רוצים חס ושלום להפריע לכם מעבודת ה'. אלא אנחנו רוצים להיפך, שתעלו במעלות הקודש, ותגיעו לשלימות, הנקראת שכל מעשיכם יהיו רק בעל מנת להשפיע נחת רוח ליוצרו.

והיות שהם במדרגת "נשים", היינו שעדיין אין להם כח להתגבר, אפילו בבחינת המעשה, שזה נקרא בחינת "תשש כוחם כנקבה". ואז המצרים נתנו להבין, שעיקר היא הכוונה שהיא לשמה, בזה היו המצרים בטוחים, שלא יהיה להם כח ללכת ולהתגבר במלאכת הקודש.

וזה כדברי הרמב"ם, שכתב (הלכות תשובה פ"י) וזה לשונו, "ואמרו חכמים, לעולם יעסוק אדם בתורה, ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. לפיכך, כשמלמדין את הקטנים, ואת הנשים, וכלל עמי הארץ, אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה, וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן, ויתחכמו חכמה יתירה, מגלים להם רו זה מעט מעט, ומרגילין אותן לענין זה בנחת, עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה".

והמצרים הלכו ליעץ להם לאלו בבחינת נשים, שלא ללכת כדברי הרמב"ם, אלא להיפך, שאף על פי שהם במדרגת נשים וקטנים, נתנו להם להבין, שיתחילו עבודתם תיכף על הכוונה דלשמה. ובוה היו המצרים בטוחים, שישארו ברשותם, מחוץ לקדושה. נמצא, שזאת נקראת "עבודת פרך", היינו דפירש רבי שמואל בר נחמני "בפרך בפריכה". ופירש רש"י "בפריכה ובשברון הגוף ומתנים". והטעם הוא, שאם מחליפין מלאכת אנשים לנשים, ומלאכת נשים לאנשים, יהיו, כמו שהסברנו, היות מלאכת אנשים היה, שהיו צריכים להתגבר וללכת

תכנס בעבודה דלהשפיע, היינו שאתה תשים לב, שצריכים לכוון בכל דבר, שיהיה לשם שמים, כבר לא יהיו לך כוחות לדקדק כל כך במעשה הנגלה, ששם אתה לא תרמה את עצמך. כי אתה רואה מה שאתה עושה. לכן שם יש לך מקום להתרחב, שיהיו כל המעשים שלך בכל פרטיה ודקדוקיה.

מה שאין כן בכוונות אין לך ביקורת אמיתית. אי לזאת, אנו מייעצים לך, לטובתך, ואל תחשוב שאנו חס ושלום רוצים להדיחך מעבודת הקודש. אלא אדרבה, אנו רוצים שאתה תעלה במעלת הקודש.

וזה נקרא, ש"היו מחליפים מלאכת אנשים לנשים". במקום שהיו צריכים לעבוד עבודה השייכת לגברים, הסבירו לעם ישראל, שיותר טוב בשבילם, יעבדו עבודת נשים, היינו מה ששייך לנשים.

ו"מלאכת נשים לאנשים" פירושו, שאלו אנשים, אין להם כח התגברות, אלא "תשש כוחם כנקבה", היינו שהיו חלשים בקיום תו"מ, שלא היה להם כח לשמור ולקיים את המצוות אפילו בבחינת הנגלה, הנקראת בחינת מעשה לבד. וכל עבודת ההתגברות היתה רק בבחינת המעשה ולא בבחינת הכוונה.

באו אליהם המצרים, ונתנו להם להבין, אין אנו רוצים להפריע לכם בעבודת הקודש, אלא אדרבה, אנו רוצים שתהיו עובדי ה' אמיתיים. היינו, אנו רואים, שאתם רוצים לעבוד עבודת הקודש. לכן אנו מייעצים לכם, שעיקר עבודה היא לא המעשה, אלא עיקר היא הכוונה. לכן במקום שאתם עוסקים בהתגברות על בחינת המעשה, היינו אתם מתרגלים להתגבר על הגוף שלכם, שללמוד עוד שעה או להתפלל עוד חצי שעה. ואתם רוצים להשתדל לענות "ברוך הוא" ו"ברוך שמו" ו"אמן", ושלא לדבר באמצע "חזרת הש"ץ". ומי צריך את זה.

עיקר היא הכוונה לשם שמים. שם אתם צריכים לתת כל כח היגיעה שלכם. ולמה לכם לבלות את כוחכם על דברים של "מה בכך", הגם שמצד הלכה, מוכרחים לקיים כל אלו הדברים הקטנים, אבל זו לא עבודה

להשני, אלא כל אלו הג' דברים היו שם, אלא כל אחד תופס פירוש לפי ענינו. א. הנה פירוש א' ב"פרך" רבי אלעזר אומר ב"פה־רך".

ב. רבי שמואל בר נחמני אמר ב"פריכה" (שהוא לשון שבירה).

ג. רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים, ומלאכת נשים לאנשים.

אולם כולם מפרשים שעבודת פרך היא "פריכה", היינו שברון הגוף. והסיבה, שהיתה עבודה קשה, עד שמכנים עבודה זו "עבודה ששוברת את הגוף והמותניים". והוא מטעם שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים. וזה גורם להם עבודה קשה כנ"ל.

אמנם מדוע שמעו להדעות של המצרים. הוא משום שדיברו אל ישראל ב"פה־רך", היינו שהמחשבות של המצרים, שבאו לישראל ב"פה־רך", היינו שכל מה שהם אומרים להם לעשות, אינו להרחיק אותם מעבודת ה' חלילה, אלא אדרבה, הם רוצים להדריך אותם ללכת בדרכי ה', בדרך צלחה, ושאל יבזבוזו זמן בחינם, ללא תועלת, היינו שלא יראו התקדמות בעבודת הקודש. וכיון ששמעו, שמדברים אליהם ב"פה־רך", היה קשה להתגבר על המחשבות האלו.

מזה משמע, זה שאומר, שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים, הוא נותן הסבר, מדוע היו שומעים להמצרים. והתשובה הוא, מטעם "פרך", שהיו מדברים לישראל ב"פה־רך". נמצא, שמב' סיבות הנ"ל באו לעבוד "עבודת פרך", שהיא כמו שאומר רבי שמואל בר נחמני, "פרך" היינו עבודת פריכה, שהיא עבודה שמשברת את הגוף. ולפי זה יש להבין, וכי לא מספיק לעם ישראל, בזה שה' הוציא אותם ממצרים, היינו שיצאו מהשעבוד שלהם, והיו יכולים לעסוק בתו"מ, כל אחד לפי השגתו, וקליפת מצריים לא היתה להם כח להתנגד לעבודה שלהם. עד כמה הוא גודל הנס. ומי יכול להעריך את החשיבות שבדבר. כי בזמן

קדימה, ולכוון על הכוונה דלשמה. והם החלישו אותם בעבודה זו, כי המצרים היו מתנגדים לעבודה זו. לכן, חוץ מזה שהם צריכים לעבוד עבודת התגברות, שיכלו לכוון בעמ"נ דלהשפיע, היתה להם עוד עבודה, בזה שהמצרים נתנו להם להבין, שכל עבודה זו היא עבודה מיותרת. שהעבודה דלהשפיע לא שייכת אליהם, אלא ליחידי סגולה. וממילא נקראת זה "עבודה כפולה": א. עבודה בהתאמצות, שיכלו לכוון בעמ"נ להשפיע.

ב. ולהילחם עמהם ולומר, שלא נכון, שכן הם יוכלו להגיע לשמה, ולא כמו שהמצרים אומרים, שהם צריכים לעבוד מלאכת נשים. וזו היתה כל מגמתם של המצרים, שלא יתקרבו לעבודה דלהשפיע. וכמו כן היו מחליפין מלאכת אנשים לנשים, היינו כנ"ל, שאמרו, עבודת נשים כלום לא שווה, כי זה שמקיימים תורה ומצות רק במעשה, היינו שכל מלחמת היצר שלהם היא רק על המעשה, ולא כדברי הרמב"ם, שעבודת נשים צריכה להיות רק בעשיית מעשים ולא ללמוד אותן שצריכין לכוון לשמה.

אי לזאת, כשבאו המצרים, ואמרו להם, שהם צריכים לעבוד במלאכת אנשים, היינו על כוונות לכוון בעמ"נ להשפיע, היתה להם עבודה קשה:

א. בענין לשמה, בכלל אין אתם מסוגלים לעבוד,

ב. להתגבר על הגוף ולקיים מצות מעשיות היה קשה להם יותר, מטרם שבאו המחשבות זרות של המצריים, ונתנו להם להבין, שמעשה המצות בלי כוונה, כלום לא שווה, והשפילו את החשיבות של תורה ומצות של שלא לשמה. נמצא, שעכשיו ע"י המצרים נעשתה עבודה של בחינות נשים בבחינת השפלות. וזה גרם להם עבודת פרך, כנ"ל, שהיא בחינת שברון הגוף ומותניים.

נמצא לפי הנ"ל, שיש ג' פירושים במילת "פרך". ואין שום סתירה בין פירוש אחד

והענין, שצריכים תמיד לזכור את המטרה שאנו צריכים להגיע אליה. והיות שמטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו, אי לזאת המטרה שלנו היא, שאנחנו נקבל את הטוב והעונג שחשב בעדינו. אולם, לצורך תיקון, הנקרא "דביקות", שענינו הוא השתוות הצורה, לכן יש לנו עבודה, בכדי להשיג את הכלים דהשפעה. אבל זה הוא רק תיקון הבריאה ולא שלימות. והשלימות נקרא "דיעת ה'", לדעת ולהשיג את התורה, הנקראת "שמותיו של הקב"ה".

ולפי זה לא מספיק שיש לנו כבר כח לקיים התורה בלי שום הפרעות, כי זהו רק תיקון, ולא שלימות המטרה. ושלימות המטרה, להשיג את ידיעת התורה, מבחינת "אורייתא וישראל וקוב"ה חד איהו". וזה מה שאמרו חז"ל "הכי קאמר קב"ה לישראל, וידעתם כי אני ה' אלקיכם, המוציא, כי אני ולא שליח", שפירושו, שכל הכלל כולו צריך להגיע לידיעת ה', שזו נקראת "תורה" בבחינת שמותיו של הקב"ה.

שהאדם נותן חשבון לעצמו, כמה יסורים וסבל הוא מרגיש בעת שהוא מונח בגלות בשעבוד פרעה מלך מצריים, ולפי מה שמשער בלבבו שיעור החושך "את פתום ורעמסס", שהיו בונים, כנ"ל.

ועכשיו, בפעם אחת נפתחו השערים של קליפת מצריים, ויצאו לחופשי, ונכנסו ברשות עצמם. זאת אומרת, שהיתה להם עכשיו חפשויות, שיכולים לעסוק בתו"מ כאוות נפשם, בלי שום הפרעות. איזו שמחה ורוממות רוח היא מביאה לאדם, בזמן שהוא עושה השוואה, בין זמן החושך לזמן שהוא מאיר. וזהו, כמו שאומרים, "המבדיל בין אור לחושך".

ובהאמור צריכים להבין, מהו ענין הנחיצות לדעת, שרק כי ה' הוא המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים, כדרשת חז"ל, "כד מפקינא לכו עבדינא, לכו מלתא, כי היכי דידעתו דאנא הוא דאפקית יתכון ממצרים", דכתיב "כי אני ה' אלקיכם, המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

מהו הצורך לשאילת כלים מהמצרים

שמות - תשמ"ו - מאמר י"ד

1985/86 - מאמר 14

שאלו תחילה בשקר, היינו על הכוונה שלא להחזיר.

עוד יש להבין, בזה שהקב"ה אמר למשה, להפציר בישראל לשאול כלים אצל המצרים, כנ"ל, שאין "נא" אלא לשון בקשה. ומה היא ההפצרה הזאת, שמשמע, שהקב"ה היה יודע, שהם יתנגדו לזה. לכן בקש משה, שידבר עם ישראל. אם כן יש להבין, מהי סיבת התנגדותם של ישראל לדבר זה.

עוד יש להבין מה שכתוב "ויתן ה' את חן העם בעיני המצרים". איך יכולים להבין דבר זה, שהוא מקצה אל הקצה, הגם שמצד ה' הכל יכול להיות, אבל במונן הפשוט קשה להבין את זה, במה שכתוב (שמות א' י"ב) "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, ויקוצו מפני בני ישראל". ודרשו חז"ל,

הכתוב אומר "דבר נא באונוי העם, וישאלו איש מאת רעהו ואישה מאת רעותה, כלי כסף וכלי זהב, ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים" (שמות י"א).

הנה דרשת חז"ל (ברכות ט' ע"ב) "אמרי דבי רבי ינאי, אין "נא" אלא לשון בקשה. אמר לו הקב"ה למשה, בבקשה ממך, לך אמור להם לישראל, בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, כדי שלא יאמר אותו צדיק, ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם". העולם מקשים, וכי אם הקב"ה רצה לקיים הבטחתו לאברהם, כמו שכתוב "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", לא היה בידו להעשיר את עם ישראל בלי שאילת כלים ממצרים, שנראה שהוא דרך רמאות, שלכאורה נראה,

לו, באיזה אופן יכולה להיות מציאות זו, שיהיה להם אור בלי כלי. ואברם הבין, שאור נותן הקב"ה, אבל כלים, היינו רצון לאורות יותר גדולים מכפי שכבר קיבלו, מי יתן להם להבין, שהם עוד צריכים להגיע להתעלות יותר גדולה, מכפי שהם מרגישים עכשיו.

היות שיש כלל ברוחניות, שכל דבר רוחני שבא לאדם, הוא מרגיש בו שלימות, שאין למעלה ממנו. כי כל דבר רוחני, הוא הרגשה שלימה, בלי שום חסרון, אחרת הוא לא נקרא רוחני. כי רק בדבר גשמי יכול להיות תענוג, ומכל מקום מרגישים, שיש תענוג יותר גדול, מה שאין כן ברוחניות. אם כן היה אברהם תמה על עצמו, איך ובמה יהיה להם צורך, לבקש מה', שיתן להם מדרגות יותר גדולות, הנקראות "ירושת הארץ". ואמר, שמה שהשיב לו הקב"ה "ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם", זוהי תשובת הקב"ה לאברהם, מכאן, היינו מגלות מצרים, יהיה להם צורך לבקש מה', שיתן להם כל פעם כוחות יותר גדולים.

והטעם הוא, כי בזמן שהאדם מתחיל ללכת בעבודת ה', והוא רוצה שכל עשיותיו יהיו בעמ"נ להשפיע, והוא רואה שאין בידו להתגבר, אז האדם מבקש עזרה מה', שיעזור לו, כמו שאמרו חז"ל "הבא לטהר מסייעין אותו". ושואל הזה"ק, "במה מסייעין אותו, בנשמתא קדישא".

אי משום זה, כיון שכל מה שהיו מתגברים בעבודה, היה הכל נשקע בארץ, כמו שאומר בענין שבנו את פיתום ורעמסס, היינו כל יום היו צריכים להתחיל עבודתם מחדש, כי כל מה שבנו, הכל נכנס לתהום, ותמיד הם היו רואים את עצמם, כמי שאף פעם לא התחיל בעבודה, כי כאן שאין הם זוכרים שום דבר תורה, מה שנוגע לעניני עבודה, ותמיד כשעושים חשבון לעצמם, איפה עבודה שלנו, מה שאנחנו הכנסנו כוחות בעבודה, ולאן הם הלכו.

ועוד יותר מזה היה קשה להבין, איך היתה היכולת לקליפת פרעה לבלוע את כל

"מלמד שהיו בעיניהם כקוצים" (סוטה י"א). נמצא, שנהפכו מ"קוצים", היינו במקום שלא היו יכולים לסבול את עם ישראל, והיו בעיניהם כקוצים, נהפך עכשיו מקצה אל הקצה, שכן מצא עם ישראל חן בעיני המצרים.

והנה בהבטחת הקב"ה לאברהם "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", גם כן יש להבין את כל הענין שמובא שם (בראשית ט"ו, ו') "ויאמר אליו, אני ה', אשר הוצאתיך מאור כשדים, לתת לך את הארץ הזאת לרשתה. ויאמר, ה' אלקים, במה אדע כי אירשנה. ויאמר לאברהם, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". וגם כאן יש להבין, איזו תשובה קבל אברהם על השאלה "במה אדע כי אירשנה". כי תשובת הקב"ה היתה על שאלה זו, כמו שכתוב "ויאמר לאברהם, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". אם כן השאלה היתה על בטיחות הירושה. והתשובה על הבטיחות היתה, שעם ישראל יהיו בגלות. וכי הגלות היא הבטיחות על ירושת הארץ.

ותירץ אאמור"ר זצ"ל, שהפירוש של השאלה היה, כי ידוע שאין אור בלי כלי, היינו שאי אפשר לקבל מילוי אם אין חסרון. וחסרון נקרא כלי. וכשראה, מה שהקב"ה רוצה לתת לבניו, אז אמר אברהם, הלא אני לא רואה, שבני, יהיה להם צורך לאותה ירושת הארץ הרוחנית. כי אמר, אם הם יקבלו איזו הארה קטנה, כבר יהיה להם סיפוק, כי מדרגה הכי קטנה ברוחניות, מביאה לאדם יותר תענוג מכל תענוגי הגשמיים, שישנם בעולם. ולפי זה, מתי שיקבלו איזו הארה קטנה, כבר יהיה להם מקום לחשוב, שאין מדרגות יותר גדולות, מזה שהשיגו. אם כן לא יהיה להם צורך לבקש עוד משהו.

ומשום זה היתה שאלת אברהם להקב"ה, "במה אדע", שיהיה להם צורך לאותה ירושת ארץ הרוחנית. אם כן הוא ביקש מה', שיגיד

ולכאורה זה נגד השכל. הלא ידוע, שמשה ואהרן באו למצרים ודברו עם בני ישראל, שהקב"ה רוצה להוציא אותם ממצרים. ועשו במצרים את כל המופתים, ומזה שראו את עשר המכות שקבלו המצרים, בטח שזה היה צריך לקרב את הכלל ישראל לקדושה, ולא לעשות פעולה הפוכה, שנפלו כל פעם לשער של טומאה יותר עמוקה, עד שהגיעו בזמן, שהיו צריכים לצאת ממצרים, היינו שהיתה צריכה להיות הכנה גדולה לקבל אור הגאולה, ולבסוף מה אנו רואים, באיזה מצב הם היו, בזמן קבלת אור הגאולה, במ"ט שערי טומאה, היתכן דבר כזה.

וכפי שהסביר אאמו"ר זצ"ל, שענין גלות מצרים היה, בכדי להשיג כלים של המצרים. אבל רק בהשאלה. ואח"כ להתחזיר להם בחזרה. כי הוא זצ"ל פירש, שענין זה, שהקב"ה אמר לאברהם, "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם", זו היתה הבטחה על הירושה. זאת אומרת, שיהיה להם צורך לקבלת השפע מהקב"ה. כי זה שרוצים לצאת מהשעבוד של המצרים, הוא יכול להיות רק על ידי עזרה עם נשמתא קדישא, כנ"ל. אז ממילא כל פעם הם יהיו זקוקים לעזרת ה'. ומזה יהיה להם צורך כל פעם להמשיך מדרגות יותר גדולות.

ובהאמור נבאר את הענין של "גלות מצרים", ואת ענין "השאלת כלים אצל המצרים". הנה אנו רואים, בזמן שמשה ואהרן באו לבני ישראל, כמו שכתוב (שמות ד' כ"ט) "וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל, וידברו אהרן את כל הדברים, אשר דבר ה', אל משה ויעש האתות לעיני העם, ויאמין העם וישמעו". מכאן אנו רואים, שתיכף, שבאו משה ואהרן לבני ישראל, קיבלו עליהם את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה באמונה למעלה מהדעת. וכל, מה שהמצרים היו נותנים להם להבין עם כל השאלות וקשיות על אמונת ישראל, לא עלה בשם, כי הם הלכו למעלה מהדעת. ומשום זה, זה שהיו

עבודתם, אשר עבדו. עד כדי כך, שהם לא מרגישים, שהיתה פעם, שעסקו בעבודת ה', ושהיתה להם מטרה להגיע לשלימותם, וידעו מה שהם רוצים. פתאום באו לידי מצב, ששכחו הכל, ולא נשארו בהם שום רשימות מעבודתם.

וזה היה הכל בכוונה תחילה, שהקב"ה הכין קליפה לצורך זה, בכדי שכל פעם יהיו במצב של התחלה. וכידוע, כל התחלות קשות. אז יהיו מוכרחים לבקש מה', שיעזור להם כנ"ל "הבא לטהר מסייעין אותו". וכדברי הוזה"ק, שכל פעם הם מקבלים בחינת "נשמתא קדישא", שזה נבחן כח מלמעלה, שזה אחר זה בכל פעם מקבלים תוספות נשמה. וזה מתקבץ אחר כך לחשבון גדול, כידוע ש"גמירי משמיא מיהב יחינין משקל לא שקל" (חולין ס').

אלא כל הארה, שמקבלים מלמעלה, אף על פי שנסתלקת לפי שעה, אבל לבסוף, היינו כשגומר סכום יגיעה, מה שמוטל על האדם לגלות בבחינת "כל מה שבידך ובכוחך עשה", אז הוא מקבל בפעם אחת את כל מה שקיבל בזה אחר זה. והוא חשב, שהכל נכנס להקליפות. אז הוא מקבל הכל חזרה.

נמצא לפי הנ"ל, שכל ענין גלות מצרים היה בכדי לקבל כלים וצורך לאורות הגדולים, הנקראים "ירושת הארץ", שעל זה היה אברהם תמה ואמר, שהוא לא רואה שיהיה להבנים שלו צורך לאורות הגדולים האלו. והיות שאין אור בלי כלי, נמצא, אפילו שרוצים לתת להם, אבל אין להם כלים לקבל.

ומשום זה הוכנה להם גלות מצרים, שעל ידי השאלות והטענות של המצרים, שע"י זה יתרוקנו כל פעם ממה שכבר רכשו לעצמם קצת קדושה, והם היו יונקים מהם, ומשום זה יהיה להם תמיד צורך לבקש מה', שיאיר להם הדרך, שיוכלו ללכת קדימה. והם ראו, שכל פעם הלכו אחור. וזה שכתב האר"י הקדוש, שבזמן יציאת מצרים, היו עם ישראל במ"ט שערי טומאה, עד שנגלה אליהם מלך מלכי המלכים וגאלם.

באוזני העם, וישאלו איש מאת רעהו, ואשה מאת רעותה, כלי כסף וכלי זהב". ולפי מה שפירש אאמו"ר זצ"ל, צריכים לפרש, שהכוונה היא, שיקחו את הכלי כסף וכלי זהב, מה שיש להמצרים. זאת אומרת, **שיקחו את הרצונות והכסופים, שיש להם, היינו כל הקושיות, שהיו להם על דרך של עם ישראל.**

ותמיד המצרים היו דורשים מכם, שבכל דבר שאתם עושים, צריך להיות עם דעת והבנה, ומה שאתם עוסקים בהתגברות, בכדי לצאת מאהבה עצמית, אלא לעשות הכל בעמ"נ להשפיע, זוהי דרך לא נכונה, כי הבורא הוא טוב ומטיב, וכשברא העולם, בטח שהוא להטיב לנבראיו, היינו שאנו הנבראים נהנו מהטוב ועונג. ואתם עוזבים את הדרך הנכונה ולוקחים לעצמכם דרך אשר היא ממש נגד מטרת הבריאה. ואתם אומרים לנו, שזו היא דרך אמת, שלא צריכים שום דבר בשביל אהבה עצמית, אלא לעשות הכל בעל מנת להשפיע נחת רוח ליוצרו.

ותמיד, כשעם ישראל היו שומעים את הלשון הרע של המצרים, שדברו סרה על דרך של השפעה, היו בורחים מהם, היינו שהיו בורחים מהמחשבות האלו, בומן שהיו באים לבלבל את המחשבות של בני ישראל, ולהשפיע דעותיהם ללבות בני ישראל.

ומשום זה שהקב"ה היה יודע, שהם לא ירצו לשמוע את השאלות והקושיות של המצרים, שהיו שואלים את הקושיות **מי ומה**, אבל אין להם כלים, לתת להם את הרכוש הגדול, כי אין אור בלי כלי, היינו שלא יכולים לתת לאדם דבר, שאין לו רצון לזה, לכן אם ישאל את בני ישראל, מה אתם רוצים, שאני אתן לכם, בטח הם יגידו, אין אנו רוצים ממך שום דבר, אלא להיפך, אנחנו, כל שאיפתנו היא לתת לך, ולא שאתה תיתן לנו. אם כן איך הם יכולים לקבל את הטוב והעונג, הנקרא רכוש גדול, שזה נקרא, שהוא רוצה לתת להם בחינת

בגלות כל הזמן, לא היה יכול עכשיו לפעול בהם כלום.

היינו לאחר שבאו משה ואהרן לבני ישראל, שהקב"ה רוצה להוציא אותם מהגלות, תיכף קיבלו עליהם שלא לשמוע מכאן ולהבא את טענותיהם של המצרים, שבאו בשם פרעה מלך מצרים, שיותר כדאי להם שישארו תחת שליטתם, ורצו לתת להם להבין את אמיתיות הדרך של המצרים, ואל להם לשמוע במה שמשה ואהרן אומרים להם. שאנו רואים, שאתם צועקים לאמר "נלכה נזבחה לאלקיננו". שזה נתן לכם להבין, שאתם צריכים לעזוב את מצרים וללכת אחריהם. ומה שהם אומרים לכם, מובן לנו, שאתם רוצים לשמוע את כל דבריהם בעיניים עצומות. היתכן לעשות כדבר הזה, בו בזמן שאנחנו מדברים אליכם דברים של טעם. ואין לכם שום דבר להשיב לנו, ומכל מקום אתם מתעקשים, שאתם מוכנים ללכת עד הסוף, כדברי משה ואהרן. מזה אנו רואים, שלאחר ביאת משה ואהרן עם בשורת הגאולה, שהם יוצאים עכשיו מהשעבוד, שלא היו יכולים לעבוד עבודת הקודש, שמחו עכשיו עם הבשורה הזו, ולא צריכים לשום הפלגות של טעמי תורה וטעמי מצות. אלא הם היו שמחים בזה לבד, היינו ממה שיכולים עכשיו לקיים בבחינת מעשה לבד, מזה היה להם סיפוק גמור, והיו ששים ושמחים לעשות רצון קונם, כמו שכתוב "הם צועקים לאמר, נלכה נזבחה לאלוקינו" (שמות ה', ח'). נמצא עכשיו, כשהם יוצאים מגלות מצרים עם כלים, שלא צריכים כלום, אלא כמו שכתוב "ויאמן העם וישמעו", ואין להם שום צורך לירושת הארץ, שהקב"ה הבטיח לאברהם, כמו שכתוב "כי ידוע תדע, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", כנ"ל שענין הגלות היה בטיחות, שיהיה להם צורך לקבל את הטוב והעונג, שהיא בחינת ירושת הארץ, שהקב"ה אמר לתת לזרעיו, ועדיין אין להם כלים לזה, אלא שהם מסתפקים במיעוט. ומשום זה "ויאמר ה' אל משה, דבר נא

לכן היה צריך לשאול את בחינת המן שבו, מה שהוא מבין שכדאי לקבל. ואח"כ אמר, "ועשה כן למרדכי היהודי", היינו שיקבל את היקר וגדולה לא בכלים של המן, שנקרא "מקבל בעמ"ג לקבל", אלא ב"מקבל בעמ"ג להשפיע".

ובאותו אופן יש להסביר כאן, בענין שאילת כלים אצל המצרים, שה' אמר למשה, שיבקש מישראל, שישאלו כלים אצל המצרים. ושאלנו, מדוע היה ה' צריך לבקש מישראל דבר זה. ומדוע לא ירצו עם ישראל ללוות הכלים האלו. והתשובה היא, היות שעם ישראל, בזמן משה ואהרן באו בשליחות ה', שיוציאו אותם מהגלות, כתוב "ויאמן העם וישמעו", היינו באמונה למעלה מהדעת, ולא צריכים לשום דבר, ואין להם שום צורך למדרגות גבוהות, אלא מספיק להם בזה שיוכלו לעסוק בתורה ומצות בלי שום הפרעה מצד המצרים.

וזה דומה למה שאמרנו לעיל, שאמר, שאם המלך ישאל את מרדכי הצדיק, מה אתה רוצה, שאני רוצה לעשות לך איזה יקר וגדולה, אז בטח ישיב, שהוא לא רוצה שום דבר לקבל מהמלך, אלא להיפך, הוא רוצה לתת להמלך. ומשום זה המלך שאל את המן, מה לעשות באיש, אשר המלך חפץ ביקרו. והמן כן יודע מה לבקש. ומה המן אמר, "יביאו לבוש מלכות, אשר לבש בו המלך, וסוס, אשר רכב עליו המלך, ואשר נתן כתר מלכות בראשו". ומשום זה היה המלך צריך לכלים דהמן, היינו מה שהמן מבין שצריכים לקבל מאת המלך.

ומשום זה היה ה' צריך לבקש ממשה, שיבקש טובה מישראל, שהם יקחו הכלים דמצרים בהשאלה, היינו לפי שעה, שיהיה להם רצון וחשק למלאות את כל החסרונות, מה שהמצרים דורשים למלאותם. והיה מוכרח לבקש, משום שלעם ישראל היו מסתפקים במה שיש להם, ותמיד היו בורחים ממחשבותיהם ומרצונותיהם. ועכשיו אומרים, לשמוע את שאלותיהם וקושיותיהם של המצרים.

נפש, רוח נשמה, חיה, יחידה. הלא אין להם צורך בזה.

לכן רצה הקב"ה, שהם יקחו את הכלים של המצרים, היינו השאלות והקושיות וכל רצונותיהם, שזה כלים של המצרים. אבל לא שבאמת הם יקחו את הכלים האלו, אלא שזה יהיה רק בתור שאלה. זאת אומרת, שהם יקחו הכלים של המצרים רק בכדי שיהיה להם צורך למלאות את החסרונות האלו, אבל לא שבאמת ישארו הכלים אצלם, כי הכלים, היינו המחשבות והרצונות האלו, לא שייכים לעם ישראל, אלא זהו רק שאלה לפי שעה.

ואח"כ להחזיר להם. שהמשמעות היא, שאח"כ, היינו לאחזר שקבלו המילוי, מה ששייך להשאלות האלו, שדוקא על ידם יש יכולת להשפיע להם המילוי. וזה דומה, כאילו הם קיבלו האורות השייכים לכלים שלהם, שנקרא "כלי קבלה בעמ"ג לקבל". אבל תיכף זרקו את הכלים שלהם, אלא שהשתמשו עם האורות, השייכות להכלים שלהם, אבל קיבלו הכל בעמ"ג להשפיע נחת רוח ליוצרו.

וזהו דומה כמו שפירש אאמו"ר בענין המן ומרדכי. הוא שאל, אנו רואים, בשעה שאחשוורוש רצה לעשות איזה יקר למרדכי, כמו שכתוב (מגילת אסתר ו', ג') "ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה. ויאמר לו המלך, מה לעשות באיש, אשר המלך חפץ ביקרו. ויאמר המן אל המלך, יביאו לבוש מלכות".

ולפי זה שאל, איך יכול להיות דבר כזה, אם המלך רוצה לעשות "יקר" למרדכי, אז הוא שואל את המן, "מה לעשות באיש, אשר המלך חפץ ביקרו". ותירץ, שכאן הוא רמו לסדר השפעת השפיע לתחתונים. כי בטח הקב"ה רוצה לתת יקר וגדולה לצדיק, וזה ענין מרדכי הצדיק. אבל אם הוא ישאל את הצדיק, מה אתה רוצה, שאני אתן לך, הצדיק יגיד, שהוא לא רוצה לקבל שום דבר, אלא להיפך, הוא רוצה רק להשפיע להמלך.

נתהפך הענין מקצה אל הקצה, כי הכתוב אומר "ויקוצו מפני בני ישראל", שהיו כקוצים, ואח"כ "ויתן ה' חן העם בעיני המצרים". אלא בזה שראו, שרוצים לשמוע את שאלותיהם, זה נתן "חן", שחשבו, שהולכים ללכת בדרךכם. "ויתן ה' חן" בזה שאמר להם, לשאול מהם הכלים, כי זה רצו המצרים.

והיות שהבטיח לאברהם, שאחרי כן יצאו ברכוש גדול, לכן היה לו צורך, שיקחו את הכלים של מצרים רק בהשאלה. ואח"כ לתת להם בחזרה, היינו, שאין להם שום עסק בהשאלות שלהם, ומה שלקחו, הוא רק לפי שעה, היינו בכדי שיוכלו לקבל האורות, הנקרא "ירושת הארץ", מה שהבטיח הקב"ה לאברהם.

ובהאמור יובן לנו מה ששאלנו, איך

מדוע חג המצות נקרא "פסח"

תשמ"ז - מאמר י"ג

13 מאמר - 1986/87

מבני אדם, שהם בשר ודם, שכל אחד נותן כבוד להשני, וכי יעלה על דעתך, שהקב"ה צריך שיכבדו אותו. וכבר אמרתי על זה משל, לאדם שנכנס ללול של תרנגולים, והיות ששמע מה שאמרו חז"ל (שבת קי"ג ע"א) רבי יוחנן קרי למאניה מכבודו (כלומר, כשאדם מתלבש בבדים נאים, מכבדים אותו). ומשום זה, כיון שהוא רוצה שהתרנגולים יכבדוהו, לכן הוא לובש לבושים יקרים. ובטח שמי שרואה אותו, שהוא עושה כך, יצחקו ממנו. וכי איזה כבוד יכולים לקבל מתרנגולים.

ולפי זה, איך אנו יכולים לומר, שהבורא רוצה שאנו נכבד אותו ונדבר בשבחו. ובטח הקב"ה אינו דומה אפילו להמשל שלנו, כי המרחק שיש בין אדם לתרנגול הוא רק מדרגה אחת, שהתרנגולים נקראים בעלי חי ואנו נקראים בחינת מדבר, אבל הכל גשמיות. אבל איזה מרחק יש בינינו לבין הבורא, שיהיה אפשרות לומר, שהבורא מתפעל מהשבח שלנו, שבשביל זה משה רבנו עליו השלום שינה את לשון הבורא, שאמר "נקום נקמת בני ישראל" ואמר "לישראל נקמת ה'".

ולהבין את הנ"ל, צריכים לזכור את מטרת הבריאה, כמו שאמרו חז"ל, שהיא להטיב לנבראיו. ובכדי שהטובה מה שהוא רוצה לתת לנבראים, תהיה בה שלימות,

העולם מקשים, מדוע יום טוב, המכונה בתורה "חג המצות", אנו קורין אותו "פסח" (קדושת לוי, בא). תירוץ, משום שכתוב "אני לדודי ודודי לי", היינו שאנו מספרים שבחו של הקב"ה, והקב"ה מספר שבת ישראל. ולזה בתורה נקרא, יום טוב זה בשם "חג המצות", כביכול ה' מספר שבת ישראל, היינו שישאלו ואנו קורין היום טוב בשם "פסח", כמו שכתוב "ואמרתם זבח פסח הוא לה'", אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, בנגפו את המצרים, ואת בתינו הציל".

וכעין זה אנו מוצאים במלחמת מדין (מטות שני) "וידבר ה' אל משה לאמור, נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים, וידבר משה על העם לאמור, החלצו מאתכם אנשים לצבא, ויהיו על מדין, לתת נקמת ה' במדין". יש להבין, מדוע ה' אמר למשה, שמלחמת מדין היא נקמת בני ישראל, ומשה אמר להעם להיפך, ממה שאמר לו ה'. והוא אמר, שמלחמת מדין היא נקמת ה', וגם זה יש לתרץ באותו אופן, שה' דיבר בשבח ישראל, שהוא נקמת בני ישראל, ומשה דיבר לישראל בשבח הקב"ה. ומשום זה שינה את הלשון ממה שאמר לו ה'.

אולם גם זה יש להבין, מהו הפירוש שהקב"ה מדבר בשבח ישראל, ועם ישראל מדבר בשבח של הקב"ה. וכי אנו מדברים

אלא שסיבת ה"שינה" היתה גם כן להטיב. וגם שלא מטעם, שאי אפשר שיהיה טובה לעם ישראל, שיקבלו טוב ועונג, אם אין הם מכוונים במעשיהם אך ורק לטובת ה', שזה נקרא, שכל מה שהם עושים הוא מטעם שבח ה', היינו מטעם יראת הרוממות, שהוא משום גדלות וחשיבות המלך.

אבל יש להבין ענין מה שמכנים שבח של ה' בשם "פסח", על שם שפסח הקב"ה. וכמו כן כתוב "ואכלתם אותו בחפזון, פסח הוא לה'". ופירש רש"י, הקרבן הוא קרוי פסח על שם הדילוג, והפסיחה שהקב"ה מדלג בתי ישראל מבין בתי מצרים, וקופץ ממצרי למצרי, וישראל אמצעי נמלט.

ויש להבין ענין הקפיצה והפסיחה בדרך עבודה. ידוע, שעיקר עבודה שלנו היא להגיע לידי דביקות בה', שהוא השתוות הצורה, שע"י זה מקבלים כלים שהיו מתאימים לקבלת השפע. וידוע שהכלים שלנו באים משבירת הכלים. "שבירת הכלים" נקרא, שרוצים לשמש עם הכלי קבלה בעמ"נ לקבל, וזהו בחינת פירוד מה', שהיה בעולמות עליונים. וגם ע"י חטא דעין הדעת, שנפלו הכלים לתוך הקליפות, ואנו צריכים להעלותם משום שאנו באים מהכלים שלהם. וע"י זה שאנו עובדים עם הרצון לקבל שלנו, הבאים משם בעמ"נ להשפיע, ע"י זה נתקנו כל פעם חלק מהכלים האלו, הנמצאים בקליפות, ומעלים אותם להקדושה, ע"י זה שאנו רוצים לשמש רק עם הכוונה בעמ"נ להשפיע נחת רוח להקב"ה.

ובכל פעם ופעם שבכל יום ויום, לאט לאט מתבררים חלקים מהקליפות, הנקראים "מקבל בעמ"נ לקבל". ומתקנים אותם, שיוכלו לשמש עמהם בעמ"נ להשפיע. והסדר הוא, שמעלים איזה חלק להקדושה, ואח"כ שוב יורדים למצב של קבלה, ושוכחים אפילו שיש ענין של השפעה. אבל אח"כ שוב האדם מקבל עליה, ושוב לוקח את חלק של הרצון לקבל שבו, ומתגבר עליו, ושוב מתקן אותו בעמ"נ להשפיע. וחוזר חלילה כל פעם, עד שמקבל שיעור

כלומר שלא תהיה בה בחינת בושה, נעשה תיקון, המכונה "העלם והסתרה", שבזמן שהאדם עוד לא מסוגל לעשות את כל המעשים בעמ"נ להשפיע, ורק בזמן שהוא מתקן מעשיו, ויוצא מאהבה עצמית, בשיעור הזה יוצא מהחושך ונכנס לאור, שזה נקרא שיוצא מאפילה לאורה, כי אז כל קבלותיו הן רק משום שרוצה להשפיע תענוג להבורא, בזה שהוא עוזר לו, שיוכל להוציא לאור את מטרותו, שהוא הטבה בלי שום חסרונות, היינו מתנה בלי שום בושה בעת קבלת התענוג מהבורא.

ובזה נבין מה שהבורא מדבר בשבח ישראל. כלומר, שהבורא רוצה להטיב לנבראיו, לכן הוא מדבר בשבח ישראל, שהכוונה היא להטיב לישראל. ומזה נברא רצון לקבל בהנבראים, שרוצים לקבל בעמ"נ לקבל, שזה נקרא שרוצים לקבל מטעם אהבה עצמית, היות שהרצון לקבל, שהבורא ברא בנבראים, הם משתוקקים לקבל טוב, בכדי להרגיע את מחסורם, מה שהשתוקקות גורמת להם. זהו הסיבה שמקבלים. וזה מכונה "עמ"נ לקבל".

אבל מזה נמשך בחינת פירוד, מטעם שינוי הצורה, כידוע. ומשום זה עם ישראל מקבלים עליהם בחינת צמצום, שלא יקבלו טוב ועונג אף על פי שמתחשק להם, מכל מקום לא רוצים לקבל, אלא אם יודעים שיכולים לכוון קבלת התענוג בעמ"נ להשפיע. זאת אומרת, היות שרצונו יתברך הוא שרוצה לתת, ומשום זה הם מקבלים את הטוב. אבל מטעם תועלת עצמם הם מוותרים על התענוגים. נמצא, שעם ישראל מדבר בשבח של הקב"ה. כלומר, על רצונם של עצמם הם מוותרים, וכל ענינם הוא בשבח המלך, היינו מה שהמלך רוצה, הם מקיימים.

ומשום זה משה שינה במה שאמר הקב"ה "נקום נקמת ישראל", כי הקב"ה מה שאומר שישאל יעשו, הוא רק לטובת ישראל. אולם משה שינה במה שאמר לו הקב"ה. וזה לא נקרא, שינה מהמטרה להטיב לנבראיו,

"יציאת מצרים", שיצאו לחירות מגלות מצרים, שהיו משועבדים לאהבה עצמית, הנקרא "קליפת מצרים", כמו שכתוב "ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם".

מה שאין כן אם הירידות היו נשארות, כבר יש הפסק בין עליה לעליה על ידי הירידה, שישנו באמצע. אמנם כשהירידות נעלמו מן האופק, יש להסתכל רק על העליות, ואז כבר יש מקום לדבר מן כלי, שיהיה מוכשר לקבל את אור הגאולה. אי משום זה יש לנו ללמוד, שאין להאדם להסתכל על הירידות, מה שהוא נופל תמיד ממצבו הרוחני, אלא יש לו להסתכל על העליות. ולכן כשהוא רואה, שנמצא במצב של שפלות, אסור לו להתיימש, אלא עליו מוטל להתגבר למעלה מהדעת, ושוב לעלות. ואין לו להסתכל על העבר, ולומר, היות שעד עכשיו חשבתי תמיד, שאני כבר הגעתי לידי הבנה, שלא כדאי להסתכל על אהבה עצמית, מכל מקום הוא רואה, שתיכף הוא מקבל ירידה. אם כן האדם שואל, מהו התועלת, שכל פעם אני עולה, אם אני מוכרח שוב ליפול, ומה אני מרויח בזה. על זה באה התשובה "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ותעל שועתם אל ה'", היינו שהיתה אתערותא דלתתא, אז הרג ה' את המצרים, וממילא נשארו הישראלים והצטרפו לחשבון גדול, שכל העליות שהיו להם זה אחר זה, ומשום זה היה להם כלי גדול, לקבל לתוכם השפע.

ובהאמור יוצא, ששום מעשה טוב שיש להאדם אינו הולך לאיבוד. ומשום זה אין לומר מה מועיל לי העליות, באם תיכף אני מאבד אותם. זה נכון, אם היה בידו להחזיק אותם מכאן ולהבא ולא לרדת. ועל זה נאמר "מי יעלה בהר ה'". זהו בחינה אחת. ובחינת שניה היא "ומי יקום במקום קדשו". על זה באה התשובה "נקי כפים ובר לבב", שפירוש, מי שכבר זכה לידיים נקיות, ואין בו אהבה עצמית, אלא כל כוונתו הוא רק להשפיע, ו"בר לבב" פירושו שלבו הוא עם ה', שהאמונה קבועה בלבו, אלו אנשים אין

מסויים של קבלה, שקבל תיקון דהשפעה, שבשיעור הזה יהיה מקום להכנס בתוכו שפע עליון. והכלי הזה נעשה ע"י זה שמצטרפות כל העליות, שהיה לו, לכלי אחד, כמו שכתוב "פרוטה פרוטה מצטרפת לחשבון גדול" (סוטה ח').

ובזה יש לפרש מה ששאלנו על ענין פסח, שאמרו חז"ל, "אשר דילג ופסח ממצרי למצרי וישראל אמצעי נמלט". זאת אומרת, כל ירידה נקראת "מצרי", שפירושו, שמקבל הכל עבור אהבה עצמית. וישראל באמצע, היינו עליה, שהתגבר ועשה עכשיו הכל בעל מנת להשפיע ולא לתועלת עצמו. מצב הזה נקרא "ישראל". אולם אח"כ עוד הפעם הוא יורד. נמצא, שעוד הפעם הוא יורד לבחינת "מצרי". וכן חוזר חלילה. וישראל נמלט, היינו שנמלט מהמצריים ונכנס לבחינת ישראל.

ובכדי שיהיה לאדם כלי שלם, שיהיה מוכשר לקבל בתוכו שפע עליון, הקב"ה פוסח ממצרי למצרי, כלומר שהוא מקבל בחשבון רק את בחינת ישראל שיש בין מצרי למצרי, ומצרף אותם לחשבון גדול. וזה דומה כאילו אין שום הפסק בין ישראל לישראל. ודילג את המצרי, יהיה פירוש, כמו שאין המצרי במציאות, ומשום זה כל הישראלים מצטרפין לחשבון גדול, עד שיהיה לו כלי שלם. ובהאמור יש לפרש מה שכתוב על שם, שפסח על בתי בני ישראל ורק המצרים נהרגו. וכמו שמפרש רש"י, שפסח, היינו שקופץ ממצרי למצרי וישראל אמצעי נמלט, שהכוונה, שכל המצרים נהרגו, ורק כל הישראלים שהיו באמצע בין מצרי למצרי, נשארו בחיים, יהיה הפשט, שכל הירידות שהיו בין העליות, נמחקו. וממילא לא נשאר רק עליות. וזה יוצא לנו, כאילו אף פעם לא היה להם ירידות, כיון שנמחקו, שזה יהיה פירושו שהמצרים נהרגו. ויש עכשיו מקום, שכל עליות שהיו להם, נתחברו, והיו למצב אחד. שיש הרבה בחינות של רצון לקבל שנתקן בעמ"נ להשפיע, וממילא היה כלי אחת שלימה לקבלת אור הגאולה, הנקרא

הזאת, היינו שיש קצת אמונה בה'. ואם האדם מחשיב את הידיעה הזאת, אף על פי שלא יכול להתגבר ולעסוק בעבודת ה', מכל מקום השמחה מזה שנוכר עכשיו, שיש מלך בעולם, יש בכוחו להרים אותו משפלותו ולהכניס אותו לעבודה, ולהיות לו רצון להתגבר על הגוף שלו. וזה דוקא אם האדם משים לבו ומחשיב את הידיעה הזו.

וזה נמשך מהשורש, מה שאמרו חז"ל "איין השכינה שורה, אלא מתוך שמחה של מצוה" (שבת ל'). זאת אומרת, מהשמחה שיש לו בעת עשיית המצוה, זה גורם לו דביקות עם הבורא, כנ"ל "ברוך מתדבק בברוך". כי שמחה היא תוצאה משלימות. והיות שהוא מעריך את הנותן, את חשיבותו וגדלותו, ויש כלל, באם הנותן מתנה הוא אדם חשוב, אפילו שהוא נותן דבר קטן, גם זה לדבר גדול יחשב. ומשום זה מהידיעה, שהוא מאמין שהודיעו לו מלמעלה שהמלך נמצא בעיר, הגם שלא נתנו לו רשות ליכנס ולשוחח עם המלך, מכל מקום על ידי זה שרואים שהוא מחשיב את ידיעת מציאות המלך, תיכף נותנים לו רשות לכנס ולשרת המלך, כי רואים שהוא מחשיב את המלך, כבר מתחשבים עמו ונותנים לו כח להתגבר על המחשבות ורצונות הגוף.

לפי זה יכולים לומר בזכות השמחה. כלומר, מהשמחה שהוא מתפעל מחשיבות המלך, נותנים לו מלמעלה הארה, ששורה על הכלי של שמחה, שהוא נתן מלמטה, מבחינת אתערותא דלתתא, זה גרם אתערותא דלעילא, שנותנים לו רשות, כלומר נתנו לו רצון וחשק להתגבר על המחשבות של הגוף.

ובהאמור יוצא, שענין "פסח" נקרא על שם שהקב"ה דילג את בתי ישראל, ונשארו כל ישראל וישראל בחיים. כידוע שאין העדר ברוחניות, כי בחינה הכי קטנה שבישראל נשארה בחיים, ושום דבר אינו הולך לאיבוד. ומשום זה שהקב"ה הציל את ישראל, נקרא יום טוב זה בשם "פסח", על שם מעשיו של הקב"ה.

להם ירידה במדרגת השפלות, אלא בהם נוהג עליות וירידות הכל במדרגות הרוחניות. היות שיש להשיג מדרגות שלמות, הנקראים "נרנח" דנפש" ו"נרנח" דרוח". נמצא, שהעליות שלהם והירידות שלהם הכל הוא בהיכל המלך, ולא חס ושלום מחוץ להיכל המלך, אבל לא שזורקים אותם למטה למקום חושך וצלמות.

אולם יחד עם זה צריכים לדעת כנ"ל, ששום עליה לא הולכת לאיבוד, אלא "פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול". אי לואת, האדם צריך להיות בשמחה, בזמן שמרגיש שהרוחניות יש לו חן בעיניו, ומצפה להתקרב לה' עד כמה שאפשר, ולזכיה גדולה תחשב בזה שפתאום באה לו התעוררות מלמעלה, ומתחיל להסתכל על אהבה עצמית כדבר מאוס, שלא כדאי להיות בשביל זה, ורק לרוחניות הוא מתחיל להשתוקק.

אבל האדם צריך לדעת, שאל יגיד "מתי שיהיה לי התעוררות מלמעלה, אז אני אתחיל לעבוד בעבודת הקודש". אלא זה שהאדם זוכר, שיש רוחניות, ואפילו שאין לו חשק לזה, כבר על זה הוא צריך לתת תודה לה', עבור זה שהוא יודע שיש רוחניות בעולם, והגם שאין לו חשק לעבודה. וזה דומה למלך גדול, שבא לעיר ולא מספרים לכל האנשים, אלא רק לקומץ אנשים סיפרו, וגם לא לכולם נתנו רשות להיכנס אלא ליחידים, וגם צריכים השתדלות גדולה בין השרים, שיהיה להם רשיון ליכנס.

ולאדם הזה נתנו רק ידיעה שהמלך בא, אבל רשות כניסה לא נתנו לו. איך האדם הזה נותן תודה, לאלו שהודיעו לו. כמו כן כאן, שיש לו ידיעה, שיש מלך בעולם, אבל הוא עוד לא קבל רשות להכנס ולשמש את המלך. היינו, שידוע ומאמין בשיעור מה, שיש בורא עולם, אבל לעזוב את עבודה שלו ולעבוד לטובת המלך עוד לא קבל רשות מלמעלה, כלומר מלמעלה לא קבל רצון לעזוב את צרכי גשמיים ולעסוק ברוחניות. האדם הזה הוא צריך לשמוח עם הידיעה

ועל המצרי שהיה שם, הרג, כלומר שמחק אותו כאילו אינו במציאות, שע"י זה הצטרפו כל בחינות ישראל למדרגה אחת גדולה, שכבר היה שלם, שיהיה כלי לקבלת השפע. וזה נקרא שעם ישראל קראו אותו יום טוב בשם "פסח".

ובהאמור נבין את טעם הב', שעם ישראל קראו אותו בשבח של הקב"ה. טעם הא' הוא, משום שרצונו להטיב לנבראיו, והם לא רוצים לקבל, מטעם אהבה עצמית, לכן הם מקבלים את הטוב והעונג, מטעם שהוא רוצה שנקבל. וזה נקרא "בעמ"נ להשפיע", וזה שבח ה'.

טעם ב' שמדברים בשבח הקב"ה, הוא מטעם שלא חשב את הירידות ורק הסתכל על העליות, שזה נקרא "ופסח", שכל העליות הוא לקח בחשבון, והירידות מחק אותם מעל פני האדמה. וזה השבח של פסח. וזה נקרא, שמדברים בשבח הקב"ה.

ויש להבין מה שכתוב "ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה". ומדוע נקרא פסח "חפזון". וכפי שפירש רש"י, הפסח נקרא "חפזון", משום שה' קפץ ופסח ממצרי למצרי, וישראל אמצעי נמלט. ואנו רואים, שענין דילוג את הקץ, פירושו, שמיהר את הקץ, כאילו שעדיין לא הגיע הזמן. והיות שמיהר עצמו, ועל זה נקרא פסח "חפזון". וכאילו היה צריך למהר, כדי שלא יתעוררו המצרים שהיו אצל הישראלים, והם עדיין לא הגיע הזמן שיתוקנו, לכן מיהר עצמו והציל מה שהיה יכול להציל. כלומר, שרק בחינת ישראל קבל אז תיקון, ולא המצריים. לכן נקרא זה "חפזון".

מה שאין כן בגמר התיקון כתוב (ישעיה נ"ב, י"ב) "כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו, כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלקי ישראל, הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאוד". האר"י הקדוש מפרש, שזה יהיה בגמר התיקון, שאז אפילו ס"מ יהיה מלאך קדוש, שגם לב האבן, שלפני גמר התיקון אסור לברר אותו, ונשאר בקליפות, גם הוא אז יתברר לקדושה. וזה ענין "טוב מאוד",

ומה ששאלנו בענין השבח, איך שייך לומר, שה' רוצה שישבחו אותו, וכי הוא מתפעל מהשבח של בשר ודם. על זה יש להשיב ב' תשובות:

א. מבחינת המטרה, שרצונו להטיב לנבראיו, כלומר כל מה שעם ישראל מקבלים הנאה ותענוג, הם מכוונים בעת קבלתם לשם שמים, שפירושו הוא, שהבורא יהנה מזה, משום שהוא רוצה שהנבראים יקבלו טוב ועונג, והיות שהם רוצים בהשתוות הצורה, לכן כל מה שהם עוסקים בתו"מ, הוא רק מטעם, שהם רוצים להשפיע לה', ולא מטעם תועלת עצמם. וזה נקרא, שעם ישראל מדברים בשבח הבורא, שמטעם גדלות וחשיבות המלך אנו משתדלים להשפיע לו נחת רוח.

והקב"ה מדבר בשבח ישראל, היינו שהוא רוצה לתת טוב ועונג, שזהו מטרת הבריאה. וגם רוצה שלא יהיה בחינת בושה בעת שמקבלים את הטוב והעונג. לכן הוא רוצה שיעבדו בעמ"נ להשפיע. ונמצא שהוא מדבר בשבחן של ישראל, יהיה הפירוש, שעם ישראל מוותרים על אהבה עצמית ורוצים לעבוד רק להשפיע.

לכן הוא מסתכל תמיד על השבח שלהם, כלומר הוא סופר את העבודות שלהם, מה שעוסקים בעמ"נ להשפיע, בכדי שיהיה לו מקום להשפיע שפע ולא יהיה שם שום פגם של בושה. ועל מה שהם עוסקים בעמ"נ לקבל, מזה הוא לא מדבר, את זה הוא רוצה למחוק מעל פני האדמה, כנ"ל בביאור את שם "פסח" על זה שפסח, היינו שהרג את המצרי, שהיה בין ישראל לישראל, והשאיר הישראל, שהיה באמצע. וממילא היה יכול להסתכל רק בשבח ישראל, היינו בחינת העליות שהיו להם, שזוהי שבח ישראל, כלומר, במה שעשו או אתערותא דלתתא באפיית המצות.

ומשום זה נכתב בתורה את חג המצות ועם ישראל, היות שהבורא הסתכל בשבח ישראל באפיית מצות לתועלת ה', ועל השאר דברים לא הסתכל, כנ"ל שזה נקרא,

אלא כל המצרים יקבלו את תיקונם משלם. לכן לא צריך להיות חפזון, היינו קפיצה, אלא כל הבחינות שהיו בתוך הקליפות, יתוקנו אז, כמו שכתוב "והסירותי את לב האבן מבשרכם, ואתן לכם לב בשר". אי לזאת, האדם צריך להיות בשמחה. וע"י השמחה הוא יכול לצאת ממצב השפלות, שהוא נמצא. ואם האדם ישאל, במה יש לו לשמוח, בזמן שהוא רואה, שהוא בשפלות, שאין לו שום רצון לעסוק בתורה ומצוה, אז צריך לקבל השמחה שלו מזה, שהוא יודע על כל פנים, שיש מלך בעולם. מידיעה זו לבד הוא יכול לשמוח, כמשל הנ"ל, שהודיעו לו שהמלך בא לעיר, וזה נותן לו כח לעלות.

"טוב" זה הוא מלאך החיים, "מאוד" זה מלאך המות, שגם הוא יהיה מלאך קדוש, שזה מכונה "בלע המות לנצח". כך מפרש האר"י הקדוש.

ובאמור נוכל לפרש מה שכתוב "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו". לא כמו שהיה בארץ מצרים, שהגאולה היתה בחפזון, כנ"ל, שהיה קופץ ממצרי למצרי, וישראל באמצע נמלט. וזה היה מטעם, שהיה צריך למחוק את המצריים, ורק עם ישראל נשארו בחיים.

מה שאין כן בגמר התיקון, שגם בחינת המצרים יקבלו תיקון, אם כן לא צריך להיות בחפזון, כי לא צריכים לקפוץ ממצרי למצרי, וישראל באמצע הוא נשאר בקדושה,

הקשר בין פסח, מצה ומרור

תשמ"ז - מאמר י"ד

1986/87 - מאמר 14

כלומר שישועת ה' באה לכלים דהשפעה. ובענין שהשפע בא לכלים דלהשפיע, יש להבחין בזה ב' הבחנות:
א. השפע בא בכדי לעשות כלים דהשפעה.
ב. האור בא לאחר שיש לו כבר כלים דהשפעה.

פירוש הדבר הוא, כי בזמן שהאדם רוצה ללכת על דרך להשפיע נחת רוח ליוצרו, ולא לתועלת עצמו, אז הגוף מתנגד בכל תוקף, ולא נותן לו לעשות שום פעולה, ולוקחו ממנו כל חומרי דלק שהיה לו משהו כח לעשות מעשים לשם שמים.

ובזמן שהאדם רואה את האמת כמו שהיא, היינו שרואה איך שהוא שקוע באהבה עצמית, ואין בו שום ניצוץ בגופו, שירשה לו לעשות משהו להשפיע, וכיון שבמצב הזה האדם כבר הגיע אל האמת, כלומר שבא לידי הכרת הרע, שאין לו אז שום עצה, שיהיה בידו כח לעזור לעצמו, אלא יש לו רק עצה אחת, שהיא לצעוק לה' שיעזור לו, כמו שכתוב, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו,

כתוב בהגדה, "זכר למקדש כהלל, כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים, היה כורך פסח, מצה, ומרור, ואוכל ביחד, לקיים מה שנאמר, על מצות ומרורים יאכלהו". וצריכים להבין זה על דרך העבודה. מה מרמז לנו הקשר שיש בין אלו שלושה דברים שהיה אוכל ביחד.

ובכדי להבין את ענין הקרבן פסח שהיה בזמן יציאת מצרים, שיצאו מתחת השעבוד, שהיו בגלות מצרים, צריכים מקודם להבין ענין גלות מצרים, ממה הם סבלו שם. במרור, כתוב בהגדה, "מרור זה שאנו אוכלים על שום מה, על שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר, "וימררו את חייהם בעבודה קשה, אשר עבדו בהם בפרך".

ויש להבין את ענין, "וימררו את חייהם בעבודה קשה", מהו בעבודת ה'. הנה ידוע, כי עבודת ה' היא כשעובדים לתועלת ה', שאנו זוכים להיות דבוק בחיי החיים, ודוקא בזמן שעובדים להשפיע, אז הוא הזמן לקבל הטוב ועונג שברא ה', להטיב לנבראיו,

והיה קשה להם לקבל על עצמם עול מלכות שמים בעמ"נ להשפיע, אלא שהמצרים היו רוצים שיעבדו את עבודת הקודש בעמ"נ לקבל, ונתנו להם להבין כי זה נקרא, "הירא את דבר ה'".

אולם שמכאן, מבחינה זו היתה תקלה לישראל, היינו לבחינת ישראל, אלא הם היו רוצים שכל עשייתם יהיו אך ורק לתועלת עצמם, ומוזה יצאה תקלה.

זאת אומרת, שהתקלה היתה בעיקר בזמן שהמצרים היו מדברים אל ישראל בשפת יראת שמים, ומשפה הזו יוצאות כל התקלות לישראל, מה שאין כן אם המצרים היו מדברים בשפת החילוניים, בטח שהיו עם ישראל בורחים מהשפעתם בעת שהיו באים אליהם עם המחשבות והרצונות שלהם.

ובהאמור יש לפרש מה שכתוב (שמות), "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך". ודרשו חז"ל, "ב'פה-רך", ויש להבין מהו, "פה רך", בעבודת ה'.

אלא כנ"ל, שהמצרים דברו עם המחשבות והרצונות שצריכים לעבוד ה', אלא שיהיו בעמ"נ לקבל, שזה נקרא, פה - רך, כלומר שעל הכוונה דלקבל הגוף מסכים יותר לעבוד עבודת הקודש, ולא צריכים לכוון בעמ"נ להשפיע.

נמצא, עם הדיבורים האלו, גרמו לישראל שתהיה להם עבודה קשה בזמן קבלת עול מלכות שמים, ומשום זה כל אחד מישראל היה אומר, דעבודת הקודש בעמ"נ להשפיע הוא דבר קשה מאוד.

אי לזאת, המצרים היו משפיעים להם מחשבות שיותר כדאי לעבוד בעמ"נ לקבל, בדרך הזו הם יראו שכל יום ויום הם מתקדמים במעשים טובים, מה שאין כן בעבודה דבחינת ישראל, הם בעצמם רואים שזה קשה, והראיה לזה, שלא רואים שום התקדמות בעבודה.

נמצא, ש"פה-רך", יהיה הפירוש, שיתנו לישראל להבין, שאם ילכו בדרך שלהם, זה הוא עבודה יותר קלה, וזה נקרא "רך",

ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה". וזהו שאמרו, "הבא לטהר מסייעין אותו, ושואל הזהר הקדוש, במה, והשיב בנשמתא קדישא".

נמצא, שענין, "וימררו את חייהם", פירושו, שלא נתנו להם לעבוד בעמ"נ להשפיע, שזה מביא דביקות בחיי החיים, אלא קליפת מצרים ופרעה שלטו על בני ישראל עם השליטה של אהבה עצמית, שלא יוכלו לעשות משהו נגד רצונם של המצרים, וזו היתה הגלות, כלומר שרצו לצאת מהגלות הזו ולא עלה בידם.

ולפי זה יהיה הפירוש, מה שכתוב, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", מאיזה עבודה מדברים, הוי אומר מעבודת ה', שזה נקרא, עבודה קשה, היות שהיה קשה להם לעבוד בעמ"נ להשפיע, מטעם שהמצרים, ופרעה מלך מצרים, השפיעו להם מחשבות ורצונות שלהם. כלומר היות שקליפת מצרים הוא בעיקר אהבה עצמית, לכן המצרים שלטו על עם ישראל, שגם עם ישראל ילכו בדרך שלהם, הנקראת, אהבה עצמית, והיה קשה לישראל להתגבר על מחשבות האלו, וזהו שכתוב, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", כלומר בזמן שהלכו על דרך המצרים, שהיא בעמ"נ לקבל, הגוף היה נותן להם חומרי דלק, ולא היה קשה להם לעבוד עבודת ה', כידוע שהמצרים היו עובדי ה', כמו שכתבו חז"ל על מה שכתוב (בשלח תנחומא), "ויקח שש מאות רכב", (ואם תשאל) מהיכן היה בהמות משל מצרים, הרי נאמר, "וימת כל מקנה מצרים", אלא מהירא את דבר ה', כמו שכתוב, "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים", ואמרו מכאן, הירא דבר ה' יעשה תקלה לישראל.

ורש"י מביא מכאן, היה רבי שמעון אומר, "כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצון את מוחו". ובהאמור יוצא, שהעבודה הקשה שהיתה להם, עבודה בשדה, כי שדה נקרא, השכינה הקדושה, כידוע שמלכות נקרא, **שדה**.

הזה, זאת אומרת, שצריכים ללכת למעלה מהדעת.

ועתה נבאר את ענין מצה. ועל דרך עבודה יש לפרש, מילת "מצה" מלשון מריבה, "כי על מסה ומריבה, ועל ריב בני ישראל, ועל נסתם את ה', לאמור, היש ה' בקרבנו אם אין", (בשלח שביעי).

על מריבה אומר התרגום, "ומצותא על דניצו בני ישראל". נמצא, מצה מלשון מצותא, היינו שעם ישראל היה להם ריב עם ה', מדוע הוא עושה שיהיה כל כך קשה לעבוד בלהשפיע, ומדוע אף על פי שהם משתדלים לצאת משליטת מצרים, מכל מקום לא די שלא מתקדמים, אלא שהם רואים הולכים אחורה ולא קדימה.

זאת אומרת, שהם טועמים טעם מרור בעבודה, זה גרם להם שיעשה ריב עם הבורא, שמריבה מכונה, בחינת מצה. וטענה כזו, אנו רואים, שעם ישראל היו מריבים עם משה על ענין זה, היינו ממה שראו, שבזמן שהתחילו לעבוד לשם ה', הם נעשו יותר גרועים, כמו שכתוב (שמות שביעי), "ויאמרו אליהם, ירא ה' עליכם וישפוט, אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה".

ואת הטענות האלו שאמרו אל משה, אמר משה אל ה', כמו שכתוב, "וישב משה אל ה', ויאמר, אדני למה הרעת לעם הזה, למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך".

שיש לפרש את הטענות שהיה להם אל משה, אשר אמרו, ירא וישפוט, פירושו, שהיה מריבים משה, היות שמשה אמר להם שיאמינו בה', אז הם יצאו משליטת הגוף, אשר בהגוף שולט פרעה מלך מצרים, שהוא מיצר להקדושה, והם התחילו בעבודת מוחא וליבא, וראו שהגוף שהוא בחינת פרעה, התחיל לשלוט עליהם, היינו שכל מה שהם רוצים לעשות בעבודת ה', הגוף מתנגד ביותר. אשר מטרים שהתחילו ללכת בדרך של משה, היה להם כוחות בעבודה, ועכשיו

היינו שיותר קל יהיה להתקדם בעבודת הקודש.

ועם הטענות האלו היו המצרים ממררים את חייהם בעבודה קשה, שתמיד היו מסבירים לישראל, שעבודת ישראל נקרא, עבודה קשה, וזהו לא בשבילם.

"בחומר", כלומר שהמצרים הסבירו לישראל את חומרת דלהשפיע, מה שאין כן עבודת המצרים יהיו תמיד לבן, שלא ירגישו שום חושך בעבודה, אלא שהגוף יסכים לעבודה זו, וזה נקרא, **"בלבנים"**, כלומר עבודת המצרים הם יהיו תמיד בבחינת לבנים, בלי כתם ולכלוך, אלא שיהיו תמיד שלמים, ועל ידי זה גורמו באמת שיהיה לישראל קשה לעבוד לשם שמים.

כלומר שהעבודה קשה נמשכה מזה, שהמצרים היו אומרים להם תמיד את ענין חומר שישנו בעבודה דלהשפיע, והלבנים שיש בעבודה זו, ויראת המצרים.

כנ"ל, שמהירא את ה' היתה נמשכת תקלה לישראל. היינו שמה נמשכה להם את העבודה קשה בשדה, היינו בהמלכות שמים שרצו לקבל עליהם ולא יכלו.

ורבי שמעון אומר מכאן, מהירא את דבר ה', "כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצוף את מוחו".

ויש לפרש דברי רבי שמעון, "כשר שבמצרים הרוג".

כלומר, מה שהמצרים אומרים שזה כשר, הרוג, משום שחז"ל אמרו, "הבא להורגך השכם להורגו", היינו מה שהמצרים אומרים לך שזה כשר, שהדרך הזו כשרה ללכת בה, תדע שהוא רוצה להרגך מחיים הרוחניים, לכן הרוג את המחשבות האלו.

"טוב שבנחשים רצוף מוחו", יהיה הפירוש, אם הנחש שהוא הרע שבאדם, ומייעץ לך שדרך הזאת היא טובה בשבילך, ונותן לך להבין בהבנה גדולה ושכל בהיר, על דרך שהנחש בא אל חוה, אל תתווכח עמו, אלא רצוף את מוחו, היינו את כל המוח השכלי שהוא מסביר, רצוף את השכל

להם, כמו שכתוב, "אשר הבאשתם את רוחנו בעיני פרעה", שהגוף היה אומר להם, איזה מצב רוח יש בעבודה דלהשפיע.

והבאיש, פירוש, רית רע, שלא יכולים לסבול את הרית. זאת אומרת, שלא יכולים לסבול את המצב רוח הזה, והיו רוצים לברוח כמו שבורחים מסרחון. זאת אומרת, במקום שהעבודה על דרך אמת צריך להביא מצב רוח מרומם, כלומר שהאדם ירצה להישאר במצב רוח זה בתמידיות, וכאן נעשה להיפך, דהיינו שמהעבודה דלהשפיע קבלו מצב רוח של סרחון, שפירוש, שרוצים לברוח ממצב רוח, שלא יכולים לסבול אותו אפילו רגע אחד. כנ"ל שאמרו אל משה, "אשר הבאשתם את ריחנו", ותערומות של ישראל הביא משה אל ה', ושאל משה, "למה זה שלחתי".

והשיב ה' אל משה, כמו שכתוב, "ויאמר ה' אל משה, עתה תראה אשר אעשה לפרעה, כי ביד חזקה ישלחם".

והתשובה היא, למה הוא עושה שהעבודה של להשפיע יהיה כל כך קשה, הוא מסיבת שאני רוצה שיתגלה את היד החזקה, כמו שכתוב, "כי ביד חזקה ישלחם, וביד חזקה יגרשם מארצו".

ובאיזה אופן מוכרחים יד חזקה, זהו הוא דוקא, שהשני מתנגד בכל תוקף, אז שייך לומר שצריכים להשתמש ביד חזקה, אבל לא שייך לומר, אם השני הוא איש חלש, שצריכים ללכת עמו ביד חזקה, זהו כמשל שאמר אאמו"ר זצ"ל, שהסדר הוא בעולם, ששני אנשים במחלוקת יש לפעמים שעוברים לתגרת ידיים, ומי שהוא רואה שאינו יכול להתגבר עליו, הוא לקח סכין כנגדו. והשני שהוא רואה שיש להשני סכין, הוא לוקח אקדוח, וכשהשני רואה שיש לו אקדוח, הוא לוקח רובה, וכו', עד שהשני לוקח נגדו מכונת יריה, ואם יש לו מכונת יריה, השני לוקח טנק, אבל אף פעם לא שמענו, אם מי שלוקח מקל ורוצה להרביץ, שהשני יקח טנק, ולהילחם כנגד זה שלקח מקל.

כל מה שהם עושים, הגוף ממאס בזה, וזה שכתוב אל משה, "אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה", כלומר הגוף שלנו ממאס את הרוח שלנו בעבודת ה', מזמן שהתחלנו בדרך דלהשפיע.

ואחר כך הלך משה אל ה' עם הטענות של ישראל, שהיו מריבים עם משה על מה שהביא אליהם את שליחות ה'. כמו שכתוב, "וישב משה אל ה', למה הרעת לעם הזה, למה זה שלחתי", (כלומר מהו הטענות), ואמר, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת".

שפירוש, "ומאז שבאתי אל בני ישראל", להגופים שלהם, הנקראים, בחינת פרעה, "לדבר בשמך", היינו שכולם יתחילו לעבוד לשם שמים, זה שכתוב, "בשמך", בטח ההגיון מחייב, היות שכל אחד ואחד רוצה רק אמת, וכי יש טיפש בעולם שיהיה לו רצון ללכת בדרך שקר, אלא בטח כל אחד רוצה אמת, כדרך עולם הוא, שאם יודעים את מישהו מדבר שקר, אין אף אחד שירצה לשמוע בדברו.

וכאן היו אומרים, מדוע כשבא משה ואמר להם שילכו בדרך האמת, הגוף הנקרא, פרעה, מבאיש את רוחנו בעת כשאנו מתחילים בעבודה זאת.

ומשום זה היתה להם תרעומת על ה', מדוע הם נעשו עכשיו יותר גרועים, משהיה טרם ביאת משה אליהם בתור שליח ה', שהוא רוצה להוציא אותם מהגלות, ומדוע הם רואים עכשיו שהם נכנסים יותר בגלות, שפרעה שולט על הגופים ביתר כח, וביותר מחשבות שכליות, נותן לנו להבין בכל פעם עם טענה אחרת. אם כן לפי זה, היה יותר טוב את המצב של בני ישראל בעבודה מטרם ביאת משה אליהם בתור שליח מאת ה'. אולם עכשיו הם רואים, שהגופים שלהם, שהם בחינת פרעה, שולט בשליטה גמורה על בני ישראל, כלומר במקום שהיה צריך להיות מצב רוח מרומם בעת שהם יודעים שהולכים בדרך האמת, ומה היה, להיפך, שבעיני הגוף הנקרא, פרעה, איזה רוח היה

להם כלים וצורך להירושה הגדולה מה שאתה מראה לי שאתה תיתן לבני, הלא אין להם צורך.

ועל זה השיב לו הקב"ה, אני אתן להם צורך להאורות, כמו שאני אתן להם האורות. היינו שה' יתן להם האור והכלי גם כן. שאל תחשוב שרק השפע אני משפיע, אלא אני משפיע להם, הן הצורך הנקרא, כלי, והן השפע הנקרא, מילוי וחסרון.

ועל ידי זה שעם ישראל יהיו בגלות מצרים ארבע מאות, שארבע שזוהו מדרגה שלמה של ד' בחינות, שעל ידי זה שהם יהיו בגלות, בארץ לא להם, היינו שהמצרים ישפיעו לישראל רצון של קבלה עצמית, שרצון זה לא שייך לקדושה, שזה נקרא, "ארץ", מלשון רצון, וירצו לברוח מהרצון הזה, אז כשאני אעשה שלא יוכלו לצאת משליטה זו מכוחות עצמם, אלא שהם יראו, שרק הקב"ה יכול לעזור להם, ולא יהיה להם עצה אחרת, אלא לבקש עזרה ממני, וזהו כמו שאמרו חז"ל, "הבא לטהר מסייעין אותו", ואומר הוזהר הקדוש, שהסיוע הוא שנותנים להם נשמה קדישא, ועל ידי ריבוי תפילות, שיבקשו מה' סיוע, יקבלו כל פעם מדרגה יותר גדולה, שעל ידי זה יהיה להם צורך לבקש מה', וזה יגרום להם לבקש מה', ולקבל מדרגה יותר גדולה. ולאחר זה תהיה לי האפשרות לתת להם הירושה.

נמצא, שהקב"ה בכוונה תחילה עושה שלא יוכלו להתגבר, בכדי שיהיה להם כלים. נמצא, שהכבדת הלב שנעשה לפרעה, הוא בכדי שיהיה מקום לקבל צורך על האורות העליונים, מה שאין כן אם לא תהיה להם עבודה קשה, לא יהיה להם צורך לאורות הגדולים, כמשל הנ"ל.

כי מי שהולך להילחם עם השני, עם היד או עם מקל, אין להשני צורך לקבל נגדו טנק או תותח. ומשום זה, בכדי שיהיה לתחתונים צורך לקבל אורות גדולים, מוכרחים לעמוד כנגדם קליפות חזקות, ובכדי לשבור אותם, האדם מחויב להמשיך אורות גדולים, אחרת היה מסתפק במיעוט.

כמו כן בעבודה, לא שייך לומר, שצריכים ללכת עם פרעה ביד חזקה, אם פרעה לא מראה התנגדות גדולה. והיות שה' היה רוצה לגלות לו כאן יד חזקה, לכן היה הקב"ה להכביד את לב פרעה, כמו שכתוב, "כי אני הכבדתי את לבו, ואת לב עבדיו, למען שתי אתי אלה בקרב".

אולם יש להבין הטעם, שכתוב, "שה' הכביד את לבו של פרעה", בשביל שה' היה רוצה לתת את האותות כדי שיתודע שמו של הקב"ה, וכי ה' הוא בעל חסרון, חס ושלום, שזה חסר לו שידעו שהוא יכול לעשות אותות ומופתים, ועוד מה זה מרמז לנו בענין עבודה, שאנו צריכים לדעת זה לדורות.

ולפי מה שאמר אאמו"ר זצ"ל, על ענין השאלה מה ששאל אברהם לאחר שהקב"ה הבטיח לו, כמו שכתוב (לך לך, שישי), "ויאמר אליו, לתת לך את הארץ לרשתה. ויאמר, במה אדע כי אירשנה, ויאמר לאברהם, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה. ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

ושאל, מהי התשובה לשאלה מה שאברהם שאל, במה אדע כי אירשנה. כלומר מהו הפירוש מה שהשיב לו ה'.

תשובה, "כי ידוע תדע כי גר יהיה זרעך, וענו אותם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". ושאל, כי מהכתוב משמע שהיתה תשובה מספקת, כי לא שאל יותר אברהם. ואנו רואים כי דרכו של אברהם להתווכח עם ה', כמו שמצינו באנשי סדום, שה' אמר לאברהם, "זעקת סדום ועמורה כי רבה".

וכאן שאמר לו, ידע תדע, משמע שקיבל את התשובה בקורת רוח.

ואמר, היות שאברהם ראה את גודל הירושה שהבטיח לבניו, אז חשב אברהם לפי הכלל, שאין אור בלי כלי, היינו אין מילוי בלי חסרון, והוא לא ראה שבני ישראל יצטרכו למדרגות והשגות כה גדולות בעולמות עליונים, ובשביל זה שאל להקב"ה, במה אדע כי אירשנה, הלא אין

לאת לו את הכוחות המתאימים לכך. והכוחות של ה' הוא כנ"ל: **מה שהקב"ה נותן לו כל פעם כח רוחני, הנקרא, בחינת נשמה, הנקרא, אור תורה, זאת אומרת, שכל פעם לפי ההתגברות מה שהוא צריך להתגבר, הוא מקבל "אותיות התורה", שזה נקרא, למען שתי אתתי אלה, היינו שבכדי שתתגלה אותיות התורה לגבי ישראל, הוא מוכרח לעשות להם צורך, וזה הענין שהקב"ה נותן הכבדת הלב לטובת הנבראים. בהאמור נבין מה שאמרנו לעיל, שאנו צריכים שפע עליון עבור עשיית הכלים, כלומר שיהיה כלים מוכשרים לקבל אור עליון, והסיוע זו נקרא, שהאור בא לעשות כלים דקדושה, שירצו לעבוד בעמ"ג להשפיע. כנ"ל בבחינת, "הבא לטהר מסייעין אותו".**

ולאחר שכבר השיג את הכלים שרוצים להשפיע לה', אז בא השפע, מטעם שפע, ולא בכדי לעשות כלים.

בבחינה זו, שיש לו רצון לה', כבר אינו צריך להכבדת הלב בכדי שיקבל את אור התורה, כי כפי הכלל, כשהאדם עובד לתועלת עצמו, אז באה לו מחשבה אחרת, שגם מכאן, היינו מתענוג זה הנקרא, תענוג המנוחה, גם מזה על תנח ידך. נמצא, שתענוג המנוחה גורם לו שאין לו צורך למדרגות יותר גבוהות, אלא הוא מסתפק במיעוט, ולכן היה הקב"ה צריך לתת הכבדת לב, היינו שהוא רואה שאינו יכול לעשות שום דבר לה', כלומר שכל זמן שלא הכשיר את הכלים שלו בעמ"ג להשפיע, והוא עדיין נמצא באהבה עצמית, הם נותנים לו סיפוק במה שזכה קצת לעבוד לשם שמים, היות שהוא מרגיש בעצמו שהוא עובד לשם שמים, יש לו מזה סיפוק, ואין ביכולתו להשתוקק למדרגות יותר גבוהות, נמצא לפי זה, לא היה מקום להתגלות אותיות התורה. ומשום זה, שכל פעם שהוא מקבל איזה סיוע מלמעלה, ואח"כ הוא יורד מדרגתו ושוב רוצה להכנס לקדושה, הוא מוכרח לקבל עזרה מחדש, כמו שכתוב אצל

נמצא, ששליטת פרעה גורם על ידי הכבדת לבו, שימשיכו אורות גדולים. ובוז נבין מה ששאלנו, וכי בשביל "למען שתי אתתי", היינו בכדי שיוודע בגויים, שה' יכול לעשות ניסים ונפלאות, בשביל זה, כלומר בכדי שיכבדו אותו, עשה הכבדת הלב. וכי הקב"ה בא בטרוניה לבריותיו, היינו שעושה דבר שלא רצון הנבראים, הלא כל מטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו, וכאן יוצא דבר הפוך, כלומר שהוא עושה הכבדת הלב להנבראים, בכדי שכולם יראו את גדלותו, מה שהוא כל יכול.

ובהאמור נבין זה בפשיטות, היות כי ענין פרעה ומצרים, הכוונה על שליטתם של הרצון לקבל הנמצאים אצל הנבראים, ובכדי שהנבראים יצטרכו לקבל את המדרגות הגדולות שהקב"ה הוכן בעדם, וכנ"ל בדברי זצ"ל, שעל ידי זה שלא תהיה להם אפשרות להתגבר על הרצון לקבל שלהם, ובהם תהיה התעוררות לדבקות ה', וזה הגיע להם בזכות האבות, שהקב"ה הבטיח להם, שהבנים שלהם יזכו להטוב והעונג מה שהוא ברא עבור הנבראים, לכן עשה הכבדת הלב, כדי שיהיה להם צורך לבקש מה', שהוא יעזור להם, והסיוע שלו בא, כנ"ל בדברי הזהר הקדוש, על ידי שישפיע להם נשמתא קדישא.

נמצא, שכל ההתגברות הם ממשיכים קצת הארה מלמעלה, שעל ידי זה בסופו של דבר יהיה להם כלים, היינו צורך להירושה שהבטיח הקב"ה לאבות. נמצא לפי זה, מה שכתוב, "למען שתי אתתי אלה", אין זה עבור טובת הבורא אלא לטובת הנבראים, שפירושו, שעל ידי הכבדת הלב שהוא עושה אצל פרעה, כלומר מה שהגוף נעשה כל פעם יותר בתקיפות, שלא נותן רשות להאדם לעשות מעשים בעמ"ג להשפיע, והיות שהאדם משתוקק לדבקות ה', לכן הוא מוכרח להשתדל לתת כל פעם כוחות יותר גדולים, אחרת לא יהיה בידו לנצח אותו, ובכדי לקבל כוחות יותר גדולים, אין שום עצה אלא להתפלל לה', שרק הוא יכול

אתתי", יש לפרש, הכוונה על אותיות, שאותיות נקראים, כלים, כלומר בכדי שיהיה לאדם צורך המכונה כלים, לזה צריכים הכבדת הלב, כמו שכתוב, "למען שתי אתתי אלה", מה שאין כן לאחר שכבר יש לו הכלים, אין עוד צורך להכבדת הלב. ובהאמור נבין מה ששאלנו, מהו הקשר בין פסח מצה ומרור, כמו שעשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים, ואמר לקיים מה שנאמר, "על מצות ומרורים יאכלוהו". ושאלנו, מה זה מרמז לנו בעבודת ה'. ולפי הנ"ל יוצא, שעיקר מטרת העבודה היא להגיע לדבקות ה', היות מסיבת השינוי צורה שיש בנו, מכח הרצון לקבל שנטבע בנו, שעל ידי זה נתרחקו הנבראים מהבורא, וזהו העיקר מה שמוטל עלינו לתקן, אולם

השאלה היא, איך מתקנים זה. הלא השתוות הצורה הוא ענין להשפיע ולא לקבל, ואיך יכולים ללכת נגד הטבע, הלא הגוף יש לו טבע משלו. והתשובה היא, על ידי סגולת תורה ומצות.

אמנם אם היו הנבראים מקבלים כח השפעה בקלות, היו או מסתפקים בזה, היות שכבר הם מרגישים שהם משפיעים, ולא היה להם שום צורך לגילוי אותיות התורה, כנ"ל, "למען שתי אתתי", שהקב"ה רוצה לגלות להם את התורה בבחינת שמותיו של הקב"ה, ומאין הם יקחו צורך לזה, היות לאחר שהתגברו על הרצון לקבל, ורוצים עכשיו להשפיע לה', וכבר יש להם דבקות, ומה חסר להם עוד, וכידוע, שאין אור בלי כלי, ואין מילוי בלי חסרון, ומה עשה הקב"ה, נתן הכבדת הלב, שלא יהא בכוחו של אדם להתגבר על הרע שלו מעצמו, אלא הוא לעזרה מה', כנ"ל, "הבא לטהר מסייעין אותו בנשמתא קדישא".

וענין "נשמתא", מובא בספר "פרי חכם" (חלק ב', דף ס"ה), "שיש בנשמה ה' בחינות הנקראות נרנח"י, ונרנח"י אנו מבחינים בהם ב' בחינות, א' אורות, ב' כלים. הכלים של נרנח"י משיגים על ידי קיום תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן. והאורות דנרנח"י

פרעה, במכת ברד, "וישלח פרעה ויקרא למשה, ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", ואח"כ כתוב, "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו, למען שתי אתתי אלה בקרב".

והסדר הזה הוא נמשך עד שמתקן את הכלים שלו השייך למדרגתו, ואז מתחיל הסדר של ביאת האורות.

אולם בזמן שכבר זכה לכלים דקדושה, כנ"ל, שכל רצונו הוא להשפיע ליצורו, אינו שייך לומר, עכשיו אני אומר שכבר נתתי לך הרבה ואני רוצה עכשיו לנוח קצת, היות שאני צריך לקבל עבור תועלת עצמי גם כן, אלא שמי שיש לו רק רצון להשפיע, לא צריכים לעשות לו הכבדת הלב, כמו בזמן שצריכים לעשות צורך בזמן שהוא עוסק בעשיית כלים דהשפעה, כנ"ל, משום שאין לו ענין זה, למי שכבר זכה לרצון להשפיע, אלא רוצה תמיד להשפיע לה'.

ובהאמור נמצא, בזמן שיש לאדם רק רצון להשפיע, ורוצה לעשות נחת רוח להבורא, אז מתחיל לחשוב, מה חסר להבורא שהוא יכול לתת להבורא מה שאין לו, לכן הוא בא לידי החלטה, שאין להבורא שום חסרון, רק בזה שברא את העולם על הכוונה דלהטיב לנבראיו, שהנבראים יקבלו ממנו את הטוב והעונג, ומשום זה הוא הולך לבקש מה', שיתן לו את הטוב והעונג, כי זה אפשר לומר, שחסר לו, זה שהתחתונים יקבלו ממנו את האורות הגדולים שהוכן עבור הנבראים, ומזה יכולים לומר, שהבורא נהנה, מה שאין כן אם אין התחתונים מוכשרים לקבל את אור התורה, המכונה, אותיות התורה, כאילו יש חסרון למעלה, וזהו ענין שאמרו חז"ל (סנהדרין מ"ו), "בזמן שאדם מצטער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי". משמע מכאן, מתי יש נחת רוח למעלה, רק בזמן שיש להנבראים טוב ועונג.

ומשום זה אין או מקום להכבדת לב, **אלא הזמן שצריכים לתת מלמעלה הכבדת לב, הוא רק לצורך עשיית כלים דהשפעה, שיוכלו לקבל טוב ועונג, וזה למען, "שתי**

שיהיה לו כל כך רע, עד שאין שום מקום שיוכל לצאת משליטת הרע, הנקרא, רצון לקבל לעצמו, כנ"ל, ומתי שנגמר כל הכלים שאדם צריך להשלמתו, שיהיה כלי להחזיק שם את הברכה, אז מתחיל להרגיש ישועת ה', כלומר שמרגיש בעצמו ההתקרבות ה'. ובוהו נבין את הקשר שבין, מצה מרור לקרבן פסח, היות שעל ידי מצה ומרור הוא משיג את הצורך האמיתי לאותיות התורה, כלומר, שרק על ידי מצה ומרור מתקדם באדם צורך לעזרת ה', ועזרתו יתברך הוא על ידי הנשמה הנקרא, "בהינת אורייתא וקוב"ה חד הוא", כנ"ל, כמו שכתוב בספר "פרי חכם". וכשיש לו צורך, אז הקב"ה מקרב את האדם, וזה נקרא, קרבן פסח, שהקב"ה פוסח על כל החסרונות שלו ומקרב אותו לזכות למטרת הבריאה.

הם עצם התורה, והאור המלוּבש בתורה הוא סוד אין סוף. וזה לשונו, נמצא שהתורה והנשמה הם אחד, אבל קוב"ה, הוא סוד אין סוף המלוּבש באור תורה שיש בתר"ך מצות הנ"ל, שזה סוד שאמרו חז"ל, כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה, פירוש, שהקב"ה מהכולל והתר"ך שמות הם פרטים וחלקים, אשר פרטים אלו הם לפי פסיעות ומדרגות של הנשמה, אשר אינה מקבלת אורה בפעם אחת, זולת בדרך מדרגה לאט לאט, בזה אחר זה".

ומזה אנו רואים, שהבורא עשה שלא יוכל האדם בעצמו להתגבר על הרע, אלא יהא נצרך להבורא שיעזור לו, ויש מצב של בינתים, כלומר שזה גורם שהאדם טועם טעם מרור בעבודה, מסיבת שהגוף לא נותן לו לעשות מעשים דלהשפיע, וזה מביא לו, שיש לו ריב עם הבורא, מדוע ברא גוף

מהו ה' הבחנות שלפני לשמה

שמות - תשמ"ח - מאמר י"א

11 מאמר - 1987/88

ואז הוא מקבל חיות בעבודה שלו מבחינת אור מקיף, המאיר לכולם, כלומר האור המאיר לכלל ישראל, כמבואר (בתע"ס חלק א'), שאור מקיף מאיר אפילו לכלים דקבלה. מה שאין כן אור פנימי, זה מאיר דוקא לכלים דהשפעה. כי הצמצום א', שהיה על בחי"ד, שלא לקבל אור בתוכה, לכן נתרחק האור מהכלי, שהאור היה מאיר בפנימיות. ובענין אור מקיף מבואר בפנים מסבירות (דף כ"ט ד"ה הד') וזה לשונו, "הד' היא בחינת אור מקיף עצמו, כי האין סוף מאיר עכשיו בחינת השפעה ממקומו בריחוק מן המקום. כלומר, כיון דנקודת הרצון של בחי"ד נתמעטה ולא היה בה שום רצון לקבל, ממילא אבדה הכלי קבלה שלה, ולא יכלה לקבל לתוכה האור אין סוף ברוך הוא כמקדם. והנקודה דאמצעיתא נתרחקה מהאור. ועל כן אנו מכנים זה בשם "הרחקת מקום לאין סוף ברוך הוא".

בוה"ק שמות שואל מה שכתוב "ואלה שמות בני ישראל, הבאים מצרימה, את יעקב, איש וביתו באו". למה מתחיל בישראל וגומר ביעקב. ומתרץ שם, בדרך המדרגות עליונות.

ויש להבין ענין ב' מדרגות גם בזמן ההכנה, עוד מטרים שהאדם זכה לבחינת לשמה, שישאל מראה על שלימות, כי ישראל הוא בחינת לי - ראש, ויעקב היא מדרגה יותר קטנה.

הנה הסדר שהאדם מתחיל בעבודת ה' הוא, כמובן, שלא לשמה. ואז העבודה שהוא עושה בבחינת המעשה, כלומר בלי כוונה, שצריכה להיות בעמ"נ להשפיע. ולכן בבחינת המעשה, האדם רואה שהוא מתקדם יפה, כל יום ויום מתרבה הרכוש שלו בתורה ומצות, האדם מרגיש עצמו במצב של עליה, היות שהוא רואה, שהוא עולה בדרגה, כלומר, שהוא רואה, שהוא קובץ על יד כל פעם ופעם.

צרות מן המצריים כנ"ל. וזה שכתוב "ויועקו אל ה' בצר להם, ממצוקותיהם יושיעם". וידוע, שענין "צר" פירושו צר מחסדים, כלומר שלא היו יכולים לעסוק בעניני השפעה. זאת אומרת, בשעה שרצו לקבל על עצמם מלכות שמים, הנקרא "יה" בעמ"נ להשפיע, היו מרגישים בחינת צרות, שאין הם מסוגלים לעשות משהו בבחינת החסד. שההבחן בין להשפיע או שהעבודה היא בעמ"נ לקבל הוא מרחק רב. היות בזמן שרוצים להשתמש בכלים דקבלה, אז יכולים לקבל הנאה ותענוג, מזה שניתן מלכתחילה ניצוצות של אור בתוך הקליפות, שהן נקראות כלי קבלה, בכדי שיתקיים העולם. אי לזאת, כשהאדם רוצה להשתמש עם כלי הקבלה, יש לו מקום שממש נמשכים התענוגים, הנקראים בשם "נהירו דיקיק", המאיר בעולם, כנ"ל בכדי להתקיים.

מה שאין כן כשהאדם לא רוצה להשתמש עם הכלי קבלה, וכלי השפעה עוד לא השיג, נמצא אז במצב לא נה, כי אין לו עוד המקום שממש הוא יכול להמשיך הנאה ותענוג. אי לזאת, כשרוצה לעבוד בבחינת השפעה, ולקבל הנאה ותענוג בכלים דהשפעה, והיות כלים דהשפעה עדיין אין לו, לכן, כשמרגיש את הגלות, אז צועק "מן המצר קראתי יה, ענני במרחב יה", שענין "רחב" פירושו, כידוע, רחב בחסדים, שה' עוזר לו עם מידת חסדים, כלומר, שנותן לו כלים דהשפעה.

וזה נקרא, שיוצא מגלות מצרים, ונכנס לגאולה, בזה שעתה הוא כבר יכול לעבוד בעמ"נ להשפיע, כי כבר מרגיש את חשיבות של גדלות הבורא, מזה שיש לו כלים דהשפעה, הנקראים "השתוות הצורה", היות שבזמן שהקב"ה נותן לו את ההרחבה של כלים דהשפעה, נעבר ממנו הצמצום וההסתר, שהיה לו מכה שלישית קליפת מצרים, עם השאלות והשליטות שלהם. ועכשיו הוא כבר מקבל מלכות שמים לא בבחינת "צר" כמקודם לכן, אלא "בהרחבה". וזה נקרא "ענני במרחב יה", כנ"ל. ואז נקרא שהוא

זאת אומרת, האור אין סוף מאיר בבחינת מקיף, אפילו למקומות שאין עדיין הכלי הראוי לקבל בעמ"נ להשפיע, אלא שנקרא "הארה מצומצמת". מה שאין כן האור פנימי מאיר השפעה רחבה ובשפע, כמבואר שם. ולכן במצב דשלא לשמה האדם מרגיש עצמו לבחינת מדרגת ישראל. מה שאין כן אם האדם רוצה להכנס בעבודה דלהשפיע, כלומר, שיהיו לו כלים לקבל אור פנימי, שאז הוא רוצה לצאת מאהבה עצמית, אז באים לתוך גלות מצרים. זאת אומרת, שאז רואים איך שהאדם מרוחק מלהיות דבוק בהקב"ה בהשתוות הצורה. אלא, בין במוחא ובין בליבא, שולטת קליפת מצרים.

ובמצב הזה כבר הוא רואה, איך שהוא רחוק מלהיות בחינת ישראל, אלא שהוא נמצא במצב של יעקב, מצב של קטנות, מלשון עקביים וסוף. כלומר, שהוא נמצא בתכלית השפלות, שהוא רואה, שכל יום ויום הוא יותר מרוחק מהקב"ה, ואין לו אחיזה בקדושה.

וזה נקרא "גלות מצרים", שזה ענין שפרעה בא לאדם ושואל "מי ה', אשר אשמע בקולו". כלומר, שכל פעם באות מחשבות של פרעה, ושואלות לו את השאלה הזו. ואין לאדם, רק עצה אחת, שיצעק לה', שיעזור לו ממחשבות אלו, שזוהי הסתרה, שמסתיר על אמונת ה'. וזה נקרא **מצרי-מי**, שמצריים שואלים את שאלת "מי ה', אשר אשמע בקולו". וזהו **מצריים**.

ובמצב הזה הוא נמצא תמיד בשאלות. וזה שכתוב "הבאים מצרימה", פירוש **מצרייה**. "את יעקב", שבאו למדרגת "עקב", בחינת סוף וסיום של קדושה, שהרגישו שבבחינה **יה**, בזמן שהיו צריכים לקבל עליהם מלכות שמים, היה צר להם, שלא יכלו, מסיבת שאלות פרעה מלך מצרים, שהיה שולט עליהם עם השאלות של "מי ומה", שהם בחינת מוחא וליבא, כלומר "מי ה' אשר אשמע בקולו", ו"מה העבודה הזאת לכם". וזה שכתוב "מן המצר קראתי יה", שהתפלה היא מזה שמגיעות להם בחינת

נמצא, לתועלת עצמם לא רוצים לעבוד, ולתועלת ה' לא יכולים לעבוד. זה שכתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה". כלומר, מהו הפירוש "ויזעקו" ש"ותעל שועתם" היה מבחינת "אלקים מן העבודה". כלומר, זה שהיו רוצים, שהעבודה שלהם תהיה לתועלת אלקים ולא לתועלת עצמם, ולא היו יכולים על העבודה, זו היתה הוועקה שלהם.

וידוע, שאין אור בלי כלי. כלומר, שלא יכולים לתת לאדם דבר בכפיה, כידוע, אין כפיה ברוחניות. אי לזאת, כשהאדם מצטער וסובל כאב ויסורים, מזה שלא יכול לצאת מאהבה עצמית, ולעבוד רק לתועלת ה', והוא צועק לה', לעזור ולתת לו את מבוקשו. זאת אומרת, שאם הקב"ה יתן לו זה, שתהיה לו היכולת לבטל את רשותו ולהיבטל לרשותו של הקב"ה, שהוא רוצה, שתהיה רק רשות היחיד בעולם, היינו רשותו של הקב"ה, שזו כל ישועתו, זה נקרא שיש לו כלי וצורך שהקב"ה יעזור לו.

וזה שכתוב "וישמע אלקים את נאקתם". פירוש, לאחר שהיה להם כלי, שהוא רצון וחסרון שתהיה להם היכולת לעבוד לתועלת ה', אז בא הזמן של "וישמע אלקים את נאקתם". כלומר, שאז התחילה הגאולה, להוציא אותם מתחת סבלות מצרים.

אולם ידוע, שצריכים ללכת בבי' קוים, היינו גם בקו ימין, שפירוש, שהאדם צריך לתת תודה לה', בזה שהקב"ה נתן לראות מה שחסר לו. כלומר, זה שהיסורים שלו, הם במה שהוא מרוחק מאהבת ה', אלו זה הן הצרות והמכאובים שלו, מה שאין כן שאר אנשים, אין הקב"ה נתן להם את היסורים האלו, אלא הצרות ויסורים שלהם, הם במה שלא יכולים למלאות עצמם בצרכים גשמיים, השייכים לאהבה עצמית, זאת אומרת, שהמה נדמו כבהמות, שאין להם מושג יותר מקבלה עצמית. ועל זה היו בשמחה ונתנו תודה לה'. אמנם זו היא עבודה קשה, היות שקו שמאל הוא המבטל לקו ימין. אי לזאת, יש

זכה לבחינת עבודה דלשמה. נמצא, שיש להבחין ב' בחינות בעבודה, עוד מטרם שמגיעים לבחינת לשמה.

אחד, בחינת ישראל, שהוא מרגיש, שיש לו שלימות מבחינת לי - ראש. וזהו בעבודה מבחינת הכלל, שאז הוא מקבל מבחינת מקיף כללי, המאיר מרחוק, שפירוש, שאף בזמן שהאדם עדיין מרוחק מה', כלומר שעדיין שקוע בהרצון לקבל לעצמו, וגם בשלא לשמה הוה, ישנם גם תענוגים, מצד שהם מעורבים ביחד עם העבודה שלו, שאלו התענוגים שהוא מקבל משאר אנשים, שמכבדים אותו, ובכבוד, וכיוצא בו בשאר דברים, המקבל מאנשים בזכות שהם יודעים שהוא עובד ה'. וכאן הוא מקבל תענוג מבחינת "הנהירו דקיק", שניתן לתענוגים הגשמיים, שהם נקראים בכללות "קנאה, תאוה וכבוד". ומשום זה הם מרגישים עצמם לשלימים, לבחינת ישראל.

בחינה הב' היא בעת שמתחיל להכנס לעבודה דלשמה, אז מתחיל לרדת לגלות מצרים, ואז מתחיל הגוף לבגוד בהאדם, ולא נותן לו לעבוד עבודה זו, עם כל מיני שאלות, שאין להשיב עליהן בתוך הדעת. ולמעלה מהדעת לא תמיד האדם מוכשר להתגבר עליו. ואז הוא מתחיל להרגיש את ענין עליות וירידות, היות שכל פעם מראים לאדם מלמעלה, מה זה עבודה דלשפיע ולא לתועלת עצמו. הגם שכל אדם מבין זה, אבל כשבא מלמעלה, כשנותנים לו להבין, הוא בא אז לידי הרגשה, ואז מתחיל סדר העבודה של "חומר ולבנים", שמרגישים קושי השעבוד של הגלות.

ובהאמור יש לפרש "וימת מלך מצרים". היינו העבודה, שהיו עובדים לתועלת עצמם, שזה נקרא "קליפת מלך מצרים", שהם כבר פסקו מלעבוד עבורו, כלומר שהרגישו, זה שעובדים לתועלת עצמו, הנקרא "שליטת מלך מצרים", היא בחינת מיתה, אלא שקיבלו עליהם לעבוד לשם שמים. אז כבר לא היה להם כח לעבוד, מסיבת מלך מצרים שלט עליהם.

תמיד עבודה חדשה, לבנות אותו מחדש. וזה שכתוב "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים", שהעבודה שלהם היתה "בחומר", היינו בקו שמאל, שראו את חומרת מצבם, איך שהם מרוחקים מאהבת ה'. ואח"כ העבודה דקו ימין, להיות בשמחה, מזה שה' הראה להם את האמת, באיזה מצב הם נמצאים. וזה נקרא "לבנים".

מהו, רועה העם הוא כל העם, בעבודה

שמות - תשמ"ח - מאמר י"ג

13 מאמר - 1987/88

ומלוח לו כסף. אפשר שיאמין לו על לירה אחת. ואם ידרוש שתי לירות, יסרב להלוות לו. ואפשר גם כן שיאמין לו על כל רכושו בלי צל של פחד. ואמונה זו האחרונה נחשבת לאמונה שלימה. אבל באופנים הקודמים נבחנת לאמונה בלתי שלימה, אלא שהיא אמונה חלקית. הרי אנו רואים, שלא חסר לאדם שום כוחות, אלא רק אמונה. וזהו שנותן לאדם כוחות עבודה".

ובזה יש לפרש מה שאמר רבי שמעון "אשרי חלקם של ישראל, שרועה נאמן כמו משה הולך בתוכם", שפירושו, שיש לעם ישראל בתוכם בחינת אמונה, הנקראת "משה רבינו מהימנא". כי אז, היות שיש להם בחינת אמונה, כבר יש להם כח לעסוק בתו"מ. כלומר שיש בתוך כל אדם בחינת אמונה בה', שזה נקרא "משה רבינו מהימנא". אז יהיה כל העם צדיקים, כלומר כל האברים של האדם, דהיינו המחשבות והרצונות של אדם נקראים "אברים", וזה נקרא "עם".

וזה פירוש מה שכתוב, "ויזכור ימי עולם, זה הקב"ה. משה עמו. כי שקול היה משה נגד כל ישראל". ולמדנו מזה "כי רועה העם, הוא ממש כל העם", כי האמונה שיש באדם זהו כל האדם. כלומר, אם יש לו בחינת משה, הנקראת אמונה, כבר כל העם צדיקים. זה שאומר, אם הוא זכה - כל העם צדיקים. כי זכה נקרא, שרועה שלו הוא בחינת אמונה, הנקרא משה, כנ"ל.

וזה שאומר "אם לא זכה - כל העם אינם זוכים, ונענשים בשבילו". ושאלנו, ידוע

הזה"ק (בשלח דף י"ח, ובסולם אות ס"ח) כתוב שם וזה לשונו, "ויאמר משה אל העם, אל תראו התייצבו וראו את ישועת ה'. אמר רבי שמעון, אשרי חלקם של ישראל, שרועה כמו משה הולך בתוכם. כתוב, ויזכור ימי עולם, משה עמו. ויזכור ימי עולם, זהו הקב"ה. משה עמו, כי שקול היה משה כנגד כל ישראל. ולמדנו מזה, כי רועה העם הוא ממש כל העם. אם הוא זכה, כל העם צדיקים. ואם לא זכה, כל העם אינם זוכים, ונענשים בשבילו", עד כאן לשונו.

ויש להבין זה על דרך העבודה, שלומדים הכל בגוף אחד, כלומר, הן משה והן ישראל נמצאים בגוף אחד. ועוד יש להבין, מדוע אם הוא לא זכה, היינו הרועה של העם, הם נענשים בשבילו. למדנו, אם הרועה הוא צדיק, אז העם גם כן צדיקים. אבל מדוע העם צריך להיענש בשבילו. וכי מה הם עשו, שהם אשמים, בזה שהרועה הוא לא בסדר.

ידוע שמשה נקרא בלשון הזה"ק "משה רבינו מהימנא". ופירש אאמו"ר זצ"ל, שהוא היה מפרנס את עם ישראל עם האמונה. ואמר, שלא חסר להאדם שום כוחות, בכדי שיהיה בידו לקיים תו"מ בכל השלימות, אלא בחינת אמונה. וכפי שיעור האמונה שיש לו, בשיעור זה הוא מסוגל לתת כוחות עבודה.

וכמו שאומר בהקדמה לתע"ס (אות י"ד) וזה לשונו, "פירשתי פעם מליצת חז"ל "מי שתורתו אומנתו", אשר בעסק תורתו ניכר שיעור אומנתו, כי "אומנתו" אותיות "אומנתו". בדומה לאדם, שמאמין לחברו

שכר עבור כל המעשים טובים שלו, שהקב"ה יתן לו אמונה שלימה. וזהו כמו שכתוב בהתפלה של רבי אלימלך זצ"ל ("תפילה קודם התפלה") וזה לשונו, "ותקבע אמונתך בלבנו תמיד בלי הפסק, ותהא אמונתך קשורה בלבנו כיתד שלא תמוט". וזה שאומר כי "הרועה של העם הוא ממש כל העם".

ובכדי להגיע לבחינת אמונה שלימה, אמרו "הבא לטהר מסייעין אותך". והטעם הוא כידוע, היות שענין אמונה צריכים לקבל סיוע מהקב"ה. ויש כלל "אין אור בלי כלי". כלומר שאי אפשר לתת מילוי במקום שאין חסרון, הנקרא צורך, שזה מכונה "כלי", כמו שאומר "אין אור בלי כלי", כנ"ל.

ובכדי להגיע להרגשת הצורך לאמונה, האדם צריך מקודם לצייר לעצמו, איזה רווחים הוא יכול להשיג ע"י האמונה, ומה הוא מפסיד בזה, שאין לו יותר מאמונה חלקית. ראשית דבר, הוא צריך לצייר לעצמו מטרת הבריאה, כלומר לאיזה צורך ברא הקב"ה את הבריאה. ואח"כ הוא צריך להאמין באמונת חכמים, בזה שאמרו, שמטרת הבריאה היא בכדי להטיב לנבראיו.

וכשהאדם מתחיל להסתכל על הבריאה בעיניים שלו, כלומר איזו צורה של טוב ומטיב הוא רואה, שהנבראים מקבלים ממנו יתברך, ומה מתראה או להאדם - דבר הפוך. שהוא רואה, שכל העולם סובל יסורים, וקשה למצוא אדם, שיכול לומר, שהוא מרגיש ורואה איך שהנהגתו יתברך היא בבחינת טוב ומטיב.

ובמצב הזה, כשהוא רואה עולם חשוך, והוא רוצה להאמין בה', שהוא מתנהג עם העולם בהשגחה פרטית בבחינת טוב ומטיב, הוא נשאר עומד על נקודה זו, וכל מיני מחשבות זרות נופלות לו אז במוחו. והוא צריך אז להתגבר למעלה מהדעת, שהשגחה העליונה היא בבחינת טוב ומטיב. או הוא מקבל צורך, שהקב"ה יתן לו את כח האמונה, שיהיה בידו כח ללכת למעלה מהדעת

שאם יש צדיק הוא מגן על הדור, ואם אין צדיק יכולים לומר שאין מי שיציל את הדור. אבל מדוע הם נענשים בשבילו, אם הוא לא זכה, מה הדור אשם בזה.

ובהאמור כפי הכלל, שאמר אאמו"ר זצ"ל כנ"ל, שכל הכבודות בעבודת ה' היא רק חסרון אמונה. כי כשאדם זוכה לבחינת אמונה שלימה, הוא משתוקק אז להיבטל לה' כנר בפני אבוקה. וממילא כל האברים, היינו המחשבות והרצונות שלו, הולכים לפי מה שכל האמונה מחייבת לעשות, הם עושים. וזה שאומר, אם הוא זכה כל האברים צדיקים, היות מבחינת אמונת ה' נמשכות מחשבות ורצונות של צדיקים.

ובהאמור מובן מאליו, שאם רועה העם אינו זכה, כלומר שהאמונה שלו שצריכה להיות זכה, היינו אמונה שלימה, ואין לו רק אמונה חלקית, כנ"ל (כמו שכתוב בתע"ס אות י"ד), "ממילא כל העם אינם זוכים", שפירושו, שכל האברים שלו עושים מעשים, המתאימים למי שאין לו אמונה שלימה. ונענשים בשבילו, כלומר שהם בעצמם אינם אשמים, בזמן שיש להם מחשבות ורצונות שאינם מתאימים למי שיש לו אמונה.

זאת אומרת, שאם בהרועה שלהם היתה אמונה שלימה, היו האברים שומעים לו, והיו מחשבות ורצונות של צדיקים. ולכן הם סובלים בשבילו, כלומר בשביל שאין לו אמונה שלימה. לכן נולדות מהרועה הזה מחשבות כאלו.

אי לזאת, כשהאדם רוצה ללכת בדרך האמת, אין לו לומר, שיש לו מידות יותר רעות מאחרים, ושכל יותר קטן מאחרים, כלומר אין לו לפטור עצמו מהעבודה, מסיבה שהוא אדם חלש אופי או מיעוט כשרונות. אלא כל הקושי שבהדבר הוא רק מחוסר אמונה. ולכן האדם צריך לתת כל העבודה שלו ולעשות מעשים, בכדי לקנות אמונת ה', שרק זה נותן הכל.

ומשום זה, כשהאדם לומד תורה, או שהוא עוסק במצות, או כשהוא עוסק בתפלה, הוא צריך לרכז את מחשבתו, שהוא רוצה

ובעניני יראה יש הרבה מדרגות, כמו שאומר בזה"ק (הקדמת ספר הזהר, דף קפ"ה, ובהסולם אות קצ"א) וזה לשונו "היראה, שהיא עיקר, הוא שאדם ירא מפני אדונו, משום שהוא רב ושליט, העיקר והשורש של כל העולמות, והכל נחשב כאין לפניו". ביאור הדברים מלמדנו, שיש ג' אופנים ביראת ה', שרק אחד מהם נחשב ליראה אמיתית:

א. שמתירא מהקב"ה ושומר מצותיו, כדי שיהיו בניו, ויהיה נשמר מעונש גופו או ממונו, דהיינו יראה מעונשים שבעולם הזה. ב. שמתירא גם מעונשים של גיהנום. ואלו השתיים אינן יראה אמיתית, כי אינו מקיים היראה מטעם מצות ה', אלא מטעם תועלת עצמו. ונמצא, שתועלת עצמו היא **השורש**, והיראה היא **ענף** ומסובבת מתועלת עצמו.

ג. אלא יראה דאיהי עקרא, דהיינו שירא מה' יתברך משום שהוא גדול ומושל בכל, הוא גדול משום שהוא השורש, שממנו מתפשטים כל העולמות.

ובהאמור יוצא, שעיקר **יראת שמים היא להאמין בגדלות ה'**, דגדלות וחשיבות ה' היא הסיבה שמחייבו לקיים תו"מ, ולא לתועלת עצמו. וזה כמו שאומר שם וזה לשונו, "שישים לבו ומאווייו באותו מקום, הנקרא "יראה", שיהיה דבוק ביראתו יתברך ברצון וחשק, המתאם והראוי למצות המלך".

ובזמן שהאדם **זוכה לאמונה כזו, כלומר שתהיה מורגשת בלבו גדלות ה'**, אז הגוף וכל האברים, היינו הרצונות והמחשבות והמעשים, בטלים נגד המלך כנר בפני אבוקה.

ולהצדיק את ההשגחה העליונה. ואז הוא יכול להבין מה זה "שכינתא בעפרא", היות שהוא רואה אז, איך במקום שצריך לעשות משהו לשם שמים ולא לתועלת עצמו, תיכף בא הגוף ושואל טענת "מה עבודה הזאת לכם", ולא רוצה לתת לו כח לעבודה, שזה נקרא "שכינתא בעפרא", היינו לטובת השכינה מה שהוא רוצה לעשות, הוא טועם בזה טעם עפר, ואין לו כח להתגבר על המחשבות והרצונות שלו.

ואז האדם בא לידי הכרה, שלא חסר לו שום דבר, שיהיה לו כח עבודה, אלא שהקב"ה יתן לו את כח האמונה, כנ"ל (בתפלת רבי אלימלך) שצריכים להתפלל "ותקבע אמונתך בלבנו תמיד בלי הפסק", שבמצב הזה הוא בא לידי הכרה "אם אין הקב"ה עוזרו אין יכול לו".

ובהאמור יש לפרש מה שאמרו חז"ל (ברכות ו' ע"ב) "כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין", שנאמר "סוף דבר הכל נשמע את אלקים ירא". ובפשטות קשה להבין זה, הלא היו הרבה נביאים וצדיקים וגדולי עולם, ומדוע לא נשמעו דבריהם, אלא עמדו ישראל באותו מצב שעומדו, ולא רצו לשמוע בקול המוכיחים. ועל דרך הפשט בטח יש על זה הרבה תרוצים.

אולם **בעניני העבודה, שלומדים את התורה כולה בגוף אחד**, יש לפרש מאמר הזה, כלומר שמי שרוצה שהגוף שלו, היינו כל האברים, שהם המחשבות והרצונות והמעשים, יהיה הכל על טהרת הקודש, אז העצה לזה, כלומר שהגוף יציית לו לכל מה שהוא דורש ממנו, היא להשיג בחינת אמונה שלימה, שזו נקראת "יראת שמים".

מהו "לחם רע עין" בעבודה

תשמ"ט - מאמר י"ג
1988/89 - מאמר 13

אל תלחם את לחם רע עין, משום שהלחם או ההנאה, מאותו בן אדם שהוא רע עין, אינו

בוהר שמות (דף ז' ובהסולם אות כ"א) כתוב שם וזה לשונו, "רבי חייא פתח,

וכמו שכתוב (בפתיחה לחכמת הקבלה, אות י') וזה לשונו, "והנך מוצא, איך שהנפש הזאת, שהיא אור החיים, המלוּבש בהגוף, נמשכת יש מיש מעצמותו יתברך ממש, ובעברה דרך ד' עולמות אבי"ע, כן היא הולכת ומתרחקת מאור פניו יתברך, עד שבאה בכלי המיוחד לה, הנקרא "גוף". ואם אמנם גם האור שבה נתמעט מאוד, עד שאין ניכר בו עוד שורש מוצאו, עם כל זה ע"י העסק בתו"מ, על מנת להשפיע נחת רוח ליוצרו, הוא הולך ומזכך את הכלי שלו, הנקרא "גוף", עד שראוי לקבל את השפעת הגדול, בכל השיעור הכלול במחשבת הבריאה בעת שבראה".

ובהאמור נבין, שהעבודה שלנו היא לצאת מקבלה עצמית, היינו שהפרנסה שלנו תהיה ממה שאנחנו מפרנסים את הגוף, שיהיו לו חיים, שיכול להנות מחיים, לא יהיה מזה, שהרצון לקבל לעצמו נהנה, שהוא נקרא "רע עין", כלומר, שלא רוצה להיות משפיע, אלא כל חשקו הוא לקבל לעצמו, שזה נקרא "רע עין", שלא רוצה לתת משהו לאחרים, אלא הוא משוקע באהבה עצמית.

וזה נקרא "רע עין". ולכן, אם המזונות, מה שהאדם אוכל, הנקרא "לחם", אסור לאדם להנות מהלחם הזה, שהוא "לחם רע עין". כלומר, שהאדם נהנה וסועד את לבו מהלחם של "רע עין". זאת אומרת, מזה ש"הרע עין" נהנה, היא תהיה הנאה של אדם. כלומר, מזה שהרצון לקבל, הנקרא "רע עין", נהנה, שמזה תהיה כל השמחה, והמצב רוח, שהאדם מקבל על זה, הוא לא מסכים לקבל, משום שהנאה הזו גורמת לאדם שיהיה נפרד מהקדושה מסיבת שינוי צורה, כנ"ל.

ובזה נבין את מה ששאלנו, מהו כל כך גודל האיסור של "אל תלחם לחם רע עין", שבגלל זה נשאר ישראל בגלות, כמו שאומר "ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות מצרים". היות שענין "גלות" נקרא בזה, שעם ישראל לא היו יכולים

כדאי לאכול ולהנות ממנו. ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות במצרים, ולא היו יכולים להרע להם". (ובאות כ"ג) אומר שם וזה לשונו, "כי אין לחם רע בעולם זולת הלחם של רע עין. מה כתוב, כי לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם, כי תועבה היא למצרים, כלומר, שלא יכלו לראות כשהעברים אוכלים. הנה לך לחם רע עין", עד כאן לשונו.

ויש להבין את האיסור של "לחם רע עין". עד כדי כך, שאם לא היו ישראל טועמים את לחם המצרים, לא היו עם ישראל נשארים בגלות. זה תמוה מאוד, מהו הקשר של "לחם רע עין" לגלות. כלומר, מדוע זה גורם, שיהיו בגלות עבור דבר זה, שמשמע, שזהו איסור חמור, האם זה בכלל מצות לא תעשה מדאורייתא או מדרבנן, שמגיע בגלל זה גלות.

ובכדי להבין זה על דרך העבודה, צריכים לזכור את ב' דברים שיש לפנינו. ואת זה צריכים לזכור תמיד:

א. הוא מטרת הבריאה, שהיא להטיב לנבראיו. וזה מזכיר לנו, שאנו צריכים להגיע לידי שלימות, ולזכות להגיע לקבל את הטוב והעונג, שישנם במטרת הבריאה. ומטרה זה האדם נבחן לבעל חסרון, היות שלא הגיע למטרת הבריאה. והוא נמצא עדיין באמצע עבודה. וזה נקרא בלשון הקבלה, שהאדם צריך לזכות להשיג את בחינת "נרנח" שבשורש נשמתו".

ב. הוא תיקון הבריאה. היות ששינוי צורה עושה פירוד, והיות שהאדם נברא בכדי שיוכל לקבל את הטוב והעונג, שמוכרח שיהיה לו רצון וחשק לקבל תענוג, והרצון לקבל הזה, מפריד אותו מהשורש, כי הבורא רוצה להשפיע, והנבראים יש להם רצון לקבל, וזה גורם פירוד, שמרחק את הנבראים מהבורא. לכן נעשה תיקון, המכונה "צמצום והסתר", שאין הנבראים יכולים להרגיש את השורש שלהם, כלומר "מי ברא אותם", מטרה שמתקנים את הפירוד.

בעולם, מזה שזוכים לשמש את הקב"ה. מה שאין כן "לחם המצרים" הוא, בדרך העבודה, ממש להיפך, כמו שכתוב "כי לא יוכלון המצרים, לאכל את העברים לחם, כי תועבה היא למצרים". "כי תועבה" הוא מלשון "תועבת מצרים כל רועה צאן", שפירושו, מבוזים היו בעיניהם הרועים. לכן הפירוש יהיה, שהמצרים היו מבוזים את המאכלים של העברים, כי העברים כל הלחם היינו המזונות, היו בעל מנת להשפיע, ואצל המצרים כל הלחם הוא בבחינת "רע עין", שהוא לקבל. וכששמעו, שהלחם עברים הוא להשפיע, דבר של להשפיע הוא מאוס ובוזי, כי בזמן שצריכים לעשות בעל מנת להשפיע ולא לקבל לתועלת עצמו, עבודה זו בוזיה אצלם. ולא מרגישים בזה שום טעם.

לכן בזמן שהמצרים היו רק שומעים, שצריכים לעבוד בעל מנת להשפיע, הם באים לידי הרגשה, שהם צריכים להשפיל עצמם. היינו, שכל הדעת שלהם, שהיא מחייבת, שהאדם צריך לדאוג לתועלת עצמו, ומה שאינו יצמח מזה משהו לתועלת עצמו, זה אין הם מסוגלים לעשות, לכן הגוף, בזמן שהוא נמצא תחת שליטת המצרים, בזמן שהוא שומע אפילו רק רמז קל, שצריכים לעשות להשפיע, תיכף הגוף מבוזה את עבודה זו, והוא טוען, שהוא עדיין בשכל המלא שלו, ולא יכנע לאכול לחם של עברים, שאצלו הלחם הזה לחם תועבה, משום שהלחם הזה הוא נגד הדעת.

לעבוד בעל מנת להשפיע לה', אלא רק לקבל לעצמו. וזה נקרא "גלות מצרים", שלא יכלו לצאת משליטתם, אלא הרצון לקבל לעצמו, היה שולט. לכן אומר הוזה"ק, שאם בזמן שירדו בגלות מצרים, היו נוהרים שלא יאכלו, היינו שלא יהנו מזה שהמצרים נהנין, כלומר "מרע עין", שהוא הרצון לקבל לעצמו, לא היו נכנסים תחת שליטתם, בגלות.

נמצא, שגודל האיסור של רע עין הוא, שהלחם שלו כולו בעל מנת לקבל, וזה גורם כל הפירוד מהקדושה. וזהו כל האיסור של "אל תלחם את לחם רע עין". זאת אומרת, שכל עבודה שלנו בתו"מ, היא בכדי שנצא מגלות של הרצון לקבל לעצמו. כלומר, שאנו צריכים לכוון בעת שאנו עוסקים בתו"מ, שהשכר שלנו יהיה, שע"י זה נזכה לצאת מגלות והשעבוד של הרצון לקבל לעצמו, ונוכל לעבוד הכל בעל מנת, שיצמח מזה נחת רוח להבורא, ושכר אחר אין אנו דורשים עבור העבודה בתו"מ.

היינו, שאנו רוצים לזכות, להרגיש בעת שאנו עוסקים בתו"מ, שאנחנו משמשים למלך גדול וחשוב, ושתהיה בנו בזה אהבת ה', מזה שאנו מרגישים את רוממותו יתברך. אבל כל הנאה שלנו תהיה מזה, שאנחנו משמשים את הבורא, זה יהיה השכר שלנו, ולא שהוא יתן לנו איזו תמורה עבור העבודה. אלא שנרגיש, כי **העבודה בעצמה היא השכר**, ואין שום שכר יותר גדול

מהו שדוקא בליל פסח, שואלים ד' קשיות

תשמ"ט - מאמר כ"ב
1988/89 - מאמר 22

יסורים. אבל בזמן שהאדם נמצא במצב שיש לו כל טוב, איזו שאלות יש לשאול, בזמן שהוא מרגיש עצמו שהוא בחירות, שאין לו שעבוד משום דבר, שירגיש שדבר זה שאין לו יגרום לו צער, שיהיה לו מקום לשאול, מדוע.

ההגיון מחייב, כמו שאנו רואים, מתי האדם שואל שאלות, בזמן שהוא נמצא בחסרון, הוא שואל שאלות, מדוע הוא צריך לסבול מזה שאין לו מה שהוא מבין שחסר לו. והוא בא בטענות ותביעות להבורא, ושואל, מדוע הוא צריך לסבול

ובהאמור, שענין צמצום והסתר נעשה לטובת התחתון, אם כן אין מקום לשאול שאלות על ההשגחה, מדוע הבורא מתנהג עימנו בצורה זו כמו שנראה לעינינו, שאין אנו רואים את הטוב, ואנו סובלים גלות, ועניות, וכדומה, היינו שכל אחד ואחד יש לו טענות על הבורא, מדוע הוא מתנהג בהשגחה בלתי גלויה לעינינו, שזהו רק טוב. לכן אסור לדבר לשון הרע על השגחתו יתברך, איך שהוא מתנהג עם הנבראים. אלא אנו צריכים להאמין באמונה למעלה מהדעת, שממש כמו שנראה לעינינו, כך צריך להיות. ועל מה שאנו מרגישים, אנו צריכים ללכת בדרכי התורה, מה שהחכמים הורו לנו איך להתנהג בכל אלה ההרגשות שאנו מרגישים, ועליהם להגיד בדרך אמונה למעלה מהדעת, שענינים להם ולא יראו, כמו שכתוב במאמר משנת תש"ג, ע"ש.

ואיסור לשון הרע ידוע, אלא שמקובל, שענין לשון הרע שהוא רע כל כך, הוא בין אדם לחבירו. ובאמת עיקר לשון הרע הוא בין אדם למקום, כמו שכתוב (שמות רבה פרק ג', י"ב), וזה לשונו, "תפש משה מעשה הנחש, שהוציא לשון הרע על בוראו, שנאמר, כי יודע אלקים, כי ביום אכלכם ממנו, ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים, יודעי טוב ורע".

ובהאמור נבין, מהו כל החומר של לשון הרע יותר משאר דברים. היות שעיקר לשון הרע הוא מהנחש, שהוא דיבר לשון הרע על הבורא, ואמר לו, מה שהבורא צוה לך שלא לאכול מעץ הדעת, אלא שזה ישאר בהעלם והסתר, על זה אמר לו הנחש, שלא צריכים לשמוע מה שאמר לך, שצריך להישאר העץ הדעת נסתר מהתחתונים. אלא טענתו היתה שהכל צריך להיות בגלוי.

וזה היה ענין של לשון הרע של הנחש. נמצא, שדיבר על ההשגחה, מה שהבורא מתנהג עם הנבראים בהשגחה בלתי גלויה, זה לא בסדר. ובאמת שענין ההסתר הוא רק בכדי שיהיה היכולת להנבראים לקבל את הטוב ועונג בלי בושה. וזה יכול להיות

אם כן יש להבין, מדוע דוקא בליל פסח, שהוא חג החירות, אנו שואלים שאלות. והם נקראים, ד' שאלות, היינו ד' פעמים למה. דוקא בזמן שלא חסר כלום. ולפי מה שאומר האר"י הקדוש, שליל פסח הוא יותר שלימות מביליל שבת, שאומר, בליל שבת יש עליה למלכות למוחין דנשמה, מה שאין כן בליל פסח יש עליה למלכות למוחין דחיה, כדוגמת יום שבת (ע"ש בשער הכוונות). אם כן יש להבין, למה דוקא בזמן השלימות שואלים שאלות. בטח שיש על זה הרבה תירוצים, ונפרש זה על דרך עבודה.

ידוע ענין עבודה שלנו בתורה ומצות, שניתן לנו, הוא בכדי שעל ידם נתקן את עצמנו, שנהיה ראויים לקבל טוב ועונג, כי בשביל זה נברא האדם. כידוע שמטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו. אלא בכדי שלא יהיה ענין של בושה בעת קבלת התענוגים, שזהו מסיבת שכל ענף רוצה להדמות לשורשו, והיות שהשורש הוא המשפיע לנבראים, כנ"ל, אם כן יש שינוי צורה בין המשפיע להמקבל. וזה גורם לנו ענין בושה.

לכן כדי לתקן זה, נעשה צמצום והסתר על ההשגחה העליונה. כלומר שנעשה מקום ע"י זה שנעשה צמצום והסתר, שממקום הזה אנו רחוקים כל כך מהבורא, שזה גורם לנו מיעוט הבנה בהשגחתו יתברך על בריותיו, כמו שכתוב בהקדמה לתע"ס (אות מ"ב, מ"ג), שאומר שם, שאם היתה השגחה גלויה, אשר למשל, כל האוכל דבר איסור יחנק תיכף על מקומו, וכל העושה מצוה, ימצא בה התענוג הנפלא, בדומה לתענוגות המצוינים ביותר שבעולם הוזה הגשמי, כי אז מי פתי היה מהרהר אפילו לטעום דבר איסור, בשעה שהיה יודע שתיכף יאבד מחמתו את חייו, או להתמהמה על תענוג גדול גשמי, הבא לידו מבלי לקבלו. נמצא, שהצמצום וההסתר שנעשה, הוא בכדי לתקן את ענין הבושה, גורם לנו את כל היגיעות וההתרחקות מהבורא יתברך.

(סנהדרין ל"ח), וזה לשונו, "ואמר רב יהודה, אמר רב, אדם הראשון מין היה". ופירש רש"י, מין היה, נוטה לעבודה זרה. וזה קשה מאוד להבין, בזמן שאדם הראשון היה מדבר עם הקב"ה, ואיך יכול להיות מי שמדבר עם ה', יהיה מין, שיהיה נוטה לבו לעכו"ם. הלא הבורא דיבר עמו, ואיך אפשר שתהיה לו איזו טעות, עד כדי כך להיות לבו נטה לעכו"ם.

אלא כנ"ל, שהבורא אמר לו, שהעץ הדעת צריך להיות בהסתר, ואסור לגלותו לפני גמר התיקון. ובזמן שהנחש בא אליו ואמר, לא לשמוע בקול ה', במה שה' מסתיר ממנו, התענוג הגדול הזה הנמצא בעץ הדעת, ולקח ללבו את הלשון הרע של הנחש, זה נקרא, "מין היה".

וכמו שפירש רש"י, שלבו היה נוטה לעכו"ם, כלומר שלבו היה נוטה למה שאמר לו הנחש, שיותר טוב שתהיה הנהגת העולם בגלוי, כמו שיעץ לו הנחש. וזה נקרא, "מין", שלא מוצא חן בעיניו הנהגתו יתברך. זאת אומרת, שהוא חשב לפי עצת הנחש, שאם יהיה מגולה את העץ הדעת, שכוונתו שתהיה השגחה גלויה, אז יהיה הרבה עובדים בעבודת הקודש, מטעם כנ"ל, שכולם ישמרו תורה ומצות, מטעם שהכל יהיה מלוּבש בשכל בתוך הדעת, ולא שהכל צריך להיות למעלה מהדעת.

כלומר, שפירושו, עץ הדעת, יהיה שהכל יהיה מגולה בתוך הדעת. ועל זה בא הציווי, שלא יאכל, היינו שענין עבודה שלנו לגבי הבורא יהיה למעלה מהדעת, ולא בתוך הדעת, אף על פי שהשכל מחייב, שאם יהיה הכל מלוּבש בתוך הדעת, יתרבו עובדי ה'.

וזהו ענין של לשון הרע של הנחש, שדיבר רע על ההשגחה. היות שזה שהבורא עשה שתהיה עבודת ה' בבחינת אמונה למעלה מהדעת, אין הפירוש שה' לא היה יכול לעשות הכל בתוך הדעת, אלא אנו צריכים להאמין, אף על פי שאין אנו מבינים, שכך היא ההנהגה הטובה ביותר. וכך אמר

רק ע"י זה שהנבראים יקבלו הכל לשם שמים, כלומר שכל ענין הקבלה יהיה בעל מנת להשפיע. נמצא, זה שהנחש דיבר לשון הרע, אין זה פרט, אלא דיבר על כל התיקון שנעשה על המלכות, בכדי שהתחתונים הנמשכים ממנה יוכלו להגיע לידי דביקות, הנקרא, השתוות הצורה, שבוה יהיה התיקון, שיוכלו לקבל את הטוב ועונג בלי שום אי נעמיות, המכונה, בושה.

שבגלל תיקון הזה ניתן לנו תורה ומצות, שע"י יוכלו לצאת מאהבה עצמית, שהיא בחינת פירוד מה'. ויוכלו להגיע לידי השתוות הצורה, כמו שאמרו חז"ל, "בראתי יצר הרע, בראתי תורה תבלין". ולפי לשון הרע שהנחש דיבר, שתהיה השגחה גלויה, שהכל יהיה מגולה. אפילו שה' אמר לו לאדם בפירוש, "מעץ הדעת לא תאכל", אלא בחינה זו צריכה להיות מכוסה, שרק בגמר התיקון תהיה היכולת להאיר בחינה זו, גם על זה אמר לו הנחש, שלא ישמע בקול ה'.

כלומר לא שה' עשה זה לטובת האדם, עשה שתהיה השגחה ה' לנבראים, שהבחינת טוב ומטיב תהיה בלתי גלויה, אלא מטעמים אחרים. נמצא, שהלשון הרע של הנחש היה ענין כללי. כלומר שכל התיקונים שאנו צריכים לעשות בסגולת תורה ומצות, הוא אמר, שזה אינו לצורך האדם.

לכן איסור לשון הרע הוא כל כך דבר חמור מכל האיסורים, היות שהוא כלל של כל התורה כולה. זאת אומרת, עם הלשון הרע הזה, כל התיקונים שנעשו, אין מקום שיתקנו. לכן היות שבין אדם למקום הוא כל כך חמור, לכן האיסור בין אדם לחבירו גם כן הוא דבר חמור, כמו שדברנו בענין, "ואהבת לרעך כמוך", שאמר רבי עקיבא, שזה הוא כלל גדול בתורה.

נמצא, המדבר לשון הרע, הוא עושה פעולה הפוכה מהכלל של, "ואהבת לרעך כמוך". לכן לשון בין אדם לחבירו הוא גם כן כלל. לכן האיסור הוא כל כך חמור. ובהאמור יש לפרש מה שאמרו חז"ל

והאדם רואה שזהו ממש להיפך, שכל יום הוא הולך אחורה. אם כן השכל מחייב לאדם לומר, שהעבודה זו, היינו ללכת בבחינת השפעה, זהו לא בשבילו. אלא זוהי עבודה בשביל יחידי סגולה. והוא מבין שיותר כדאי לו לברוח מהמערכה. ומה אומרים לו, שהוא צריך עוד פעם ללכת באמונה למעלה מהדעת, ולא להסתכל על מה שהדעת מחייבת אותו לעשות. וכמו שכתוב במאמר "אמונת רבו" (משנת תשי"ג), שאין האדם מסוגל לראות את מצבו האמיתי, אלא צריך ללכת למעלה מהדעת, ורק באופן כזה יכולים להגיע להמטרה לזכות לדביקות ה'. אולם יש להבין, מה נותן לנו זה שהאדם מרגיש בתוך הדעת, שהוא נמצא במצב אחורה ולא קדימה. כלומר לאיזה צורך האדם צריך להרגיש שהוא נמצא במצב ירידה, מה התועלת מזה. ואנו רואים, שבזמן של מצב עליה, היינו שיש להאדם תשוקה לרוחניות ולתענוגי עולם הזה, מה שכל העולם רוצים אחריהם, בכדי להשיג את התענוגים האלה, הוא מסתכל על זה כדבר שנברא ללא צורך, כלומר שיותר טוב היה, אם הבורא היה בורא את כל הנבראים שיהנו מדברים רוחניים. אם כן, המחשבות של ירידות האלו, מה האדם הרויח מזה, שאחרי כל עליה הוא בא לידי ירידה. לכן האדם שואל תמיד, מהו השיעור של עליות וירידות, ולמה צריכים זה בכלל, הלא יותר טוב היה, אם האדם היה נשאר במצב עליה.

אלא התשובה היא, כי אי אפשר להעריך שום דבר, אם לא יודעים את החשיבות שבהדבר. כלומר שיש כלל, שהנאה שהאדם נהנה מאיזה דבר, תלויה בחשיבות של הדבר. ויש לפעמים שנותנים לאדם איזה דבר חשוב, ואם היה יודע להעריך את זה, היה יכול לקבל מדבר הזה הנאה גדולה. והיות שהוא לא יודע את הערך שבדבר, אינו האדם יכול להנות, אלא לפי מה שהוא מבין את חשיבותו.

למשל, האדם קנה איזה חפץ, איזה ספר,

אאמור "זצ"ל, שהבורא בחר בדרך של אמונה למעלה מהדעת, היות שהבורא יודע שזוהי הדרך המוצלחת ביותר, שע"י זה תהיה אפשרות להתחתונים להגיע להמטרה, הנקראת, דביקות ה', שהיא בחינת השתוות הצורה, הנקראת, מקבל בעמ"נ להשפיע. והגם שענין חטא של עץ הדעת מדברים ממדרגות גבוהות, שהוא סוד האור של גמר התיקון, כמו שמבואר בהקדמה לפני מסבירות, מכל מקום בענין מה שנוגע לנו בעבודה, יש לפרש כנ"ל, היינו מי שמדבר לשון הרע על השגחה, הוא שאומר, שאין הוא רוצה להאמין שהשגחתו יתברך על הנבראים היא בבחינת טוב ומטיב, ושזהו כך להאמין למעלה מהדעת.

אלא שהאדם אומר, אם תהיה השגחה גלויה, היינו אם הוא יראה בשכל שלו, שהבורא משפיע לכל הנבראים בבחינת טוב ומטיב, ושזה יהיה בתוך הדעת, ורק באופן כזה הוא מסוגל לקיים תו"מ. וזה בא מכח החטא דעץ הדעת, שהאדם רוצה ללכת דוקא בתוך הדעת, ולא להאמין למעלה מהדעת. לכן כשהוא לא מאמין בבחינת טוב ומטיב, נמצא שהוא מדבר לשון הרע על הבורא, ששורש הזה התחיל בעת שהנחש דיבר לאדם הראשון לשון הרע על הבורא, כנ"ל.

וזה שהאדם רוצה ללכת בתוך הדעת.

זה נקרא, חטא דעץ הדעת. והחטא הזה מתגלה בב' אופנים, כלומר שמוזה נמשך לנו לשאול ב' שאלות:

א. שאלת פרעה, ששאל, "מי ה', אשר אשמע בקולו", שבכלל קשה לו ללכת ולהאמין משהו נגד השכל. ומזה נמשך עוד דבר, היינו שאלה ב' מדוע האדם צריך לעבוד לתועלת הבורא ולא לתועלת עצמו. כי הוא שואל, מה אני ארויח בזה שאני יעבוד לשם הבורא ולא לתועלת עצמי.

ובהאמור נבין, מה שאנו רואים, שאפילו לאחר שהאדם התגבר, ואמר, שהוא מקבל על עצמו ללכת בדרך האמת, ומתחיל להאמין באמונת חכמים, והשכל מחייב, שבכל יום ויום הוא צריך להתקדם וללכת קדימה,

רוצה להיבטל להשורש, וכל מה שהוא מבין שכדאי לחיות, הוא רק בשביל תועלת הבורא. ובכדי שהאדם יהיה במצב שלא ירצה לחיות רק בכדי שיהיה נחת להבורא, לזה אדם מוכרח להמציא לו אמונה גדולה בגדלות ה', בכדי שיהא כדאי לבטל את עצמו עבור תועלת ה'. ולא מספיק לו האמונה שרכש בזמן החינוך. ועל האמונה שקבל בשעת החינוך, כבר הוא מסוגל לעבוד ולקיים את התו"מ בכל פרטיה ודקדוקיה. וזהו מטעם שאין הוא מוכרח לבטל את עצמו לה', אלא הוא מבקש מה', היות שהוא מקיים את התו"מ מה שה' צוה לנו ע"י משה רבנו עליו השלום, בזכות זה הקב"ה ימלא את כל משאלותיו.

כי הוא מאמין בשכר ועונש. ובטח הוא, כמו שאמרו חז"ל (אבות פרק שני, כ"א), וזה לשונו, "אם למדת תורה הרבה, ונאמן הוא בעל מלאכתך, שישלם לך שכר פעולתך". לכן היות שהבסיס המחייב אותו לקיים תו"מ, תלוי בהשכר, ולא בהנותן את השכר, נמצא, שאין הוא מוכרח לעסוק בגדלות האמונה של הבורא, אלא בגדלות וקטנות השכר. לכן אין שם ענין עליות וירידות, להאמין בגדלות וחשיבות הבורא, אלא שם שייך רק ענין שעוסק בתורה ומצות, או שנחלש בקיום, מטעם שלא תמיד הוא מאמין בהשכר.

וזה גורם גם לאלו שעוסקים בתו"מ עמ"נ לקבל שכר, שיש לפעמים, שנמצאים בין אנשים שאינם מאמינים בשכר ועונש, שהם יכולים להשפיע על האדם ממחשבותיהם, וזה גורם לו חס ושלום שיתרחק אפילו לגמרי מיהדות. לכן גם הם צריכים שלא יבואו במגע עם אנשים שהם חופשיים בדיעות, היות שמביאים להם מחשבות זרות בענין אמונה בשכר ועונש. אולם בדרך כלל, אלו שעוסקים בשלא לשמה, אינו נוהג בהם ענין עליות וירידות, כלומר שאין צורך שיהיו ירידות. מה שאין כן אלו אנשים שהם רוצים לעבוד מטעם חשיבות הבורא, שהם צריכים

שהוא לא כל כך בצורה יפה. ואותו ספר שהוא נדפס מחדש, עלה יותר ביוקר. והיות שלא היה לו הרבה כסף, לכן קנה זה הספר. וגם המוכר לא ידע את הערך החשיבות של הספר, לכן מכר לו במחיר נמוך. ולאחר זמן, בא מי שהוא לתוך ביתו, וראה את הספר, ואמר, היות שהספר הזה נדפס לפני שלוש מאות שנה, לכן הספר הזה שוה הון רב, שנמצאים רק שלושה ספרים בעולם. נמצא, עכשיו, שהוא שמע שיש להספר הזה ערך רב, הוא מתחיל להנות מהספר.

והנמשל הוא, שאין לנו השכל איך להעריך את חשיבות של עליה. כלומר שאין לנו שכל להבין, כמה שוה רגע אחד שיש לנו הכח להאמין בה', ושיש לנו קצת הרגשה מגדלות ה', שבמצב העליה יש לנו השתוקקות להיבטל אליו בלי שום שכל וסברה, אלא כנר בפי אבוקה. וממילא אין אנו יכולים להנות מזה שהבורא קירב אותנו, ונתן לנו קצת התקרבות. ומזה אנו צריכים להרגיש את השמחה וההתרוממות הרוח, מה שזה צריך להביא לנו, אולם היות שאין בנו החשיבות להחשיב זה, לכן אין אנו יכולים להנות מזה אלא לפי החשיבות, כנ"ל במשל. לכן ניתן לנו ירידות, בכדי שיהיה לנו מקום ללמוד את החשיבות של העליות, כמו שכתוב, "כיתרון האור מתוך החושך", שדוקא ע"י הירידות האדם יכול להגיע לדעת ולהחשיב את העליות. ואז הוא יכול להנות מהעליות, ויבוא לידי הרגשה, "כי הם חיינו ואורך ימינו". מה שאין כן בזמן שאין האדם יודע את הצורך לאמונה, כי הוא חושב, בזה שעוסק בתורה ומקיים מצות, זה מספיק לו שיהיה בגדר עובדי ה', לא נותנים לו מלמעלה ירידות בכדי להעריך את העליות. כי היות שהעבודה שלהם היא בבחינת חצוניות, כלומר שאין כוונתם שיכנסו לתוך הפנימיות, זאת אומרת, אין כוונתם שיתבטלו לגמרי לקדושה, שקדוש פירושו, פרוש ומובדל מעצמותו, כמו שכתוב, "קדושים תהיו, כי קדוש אני", שאז אין שום רשות אלא רשותו של הבורא, מטעם שהתחתון

אמיתית מהתקרבות ה', אם לא יודעים להעריך את זה, כנ"ל, "כיתרון האור מתוך החושך".

נמצא, שבכדי שהנבראים יקבלו את הטוב והעונג, ושירגישו זה, היו מוכרחות להיות כל אלו הירידות הנקראות, **בחינת גלות**. וזה מכונה, "שכינתא בגלותא", או "שכינתא בעפרא", שרק ע"י זה יהיה להאדם כלים להרגיש את הטוב ועונג.

ובהאמור נבין, מדוע דוקא בזמן החירות, שהוא ליל פסח, שהוא תכלית השלימות, כמו שאומר האר"י הקדוש, שיש למלכות אותו גדלות כמו שיש למלכות מוחין דחיה, כן הוא בליל פסח.

התשובה היא, שדוקא בזמן עליה, כשחושבים אז על איזו ירידות, היה להם אז יכולת להוציא את החשיבות של העליות. אחרת זה דומה שנותנים לאדם דבר ששונה הון רב, והוא משתמש בזה, ונהנה מזה, כמו שהיה שוה איזו פרוטות.

נמצא, שדוקא בזמן החירות, אז מקום לשאול את השאלות. זאת אומרת, אין הכוונה על השאלות, אלא צריכים את השאלות בכדי להבין את התירוצים, וזהו על דרך שאמר אאמו"ר זצ"ל, על ענין מה שכתוב, "דבר נא באוונני העם, וישאלו איש מאת רעהו". ופירש רש"י, הוהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק, ועבדום, וענו אותם, קיים בהם, ואחרי, יצאו ברכוש גדול, לא קיים בהם. ומקשין העולם, וכי אם הקב"ה רוצה לתת לעם ישראל רכוש גדול, אין לו להקב"ה לתת להם, אלא הוא מוכרח לומר לעם ישראל, שיעסקו ברמאות, ולשאל כלים מהמצרים, כלי כסף וכלי זהב.

והשיב, שבזמן שה' אמר לאברהם, "לתת לך את הארץ הזאת לרשתה", שאל אברהם, "במה אדע כי אירשנה". "ויאמר לאברהם, ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". ושאל, מה אנו רואים בהתשובה של ה' על שאלת אברהם, במה אדע, שע"י זה שיהיו בארץ לא להם,

תמיד להתגבר באמונת חשיבות וגדלות הבורא, שרק חשיבות וגדלות הבורא זהו הוא מחייב אותם לקיים תו"מ, בכדי להגיע לדביקות ה', ואלו אנשים צריכים תמיד לשער ולהעריך גדלות הבורא.

והם צריכים תמיד להעריך, שאם יש להם קצת אחיזה ברוחניות, הוא מטעם שה' מקרב אותם, והם כשלעצמם אינם מסוגלים לעשות שום דבר, אם לא רואים מזה שיצמח מזה תועלת עצמם. נמצא, שעיקר עבודה היא לבטל את עצמו, וזהו נגד הטבע, ולזה רק בישועתו יתברך יכולים להגיע.

נמצא, שבזמן עליה האדם חושב שזהו כבר טבעי, ואין לו עכשיו שום צורך שה' יעזור לו. לכן נעשה תיקון, הנקרא, ירידות, שמראים תמיד לאדם את גודל גבורתו, מה שהוא מסוגל לעשות בכת עצמו. ואיך הוא רואה את זה. אלא כשזורקים אותו מן מצבו, שהיה חושב שהוא כבר בן אדם ולא דומה לבהמות שעובדים לתועלת עצמם, ופתאום אפילו אין אדם בא לידי הרגשה שרוצים לזרוק למטה לתוך שפלות כזו, שהוא רואה אח"כ איך שהוא נמצא בשפל המצב.

אולם בזמן הירידה אין הוא רואה איך שהוא מתחיל לרדת, אלא בזמן שיוורד הוא נשאר מחוסר הכרה. אלא לאחר זמן שירד, בא לו גם כן עזרה מלמעלה, ומודיעים לו, תדע, שאתה נמצא עכשיו בירידה. ומטרים שמודיעים לו שהוא נמצא במצב של מחוסר הכרה, אין הוא יודע שום דבר. אולם גם זה האדם צריך להאמין שכך הוא, היינו שענין הידיעה לא בא מאליו. אמנם האדם צריך לדעת, שהירידות האלו ניתנו לו בכדי ללמוד מזה איך להעריך את מצב העליה, רק בזמן הירידה, אין אדם מסוגל ללמוד מזה משהו. אלא בזמן העליה, אז יש לו מקום לעשות חשבון אמיתי, ולומר, שזה שאני נמצא עכשיו בבחינת אמונה, זהו הוא בא לי מצד ה', אחרת אני תיכף ירד למצב של אהבה עצמית, ואם לא עושה חשבון זה, תיכף זורקים אותו. ולתת תודה לה' על מה שקירב אותו. נמצא, שאי אפשר להשיג הנאה

יהיה להם צורך לאורות הגדולים. ועל זה פירש, שלכן אמר ה', שישאלו כלים מהמצרים, כלומר שיקחו את הקשיות של המצרים, רק בהשאלה, היינו בכדי לקבל האורות, ואח"כ יחזיר להם הכלים. כלומר שלקחו קשיות בכדי להבין את התירוצים. וזהו כנ"ל, שאי אפשר להבין את האור רק מתוך החושך. לכן כל השאלות הן דוקא בזמן החירות, כנ"ל.

היינו שיהיו בגלות, או אברם כבר יהיה בטוח שהם ירשו את הארץ. ואמר, היות שאין אור בלי כלי, היינו אין מילוי בלי חסרון, ואברם אמר לה', שהוא לא רואה שהם יצטרכו לאורות כל כך גדולים, הנקרא, **ארץ ישראל**, לכן ה' אמר לו, ע"י זה שיהיו בגלות, ויבקשו מה' שיוציאם מהגלות, ובמה מוציאם, זהו רק עם אורות גדולים, כי "המאור שבה מחזירו למוטב", אם כן כבר

מהו, אם בלעו את המרור לא יצא, בעבודה

תשמ"ט - מאמר כ"ג
23 מאמר - 1988/89

אולם זה מובן היטב בגשמיות, היינו בין אדם לחבירו, אבל בין אדם למקום, מה שייך לומר, שהאדם עובד בתורה ומצוות, ותמורת זה הוא נותן לו שכר, הלא חז"ל אמרו, שצריכים לעבוד שלא על מנת לקבל פרס, אם כן מהו התועלת מהעבודה בתו"מ. בשלמא בגשמיות, אנו מבינים שצריכים לעבוד, היות ששכר בלי עבודה, נוהג שם ענין בושה, לכן כשרוצה לקבל שכר, יש תיקון על השכר, שלא יהיה בבחינת נהמא דכסופא, בעת קבלת השכר, כשהאדם נותן עבודה תמורת השכר.

לכן אנו מבינים, שהעבודה הוא תיקון על השכר, מה שאין כן בעבודה שלא על מנת לקבל שכר, בשביל מה צריכים לתת את העבודה, היינו לאיזה צורך צריכים את העבודה, הלא אין כאן מה לתקן, היות שהוא אינו מקבל שום תמורה, אם כן עבודה זו למה לי. ועוד יש להבין בענין העבודה, כי בגשמיות אנו מבינים, שהאדם צריך לעבוד, היות כי העבודה, מה שהאדם עובד לצורך השני, השני נצרך הוא להעבודה, לדוגמא, הבעל מאפיה נצרך לפועלים, אחרת הוא לא יכול להוציא את כמות הלחם, הנצרך לו, מה שאין כן לגבי הבורא, וכי הוא חס ושלום בעל חסרון, שהנבראים ישלימו את מה שחסר לו, ע"י העבודה שהנבראים יעבדו בשבילו.

הנה בשער הכוונות (דף קע"א) כתוב שם וזה לשונו, "וזה סוד המרור, שהיא בגימטריא מות, שהם סוד דינים שבה, אשר בהם נאחזים הקליפות, הנקראים מות, ולמתקה ע"י המשכת החיים. וזהו טעם שצריך שירגיש טעם מרירות, ואם בלעו לא יצא ידי חובתו, כי ע"י טחינת שינים מתמתקים, ע"י ל"ב שיניים", עד כאן לשונו. ויש להבין בעבודה, מהו מרור שנקרא מות, ומהו פירוש, שע"י לעיסת שיניים, שהם ל"ב, מתמתק המרור, ואם בלעו, כבר אינו טועם טעם מרירות, איך זה מתבאר בעבודה. ובכדי להבין זה, צריכים קודם לדעת, בשביל מה צריכים בכלל עבודה. ואנו רואים אפילו בגשמיות, אין אדם משיג שום דבר בלי יגיעה, והתשובה הוא ידוע, היות שכל ענף רוצה להדמות לשורשו, והיות השורש שלנו, שברא אותנו על כוונה, רצונו להטיב לנבראיו, היינו להשפיע, לכן בזמן שהנברא הוא המקבל, הוא מרגיש בעת קבלת הטוב מחבירו, אי נעמיות, לכן ניתן לנו עבודה. בזמן שהאדם מקבל שכר תמורת עבודתו, כבר אין כאן ענין של בושה, שנגיד שאין האדם מוכן לאכול לחם חסד, כיון שהוא נותן תמורת הלחם, עבודה. ונראה זה כעין חליפין, שהם מחליפין אחד עם השני, אחד נותן עבודה, והשני נותן לו לחם, היינו כסף, וכדומה.

השפעה, כלומר שמצד עצמה לא היתה חפצה בשפע הנכבד, אלא מקבלת השפע כדי להשפיע נחת רוח ליוצרה, הרוצה שהנשמות יהנו משפעו יתברך".

ובהאמור נבין מה ששאלנו, שבשלמא בין אדם לחבירו, מבינים שהעבודה שהאדם עובד לשם שכר, הוא בכדי שהאדם לא יאכל לחם חסד, כידוע כי זה גורם בושה, וע"י העבודה נתקן הפגם של בושה, כי כבר מקבל שכר תמורת עבודה, מה שאין כן לגבי הבורא, מהו התיקון של העבודה, אם צריכים לעבוד שלא עמ"נ לקבל פרס. וכמו כן שאלנו, בשלמא בין אדם לחבירו, חבירו זקוק לעבודה של האדם, כנ"ל, אולם לגבי הבורא, בשביל מה הבורא צריך לעבודתו של האדם, וכי חס ושלום הוא בעל חסרון, חס ושלום, שהוא זקוק לעבודת האדם. אלא כנ"ל, שבין אדם למקום, אין שייך לומר, שהעבודה מתקן את קבלת טוב ועונג, שלא יהיה מורגש פגם של בושה, כי רק בין אדם לחבירו, היות שהנותן עבודה משלם לו לפי עבודתו. נמצא, שהעבודה עם השכר הם כעין חליפין, שהם מחליפים זה עם זה, ואין כאן כבר שום בושה, היות כי שניהם מקבלים יחד, היינו, אחד מקבל עבודה ואחד מקבל שכר. מה שאין כן לגבי הבורא, אין כאן דבר שוה, היינו שנוכל לומר, שאחד מקבל עבודה ואחד מקבל שכר. מב' טעמים:

א. שאי אפשר לומר, שהבורא מקבל עבודה מן האדם, היות שאין הבורא חס ושלום בעל חסרון, שיהיה נצרך לעבודת האדם.

ב. כמו שאומר שם בתע"ס, שהשכר מה שהעובד ה' מקבל, אין זה בהשוה לעבודה, כנ"ל, כי העבודה בערך קבלת השכר, דומה לאדם שעובד אצל חבירו רגע, ותמורת זה הוא נותן לו, פרנסה לכל ימי חייו, היות שהעובד ה' עובד רק בעולם הזה, ותמורת זה הוא מקבל שכר בנצחיות, מה שאין כן בין אדם לחבירו, אינו נוהג זה.

לכן, כמו שכתוב שם, ענין עבודת האדם

אם כן השאלה היא בכ' אופנים:
א. שענין עבודה ניתן לנו, בכדי שיהיה מציאות לקבל שכר תמורת עבודה, שעם זה יתוקן הבושה, שלא יהא זה כאילו אוכל לחם חסד. ובעבודת ה', לא שייך לומר כן, היות שעובדים בעל מנת שלא לקבל שכר.
ב. בין אדם לחבירו שייך לומר, שחבירו צריך להעבודה שלו, אולם בין אדם למקום, איך שייך לומר, שהבורא נצרך חס ושלום לעבודת האדם.

והתשובה היא, שבאמת יש לשאול, מדוע אמרו חז"ל, שצריכים לעבוד שלא על מנת לקבל פרס. הלא כל ענין העבודה, נתקנה בכדי שלא יהיה נהמא דכסופא, לכן אנו רואים, שגם בגשמיות, היינו בין אדם לחבירו גם כן נוהג הכלל הזה, שלא לאכול לחם חסד, מסיבת הבושה. אם כן מדוע צריכים לגבי הבורא, לעבוד בלי שכר, הלא העבודה מתקנת את הטוב ועונג, שלא יהיה בו בושה בעת הקבלה, מכיון שכבר לא נקרא זה, מתנה או צדקה, אלא עכשיו הטוב ועונג קיבל שם חדש, הנקרא שכר. ולפי זה מדוע צריכים לעבוד שלא עמ"נ לקבל פרס. ותשובה על זה מבואר בספר תע"ס (חלק א' דף ט"ז, אות ז'), שהוא שואל על מה שאמרו חז"ל, שבכדי לתקן שלא יהיה נהמא דכסופא, נעשה תיקון, שברא את עולם הזה. שישנה כאן מציאות של עבודה, "כי נוטלים שכרם משלם חלף יגיעתם וניצולים ע"י מפגם של בושה". והוא שואל שם על זה, וזה לשונו, "ותירוצם תמוה מאוד, הוא למה זה דומה, אל אדם אומר לחבירו, עבוד עימי רגע אחד קטן, ותמורת זאת אתן לך מכל תענוגי העולם, בכל ימי חיך, שאין לך מתנת חנם גדולה מזו, שהרי העבודה הוא בעולם הזה, עולם עובר, שאין לו ערך של כלום כלפי השכר והתענוג של העולם הנצחי", ושם (באות כ') הוא משיב, "היות שיש שינוי צורה בין הבורא, להנבראים, שוה גורם הבושה כנ"ל, וע"י עסק בתורה ומצות על מנת לעשות נחת רוח ליוצרו, מתהפכים כלי הקבלה של הנשמה, לכלי

להאדם שום שייכות למעשים דהשפעה. אולם מטרים שהאדם נכנס בעבודה דלהשפיע, יש תיקון, שלא יכולים לראות את האמת, איך שהאדם רחוק מדרך הזה, היות שזהו נגד הטבע.

כי האדם נברא לעשות הכל לתועלת עצמו, ובכדי שלא יהיה לו ענין של בושה, הוא מוכרח לעשות הכל לתועלת הבורא ולבטל את כל ישותו, איך הגוף יכול להסכים לזה. וזהו כמו שאומר הוזה"ק על הכתוב "או הודע אליו חטאתו". שהידיעה הזו, הקב"ה מודיע לו, שפירושו, שמלמעלה כשרואים שהאדם רוצה לתקן את הרצון לקבל לעצמו, מודיעים את האמת, איך שהאדם רחוק מזה. אז הוא מתחיל לראות, שלא כל אדם יכול להגיע לשכר הזה, ומתחיל לראות את החשיבות שבדבר.

נמצא, שרק אז הוא מתחיל לראות איך שהשכר הזה, הנקרא כלים דהשפעה, קשה לזכות לזה, **שרק הבורא יכול לתת לו את הכלים האלו**. נמצא, שהשכר שלו, מקבל אצלו צורה של חשיבות, היות שזה דבר יקר במציאות, שלא כל אחד יכול להגיע לזה. ובהאמור אנו רואים את החשיבות של השכר הזה, שהוא לזכות לכלים דהשפעה, שאי אפשר להבין את החשיבות שבדבר, מטרים שהאדם רואה איך שזה קשה להשיג. וכשמשיג את הכלים דהשפעה, הוא רואה אז, איך שהוא זכה לשכר גדול מאוד, שהוא דבר כל כך יקר מציאות, היות שאין זה בידו להשיג דבר גדול בכוחות עצמו, אלא שרק הבורא בעצמו, הוא יכול לתת לו במתנה הכלים האלו.

נמצא, זה שאמרו, שאסור לעבוד בעל מנת לקבל פרס, הוא משום שאם הוא רוצה שכר תמורת עבודה, אז הוא בורח ממש מהשכר האמיתי. נמצא, בזה נבין בשביל מה צריכים לעבוד, הלא אין הקב"ה צריך לעבודה שלנו, שנעזור לו מה. והתשובה היא, העבודה זו הוא רק בשבילנו, היינו **שע"י העבודה, אנו מגיעים להשיג את החשיבות של השכר**, וזה לא סתם חשיבות,

בתורה ומצות הוא לא לשם חליפין, כמו בעבודה שבין אדם לחבירו, אלא העבודה הוא, שהאדם, ע"י העבודה בתו"מ, הוא יקבל ע"י זה דבר חדש, היינו טבע שני, כלומר, במקום שנולד בטבע עם רצון לקבל לעצמו, הוא יקבל ע"י זה שהוא עוסק בתו"מ בעל מנת להשפיע, ולא לקבל שכר כלל, ע"י זה הוא יקבל שכר תמורת עבודתו. אבל מהו השכר שהוא מצפה לזכות עבור העבודה שלו בתו"מ. הוא שה' יתן לו טבע שני, היינו כלים דהשפעה, במקום שהיה לו עד עכשיו כלים דרצון לקבל בעל מנת לקבל, הוא ישיג עכשיו כלים חדשים, הנקראים כלים דהשפעה. לכן בעת העבודה בתו"מ, הוא צריך לכוון שהוא עוסק בעל מנת להשפיע, כלומר שצריך לכוון כל הזמן, בזמן העבודה, לאיזה שכר שהוא מצפה, שה' יתן לו תמורת עבודתו בתו"מ.

ויש בהכוונה זו, שמכוון בעל מנת להשפיע, ב' דברים:

א. שידע לאיזה שכר הוא מצפה.
ב. שידע טעם בהשכר, כלומר שיהנה מהשכר הזה, כלומר שגודל השכר תלוי בהשתוקקות להשכר. כמו בגשמיות ישנו שכר גדול, וקטן, הנמדד בחשיבותו של הדבר, כי מדרך העולם הוא, דבר שיקר במציאות, שלא נמצא כזה אצל הרבה אנשים, היינו שזה דבר שקשה להשיג, זה נקרא "חשוב" בגשמיות.

כמו כן כל אדם חושב שיש בידו להגיע לעשות כל מעשיו לשם שמים, היות שזהו רק כוונה, היינו לכוון בעת מעשה, שהוא רוצה בעבודה שיהיה לשם שמים, והאדם חושב שרק מעשה הוא קשה לעשות, כוונה זהו דבר קל מאוד, שרק תלוי ברצונו, ואם הוא רוצה הוא יכול. מה שאין כן אלו אנשים שמתחילים ללכת בדרך זה, שרוצה שהמעשים שלו יהיו לשם שמים, האדם הזה, כל מה שמרבה במעשים ובכוונה דלהשפיע, אז מתגלה אצלו האמת, איך שהאדם רחוק מדבר זה, היינו שיש סגולה בעבודה זו, שמגלים לו מלמעלה את האמת, איך שאין

מטעם שהוא צריך לעבודה שלנו, אלא שהוא רצה לזכות אותנו, ניתן לנו את קיום תו"מ, כמו שאמרו חז"ל "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תו"מ", כמו שכתוב בספר "פתיחה לחכמת הקבלה" בתחילתו. לכן בכדי להגיע לכבוד ה', שזה יכולים לפרש, שזה ענין מה שאמר "הראני את כבודך", הגם שיש בזה הרבה פירושים, ועל דרך העבודה, כך צריכים לפרש את הפסוק, ש"הראני כבודך" הכוונה, שכבוד ה' יהי מגולה.

ויש לפרש את הסדר של מקום א' ת' י', הוא, שיש לקבל על עצמו בחינת אמונה, שיאמין שכל אחד ואחד יכול להגיע, לזכות לבחינת כבוד ה' כנ"ל, וכשהוא מאמין בזה, עליו לדעת מדוע כבוד ה' לא מגולה, עוד מטרם שהתחיל בעבודה, אלא שרק ההסתר מגולה, אלא הוא צריך להאמין בדברי חז"ל, שזה הוא תיקון, שיהא יכולת לאדם לזכות לבחינת השתוות הצורה, הנקרא בחינת משפיע לה' ולא לתועלת עצמו. לכן ענין אמונה שהאדם צריך לקבל על עצמו, הוא צריך גם כן להאמין, שאי אפשר לזכות לכבוד ה', היינו שיסתלק ממנו ההעלם וההסתר, אם לא זכה לבחינת "יראת שמים", וענין יראה פירוש, כמו שכתוב, (בהקדמת ספר הזהר דף קל"ח), "היינו שלא יכול להיות לו אמונה, מטרם שיש לו השתוות הצורה". ובכדי שיהיה לו השתוות הצורה, הוא צריך להשתדל, שבכל דבר שהוא עושה, שיהיה לו יראה, כמו שכתוב (שם דף קצ"א) וזה לשונו, "יראה, הוא שמפחד שמה ימעט בעשיית נחת רוח ליוצרו". נמצא, שהתחלה שהאדם מתחיל להכנס בעבודה, הוא מתחיל באמונה, אולם הגוף מתנגד לעבודה זו, אז בא מצב של יגיעה, היינו שהוא צריך להתגבר על הגוף, ולעשות כל מיני עצות, כמו שאמרו חז"ל "בתחבולות תעשה לך מלחמה", היות שאין הגוף רוצה לוותר על תועלת עצמו, וכפי מה שנותן יגיעה, בשיעור הזה הוא מתחיל להרגיש, שאין בידו לעשות שום דבר, כי הוא מצד

אלא שזה ענין שאנו משיגים ע"י העבודה, שהחשיבות הוא מטעם שזהו כל החיים שלנו, כי בלי דביקות השם, אנו מרוחקים ממנו יתברך, וכל הטוב והעונג שברא הבורא להטיב לנבראיו, תלוי בזה, היינו שיהיה לנו בחינת השתוות עם האור.

וכמו שאומר האר"י הקדוש, שסיבת שבירת הכלים, היה מטעם, שהכלים לא היה ביכולתם לסבול את האור, לכן האורות נסתלקו, והכלים נשברו. שפירושו הוא, היות שיש ערך הופכי בין האור שהוא המשפיע, לבין הכלי שהוא המקבל, וכדי שיהיה להם השתוות, נעשה תיקון, שהמקבל לא מקבל מטעם תועלת עצמו, אלא מטעם שהוא רוצה לקיים רצון הבורא, שהוא רוצה להטיב לנבראיו, ורק מסיבה זו הוא מקבל את הטוב, וזה נקרא, השתוות, מטעם ששניהם שוים עכשיו, היות ששניהם נקראים, משפיעים. כלומר שכמו שהאור הוא המשפיע, עם זה שנותן להכלי, גם הכלי אינו מקבל, אלא מטעם שרוצה להשפיע להנותן.

ובהאמור נבין מה שאמר אאמור"ר זצ"ל, על מה שכתוב, על מה ששאל משה מה', (כי תישא רביעי) "ויאמר הראני נא את כבודך, ויאמר ה', הנה מקום אתי". ואמר, מהו הפירוש "הנה מקום אתי", ואמר, "אתי", הוא ראשי תיבות, **אמונה, תפלה, יגיעה**, כלומר שזהו המקום, שעל ידו יכולים לבוא, לזכות לכבוד ה', שענין כבוד ה', יכולין לפרש, כמו שאנו מתפללים (בתפלת שמונה עשרה דראש השנה) "וכן תן כבוד לעמך", שפירוש, שכבוד ה' יהיה מגולה בתוך עם ישראל, שכל אחד ואחד, ירגיש גדלות ה', בשיעור שלא יהיה שום דאגות לאדם, אלא איך הוא יכול לעשות משהו, איזה נחת רוח להבורא, ושום דבר אחר לא מעניין אותו. מה שאין כן בזמן שהוא להיפך, היינו בזמן ש"שכינתא בעפרא", שגדלות ה' הוא בהסתר, ולא רואים ולא מרגישים את החשיבות של המצוה, שצוה לנו לקיים תו"מ, שזה לא

שהתפלל לה', שיעזור לו, אם כן יש גם כאן ענין של למעלה מהדעת. אולם הסדר הכללי הוא, שמתחילים מ - א' ת' י'. אמונה, ואח"כ יגיעה, ואח"כ תפלה.

נמצא, העיקר הוא אמונה, כי עמה צריכים להשתמש בכל המעשים שהאדם עושה, כנ"ל. זאת אומרת, שכל הכלים שעמהם האדם עובד, הבסיס הוא אמונה, לכן האור המתגלה נקרא "אור האמונה", על שם הכלי. שהכלי זה בנוי על בסיס של אמונת חכמים, ועל אמונת ה', כמו שכתוב "ויאמינו בה" ובמשה עבדו".

ובהאמור נבין את מה שאמרו חז"ל, "אם בלעו את המרור לא יצא". ואמר האר"י הקדוש, שמרור גימטריא מות. ויש להבין, מה מרמוז לבו בזה, שמרור גימטריא מות, שהם דינים שבה, אשר בהם נאחזים הקליפות. יש לפרש, שזה כמו שאנו אומרים, (בהגדה של פסח) "מרור זה שאנו אוכלין, על שום מה, על שום שמיררו המצרים, וימררו את חייהם בעבודה קשה".

שענין עבודה קשה, היה זה שעם ישראל היו רוצים לצאת משליטת המצריים, שנקרא אהבה עצמית, שבזמן שהתגברו לעשות משהו בעל מנת להשפיע, תיכף באו להם מחשבות של המצרים, ששאלו שאלת רשע, מה עבודה הזאת לכם, לעבוד לתועלת ה', וכל פעם שהתגברו, תיכף באו השאלות של המצרים, וזהו נקרא "עבודה קשה", שהיה קשה לצאת משליטתם, כי המצרים היו מררו את חייהם.

ועל זה אומר האר"י הקדוש, כי מרור גימטריא מות, כלומר שזה שהמצרים לא רצו לתת להם לצאת משליטתם, אלא שישארו כמו שהם רוצים, היינו כמו שאלת רשע, שזהו פירוש, שישארו בבחינת רשעים בבחינה נקראים מתים, נמצא, שזה לא סתם מרור, אלא זהו בחינת מות ממש. נמצא, זה שכתוב "וימררו", היינו שרצו שעם ישראל ישארו בבחינת מתים חס ושלום.

נמצא לפי זה, שענין עבודה קשה, שהיו

עצמו, כבר עשה לפי דעתו, כל מה שהיה ביכולתו לעשות, ובא לאחר היגיעה, לידי ידיעה, שרק ה' הוא יכול לעזור, ואין זה בידי עצמו. אז בא מצב הג' של תפלה, ואז התפלה הוא בעומק הלב, היות שברור אצלו בידיעה ברורה, שאין מי שיעזור לו אלא הקב"ה.

אולם גם אפילו שבא לידי ידיעה, שה' יכול לעזור לו, ומבין שהעצה אמיתית הוא רק תפלה, בא הגוף ונותן לו להבין, הלא אתה רואה כמה תפלות שכבר עשית, ולא קבלת מלמעלה שום תשובה, אם כן למה לך להתפלל, שה' יעזור לך, הלא אתה רואה, שאין אתה מקבל שום עזרה מלמעלה, אם כן, אין ביכולתו להתפלל אז, על זה צריכים עוד הפעם להתגברות, היינו להתגברות עם האמונה, ולהאמין שה', כן הוא שומע תפלת כל פה, ולא חשוב אם האדם הוא מוכשר, ושיש לו מידות טובות, או להיפך, אלא הוא צריך להתגבר ולהאמין למעלה מהדעת, אף על פי שהדעת שלו מחייב, לאחר שהוא התפלל הרבה פעמים, ועדיין לא קבל מלמעלה שום דבר, אם כן איך הוא יכול ללכת עוד הפעם להתפלל. גם על זה צריכים להתגברות, היינו לתת יגיעה למעלה מהדעת, ולהתפלל שה' יעזור, שיוכל להתגבר על הדעת שלו, וכן להתפלל.

נמצא לפי זה, הגם שאמונה, ותפלה, ויגיעה, הם ג' דברים שנוהגים בזה אחר זה, ובאמת הם ג' דברים ממש, ומכל מקום, אלו ג' דברים כלולים זה בזה, כלומר בכל דבר הוא עובד עם כל הג' ביחד, כנ"ל. היינו הגם שמתחילים בבחינת אמונה, אבל באמונה נכללו כל שאר הבחינות. כי בזמן שהוא מתחיל להתגבר, הוא צריך להאמין באמונת חכמים, שאמרו, שהאדם צריך לומר "אם אין אני לי מי לי". כלומר שהאדם צריך לעבוד ולהגיע בכוחות עצמו להמטרה, וכשהוא רואה, שאינו יכול להתגבר ולתת יגיעה, הוא צריך להאמין, שתפלה מועלת, כמו שכתוב "כי אתה שומע תפלת כל פה", אף על פי שהוא לא רואה שום שינוי, בזה

כי ידוע, של"ב שיניים רומזים על ל"ב נתיבות חכמה, היינו שדוקא ע"י זה שהאדם בא לידי מצב עליה, המכונה שהוא נמצא במצב של חיים וחכמה, אז הוא צריך ללעוס את המרור, בכדי שירגיש טעם מרירות, כי רק בזמן עליה יכולים להרגיש מה זה מרור, כלומר מהו הטעם של ירידה, וזהו כיתרון האור מתוך החושך. היינו שאי אפשר לטעום טעם אמיתי, בחיים, ואור, אם אין לו טעם של מות וחושך. נמצא, שהמרור נמתק ע"י העליה, שרק ע"י החושך, שהוא ירידה, הוא מרגיש טעם באור. נמצא, שהחושך קבל עכשיו תיקון, וזה שכתוב: ולמתקה ע"י המשכת החיים.

טועמים טעם מרור, היינו שהיה טועמים טעם מיתה, בזה שהיו עובדים לתועלת עצמם. וזה שאומר, שמרור הוא בחינת מיתה, ודינים שבהם נאחזים הקליפות, שפירושו של דינים הוא, כידוע שהיו דין, שאסור להשתמש עם כלים דקבלה, וכל יניקת הקליפות הוא מכלים דקבלה, שהם רוצים לקבל בעמ"נ לקבל, וכשהאדם נמצא בבחינת קבלה, אז האדם נמצא במצב של העלם והסתר מרוחניות.

וענין תיקונו הוא, זה שכתוב "וזהו טעם שצריך שירגיש טעם מרירות, ואם בלעו, לא יצא ידי חובתו, כי ע"י טחינת שיניים מתמתקים, ע"י ל"ב שיניים". יש לפרש,

מהו, שמטרם שנפל השר המצרי, לא נענו בצעקתם, בעבודה

שמות - תש"ן - מאמר ט"ו
15 מאמר - 1989/90

ויש להבין טענת משה, מה שאמר "מאז באתי לפרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך". שמשמע, שטענת משה היתה טענה אמיתית. היות שמשמע מתשובתו של ה', שזה נכון, מה שמשאמר. רק ה' אמר לו: "עתה תראה, אשר אעשה לפרעה". היינו שהוא יראה, מה שה' יעשה לפרעה. ולכאורה היה צריך לכתוב: "אתה תראה", היינו שמשאמר יראה, היינו "אתה עם אלף". ומדוע כתוב "עתה עם עין", שמשמע, שעכשיו הוא יראה. שמשמע, שלפני זה שהוא בא לפרעה, והוא הרע לעם הזה, לא היה יכול להיות יציאת מצרים, אלא עתה יהיה מקום של ביד חזקה ישלחם ויגרשם. ויש להבין זה, מה דוקא עתה הוא המקום של יציאת מצרים. ויש כאן להבין ב' דברים: א. מדוע כשהוא בא בשליחות ה', נעשה המצב של עם ישראל יותר גרוע. ב. מדוע דוקא עתה, היינו אחר שהמצב נעשה יותר גרוע, אז הוא המקום, שיוכל להיות יציאת מצרים.

הזה"ק (פרשת שמות, דף ק"ה, ובהסולם אות שמ"א) אומר: "כי כל זמן שניתנה להשר שלהם שררה על ישראל, לא נשמע צעקתם של ישראל. כיון שנפל השר שלהם, כתוב "וימת מלך מצרים". ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים. אבל עד אותה שעה, לא נענו בצעקתם".

ויש להבין: אם הוא אומר, שמטרם שנפל השר שלהם, לא נענו בצעקתם, מי היה הגורם שהשר שלהם יפול, בכדי שאח"כ תהיה אפשרות לשמוע את צעקתם. ועוד יש להבין: מדוע אם להשר שלהם יש שררה, אין אפשרות שהם יענו על צעקתם, וכי יש כח להשר שלהם לעכב את תפילות ישראל, וכמו כן יש להבין מה שכתוב (שמות, מפטיר): "וישב משה אל ה', ויאמר, ה' למה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך. ויאמר ה' אל משה, עתה תראה, כי ביד חזקה ישלחם".

את הגוף, שיוכל להתקיים, היו רק מדברים גשמיים, ורק בדברים גשמיים היית מוציא הנאה, שנקרא "פרנסת הגוף". תעסוק בתו"מ, ששם מלובש תענוג יותר גדול. לכן כדאי לך לעסוק בתו"מ, שע"י זה אתה תקבל הנאה יותר גדולה".

בדומה שאומרים לאדם, "תפסיק לעבוד במקום עבודה שאתה רגיל שם לעבוד. ויש כאן בית חרושת, ששם אתה תוכל לקבל משכורת פי עשר". בטח, אם הוא מאמין למה שאומרים לו, הוא יעזוב את מקום עבודה, שהיה רגיל בו לעבוד כל הזמן, והולך לעבוד במקום חדש, מטעם שיקבל תמורה יותר גדולה.

וזה נקרא "שלא לשמה". אבל "מתוך שלא לשמה יבוא לשמה". לכן כדאי להתחיל אפילו בשלא לשמה, מטעם שבסופו של דבר הוא יבוא לשמה. וכמו שאומר הרמב"ם "לפיכך כשמלמדין הקטנים, והנשים, וכלל עמי הארץ, וכדי לקבל שכר, עד שתרכיב דעתן".

וכל זה הוא מטעם שהגוף מבין רק שפת האם. היינו, אם, השפה הראשונה שהאם דברה אליו, שהוא שפת הקבלה, היינו רק לעבוד לצורך הרצון לקבל לעצמו, היינו לעשות מעשים רק לתועלת עצמו. ושפת השפעה זהו דבר חדש אצלו. והוא לא מבין אותה, וקשה מאוד ללמוד את השפה הזו. כלומר, בכדי להבין את השפה הזו, צריכים עזרה מלמעלה, שיהיה בידו לתפוס את השפה הזו של רצון להשפיע.

ועל זה אמרו "הבא לטהר מסייעין אותו", להבין את השפה הזו. וזה נקרא "דור הפלגה", שכתוב (בראשית, שביעי) "אשר לא ישמעו איש שפת רעהו". היינו, שניתן להם לעבוד עבודה דהשפעה, שכל אחד יעבוד בשביל רעהו, תיכף נתפרדה החבילה. כלומר, כמו שכתוב "ויחדלו לבנות העיר". היות בזמן שנאמר להם, שכל אחד יעבוד בשביל רעהו, השפה הזאת לא היתה מוכרת להם, ואף אחד לא רצה לעבוד בשביל רעהו. לכן תיכף "ויחדלו לבנות

ויש לפרש זה על דרך העבודה. הנה האר"י הקדוש אומר, שגלות מצרים היתה, שהדעת דקדושה היה בגלות. היינו, שקליפת מצרים היתה שולטת על עם ישראל. שיש לפרש, שענין "עם ישראל" פירושו, שכל העם רוצה לעבוד לתועלת ה' ולא לתועלת עצמם. כידוע, שענין ישראל פירושו **ישר-אל**, הכל בשביל ה'.

ו"שליטת פרעה" הוא להיפך, היינו לעבוד רק לתועלת עצמו. לכן דעת דקדושה, היינו זה שצריכים לעבוד לשם שמים, היינו להשפיע, בחינה זו היתה בגלות תחת שליטת פרעה מלך מצרים, ש"מצרים" הם אותיות **מצריים**, כידוע ש"צר" פירושו צר מחסדים.

וזהו כמו שאומרים "צר עין". היינו, שהוא יודע רק לקבל ולא לתת כלום. ש"רוחב" נקרא בהרחבה, היינו לתת הרבה. ו"צר" נקרא ההיפך, שלא לתת, שפירושו, שקליפת מצרים היתה, שכל אחד יכול לעשות מעשים רק בכדי לקבל תמורתו. אבל בלי תמורה, היינו רק להשפיע, הוא אינו נותן רשות לעשות שום פעולה. זה נקרא, שמצרים היא בבחינת מיצר לבחינת ישראל.

ובזה יש לפרש מה שאמרו חז"ל: "כל המצר לישראל נעשה ראש". פירושו, מי יכול לשלוט על בחינת "ישראל". רק מי שהוא בבחינת "ראש", והוא שולט, אז הוא מיצר לבחינת ישראל, שלא נותן לעבוד עבור ה', שנקרא "לעסוק בחסד", אלא רק לתועלת עצמו, שזה נקרא "קליפת מצרים".

לכן סדר העבודה הוא כמו שאמרו חז"ל, "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות שלא לשמה, ומתוך שלא לשמה באים לשמה, כי המאור שבה מחזירו למוטב". והוא מטעם, היות שהאדם נברא עם הרצון לקבל לעצמו. לכן אם רוצים שיעשה משהו, היינו שיצא מהמצב שבו הוא רגיל לעבוד עבור פרנסתו שלו.

כלומר, שאומרים לאדם, "עד עכשיו היית יודע, שכל הנאות שלך, שבזה אתה מפרנס

שמצד השכל מבינים, באם שמקיימים תו"מ, מה שה' צוה, צריך להיות הסדר, שאם עוסקים על דרך האמת, בודאי העבודה צריכה להיות יותר חזקה, היות שהולכים על דרך האמת.

מה שאין כן שלא לשמה אינו על דרך האמת. לכן כשמשה בא לדבר בשם ה', היתה צריכה העבודה להיות יותר חזקה, היינו להתגבר על הרע מבחינת האמת. אבל מה ראה משה. כתוב "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה". היינו, שהעבודה דהתגברות על הרע נעשה יותר קשה. היינו, לא שהם נעשו יותר טובים, כלומר שיהיה לו כח יותר גדול להתגבר על הרע, אלא להיפך, שהרע קיבל כח יותר גדול.

אולם האמת הוא, שמטרה שיודעים מהו לעשות הכל בעל מנת להשפיע, אין הרע שבאדם מתגלה כל כך את התנגדותו, היות שנותנים לו מקום אחיזה בעת שעוסקים בתורה ומצות. אבל בו בזמן שהגוף שומע מהו בעל מנת להשפיע לה', ולא לקבל כלום לתועלת עצמו, היינו שרוצים לבער את הרע לגמרי, ולא לתת לו שום אחיזה בתו"מ שלו, בטח שמתגבר או בכל כוחו, ולא גותן מקום לבטלו.

נמצא לפי זה, שלא שנעשה דבר חדש בהרע. כלומר, לא שעתה קיבל את הרע, אלא הרע שהיה בו, לא היה לו מה לעשות, והיה אצלו כמעט יושב בטל. אבל בזמן שהאדם רוצה לתת כל מעשיו לה', ולא לתת להגוף שלו, המכונה "רצון לקבל לעצמו" כלום, אז הוא מתחיל להראות כוחו, ומתנגד להעבירו מהמשלה, שהוא שולט על הגוף.

כמו שכתוב בזה"ק, שהיצר הרע שבאדם נקרא "מלך זקן וכסיל". ואומר, מדוע נקרא "מלך", מטעם שהוא שולט על הגוף. ומדוע נקרא "זקן", מטעם שתיכף מיום הוולדו הוא נמצא באדם. מה שאין כן היצר טוב, בא לאדם לאחר י"ג שנה.

נמצא לפי זה, שכל זמן שהרע אינו מגולה, אין עדיין את מי לבטל. אלא לאחר

העיר, היות שאין חומרי דלק לעבוד לטובת הזולת.

לכן כשעם ישראל, שהיו בגלות מצרים, שהיו תחת שליטת פרעה מלך מצריים, ורצו לצאת מתחת שליטתו, לא היה ביכולתם. אולם עוד לא היה ברור להם כל כך, מהו הפירוש "לעבוד להשפיע ולא לתועלת עצמו", הגם שרצונם היה לעבוד לתועלת ה', וראו שלא יכולים. אבל היה להם תמיד תירוץ, על מה שלא יכולים לכוון בעל מנת להשפיע. ולא הרגישו שהם כל כך רחוקים מה'.

אמנם בזמן שמשה בא לעם ישראל, ודיבר לבחינת פרעה של כל אחד ואחד, היינו להרצון לקבל שיש בלבם. ואמר להם, שהוא רוצה, שבחינת פרעה שלהם לא תשלוט על בחינת ישראל שלהם, אלא שיתן לעבוד לשם שמים ולא תועלת הגוף. כשמע הפרעה של העם, מה שמשה אומר להם, שיעבדו רק לשם שמים, אז הבינו מה זה להשפיע ולא לקבל, תיכף נחלשו מהעבודה. כי הגוף היה מתנגד עם כל כוחו, שלא יעשו שום פעולה של קדושה. היינו אפילו שלא לשמה נעשה עכשיו קשה להם לעשות, כנ"ל. כי מטרה שבא משה, היה להם כח לעבודה, מטעם שעוד לא ידעו מה זה לשם שמים. אבל בזמן שבא משה, והסביר להם, מה זה להשפיע ולא לקבל כלום, אז התחיל הפרעה של כל אחד ואחד לשאול שאלות:

א. כמו שכתוב, שפרעה שאל "מי ה', אשר אשמע בקולו",
ב. ואח"כ באה שאלת הרשע, ששאל "מה העבודה הזאת לכם".

נמצא, שעם ישראל, לאחר ששמעו מפי משה, שצריכים לעבוד לשם שמים, התחילה אז התנגדות האמיתית של הרע שבאדם. וזה שכתוב "וישב משה אל ה', ויאמר, אדני, למה הרעתה לעם הזה, ומאז באתי לפרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה". היינו, שהגוף הנקרא "פרעה", התחיל להתנגד לעבודה. נמצא, ששאלת משה היתה בסדר. היינו,

הזמן, היות שכבר כל הרע מגולה אצלם. ובהאמור נבין, מדוע כשמשה בא בשליחות ה', נעשה המצב אצלם יותר גרוע. והטעם, שזה לא נקרא, שהם נעשו יותר גרועים. אלא ע"י זה שמשה נתן להבין, מהו שצריכים לעבוד לשם שמים, כמו שכתוב "מאז באתי לפרעה לדבר בשמך", היינו שצריכים לעבוד לשם שמים, ובחינת פרעה צריכה לרדת משליטתה, אז היה מקום לגילוי הרע.

נמצא, שעל ידי מה שמשה הסביר להם את ענין לשם שמים, הם התקדמו בעבודה והגיעו לדרגת האמת, לדעת, איך הרע שולט עליהם. מה שאין כן לפני ביאת משה אליהם בשליחות ה', הם עוד לא ראו את האמת, איך שהם רחוקים מה'. נמצא, הגם במעשה הם נעשו יותר גרועים, אולם בבחינת האמת הם התקדמו, שרק עתה יש להם כלים, שה' ימלא אותם עם העזרה שלו, כמו שאמרו חז"ל "הבא לטהר מסייעין אותו".

וגם נבין עכשיו שאלה ב': מדוע דוקא לאחר שהם נעשו יותר גרועים, בא הזמן, שה' יתן את העזרה. וזהו כנ"ל, שרק עכשיו יש להם כלים המוכנים לקבל דבר שלם, כנ"ל. לכן כתוב "עתה תראה" עם עין. ובענין ששאלנו, במה שזה"ק אומר, שמטרים שנפל השר שלהם לא נשמע צעקתם של ישראל, כמו שכתוב "וימת מלך מצרים". "ומיד, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים". אבל עד אותה שעה לא נענו בצעקתם. ושאלנו:

א. מי גרם שהשר שלהם יפול,
ב. מדוע יש כח להשר שלהם לעכב את תפלתם.

זה יכולים להבין על דרך שאמר אממו"ר זצ"ל, המובא בספר "פרי חכם" (חלק ב' דף נ"ז) "והענין שבמידה שבני ישראל חשבו שמצרים מעבידים אותם, ומטרידים אותם מעבדות ה', באותה מידה היו באמת בגלות מצרים. וכל הטרחא של הגואל לא היתה, אלא לגלות להם. שאין כאן כח אחר

שנתגלה כל כוחו, אז יכול להיות מקום לבטלו. כי אז כשמבטלו, הוא מבטל אותו לגמרי. מה שאין כן כשהרע אינו מגולה, יכולים לבטל רק חלק ממנו, ואין זה שלימות. כי מלמעלה, שנותנים לאדם, נותנים לו דבר שלם.

כי אחרת אם יתנו לאדם כח, שיהיה בידו לעשות לשם שמים, ואם ישאר באדם חלק רע, מה שעדיין עוד לא מגולה, נמצא, שנשאר באדם חלק רע שאינו מגולה עדיין, ועובד ביחד עם הכוונה דלשם שמים. וזה אינו נקרא שלימות. וזה כמו שאמרו חז"ל (סוכה, מ"ח) "כל המשתף שם שמים ודבר אחר, נעקר מן העולם".

ויש לפרש זה על דרך עבודה, שפירושו, שאם האדם מקיים תו"מ לשם שמים, אלא משתתף חלק מהעבודה גם לצורך הגוף, כלומר שיצמח מזה גם בשביל תועלת עצמו, הוא נעקר מהעולם, היינו מהעולם הרוחני, מטעם שצריך להיות הכל לשם שמים ולא לתועלת עצמו כלום.

נמצא, שמטרים שהרע מגולה בצורתו האמיתית, אי אפשר לתת להאדם כח שיבערו, כי עדיין אין לו את שיעורו של הרע, שיתנו לו כח להתגבר, כידוע ש"אין אור בלי כלי", היינו "אין מילוי בלי חסרון". ובהאמור נבין את תשובתו של ה', שאמר לו, עתה תראה, אשר אעשה לפרעה. ושאלנו, הלא "אתה" באלף, היה צריך לומר, היינו שמשה יראה מה שה' יעשה לפרעה. ולמה כתוב "עתה" עם עין.

אלא לפי מה שהסברנו, שאי אפשר לתת חצי דבר, אלא שמקודם צריכים לגלות את כל הרע, ואח"כ באה העזרה מלמעלה על דבר שלם. לכן לאחר שמשה אמר "למה הרעותה לעם הזה, והצל לא הצלת", אלא שהרע התגלה בכל כוחו, נמצא, שעכשיו הוא הזמן, שיבוא הישועה מלמעלה. לכן אמר ה' "עתה", היינו עכשיו תראה, שאני אתן להם את העזרה הדרושה. כמו שכתוב "כי ביד חזקה ישלחם, וביד חזקה יגרשם מארצו". כי רק עתה, היינו עכשיו הגיע

נמצא לפי זה יהיה הפירוש, כי בזמן שזכו לראות "וימת מלך מצרים", שהזה"ק מכנה זה בשם "נפילת השר שלהם", הידיעה הזו, שהיו חושבים, שיש שר של מצרים, ויש לו שררה, והוא מעכב את צעקתם, שלא ישמע למעלה, הדעה הזו נפלה מעם ישראל. אלא זכו עכשיו לראות, שלא היה שום שר של מצרים, שהיה מעכב את תפלתן של ישראל, שלא יתקבל. אלא ה' כן שמע תפלתן, וה' הכביד את לבם. היינו, שה' היה רוצה, שתתגלה את צורה האמיתית של הרע, הנקרא "רצון לקבל לעצמו".

נמצא, שכן שמע את צעקתם. ואם לא היה בחינת אתערותא דלתתא מעם ישראל, שרוצים לצאת משליטת מצרים, היינו שראו, שכל עבודתם היא לטובת הרצון לקבל לעצמו, הנקרא "פרעה מלך מצרים", ובלי ההתעוררות הזו לא היה ה' מגלה להם את צורת הרע.

כי רק לאלה אנשים, שרוצים לצאת משליטת הרע, להם ה' מגלה את צורת הרע. והם חושבים, שנעשים כל פעם יותר גרועים. והאמת הוא, שהשכל מחייב, שבכל דבר שנותנים יגיעה, מתקדמים פחות או יותר, אבל לא ללכת אחורה.

והתירוץ הוא, שלא הולכים אחורה, אלא מתקדמים לצורת האמת, עד כמה שהרע יכול לפעול בהם כנ"ל. ואז, כשיש להם כלי שלם של רע, אז הקב"ה נותן להם את העזרה, שאז כולם רואים, שה' הוא היה שומע תפלה כל הזמן.

ובהאמור יהיה מובן, מה שחשבו, שיש שר של מצרים המעכב את התפלות. ששאלנו, מדוע יש להשר הזה כח לשלוט על תפלות ישראל. והתשובה היא, שהם חשבו כך.

ושאלה הב', מי גרם שהשר שלהם יפול משררה שלו. זה שהיו עובדים כל הזמן, ולא ברחו מהמערכה, עד שהיה מקום לגילוי כל הרע, או ממילא זכו להאמת. שגם עד כאן לא היה שר משלהם, אלא שהם חשבו כך. נמצא לפי זה, ששני דברים באו בבת

מעורב, ואני הוא ולא שליח, כי אין שום כח זולתו, שזה היה באמת אור הגאולה".

נמצא, שעיקר הגלות הוא, בזה שחושבים, שיש שר של מצרים. היינו, שניתנה להשר שלהם שררה, והוא מושל על ישראל. ובזמן שהאדם חושב כך, אז השר שלהם מושל. ועם ישראל רוצים לצאת משליטת השר של מצרים. ורואים, שהם מבקשים מה', שיוציא אותם משליטתו, ואין ה' מוציא אותם מהגלות, שהם נמצאים תחת שליטתו, אז הם אומרים, שאין ה' חס ושלום שומע לתפלתם.

והראיה לזה, שאינו שומע בקול צעקתם. היות שהם רואים, שכל פעם הם הולכים אחורה ולא קדימה. היינו, שכל פעם הם רואים, איך שהם יותר רחוקים מעבודה דלהשפיע. היות שהשכל מחייב, שלפי עבודה ויגיעה, שהאדם נותן ומתפלל לה', שיוציא אותו משליטת פרעה.

והוא רואה כל יום להיפך. היינו, שכל יום הוא רואה, שפרעה מושל עליו ביותר כח. היינו שרואה, איך שיש לו יותר קשר עם הרצון לקבל, וכמו כן יותר מרוחק מהרצון דלהשפיע. לכן האדם אומר, שאין ה' חס ושלום אינו שומע תפלה.

וזהו פירושו מה שאומר הזה"ק "כי כל זמן שניתנה להשר שלהם שררה על ישראל, לא נשמע צעקתם של ישראל". וזה נקרא, שהשר שלהם מעכב תפלות ישראל. כלומר, שעם ישראל אומרים כך, אחרת מדוע ה' לא שומע את צעקתם.

ומה נעשה בסופו של דבר. היינו לאחר שנתגלה להם כל צורת הרע, ולא ברחו מהמערכה באמצע עבודה, אז זכו לראות את האמת, שאין כאן שום שר שלהם, שהיה מעכב את התפלות, **אלא ה' בעצמו הוא עשה את כל המעשים**, כמו שכתוב "כי אני הכבדתי את לבו", כלומר שה' עשה שיראו כל פעם איך שהם מרוחקים מהקדושה, היינו שה' גילה להם את הרע בכדי "למען שיתי אותותי אלה". שדוקא על ידי שיתגלה כל הרע, אז הקב"ה יכול לתת להם עזרה לדבר שלם.

שומע תפלת כל פה". ואין שום כח אחר בעולם, אלא כח אחד, והוא כוחו של הקב"ה. והוא שומע תמיד בכל מה שפונים אליו.

אחת, הנקרא בלשון חז"ל "גיטו וידו באים כאחד". ובהאמור צריכים להתחזקות גדולה, ולא לברוח מהמערכה. אלא להאמין "כי ה'

מהו, מקוצר רוח ומעבודה קשה, בעבודה

וארא - תש"ן - מאמר ט"ז

1989/90 - מאמר 16

פעולותיו", שפירושו, שענין להטיב לנבראיו יהיה שלימות הטבה, היינו בעת שיקבל את הטוב והעונג, שלא ירגישו שם אי נעימות, היינו בהינת בוושה, כמו שכתוב "מאן דאכיל לאו דיליה בהית להסתכולי באפי".

לכן נתקן ענין צמצום והסתר על כלים דקבלה, שהם כלים, שהאדם נברא בהם מצד הטבע. זאת אומרת, שיש בזה ב' ענינים: א. שלא יכולים לקבל בהכלים האלו שום

שפע דקדושה. ב. שכל זמן שהאדם לא השיג כלים דהשפעה, האדם לא רואה את הטוב ועונג שישנם בקדושה. ואין בידו להשיג טעם של עונג, רק מה שניתן נהירו דקיק להקליפות, שיוכלו להתקיים. ומהניצוצין האלו, שנפלו לקליפות, מזה יש תענוג בכל התענוגים הגשמיים. וזה מגולה לכל, כלומר שהתענוג מגולה, היינו שכל אחד יכול לטעום מהתענוגים האלו עם הכלים דקבלה, שהם רוצים לקבל הנאה לתועלת עצמם. מה שאין כן הטוב ועונג דקדושה, ששם עיקר התענוגים, שהיה ברצונו לתת להנבראים, זה נעלם מהכלים דקבלה. שזה נקרא צמצום והסתר.

לכן, היות שעל ידי התיקון הזה, שאי אפשר לקבל את התענוגים דקדושה, אלא לפי ערך שרכש כלים דהשפעה, יצא מזה ב' דברים:

א. שהאדם צריך להאמין, שעיקר טוב ועונג, שהיה ברצונו ה' לתת להנבראים, נמצא בקדושה.

ב. שצריך לעבוד עבודה, שהיא נגד הטבע, שהוא שלא יקבל שום דבר לתועלת

הזה"ק וארא (דף כ"ג ובהסולם אות ס"ה) כתוב שם וזה לשונו, "אמר רבי שמעון, מקוצר רוח פירושו, שעוד לא יצאה יובל, שהוא בינה, לתת להם מנוחה וחירות, ורוח האחרון, שהוא המלכות, עוד לא משלה בעולם, להנהיג חוקים ישרים בעולם, ועל כן היה קוצר רוח, ואיזה רוח הוא, שהוא המלכות, שהיתה קצרה ידה, מהושיע לישראל, שזה סוד מקוצר רוח", עד כאן לשונו.

ויש להבין מהו ענין "עבודה קשה", ומהו "מקוצר רוח". כלומר, מהו הקשר עבודה קשה לקוצר רוח, בעבודה. וגם יש להבין, מה שרבי שמעון מפרש קוצר רוח על מלכות, מהי השייכות לעבודה קשה.

הנה ידוע, שסדר העבודה בעבודת ה', הוא שהאדם צריך לעבוד להמציא לו כלים, שבהכלים האלו תהיה לו האפשרות לקבל את הטוב והעונג, מה שה' חשב לתת להנבראים. כידוע, שסיבת בריאת העולמות היתה מטעם שרצונו להטיב לנבראיו. ובגלל זה ברא בהנבראים רצון וחשק לקבל הנאה ותענוג. ובהרצון וחשק להתענוג מודדים את טעם של התענוג. כלומר, כפי גודל השתוקקות להדבר, שהוא חושב שממנו הוא יקבל תענוג, בשיעור הזה הוא נהנה. לכן קטנות וגדלות הנאה של אדם נמדדות בשיעור ההשתוקקות להתענוג שבדבר.

ולפי זה, מאין באות ההבחנות של מקבלי תענוגים. היות שכולם נבראו ברצון לקבל לעצמם, ומי הוא העושה, שאחד יקבל תענוג קטן, ואחד תענוג גדול. כלומר, מי הוא טיפש, שירצה לקבל תענוג קטן, במקום שיכול לקבל תענוג גדול. אלא, מסיבת שהבורא "רצה להוציא לאור שלימות

שהמעשים האלו יביאו אותו לדרגת לשמה. ונותן חשבון לעצמו, עד כמה שהוא כבר זכה בעניין לשמה.

אז הוא מתחיל לראות את האמת, איך שהוא כל כך מרוחק מעבודה דלהשפיע. ורואה, כל פעם יותר, איך שהוא משוקע רק באהבה עצמית. ורואה, שכל יום הוא הולך אחורה. אז מתחילה העבודה שלו, שהוא רוצה לעבוד בעל מנת להשפיע, בשם עבודה קשה, מב' טעמים:

א. שהוא רואה עכשיו מהו הפירוש "בעל מנת להשפיע", שהאדם צריך להאמין בחז"ל, זה שהוא רואה עכשיו, מה זה "לשם שמים", לא היה יודע את הפירוש האמיתי. אלא כמו שביארנו על מה שהזוה"ק אומר על פסוק "או הודע לו אשר חטא". ושואל "מי הודע לו". ומשיב "הקב"ה". שיש לפרש, זה שהאדם מרגיש, איך שהוא מרוחק מהעבודה דלהשפיע, אלא שמשוקע באהבה עצמית, זהו גילוי מלמעלה. ועבודה זו נעשית עתה קשה. היינו, לאחר שמלמעלה הודיעו לו את הפירוש "לשם שמים ולא לתועלת עצמו", עתה נעשית העבודה שלו יותר קשה.

אולם האדם חושב, שהוא נעשה עכשיו יותר גרוע, מבעת שנכנס לעבוד בעל מנת להשפיע, כאילו מצד עצמו הוא נעשה עתה יותר גרוע. אז האדם צריך להאמין, שאינו כך, אלא הוא כן **התקדם לאמת**, בזה שהקב"ה הודיע לו את מצב האמיתי שלו. נמצא, שע"י העבודה, שהתחיל לעבוד בעבודה זו, שנראה לו עתה, שהיא עבודה קשה, זהו מטעם שהקב"ה פנה אליו, מטעם שהוא עכשיו במצב יותר מעולה, מבעת שעוד לא נכנס בעבודה דלהשפיע.

אולם טעם ה"ב" שנעשה לו עכשיו יותר קשה, הוא מטעם, שמדרך העולם הוא, שהאדם רוצה ללמוד איזה מקצוע, ונכנס להאומן שלו ללמוד את המקצוע הזה, שהוא מבין, שהמקצוע הזה מתאים בשבילו. ואם האומן רואה, שהוא לא מתקדם, אחר כמה זמן שהוא לומד אצלו, אז האומן אומר לו, המקצוע הזה לא בשבילך, כי זה קשה יותר

עצמו, אלא הכל לתועלת ה'. וזה גורם הבחן מדרגות. היינו, שאין אדם דומה לחבירו. כי בערך מה שבא מצד המשפיע, כולם שוים, כמו שאומר האר"י הקדוש, שטרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים, היה אור עליון הפשוט, ממלא כל המציאות. ולא היה ראש וסוף, אלא הכל היה אור פשוט. אלא אח"כ, היינו לאחר שנעשה התיקון, שלא יקבלו רק בכלים דהשפעה, אז נעשה ריבוי עולמות, היינו הרבה בחינות, לפי ערך הכוונה, שיכולים לכוון בעל מנת להשפיע, שזה מכונה ריבוי מסכים, בזה נעשה הבחן מדרגות.

וזה כמו שאמרו חז"ל (שבת קנ"ב) "כל צדיק וצדיק, נותנין לו מדור לפי כבודו". וזהו מטעם שיש הבדל מצד הכלים של המקבל, היינו הכלים מה שהמקבל צריך לעשות, שהם נקראים "כלים דהשפעה", כלומר שיקבל בעל מנת להשפיע. מה שאין כן כלים דקבלה לתועלת עצמו, זהו כלים שבאים מצד המאציל, על אלו הכלים אין האדם צריך לעבוד, כי הבורא ברא אותו עם כלים כאלו. לכן כל העבודה של הנבראים היא להשיג כלים דהשפעה.

ובהאמור אנו יודעים, מה נקרא עבודת האדם, שהיא רק עבודה איך להשיג כלים דהשפעה. כלומר, **שהאדם צריך להגיע לידי מצב, שכל מה שאינו נוגע לתועלת ה', אין מעניין אותו**. אלא כל רצונו הוא, איך להגיע לידי מצב, שיוכל לעשות נחת ליוצרו. לכן בזמן שהאדם מתחיל בעבודה, הוא מתחיל בשלא לשמה, היינו לתועלת עצמו.

ואח"כ הוא מתחיל להבין, זה שהוא עוסק בשלא לשמה, וזהו רק **סגולה**, שע"י זה הוא יגיע לשמה, כמו שאמרו חז"ל, "שמתוך שלא לשמה באים לשמה, מטעם שהמאור שבה מחזירו למוטב". והוא מאמין בזה, שבסופו של דבר הוא יגיע לשמה.

ואח"כ האדם הולך עוד שלב אחד קדימה. ומתחיל להשתדל, ועושה מעשים שיביאו אותו לשמה. כלומר, שמתחיל להבין, שצריכים לעשות מעשים, ולכוון,

אולם נשאלת השאלה, מדוע ה' הודיע לו את האמת, איך שאין האדם מסוגל לעבוד נגד הטבע. וזהו מטעם, כמו שכתוב "למען שיתי אותתי אלה". כלומר, שע"י זה שיתגלה את כל הרע שבאדם, אז ה' יכול לתת עזרה, כמו שאמרו חז"ל "הבא לטהר מסייעין אותו". והיות מה שנותנים מלמעלה הוא דבר שלם, לכן האדם צריך להיות לו כלי שלם, היינו חסרון שלם, הנקרא "כלי שלם", שבתוכו יכול לכנס אור שלם.

נמצא, שמה שהקב"ה מגלה להאדם את הרע, הוא בכדי לתת לו העזרה. כלומר, שאין אור בלי כלי. לכן, כשאין הרע מגולה עדיין בשלימות, אין לו כלי שלם. ויש לפרש "כלי שלם" היינו **רצון שלם לעזרתו יתברך**. כי כל זמן שאין הרע מגולה, אז לפעמים אדם אומר, שאם הוא יתגבר, בטח יכול להגיע לעבודה דלהשפיע, ולפעמים אומר, שגם ה' לא יכול לעזור לו. לכן בזמן שהאדם משקיע כוחות בעבודה דלהשפיע, אז הכוחות שהשקיע, לא נותנים לו לברוח מהמערכה, ומקבל כל פעם צורך יותר גדול לעזרת ה'. נמצא, שהעבודה קשה בעצמה היתה הגורמת שיצטק לה, שיעזור לו.

וזהו על דרך מה שמוכא בזה"ק (בראשית ב' דף ס"ד ובהסולם אות ק"ג) וזה לשונו, "ובענין היסורים הגשמיים והרוחניים, שסבל מטרים שעשה תשובה, יש בהם ב' דרכים:

א. היא **"כל מה דעביד רחמנא, לטב עביד"**. כי הוא רואה בעיניו, אשר לולא המכאובים הנוראים ההם, שסבל מכח שהיה משוקע בטבע הקבלה לעצמו, לא היה זוכה לתשובה מעולם. ואם כן הוא מברך על הרעה, כשם שמברך על הטובה. כי לולא הרעה, לא היה זוכה להטובה. ונמצא, שכל מה דעביד רחמנא, לטב עביד. כלומר, גורמים להטוב.

ב. היא בחינת **"גם זו לטובה"**. דהיינו, לא לכד, שהרעות נעשו גורמים להטובה, אלא שהרעות עצמם נהפכו ונעשו טובות. והיינו ע"י אורות גדולים מאוד, שהבורא יתברך מאיר בכל אלו הרעות, עד שנהפכו

מידי, לכן לך ותחפש מקצוע אחר, משהו יותר קל בשבילך, ומוזה אתה תתפרנס. לכן בעבודת ה', בזמן שהאדם מתחיל לעבוד בעבודה דלהשפיע, וחושב, לפי סדר עבודה בכל יום ויום מתקדמים והולכים קדימה, אז האדם אומר, שכדאי להמשיך בעבודה זו דלהשפיע, כי בטח הוא ילמד את המקצוע הזה, באופן לדעת איך לעשות כל דבר רק בשביל לשם שמים.

מה שאין כן כשהוא רואה, לאחר שהשקיע כמה זמן בעבודה זו, ולא די שהוא לא מתקדם, עוד הולך אחורה, אז הגוף אומר לו, חבל על הכוחות שאתה משקיע בעבודה זו, כי זה לא בשבילך עבודה זו, כי לעבודה זו צריכים בעלי כשרונות מיוחדים, ובעלי אמיצי לב, ולכן לך לפרנסה אחרת, היינו תעבוד כמו כל הכלל, ואל תהיה יוצא מהכלל.

נמצא, שזה נקרא "עבודה קשה", היות שבכל עבודה, שהוא רוצה להתאמץ וללכת בעבודה דלהשפיע, הגוף לא נותן לעבוד, בזה שעומד נגדו עם טענות צודקות. ובאמת בתוך הדעת הוא צודק מאה אחוז. נמצא, שהלשון הרע, מה שהוא שומע מהגוף שלו, זה מכביד עליו העבודה, והיא שנקראת "עבודה קשה".

אולם האדם צריך להאמין, שבאמת הוא כן מתקדם כנ"ל, אלא מה שהוא רואה, שכל פעם הוא יותר משוקע באהבה עצמית, והוא נמצא עכשיו במצב יותר גרוע, היינו שהוא נמצא במצב של שפלות, יותר ומבטרים שנכנס לעבודה דלהשפיע, הוא מטעם "כי אני הכבדתי את לבו".

היינו כנ"ל, שה' מגלה לו כל פעם, מהו שלא לעבוד לתועלת עצמו, אלא רק לתועלת ה'. נמצא, בזה שה' מודיע להאדם את הפירוש "שלא לעבוד לתועלת עצמו", בזה האדם רואה, איך שהוא ממש נגד הטבע. מטעם שהאדם נברא עם הרצון לקבל לתועלת עצמו. ועתה הוא רוצה לעשות דבר שהוא כנגד הטבע. לכן נקרא זה "עבודה קשה".

ונעשו לטובות.”

ובהאמור רואים אנו, שדוקא שכל הרע מתגלה, אז יש כלי שלם, שיכול להאיר בהם אור שלם. ומהנ”ל אנו רואים, מהי הסיבה, שה’ הכביד את לבו, היינו שהלב, הנקרא רצון, היה כל פעם יותר מתנגד לעבודה דלהשפיע. והטעם הוא, שאנו צריכים לעבודה קשה, שרק ע”י היסורים דעבודה קשה, היסורים האלו, הם הגורמים שיצחקו לה’ עם רצון שלם, שה’ יעזור לו לצאת משליטת פרעה מלך מצרים. היינו, שדוקא ממצב השפלות, שהאדם מרגיש, שיותר רע לו מכל אנשים, זה נותן לו דחיפה, שיצחק לה’ בכל לבו, שיעזור לו.

אולם במצב הזה יש הרבה עליות והרבה ירידות. זאת אומרת, לפעמים אין האדם מסוגל להאמין, שהמצב, שבו הוא נמצא, בא מה’, היינו שה’ פנה אליו, ושומע את תפלתו, מה שהאדם מבקש, שה’ יתן לו עזרה לצאת מהגלות, שבו האדם נמצא תחת שליטת אהבה עצמית.

לכן בזמן שיש להאדם אמונה זו, הוא לא בורח מהמערכה, היינו שאומר, שהוא רואה, שחס ושלום אין ה’ שומע תפלתו, ולכן אין לו למי להתפלל. אלא הוא מאמין, שה’ כן שומע תפלתו, וה’ נתן לו הידיעה, שהוא ידע, איך האדם נמצא בשפלות כזו, שאף פעם לא עולה על דעתו, שיהיה כל כך משוקע באהבה עצמית.

לכן כל פעם הוא מתחזק, ואינו זו מלהתפלל לה’, ואומר, בטח הבורא רוצה, שיתגלה אצלו הרצון אמיתי, שיוציאו מהגלות הזאת. וממילא הוא לא זו מלתת תודה לה’, על זה שגילה לו את מצבו האמיתי. וכמו כן הוא עומד ומתפלל לה’, הלא הוא רואה, שה’ הוא שומע תפלה, בזה שגילה לו את הרע, ובטח הוא יעזור לו גם כן להוציאו מהרע, שזה נקרא **גאולה**. כלומר, שהוא מאמין, שהבורא נתן לו להבין, שהוא נמצא בגלות, בטח אח”כ הוא יוציאו מהגלות.

אולם יש לפעמים ירידות, היינו שקשה לו להאמין, שה’ הוא שומע תפלה. כי לפי

דעתו של האדם, האדם חושב, שכבר התפלל אליו הרבה יותר מדי. ובטח, אם ה’ שומע, במה שמבקשים ממנו, היה צריך לעזור לי. וכיון שעדיין לא נושעתי על שהייתי מתפלל, אזי הוא אומר, שה’ חס ושלום אינו שומע בקול תפלתו. יכול להיות, שלגבי אחרים הוא כן שומע, אבל מה זה חשוב, כי העיקר הוא, מה שאני מרגיש. כלומר, או שטוב לי, או חס ושלום שרע לי. נמצא, שהירידות האלו גורמות לו מחשבות לברוח מהמערכה. ואמר, שאין זה בשבילו. ואם הוא לא בורח, באה לו עוד הפעם עליה, ומתחיל שוב לחשוב אחרת, ומכל ההחלטות שעשה, הוא שוכח, ומתחיל לחשוב אחרת. וכך הוא נמשך הסדר של העליות וירידות, עד שמתגלה אצל האדם הצורך אמיתי להתקרבות לה’, היינו, שהכלי, הנקרא רצון, הוא כבר נשלם בכל צורתו הנכונה, שזה הבורא יודע מתי שנגמרה, ואין בידי האדם לדעת זאת. או ה’ נותן את העזרה ומוציא את האדם מהגלות.

ובהאמור נבין מה ששאלנו, על מה שהזכרנו מפרש על הכתוב “וידבר משה כן אל בני ישראל (היינו בשורת הגאולה) ולא שמעו אל משה, מקוצר רוח ומעבודה קשה”, שאומר “שקוצר רוח, היינו מלכות, שהיתה קצרה ידה מהושיע לישראל”, שיש לפרש כידוע, שעיקר העבודה היא בבחינת מלכות, כמו שאומר האר”י הקדוש, שגלות מצרים היתה שבחינת הדעת שבקדושה היתה בגלות, היינו שמלכות שמים, שצריכים לקבל עול מלכות שמים, מטעם “בגין דאיהו רב ושליט”, היינו שלא על מנת לקבל פרס, אלא שצריך להיות עבודה לתענוג גדול, בזה שהאדם זכה לשמש את המלך, מטעם חשיבות המלך, זה היה בגלות.

היינו, שלא היתה מגולה חשיבות דקדושה, שזה נקרא “שכינתא בעפרא”. היינו שבזמן שהאדם צריך לקבל על עצמו לעבוד לשם שמים, עבודה זו נחשבת לשפלות, כי אינו מוצא בזה טעם של חשיבות. נמצא, שבזה שהמלכות היא

ואיזה רוח הוא, שהוא המלכות, שהיתה קצרה ידה מהושיע לישראל". שפירושו, היות שהמלכות הזו היתה עדיין בגלות, לכן היתה קצרה ידה מלהושיע לישראל. מה שאין כן בזמן שהיא יוצאת מהגלות, אדרבה, הוא הנותנת את הרוח להאדם, שיהיה במצב רוח מרומם.

לכן, כשבא משה ובישר להם בשורת הגאולה, הם לא היו יכולים להאמין לדבר זה, היינו שיצאו מגלות מצרים, כלומר כמו שכתוב, "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצלתי אתכם מעבודתם". היינו, שלא תהיה להם לאו דוקא עבודה קשה, אלא אפילו סתם עבודה, לא תהיה לכם, את זה לא היו יכולים להאמין, איך יכול להיות דבר זה.

זאת אומרת, אם היו מאמינים בדבר הזה, אז בכח האמונה היו יוצאים מהגלות. היינו, שמלכות, הנקראת רוח, היתה עולה למעלה בחשיבות, כמו שכתוב (קהלת ג') "מי יודע רוח בני האדם העולה, היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת, היא למטה, לארץ". שיש לפרש "רוח בני אדם" היינו לאחר שהוא יוצא מבחינת הבהמה שלו ונעשה בחינת אדם, כמו שאמרו חז"ל "אתם קרויים אדם", אז "הרוח עולה למעלה" היינו בחינת מלכות, הנקראת "רוח" כנ"ל, עולה למעלה, בחשיבות.

מה שאין כן בחינת הרוח אצל הבהמה, היינו בזמן שהאדם נמצא במצב של בהמיות, אז אצלו הרוח יורדת למטה בחשיבות. לכן, שעם ישראל היו צריכים לגלות את הרע שלהם, כנ"ל, בכדי שיהיה להם חסרון שלם, שאז יכולה לבוא עזרה שלימה, לכן עוד לא שמעו בני ישראל.

בעפרא, שהוא דבר בלתי חשוב, זה היה הגורם, שתהיה עבודה קשה.

וזה נקרא "קוצר רוח", היינו שהמלכות, שהיא דבר חשוב, היינו, שמי שמשמש את המלך, הנקרא בחינת "רואי פני מלך", היושבים ראשונה במלכות, אצלאנשים האלה לא נקרא זה שיושבים אצל המלך, והם מבחינת רואי פני המלך, היושבים ראשונה במלכות, שיהא נחשב זה לעבודה קשה, ושנגיד שיש להם קוצר רוח, היינו שאין להם מצב רוח מרומם.

אלא, בזמן שהמלכות היא בגלות תחת שליטת הקליפות, אז המלכות נבחנת אצלם, שהיא בחינת עפר, שהיא דבר בלתי חשוב. וזה נקרא "קוצר רוח", שאין המלכות יכולה לתת מצב רוח מרומם, כמו שצריכים להרגיש, בזמן שיושבים אצל המלך. נמצא, שקוצר רוח ועבודה קשה קשורים זה בזה. כלומר, שאם המלכות היא בעפרא, היינו בלתי חשובה, זה גורם עבודה קשה. כי בדבר, שאין בו טעם, אז כל רגע ורגע, שהאדם מתגבר ועובד, התגברות הזו היא קשה מאוד. ולא תמיד האדם מסוגל להתגבר.

וזה שאומר "ורוח האחרון, שהיא המלכות, עוד לא משלה בעולם, להנהיג חוקים ישרים". שפירושו, שהמלכות עוד לא היתה לה ממשלה, שכל אחד יראה, שכל החוקים, שישנם מצדה, הם חוקים ישרים. היינו, שיהא הכל מתישב על הלב, ושכל אחד ירגיש את המלכות, הנקראת ההשגחה, בבחינת טוב ומטיב, היות שהעולם הולך לפי הנהגתה, כמו שכתוב "ומלכותו בכל משלה". דבר זה עוד לא היה מגולה.

וזה שאומר "ועל כן היה קוצר רוח,

מהו הסיוע, שהבא לטהר מקבל, בעבודה

תש"ן - מאמר י"ז

1989/90 - מאמר 17

אל פרעה" היה צריך לומר. מהו "בא". ומשה היה ירא מפניו, כיון שראה הקב"ה, שמשה

הזה"ק (שמות דף י"א ובהסולם אות ל"ו) שואל, מה כתוב "בא אל פרעה". הלא "לך

עמו היצר הרע. מה שאין כן היצר טוב בא לאדם ליי"ג שנה. אם כן מהו שאמר "ויקם מלך חדש". חדש ממש. אלא מה צריכים לומר, שהמלך זקן וכסיל, שהוא היצר הרע, אין זה דבר חדש באדם, אלא תיכף כשנולד, הוא נמצא, כמו שכתוב "עייר פרא אדם יולד". אם כן מהו הפירוש "חדש ממש". ובכדי להבין את כל הנ"ל, צריכים לדעת, מהי העבודה שניתנה לנו לעבוד בתורה ומצות. היינו, העבודה זו למה לי. כלומר, כי כפי שלמדנו, שמטרת הבריאה היא מטעם שרצונו להטיב לנבראיו, אם כן למה אנו צריכים להתייגע את עצמנו. וכי בכדי לקבל טוב ועונג, עשיה זו, היינו קבלת התענוג, נקראת עבודה.

אנו רואים, קבלת התענוג נקראת שכר ולא עבודה. אלא זהו כמו שלמדנו, שבכדי שהתענוג שהנבראים יקבלו, לא ירגישו את ענין של בושה, שזהו מטעם שהענף רוצה להדמות לשורשו, וכמו שהשורש שלנו הוא המשפיע להנבראים, נמצא, בזמן שהאדם עושה מעשה, מה שאינו נמצא בשורש, הוא מרגיש בזה אי נעימות, לכן בכדי לתקן את זה, היינו שהנבראים, בזמן שיקבלו, ירגישו שלמות בהנאה, שלא יהיה שום פגם בקבלת התענוג, לכן נעשה תיקון, הנקרא "צמצום והסתר", כלומר שכל זמן שהנבראים לא באו לידי השגת כלים דהשפעה, לא יקבלו ולא ירגישו את התענוג, מה שהבורא רצה לתת להם.

לכן כשעוסקים בתו"מ, הם עוד לא מרגישים את הטוב ועונג שמלוּבש בתו"מ. לכן נקרא זה עבודה, היות שעוד לא מגולה את החשיבות של המלך, שכדאי לשמש אותו מפני חשיבותו וגדלותו. שזה נקרא, שהשכינה היא בגלות אצל כל אחד ואחד. ולכן, אם אין חשיבות, זה נקרא "שכינתא בעפרא", היינו שאין בזה שום טעם.

וע"י חטא של עין הדעת, שאמרו חז"ל, "בא נחש לחוה והטיל בה זרע". ואאמור "זרע" פירש, שהנחש, שהוא היצר הרע, הטיל בה זרע. פירושו, שנתן לה להבין זרע, זרע

ירא מפניו, אמר הקב"ה, הנני עליך פרעה מלך מצרים, שהקב"ה היה צריך לערוך עמו מלחמה ולא אחר, כמו שאתה אומר "אני ה'", שדרשו "אני ולא אחר", עד כאן לשונו. זאת אומרת, התשובה היא למה כתוב "בא", היות שמשה לבד לא היה יכול לנצח לפרעה מלך מצרים, אלא שה' ערך עמו מלחמה. אם כן למה אמר למשה "בא", אם משה לא יכול לנצח אותו, רק ה'. אם כן מה עזר לנו משה בזה, ולמה כתוב "בא אל פרעה".

גם יש להבין במה שכתוב "בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו למען שתי אתתי אלה בקרבו", שכל המפרשים שואלים, מדוע אחר חמש מכות הראשונות לקח הקב"ה מפרעה את הבחירה. ואם הקב"ה לקח ממנו את הבחירה, ומה פרעה אשם בזה, שלא שמע בקול ה'.

והתשובה על זה אומר הכתוב "כי אני הכבדתי את לבו". ומדוע אני הכבדתי את לבו, זה לא מטעם שהוא אשם, אלא מטעם אחר, כמו שכתוב "למען שתי אתתי אלה בקרבו". היות שהבורא היה רוצה לעשות את האותות שלו, לכן לקח ממנו את הבחירה, שיקבל מכות. זה קשה להבין, וכי הבורא, שברא את העולם להטיב לנבראיו, שהנבראים יקבלו רק טוב, איך אפשר לומר, כי בשביל שהוא רוצה להראות את אותותיו, עשה מעשה של הכבדת הלב של פרעה, בכדי שיהיה לו תרוץ, מדוע הוא נותן את האותות. וזה נראה כמו המתכבד בקלון של חבירו.

על מה שכתוב (שמות) "ויקם מלך חדש, אשר לא ידע את יוסף", אמרו (סוטה י"א) "רב ושמואל, חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזירותיו. יש להבין, איך מתפרש זה, בזמן שמפרשים זה על דרך עבודה, שפרעה הוא היצר הרע, הנמצא בגופו של אדם, איך יכולים לומר, שהוא חדש ממש, הלא היצר רע נקרא "מלך זקן וכסיל". ואומר הוזה"ק הטעם, היות שיצר הרע בא לאדם תיכף כשנולד, כמו שכתוב "לפתח חטאת רובץ". היינו, שתיכף שנולד, יוצא

אחור, ובחינת השגת הדבר נקראת **פנים**. ועל דרך זה יש בתורה ומצות בחינת **נעשה** ובחינת **נשמע**. וכשמקיימין תו"מ בבחינת **עושי דברו**, מטרם שזוכים לשמוע, נקראות המצות בשם תרי"ג עיטין. והן בחינות אחור. וכשזוכים לבחינת **לשמוע בקול דברו**, נעשות המצות בבחינות פקודין. והוא מלשון **פקודין**, כי יש תרי"ג מצות, אשר בכל מצוה מופקד אורה של מדרגה מיוחדת".

ובהאמור אנו רואים, שיש ב' זמנים בקיום תו"מ:

א. בזמן ההכנה, שהיא בבחינת עושי דברו, אז היא נקראת עבודה, היות שעדיין לא זכה לבחינת שמיעה, שאז עדיין נמצא האדם תחת שליטת המקבל בעל מנת לקבל, שעל בחינה זו היה צמצום והסתר, שהטוב ועונג מוסתר מהתורה ומצות, והאדם צריך לקיים את התרי"ג מצות בתור עצה, היינו שע"י זה הוא יכול לבוא לזכות לכלים

השפעה. ואז, כשיהיו הכלים האלו, או יסתלק ממנו הצמצום וההסתר, שהיה, וישיג אז את הטוב ועונג, שזו היתה מטרת הבריאה, שהיא להטיב לנבראיו, שאז נקראות התרי"ג מצות בשם תרי"ג פקודין, כנ"ל, שבכל מצוה מופקד אורה, השייכת לאותה מצוה.

ואז כבר אין מקום לעבודה, היות שהוא כבר זכה לעבוד לשם שמים ולא לתועלת עצמו. וזהו כמו שאומר המגיד מדובנא וצ"ל, שאמר פשט על פסוק "לא אותי קראתי יעקב, כי יגעת ישראל", שאמר, אם האדם אומר, שיש לו יגיעה בקיום תו"מ, זה סימן שאין אתה עובד בשבילי. אומר הקב"ה, שזה פירוש "לא אותי קראתי יעקב", והסימן שאין אתה עוסק לשם שמים, היות שאתה אומר, כי יש לך יגיעה בקיום תו"מ. כי בזמן שאדם עובד לשמה, או מסתלק ההסתר והצמצום, והאדם מתחיל להשיג את הטוב ועונג שישנם בתו"מ, המכונים תרי"ג פקודין, כנ"ל.

ובזה מובן מה ששאלנו, אם מטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו, מאין באה

שהטיל הנחש פגם בהמלכות, הנקראת "חיה", ואמר **זו"מה**, שאתם עובדים בשביל מלכות שמים.

נמצא, שע"י זה יצא לנו עבודה, מטרם שאנו משיגים את הכלים דהשפעה, שע"י כלים דהשפעה יכולים לקבל את הטוב ועונג, מה שהבורא רצה לתת להנבראים. נמצא, זה שאנו אומרים, שיש עבודה בקיום תו"מ, אין הפירוש, שהתו"מ לקיים אותם היא העבודה, אלא העבודה היא בזמן שמקיימים תו"מ ועוד לא יכולים לכוון אותם בעל מנת להשפיע. אז היא העבודה. מטעם שמונחים תחת שליטת הרע והנחש, כנ"ל, שהנחש הטיל זוהמה ופגם.

ומשום זה נמצאים תחת שליטת הרצון לקבל לעצמו, שאז אין הטוב ועונג, הנמצא בתו"מ, מגולה. וזוהי כל העבודה, איך להגיע להשיג כלים דהשפעה, שרק ע"י כלים דהשפעה מסתלק ההסתר והצמצום, שנעשה על תו"מ, שאין הטוב ועונג מגולה בכלים דקבלה.

לכן ניתן לנו אז לקיים תו"מ בבחינת עצה וסגולה. כלומר, שצריך לכוון בעת קיום תו"מ, בזמן שעוד אין בכוחו לכוון, שיהיו בעל מנת להשפיע, אלא שהתרי"ג מצות אלו, שהוא מקיים, יביא לו, שיכול לבוא לשמה. והעצה הזו נקראת בדברי חז"ל שלא לשמה, היינו שע"י קיום דשלא לשמה הוא יבוא לשמה, מטעם "שהמאור שבה מחזירו למוטב".

נמצא, כשהאדם רואה שאין בידו לעשות הכל בעל מנת להשפיע, מה עליו לעשות, שכן יבוא לבחינת משפיע. אז חז"ל נתנו לנו עצה, שילמד שלא לשמה, היינו עמ"נ לקבל. ורק זו היא העצה, שע"י זה הוא יגיע לשמה. ועצה אחרת אין. ובדברי חז"ל נקרא זה "בחינת תרי"ג עיטין", היינו תרי"ג עצות. וזה לשונו (הקדמת ספר הזהר דף רמ"ב) "המצות שבתורה נקראים בלשון הזהר בשם **פקודין**. ונקרא אמנם גם בשם תרי"ג עיטין. וההפרש ביניהם הוא, כי בכל דבר יש פנים ואחור, שבחינת הכנה אל הדבר נקראת

שאני מבין, שחסר לו זה החומר בגופו. ותיכף יבריא. ואח"כ ראו שהאדם הזה נתרפא לגמרי.

נמצא, שקודם כל צריך האדם לדעת מה חסר לו, בכדי שיוכל לקיים תו"מ.

והאדם יכול לחשוב הרבה דברים, ועל כל דבר הוא מקבל תרופה, ואינו עוזר לו. וזהו מטעם, שלא זה מה שהאדם חושב, זוהי הסיבה שלא יכול ללכת על דרך האמת. נמצא, כשמתפלל לה' שיעזור לו, היינו שיתן לו מילוי על מה שהוא חושב. אבל זה לא אמת, מה שהוא חושב. לכן האדם לא נתרפא משליטת היצר הרע.

לכן מקודם האדם מקבל מלמעלה סיוע לדעת מהי המחלה שהוא סובל, היינו הוא חשב שחסר לו משהו בכמות, היינו שיהיה לו יותר זמן ללמוד, ושיהיה לו יותר שכל, וכשרון, וכדומה. ועל זה הוא מתפלל לה', שיעזור לו. אבל האמת היא, שחסר להאדם באיכות, היינו לדעת שעיקר חסרון שיש בו, שאין לו חשיבות להרגיש, שנמצאת ההשגחה עליונה. זאת אומרת, **שחסרה לו האמונה שה' מנהיג את העולם בבחינת טוב ומטיב.** כי אם באמת היתה לו הרגשה כזאת, אז היה האדם שש ושמח, בזה שהוא מקבל מהבורא את הטוב ועונג, ולא היה רוצה להיפרד מה' לרגע אחד. כי היה יודע, מה שהוא מפסיד בזה, אם הוא פונה מחשבתו לשאר דברים. מה שאין כן אם הוא לא חושב שזה חסר לו, אלא שאר דברים חסרים לו, שהם אינם עיקרים בעבודה, לכן הסיוע הראשון, שהאדם מקבל מלמעלה, הוא לדעת מהו הרע שלו, שהוא המפריע העיקרי, שאינו יכול להיות עובד ה' באמת. העזרה הזו מוכרחה להיות מקודם. ואח"כ יכולים לעשות תיקונים, איך לתקן אותם. זאת אומרת, שהאדם צריך להגיע למצב, שידע, שחסר לו רק שני דברים עיקרים, שהם בחינת **מוחא** ובחינת **ליבא**. שרק את זה הוא צריך להשתדל להשיג. לכן הסיוע הראשון, שהאדם מקבל מלמעלה, הוא החסרון הזה. אולם זה לא יכול להתגלות אצלו בפעם

לבו עבודה ויגיעה בתו"מ. התשובה היא כנ"ל, היות, שבכדי שלא יהיה ענין בושה, לכן נעשה הסתר וצמצום, נמצא, שהטוב ועונג אינו מגולה בכלים דקבלה. לכן יש עבודה:

א. מטעם שאנו צריכים לעבוד נגד הטבע שלנו, שנולדנו עם הרצון לקבל לתועלת עצמו,

ב. שעל ידי זה שנעשה צמצום, צריכים לעבוד על העיקר, היינו שצריכים לעבוד, שהאדם צריך ללכת למעלה מהדעת, והוא צריך להאמין, שיש מנהיג העולם ומשגיח על העולם בבחינת טוב ומטיב.

וב' הדברים האלו גורמים יגיעה ועבודה להאדם. ולזה צריכים התגברות גדולה, בכדי שהאדם לא יברח מהמערכה באמצע עבודה. וזה מטעם, שהאדם, כשעשה איזה דבר, הוא צריך לראות התקדמות בדבר. ואם אין הוא רואה התקדמות, הוא אומר, שדבר הזה הוא לא בשבילו, היות שהוא רואה, שאין לו הצלחה בדבר, זה גורם לו שירצה לברוח מהמערכה, שבה הוא נמצא.

אולם האמת היא, שיש ב' מיני סיוע מלמעלה, היינו שבלי עזרה מלמעלה לא יכולים להשיג אותה:

א. הוא הכלי, היינו החסרון, כלומר חסרון לדעת מהו החסרון אמיתי, בכדי שידע על מה לבקש עזרה מלמעלה.

היינו, שיש הרבה פעמים, שהאדם חסר לו איזה דבר, שבגלל זה הוא חולה. והרופאים נותנים לו רפואות, אבל לא עוזר לו, מטעם שהוא לא חולה על המחלה מה שהרופאים חושבים. נמצא, שהוא בא לרופא, והרופא נותן לו תרופה, והתרופה לא עוזרת לו. וכל הרופאים כבר יאשו אותו, אלא הוא יאמר עם המחלה שלו כל ימי חייו. ולבסוף בא איזה פרופסור, ואמר, זה שהוא חולה וסובל יסורים, אין זה מטעם שחסר בגוף איזה חומר, לכן לא יכולים לרפאותו, והוא אומר שהוא סובל מאיזה דבר, שדבר ההוא גורם לו את המחלה והיסורים. לכן אני אתן לו רפואה, על מה

שכתוב "אני ולא שליח", אם כן לאיזה צורך אמר לו "בא אל פרעה". היינו שמשמע, שעם משה ביחד אז ה', יכול לעזור. הלא אמר ה' "אני ולא שליח". אם כן מה עזר לנו משה בזה. אם כן מדוע כתוב "בא אל פרעה". אלא כנ"ל, היינו, שהאדם צריך להתחיל ללכת בדרך ה', ולהגיע אל האמת, היינו לזכות לדביקות ה'. ואז, אם הוא מתקדם בהליכה, אז האדם מקבל סיוע הראשון, היינו הרגשת החסרון לדעת מה שחסר לו. ואז משיג שחסרים לו רק ב' דברים עיקריים, שהם בחינת מוחא וליבא. ויחד עם זה הוא מקבל יסורים, מזה שאין לו. היינו, שמרגיש את הצורך לזה. ואז, אם אין האדם עובד בעצמו, לא שייך לומר, שהאדם מרגיש יסורים, בזה שאין לו, כנ"ל, שרק הצורך להדבר, אם האדם השקיע עבודה להשיג איזה דבר, אז שייך לומר, שיש לו צורך לזה, עד כדי כך, שהוא סובל יסורים מזה שאין לו.

לכן כתוב "בא אל פרעה", שזה מראה על ב' דברים:

א. שהאדם בעצמו צריך ללכת ולהשקיע כוחות, כדוגמת המשל הנ"ל מהרופא, שהשקיע הרבה שנים בלימוד חכמת הרפואה, ולבסוף נכשל, ולא קיבל תעודת רופא, אז שייך לומר, שיש לו יסורים, בזה שאינו משיג את מבוקשו. מה שאין כן אם לא השקיע כוחות, אז לא שייך לומר, שיש לו יסורים, מזה שלא השיג את מבוקשו. כי היגיעה שנותנים בעד איזה דבר, היגיעה מעוררת את הרצון, שלא יברח מהעבודה, כי חבל לו על היגיעה שהשקיע בדבר, ותמיד חושב, אולי סוף כל סוף אני כן אשיג את מבוקשי. נמצא, בזה שהאדם בעצמו עובד, אף על פי שאינו יכול להשיג את הדבר, אבל ההשתוקקות להדבר מעוררת דוקא היגיעה, מה שהשקיע כל פעם.

נמצא שיש כאן ב' כוחות:

א. כוחו של האדם, שהוא צריך לתת יגיעה, לא בכדי ששיג את הדבר, אלא בכדי שיהיה לו רצון חזק להשיג את הדבר. נמצא,

אחת, אלא בזה אחר זה, היינו לפי עבודת האדם, שהוא משתדל בעבודה להגיע אל האמת, בשיעור זה הוא מקבל סיוע מלמעלה. ובזמן שכבר השיג את הכלי האמיתי, היינו החסרון האמיתי, מה שחסר לו, אז הוא הזמן שמקבל את המילוי האמיתי, המתאים להכלי. נמצא לפי זה, שהאדם מקבל מלמעלה הן האור והן הכלי. כלומר, הן הצורך, הנקרא חסרון. היינו, שכואב לו, מה שחסר לו. זאת אומרת, לא כל דבר שאין להאדם, נקרא חסרון.

למשל, אדם שיש לו כל טוב ומתענג בהיים שלו. וכשבא אליו אדם, ואומר לו, מדוע אתה כל כך בשמחה. אני רואה, שהבן של השכן שלי, ההורים שלו הם עשירים גדולים ואנשים מכובדים, מכל מקום אני ראיתי אותו, שהוא סובל יסורים, היינו שהוא הולך ונראה בפנים שלו שהוא מלא יסורים. ושאלתי אותו, ידידי, מה חסר לך, הלא ההורים הם עשירים גדולים. אם כן תגיד לי, מה חסר לך. אולי אתה לא בקו הבריאות. אז הוא אומר לו, היות הייתי צריך לקבל תעודת רופא, עבדתי על זה הרבה שנים, ונכשלתי בהבחנות, לכן אני מצטער בזה, שאין לי עכשיו תעודת רופא. האם אפשר לומר, שכל אדם, שאין לו תעודת רופא, הוא מצטער. אלא כנ"ל, לא כל מה שאין לאדם נקרא חסרון. אלא חסרון נקרא כל מה שהאדם רוצה, ואין לו, זה נקרא חסרון. ובגלל זה, כשרוצים למדוד את גודל הרצון, מודדים לפי ערך היסורים, שיש לו, אם אין לו את הדבר למה שהוא משתוקק אליו. ובהאמור יוצא, שהסיוע הראשון, מה שהעליון נותן להתחתון, היא היגיעה "מה שנתון להשיג". והיסורים מזה, שעדיין לא השיג, וזה נקרא שהעליון נותן להתחתון את הכלי. ואח"כ, כשהתחתון כבר יש לו צורך אמיתי, אז העליון נותן לו את הסיוע השני, שהוא האור והמילוי להחסרון.

בזה נבין מה ששאלנו. אם ה' היה יודע, שמשה בעצמו לא יכול להילחם ולנצח את פרעה מלך מצרים, אלא ה' בעצמו, כמו

ביחד, כמו שאומרים "בא ביחד", כנ"ל הקב"ה ומשה.

ובהאמור נבין מה ששאלנו, מה שכתוב "כי אני הכבדתי את לבו למען שתי אתי אלה בקרבנו". ושאלנו, כי זה נראה, כמי שמתכבד בקלון של חברו. היינו, ה' עשה אותו לרשע, בכדי שיראה את אותותיו. ובהנ"ל, שענין "שתי את אותתי" הוא הכוונה על האור, שהאור נקרא "אותיות". נמצא, זה שעשה אותו לרשע, היינו לבעל חסרון, זהו בכדי שיהיה לו כלי שלם לקבלת האור. נמצא, האותיות אינן לטובת הבורא חס ושלום, אלא לטובת הנברא.

ובזה נבין גם כן מה ששאלנו, מהו "ויקם מלך חדש", הלא הוא "מלך זקן". והתשובה היא, שכל פעם מתחדשים גוירותיו, היינו שכל פעם הוא נעשה יצר הרע מחדש, שזה בא מטעם "כי אני הכבדתי את לבו". נמצא, כמו "כל הגדול מחבירו, יצרו גדול הימנו".

שצריכים עבודת האדם, בכדי להשיג צורך, שה' יעזור לו, שזה נקרא רצון שלם. זאת אומרת, לא שעבודת האדם גורמת להשיג את הדבר, אלא להשיג את החסרון והצורך להדבר, ובכדי שידע מה שחסר לו. על זה הוא מקבל עזרה מלמעלה, בזה שכל פעם הוא רואה, שהוא יותר בעל חסרון, שאין בידו לצאת משליטת פרעה. והסיוע הזה נקרא "כי אני הכבדתי את לבו". נמצא, שהכבדת הלב צריכים כנ"ל, בכדי שיהיה לו רצון אמיתי לדבר אמת.

ב. ויחד עם זה צריכים לעזרת ה', שיתן את האור, כמו שכתוב "אני ולא שליח". זאת אומרת, היות שמצד הטבע שולט בהאדם את הרצון לקבל לעצמו, הנקרא "מלך זקן וכסיל". וזה שהאדם, יהיה בכוחו לשנות את הטבע, זה רק בידו של הקב"ה. זאת אומרת, הוא עשה את הטבע והוא יכול לשנות. וזה נקרא "יציאת מצרים", שהיה נס. לכן כתוב "בא", היינו שניהם

מהו הברכה "שעשה לי נס במקום הזה" בעבודה

תשנ"א - מאמר ט"ו

1990/91 - מאמר 15

כזה, מטעם שאמרו חז"ל (חגיגה י"א) "יכול ישראל אדם, קודם שנברא העולם. תלמוד לומר, למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ". שפירושו, שלא יכולין לשאול שום דבר, מדוע כשברא העולם, ברא דוקא עם הטבע הזה, מה שאנו רואים. הלא היה יכול לברוא עם טבע אחר. על זה אין לשאול, אלא אנו לומדים בכל דבר מבחינת "ממעשיך הכרנוך", היינו מן המעשים שאנו רואים, אנו מתחילים ללמוד, ולא מקודם לכן.

וכמו כן, אנו רואים טבע שני, שהענף רוצה להדמות לשרשו. כלומר, כמו שהשרש הנבראים, שהוא הבורא, תכונתו היא להשפיע ולא לקבל, כמו כן האדם, בזמן שהוא צריך לאכול לחם חסד, הוא מתבייש, הנקרא בלשון הזה"ק בשם "נהמא

חז"ל אמרו (ברכות נ"ד) "באדם שנעשה לו נס, שניצול מאריה. ואמר לו רבא, כל אימת דמטית להתם, בריך (שכל פעם שהוא יבוא למקום הזה, יברך) ברוך שעשה לי נס במקום הזה". ויש להבין זה בדרך העבודה, מה בא זה ללמדנו.

ידוע שמטרת הבריאה היתה, מטעם שרצונו להטיב לנבראיו. ולצורך זה ברא בהנבראים רצון וחשק לקבל הנאה ותענוג, אחרת, אם אין חסרון להתענוג, אין אדם יכול להנות. שכך אנו רואים בהטבע, שאם אין לאדם חסרון לאיזה דבר, אין האדם יכול להנות. כדוגמת, שאם האדם אינו רעב, אינו יכול להנות מאכילה, וכדומה. לכן אנו רואים ואומרים, שהבורא ברא כך בטבע שלנו רצון לקבל הנאה ותענוג. ואין לשאול, למה ברא הבורא טבע

עוד לא מרגיש עד כמה שהרצון לקבל שלו מפריע לו לעבודה דלהשפיע, וזהו תיקון, שהאדם לא יראה את האמת, את שיעור הרע שיש בו. כי בטח כשהוא יראה את הרע שבו, הוא יברח מהעבודה, ואפילו לא ירצה להתחיל בעבודה זו. לכן אומר הרמב"ם, שצריכים להרגיל את האדם בתחילה בשלא לשמה, עד שתרבה דעתו ויתחכמו חכמה יתירה, אז מגלין להם את ענין דלשמה, הנקרא "בעל מנת להשפיע".

ויש לדעת, כי זה שהאדם נמצא תחת שליטת הרצון לקבל לעצמו, נקרא "גלות מצרים". כי בזמן שנכנסין לעבודה זו, מעט מעט מגלין לו מלמעלה את גודל שליטת הרע שבו, על דרך שכתוב "וייאנחו בני ישראל מן העבודה", היינו שהעבודה דלהשפיע, שהתחילו לעבוד, ראו שאין ביכולתם לעבוד עבודה זו, כי המצרים היו שולטים עליהם. והם ראו אז, שאין ביכולתם לצאת מגלות מצרים, אלא הקב"ה יכול להוציאם. זהו נקרא "נס". **שכל דבר שאין האדם יכול לעשות מכח עצמו, אלא ע"י עזרה מלמעלה נקרא "נס"**. וזהו נס של יציאת מצרים.

ויש לדעת, כי בזמן שהאדם רוצה להגיע לידי דביקות בה', יש לו עליות וירידות. והסדר הוא, כי בזמן הירידה, שהאדם בא לידי מצב של יאוש, ולפעמים הוא בא לידי מצב של "תוהו על כל מה שהוא נתן יגיעה בחינם", שזה נקרא שהוא "תוהו על הראשונות", ורוצה לברוח בכלל מעבודת ה', ופתאום הוא מקבל התעוררות מלמעלה, ומקבל חיות ותשוקה לעבודה, ושוכח בכלל שהיתה לו פעם ירידה, אלא הוא שבע רצון מהעליה, או אין האדם מסוגל להנות מהעליה יותר מכפי שהיה מונח תחת שליטת הרע בירידה.

יש לדעת, שענין גלות, מה שהאדם מרגיש, שהוא נמצא בגלות, זה נמדד לא לפי הגלות, אלא לפי הרגשת הרע והיסורים, שסובל מזה שנמצא בגלות. ואו, כשיש לו יסורים, בזה שהוא נמצא תחת שליטת

דכסופא". ולפי הטבע הזו היה יוצא, בזמן שהאדם היה מקבל מהבורא לכלי קבלה של האדם, שהוא בסתירה לתכונת הבורא, שהוא המשפיע, היה מרגיש אי נעימות. שבגלל זה נעשה תיקון, הנקרא "צמצום והסתר". כלומר, שכל זמן שאין להתחתון השתוות הצורה, הנקרא "רצון להשפיע", האדם מונח תחת העלם והסתר דקדושה. וגם על זה אין לשאול, מדוע עשה הקב"ה טבע של בושה, ומדוע עשה ענין שהענף רוצה להדמות לשורשו. והכל הוא מטעם הנ"ל, שאין לנו לשאול מטעם הבריאה.

הנה הכלי של הנבראים הוא הרצון לקבל תענוג. ומטעם שנברא הרצון לקבל, עוד אין לנו ממה לדבר. והכלי הזה אנו מייחסים להבורא, היינו שאין לנו לעבוד על הכלי הזה, אלא כל אדם שנברא, אם הוא לא קלקל את הכלי, אז הכלי הוא בשלמות. זאת אומרת, בכל מקום שהרצון לקבל רואה, שיש מקום, שיכולים לקבל משם תענוג, תיכף הוא רץ שמה.

מה שאין כן הכלי, הנקרא "רצון להשפיע", מטעם שהאדם רוצה בהשתוות הצורה. והיות שהכלי זה אנו מייחסים להנברא, היינו האדם צריך לעשות הכלי הזה, מטעם שהנברא רוצה בהשתוות הצורה, לכן מוטל על האדם לעשות את זה. וזהו כמו שאמר אאמור"ר זצ"ל על מה שכתוב "אשר ברא אלקים לעשות". שפירושו "אשר ברא" הוא הכלי, הנקרא "רצון לקבל". "לעשות" זה שייך להנבראים, שהם צריכים לעשות את הכלי הנקרא "רצון להשפיע". וזה אינו מצד הטבע שברא הבורא. אלא הוא התחיל הבריאה מבחינת הרצון לקבל, ואתם, היינו הנבראים, צריכים לעשות את הרצון להשפיע. לכן כשהאדם צריך לעבוד בעל מנת להשפיע, זהו טבע אחרת ממה שהאדם נברא.

לכן כל מה שהאדם צריך לעבוד בעבודת ה', הוא לעשות את הכלי, שהיא פעולה הפוכה מהכלי שבה נבראה האדם. ובזמן שהאדם התחיל להכנס לעבודה דלהשפיע, אז

שבמצרים, כשהיו עבדים, כמו שכתוב "עבדים היינו לפרעה במצרים", היות שסבלו יסורים, וכן הוא אומר "וייאנחו בני ישראל מן העבודה", לכן ניתן לנו ענין מצות "זכירת מצרים", כמו שכתוב "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך".

ובהאמור יוצא, כפי הכלל "אין אור בלי כלי, אין מילוי בלי חסרון". לכן, הגם שאנחנו כבר יצאנו ממצרים, אבל אנחנו צריכים לשמוח בגאולת מצרים. לכן מוטל עלינו לזכור את גלות מצרים, היינו לזכור ולצייר, איך עם ישראל סבלו בגלות מצרים. אז יכולים להנות גם היום מגאולת מצרים. אחרת אין אנו יכולים לשמוח בדבר גאולת מצרים, מטעם הנ"ל, שהיסורים נקראים הכלים לקבל השמחה. לכן אנו רואים בעבד עברי, שהוא לא רוצה לצאת לחופשי. ואין לשאול, איך יכול להיות מי שהוא, שלא רוצה לצאת לחופשה. התשובה היא כנ"ל, היות שאין הוא מרגיש יסורים, כשהוא עבד, ממילא לא רוצה לצאת לחופשי. כמו שמבואר הטעם, שאומר "אהבתי את אדני, את אשתי, ואת בני, לא אצא חפשי". מה שאין כן בגלות מצרים כתוב "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים", משום ששם סבלו יסורים, כמו שכתוב "וייאנחו בני ישראל מן העבודה".

ובהאמור נבין מה ששאלנו, מהו בעבודה, שהאדם צריך לעשות "ברכה, במקום שנעשה לו נס". והענין כנ"ל, כי בזמן שהאדם מתחיל ללכת בעבודה דלהשפיע, אז האדם בא לידי מצבים של עליות וירידות. שענין עליה הוא, שהאדם, לאחר שהיה מונח תחת שליטת הרצון לקבל, שהיה משועבד למלאות כל משאלותיו שלו, והאדם היה רוצה להתגבר עליו ולא לשמוע בקולו, אבל הרצון לקבל היה יותר חזק ממנו, והאדם היה סובל יסורים, מזה שהוא מרוחק מה'.

ואח"כ הוא קבל התעוררות מלמעלה, והתחיל שוב להרגיש קצת התרוממות דקדושה. והאדם רוצה אז להיבטל אליו

המעבידים, שהוא מוכרח לעשות כל מה שהם דורשים ממנו, ואין לו שום זכות לבצע את מה שהוא רוצה, אלא הוא מוכרח לשמש ולהוציא לפועל את כל מה שהאומות העולם, הנמצאים בגופו של אדם, דורשים, ואין לו שום כח לבגוד בהם, לפי שיעור המכאובים שהוא מרגיש ורוצה לברוח מהם, בשיעור הזה הוא יכול להנות מהגאולה.

וכמו שאנו רואים, מה שכתוב אצל עבד עברי (משפטים, א') "כי תקנה עבד עברי, ששנים יעבוד, ובשביעי יצא לחופשי חנם". ובטח שהעבד צריך להיות שמח, בזה שהוא יוצא לחירות, וכבר נמצא ברשות עצמו, ואין לו שום אדון עליו. מכל מקום אנו רואים, מה שהתורה אומרת "ואם אמר יאמר העבד, אהבתי את אדני, את אשתי, ואת בני, לא אצא חפשי". רואים אנו, שיש מציאות, שהאדם רוצה להישאר עבד. ויחד עם זה כתוב (דברים, ט"ז, י"ב) "וזכרת, כי עבד היית במצרים".

זאת אומרת, כי עבד הוא דבר רע, ומכל מקום יש לפעמים, שהאדם רוצה להישאר עבד. אם כן, מהו שכתוב "וזכרת, כי עבד היית במצרים". ומי אומר שלהיות עבד הוא כל כך רע. הלא יש אנשים שרוצים להיות עבד, כנ"ל, שהעבד אמר "אהבתי את אדני". אלא כנ"ל, שענין גלות, הוא לפי שיעור היסורים והמכאובים, שמרגישים בהגלות. ובשיעור זה יכולים לקבל שמחה מהגאולה. וזהו כמו אור וכלי, כלומר שהיסורים שסובלים מאיזה דבר, הוא הכלי, שיכול לקבל אור, אם משחרר עצמו מהיסורים. לכן בגלות מצרים, שהכתוב אומר "וזכרת, כי עבד היית במצרים", משמע שהעבד הוא כל כך רע, מטעם, היות ששם במצרים הרגישו עם ישראל יסורים. לכן אומר הכתוב "וזכרת", היינו שצריכים לזכור את היסורים שסובלו שם. אז יש מקום להיות בשמחה בגאולת מצרים.

ושם, במצרים, אומר הכתוב "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל, אשר מצרים מעבידים אותם, ואזכור את בריתי". נמצא,

וגאולה. היינו, לפי ערך היסורים שמרגיש בגלות, כך יכולים להנות מן הגאולה. כלומר, שהגלות הם הכלים של הגאולה. זאת אומרת, הגאולה אינה יכולה למלאות יותר מכפי הכלים שיש לה מן הגלות. והו שבעבודה, כשהאדם מצייר לעצמו את מצב הירידה, זה נקרא מה שאמרו חז"ל, שהאדם צריך לעשות ברכה "ברוך, שעשה לי נס במקום הזה".

ובענין ציור היסורים יש הרבה אופנים. וניקה לדוגמא, אדם הרוצה לקום לפני בוקר, והוא הכין שעות המעורר. וכשהשעות מצלצל, והגוף לא רוצה לקום, והגוף מרגיש יסורים אם הוא יקום עתה מהמטה, ומכל מקום הוא מתגבר בעצלתיים ובא לבית הכנסת. וכשרואה, שיש אנשים שיושבים ולומדים, הוא מקבל או רצון וחשק להשתתף בהשיעורים, ומקבל שמחה ומצב רוח מרומם, ואז הוא שוכח באיזה אופן הוא קם מהמיטה ובא לבית הכנסת. ואם האדם רוצה לקבל כלים חדשים, שישרה בהם שמחה, אז עליו לצייר לעצמו, באיזה אופן הוא קם מהמיטה, היינו באיזה חשק שהיה לו אז, ועכשיו איזה מצב רוח יש לו. אז הוא גם כן יכול לומר "ברוך, שעשה לי נס במקום הזה". היינו, איך שה' נתן לו עתה ההתקרבות אליו. ומזה הוא מקבל כלים חדשים, שתתפשט שם את השמחה, ממה שהבורא קרב אותו אליו, כנ"ל.

וכך האדם צריך להרגיל עצמו בכל דבר ודבר, לעשות השוואה בין זמן של יסורים לזמן תענוג, ולתת ברכה על הנס, שהוציא אותו מהיסורים למצב של תענוג. ובוה תהיה לו היכולת לתת תודה לה', ולקבל הנאה בכלים החדשים, ממה שנתווספו לו עכשיו, בזמן שהוא שוקל את ה' זמנים זה לזה. ומזה האדם יכול להתקדם בעבודה.

וזהו כמו שאמר אאמו"ר זצ"ל, לא חשוב מה האדם מקבל מהבורא, אם זה דבר גדול או דבר קטן. אלא חשוב עד כמה שהאדם נותן תודה להבורא. בשיעור התודה שהאדם נותן, בשיעור זה מתגדלת

יתברך "כמו נר בפני אבוקה", והאדם נהנה אז מהמצב של העליה. אולם אין האדם מוכשר להוציא מן העליה התקדמות בעבודה, מסיבת שהוא לא מעריך את ההתקרבות, מה שקבל עתה מה', מטעם שחסר לו הכלים. היינו שבזמן העליה, הוא כבר שכח שהיתה לו פעם ירידה. כלומר, הגם שהוא מרגיש, שהוא עכשיו מקורב לה', והוא מעריך את זה, אבל תיכף על המקום הוא שוכח. וממילא כבר אין לו כלי, היינו חסרון, שיהיה בידו להעריך, על דרך שכתוב "כיתרון האור מתוך החושך". לכן אין לו התקדמות, כמו שצריכה להיות על ידי העליה. לכן בזמן עליה, הוא צריך לזכור ולומר, שבמקום הזה, שיש לי עכשיו עליה, היתה לי ירידה, וה' הציל אותי, והעלה אותי משאול תחתיות, ויצאתי מבחינת מות, הנקרא "התרחקות מה'", וזכיתי בשיעור מה להתקרבות ה', שזה נקרא "להידבק בשיעור מה לחיי החיים".

ועל זה אדם צריך לתת ברכת תודה לה', שע"י זה שהוא נכנס עתה למצב, ששם היו לו יסורים, ועתה הוא ברוך השם במצב רוח של טוב ועונג, בזה שהבורא קירב אותו, אז השיג כלים חדשים של חסרון, שיכול למלאותם עם מצב של עליה, שבו הוא נמצא עכשיו.

נמצא, שהוא ממשיך אור של שמחה בכלים חדשים, שהשיג עתה ע"י שהוא מסתכל על הנס שהיה לו, שה' הציל אותו. לכן כשהוא מסתכל על היסורים, זהו כאילו עתה הוא המקבל את היסורים, ועתה הוא ממלא אותם עם תענוג.

נמצא, שע"י זה שהוא מצייר לעצמו את מצב של הירידה, זה גורם לו, שהעליה שקבל עכשיו, תתפשט בכלים חדשים, היינו לפי הכלל "אין אור בלי כלי". לכן בזמן העליה, שמתחיל לחשוב על המצב של הירידה שהיתה לו, היסורים של הירידה נבחנו לכלים, שבהם יכול להתפשט את אור של העליה.

וזה דומה למה שנאמר לעיל בענין גלות

התבטלות אליו יתברך "כנר בפני אבוקה", ושוכח את המצב הירידה שהיה לו. ואז מוטל על האדם, כשהוא עתה, שהוא בזמן העליה, שיכול לומר "ברוך, שעשה לי נס במקום הזה". היינו שמקודם לכן הוא היה במצב, שאירע לו ענין של תאונת דרכים, עד שהוא נשאר בלי הכרה על חיים רוחניים. כלומר ששכח בכלל ענין שצריכים לעבוד בעל מנת להשפיע, ואח"כ ה' עזר לו, וקם לתחייה, היינו ששוב יש לו קשר עם הבורא. וע"י ציור זה הוא יכול לקבל כלים חדשים, שיהיה בידו לקבל שפע של שמחה, מזה שה' עזר לו.

אולם צריכים לדעת, שבזמן שהאדם מבקש מהבורא, שיקרב אותו לעבודתו, היינו שיעבוד עבודת הקודש לשם שמים, והאדם חושב, שהבורא לא שומע תפלתו, והוא כבר הרבה פעמים התפלל, וכאילו חס ושלום הבורא אינו שומע תפלתו, על זה אמר אאמו"ר וצ"ל, שהאדם צריך להאמין, זה שהוא מתפלל עתה לה', שאל יאמר שזה הוא התעורר מעצמו, לתת תפלה שה' יקרב אותו, אלא שמטרים שהאדם הלך להתפלל, ה' כבר ענה לו על התפלה. פירושו, שהאדם צריך להחשיב, זה שיכול עתה להתפלל לה', זה נקרא, שיש לו קשר עם ה', וזה הוא דבר חשוב מאוד, וצריך לקבל שמחה מזה שה' נתן לו רצון וחשק להתפלל אליו.

ובהאמור יש לפרש מה שאמרו חז"ל (מגילה כ"ט) "רבי שמעון בר יוחאי אומר, בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן". שיש לפרש, שענין "גלות ישראל" פירושו, שבחינת ישראל שבאדם נתרחה מהקב"ה. כלומר, שהאדם מרגיש יסורים, בזה שבחינת ישראל שבו, היינו הרצון של ישראל, כלומר זה שהאדם צריך לעשות הכל לשם שמים, הרצון הזה הוא בגלות, תחת שליטת הרצונות של אומות העולם. ומצטער על זה.

ויש לשאול, מדוע דוקא עכשיו הוא מרגיש שהוא מרוחק מה', מה שאין כן לפני

הנתינה, מה שהבורא נתן. לכן מוטל על האדם להיזהר לתת תודה רבה, היינו להעריך את מתנתו יתברך, בכדי שיוכל להתקרב להבורא. לכן כשהאדם מסתכל תמיד בזמן העליה, באיזה מצב הוא היה בזמן הירידה, כלומר איזו הרגשה היתה לו בזמן הירידה, כבר הוא יכול להבחין בבחינת "כיתרון האור מתוך החושך". וכבר יש לו כלים חדשים לקבל שמחה ולתת תודה לה'. וזה שכתוב, שהאדם צריך לברך "ברוך, שעשה לי נס במקום הזה", היינו במקום שנמצא עתה בזמן עליה, כי אי אפשר להיות עליה, אם לא היה מקודם מצב של ירידה.

אולם איך אפשר להיות ירידה, אם האדם לא היה מקודם בבחינת עליה, וירד ממנה. התשובה היא, כי בדרך כלל, כל אדם איך שהוא, הוא חושב שהוא בסדר. כלומר, שהאדם לא רואה, שהוא יותר גרוע משאר אנשים הנמצאים בסביבתו. לכן הוא הולך עם הורם של כל העולם. היינו, קצת לומדים, קצת מתפללים, וקצת עוסקים בצדקה ובגמילות חסדים, וכדומה. ועיקר דאגותיו של האדם הוא, איך להיות פרנסה בכבוד, ודירה וכלים נאים, וכדומה.

כי הוא מרגיש בעצמו, אם הוא עשה סדר לעצמו עם הבורא, כמה זמן שהוא צריך לעבוד בשבילו, ואם הוא קיים כל הסדרים, מה שהוא התחייב ברוחניות, הוא מרגיש עצמו לאדם השלם, וכבר מותר לו לדאוג לשפר את מצבו הגשמי. והאדם רואה תמיד, שעד כמה שהוא משתדל, שתהיה לו גשמיות בשלימות, הוא רואה תמיד, שהוא בחסרון כלפי אחרים. וזה נקרא, שהאדם נמצא במצב השלימות.

אולם בזמן שמתחיל בעבודה דלהשפיע, אז הוא בא לידי מצב של ירידה. כי הוא רואה, איך שהוא מרוחק מענין דלשם שמים. נמצא עתה, שירד מזמן הקודם, כשהיה מבין, שהוא צריך רק לשמור תו"מ, וענין הכוונה דעל מנת להשפיע, על זה לא היה עושה תשומת לב. ואח"כ הוא מקבל בחינת התעוררות מלמעלה, ומתחיל להיות בבחינת

המצב הזה, האדם היה מרגיש, שהוא מרוחק מלקנות דירה יותר רחבה, או מרהיטים יותר יפים, וכדומה. ופתאום קבל יסורים מהתרחקות אחרת, היינו, שהוא רחוק מה'. והתשובה היא "שכינה עמהם", כלומר שהשכינה נתנה לו את ההרגשה זו, שהוא מרוחק מה'. וזהו כנ"ל, **מטרם שהאדם מתפלל לה', ה' נותן לו רצון וחשק להתפלל.**

מהו, כי אני הכבדתי את לכו, בעבודה

תשנ"א - מאמר י"ז

1990/91 - מאמר 17

על הכתוב, "כי אני הכבדתי את לכו", יש לשאול, מדוע לא כתוב שה' הכביד את לב פרעה תיכף בהתחלה, אלא שאנו רואים, רק לאחר שפרעה הודה, ואמר, ה' הוא הצדיק ואני ועמי הרשעים, אז אומר הכתוב, "כי אני הכבדתי את לכו", וכמו כן כל המפרשים שואלים, מדוע לקח ה' את הבחירה מיד פרעה.

ידוע כי סדר העבודה הוא, שמתחילים בעבודה בכדי לקבל שכר, והגוף בשיעור שהוא שומע שיקבל שכר, ואם לא הוא יקבל יסורים, זה מדריך האדם לעבוד בעבודה דקיום תו"מ, כלומר בשיעור שהוא מאמין בשכר ועונש, בשיעור זה הוא מקבל חומרי דלק, שיהיה בידו לקיים תו"מ בכל פרטיה ודקדוקיה, ובאופן זה האדם רואה שהוא מתקדם בכל יום ויום, לכן הוא נהנה מעבודתו, היות שהוא רואה התקדמות בעבודה, וזהו לפי הכלל, שאין האדם יכול לעבוד איזה עבודה שהיא, אם אין האדם רואה התקדמות בעבודה, וזה דומה לאדם שלומד איזה מקצוע, והוא רואה שאין לו התקדמות במקצוע זה, אז הוא הולך לחפש לעשות משהו, עבודה שהיא יותר קלה בשבילו, אבל בלי התקדמות אי אפשר לעשות שום דבר, וזה נובע מבחינת, "אשר ברא אלקים לעשות", לכן צריכה להיות התקדמות בכל דבר, כמו שטוס הטוחן בריחיים, שהוא מסתובב כל היום, ובאמת הוא הולך על אותו המקום שעומד בו, לכן מוכרחים לכסות לו העינים בכדי שלא יראה את האמת, אלא שיחשוב שהוא הולך כל פעם למקום אחר, כלומר שאפילו בעלי חי

על הכתוב, "כי אני הכבדתי את לכו", וכל התקדמות בעבודה נראה רק בזמן שעובדים בעל מנת לקבל פרס. מה שאין כן כשמתחילים לעבוד בעל מנת להשפיע, היינו שרוצים להגיע לדביקות ה', שהיא בחינת השתוות הצורה, שאז אין האדם יכול להסתכל על המעשים שהוא עושה, זאת אומרת, הגם שהוא רואה שהוא עושה עתה מעשים יותר מרובים, מכפי שהוא היה עושה בזמן שהיה עובד בעל מנת לקבל שכר, מכל מקום יש לו עתה מדידה אחרת, שהיא, כמה הוא מכוון שהמעשים שלו יהיו בעל מנת להשפיע, ולא לתועלת עצמו, ואז הוא רואה איך שהוא מרוחק מזה, הגם שיש לו הרבה עליות, היינו שעולה בדרגה, ורוצה עתה לעשות הכל לתועלת ה', וזהו רק מסיבת שקבל התעוררות מלמעלה, אז הוא רוצה להיבטל אליו יתברך, כטבע, "נר בפני האבוקה", אבל אח"כ הוא יורד ממצבו, ונופל שוב לאהבה עצמית, ואז הוא רואה איך שכל פעם הוא נעשה יותר גרוע, כלומר שרואה כל פעם, איך שהוא מרוחק מעבודה דלהשפיע, עד שבא הרבה פעמים לידי מצב של "תוהו על הראשונות". והאדם שואל לעצמו, מדוע בזמן שהיה עובד בכדי לקבל שכר, היה לו טעם בעבודה, היינו שהתפלל עם חשק, ולמד עם חשק, וכעת שהוא רוצה לתת יותר יגיעה מכפי שהוא היה נותן בזמן שעבד בעל מנת לקבל שכר, הוא רואה שחסר לו הטעם שהיה לו אז, והאדם שואל, עכשיו שאני רוצה לעבוד לשם שמים, השכל נותן שהוא צריך להרגיש יותר התקרבות מכפי שהיה עובד

לראות האמת, שאין זה בידי אדם, מטעם שזה הוא נגד הטבע שבו האדם נולד, ורק ה' יכול לתת לו טבע שני, אולם בלי חסרון אין טעם אמיתי בהמילוי, לכן ה' נותן את ההכבדת הלב, בכדי שהאדם ירגיש את החסרון במלואה, ובזה מובן, שרק אח"כ ה' הכביד את לבו, היינו לאחר שנכנס בעבודה דלשם שמים, ולא מקודם לכן, וגם למה היה צריך להכבדת הלב, הוא מטעם אחרת, אם לא היו מרגישים את החסרון האמיתי, לא היו יכולים לקבל מילוי אמיתי, כי אין אור בלי כלי. נמצא, שענין הכבדת הלב לא היתה לרעתו, היינו שזה יגרום לו שיהא מרוחק מה', אלא להיפך, שהכבדת הלב יגרום לו להגיע לידי דבקות בה'. ובהאמור אנו רואים, שגם החסרון שהאדם מרגיש בזה שהוא מרוחק מה', גם זה בא מלמעלה, ולא מצד התעוררות האדם. ובזה יש לפרש מה שאמרנו חז"ל (אבות ב' ה'), "ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש".

ויש לפרש זה על דרך העבודה, בזמן שהאדם התחיל בעבודה, שאז מתחילים לעבוד בעל מנת לקבל שכר, ואח"כ הוא ראה שאין כאן אנשים, כי בדרך העבודה לומדים הכל באדם אחד, נמצא, שראה שאין בלבו בחינת אנשים, אלא כל השאיפות שיש בלבו אינם אלא כמו בהמות, שיותר מתועלת עצמן אין הם יודעים, והוא חושב על עצמו, איך אפשר לומר על עם הנבחר, כמו שכתוב, "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו". שלא יהיה בלב עם הנבחר יותר מרצון של בהמות, על זה אמרו חז"ל, "במקום שאתה רואה שאין אנשים בלבך, אל תסתכל על שאר אנשים איך שהם מתנהגים, אלא השתדל להיות איש", כלומר היות שאתה באת לידי ראיית האמת, שצריכים להיות איש ולא בהמה, מה שאין כן שאר אנשים לא הגיעו לידי ידיעה זו, שאין אנשים בלבם, לכן היות שלא קבלו את הידיעה הזו, והו סימן שהם עוד לא שייכים לבחינת עבודת הפרט, שהיא בחינת עבודה

לתועלת עצמו, ועתה הוא רואה להיפוך, לא די שהוא לא מתקדם, אלא הוא הולך אחורה. והתשובה היא, כמו שאמר אאמו"ר זצ"ל, שהאדם צריך להאמין, שכל מה שהוא מרגיש עכשיו, שהוא יותר מרוחק מה', זה בא מלמעלה, היינו שזה הוא ענין הכבדת לב, שה' נותן בכדי שהאדם יגלה את החסרון אמיתי, היינו שירגיש איך שבלי עזרת ה' אין הוא מסוגל לצאת משליטת הרצון לקבל לעצמו, אלא רק הבורא בעצמו הוא יכול לעזור. היינו כמו שהבורא נתן לו את הטבע של רצון לקבל לעצמו, שיתן לו עתה טבע שני, הנקרא, רצון להשפיע, מטעם כי אין אור בלי כלי, הנקרא, חסרון, היינו החסרון הוא הנותן טעם בהמילוי, זאת אומרת, אם נותנים להאדם מילוי ואין לו חסרון על זה, אין האדם מסוגל לטעום את הטעם אמיתי שיש בהמילוי, זאת אם יתנו לו המילוי בטרם שיש לו חסרון, הוא לא יוכל להשתמש עם המילוי, להוציא מהמילוי מה שיש בה. נמצא, שהחסרון הוא חלק מהמילוי, כי זה בלי זה לא הולך, נמצא, כמו שנותנים מילוי מלמעלה, כמו כן צריכים לתת לו גם כן חסרון, נמצא, זה שהאדם רואה, שעתה הוא יותר מרוחק מהעבודה דלהשפיע, זה נותנים לו מלמעלה מטעם הנ"ל, כי החסרון הוא חלק מהמילוי, לכן כמו שהמילוי נותן העליון, כמו כן החסרון נותן העליון. ובזה יש לפרש את הב' שאלות ששאלנו:

א. מדוע דוקא לאחר שפרעה אמר, "ה' הוא הצדיק, ואני ועמי הרשעים", ה' הכביד את לבו, ולא מקודם לכן.
ב. מדוע ניטל ממנו הבחירה, כמו שכתוב, "כי אני הכבדתי את לבו".
התשובה היא, היות מתחילה כשנכנסין לעבודה, אז האדם צריך לראות, שהכל תלוי בידו, וזהו כל זמן שהוא עובד בעל מנת לקבל שכר, שאז האדם יכול לומר, ה' הוא הצדיק, ואני ועמי הרשעים. לכן בזמן שהאדם רוצה לעבוד בעל מנת להשפיע, היינו להגיע לדביקות ה', אז האדם מוכרח

אולם לאחר שהאדם זוכה לבחינת אמונה, עדיין אין זה שלימות, הגם שכבר נקרא, **"בחינת איש"**, ולא בהמה, אבל האדם צריך לזכות ל**בחינת תורה** גם כן, שדוקא ע"י התורה האדם בא לשלימותו, כי האדם צריך להגיע לבחינת, "אורייתא, וקוב"ה, וישראל, חד איהו" כי זה נקרא, **בחינת מדבר**, כמו שכתוב אצל משה, שאמר, "ויאמר משה אל ה', בי אדני, לא איש דברים אנכי". על דרך עבודה יש לפרש, שביקש שלא מספיק שהוא כבר בחינת איש, אלא הוא רוצה להיות, **איש דברים**, היינו שיזכה לבחינת מדבר, הנקרא, בחינת תורה, שדוקא בחינת מדבר שהוא בחינת תורה, נבחן לשלימות.

אולם לא לשכוח שבעבודה יש ענין ימין, שהוא ההיפך מהשמאל. כלומר כמו שבדרך השמאל, מה שהאדם רואה יותר חסרון אצלו, הוא יותר משובת, מטעם שחסרון נקרא, כלי, וממילא חסרון גדול נקרא, כלי גדול, אותו דבר הוא בדרך ימין, היינו כל כמה שהאדם מרגיש עצמו ליותר שלם, יש לו כלי יותר גדול, זאת אומרת, כמו שבזמן שהאדם רואה שהוא מלא חסרונות, הוא יכול לתת תפלה יותר גדולה, מהאדם שאינו כל כך בעל חסרון, ולכן התפלה שלו היא לא כל כך מעומק הלב, ודוקא החסרון קובעת שיעור התפלה.

כמו כן דרך הימין, שנקרא, שהאדם צריך להרגיש שיש שלימות, הוא גם כן, בשיעור שהוא מרגיש שלימות, בשיעור זה הוא יכול לתת תודה לה', כלומר שהשלימות שבו האדם נמצא, זה קובע את שיעור התודה לה'. לכן מוטל על האדם לראות עצות, איך לראות שיש לו שלימות, אולם האדם צריך לראות, שהשלימות שלו לא יהא בנוי על בסיס של שקר. ויש לשאול, אם האדם רואה שאין לו שום צורך לרוחניות, והוא משוקע באהבה עצמית, ואיך הוא יכול לומר לעצמו, שיש לו שלימות.

קודם כל יש לנו להחשיב את הקשר שיש לנו עם הבורא, כלומר שהאדם צריך להאמין, שהמצב שהאדם מרגיש שהוא ריקן

דלהשפיע, וזה שכתוב, במקום, היינו בהמקום שבאה הידיעה, שאין אנשים, היינו באדם הזה שקבל את הידיעה הזו, הוא צריך להשתדל להיות איש ולא בהמה.

לכן בדרך כלל האדם מרגיש עצמו שהוא בשלימות, דהיינו הוא מתפלל, והוא לומד תורה, ומקיים מצות, ורק הוא חושב שעליו להרבות בכמות, אבל על איכות עבודה, אין לו על מה להסתכל, היות הוא חושב, בטח הכל הוא עושה לשם שמים.

ובהאמור יוצא, שזה שהאדם מרגיש שהוא בעל חסרון, היינו שמרגיש איך שהוא משוקע באהבה עצמית, ואיך שהוא מרוחק מענין דלהשפיע, אין זה בא מצד האדם, אלא זה בא מצד התעוררות מלמעלה, היינו שמלמעלה הודיעו לו את מצבו האמיתי, איך שהוא מרוחק מה', ולא רוצה להיבטל אליו, זאת אומרת, בזמן שהאדם מרגיש את שפלותו, הוא צריך להאמין שזה בא לו מצד הקדושה, וזהו כעין שכתוב אצל משה (שמות שלישי), "ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, וירא כי אין איש".

ובדרך עבודה יש לפרש, דוקא בזמן שיש להאדם בחינת משה, הנקרא, בחינת תורה, הוא יכול לראות איך איש מצרי, היינו הרצון לקבל לעצמו, הוא אומר, שהוא נקרא, איש, ועם הכח הזה הנקרא, בחינת תורה, הוא רואה שמכה את איש עברי, היינו שאצל עברי, איש נקרא, דוקא שאינו עושה מעשה בהמה, כלומר שאיש נקרא, שאין הוא משתמש עם הרצונות של בהמות, וזה שכתוב, "וירא כי אין איש", היינו שאף פעם לא תצא ממנו איש מכה עצמו. וזהו מטעם שיש להאדם בחינת משה, שהוא בחינת רעיא מהימנא, (שהוא בחינת רועה את האמונה לכלל ישראל), הכח הזה מעורר את האדם לראות את האמת, שאף פעם האדם לא ישיג בחינת איש מכה עצמו, וזה שכתוב, "וירא כי אין איש", זה גורם לו שיבקש מה' שיתן לו בחינת אמונה בה', שע"י זה הוא יבוא לידי דביקות בה'.

היינו זה שהאדם בשמחה ונותן תודה לה', שאז האדם מרגיש, שהוא מרגיש, שה' ברך אותו בזה שנתן לו להרגיש קצת משהו קדושה, אז "ברוך מתדבק בברוך", וע"י השלימות הזו האדם יכול לבוא לדביקות אמיתי.

ואאמו"ר זצ"ל אמר, שיש לאדם לצייר לעצמו, אפילו בזמן שהוא נמצא בתכלית השפלות, שהאדם חושב אז, אילו ה' היה מאיר לו התעוררות גדולה, כמו שהוא היה מרגיש איזה פעם בזמן עליה, בטח שהיה מוכן לעבוד עבודת הקודש, מה שאין כן עכשיו, שאינו מרגיש שום דבר, איך הוא יכול לרמאות עצמו שיש לו שלימות, אז עליו להאמין באמונת חכמים, מה שהם אמרו לנו, שהאדם צריך לצייר לעצמו כאילו כבר זכה להרגיש את מציאות ה' בכל אבריו, ואיך הוא היה אז מודה ומשבח לה', כמו כן הוא צריך עכשיו להיות מודה ומשבח לה', כאילו זכה כבר לשלימות האמיתי.

וחסר כל, כלומר שהוא מרגיש שאין בלבו עתה שום צורך לרוחניות, ההרגשה זו מי נתן לו. כי באופן כללי האדם דואג על מה שחסר לו, ואינו דואג על מה שאינו חסר לו, אם כן יש לשאול, מי נתן לו עכשיו שידאג על מה שלא חסר לו. והתשובה היא, שבאמת יש לו רצון פנימי, שכן חסר לו התקרבות לה', אלא החסרון הזה עוד לא מגולה אצלו בשיעור גדול, עד שיהיה לו צורך לחפש עצות, איך למלא את החסרון, ולכן האדם צריך לשמוח בזה, על כל פנים יש לו חסרון על רוחניות, מה שאין כן שאר אנשים, אין להם בכלל שום ענין עם רוחניות.

וכשהאדם מחשיב את דבר זה, אף על פי שאין זה דבר חשוב אצלו, והאדם כן מחשיב זה, והוא משתדל לתת תודה לה' על זה, זה גורם לו שיקבל חשיבות על רוחניות, ומזה האדם יכול להיות בשמחה, וע"י זה האדם יכול לזכות לדביקות, מטעם כמו שאמר אאמו"ר זצ"ל, "כי ברוך מתדבק בברוך",

אגרות רב"ש

אגרת ו

ב"ה כ"ג ניסן תשס"ו פה לונדון

לכבוד התלמידים שיחיו

את מכתבו של... השגתי, וטוב הוא עושה בזה שמפרש את פרטיו, עד כמה שידו מגעת, והשאר דברים מה שהוא מודיע לי, אני אקווה שבקרוב אני אסדר הכל על נכון.

המתניתין אומרת "הכל חייבים בראיה". היינו שכל אחד ואחד צריך להראות בבית המקדש, שנאמר "יראה כל זכורך", מי שהוא בבחינת זכר היינו משפיע, צריך להרגיש שהקדוש ברוך הוא רואה אותך ומשגיח עליו. כמאמר חז"ל "סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה, שנאמר יראה יראה, כדרך שבא לראות, כך בא ליראות, מה בא לראות בשתי עיניו, אף ליראות בשתי עיניו" (הגיגה ד).

"עיניים" היינו "אנכי" ו"לא יהיה לך". "אנכי" נקרא בחינת אהבה שהוא בחינת חסדים, בחינת אמונה, ו"לא יהיה לך נקרא" בחינת אשה שהוא בחינת שמאל. ורק אז זוכים להקביל את פני השכינה.

"ולא יראו את פני ריקם אלא איש כמתנת ידו", היינו כמה שהיה לו אתערותא דלתתא, וכברכת ה', וכפי שה' יתברך האיר לו בזמן עבודתו, שיוכל להחזיק מעמד בזמן עבודתו, בזה יכולים לזכות להקביל את פני השכינה.

ובגמרא (דף ד') על מה שכתוב במתניתין, "חזן מחרש שוטה וקטן, תניא, איזהו שוטה, המאבד מה שנותנין לו", שהוא פטור מן הראיה. היינו, שלא יכול לזכות לשום התלבשות דקדושה.

ובזה פירשתי המאמר חז"ל, "ואמר רבי יוחנן, איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעת עין, המקפיד על חלוקו להפכו" (שבת ק"ד). וצריכין להבין איזה גדלות יש בזה.

לפי דרכנו זה פשוט. "חלוקו" נקרא הלבוש שעל הנפש, היינו שמקפיד להפוך את הרצון לקבל, בעל מנת להשפיע. וזה כלל, שכל אדם זוכה איזה פעם להתעוררות ממרום, ולמה מסתלק ממנו ההתעוררות הזו, הוא מטעם שאין אדם חוטא, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות.

היינו שיש חכם ויש שוטה. "חכם" נקרא הקדוש ברוך הוא. "תלמיד חכם" היינו שלמד את מדתו של הקדוש ברוך הוא, להיות משפיע. ו"שוטה" היינו ההיפך מהקדוש ברוך הוא, שהוא רוצה להיות מקבל לעצמו, ובוה שנתעורר הכלי קבלה תיכף מסתלק ממנו את ההתעוררות.

ובזמן שמקפיד להופכו את חלוקו, היינו בעל מנת להשפיע, תיכף מחזירין לו את אבידתו בטביעת עין, היינו שזוכה לעיניים דקדושה, לבחינת "אנכי" ו"לא יהיה לך". ודי למבין.

אבל צריכין לדעת שיש בחינת מצוה ובחינת תורה, כמו שכתוב, נר מצוה ואור תורה.

והזהר הקדוש מבאר הטעם, משום מה הקריב מנחת שעורים בפסח, שהעומר היתה של שעורים, משום שסיהרא היתה בפגימותא, היינו שהיתה מילה בלי פריעה (ורק בלילה הראשונה היתה רק מבחינת אתערותא דלעילא). שענין "מילה" הוא סוד הסרת הערלה, שהוא זריקת הרצון לקבל.

זוכה על ידי זה לבחינת מצוה, לבחינת אמונה, הנקרא "תפילין של יד, יד כהה". ובחינה זו נקרא בחינת מלכות שמים, שהוא בחינת בהמה גימטריא שם ב"ן. וכן על ידי תיקון דספירת העומר בז' שבועות זוכין לבחינת קבלת התורה, שהוא בחינת שמים, ועיר אנפין גימטריא אדם. לכן בעצרת

אדם שהוא חיטים עם פירות האילן. לפי דרכנו הוא פשוט - "עומר" היינו מאכל בהמה שהוא סוד אמונה, מצוה, יראת שמים, שמלכות נקרא בחינת בהמה. ו"שתי הלחם" הוא בחינת מאכל אדם, כמו שפירש רש"י, דר' יהודה לטעמיה דאמר שעץ שאכל אדם הראשון חיטה היתה, שאדם נקרא עץ השדה, והתורה נקרא עץ, כמו שכתוב "עץ חיים היא". וכיון שזוכין לבחינת תורה נקרא זה שבעצרת נידון על האילן. לא הארכתי במכתב זה. חדשות אין לי ונקוה שיהיה טוב.

ידידכם

הקריבו שתי הלחם מן החטים, שהוא מאכל **אדם**.

ובזה נבין את המתניתין "בפסח נידון על התבואה, ובעצרת על פירות האילן. אמר ר' יהודה משום ר' עקיבא, מפני מה אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואות שבשדה, ומפני מה אמרה תורה הביאו לפני שתי לחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא. אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני שתי לחם כדי שתתברכו פירות האילן" (ראש השנה ט"ז). צריך להבין איזה קשר יש למאכל בהמה עם תבואות שבשדות, ואיזה קשר יש למאכל

אגרת לב

ב"ה י"א ניסן תשי"ז

מצוות, ולהשתעשע עמו כמו שכתוב "ישראל אשר בך אתפאר", שפירושו, שהקדוש ברוך הוא משתעשע עם העובדי ה'. והוא רואה אחרת. שמכל טרחתו ויגיעתו הוא הלך אחורנית מערך בני גילו, ודי למבין, אז, במקום שהיה צריך לשמוע קול ה' מדבר אליו, הוא שומע חרפתו, כמו שכתוב "אשר חרפו אויבך" (תהילים פ"ט), היינו שאין מתחשבין עמו (נמצא, שכל טרחתו ויגיעתו בתורה ועבודה הוא על קרן הצבי, ודי למבין).

ואז, הוא מרגיש שהוא עלוב, שנעלב, כי הוא עומד במדרגה יותר שפלה מכל בני גילו.

והגם שבזמן כזה, אין הוא מסוגל לראות איזה סימן של גדלות אצל בני גילו, מכל מקום הוא אומר לנפשו, אם היה לאחרים את סדר העבודה ושכל התורה שיש לי, בטח היה ה' שומע לדבריהם ולא היה יגיעתם לריק (ערבבתי כאן שני דברים ביחד, היינו בחינת מוחא, לאותם המבינים, וכמו כן את בחינת של יאוש, לאותם המבינים).

וזה ידוע לנו שהעיקר הוא האמת, היינו ש"אין לדיין אלא מה שעניו ראות", לכן אם הוא רואה את מצבו האמיתי, עם כל

לכבוד החבריא שיחיו לנצח

הנה זה כמה זמן שלא השגתי מכם מכתבים, והגם את התירוצים ידועים לי מזמן ובכל אופן גם זה ברור לכם, שהקושיא הכי גדולה היא בזה שיש לכם תירוצים, ונקוה שה' יעזור לנו.

היות שהחג הפסח ממשמש ובא, נדבר קצת מענין דם פסח ודם מילה. ופירושו של **דם** הוא דממה, מלשון "וידום אהרן", "דום לה'", היינו שאינו שואל שאלות, מדוע שיש לו שאלות, ודי למבין.

ולהבין את הנ"ל נקדים את מאמר חז"ל. תנו רבנן, הנעלבין ואין עולבים שומעים חרפתן ואין משיבין, עושים מאהבה ושמחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ופירש רש"י, עושין מצוות מאהבת המקום ולא ליטול שכר, ולא מיראת פורעניות (גיטין לו ע"ב). ופירוש הענין הוא, כי בזמן שהאדם נכנס בעבודה בהתאמצות יתירה, יותר מכפי שקיבל מהחינוך, אזי מתרקם בלבו תביעה נפשית, עד ששואל ואומר, שלפי ערך עבודתו וטרחתו בתורה ומצוות יותר מבני גילו, היה ה' יתברך כבר צריך להתגלות אליו מזמן, ולגלותו את הטעמי תורה וטעמי

מכניסין אותו להיכל ה' ויושב בצלא דמלכא. נמצא, שרק כאן במצב הזה, יכול לגלות את שיעורו האמיתי לאהבת המקום, ולא לטול שכר, מאחר שיש לו עכשיו רק יסורים, שזה נקרא שדרך התורה "חיי צער תחיה". היינו, שמטרים שעוברים את המצב של חיי צער, שהגיעה הראויה להביא לידי מציאת ה' יתברך, שכל אחיותו הוא רק בסוד **חן דקדושה**.

כמו שאמר אמ"ר זצ"ל ביאור על מאמר חז"ל "אשה חמת מלא צואה, והכל רצין אחריה", כמו שפירשתי לכם את הביאור שאי אפשר להעלות בכתב, שהוא בחינת "אסתר ירקרוקת היתה, וחוט של חסד משוך עליה", דא סוד "אביה ירק ירק בפניה".

וכאן המקום שצריכים לסייעתא דשמיא. וזה ענין דם פסח ודם מילה, היינו שיכולים להחזיק מעמד ולשתוק בזמן התורה, הנקרא פה"ס, ובזמן עשיית המצוות המרומזים במצוות מילה, אז זוכים לצאת מהגלות ונכנסים בהגאולה, שהיא טעמי התורה וטעמי המצוות.

המכתב נשאר בידי ולא שלחתי אותו. עכשיו, מחר אני נוסע לאמריקה היינו ביום א' לחדש אייר תשי"ז אז אני שולח לכם את המכתב.

ידידכם ברוך שלום הלוי אשלג

המחשבות המנקרים את מוחו, יוצא לו על ידי זה ב' דברים:

א. שמרגיש עצמו שהוא נעלב, היינו שאין מתחשבין עמו.

ב. ואחר כך הוא בא למצב ה"ב", ששומע את חרפתו. ודי למבין.

לכן, הוא מרגיש אז יסורים גדולים, בזמן שהוא רוצה להחזיק מעמד במצב הזה. וזה פירוש "הנעלבים", שמרגיש שהוא נעלב היינו שלא משגיחין עליו. "ואין עולבין", היינו שזה על דרך פועל ופעולה. שהפעולה הוא, שהוא מרגיש שהוא נעלב, והפועל העושה נקרא עולבין, הוא אומר שכוונת ה' אינו לתת לו בחינת עלבון, אלא להיפוך שמדרך ה' להטיב.

וכמו כן, הוא שומע חרפתו ואין משיבין, היינו שאינו מתרץ תירוצים, בסוד "**כושיתרין** ידיו לאלקים" (תהילים ס"ח). ונשאלת השאלה, מהו באמת. היינו, מדוע ה' יתברך נותן לו להרגיש מצב שפל ויסורים כזה.

והענין הוא, כי בזמן שהאדם נכנס לעבודה לשמה, היינו לא לשום תמורה עבור יגיעתו, ומקבל על עצמו הן במוחא והן בליבא, שיהיה נקי בלי שום נגיעה עצמית, אזי נותנים לו משמים מקום שיוכל לראות את מצבו, אם הוא באמת כוונתו לשמה. ואז, אם הוא עומד בניסיון, אזי

אגרת סו

ב' ניסן תשכ"ג בני ברק יע"א

עוסק בענין יציאת האדם מגלות מצרים (שאנחנו רואים שכל המצוות תלויות בענין זה, כי בכל הדברים אנו אומרים: "זכר ליציאת מצרים", שהכוונה שאי אפשר לקיים מצוה בשלמות מטרים שהאדם יוצא מגלות מצרים. הגם שבאופן כללי אנחנו כבר יצאנו ממצרים אבל באופן פרטי כל אדם מוכרח לצאת מהגלות הזו). שאי אפשר לצאת מגלות מצרים מטרים שנכנסים בגלות. שרק אז שייך לומר שיוצאים מהגלות.

שלום וכל טוב סלה לידידי היקר ...
בפסחים (קטז, ב): "מתחיל בגנות ומסיים בשבת. מאי בגנות? רב אמר, מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו" וכו'. וכן אנו אומרים בהגדה של פסח: "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו" וכו'.

להבין את הענין מה מלמד אותנו מה שהיו לפני כן, יש לנו לפרש זה על דרך המוסר. שהאדם צריך לדעת בזמן שהוא

לקיים את המצוות מטעם ציווי ה' ולא מטעמים אחרים.

וזה שאומר התנא: "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", שהכוונה היא שבזמן שהאדם רוצה להתחיל בעבודת הקב"ה הוא צריך להתחיל בגנות, היינו איך שאנחנו מונחים תחת שליטה של עובדי עבודה זרה, ואח"כ יכולים לבוא למדרגת "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו", וזהו: ומסיים בשבח.

וסדר העבודה הוא בשני אופנים: היינו בבחינת אמונה בה', וכמו כן במידות, היינו שכל עשיותיו יהיו לשם שמים.

ובזה יש לפרש מה שאמרו חז"ל: "תנו רבנן, כשנתפסו ר' אלעזר בן פרטא ור' חנינא בן תרדיון, אמר ליה ר' אלעזר בן פרטא לר' חנינא בן תרדיון: אשריך שנתפסת על דבר אחד, אוי לי שנתפסתי על חמשה דברים. אמר ליה ר' חנינא: אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול, אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול. שאתה עסקת בתורה ובגמילות חסדים וכו'. דאמר רב הונא, **כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה**, שנאמר: וימים רבים לישראל ללא אלקי אמת וכו'. מאי ללא אלקי אמת, שכל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה".

והמאמר הזה קשה להולמו. ויש לפרש כנ"ל, היות שעיקר מה שהאדם צריך לעשות בעולם הוא שיהיו כל מעשיו לשם שמים, והיות שהאדם נברא במדה של להנות אך לעצמו עד שאי אפשר לו לעשות שום מעשה אם הוא לא רואה שתצמח מזה טובה בשבילו - אם כן איך אפשר שתהיה יכולת ביד האדם לעבוד לשם שמים?

אלא שנתן לנו **הקב"ה מצוות בין אדם לחברו**, שעל ידי זה האדם ירגיל את עצמו לעבוד לטובת זולתו, ועל ידי זה הוא יבוא למדריגה יותר גדולה שתהיה לו יכולת לעבוד גם לשם שמים. אחרת אפילו שהאדם עוסק בתורה ומצוות אי אפשר לו לעסוק לשם הקב"ה. נמצא לפי זה, אם הוא עוסק בתורה בלבד ולא בגמילות חסדים,

ולזה מספר לנו בעל ההגדה שאנחנו צריכין לדעת שמתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, היינו שהיו בגלות תחת שליטת עובדי עבודה זרה - ורק אז קירב הקב"ה את אבותינו. מה שאין כן אם לא היו מרגישים שהם מונחים תחת שליטת עובדי עבודה זרה לא שייך לומר שהקב"ה קירב אותם. שרק בזמן שהאדם מרוחק מהקב"ה שייך לומר שהקב"ה מקרב אותו. כי תמיד צריך להיות ההעדר קודם להויה, שענין העדר הוא הכלי, וההויה הוא האור הממלא את ההעדר והחושך.

ולכן עלינו לדעת שאנחנו צריכין להכין את עצמנו בהכנה דרבה, היינו שהאדם יבדוק את עצמו בשבע חקירות ובשבע בדיקות לראות את מצבו האמיתי **איך האמונה שלו בהקב"ה**, אם יש לו אמונה שלמה, היינו שהיא על דרך האמת, או שזה אצלו באופן סתמי, היינו שהיא רק בבחינת "מצות אנשים מלומדה", שענינו הוא שהוא רק מטעם ההרגל ולא מטעם קניינו עצמו. וכמו כן **אם המדות שלו הם בסדר**, שהכוונה האם הוא בבחינת "כל מעשיך יהיו לשם שמים", או חס ושלום להיפך, היינו שכל מה שהוא עושה הוא רק על כוונה להנות את עצמו. וכמו שדרשו חז"ל על פסוק: "וחסד לאומים חטאת - כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין" ואין הם מסוגלים לעשות שום דבר לשם שמים.

ואם האדם מונח תחת שליטה זו כמו אומות העולם, נמצא שהוא **בגלות**, ואז הוא **בבחינת עובדי עבודה זרה** - ואז יש מקום לתפילה שהקב"ה יעזור לו לצאת מגלות הזו, ואז שייך לומר: **ועכשיו**, היינו לאחר שהוא בגלות והוא בבחינת עובדי עבודה זרה, שייך לומר: **ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו**, שפירושו לעבוד עבודת הקב"ה ולא לעבוד לשליטת עבודה זרה.

וזה נקרא **יציאת מצרים**, שאז כל המעשים הם להקב"ה. ובשביל זה מיחסים את המצוות - "זכר ליציאת מצרים", שרק אז לאחר שיוצאים מגלות מצרים אפשר

המדות שלו שיכולים לעבוד לטובת הזולת, אז הוא יכול לעבוד בענין אמונת ה', כי אז הוא מוכשר לזכות לבחינת אמונה, כי אז יש לו את הבחינה של השתוות הצורה, שנקרא "הדבק במידותיו", בבחינת "מה הוא רחום אף אתה רחום".

וה' יעזור לנו שנזכה לצאת מהגלות ולזכות לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן. יהי רצון שתעלה במעלות הברכה וההצלחה והאושר, ותג כשר ושמח.

מאת ידידך המאחל לך ולמשפחתך כל טוב סלה ברוך שלום הלוי אשלג במהרי"ל זצ"ל

נמצא שאי אפשר לו לעסוק לשם שמים, משום שחסרה לו הסגולה של אהבת זולתו. נמצא לפי זה הגם שעוסק בתורה ומצוות, אם אינו לשם שמים זה דומה כמי שאין לו אלוה, כי אם היתה לו באמת הרגשת אלקות בטח שהיה עוסק לשם שמים - אבל אם היה עוסק בגמילות חסדים, אז היתה לו הסגולה של אהבת זולתו, שעל ידי זה היה בא גם כן לידי אהבת ה', שהיה בידו כח לעשות תורה ומצוות לשם שמים.

נמצא מזה, שהאדם צריך לעשות כח ועוצמה והתגברות במידותיו שיהפוך אותם שיהיו לטובת זולתו, שעל ידי זה יזכה אח"כ לעבוד עם אלו המדות לשם שמים. כי אחר זה שהאדם כבר מתוקן עם

אגרת עב

ביה כ"ד ניסן תשכ"ה

נותנים עזרה. כי רק אלה המשתוקקים לה' הם מקבלים עזרה, כמו שאמרו חז"ל: "הוי עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי". לכן, סדר ההתחלה הוא בבחינת מצה, שהוא מלשון מצה ומריבה, כמו שכתוב: "בהצותם על ה'". וכמו שאמרו חז"ל: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: רגזו ואל תחטאו", ופירש רש"י: "שיעשה מלחמה עם יצר הרע".

ובזמן שהאדם עושה עמו מלחמה בכל יום, והוא רואה שבכל זאת אין הוא זז ממקומו כמלא נימא, אלא אדרבה הוא נעשה יותר גרוע, אז הוא מתחיל להרגיש מרירות - זה נקרא **מרור**.

וזה על דרך שכתב האר"י הקדוש שישראל בזמן הגאולה עמדו כבר במ"ט שערי טומאה ואז נגלה עליהם הקב"ה וגאלם. שבאמת קשה להבין: איך אפשר לומר שטרם שבאו משה ואהרן לעם ישראל בשליחות ה' - לא היו אז כל כך בשערי הטומאה, אלא דוקא לאחר שבאו משה ואהרן וראו את כל האותות והמופתים אשר היו במצרים או נפלו כל כך לשערי הטומאה.

שלום וכל טוב סלה לידידי ...

אני מבקש ממש שתואיל בטובך לכתוב אלי בכל פעם מה שנשמע אצלך ומבני ביתך משלום ובריאות ומצב הפרנסה, כי מאד אני מודאג אם אני לא שומע ממך מה שנשמע אצלך.

"רבן גמליאל אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא חובתו, ואלו הן: פסח, מצה ומרור".

ויש לפרש זה על דרך המוסר מה ענינו. זה ידוע שהסדר של העבודה הוא שהאדם צריך להתחיל, ואחר כך באה לו עזרה משמים. על דרך שאמרו חז"ל: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו", משמע מכאן שרק בזמן שהאדם רוצה לעבוד אז הוא מקבל עזרה משמים.

אבל יש כלל, שאין אדם מקבל עזרה אלא רק בזמן שהוא זקוק לעזרה, היינו שהוא רואה שאין בידו לעשות לבד, אחרת אין בקשת העזרה בקשה אמיתית משום שהוא יודע בעצמו שהוא יכול לעשות הכל לבד, רק שמתעצל בדבר, ולעצלים לא

וזה ענין "פסח מצה ומרור" שהם הולכים ביחד, אחרת אי אפשר לזכות לגאולה. כי אותיות גולה וגאולה הן שוות ואין ביניהם הבדל רק בא', שזה מראה לנו שרק לאחר שהאדם מרגיש את הגלות - אז מתגלה אצלו האלף שהוא בחינת אלופו של עולם. ובוה נבין מה שחז"ל אמרו: "מאי מרור? חסה. ולמה נקרא חסה, דחס רחמנא עלן" וכו'. ולכאורה זה קשה להולמו, כי אנו מבינים כי רמז על שה' חס עלינו היה צריך להיות בדבר מתוק ולא בדבר מר. אלא כנ"ל, שבכדי שתהיה מציאות שהאדם יקבל עזרה מה' הוא צריך מקודם להרגיש את המרירות שבדבר, וענין מרור אי אפשר להרגיש, מטעם ש"אין אדם רואה חוב לעצמו", אלא רק על ידי עזרה מה' הוא יכול לראות את מצבו האמיתי. לכן יש רמז על מרור - שחס רחמנא עלן והראה לנו את מצבנו האמיתי שהוא מר, ואז נוכל לזכות לישועה ולגאולה.

ה' ישלח לנו במהרה הגאולה השלמה.

**מאת ידידך המאחל לך ולמשפחתך
שלום ובריאות ורוכ נחת אמן
ברוך שלום אשלג**

אלא הענין הוא, כי כל דבר תלוי בהרגשה, כי אין האדם מסוגל להרגיש שום מציאות אמיתית מצד עצמו, כמו שאמרו חז"ל: "אין אדם רואה נגעי עצמו", ו"אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ", וממילא אי אפשר לו לראות את האמת כמו שהיא. אלא זוהי עזרה משמים שיוכל לראות את האמת.

לכן, מטרם שבאו משה ואהרן לא ראו את האמת. אלא אחר כך שראו את כל האותות וכו' זכו לראות את האמת כמו שהיא, היינו שראו שהם כבר נמצאים בדיוטא התחתונה במ"ט שערי טומאה. ואז זכו לגאולה, היינו לאחר שהרגישו את המרירות, אז היה בידם לתת תפילה אמיתית על מצבם שבו הם נמצאים. נמצא שגם המרור הוא עזרה מה', היינו על ידי משה ואהרן והאותות והמופתים שהראה להם הקב"ה.

ואז זכו לפסח, היינו שפסח ה' על בתי בני ישראל וכו', שזה ענין דילוג, שזה נקרא דילוג המדרגות. כי מדרך העולם הוא שמי שלומד איזה חכמה הוא מוסיף והולך, וכאן היה להיפך, שכל פעם היו יורדים למטה בטומאה - ורק עי"ז שראו את מצבם האמיתי אז היה בידם לבקש מה' תפילה אמיתית ואז עזרם הקב"ה.

דרגות הסולם

365. ויגש אליו יהודה (א')

ויגש תשמ"ב

בהסולם דף ד' מפרש שם, "ויגש אליו יהודה, כי יהודא הוא סוד הנוקבא, דהיינו תפלה, ויוסף הוא סוד גאולה". ומשמיענו הכתוב שנגשו זה לזה לזווג, עד "ולא יכול יוסף להתאפק", וגילה להם המוחין הללו. על הנ"ל נוכל לפרש את הפסוק "ויגש אליו יהודה ויאמר, בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, ואל יחר אפך בעבדך, כי כמוך כפרעה". הנה כאן הוא מביא סדר איך לגשת לתפילה ולבקש מה' שיושיע לו. כי בזמן שהאדם רוצה ללכת על דרך האמת, שאמת נקראת לשמה, כמו שאומר הרמב"ם בהלכות תשובה, אז הוא רואה שהוא רחוק מהאמת. והנה תפילה זו מלכות, הנקרא יהודא, שהיה מלך, היות שישראל בני מלכים הם, בני המלכות. כי המלכות נקראת כנסת ישראל, שהיא הכלל של נשמת ישראל, לכן כל אחד ואחד נקרא בשם "מלכות". וכשהוא הולך להתפלל לה' שיקרב אותו לעבודתו האמיתית, הנקרא אמת, אז הוא אומר לה', הלא אמרו חז"ל "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין". אם כן מה שאני מבקש ממך שתתן לי את האור תורה, הוא לא מטעם שאני צריך לגדלות המוחין. לכן "ואל יחר אפך בעבדך", מטעם כי כל האור תורה שאני מבקש, הוא לא בבחינת מותרות.

אלא בבחינת הכרחיות. "כי כמוך כפרעה". היות שיש שני מלכים בעולם:
א. מלך מלכי המלכים,
ב. מלך זקן וכסיל, המכונה "פרעה הרשע".

היות כי כמוך כפרעה, היינו שאין אני מרגיש שום גדלות בה', ואין לי חשיבות מהקדושה, אלא שהיא אותו טעם וערך כמו פרעה. ואפילו בזמן היותר חשוב, כששניהם עומדים באותו ערך, ואני צריך להכריע לקדושה או חס ושלום לטומאה, וזה נקרא "כי כמוך כפרעה", ששניהם באותו משקל, וזהו כבר זמן הכי חשוב. ויש לפעמים שפרעה יותר חשוב מהקדושה.

אם כן מה שהוא מבקש מה', שיגלה לו את אור תורתו, זהו מטעם הכרחיות, ולא מטעם שהוא רוצה גדלות. לכן אמר, "ואל יחר אפך בעבדך". וזה פירוש "ויגש אליו יהודה", שאין הגשה אלא תפילה, שהיא בבחינת מלכות.

ויוסף הוא סוד גאולה, על דרך "ולא יכול יוסף להתאפק", וגילה לו את המוחין. וזה פירוש "ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו". ובזמן שה' מגלה את עצמו, אז "ולא עמד איש", אז האדם בטל בבחינת ישותו, ואז הוא מתחיל ללכת בדרך האמת.

382. ויהי בשלח פרעה את העם

בשלח תשמ"א

"ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה. ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף".

לפרש את זה על דרך המציאות הנוהגת תמיד. בעת שאדם רוצה ללכת בדרך האמת, אז כל אחד ואחד שואל למה. "ויהי בשלח פרעה את העם", היינו שכללות הגוף נקרא בבחינת פרעה, שהוא צריך לעשות בחירה, שיתן לצאת את העם, היינו כל הכוחות והמחשבות, שיהיה להם

שענין קרוב ורחוק נקרא מה שקרוב אל השכל, היינו מה שהשכל מחייב שכדאי לעשות את המעשים. וכמו כן שיהיה קרוב אל הלב, שיהיה מתיישב ללבו של אדם, היינו מה שהרצון לקבל שבלב ירגיש שזהו לטובתו, כמו שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא, שהיה הבירור שלו במר ומתוק, כמו שכתוב בהקדמה לפנים מסבירות.

ה', ולא להיות תחת שליטתו. שפירושו שכל כוחותיו ישמשו לצורך הגוף, אלא שישמש עמהם לתועלת הקדוש ברוך הוא. למה נתן הקדוש ברוך הוא ללכת לארץ הקדושה, שהיא ארץ זבת חלב ודבש, אשר הבטיח ה' לתת ירושת הארץ לאבותינו הקדושים, שילכו בדרך רחוק ולא נתן להם דרך קרוב, כמו שכתוב "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלש־שתים כי קרוב הוא".

914. ב' הפכים

כי אין עושר אלא בדעת. וכשה' רצה להעשיר אותם ולא היה להם כלים, כי הכל היה להם למעלה מהדעת, אז הקדוש ברוך הוא נתן להם עצה שישאלו מהמצרים כלים. וענין לקיחת הכלים היה רק בכדי שיוכלו לקבל מילוי לכלים, היינו תירוצים לשאלות שלהם. אבל לאחר שלקחו את התירוצים, תיכף החזירו למצרים את הכלים, כי הולכים למעלה מהדעת, אם כן אין להם שום קושיות, ולקחו השאלות של המצרים רק לפי שעה, והחזירו אחר כך.

ב' הפכים בלמעלה מהדעת, הן במוחא והן בליבא, שהוא בבחינת "כי חפץ חסד". ואם באו לו מחשבות זרות, הוא צריך להסיר אותן מעליו ולא לשמוע להן כלל. וזוהי עבודה גדולה, היות שפרעה מלך מצרים מיצר אותם וזורק להם מחשבות זרות, הן במוחא והן בליבא, כמו שכתוב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ותעל שועתם אל ה'". וזוהו צד אחד, שעל ידי זה זוכים לבחינת אמונה, היינו יציאת מצרים, וזה בחינת נפש דקדושה. ומצד ב' גם נפש בלי דעת לא טוב, וצריכים לדעת דקדושה, שנקראת עשירות,

915. אני ולא שליח

חשבו שיש שליחים, שאם כן גאולה נקרא שזכו ש"אני הוא ולא שליח", שאין עוד מלבדו. נמצא שגם לפני הגאולה האמינו שה' עוזר, אבל יש שליחים. וגאולה נקרא שזכו "אני ולא שליח".

כמו שכתב האר"י ז"ל, ישראל היו לפני הגאולה במ"ט שערי טומאה, עד שנגלה עליהם וכו' וגאלם, היינו שזכו "אני ולא שליח". אמר זצ"ל, מה שאין כן לפני הגאולה

916. ממחרת השבת

הנקרא גדלות ב', שהם מוחין דאבא ואמא.

"ממחרת השבת", היינו ממחרת הפסח. כי יום ראשון של פסח מאירים מוחין דשבת,

917. מצה שמורה

צריכות להביא את האדם לבחינת תיקון הבריאה, ואם לא יודעים איך לשמור את המצה, אז לוקחים את הטפל ומניחים את העיקר.

מצה שמורה, היינו שצריכים לשמור את עצמנו במקום שהולכים לקיים מצוות ה', שלא יהיה שם חשש חמץ. היינו שהמצוות

918. ענין פסח

ומצות הן בחינת מוחין דאחוריים, המאירים בזמן הגדלות, היינו שבזמן הגדלות, שיש להם מוחין דאבא ואמא, אזי אין המוחין דאחוריים בטלים, אלא להיפך, שכל בחינת חכמה, שבזמן הגדלות, הוא מבחינת זו.

ואף על פי שבליל פסח לא היו רק מילה ולא פריעה, וגדלות נקרא בחינת פריעה. ואיך אפשר להיות בחינת גדלות בליל פסח. ומתרץ שענין פריעה, היינו אתערותא דלתתא, והגדלות דליל פסח היה מצד אתערותא דלעילא (הסולם בא, מט). שמירת המצוות הוא סוד שמירת הברית מילה כנ"ל (שם).

"לחם עוני" - מטעם שהוא אחורים וחסר חסדים. (שם).

ברתא דמלכא. בפסח, אייה נפש השכלית, ליל שמורים, מצה שמורה, ורוח שמור לקבליה אייה יום טוב, ואייה יום שבת, זכור ושמור, בגין דאייה אצילות ממלכות. בהסולם, שמצה שמורה וליל שמורים נמשך מהמלכות. (צו דף כ"ט).

טעם שלא אוכלים מצות כל השנה, ומתרץ במשל למלך, שרק בזמן שממנים אותו הוא לובש בגדי שרד. וכן בכל שנה באותו זמן הוא לובש את בגדי השרד ולא יותר.

מצות הוא בחינת דינא קדישא, שהם מוחין דאחוריים ג"ר דיניקה. והוא סוד מילה, היינו הגם שאי אפשר להשתמש עם המוחין, ומכל מקום זה עוזר על ידי הוצאת אח"פ דכלים מהקליפה. לכן זה מרומז למילה.

919. ענין סביבה

שעוסקים בתורה ותפילה בהתלהבות ומדקדקים בכל מיני דקדוקים. ומשום זה הם נקראים "ירא ה'", אחרת הם לא היו נקראים כך.

ומכל מקום בפנימיותם הם משועבדים לפרעה, היינו שכל כוונתם היא רק למלאות רצונם וצרכי עצמם, ואין להם שום שייכות לגבי עבודה של להשפיע.

וסביבה כזו מביאה תקלה לעובד ה', משום שהאיש רוצה ללכת בדרך ה', והוא רואה את עבודתם בזמן שהם עוסקים ביראת ה', אזי הוא מתפעל מהכוחות שלהם.

היות שבזמן שעוסקים בבחינת **עבדי פרעה**, אזי אין להם ההתנגדות מצד הגוף, שהיות שגם הכוחות האלו, שנותנים הם רק לצורך הגוף. וממילא לא שייך כאן ענין של התנגדות, אלא אדרבא, הגוף מסכים לתת כוחות.

נמצא שסביבה כזו מביאה תקלה לישראל, היינו למי שרוצה להיות ל"ישראל" ולא

"ויקה שש מאות רכב בחור". משל מי היו, אם תאמר משל מצרים, והלא כבר נאמר "וימת כל מקנה מצרים", אם תאמר משל פרעה, והלא כבר נאמר "הנה יד ה' הויה במקנך" וגו', אם תאמר משל ישראל, והלא כבר נאמר, "וגם מקננו ילך עמנו" וגו', אלא משל "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה". הרי למדנו שהירא את דבר ה' הם היו תקלה לישראל", עד כאן לשונו (מדרש תנחומא, בשלח).

מכאן משמע שעיקר השמירה מסביבה היא מסביבה של ירא ה'. והם עבדי פרעה, שענין פרעה הוא כמו שאמר האר"י הקדוש, שגלות מצרים היתה הדעת דקדושה בגלות. ופרעה היה מוצץ את השפע, שענינו הוא הרצון לקבל. שהם נקראים עובדים רק לטובת עצמם, ואין להם שום שייכות לעבודה להשפיע, כי כל כוונתם היא רק להנאת עצמם.

ועיקר השמירה שצריך להיות מפניהם, היא משום שבחיצוניות ניכר שהם עובדים,

מה שאין כן בסביבה של חופשים, שאין הם מסוג של ירא ה', אזי אין להם שום קשר איתו, היות שהוא יודע שאין מה ללמוד מהם. ואז אין להם שום התחברות המחשבה, כי הוא יודע שאסור ללמוד ממעשיהם וממחשבותיהם של חופשים. לכן מסביבה כזו אין תקלה. מה שאין כן מ"יראי ה'" שהם עבדי פרעה, הם מביאים תקלה לישראל, ומהם צריכים לברוח כמטחוי קשת.

להיות מ"עבדי פרעה". היות שעבד ה' מתפעל מעבודתם של עבדי פרעה, אזי העבדות של עבדי פרעה מוצאת חן בעיניו. לכן הוא נמשך אחריהם, וממילא הוא מקבל את מחשבותיהם וכוונותיהם, ועל ידי זה הוא מתחרט על כל הכוחות, שכבר נתן בעבודה של להשפיע. ומכאן ולהבא כבר אין לו שום כוח שיוכל להמשיך בעבודה דלהשפיע.

920. כנגד ד' בנים דברה תורה

ו' אדר תשל"ב, טבריא

ומצוות מטעם שהוא מאמין בשכר ועונש, נמצא שהוא סגור, היינו הרע שלו הוא בסגורו, היינו בגניזה. ואם כן אי אפשר לתקן אותו, כי אין האדם מתקן אלא מה שעניו רואות. לכן מלמדין אז את אדם לעבוד בעל מנת שלא לקבל פרס. ואז בא הרע ושואל, "מה העבודה הזאת לכם", היינו מה יהיה לנו אם אנחנו נעבוד את ה' בלי שום תמורה, הלא זה נגד הטבע שלנו, שאנחנו נולדנו בטבע להנות את עצמנו ולא להנות את הזולת בלי שום תמורה. אז נעשה האדם נצרך לתורה. ואז שיך לומר, "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין".

מה שאין כן כשאין לו יצר הרע, זאת אומרת שלא ניכרת אצלו בחינת הרצון לקבל, כי רק זה נקרא רע ולא דבר אחר.

"כנגד ארבעה בנים דברה תורה". מטעם כי כל התורה היא רק עבור היצר הרע, כמו שאמרו חז"ל "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין" (קידושין ל' ע"ב). לכן "שאינו יודע לשאול, את פתח לו". ויש להבין מה צריכים לשאול ועם איזה דבר פותחין לו, מהי הסגולה שיכולין לפתוח עמה את מי שאינו יודע לשאול.

והענין כשיש יצר הרע יש צורך לתורה. לכן אם האדם מאמין בשכר ועונש, כבר יכול לקיים את התורה ומצוות, מטעם שיש לו תמורה. לכן אין הוא שואל שאלת הרשע, "מה העבודה הזאת לכם". וכשאין לו הרע כנ"ל, אין לו צורך לתורה, לכן "את פתח לו".

אם אתה רואה שיש אדם שעוסק בתורה

921. הצורך במעשה דלמטה

הסטרא אחרא.

ויש להבין כמו כן מה שכתוב "תנא, לא נפקיה ישראל ממצרים עד דאיתברי כלהו שלטונין דלעילא משילטוניהון, ונפקו ישראל מרשותיהון ואעלו לרשותא קדשא עלאה בקודשא בריך הוא ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפיקת להו מרשותא אחרא

"ויקחו להם איש שה לבית אבות. אמר קודשא בריך הוא עבידו אתון עובדא לתתא, ואנא אתבר תקפיהון לעילא. וכמה דתעבדון בנורא אתון, דכתיב כי הם צלי אש, אנא אוף הכי אעביר אותו באש בנהר דינור" (בא, אות קס"ב).

להבין למה צריך הקדוש ברוך הוא במעשה דלמטה, ומהו ענין שבירת ושריפת הכה של הקליפות למעלה, מהו הכה של

התענוגים שעמהם היה משעבד את עם ישראל. ובזמן שאין לו מה לתת, זה נקרא שהקדוש ברוך הוא שבר כחו ושרף אותו בנהר דינור, היינו שנטל ממנו את כל השפעותיו. נמצא שאין להסטרא אחרא במה לשלוט על האדם. לכן היה ביכולתם כח לצאת מהגלות. ואז נכנסו לרשות הקדושה, היינו שהתחילו להרגיש טעם בכח דהשפעה. נמצא שנעשו אחר כך עבדים להקדושה. היוצא מזה כי השולט על האדם הוא התענוג, והעבד נקרא מי שמשועבד להתענוג. ובזמן שהתענוג של האדם הוא מקבלה, נקראים "עבדי פרעה". ובאם התענוג שלו הוא מהשפעה, הוא נקרא "עבד ה'". ובלי תענוג אי אפשר להתקיים.

ואין בכח האדם לשבור את התענוג, אלא רק הקדוש ברוך הוא יכול לשבור אותו, במה שלוקח ממנו את השפע, שאין לו מה לתת להנבראים. וזה נקרא שבירת כח הסטרא אחרא. והאדם צריך רק לגלות שהוא רוצה בכח דלהשפיע. ושיבקש מה' שיתן לו הכח הזה. וזה נקרא בחירה מצד האדם, שרק זה הוא בחינת אתערותא דלתתא.

ואעלית לון ברשותי". להבין כל הנ"ל על דרך המוסר. הנה ידוע שתכלית הבריאה היא להטיב לנבראיו. ובעבור זה נטבע באדם רצון לקבל תענוג, וכח הזה שולט על האדם. ומשום זה נקרא יצר הרע "מלך", מטעם שהוא שולט בכח הזה, היינו שמשפיע להאדם תענוגים, ובגללם נעשה האדם משועבד אליו, והוא בבחינת עבד, והיצר הרע הוא המלך. וכח זה של השפעת התענוג זהו שליטתו של יצר הרע, והוא נמצא בגלות תחת שליטתו. ובו בזמן שאין לו מה לתת לאדם, אז אין לו שום שליטה על האדם. וכמו כן אם היה יכולת שאדם יוכל לוותר על התענוגים שלו, גם אז לא היה משועבד אליו.

לכן בגלות מצרים שפרעה היה משפיע להם את התענוגים שלו, אזי הם היו משועבדים לפרעה, ולא היו יכולים לצאת מהגלות. אבל לאחר שהם עשו מעשה, היינו שנתעוררו לצאת מהגלות, כי מעשה זה הוא נבחן לבחינת בחירה, אז הקדוש ברוך הוא שבר את כוחותיו למעלה, היינו שלקח ממנו את

922. המרבה לספר ביציאת מצרים

ענין הגלות, אז הוא מרגיש שהוא עצמו נמצא במצרים, ואם כן איך הוא יכול לומר את השבח של יציאת מצרים, בזמן שהוא נמצא במצרים. וזה פירוש, חייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. וכמו שאמר אאמו"ר ז"ל, "צדיקים יאמרו שירה לעתיד לבוא, אז ישיר" וכו'.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. יש להבין מה יש להרבות על ענין יציאת מצרים, עד שאמרו כל המרבה לספר הרי זה משובח. וכמו כן יש להבין מה שאומרים, בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. זה ידוע שבאור אין מה להוסיף אלא בהכלים. לכן "מרבה" שייך בהכלים, שהוא ענין חסרון הרגש הגלות. וכשבא להרגיש

923. ויאמר בילדכן את העבריות

שמות תש"מ

הבן הילוד היארה תשליכוהו וכל הבת תחיון". הנה יש לפרש על דרך הרמז. כשמתחיל

"ויאמר בילדכן את העבריות, וראיתן על האבניים, אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחיה. ויצו פרעה לכל עמו לאמר, כל

בתוך מצרים, שהיא בחינת לתועלת עצמו ולא בעל מנת להשפיע. אלא הוא רוצה לזכות עכשיו לזה, ועל זה אמרו סימן מסר להם, "זכר פניו למטה, ונקבה פניה למעלה". כי ענין פנים ואחור, מפורש בהקדמת תע"ס, כי בזמן שרואים את האדם מאחוריו או לא יודעים שבאמת זהו האדם שחושבים עליו, אולי אחר הוא, שיכולים לטעות. מה שאין כן כשרואה את חבריו דרך הפנים, אז אין לו שום ספיקות.

לכן כשרוצים לרמוז על דבר שמבינים בשכל בוודאות מוחלטת, שאין לו שום טעות, מכונה זה בשם "פנים". ודבר שלא ברור מבחינת השכל, נקרא בשם "אחוריים".

לכן נקרא פנים בחינת ידיעה, שהולך בעבודת ה' רק בבחינת ידיעה. וזה נקרא פניו אצלו למעלה בחשיבות, כי עיקר אצלו היא הידיעה. ואחוריים, שהוא רק בבחינת אמונה. כי מטעם השכל יש לו פנים לכאן ולכאן. וזה אצלו בחינת למטה בחשיבות. לכן מסר להם את הסימן, אם אתם רוצים לדעת אם הוא הולך למטה בכדי להגיע לבחינת על מנת להשפיע, אם פניו למטה, אם בחינת ידיעה נקרא אצלו למטה בחשיבות, אלא אחוריו למעלה, היינו שבחינת אמונה אצלו למעלה בחשיבות, זה סימן שהוא רוצה להגיע לבחינת בן, לבחינת להשפיע.

לכן "והמיתן אותו", שתפריעו בכל מה שאתם יכולים, כי בטח שיזכה לבחינת משה, שהוא מושיען של ישראל, שיוציא אותם מגלות מצרים ויכנס לארץ ישראל להיכל דקדושה. וזה סוד "וראית את אחוריי", היינו בחינת אמונה, "ופני לא יראו", על ידי ידיעה לא תשיגו אותי.

"ויצו פרעה לכל עמו", היינו שאין הוא יודע מאיזה עם יולד מושיען של ישראל, אם ממצרים אם מישראל. היות שכל אדם נכלל מבחינת מעשים גשמיים, הנקראים "מצרים", שגם המצרים עוסקים במעשים גשמיים. לכן נקרא עבודת האדם במעשים גשמיים בשם מצרים. וכשהוא עוסק במעשים של תורה

האדם ללכת בדרך ה', הנה פרעה מלך מצרים הוא המלך, השולט על הגופים שיחזיקו את העובדים בעל מנת להשפיע, שהגופים יתנגדו שלא יוכלו לבוא לשלימות הנרצה, שהוא שכל מעשיו יהיו לשם שמים. לכן אמר, היינו שנתן פקודה בזמן שהעובדים עוסקים בתורה ומצוות, הנקרא "עבריות", שהעבודה בתורה ומצוות שייכת לעובדי ה'. מה שאין כן ה"מצריות" נקרא בזמן שאדם עוסק במעשים גשמיים, שבאלו המעשים גם המצרים עוסקים. ורק בזמן שעוסקים בתורה ומצוות נקראים עבריות. "וראיתן על האבניים", היינו זמן שאדם אומר שהוא רוצה להבין מה שהוא עושה, היינו לאיזו מטרה הוא עוסק בתורה ומצוות. ואם הוא "בן", היינו שעבודתו היא בעל מנת להשפיע, וזהו רצונו של אדם בעת התעסקותו בתורה ומצוות. "והמיתן אותו", שלא תתנו לו שום חיות ושום כוחות, בכדי שיפסיק בעבודתו.

ואם בת, היינו שהכוונה שלו היא בבחינת נקבה, היינו על מנת לקבל, "וחיה", אתם יכולים לתת לו כוחות וחיות, משום שהאדם הזה אינו רוצה לצאת ממצרים ואין לפחד הימנו. לכן אתם יכולים לעזור לו, שיעשה מה שהוא רוצה אפילו שידקדק בכל מיני דקדוקים, כי בכל מקרה הוא ישאר אצלנו במצרים. ולא כדאי לעבוד בחינם, כי בין כך ובין כך הוא משלנו.

מה שאין כן אם בן הוא, שאם כוונתו בזה היא בכדי להגיע לשם שמים ולא לתועלת עצמו, מזה הוא יכול לזכות לבחינת "מושיען של ישראל", הנקרא בחינת משה, כמו שאמרו חז"ל "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא".

ואם הוא יזכה לבחינת משה, הנקרא מושיען של ישראל, שהוא יושיען לצאת ממצרים, לכן צריכין לראות מראש, בכדי למנוע אותו שלא יגיע למצב שיצא מגלות מצרים.

אבל מאיפה יכולים להודע שהוא הולך בעל מנת להשפיע, כי עדיין הוא נמצא

להשפיע, שזה נקרא בחינת זכר, "היאורה תשליכוהו", שלא תתנו לו לכוון אפילו במעשים גשמיים לשם שמים, הנקרא בחינת בן. "וכל הבת תחיון", רק מתי שכוונתו במקבל על מנת לקבל, אז אתם יכולים לתת לו חיות וכה, שיעשו את המעשים גשמיים. מה שאין כן אם בן, אז הוא יכול לזכות גם בו בזמן הנה לבחינת משה, הנקרא מושיען של ישראל, שיוציא אותו מגלות מצרים, ויכנסו לארץ דקדושה.

ומצוות נקרא "ישראל". אז הוא אומר שאינו יודע מאיזו בחינה אדם יכול לזכות לבחינת משה, הנקרא מושיען של ישראל. היינו שיכול להיות בזמן שהאדם עוסק בגשמיות, אבל כל כוונותיו הוא בעל מנת להשפיע, וגם בעת עשיית מעשים גשמיים הוא יכול לזכות לבחינת מושיען של ישראל. לכן תשגיחו בעת שהם עוסקים במעשים גשמיים, שאם הם מכוונים בעל מנת

924. וידבר אלקים אל משה

פרשת וארא תשט"ו

ולזה באה התשובה, "וידבר אלקים אל משה". אלקים הוא בחינת טבע, שמבחינת הטבע, אתם צודקים, שאין לכם חמרי דלק שתוכלו להמשיך בעבודתכם. "ויאמר אליו אני ה'", ה' הוא מדת הרחמים, שמבחינת רחמיו יתברך יכולים להמשיך כוחות וחמרי דלק שלמעלה מהטבע ולמעלה מהדעת, שעל זה אין להם כבר מה להתוכח. משום שכל הויכוחים שהאדם יכול להסתייע הוא רק מה שהדעת מחייבתו. מה שאין כן למעלה מהדעת הכל יכול להיות, רק שצריכים להתגבר בבחינת אמונה, שהשם יתברך יכול לעזור בבחינת למעלה מהטבע. ובעצם אי אפשר לקבל משהו מלמעלה מהטבע, מטרם שהאדם בא לידי החלטה שאין הדבר יכול להיות בתוך הטבע. ורק לאחר שבא לידי יאוש מבחינת הטבע, אז הוא יכול לבקש עזרה מן השמים, שיעזרו לו למעלה מהטבע.

"וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'". צריך להבין, מה משמיענו האמירה הזו. וכנראה זה מכוון על שאלת משה רבנו עליו השלום שנאמר בסוף פרשת שמות, שכתוב "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת לעמך". שענין שאלת משה היה, שבזמן שאמר להם שצריכים לעבוד בבחינת לשמה, וכולם חשבו שעבודתן יהיה ביתר שאת וביתר עוז. והעובדא היתה להיפך, שנחלשו מהעבודה. אם כן צעקו למשה, איזה טוב עשית לנו, שהבטחת לנו שנצא מגלות מצרים, היינו שהדעת שלנו היא בגלות, ועל ידי הדרך שאתה נותן לנו שנעבוד לשמה, אזי אנחנו נצא לחרות משעבוד הגוף הנקרא פרעה. ולמעשה אין לנו חמרי דלק. אם כן הדעת שלנו מחייבת שהמטרה הנשגבה שיש בידך אין אנחנו יכולים לקבל.

925. ולקחתי אתכם לי לעם

וארא תש"מ

אמור לבני ישראל אני הוי"ה". מה הסיבה לשליחות משה להוציאם ממצרים. "ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלקים", מהו הפירוש שרק לעם ישראל הוא

"וידבר... אני הוי"ה, וארא אל אברהם בא-ל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם, לכן אמור לבני ישראל אני הוי"ה". ויש להבין מה השייכות אם לא נתגלה להם בשם הוי"ה ולשם מה כן נתגלה לו בשם הוי"ה, "לכן

לפרש מה שפירש רש"י, "וארא אל האבות", היינו שהתגלות לאברהם, היא סיבה להתגלות לשם הוי"ה, כי אב ובן נקרא סיבה ומסובב, היינו הגילוי שהיה להאבות בשם אל שד"י, נתגלה אחר כך ה' הוי"ה. וזה שכתוב, "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים". הנה הכתוב מפרש מה זה לכם, ולא לאומות העולם. שפירושו, "וידעתם כי אני הוי"ה אלקיכם", שרק לכם אני אתן הידיעה הזאת ולא לאומות העולם. "המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", היינו שהיו משועבדים לפרעה מלך מצרים ולא להקדושה, ואני אוציא מסבל הזה ותזכו לדעת, "כי אני ה' אלקיכם". וזה פירוש שאומרים בזמירות, "יזכו לרב טוב כל המתענגים בה". שפירושו, אלו שיתענגו בבחינת הסתפקות במועט, שנקרא קטנות, ושיהיו שמחים בחלקם, אז הם יזכו אחר כך לרב טוב, שענין "רב" פירושו גדלות. היינו שהסתפקות במועט פירושו אף על פי שהוא צריך הרבה ומכל מקום הוא מסתפק במועט, וזו הסיבה לגדלות.

יהיה לאלקים, ולאומות העולם מהו. וגם מה שפירש רש"י, "אל האבות", הרי מפרש בפסוק הכל.

ויש לפרש על דרך הרמז, שסדר גילויים הוא מתתא לעילא. וכל מדרגה היא סיבה למדרגה שניה. הנה אל האבות נתגלה בשם "אל שדי", שהוא בחינת מסתפק במועט, שהתגלות הכי קטנה כבר מספיקה להם. ששד"י הוא סוד "שאמר לעולמו די, ולא יתפשט יותר".

מבחינה כזו לא שייך אלא לאנשים פרטיים, שיכולים ללכת בבחינת הספקות, אלא שהוא בבחינת "כי חפץ חסד הוא", וכמה שיש לו הבנה והרגשה ברוחניות, מספיק בשבילו ללכת בדרכי ה'. אבל בחינה זו לא יכולים לומר להכלל.

לכן עכשיו מטעם סיבה ומסובב יש התגלות בשם הוי"ה. והתגלות כזאת כבר יכולים לומר להכלל שיתקרבו לה' ולצאת מגלות מצרים.

לכן אמר הכתוב, היות שיש עכשיו גילוי של שם הוי"ה, "לכן אמור לבני ישראל, אני הוי"ה". ואחר כך ממשיך הכתוב, וזה יכולים

926. בא אל פרעה

בא תשמ"א

על ידי אופנים אחרים ושלא יגיע מזה נזק לפרעה.

לבאר כל זה צריכים להקדים את מה שאמרו חז"ל, "לעולם יראה אדם את עצמו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו לכף זכות" (קדושין מ' ע"ב).

וקשה, אם כבר הכריע את עצמו לכף זכות, איך יכול עוד פעם לראות את עצמו חציו חציו. וכמו כן יש להבין אם עשה עבירה הכריע אותו לכף חובה, אם כן איך יכול אחר כך עוד פעם להגיד שהוא חציו חייב וחציו זכאי. ועוד יש להבין אם הוא יודע בעצמו שיש לו קצת זכויות, איך מלמדים אותו לומר שקר, ולעשות דמיון של שקר,

"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שיתי אותותי אלה בקרבו". ויש להבין:

א. קושית הזהר הקדוש, מדוע לא כתיב לך אל פרעה.

ב. קושית העולם, מדוע הקדוש ברוך הוא היה צריך להסכמת פרעה, אם הוא רוצה להוציא את בני ישראל.

ג. קושית העולם, מדוע לקח ממנו את הבחירה.

ד. הסיבה למען שיתי אותותי אלה. אם הקדוש ברוך הוא רוצה לעשות אותות, מדוע היה מוכרח לעשות על ידי זה שפרעה יסבול יסורים מן המכות, היה יכול לעשות אותות

שהוא חצי על חצי.

וכמו כן יש להבין מה שאמרו חז"ל "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" (סוכה נ"ב). מדוע אם הוא צדיק מגיע לו העונש שיהיה לו יצר הרע יותר גדול.

וכמו כן יש להבין מה שאמרו חז"ל עבר ושנה נעשה לו כהיתר (סוף יומא). מדוע נעשה כך, שיהיה נעשה לו כהיתר. וכמו כן יש להבין מה שאמרו חז"ל "לרשעים יצר הרע נדמה להם כחוט השערה, ולצדיקים כהר גבוה" (סוכה נ"ב), ומהי האמת.

והענין הוא כי יש סדר בעבודת ה'. היות שהקדוש ברוך הוא רצה, בכדי שלא יהיה נהמא דכסופא, אז האדם צריך לעשות בחירה, שיבחר בטוב וימאס ברע. לכן, הגם שהקדוש ברוך הוא יכול להוציא את עם ישראל מגלות מצרים, היינו אם הוא נותן להם רק היצר הטוב והקדוש ברוך הוא מכניע את הרע, אזי האדם כבר לא נמצא בשום גלות.

אבל היות שהקדוש ברוך הוא רוצה שהאדם יעשה את הבחירה, לכן צריכים שהאדם יסכים שעם ישראל יצאו מהגלות של פרטיותו עצמו. וזה נקרא בחירה מדעתו. שהוא יסכים שפרעה של עצמו, שהוא מלך מצרים, לא ישלוט עם בחינת ישראל שלו. והנה פרעה הוא מלשון "ופרע את ראש", היינו גילוי, שעל ידי זה שהוא רוצה שהכל יהיה גלוי אצלו, אחרת הוא מלך מצרים, הוא שולט על הגוף בבחינת מצרים, שהוא מצר לאדם בזמן שרוצה לעשות משהו לשם שמים. לכן כשהוא רוצה בגילוי, היינו שהכל יהיה לפי שכלו, שהשכל יבין שכדאי לעשות את המעשים, הוא נותן רשות לאדם שיעשה. לכן פרעה שואל, "מי ה' אשר אשמע בקולו". וכמו כן, "מה העבודה הזאת לכם", אם הכח הזה הוא שולט על בחינת ישראל שלו.

כי ישראל פירושו ישראל, היינו כל מה שעושה יהיה ישר לשם שמים, היינו על מנת להשפיע, כמו שאמרו חז"ל "לא יהיה בך

אל-זר. איהו אל-זר בגופו של אדם, הוי אומר זהו יצר הרע" (שבת ק"ה ע"ב). שפירושו אם הוא צריך לעשות משהו לאל, זה זר אצלו מלעשות מעשים כאלו, שזהו ההיפך מן ישראל, שהוא רוצה דווקא ישראל.

לכן בכדי להוציא את ישראל משליטת פרעה מלך מצרים, היינו שהוא יסכים לעשות בחירה, בכדי שיוכל לעשות הכל על מנת להשפיע, צריכים דווקא על ידי מאור התורה, כמו שאמרו חז"ל "המאור שבה מחזירו למוטב".

ובזה יובן מה שכתוב, "בא", ולא, "לך". כי "בא" פירושו, בא שנינו, ביחד. שאל יחשוב האדם שהוא בעצמו יוכל להכניע את הרע שלו, אלא כמו שכתוב "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו". לכן אל יאמר אדם שאין באפשרותו לנצח את הרע שלו, כי הוא צריך להאמין שהקדוש ברוך הוא עוזרו. וזה פירוש, "בא".

והזהר הקדוש, על מה שאמרו חז"ל, "הבא לטהר מסייעין אותו", שאל, "במה מסייעין אותו, ואומר בנשמתא קדישא, כד איתיליד יהבין ליה נפש מסטרא דבעירא דכיא. וזה יתיר יהבין ליה רוח". אם כן בכל פעם שהאדם מזדכך ומתגבר על הרע שלו, אז מתגלה אצלו מדרגה יותר גבוהה, המכונה בחינת תורה או מאור התורה.

ובזה מובן מדוע באה לו הכבדת הלב, וגם מדוע אם ה' רוצה לעשות אותות הוא צריך לסבול בחנם על ידי הכבדת לב. וזה ענין, כי בזמן שהאדם רוצה ללכת בדרכי ה' על דרך האמת, אל יאמר שהוא לא יכול, משום שיש לו הרבה עונות.

כי אין המדובר כאן שהוא בא לפני בית דין של מעלה, ודנין אותו כמה זכיות שיש לו. כאן מדובר אצל אדם בעצמו שהאדם דן את עצמו, ואומר שהוא לא יכול לעשות בחירה, כי בחירה שייכת בשני דברים שוים, והוא צריך להכריע ביניהם.

מעשה את כל מה שהוא צריך להרגיש, אבל בזמן שגומר את בחינתו בשלימות, או מתגלה אצלו בפעם אחת מה שעבד כל הזמן. וכמו המשל שנתן אאמו"ר ז"ל, שזה דומה שכל פעם אדם מרויח רק אפס. וכל פעם אינו רואה שהרויח רק אפס. לכן בפעם הראשונה יש לו אפס אחד, ובפעם שניה ב' אפסים, ובג' שלשה אפסים, עד שמרבה הרבה אפסים. אבל כשגומר את עבודתו, הוא משיג אחד. נמצא שיוכל להיות אפס אחד עם אחד, שהוא רק עשר. או שיכול להיות 1,000,000 או יותר. נמצא שכל פעם נתוספות אצלו אותיות התורה. וזהו "למען שיתי אותותי אלה בקרבך".

לכן אמרו שאדם יראה את עצמו חציו חייב וחציו זכאי, כי הקדוש ברוך הוא עשה בכוונה שיהיה תמיד משקל שוה טוב ורע, בכדי שיוכל להכריע. לכן אם עשה מצוה אחת והכריע לכף זכות, אם כן הוא נעשה גדול.

או אומרים, "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", היינו הקדוש ברוך הוא מכביד את לבו בכוונה, בכדי שיהיה לו עוד פעם מה להכריע, כי בכל הכרעה האדם מרויח אותיות התורה. אם כן אין האותות לטובת ה' אלא לטובת האדם.

אם כן נמצא שכל הכבדת הלב היא לטובת האדם, שעל ידי זה יזכה לאותיות התורה. והגם שהאדם לא מרגיש בשעת

927. ענין חמץ ומצה

נאמר בשבת חול המועד פסח תש"ז, לונדון פיריהולט

התינוק קורא אבא ואמא עד שטועם טעם דגן".

ויש להקשות, הלא יש חמשת מיני דגן, ומאין יש הוכחה שדוקא חטה היתה. ומדוע תבואה שבשדות מתברכת מהעומר, שהוא מאכל בהמה. ומדוע בשתי לחם דווקא שהוא מאכל אדם, ואיזה קשר יש להחטים ולפירות האילן.

מקודם צריכים להקדים מי הוא האדם, שהוא הרצון לקבל. ונחיצות הדביקות. וזה ביאור בזהר (ב' מ"א ד' מ"ז דף ל"ט ע"ב) שאור ומחמצת הם מדרגה אחת וכולם אחד רשות אחרת הם השרים הממונים על שאר העמים. ואנחנו קוראים אותו יצר הרע. אמר הקדוש ברוך הוא, כל אלו השנים עמדתם ברשות אחרת ועבדתם לעם אחר, מכאן והלאה שאתם בני חורין "אך ביום ראשון תשביתו שאור מבתיכם".

ויש לפרש... היינו הרצון לקבל שהוא שר של מצרים, ובפסח נצלתם ויצאתם מרשותו וזו ונכנסתם לרשות של רצון להשפיע, שזה נקרא ברשות הקדוש ברוך

לבאר ענין חמץ ומצה, ומדוע מצה נקראת לחם עוני.

וכמו כן להבין המשנה, "בפסח נידון על התבואה, ובעצרת על פירות האילן. ואמר ר' יהודה משום ר' עקיבא, מפני מה אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות.

ומפני מה אמרה תורה הביאו ב' לחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא. אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני ב' הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן" (ראש השנה ט"ז). ואיזה קשר יש בין ב' הלחם, שהוא חטים מן תבואות הארץ, לפירות האילן.

מביא רש"י ב' פשטים וזה לשונו, "שתי הלחם ירצו על פירות האילן שהן מתירין להביא בכורים, שאין מביאים בכורים קודם לעצרת. ואני שמעתי דר' יהודה לטעמיה דהא אזלא כמאן דאמר (בסנהדרין דף ע' ע"ג), עץ שאכל אדם הראשון חטא היתה, עד כאן לשונו. ושם בסנהדרין אמר ר' יהודה, עץ שאכל אדם הראשון חטה היתה, שאין

קיבל עליו בחינת מלכות שמים, שהיא שליטת שמים, היינו להשפיע, ואין לו עוד דעת התורה, נקרא אז בחינת "בהמה דקדושה", שהוא בחינת מלכות, שהיא סוד ארץ, כמו שכתוב בזהר הקדוש, "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". שמים נקרא בחינת תורה, וארץ נקראת בחינת אמונה.

לכן בפסח, שלא היה רק מילה, שזכו לצאת מרשות המצרים, אז נכנסו במדרגת בהמה דקדושה. לכן מביאים בחינת עומר שערים, שהוא מאכל בהמה. ועל ידי זה מתברכות התבואות שבשדות, ששדה הוא סוד מלכות, בחינת "שדה אשר ברכו ה'". ועל ידי פירות העומר ב' שבועות זוכין לקבלת התורה, שהוא סוד קבלה על מנת להשפיע. אזי נקרא בחינת "אדם", שכבר יש לו דעת התורה הנקראת "שמים". והתורה בחינת עין החיים, ואדם נקרא עין השדה. לכן מקריבין שתי הלחם מן חטים, שהוא מאכל אדם. ועל ידי זה מתברכים פירות האילן, שהרמוז לזה שמתברכין עם בחינת התורה.

הוא, שהקב"ה הוא המשפיע, ואתם כבר בני חורין משליטת הרצון לקבל.

ומצה נקראת לחם עוני, כמו שאומר הזהר הקדוש, דהא קיימא סיהרא בפגימותא, מאי טעמא קיימא סיהרא בפגימותא, בגין דלא אתפרעו ולא אתגליא אות קדישא. שלא היה אז רק בחינת מילה, שענין מילה הוא סוד ומלתם את ערלת לבבכם, היינו חיתוך, שהוא סוד הסרת הרצון לקבל, ונכנסו לבחינת חירות מהרצון לקבל, וכבר היו ברשות הרצון להשפיע.

ותורה נקראת בחינת מקבל על מנת להשפיע. וזה נקרא בחינת פריעה, שהוא סוד פרע"ה, שהוא סוד המוחין, שהוא סוד אור התורה. וזה ענין שאמרו חז"ל, "אין עני אלא בדעת". שרק בזמן שמגולה דעת התורה, נקראת לחם עשירה, היינו מזונות של עשיר.

ואז נקרא "שמת בחלקו", כמו שמבואר (משנה דאבות פ"ו א'), "הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, וכל העולם כולו כדאי הוא לו".

ומטרים שזכה לבחינת תורה, הגם שכבר

928. הנה עם יצא ממצרים

לכן הסטרא אחרא מפחדת, שעל ידי זה, שה' עוזר לעם ישראל, הם יכולים לבטל את כל ישותנו, כמו שאמרו ז"ל "עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות". אם כן בטח שהם יכולים לבטל את כל הקליפות.

"הנה עם יצא ממצרים, הנה כסה עין הארץ".

יש לומר, שהסטרא אחרא אומרת, הנה עם ישראל, כשיצא ממצרים, היינו כשיצאו משליטת המצרים, הנה כסה את עין, היינו ראיית הטוב שיש בארציות, היינו ברצון לקבל.

929. קרבן פסח

שכתוב "בהצותם על ה'", מדוע ברא אותם בשיפלות כזה. וזה גרם להם לידי קרבן פסח, שה' קירב אותם. וזה נקרא "על מצות ומרורים יאכלוהו", שהמצות ומרורים הייתה סיבת שיכלו להקריב קרבן פסח, שפירוש, שה' פסח על כל החסרונות, שהיו בהם ונתקרבו לה'.

"על מצות ומרורים יאכלוהו". ש"קרבן" נקרא התקרבות לה'. "פסח", נקרא שקירב אותם ופסח על דברים רעים שבהם, והסתכל רק על המעשים טובים שבהם. וזה בא אחרי שטעמו טעם מרור בשליטת המצרים, ורצו לצאת משליטתם, ולא עלתה להם, והיה להם טענות על ה', שזה נקרא מצה ומריבה, כמו

930. ענין ראש החודש

בידו. אבל דורשים מאדם, שיבקש מה', שיעזור לו, שילך בדרכי השפעה. אבל האדם צריך להאמין, שה' הוא "שומע תפלת כל פה". לכן מחייבים את האדם להאמין, שה' הוציא אותנו מארץ מצרים, היינו מרצון לקבל לעצמו. ובשיעור שיש לו אמונה בזה, באותו שיעור הוא יכול לבקש מה', שגם הוא יקבל את המתנה, שיוציא אותו מארץ מצרים. ורק אז, היינו שיתפלל מקירות לבו, אז ה' מוציא אותו מארץ מצרים. לכן זה ראש החדשים, כי מטרים שיוציאים ממצרים, אי אפשר לזכות לשום חידוש תורה.

"החדש הזה", היינו ניסן, "הוא ראש חדשים". שענין חודש הוא בחינת חידוש. וענין ראש, היינו התחלה. והתחלה הראשונה הוא בזה, שהוציא ה' ממצרים. כי דבר זה הוא למעלה מטבע. ואין האדם יכול ללכת רק בדרך הטבע. ורק ה' הוא יכול לעשות מעשים שהם שלא כדרך הטבע. והיות שהאדם נברא עם טבע שיהיה לו רצון לקבל אך לעצמו, לכן אין הוא מסוגל לעשות מעשים שהם על דרך השפעה. והיות שרק זה דורשים מאדם בעולם הזה, שיהיה כל כוונתו רק להשפיע, אי לזאת כשהאדם מתחיל בעבודה, אז הוא רואה, שאין זה

931. פה"סח

שאיבריו שואלין דבר הלכה, שענין הלכה הוא בחינת "כלה", שהוא סוד מלכות שמים, ובזמן שהפה בקדושה סתום, אזי האדם מצטער. מה שאין כן בזמן שיש לו מענה בפיו, נקרא זה פה"סח. ואזי יש לו שמחה של מצוה.

רבי זירא אמר מהכא, "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב", אימתי שמחה לאיש בשעה שמענה בפיו. ופרש רש"י, אימתי אדם שמח בתלמודו, בזמן שיש לו מענה, כששואלין ממנו דבר הלכה (עירובין נ"ד ע"א). ויש לפרש על דרך המוסר, בזמן

932. חידוש הראשון

ולא עבד לעבדים. כי בזמן שהאדם הוא עובד את עצמו, הוא לא יכול להיות עובד ה', כי אי אפשר לשמש שני מלכים בבת אחת. ורק לאחר שהאדם יוצא ממצרים, היינו מקבלה עצמית, אז הוא יכול להיות עובד ה'. ואז הוא מסוגל לזכות לתורה. היוצא מזה כי החידוש הראשון הוא יציאת מצרים.

כל החידושים מתחילים רק אחרי שהאדם זוכה לצאת מקבלה עצמית. וזה ענין שאסור ללמוד תורה את עכו"ם, כי בזמן שהאדם הוא במצרים, הוא לא יכול להיות יהודי, כי הוא משועבד לפרעה מלך מצרים. ובזמן שהוא עבד לפרעה, הוא לא יכול להיות עובד ה'. וזה ענין "כי לי בני ישראל", עבדי הם,

933. ענין יציאת מצרים

נשתנה וכו'. ולפרש זה על דרך מוסר. כי ענין סיפור הוא מלשון "השמים מספרים". ויציאת

הנה חז"ל אמרו, שסיפור יציאת מצרים צריך לומר בדרך שאלה ותשובה. ומי שאין לו מי שישאלנו, הוא שואל את עצמו, מה

וחושך. "יום" נקרא הנשמה, שהוא מאיר לגוף. אז הוא שואל, מה נשתנה גופו משאר גופות של אומות העולם. שבכל הלילות, אנו הגופות אוכלים מה שרוצים בלי שום בירורים, אלא מה שלבם הפץ, הם אומרים שזהו לטובתם. והלילה הזה, היינו הגוף שלי, מוגבל, הן במחשבה והן ברצון.

והתירוץ הוא, "עבדים היינו... ויוציאנו". זאת אומרת שדווקא על ידי ההגבלות האלו נוכל לצאת מהגלות. רוצה לומר, שדווקא על ידי זה שאנו רואים כל פעם השינויים והעליות והירידות, אז על ידי ההתאבקות נתעורר מקום לתפילה. ואז יקוים, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ותעל שוועתם". שדווקא אם הגלות מגולה בכל שיעורו, אז מתחיל הגאולה.

וזה מראה לנו את הסדר הגלות והגאולה, שהיה אז במצרים. וזה הסדר אנו צריכים להמשיך עד גמר התיקון.

מצרים, היינו בחינת החירות והגאולה מהקליפות והסטרא אחרא, שהכוונה היא, לעורר את שורש הגאולה ולהמשיכה. שענין זה הוא דווקא בבחינת "השמים מספרים", שפירושו כשהאדם מסלק את עצמו מכל מיני ארציות, אז יש לו היכולת לספר בשבחו של מקום.

אבל בכדי שהאדם יעלה לבחינת שמים, אז עבודתו הוא בבחינת שאלה ותשובה. וזה ענין שהבנים שואלים, שענין "בנים" נקרא ההבנה, ודעת, ושכל, הם שואלים אותו. ולמי שאין לו בנים, היינו שהשכל והדעת אין לו שום שאלות, כי הוא זך בדעת ובמידות, אז הוא מוכרח לעורר בעצמו את השאלות, על דרך שפירש אאמו"ר ז"ל את המאמר חז"ל, "אני מעורר את השחר ואין השחר מעורר אותי".

"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות". "לילה" נקרא הגוף, שהוא בחינת חסרון

934. חובת סיפור יציאת מצרים

לתת את הלל והשבח. לכן צריכים בכל שנה לעורר את השורש, על דרך שפירש בזה הקדוש פרשת בא, תירץ על מה שלא אוכלים מצה בכל השנה, ומפרש, בדומה למלך, שעשה אחד מעבדיו לשר, ובאותו יום לבש בגדים יפים, אבל אחר כך הוא פושט את בגדיו היפים. זאת אומרת שרק ביום שהעלוהו לשר, אזי הוא לובש בגדים יפים, כדי להתבלט את שמחתו. כמו כן בכל שנה ושנה באותו יום הוא עושה חג ולובש את בגדים היפים. לכן אוכל מצה דווקא בפסח. כמו כן אפשר לומר בסיפור יציאת מצרים.

"ואפילו כולנו חכמים... מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים".

ויש לומר, שהגם שכבר אנחנו בני תורה ותבונה, מכל מקום עלינו לעורר את השורש של יציאת עם ישראל מהגלות דפרעה. משום שעיקר הוא היציאה מהקליפה והכניסה לקדושה, משום דשאר המדרגות הם נקרא קודם ונמשך.

לכן עלינו להלל ולשבח לה' יתברך על זה, ועל ידי זה ממשיכים שמחה בכל העולמות. זאת אומרת, בזה שאנחנו מרגישים את יקר וחשיבות של החרות מהקליפות, בשיעור הזה מתגדלת השמחה. ובשיעור שיש לנו השמחה, בשיעור זה נוכל

935. ענין מצה

תחת שליטת פרעה מלך מצרים, אין הוא יכול לעשות שום דבר לשם שמים. ואז האדם עושה מצה ומריבה עם הגוף,

מצה הוא ענין מצה ומריבה, כמו "בהצותם על ה'". הדין הוא שכל זמן שנתעסק בעיסה אינו מתחמץ, אפילו כל היום, דבזמן שהאדם

את התעסקותו עם העיסה, תכף נתחמץ. וזה פירוש "שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם... וגאלם". היינו מטעם התעסקו עמה כל זמן עד שגאלם. ואז לא היה צריכים כבר להתעסק. ולכן נקרא "לחם", משום שעדיין הוא עני, היינו שאין לו עוד בחינת הכוונה, רק המעשה. וזה נקרא "שלא מדעתו". ו"אין עני אלא בדעת". וזה שעונין עליו דברים, היינו שהגוף מרנן אחר המעשה, שהוא רוצה לעשות לשמה.

הגוף הוא ברוגו על ה', מדוע שה' לא נתן לו כל צרכיו, היינו שיהיה לו מותר לקבל לעצמו. והאדם אינו יכול רק לעשות מעשים לשם שמים, אף על פי שלבו אינו מסכים, היינו שהכוונה שלו היא לא בסדר. והיות שעל הכוונה אין האדם בעל הבית, רק פרעה הוא בעל הבית, מכל מקום אם הוא עוסק במריבה עם הגוף, אין זה עדיין נקרא חמץ, היינו סטרא אחרא, משום שמתעסק עמו. אבל בו בעת שמפסיק

936. זמן הגאולה

"מצות אנשים מלומדה" מתחיל דווקא על יסוד של הרצון לקבל, שנותנים האדם להבין, הלא תענוגי הגשמיים אין כל כך ערך, כי מה שנות האדם בעולמנו זה. ועל ידי תורה ומצוות הוא יזכה לתענוג רוחני בעולם הבא, שהוא עולם נצחי. וכמו כן בעולם הזה, לזכות להצלחה בתענוגי גשמיים הוא על ידי שמירת התורה ומצוות, שבזכותם יהיה לנו רפואות וישועות, בשפע פרנסה והצלחה, ונזכה לאריכות ימים בשנים.

וממילא האדם מצד הרצון לקבל יש לו טבע של עצלות. היינו, יש אנשים שמסתפקים בלחם ומים, ויש אנשים שצריכים גם לבשר ודגים, ויש אנשים שזקוקים לכלים נאים ולמלבושי כבוד, ויש אנשים שצריכים גם כן דירות נאים - וזה הכל לפי מרץ האדם, היינו שלא רוצים לעבוד יותר מכפי הכרחיותם.

ולכל אחד ואחד יש לו שיעור משלו, כמה הוא הכרחיותו. אבל לעבוד בעל מנת להשפיע, אין זה מטבע האדם.

וכל זה הוא מטעם שהאדם נברא מבחינת רצון לקבל לעצמו, והיות לזכות לתענוגים האמיתיים צריכים לזכות מקודם לבחינת דביקות, הנקרא השתוות הצורה, היינו שיתאים את כוונתו, שיהיה לשם שמים, הנקרא להשפיע, שזוהו מדתו של הקדוש ברוך הוא, הנקרא משפיע, זהו נגד טבע.

"ליום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי".

הנה זמן הגאולה ממשמש ובא, ועלינו מוטל להכין יותר את עצמנו לאור הגאולה, שהוא היציאה מעבדות לחירות. וזה ידוע, שאי אפשר לצאת מהגלות, מטרם שנמצאים בגלות. וזה ידוע שהתורה הקדושה היא נצחית ונוהגת בכל דור ודור. וכמו כן אנו אומרים בהגדה, בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. לכן צריכים לדעת את ענין הגלות, אשר בו אנו נמצאים. וכל דור ודור צריך לצאת מהגלות המר הזה, מהו.

הנה האר"י הקדוש אומר, שגלות מצרים היה, שהדעת היה בגלות, היינו הדעת דקדושה. וגם ענין הדעת דקדושה בגלות צריך ביאור. הנה הזהר הקדוש אומר, ששאור ומחמצת הם מדרגה אחת, ואנחנו קוראים אותו יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלקים אחרים.

ואאמו"ר זצ"ל מפרש, דסטרא אחרא, והקליפה, והיצר הרע - אינו אלא הרצון לקבל. וזהו נוהג בין במוחא ובין בליבא. היינו, ששליטת פרעה מלך מצרים ועבדי פרעה הם שליטת הרצון לקבל על האברים, היינו שכל הרמ"ח אברים, בזמן שמשמשים את הרצון לקבל, הם נקראים עבדי פרעה. הנה ידוע שהגורם הראשון לעבודה, הוא השלא לשמה. היינו מצד החינוך, הנקרא

נמצא שמונח בגלות, היינו תחת שליטת מלך מצרים. והיות שהגוף נקרא רצון לקבל, לכן אין ענין שהאדם יעבוד את ה' בעל כורחו, כי בדבר הכרחי אין תענוג, רק חיי צער. ורק כך היא דרכה של תורה, היינו הדרך עד שמגיעים לבחינת תורה לשמה, אז החיים הוא חיי צער, היות שהוא על דרך הכפיה.

937. שאלות ליציאת מצרים

- א. טענות הרשע. כמו כן יש להבין את התשובה על טענת הרשע, שטוען, מה העבודה הזאת לכם, ואלו היה שם לא היה נגאל. מהי הסיבה, שהוא לא היה יכול לצאת מהגלות.
- ב. להבין, מדוע אם הקדוש ברוך הוא רוצה להוציא את עם ישראל מיד פרעה, הוא צריך להסכמת פרעה, הלא הוא כל יכול, ויכול להוציאם אפילו בלי הסכמת פרעה.
- ג. ולמה הכביד ה' את לב פרעה, שלפי הנראה ניטל ממנו הבחירה.
- ד. ידוע מה שכתוב בספרים הקדושים, שישראל במצרים היה כבר במ"ט שערי הטומאה, עד שנגלה עליהם ה' וגאלם. ויש להבין, הלא אחרי בשורת הגאולה, בטח שהיה להם הכנה, ומדוע נכנסו במ"ט שערי טומאה.
- ה. כמו כן להבין ענין מצה ומרור, איזה קשר יש ביניהם. כמו שכתוב, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, שאז הוא הזמן לספר מענין יציאת מצרים, ולא בזמן אחר.

כתבי האר"י

שער הכוונות

קיצור

דרוש א' - בענין פסח ויציאת מצרים

משה היה משת ולא מטיפות רעות דאדה"ר ב-130 שנה, כי אחר כולם נולד שת בדמותו כצלמו. אבל האחרים היו בדמות שדים ורוחות וליילין.

כי כל אותו הדור היו מדעת. ואם פוגמים למטה במדה וספירה עליונה, גורמים שקליפות יתאחו ויקחו שפע מהמקור שנפגם. לכן ירדו ישראל למצרים, לקליפה שבאחורי דעת העליון, מצר העליון, הגרון. פרעה העורף שבאחורי הדעת. והקליפות נאחזים ויונקים שפע מדעת דו"א. לכן ישראל שבאותו הדור, שהם מדעת, אלא שבפגם, נצוצות קרי.

לכן נשתעבדו לפרעה ולמצרים, היונקים כל שפע הדעת, כי הם גרמו לכל זה. גלות מצרים היה לתקן ניצוצות הקדושות, כי נדמה מצרים לכור, שבתוכו ניתך הזהב ונפרד מהסיגים ונתקן.

מעשים הרעים התחתונים גורמים למעלה אחיזת החיצונים באיזו ספירה ומסתלק השפע ממקום ההוא, שלא יצא משם לחיצונים. ז"א יוצא קודם בו"ק ולא בי"ס. ובהתאחו פרעה ומצרים בדעת העליון בדור ההוא, חזר ז"א לקדמותו, לעיבור א', באמא עלאה, ג'ג'ג'.

ז"א, לאחר שנולד ויצא מבטן אמא עילאה, קטנות, גדלות. בג' זמנים האלו מוחין. אי אפשר לקבל המוחין, אם לא יתלבשו בנה"י דאמא. ואח"כ מוחין יתלבשו בתוכו. בעיבור הא' ובקטנות יש לו רק נה"י דאמא בחיצוניותם.

גלות מצרים, שחזר ז"א לעיבור באמא עילאה, היה שם גג, כדי שלא יתאחו הקליפות בו, ויינקו שפע ממנו. גם אז היו לו מוחין מלובשים בחיצוניות נה"י דאמא. וכל ג' מוחין שלו, ובפרט מוח הדעת, שבו

הדורות הראשונות, דור אנוש ודור הפלגה, סילקו את השכינה למעלה ברקיע ז' מחמת עונותם. ישראל שבאותו הדור של שעבוד מצרים היו הנצוצות קרי שהוציא אדה"ר ב-130 שנים, עד שנולד שת. ואח"כ באו בגלגול בדור המבול, ולכן היו משחיתים זרעם על הארץ, כעין השורש אשר משם נוצרו וחוצבו, עד שנימוחו.

ו"ש, וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. הקרי נקרא רע, והדור חת רע. ו"ש, אמחה את האדם אשר בראתי, אדה"ר, שנברא ע"י הקב"ה עצמו, וניצוצותיו.

ואח"כ הם התגלגלו בדור הפלגה. וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל, אשר בנו בני האדם. ונקראים בני האדם, כי היו טיפות קרי, דכורא בלי נוקבא. והוסיפו לחטוא, למרוד בעליון, אבל לא בעון של השחתת זרע כדור המבול.

הנשמות כזהב, כשמוציאים הוא מלא סיגים, עד שהצורף מזדכך, עד שכל הסיגים נפרדים, וניכר זהב. כן בנשמות, שבחטא אדה"ר נתערב טוב ברע, ובפרט בניצוצות קרי שהוליד אדה"ר ב-130 שנים. ניצוצות הקרי חשובות וקדושות, אלא שמתערבים בקליפות, וצריכים לבררם ולתקנם.

לכן נגזרה השעבוד. כנגד השחתת הזרע בדור המבול - כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, כמו עונש המבול. כנגד חטא בדור הפלגה, הבה נלבנה לבנים - מררו את חייהם בחומר ובלבנים.

כל הנשמות הן מתסדים וגבורות שבדעת, כי בדעת הזווג, שנמשכת ידיעה. גם הנשמות שבדור של משה, וגם משה הוא מדעת. וכל הדור ההוא מדעת, אלא שיצאו לקליפות, לסבת היותם טיפות קרי, ב-130 שנים קודם שנולד שת.

החסדים והגבורות, אשר שם תלוי פגם הדור, כולם מסתלקים ולא מאירים בתוכו, רק חיצוניות הלבושים והכלים דנה"י דאמא. ה"ח וה"ג שבדעת. מוכרח יסוד דאמא, שמלביש בתוכם עשרת החסדים והגבורות, בלבוש עצמו הנקרא יסוד דאמא, יהיו בו עשר בחינות. כשז"א בעיבור אמא נקראת אהי"ה, עשר בחינות שביסוד דאמא יהיו עשרה שמות של אהי"ה, ונעשים מלבושים לעשרה חו"ג של הדעת בזמן הגדלות. אבל עתה בעיבור הא', אין מאירים בדעת דז"א, רק עשרה לבושים, עשר שמות אהי"ה, הכלולים ביסוד דאמא.

מה שלמעלה באחוריים, ברדתם למטה נעשים פנים. נמצא, פנים ופנימיות הם שמות אהי"ה. אבל חיצוניותם, האחוריים, ריבוע דאהיה: א', א"ה, אה"י, אהי"ה. העולה מ"ד. נמצא, שעשר שמות דאהיה שביסוד דאמא, המתלבשים בדעת דז"א, הם האחוריים שלהם, אשר בהתלבשם בז"א נעשים שם פנים, עשר פעמים דם, עשר דמים שבאשה, ה' דם טוהר וה' דם טמא.

ה"ח וה"ג שבדעת ז"א. ה"ח עם ה' לבושים שלהם, יורדים ביסוד דז"א. וה"ג עם ה' לבושים שלהם, יורדין ביסוד הנקבה. ובזווג נותן הז"א מיסוד שבו ליסוד דנוקבא ה"ח עם ה' לבושיהם. ונמצאו ביסוד הנקבה כל עשרה הלבושים, שהם י"פ ד"ם. ואחר כך מחסדים ומגבורות נוצר הולד בבטן הנקבה.

אבל י' לבושים, שהם י' דמים, מתבררים בכטנה. וה' דמים, ה' לבושי החסד, נקראים דם טוהר. כי בהיותם אחוריים נקראים דם, ובהיותם לבושי החסדים נקראים טוהר. ולפעמים מתבררים לגמרי, ומתהפכים לחלב, להניק בהם את הולד הנולד. אבל יש בהם פסולת, הנעשה דם טוהר. וה' לבושי הגבורות מתבררים, והפסולת יוצאת מהם ונעשה קליפה גמורה, הנקראת דם טמא. נמצא, כי הם עצמם הלבושים, בין של החסדים, בין של הגבורות, הם מתבררים, ועצמותם קדושה, אבל הנשאר מהם ב' חלקי

החסדים והגבורות, אשר שם תלוי פגם הדור, כולם מסתלקים ולא מאירים בתוכו, רק חיצוניות הלבושים והכלים דנה"י דאמא. ה"ח וה"ג שבדעת. מוכרח יסוד דאמא, שמלביש בתוכם עשרת החסדים והגבורות, בלבוש עצמו הנקרא יסוד דאמא, יהיו בו עשר בחינות. כשז"א בעיבור אמא נקראת אהי"ה, עשר בחינות שביסוד דאמא יהיו עשרה שמות של אהי"ה, ונעשים מלבושים לעשרה חו"ג של הדעת. אבל עתה בעיבור הא', אין מאירים בדעת דז"א, רק עשרה לבושים, עשר שמות אהי"ה, הכלולים ביסוד דאמא.

מה שלמעלה באחוריים, ברדתם למטה נעשים פנים. נמצא, פנים ופנימיות הם שמות אהי"ה. אבל חיצוניותם, האחוריים, ריבוע דאהיה: א', א"ה, אה"י, אהי"ה. העולה מ"ד. נמצא, שעשר שמות דאהיה שביסוד דאמא, המתלבשים בדעת דז"א, הם האחוריים שלהם, אשר בהתלבשם בז"א נעשים שם פנים, עשר פעמים דם, עשר דמים שבאשה, ה' דם טוהר וה' דם טמא.

ה"ח וה"ג שבדעת ז"א. ה"ח עם ה' לבושים שלהם, יורדים ביסוד דז"א. וה"ג עם ה' לבושים שלהם, יורדין ביסוד הנקבה. ובזווג נותן הז"א מיסוד שבו ליסוד דנוקבא ה"ח עם ה' לבושיהם. ונמצאו ביסוד הנקבה כל עשרה הלבושים, שהם י"פ ד"ם. ואחר כך מחסדים ומגבורות נוצר הולד בבטן הנקבה.

אבל י' לבושים, שהם י' דמים, מתבררים בכטנה. וה' דמים, ה' לבושי החסד, נקראים דם טוהר. כי בהיותם אחוריים נקראים דם, ובהיותם לבושי החסדים נקראים טוהר. ולפעמים מתבררים לגמרי, ומתהפכים לחלב, להניק בהם את הולד הנולד. אבל יש בהם פסולת, הנעשה דם טוהר. וה' לבושי הגבורות מתבררים, והפסולת יוצאת מהם ונעשה קליפה גמורה, הנקראת דם טמא. נמצא, כי הם עצמם הלבושים, בין של החסדים, בין של הגבורות, הם מתבררים, ועצמותם קדושה, אבל הנשאר מהם ב' חלקי

החסדים והגבורות, אשר שם תלוי פגם הדור, כולם מסתלקים ולא מאירים בתוכו, רק חיצוניות הלבושים והכלים דנה"י דאמא. ה"ח וה"ג שבדעת. מוכרח יסוד דאמא, שמלביש בתוכם עשרת החסדים והגבורות, בלבוש עצמו הנקרא יסוד דאמא, יהיו בו עשר בחינות. כשז"א בעיבור אמא נקראת אהי"ה, עשר בחינות שביסוד דאמא יהיו עשרה שמות של אהי"ה, ונעשים מלבושים לעשרה חו"ג של הדעת. אבל עתה בעיבור הא', אין מאירים בדעת דז"א, רק עשרה לבושים, עשר שמות אהי"ה, הכלולים ביסוד דאמא.

מה שלמעלה באחוריים, ברדתם למטה נעשים פנים. נמצא, פנים ופנימיות הם שמות אהי"ה. אבל חיצוניותם, האחוריים, ריבוע דאהיה: א', א"ה, אה"י, אהי"ה. העולה מ"ד. נמצא, שעשר שמות דאהיה שביסוד דאמא, המתלבשים בדעת דז"א, הם האחוריים שלהם, אשר בהתלבשם בז"א נעשים שם פנים, עשר פעמים דם, עשר דמים שבאשה, ה' דם טוהר וה' דם טמא.

ה"ח וה"ג שבדעת ז"א. ה"ח עם ה' לבושים שלהם, יורדים ביסוד דז"א. וה"ג עם ה' לבושים שלהם, יורדין ביסוד הנקבה. ובזווג נותן הז"א מיסוד שבו ליסוד דנוקבא ה"ח עם ה' לבושיהם. ונמצאו ביסוד הנקבה כל עשרה הלבושים, שהם י"פ ד"ם. ואחר כך מחסדים ומגבורות נוצר הולד בבטן הנקבה.

האמנם בשם אלקים היה מודה, כי הרי יוסף א"ל אלקיים יענה את שלום פרעה, והוא השיב ואמר, אחרי הודיע אלקים אותך כו'. ונמצא, שהיה כופר בשם הויה, ומודה בשם אלקים. והענין הוא זה, כי הנה בהיות זמן גדלות דו"א, יש לו מוחין דשם ההויה. ובהיותו בזמן הקטנות או בזמן העיבור, יש לו מוחין דאלקים, כמבואר אצלנו. והנה עתה שהיה ז"א בסוד העיבור, היה לו מוחין דאלקים, ולא דהויה, ולכן היה כופר בהויה, ומודה באלהים.

שליטת החיצונים לא בשם ההויה אלא בשם אלהים. לכן שז"א בעיבור, היה במוחין דאלהים, והיה יכולת אז בחיצונים לינק ולהתאחו שם, כי שם אלקים מתפשט מדרגות רבות, עד שבסוף מדרגה האחרונה, מן השמרים של יין אשר בו, יוצאות מסופם הקליפות, הנקראת אלקים אחרים, כמ"ש, מלך אלהים על גויים. ג' מוחין יש בזמן הקטנות והעיבור, והם ג' שמות אלהים. ומשם נאחזים קליפות מצרים ופרעה, שנאחו בהעורף, באחורי הדעת.

ג' שרי פרעה: שר המשקים, שר האופים, שר הטבחים, הם משלשה אלהים. ויניקתם משם, מג' אלהים שבשלש המוחין אלו דעיבור, וזהו סבת היותם נקראים אלהים אחרים, כי אחרים בגי' גרון, שבגי' ג' שמות אלהים, המתפשטים בגרון. וע"י התפשטותם אל מדרגות רבות, יוצא מהם השמרים בסיום התפשטותם, ונעשים אחרים כמנין גרון, ששם ראשית יניקתם, ששם הוא מצר העליון, אשר שם אחיות מצרים.

שיעור התפשטות שם אלהים עד שיעור ק"ך צירופים שיש בו, כי תיבת בת חמש אותיות בונה ק"ך בתים. ואלו הק"ך צירופים, הם בבחינת מדרגת הקדושה. והם מתחילים מז"א דבריא, עד סוף העשייה. ומשם ולמטה הקליפה, אלהים אחרים. וכל יניקת הקליפה מן ק"ך צירופים, אעפ"י שהם קדושה, יין העליון, שהשמרים, הקליפה, נאחזים בו. **יניקת מצרים ופרעה** לא מכל ק"ך צירופי אלהים, רק מן מ"ח צירופים

ואח"כ שחו"ג ניתנים אל רחל, הנקראת ה"ת דהויה דמ"ה דאלפין, בזווג, אז אותה הא' שבמילוי אות ה"א הזאת האחרונה, רומזת לשם אהי"ה בריבועו, העולה ד"ם, הניתן ברחל, ואז נעשין בה ה' דמי טוהר וה' דמי טומאה.

גלות מצרים גרם שישראל העליון, ז"א, יחזור להתעלם בעיבור תוך אמא עילאה גגג. ושם מקום שליטת מצרים ופרעה, קליפות העליונים שבמצר העליון, ואז מאיר בדעת דו"א רק עשרה הלבושים, עשרה אהי"ה בריבוע, י"פ דם, 210 (רד"ו), מספר שנות גלות מצרים.

עשר שמות אהי"ה במילוי מילויים, שבכל מילוי מילוי המילוי, 27 אותיות, $270 = 27 * 10$, ער, והם הניצוצות קרי דאדה"ר עשאום רע. לכן שנות גלות מצרים תלויים בשם אהיה, שעשרה אחוריים שלו הם 210, רד"ו שנה. משה במראה הסנה חשב, כיון שישראל אז גרמו הסתלקות הדעת העליון, שהם עשר הויות של ה"ח וה"ג, א"כ שני גלותם כמספר י' הויות שנסתלקו בעונם, שבגי' ר"ס, ולכן לא הגיע זמן הגאולה. אז אמר לו ה', כי אין קץ גלותם תלוי בהויות הדעת שנסתלקו, אלא באחוריים דשמות אהיה, שנשארו בדעת דו"א, שממם יונקים החיצונים בגלות. ולפי מספר מקום יניקתם מספר שני ממשלתם, רד"ו שנה, וא"כ כבר הגיע זמן גאולתם.

פרעה רשע ומכשף ידע על הסתלקות ז"א וחזרתו לעיבור באמא עילאה. שאז ז"א, הויה, לא משגיח ושולט בעולם. לכן בבא משה אליו, אמר, לא ידעתי את ה'. כי ראה, כי יניקת קליפה העליונה השולטת עליו על פרעה, לא היתה יונקת משם, וזהו לא ידעתי את ה', ז"א, הויה. מי ה' אשר אשמע בקולו, שז"א, יהו"ה, שאתה בא בשליחותו אלי, היכן הוא, שאשמע בקולו, הלא סילק השגחתו ונכנס בעיבור. וזש"כ, יחזוק ה' את לב פרעה, כשהיה שומע שם ה' מפי משה, היה מתחזק בלבו, כי ידע בחכמתו, שהוא נעלם בעיבור ולא מתגלה.

לכן שלח לו ה' ע"י משה, כה אמר ה' בני בכורי ישראל, לרמוז אל הבן בכור העליון, ישראל, שקיים ולא נתבטל. והודיעו, כי לפי שכפר במציאותו, לכן יהיה נענש מדה כנגד מדה, במכת בכורות, לפי שכפר בבן הבכור העליון יתברך. וז"ש, ואם מאן אתה לשלח, הנה אנכי הורג בנך בכורך. וז"ש, והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר, כי הבן הבכור, הנמשך מן הבן הקדוש הבכור העליון, הוא אשר ישאלך שאלה זו, יען אליו נוגע זו השאלה, כי בו היה רוצה פרעה לכפור בו, ולעכב את ישראל בגלות תחת רשותו.

גלות מצרים: א) שישראל העליון, ז"א, שחזר לעיבור גגג, שזה גלות ישראל התחתונים תוך מצרים. ב) מחמת עלייתו למעלה, נסתלק ממנו ה"ח המתפשטים בו"ק, ונתעלו למעלה בשרשם, במוח הדעת, לגרון, לסיום היסוד דאמא שבז"א. ושם בגרון אחיות קליפת מצרים, מקום צר, שאז מאיר מוח הדעת בגופא דז"א רק באחוריים של הלבושים דיסוד דאמא, שהם י' דמים. ב' עניינים אלו אחוזים יחד, כי טעם התחתון גורם אל העליון, כי לכך הוצרך לחזור לגגג. וז"ש ביהזקאל, ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך. כי סיבת היותך מתבוססת בעבודות קשות, בחומר ובלבנים, הוא בסיבת דמיך, כי בסיבת אלו הי' דמים, שמאירים ומתפשטים בז"א, לכן יש התגברות ויניקה לחיצונים, לכן נתגברו לשעבד את ישראל בעבודות הקשות.

לתקן זה, אומר, בדמיך חיי. כי תמורת הדמים, שבסיבתם נשתעבדת, ימשכו חיים העליונים, שהוא ענין לידת ז"א והתגדלותו, ואז יכנסו בו מוחין דגדלות, הנקראים חיים, שהם אהי"ה יהו"ה אהי"ה. ע"י חיים אלו, תצאו מן הגלות. ולפי שב' דמים, דם טוהר ודם טמא, לכן אמר ב"פ, בדמיך חיי בדמיך חיי - ב' דמים, דם פסח ודם מילה. דם מילה טהור, מחסד המתגלה בפה דאמה, יסוד דכורא. דם פסח כנגד גבורות שבנוקבא,

האחרונים שבו, התלויים בב' אותיות י"ם מן אלהים. כי כ"ד צירופים בכל אות: א"ל-ה"י"ם. ומספר כולם: $120 = 24 * 5$, ק"ך צירופים. וז"ש, מי ה' אשר אשמע בקולו, כי בכח יניקתם מן מ"ח צירופים האחרונים, שכנגד שני אותיות מ"י של אלהים, היה כופר בשם ההויה. לפי שאם מוחין דהויה דגדלות היו מתגלים, היתה יניקתו מן אותיות מ"י של אלהים דעיבור מתבטלת. ובראותו שהיה לו אז יניקה ואחיוה שם באותיות מ"י של אלהים, היתה הוראתו כי לא נגלית ההויה, ולכן היה כופר בשם ההויה.

ואמנם ה' כדי להכניעו הכה אותו עשר מכות, מג' אותיות אלה דאלהים, אשר הוא לא היה נאחו ויונק מהם. וז"ש, למען שתי אותיות אלה בקרבו. כי שלש אותיות אלה דאלהים, אשר לא היה לפרעה אחיוה ויניקה בהם, היה רוצה להכותו ע"י, ולחברם עם ב' אותיות מ"י, אשר בקרבו של פרעה, שיונק מהם. וע"י התחברותם יושלם שם אלהים, שהוא כח הדין, ואז יכהו ע"י.

ואל תתמה, אם מצרים ראש הממלכות, כי ראש ארבע נהרות גן עדן הוא פישון, וא"כ איך יונק מב' אותיות אחרונות של אלהים. בעבור כי הנה אותיות מ"י, מעולות מאותיות אלה. מ"י הם ג' ימים שבין פסח לעצרת.

הצירופים שהתחלתם באותיות מ"י, כ"ד צירופים ב"י וכ"ד צירופים במ'. שניהם מ"ח צירופים. לכן נקרא ארץ מצרים ארץ חם, וכמ"ש, נפלאות בארץ חם. שיונקים ממ"ח צירופים. גם כמ"ש, חם בן נח אבי מצרים, וכמ"ש, בני חם כוש ומצרים.

פרעה חשב כיון שז"א חזר להתעלם באמא בעיבור, שלא יחזור להתגלות ולצאת לחוץ מבטן אמא עילאה, ועי"כ גם בני ישראל התחתונים, הנקראים ישראל על שם ז"א, הנקרא ישראל, גם הם ישארו בגלות תוך מצרים, כיון שישראל העליון השולט עליהם, נתבטל מציאותו.

ממנה. והוצרך המאציל העליון לחזור להוליד ז"א, ולהגדילו בתכלית האחרון של ההגדלה, כדי שיתבטל יניקת החיצונים משם, מחמת תוקף האור הגדול ההוא, ועי"כ יצאו מן הגלות.

כי הפסח בנוקבא. לכן תיקנו פסוק בהגדה. נמצא, גאולת מצרים ע"י נס גדול, כי עם מצרים ופרעה היו אחוזים ומשורשים לינוק מהדעת העליון דז"א, עד שגרם לחזור ז"א לעבור גג, תכלית המיעוט שאין למטה

דרוש ב - תוקף הגדלת ז"א ביציאת מצרים

אמא עילאה הנחלקת לב': בינה ותבונה. מחזה ולמטה תבונה, מחזה ולמעלה בינה. תבונה פרצוף בפ"ע ובינה פרצוף בפ"ע. ושניהם ביחד הם פרצוף אחד שלם, הנקרא דאמא עילאה. נה"י דמוחין פנימיים ומקיפים דאמא, שלוקח ז"א בגדלותו, מן 13 עד 20 שנה, הוא בחינת כל פרצוף תבונה, כי בתחילה עולה ז"א ולוקח נה"י דאמא עם המוחין פנימיים שבתוכם, ונעשים בו מוחין פנימיים, בהיותו בן 13 שנה. ואח"כ בו' שנים אחרים, לוקח המחצית תחתון של ת"ת דאמא עם המוחין שבו, ונעשים בו מוחין מקיפים. וכפ"ז נמצא, כי ל"מ דצל"ם, הם שיעור ב' שלישים תחתונים דת"ת דאמא. ואז נשלם ל-20 שנה, ונמצא, כי כבר לקח כל פרצוף התבונה כולו, אבל איננו רק מחצית פרצוף אמא עילאה.

כמו שאמא עילאה נחלקת לב' פרצופים, בינה ותבונה, כן אבא עילאה נחלק לב' פרצופים חכמה ויש"ס. וכמו שלקח ז"א מ-13 עד 20 מוחין דאמא הפנימיים ומקיפים בפרצוף התבונה, שכולו מחצית פרצוף דאמא, כמו כן לקח ג"כ מוחין דאבא פנימיים ומקיפין בפרצוף יש"ס, שכולו מחצית פרצוף דאבא.

נמצא, ז"א בקטנות לקח מוחין פנימיים ומקיפים מחיצוניות ישסו"ת. ובגדלות לקח מוחין פנימיים ומקיפים מפנימיות ישסו"ת. ואח"כ חוזר ז"א לקטנות וגדלות יותר עליונים, פרצוף חו"ב, חצאין העליונים דאו"א, מחזה שלהם ולמעלה. ולכן הקטנות והגדלות א' מכנים נה"י דאו"א. והקטנות והגדלות ב' מכנים חג"ת דאו"א.

סדר הגדלת ז"א. כשנולד ז"א בקטנותו, עד היותו גדול בן י"ג שנים. בקטנות מוחין דקטנות, הלבושים והכלים דנה"י דאמא, שבתוכם מתלבשים הלבושים דנה"י דאבא. כולם נכנסים בז"א מוחין דקטנות, עד היותו גדול י"ג שנים ומעלה.

ואמנם הלבושים דנה"י דאמא בקטנות, הם שמות של אלהים, כי בינה נקראת אלהים. ובפרט באחוריים דנה"י דאמא, הלבושים חיצונים דנה"י דאמא, המוחין דקטנות. ולפי שנה"י דאבא באים מלבושים תוך נה"י דאמא, ומתגלים בז"א ע"י הבינה, לכן גם הלבושים דנה"י דאבא נקרא מוחין דאלהים.

בגדלות דז"א הלבושים דנה"י דאמא יותר פנימיים, והם שמות אהי"ה, כי במוח הדעת, שהוא היסוד דאמא, 10 דמים, והם 10 שמות אהיה באחוריים שלהם. ועד"ז גם גו"ה יהיו אהי"ה.

נמצא, בגלות מצרים מתגלים 10 דמים, שהם הלבושים בגדלות. כי בקטנות לבושים נקראים אלהים, כי בבינה יש שם אהי"ה ושם אלהים.

ואח"כ בא גדלות דז"א, בן י"ג שנה, ונכנסים בו מוחין פנימיים דהויות תוך הלבושים דנה"י דאמא, משמות אהיה. ועד"ז מוחין פנימיים דהויות תוך לבושים דנה"י דאבא. והם צל"ם, והם אות צ' דצל"ם.

אח"כ בו' שנים נכנסים ז' מקיפים דמוחין דגדלות, אותיות ל"מ דצל"ם, שחשבונו ז', ואז ז"א בן 20 שנה ויכול לישא וליתן בנכסי אביו אפילו בקרקעות. ומוחין פנימיים ומקיפים כאחד ונקרא זמן גדלות א'.

קטנות א' התחתון, מנה"י דאמא, בחינת תבונה, נקרא אלהים, דין. אמנם לבוש דנצח אלהים במילוי יודין, כי קו ימין יודין, קו החכמה, י'. ולבוש הוד אלהים דמילוי ההין, כי קו שמאל בינה, ה'. לבוש היסוד אלהים דמילוי אלפין, כי קו האמצעי הוא קו הדעת, הנקרא אלף. וסימנם: יה"א יודין ההין אלפין. **אלקיים - אכדט"ם.** קטנות ב' העליון,

מחג"ת דאמא, בבינה, אין הדינים מתגלים כמו בתבונה, לכן נקרא אכדט"ם, שהוא חילוף אלהים באבג"ד, מתחלף באותיות שלפניו. אין אות לפני אות אלף, ולכן לא יכולה להתחלף. אבל ל' מתחלפת בכ' שלפניה. ה' - בד' שלפניה. י' - בט' שלפניה. ס' שתומה - במ' פתוחה שלפניה. ולפי שאי אפשר להשאר פתוחה בסוף מילה, לכן נכתבת שתומה.

אכדט"ם יותר רחמים ופנימי משם אלהים, כי הוא מאותיות הקודמות לאותיות אלהים. ואם היה מתחלף באותיות המאוחרות לשם אלהים, במוכ"ן, היה יותר דין וחיצון משם אלהים.

עוד סיבה ב': שאלהים דין, תמורתו יהיה רחמים. משא"כ ההויה רחמים, בהתחלפו מורה על הדין, שתמורת הרחמים. לפי אכדט"ם נקראת הבינה בכל מקום אלהים חיים. לבושים דנה"י דגדלות א', או דחג"ת דגדלות ב', שמות אהיה: אהיה דיודין בנצח, דאלפין בהוד, דההין ביסוד.

לבושי הגדלות. מוחין הפנימיים מתלבשים בתוכם, כולם הם הויות, ואין בהם שינוי. כי בקטנות א' או ב' אין לז"א מוחין אחרים, זולת לבושים דחיצוניות דנה"י דאמא, או דחג"ת דאמא. ואלו הלבושים הם המוחין דז"א בקטנות א' או ב'. לכן יש חילוק בשמות לבושים דנה"י לשמות לבושים דחג"ת, כי אלו אלהים ואלו אכדט"ם. אבל בגדלות דז"א א' או ב', אינן פנימיות דנה"י דאמא או דחג"ת דאמא, אמנם הם טיפות מוחין ממש, הנמשכים ממוחין דז"א ממש בזווג, ואין ביניהם שינוי בין גדלות א' לב', וכולם הויות. אבל

לפי שחז"ב מחזה דאו"א ולמעלה, ושם חג"ת שלהם. ונמצא, כי אחר 20 שנה ז"א עולה ולוקח חיצוניות, או"א חז"ב, מוחין פנימיים ומקיפים. ואז נקרא קטנות ב' דז"א. ואח"כ עולה ולוקח פנימיות חז"ב מוחין פנימיים ומקיפים. ואז נקרא גדלות ב' דז"א.

ב' מיני קטנות וב' מיני גדלות בישוס"ת ובחז"ב. וכולם בב' פרצופים דאו"א. ואז ז"א, בן בכור, יורש מקום או"א עליונים, ונקרא זקן ואינו בחור, לפי שעלה למדרגה חז"ב העליונים, הנקראים זקנים. ואח"כ חוזר ז"א לעלות בא"א, בדיקנא עילאה שלו בתפלת מנחת שבת. ומשם אין עוד עליה אחרת אל ז"א, כי שם תכלית עלייתו. עליות ז"א מקטנות עד סוף תכלית נרמו בפרקי אבות, בן ה' שנים למקרא ועד בן מאה כאלו מת ועבר מן העולם. כל אלו המדרגות הם עליות ז"א, ממדרגה א' עד מדרגה אחרונה.

כלל: שנוולד ז"א, יש לו קטנות א', לקח לבושים וכלים מחיצוניות דישוס"ת, שנעשים לו מוחין פנימיים ומקיפים, אלו המוחין קורים נה"י דאבא ונה"י דאמא. ואח"כ בגדלות א' לוקח מוחין פנימיים מנה"י דאו"א, שהם פנימיות ישוס"ת.

אח"כ לוקח לבושים וחיצוניות מחז"ב עילאין, שנעשים לו מוחין פנימיים ומקיפים דקטנות ב'. אלו המוחין קורים חג"ת דאו"א. אח"כ לוקח גדלות ב' והם פנימיות המוחין מחז"ב, קורים חג"ת דאו"א בפנימיות. אח"כ עולה בדיקנא דא"א.

המוחין פנימיים דקטנות א' הם חיצוניות ישוס"ת, מן החזה ולמטה, הנקרא נה"י צ' דצלם. והמקיפים שלהם דקטנות הם חיצוניות דישוס"ת, מן החזה ולמעלה, ב' מקיפים, חג"ת וחב"ד שלהם, ל"מ דצל"ם.

אח"כ גדלות א', פנימיות המוחין דנה"י דישוס"ת, מחזה ולמטה, ב' המקיפים שלהם, הוא פנימיות ישוס"ת, מחזה ולמעלה, חג"ת וחב"ד. ועד"ז פעם ב', קטנות וגדלות הב', בפרצופי חז"ב עילאין.

אה"נ, שגם הם באים מלובשין, תוך נה"י או דחג"ת דאמא מפנימיות. אבל כיון שיש מוחין בתוכם, נקראים על שם המוחין, היות, ולא על שם לבושין.

דרוש ג - יציאת מצרים ופסח

היניקה, נגלו בו כל הו"ק, ותגדלי: כנגד גדלות ראשון, ותבואי בעדי עדיים: קטנות השני, שהוא שם אכדט"ם. שדים נכונו: כנגד חג"ת גדלות שני.

מלת פסח. תבונה היא נה"י דאימא, בינה הוא חג"ת. ראש דתבונה בסיום נה"י דבינה, ונכללים יחד בפרצוף אחד, הנקרא אמא, נקראת הבינה, חג"ת דאמא, התחלת מקום הגדלות השני דו"א, הניתוסף עתה בליל פסח, משא"כ בשאר לילי יו"ט ושבתות, הוא במקום הפה דתבונה, שבג"ר שבה. וזהו לשון פסח: פ"ה ס"ח. כי שם הוא הפה של התבונה ולכן צריך להרבות בספור יציאת מצרים.

אומרים הלל גמור בליל פסח, כי המוחין עד תכלית גדלות שני דו"א הנכנסים בתוכו בליל פסח. והם מתקיימים בו כל הלילה וכל יום א' דפסח, ולכן אומרים הלל גמור ביום א' של פסח.

הלל בשאר לילי יו"ט לא גמור. ואח"כ מסתלקים לגמרי כמתחלה, ואחר כך חוזרים ליכנס בסדר המדרגות, מיום ב' של פסח עד ג' יום של ספירת העומר, חג השבועות. ולכן אין אומרים בשאר ימי הפסח הלל גמור, כי לסבת אחיות החיצונים בז"א בתכלית תוקף אחיותם, הוצרך להגדל בפ"א כל המדרגות של הגדלתו, כדי שיתבטלו החיצונים. ואחר שנתבטל, הוחזר הדבר לטבעו, ליגדל בסדר הגדלתו, מדרגה אחר מדרגה.

בליל פסח זיווג עליון מסטרא דלעילא, ולא מסטרא דילן. בשאר יו"ט נכנסין המוחין בסדר המדרגות, ולכן נעשה הזווג העליון ע"י תפלותינו ומעשינו. אבל בליל פסח הוגדל ז"א שלא כדרך טבע, כי לא היה יכולת בידינו ע"י תפלותינו להגדילו ברגע אחד תכלית ההגדלה, אלא ברחמי המאציל,

בגלות מצרים חיצונים נאחזים בקדושה, עד שחזר ז"א למדרגה הגרוע ג'ג'ג'. ועלה רצון ה' להוציא ז"א בלידה ממעי אמו, ולהגדילו בתכלית הגדלות, שע"ז תתבטל אחיות החיצונים, מרוב הארותיו של עתה, ולא הספיק במה שיתגדל גדלות הראשון בלבד, שהוא שאר ימים טובים, שעליית זו"ן רק לתבונה, כי שם אהיה במילוי יודין, בבינה, והויה דס"ג בתבונה. ולכן י"ט בגי' ע"ג, הויה דס"ג עם עשר אותיות.

זה נעשה מאליו. אבל אח"כ ע"י תפילותינו עולים לחו"ב עילאין. אבל בליל פסח גדל ז"א אפילו גדלות ב', שהוא חו"ב עילאין, ולא עוד, אלא שליל פסח גדולה מליל שבת. כי בליל שבת ז"א עולה לגדלות א', ל' דמקיפים דצלם. ואפילו המקיף מ' דצלם, אין בליל שבת. אבל בליל פסח יש לו בגדלות ב' חו"ב עילאין.

מעלת ליל פסח משאר יו"ט ושבתות:

בהם ז"א עולה מדרגה אחר מדרגה בכל תפלה. אבל בליל פסח עולה ז"א כל המדרגות בפעם אחד עד גדלות הב'.

יתרון לשבת מליל פסח: בשבת במנחה

עולה עד דיקנא דא"א. בליל פסח עולה עד חו"ב עילאין, כדי שיתבטלו החיצוניות מלהתאחו בו, בהיותו גדל בפ"א, תכלית כל מדרגות ההגדלה והעליה. ביציאת מצרים גדל ז"א בתכלית מדרגות גדולתו בפעם אחד, עד שגדל עד חג"ת דאו"א, שהם חו"ב עילאין. ושם בחג"ת מקום הדדים, גדלות א' דנה"י וגדלות ב' דחג"ת.

גדלות ב' הם שלשה שמות אכדט"ם שבחג"ת, שכ"א בגי' ע"ד. מקום ג' שמות אכדט"ם בחג"ת, מקום הדדים והשדיי.

או אפשר לפרש, ותרבי: כנגד קטנות א', כי בתחלה בסוד העיבור, היה בבחי' ג' כלילן בג', ועתה בקטנות ראשון, שהוא זמן

פסח, אשר הגדיל ז"א ברגע אחד כל ההגדלות ההם, נפסקו הדמים ההם, ונתבטלה אחיזת החיצונים בז"א ובנוקבא. לכן נטהרה, ולא צריכה למנות ז' נקיים, כי נטהרה לפי שעה, שלא כדרך טבע. אבל אחר יום א' של פסח נסתלקו המוחין, וחזרו החיצונים להתאחו בדמים, אבל לא אחיזה גמורה כבתחלה. ולפי כניסת מוחין בסדר המדרגות, כך סדר ביטול אחיזת החיצונים, בהמשך ימי ספירת העומר, שהוא ענין ספירת ז' נקיים. ואז נטהרה מטומאתה, ונגמרה להטהר בחג השבועות, ואז חזרת להודווג עמו. אבל איך שאר ימי הפסח נקרא יום טוב, שעדיין לא נטהרה מטומאתה עד חג השבועות, וגם שבתות ור"ה, אשר בין פסח לעצרת?

שעשה נס הגדול, שלא כדרך טבע אלא מאליו.

איסור הזווג בליל פסח. משא"כ בשאר הי"ט מצות, כי ע"י התחתון נעשה הזווג העליון. אבל בליל פסח אין הזווג העליון. **ספירת העומר.** ספירת ז' ימי נקיים, כדי שתטהר האשה העליונה לבעלה, בחג השבועות. אבל כיון שהיה זווג עליון בליל פסח, יצאת מחלאת טומאה של גלות מצרים, ונטהרה לבעלה, ונדווגה עמו, איך חזרת אחר הזווג ההוא לספור ימי נקיים?

אבל טומאה הזאת נמשכת מה' דמים טומאה, שקבלה בגלות מצרים, מלבוש הגבורות, מתמצית הנשאר מסיגיה, ולכן צריכה להטהר מאותם הדמים הטמאים, כי אז היו החיצוניות נאחזים בה ג"כ. ובליל

דרוש ד' - החמץ והשאור

ומשארית הם הנקבה. לאה עומדת באחורי המוחין דז"א, ויונקת משם מוחין שבה. הארה ממוחין דאבא ללאה נקראת מחמצת נוקבא. הארה ממוחין דאמא ללאה נקראת משארית נוקבא. מלת מחמצת ממילה חמץ. מלת משארית ממילה שאור. מחמצת אותיות חמץ תם. משארית אותיות שאר תם. ויעקב איש תם, בעלה דלאה. מדת ימי, מדת: ת"ם ד'. מוחין של חמץ המאירין בלאה, הנקראת ת"ם, נקראים מחמצת. והמוחין של שא"ר, המאירין בלאה, הנקראת ת"ם, נקראים משארית. מכאן בזכר: לא יאכל חמץ, שאור לא ימצא בבתים. ובנוקבא: כל מחמצת לא תאכלו. **המהלך ד' אמות בא"י.** ד' בחינות כולם נקראים לאה. ב' ממוחין דאבא, ב' ממוחין דאמא. ב' ממוחין אבא: א' נדבקת ביסוד דאבא, שבדעת ז"א. ב' נדבקת ביסוד דאמא, שבדעת דז"א. ב' ממוחין אמא: א' נדבקת ביסוד דאמא. ב' עומדת בחוץ באחורי ז"א, מן החזה ולמעלה, עד כנגד מות הדעת דז"א. נמצא, כי ג' בחינות דלאה בפנים תוך ז"א. ובהינה ד' בחוץ לז"א, ואפשר שיתאחו בה

ב' מוחין בז"א: צלם דאמא, צלם דאבא. זה בתוך זה.

חמץ במוחין דאבא. שאור במוחין דאמא. דינים דאמא יותר תקיפים, כדמיון השאור חזק מחמץ, כי שאור מחמיץ לאחרים. לסיבה יתר אחיזת החיצונים בשאור, שהם מוחין דאמא מדאבא, שהוא חמץ.

שאור חסר ו'. ש' כנגד דחכמה דאמא, אלהים דידוין, בגי' ש'. ר' כנגד בינה דאמא, אלהים בריבוע, בגי' ר'. מוח בינה יותר דין ממוח חכמה, לכן הוא אחורים דאלהים. א' כנגד מוח הדעת דאמא, אלהים במילוי אלפין, לכן א' רומזת על היות מילוי באלפין, אבל מוח הזה גרוע מבי' המוחין האחרים, לכן לא ניכר בו חשבון מילוי, רק הוראת מילוי, שהוא באלפין. נמצא, מלת שאר כללות ג' מוחין דז"א מאמא, ומוחין אלו מקטנות. וחמץ במוחין מאבא.

עץ הדעת טו"ר, יסוד דאמא שבדעת דז"א, נפסק בחוזה, ושם מתגלה, ומקום אחיזה לחיצונים. חמץ ושאור זכרים, כי הם מוחין דז"א מאבא ואמא. ובהיותם עדיין בתוכו, יש קצת אחיזה אל הדינין. אמנם מחמצת

ועי"כ יש יכולת לחיצונים להתאחו בה. אבל רחל יושבת תחת החזה, אשר שם האורות הם מגולים, ודומים לאור השמש היוצא מנרתקו, שאין העין רעה של החיצונים יכולה להסתכל שם.

הטעם ג', למה רחל עם ז"א עומדים אב"א, ולא פנים לאחור דו"א. כי לאה עומדת במקום עליון, למעלה מן רחל, אין החיצונים נאחזים בה הרבה, ואנו רוצים לתת להם קצת אחיזה, דאם לא כן בלע המות לנצה, והקליפות צורך גבוה הם בעולמות, כמ"ש, והנה טוב מאד, שטוב מלאך החיים ומאוד זה מלאך המות. ולכן פני לאה עומד כנגד אחורי ז"א, ואחורי לאה נשארים בגילוי, כדי לתת אחיזה לחיצונים שיקחו חלקם. ואין אנו יריאים שיתאחו בהם מאד, להיותה במקום עליון.

ואמנם רחל, עקרת הבית, עיקרו של בית, פרצוף בפ"ע, ככל שאר הפרצופים, והיא נוקבא אמיתית דו"א, אין רוצים שיתאחו בה החיצונים. ועומדת למטה מלאה, ואם יתאחו בה, תהיה אחיזתם יותר גדולה מאד, ותתגבר הרשעה, ותשחית העולם כולו. ולסיבה זו עשה המאציל, שיעמדו ז"ן אב"א, ורוח רעה לא תעבור ביניהם, כי אין להם מקום להדבק בבחי' הפנים, אלא באחוריים.

והנה אחוריה דבוקים באחורי ז"א, ואין להם מקום לכנס ולהתאחו שם. וכל זה הוא בתחילת בנינה, שעדיין הלבנה פגומה. אבל אחר שתמלא הלבנה, ויתמתקו הדינין שבה, ותנסר בסוד הנסירה, ויושם בשר תחתינה, שהם בחי' החסד והרחמים, אז חוזרים היא וז"א פב"פ, ומדווגים, ואין פחד מן החיצונים, כי אין להם יכולת להתאחו באחורים שלו ושלה, אף אם הם בגילוי, כיון שכבר נתקנו ונתמתקו הדינין שבהם.

ובזה יתבאר הטעם הג', כי כיון שלאה אחוריה מגולים תמיד, כי פניה פונים באחורי ז"א, לכן אנו יריאים שמא יתאחו באחוריה הקליפות, בו' ימי הפסח, ותחמיץ דיניה, בחמיץ, ולכן היא מתבטלת באלו

החיצונים, לכן נקראת זאת החיצונית משארת, שאר תם. כי היא לאה, הנמשכת ממוחין דאמא, הנקראים שאר כנוכר. ויש בה דינים רבים: אם להיותה ממוחין דאמא, ואם להיותה בחוץ. לכן יש פחד שלא יתאחו בה חיצונים, וצריכה שימור גדול מחיצונים.

לכן ב' בחינות: מצה שמורה, מצה שאינה שמורה. כי לאה ב' של אבא, העומדת בפנים, תמיד שמורה מן החיצונים, ואינה מחמצת, כי אין החיצונים יכולים ליגע בה. אבל לאה הב' של אמא, העומדת חוץ לז"א, נקראת מצה שאינה שמורה מעצמה, להיותה בחוץ, ולכן צריך ליהדר בה, שלא תחמיץ, ויתאחו בה החיצונים, ומה שהיתה נקראת תם, תחזור להתהפך לאותיות מ"ת, המורות על אחיזת החיצונים, הנקראים מות.

השימור, שתחזור הארותיה ליכנס בפנים תוך ז"א, ולא תשאר בחוץ כל ז' ימי הפסח. כל כוונת ליל פסח בבחינת רחל ולא בלאה. לפי שלאה מתבטלת בפסח ונכנסת בפנים, כדי שלא יינקו החיצוניות ממנה. וכיון שנעשה השימור בו' ימי הפסח, ונתבטלה אחיזת החיצוניות בלאה, היא נשמרת מאליה מכאן ואילך כל ימות השנה, ואין חשש בעמדה בחוץ, ולכן לא נצטוינו על אכילת חמץ או שאור, אלא בו' ימי הפסח.

לאה מתבטלת בו' ימי הפסח, ונכנסים מוחין שלה בפנים בו"א. בהכנסה בפנים, אין להם מקום לעמוד שם למעלה, והם יורדים דרך פנימיות, תוך הגרון דו"א, עד למטה בו"א בחזה שלו, ושם יוצאות באחורי החזה, ונכנסין בראש רחל, העומדות שם אב"א עם ז"א.

ובתחלה צריך לתת טעם, למה נזהרנו, שלא יצאו אלו ההארות אל לאה, מפחד אחיזת החיצונים, ואין אנו חוששים עתה בצאתם אל רחל. והטעם הוא, לסכות רבות, כי אין החיצונים נאחזים ברחל כמו בלאה. לפי שלאה אינה פרצוף בפ"ע, כשאר הפרצופים שבאצילות, אבל היא אחוריים דאמא, שנפלו למטה בעת ביטול מלכי אדום. גם לאה עומדת במקום האורות המכוסים,

ב"ן הקדקד של רחל, כי קדקד בגי' ד"פ ב"ן.

האופן הא'. התחברות:

חכמה וחכמה - נקרא בן חכם,

חסדים וחסדים - נקרא תם,

גבורה וגבורה, דינים בדינים - נקרא בן רשע,

בינה ובינה, דינים אלא לא תקיפים - נקרא בן שאינו יודע לשאול.

האופן הב'. הכל הה"ג. התחברות גבורת החסד דלאה עם גבורת החסד דרחל, נקרא בן חכם, שהם ב' הויות מב' גבורות, ששתיהן בחי' חסדים שבגבות, והם בגי' ב"ן.

התחברות גבורת הגבורות דלאה בגבורת הגבורות דרחל, נקרא בן רשע.

התחברות גבורה הת"ת דרחל בגבורת הת"ת דלאה, נקרא בן תם.

התחברות ב' גבורות האחרות דנו"ה דרחל, שהם כמו אחד בגבורת נו"ה דלאה, שגם הם כמו אחד, נעשות בן שאינו יודע לשאל.

ב' בחי' אלו הנוספות ברחל עתה, א"מ היוצא מפה דו"א, ושארית האור היורד דרך פנימיות עד ראש רחל, תוספת לרחל בליל פסח, שאין לה בשום זמן אחר, כי עתה לוקחת חלקה וחלק לאה בבת א'.

הימים, וההארות שלה יורדות בראש רחל, העומדת אב"א עם ז"א, שאין החיצונים יכולים להתאחו באחוריה, ומכ"ש בפניה. ואעפ"י שמקום החיצונים כנגד פניה של רחל, אינם יכולים להתאחו שם.

הארות של לאה הנכנסות בראש רחל. יורדים בפנימיות גרון דו"א, נחלק לב'. כי תחלת הגרון צר, מתבקע ונעשה הפה דו"א, ויוצא משם הבל, היוצא מהפה, ונעשה או"מ לרחל. ושאר האורות נכנסים שם, ויורדים בפנים עד החוזה, ומשם יוצאים ונותנים לרחל, ונכנסין בראשה.

פסח: פ"ה ס"ח, או"מ היוצא בשיחה מן הפה. אמנם הבחי' הב', היורדת עד החוזה, ומשם נתנים בראש רחל, הנה אז בלי ספק שנכפלין המוחין דרחל, וזהו סוד ג"כ ד' כוסות, בליל א' של פסח, שהכונה הוא לשתות אלו האורות של המוחין דלאה, שירדו בפנים דרך הגרון, עד מקום ראש רחל, ושם יכנסו בראשה.

כנגד ד' בנים דברה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול. ב"ן בגי' ב' הויות פשוטות. עתה יש לה ד' בנים, ד' מוחין כפולים, ד' שלה, וד' של לאה. ח' הויות, שהם ד' בנים, כל מוח כלול מב' הויות, שהוא ב"ן א'. ואלו ד"פ

דרוש ה' - גלות מצרים ופרעה

ובצאת ישראל ממצרים, ממצר הגרון, ונתפשטו למטה בגוף, אז נפסקו הדמים, ולא יוכלו פרעה ומצרים לינק מהם, ואז החסדים והגבורות שהיו בתחילה בגרון, ירדו ונתפשטו למטה בגופא דו"א.

נמצא, ליל פסח במוחין דקטנות, ג"פ אלהים: דיודין בחכמה, דההין בבינה, דאלפין בדעת. אבל א' בציור יו"י הוא בחסדים. א' בציור יוד הוא בגבורות.

מצה - שתי מוחין חו"ב, ואע"פ של קטנות, אין אחיזה לקליפה. ונקרא מצה שמורה, כי שמורה ממוזיקים, כמ"ש, ליל שמורים הוא לה'. לכן מצה בגי' ע"ב ס"ג,

בגלות מצרים חזר ז"א לקטנות, ונסתלקו ממנו המוחין דגדלות, ואז היו מתפשטים בו רק ה"ח וה"ג דקטנות, שהם ה' דמים טהורים וה' דמים טמאים שבאשה. עשר הויות, ה"ח וה"ג מאבא, ועשר אהי"ה הם אחוריים, העולים דם, הם עשר דמים, ה"ח וה"ג מאמא. ואז פרעה, העורף ומצרים, מצד הגרון, יונקים משם, בהיות החסדים והגבורות ההם בגרון. וזמ"ש, מתבוססת בדמיך, מ"ת בוססת. שהקליפה, הנקראת מת, אבי אבות הטומאה, דרגת המות, היתה בוססת ונאחזת בדמיך שבגרון, ב' דמיך, דמים טהורים ודמים טמאים.

דקטנות דו"א. וצריך לבער אותם מקודם הפסה, כדי שלא יתאחזו בהם החיצונים. **ד' כוסות של ליל פסח** כנגד ג' אלהים

במילוייהם, כי כוס בגי' אלהים. כוס א'. כנגד אלהים דיודין שבמות החכמה. ולפי שהחכמה נקרא קדש, לכן הקידוש של ליל פסח נאמר על הכוס א'. כוס ב'. כנגד אלהים דההין שבמות בינה. ולכן בו נזכר ההגדה, של סיפור יציאת מצרים. בכח נ' שערי בינה יצאו ישראל ממצרים. גם הסיפור בבינה, בגרון, הנקרא קול עילאה.

כוס ג' וד'. כנגד חסדים וגבורות, שניהם אלהים במילוי אלפין. כוס ג' בחסידים צורת יו"ו. כוס ד' בגבורות צורת יו"ד. שניהם כלולים יחד במות הדעת, לכן בין ג' לד' לא ישתה.

מרור. בגי' מו"ת, דינים, שצריך לטחון וללעוס בשיניים, כדי למתק המרירות שבהם. בלע מרור לא יצא, כי צריך למתק הדינים שבו.

חרוסת. זכר לטיט, לאה, שצריכים למתק הדינים שבה. י' שבין ט' וט', עולה לכאן ולכאן, ט"י י"ט, מילוי ההויה דאלפין, שעולה י"ט, ובגי' חו"ה, וב"פ י"ט הם לאה ורחל.

שהם חו"ב, שתי המוחין. אבל שלשה מצות, כי באות ה' דשם אלהים ג' ציורים: ד"ו, ד"י, וו"ו. כנגד ציור ד"י - אנו בוצעים המצה העליונה, להמוציא שיעור כזית, שהוא י' שלימה. וכזית מן המצה הפרוסה, שהיא ד'. כנגד ציור ד"ו - אנו בוצעים מצה האמצעית לב', שהחלק הא' גדול, כנגד הו', והחלק הב' יותר קטן, כנגד ד'. כנגד ציור וו"ו - אנו עושים זכר למקדש כהלל, כנגד שלשה וו"ו במצה שלישית, וגם כורך שלשה דברים: בשר הפסה, ומצה, ומרור.

ואמנם מוח הדעת, החיצונים מתאחזים בחסדים וגבורות אשר בו. ולכן נאסרו בחמץ והשאור, כי החמץ הוא בחסדים, והשאור אשר חימוצו יותר קשה, הוא בגבורות, כי שם מתאחזים יותר.

והנה שאר הוא חסר ו', והוא אלהים של הגבורות דקטנות במילוי יודין, הוא ש' מן שא"ר. והאחוריים פשוטים שלו, הם ר' מן שאר. וכללות השם עצמו, שהוא אלהים כפשוטו הוא א' מן שאר. ימי הפסה זמן היניקת ז"א, אינו נגדל עד חג השבועות, לכן נצטוינו שלא יראה בפסח לא חמץ ולא שאור, כדי שלא יינקו החיצונים מחו"ג

דרוש ו' - סדר ליל פסח

הוא מוח הדעת כנודע, כי הנה ד' מוחין: חכמה בנצה. ובינה בהוד. וחסדים וגבורות ביסוד. החסדים והגבורות הם מוח א', הנקרא דעת, אלא שנחלק לב' עטרין אלו. ונמצא, כי ביסוד דקטנות א', אשר ביארנו שהוא אלהים דאלפין שבו, הנה יש בו ב' בחינות: כי החסדים שם אלהים דאלפין שבו, צריך לצייר אות א' של המילוי דאות הא דאלהים, שתהיה בציור יו"י, כזה יו"י. אבל הגבורות שם האלהים שבהם, צריך לצייר אות הא' דמילוי הא שבו, בציור יוד, כזה א. כמבואר אצלינו, ענין ב' הציורים אלו בהרבה מקומות, וכנזכר בס"ה

בליל פסח נכנסים בז"א מוחין דקטנות א', וגדלות א', וקטנות ב', וגדלות ב'. יש מוחין מצד אבא, ומוחין מצד אימא. ובכל בחי' מהם, קטנות וגדלות. המוחין דאבא מתלבשים תוך המוחין דאימא. המוחין דאבא - המצה, בחכמה. מוחין דאימא ד' כוסות יין. קטנות הא' הנכנס בתחילה - אלהים דמילוי יודין בנצה, ואלהים דההין בהוד, ואלהים דאלפין ביסוד, וסימנם: יה"א. אח"כ נכנס גדלות הא', הו"ה דע"ב דיודין, בנצה. והויה דס"ג, בהוד. והו"ה דמ"ה דאלפין, ביסוד. אבל צריך שתדע ענין א' בבחי' היסוד,

בגימטריא ע"ה, ע"ד מ"ש בחסדים, כנ"ל ששמעתי. אח"כ נכנס הגדלות הב', והוא ממש כדרך גדלות הא'.

והנה אם אלו המוחין היו נכנסין בסדר המדרגות כשאר הזמנים, ודאי שהיו נכנסין על הסדר הנזכר, והיינו מכוונים בהם, כל מדרגה ומדרגה בפני עצמה. אמנם עתה אינם נכנסים אלא ביחד. פי' הענין: כי קו הימין, שהוא מוח החכמה דאימא, נכנס יחד, בכל בחי' קטנות וגדלות א', וקטנות וגדלות ב'. וקו השמאל נכנס יחד, אח"כ בכל בחי'. וקו האמצעי נכנס אח"כ ביחד בכל בחי'. בכוס א' תכוון אל קו ימין, מוח החכמה שבז"א מצד אמא. וקו זה נכנס ראשון לכולם, ולכן על כוס זה אומרים קידוש, כי קדש בחכמה. הראוי שיכנס הקטנות א' דחכמה, גדלות א', קטנות ב', גדלות ב'. כי בתחילה נכנסים נה"י דאמא - קטנות ב', ואחריו נכנסים חג"ת דאמא - גדלות ב'. אבל לפי שהקטנות א' דין גמור, ובו נאחזים החיצונים, כוותינו בליל פסח להשביט החמץ, אחיזת החיצונים בקטנות דאלהים, הנקרא חמץ ושאר, כי לולי היות הרחמים מתגברים בלילה הזו בתכלית, לא היו נגאלים כלל.

לכן לא נכנס קטנות א' בתחילה, אלא נכנס גדלות א', אח"כ קטנות ב', גדלות ב', ואז שנתבטלה אחיזת החיצונים, מגדלות א' וב', שהם רחמים גמורים, ואפילו קטנות ב', לא דין אלא רחמים, אלהים חיים, אין החיצונים ואלהים אחרים נאחזים שם. ואז נכנס קטנות א' אחרון, כי אז אין חשש לאחיזת הקליפות, מאור הגדול דגדלות א' וב' שנכנסו כבר.

בכוס א' - נכנס גדלות א', קטנות ב', גדלות ב' דחכמה מאמא. האמנם גדלות הא', דרכו ליכנס תמיד מאליו, כשאר לילי יו"ט ושבת, ואין צורך לכוין בו על הכוס. ולכן מה שצריך לכוין בכונת כוס א', הוא קטנות ב' וגדלות ב'. ותכוון כי מכ"ש שכבר נכנס בתחילה גדלות הא'.

סדר כונת כוס א': תכוון בתחילה

ובתיקונים. והטעם הוא כי יו"ד התחתונה של צורת אלף, בהיותה צורת הווד, היא זכר, כנגד החסד. ובהיותה צורת ד', היא נקבה, כנגד הגבורה כנודע. כי הד' רומזת למלכות.

ואמנם בסוד דגדלות הוא שינוי אחר, כי החסדים הם הוי"ה דמ"ה דאלפין. והגבורות הם הוי"ה דב"ן דהיין.

ואח"כ נכנס קטנות ב', והוא שם אכדט"ם, בנה"י. אבל השינוי שבהם הוא, כי שם אכדט"ם שבנצח, תכוון בו בבחי' ה' אותיות עצמם בלבד, שהם חילוף ה' אותיות אלהים כנ"ל. ושם אכדט"ם שבהוד, תכוון בו בבחי' היותו נחלק לב' חלקים, והם: א"ם ג"ל. ר"ל: כי ב' אותיותיו הראשונים והאחרונים, שהם אותיות א"ם, אינם מתחלפות, כי כך הם עצמם בשם אלהים, ולמטה בענין ל"ג לעומר נתבאר טעם נכון, כי זה מורה כי אותיות כד"ט, נתחלפו לרחמים יותר מאותיות א"ם וע"ש. וג' אותיות אמצעיות שהם כד"ט, העולים בגימטריא ג"ל, הם מתחלפות באותיות לה"י דאלהים. ושם אכדט"ם שביסוד, תכוון בו בבחי' מספר וחשבון אותיותיו, שעולה מספרו ע"ד, כמבואר אצלינו בדרוש רפ"ח ניצוצין, ענין המדרגות של אורות עליונים, ומה הפרש יש בין האותיות בצורתם, ובין האותיות במספרם ובחשבונם וע"ש.

ביסוד יש שינוי בין החסדים ובין הגבורות כדמיון הקטנות הא', והגדלות הא', וזה עניינו. כי בשם אכדט"ם של החסד, תכוון כי עם הכולל שלו הוא בגימטריא ע"ה, והוא רומז אל ג"פ יב"ק, שהם ג' יהודים וחיבורים של הוי"ה אלהים העולים יב"ק. וג' ההיות ההם, וג' אלהים ההם, כולם יהיו במילוי אלפין. וכאשר תמנה במספר האותיות בהיותם במילוייהם, הם ס"ט אותיות, ועם כללות הו' שמות, הרי ע"ה כמנין אכדט"ם ע"ה.

ובשם אכדט"ם של הגבורות, תכוון בחשבון הפשוט בלבד, שהוא בגימטריא ע"ד. ולהיותם גבורות גרועות מן החסדים, אין אנו מוסיפין בהם הכללות, להיותו

כרפס מביאים כדי שישאלו התינוקות, למה לפני לחם אוכלים ירקות? תינוקות רמז לקטנות א', תמהים, איך נכנס קטנות א', אכילת הכרפס, שלא כסדר, אחר שכבר נכנס גדלות א' וקטנות ב' וגדלות ב' בכוס של הקידוש?

מה נשתנה הלילה הזה - שבכל הלילות אין אנו מטבילין? תירוץ שעבדים היינו לפרעה. וכדי שלא ישלטו החיצונים, הוצרך להקדים כניסת הגדלות לפני קטנות הא'. כוס ב' - מוח בינה מצד אמא, כוונות שוות לכוונות כוס א', רק כוס א' מוח חכמה דאמא, וכוס ב', מוח בינה דאמא. תכוון לפי סדר:

בקטנות א' דמוח הבינה דאמא נכנס בכרפס, עכ"ז תכוון בו, שהוא אלהים דמילוי ההין.

בגדלות א', הוא הויה במילוי ס"ג. לקטנות ב', שהוא בחינת הכלי והלבוש של המוח דבינה, שם אכדט"ם אלא בהתחלקותו לב' חלקים. א"ם, ג"ל. בכל שאר הפרטים, תכוון ע"ד מ"ש בכוס הא'.

תכוון אל גדלות הב', הויה במילו ס"ג. מגיד וסיפור יציאת מצרים. שם פסח הוא פ"ה ס"ח.

רחצה. רחיצה הב' י"ה, ע"ד שברחיצה הא', אלא ששם י"ה כונה אל י"ה דהוי"ה דס"ג.

מוציא מצה: מוחין דאמא נכנסים ע"י ד' כוסות היין, לפי שהיין המשמה, הוא באמא. גם כוס בגי' אלהים, להורות על אמא, שדינים מתעריין. אבל המוחין דאבא נרמזים באכילת מצה, הנקרא לחם, כי לחם בגי' ג' הויות. ההויה באבא, אלהים באמא. ב' המוחין דאבא מגדלות א', כבר נכנסו מאליהן, כענין ב' הכוסות הא'. ואמנם הקטנות הא' דאבא, לא נכנס לסיבה הנ"ל, כי אינו יכול לנכנס בראשונה, לפי שהוא דינין גמורים, עד שיכנס גדלות הב'. כי כן קטנות הא' דאמא, לא נכנס עד שנכנס גדלות ב' דאימא. ונמצא, כי עתה באכילת

לקטנות ב', ענין הכוס בעצמו, יד האוחזת בו בחינת מעשה. תכוון ה' אצבעות יד ימינך, שעליהם יושב הכוס, הם קטנות ב', כלים והלבושים דחג"ת דאמא, הנכנסים עתה בז"א. תכוון שנכנס גדלות א'. תכוון שכוס בגי' אלהים, קטנות ב', אמנם בתמורתו שם אכדט"ם. וה' אצבעות יד ימינך הם ה' אותיות אכדט"ם.

ה' אצבעות הם קטנות הא', הכוס הוא קטנות הב'. כם במוחין דקטנות עצמות וכלים, שהם האורות שבתוכם, הנקראים מוחין, והכלים שהם הלבושים שלהם. הכלי הוא הכוס. המוחין יין שבכוס. ג"כ שם אכדט"ם, כי יין בגי' ע', ואם תחברוהו עם חמשה אצבעות האוחזים בו, עם הכולל כמנין אכדט"ם עם הכולל.

וגדלות הב', נכנס על ידי הדיבור, ועל ידי הכוונה, של ברכת הקידוש וברכת היין. ולכן תכוון בהויות שבברכות אלו, שהם הויה דע"ב דמילוי יודין, כי מילוי יודין הוא במוח החכמה כנודע. והרי ביארנו מילת קדש. אח"כ ורחץ, והוא ענין הרחיצה הא'. והנה הכוונה של הרחיצה, היא בשם של י"ה במילואו, כי שם י"ה, הוא סוד המוחין כנודע. ותכוון ב"ה במילוי ע"ב דיודין, כזה: יו"ד ה"י. וזהו כוונת הרחיצה זו של אחר הקידוש.

כרפס - אחר שנכנסו גדלות א', קטנות ב', גדלות ב' דמוח חכמה מצד אמא, בכוס יין הקידוש. חיצונים נסתלקו אחיותם, ויכול לנכנס קטנות א', אע"פ שהוא דין קשה. מילת כרפס בגי' ש"ס, שם אלהים במילוי יודין, ש'. שתמלא שין = בגי' כרפס. והוא הקטנות א' דמוח חכמה, שבנצח דאמא. ותכוון, שגם כל שאר הקטנות א' דמוח בינה ודעת מאמא גם נכנסים יחד עם קטנות דמוח החכמה. ונמצא, כי אין שינוי רק במוח החכמה, שנכנס קטנות א' אחר גדולתו ב'. אבל במוח הבינה ודעת נכנס קטנות א' שלהם, טרם יכנסו הגדלות א' שלהם, והם נכנסים כסדרן ממש, ואין השינוי אלא במוח החכמה.

אבל ו' קטנה, שאין בה ראש. ולכן לפעמים נציירה בצורת יוד, בהיותה בצד החכמה, כי ו' שבתוך ה' היא ז"א, שבהיותו תוך החכמה צורת י', טיפת מוח החכמה. ובהיותו בבינה נעשה ו', מורת העיבור שבתוכה, ו' הוא ו"ק. ובהיותו בדעת, הוא התפשטות אמא בתוך ז"א, הנקרא דעת, מוחין שבו, ומתפשטת בג' קוים שבו. לכן צורת ה' ג' ווים, והדעת קו אמצעי, שצורתו ו'.

שלשה המצות. מצה א' הויה דע"ב, מוח חכמה. לא נחלקת לב' פרוסות, כי היא כנגד החכמה, הנקרא י', אות א' שלימה. **מצה ב'** הויה דס"ג, מוח בינה. נחלקת לב' פרוסות, חציה לאכילת מצה, וחציה לאפיקומן, לפי שהבינה נקראת אות ה', ונחלקת לציור ב' אותיות, ד' על ו'. ולכן נפרסת לשתי פרוסות, שהם ז"ן, בהיותם תוך הבינה. כי הבינה נקראת ה', ונוקבא ד' של ה'. וז"א ו' של ה'. שבעיבור מתחברים ונעשים אות ה'. ולכן נחלקת: וחציה, שצורתה ו', מניחים לאפיקומן. וחציה, שצורתה ד', כנגד נוקבא, מחברים עם החכמה, שהיא מצה הא' השלימה, ומברכים עליהם המוציא, ואכילת מצה. המוציא כנגד השלימה, ואכילת מצה כנגד הפרוסה. הפרוסה כנגד ד' של ה', אומרים הא לחמא עניא.

בתחלה צורתה ה' של הא לחמא עניא. ואחר כך נפרסת ונעשה לחמא עניא, הפרוסה, כי אות ד' לשון ד"ל ועני. כי מה שהיתה אות ה', נעשית לחמא עניא, אות ד'. והנה בהתחברו עם המצה השלימה, שהיא אות י', נעשו שתיים די. הפרוסה ד' והשלמה י', שהיא שלימה ב' ספירותיה. פרוסה צריכים לחבר עם השלימה, או השלמה נקראת די. נתבאר: הציור הב', דו במצה הב', טרם שנפרסה. והציור הא', די, נרמו בהתחברות השלימה עם הפרוסה. והציור הג', ג' ווים, נרמו במצה התחתונה, כי עמה הם ג' מצות, כמנין שלשה ווים. הרי נכנסו כל המוחין דגדלות ב' וקטנות א' דאבא בשלשה המצות. **הא לחמא עניא:** ה"ת שבשם, הנקראת

מצה, צריך לכוין בקטנות הא' דמצד אבא, ובגדלות הב' דמצד אבא. ואמנם קטנות הב' דמצד אבא, גם הוא נכנס עתה, אבל לא קבלתי ממורי ז"ל, זולתי כוונות קטנות א', וגדלות ב'.

מצה בגי' הויה דע"ב דיודין, והויה דס"ג. והם ב' מוחין חו"ב מצד אבא דגדלות ב', הנכנס קודם הקטנות הא'. ואלו ב' המצות העליונה והאמצעית. המצה התחתונה היא מוח הדעת מצד אבא דגדלות ב'. אח"כ תכוון בקטנות א'. המצה העליונה - אלהים דיודין, חכמה דקטנות א' דאבא. המצה אמצעית - אלהים דההין, בינה. המצה התחתונה - אלהים דאלפין דעת. בגדלות הכוונה שלהם בחשבון אותיות מצה ע"ב וס"ג. בקטנות לכוון, איך נרמזים ג' אלהים בג' המצות. כוונתם מחולקת כפי ציור אותיותיהם: כאשר יש כמה שמות וכולם שוים, ואין ביניהם חילוק ושינוי, רק באות א' מהם, א"צ לכוין, רק באותה האות לבדה, אשר נפל בה השינוי. והנה ג' אלהים הנו', כולם שוים, ואין ביניהם שנוי, אלא באות ה' בלבד, כי אות ה' זה של אלהים, בהיותה בחכמה, היא במילוי יוד: ה"י. ובהיותה בבינה, מילויה ה"ה. ובהיותה בדעת, מלויה ה"א.

ועד"ז ג"כ אנו מכונים עתה, בשנוי ג' שמות אלו של שם אלהים, בג' מיני ציורים שיש באות ה"א. ולפי שאלו האלהים, הם בחי' קטנות א', וגם שהם מבחי' מוחין דאבא, לכן אין אנו מכוונים בהם השינוי המילויין שבהם, רק בשינוי ציורי אות ה"א הפשוטה עצמה שבשם אלהים, ובבחי' ציורה, יוכר ההפרש שיש בין אלהים דחכמה, לאלהים דבינה, או דדעת. כי הנה יש זמן, שאלו האלהים אינם ממולאים, אלא פשוטים, וא"א להכיר איזהו בחכמה, ואיזהו בבינה, ואיזהו בדעת, אלא ע"י שינוי ציורים האלו כמו שזכר.

וזה עניינה: הנה אות ה' דאלהים דחכמה, ציורה וצורתה ד"י. ושל הבינה דו. ושל הדעת ג' ווים. כי צורת אות ה' היא ד' על ו'.

כי אדנ"י במילואו תרע"א. וכאשר תסיר פשוטו, שהוא ס"ה, מנין אדנ"י לרחל, ישאר מילוי שבג"י רו"ת, אל לאה. והם אותיות רו"ת שבחרוסת, בחינת לאה. וב' אותיות ס"ח שבחרוסת הנשארים, הם מוחין דו"א, הנקראים חיי המלך, הם שלשה שמות אהיה הויה אהיה. הכונה להמשיך החיים ממוחין דו"א ללאה, הנקראת רו"ת, כדי שיתמתקו דינים.

מרור - בגי' מו"ת, דינים המרים, שבהם נאחזים הקליפות, הנקראים מו"ת. ולמתקה ע"י המשכת החיים, שהם ס"ח. לכן צריך להרגיש טעם מר, ואם בלעו לא יצא ידי חובתו, עד שילעסנו בשיניו. כי ע"י טחינת השיניים, מתמתקים ומתדקדקים כחות הדין שבה, ע"י ל"ב שיניים.

ב' כוסות האחרות - ב' מוחין מצד אבא, חו"ג, הנקרא יחד מוח דעת. לכן אלו ב' כוסות לא מפרידים, לשתות כוס אחר ביניהם. לכן בין ג' לד' לא ישתה. כוונה לכלול ב' יחד. כוס א' - חסדים שבדעת. קטנות א' - אלהים דמילוי אלפין. אבל צורת האלף שבמילוי אות ההא דאלהים, בצורת יו"י. וגדלות א' - הוא הויה דמ"ה דאלפין. קטנות ב' - שם אכדט"ם בגי' ע"ד. וגדלות הב' -

הויה דמ"ה דאלפין. כוס אחרון. קטנות א' אלהים דמילוי אלפין, אלא שצורת א' שבמילוי הה"א, צורת יו"ד, כזה א. וגדלות א' הויה דב"ן דההין. וקטנות ב' אכדט"ם בחשבונו ע"ד. והגדלות ב' הו"י"ה דב"ן דההין. אמנם אתה תחבר ב' הכוונות יחד בכוס א'. ואח"כ תכוון שתיהם בכוס ב'. והסיבה לכלול אותם יחד זכר ונקבה. ויש חילוק בקטנות ב' בין החסדים לגבורות בשם אכדט"ם, כי זה חשבונו ע"ה, ג"פ יב"ק. וזה חשבונו ע"ד.

לחם עוני, בחסרון הלבנה, כשאין היסוד העליון מקבל שפע, נקרא עני. ה' יש שני ציורים, ד"ו ד"י. שמקבל מת"ת, שהוא ו', יצטייר בה ד"ו. וכאשר תקבל מיסוד בלי השפעה מת"ת, או היא לחם עוני, ויצטייר ד"י. וז"ש, **די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים.**

ולפי שיסוד הוא כל, לכן אומרים, כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסה. שהיסוד העליון, שהיה עני ורעב ללחם, ולא היה מקבל מת"ת, ייתי עתה ויכול, וידווג עם מלכות, בטיפה היורדת מהמות דרך חוט השדרה, ת"ת, בדעת. וכאשר יתעורר ברית קדש לזווג, יקדמו הזווגים בפה העליון, בפה ס"ח. וזהו ייתי ויפסה.

בח"ל, אין זווג, כי אם בא"י. וז"ש, השתא הכא בלי זווג, לשנה הבאה בארעא דישראל, וידווג המלך עם א"י העליונה. וזהו כנגד כל דכפין ייתי ויכול, שהוא הזווג. ובא"י העליונה כאשר יהיה הזווג, יהיו הנשיקים מצד הבינה, מקום החירות. וז"ש אח"כ, השתא הכא עבדי, לשנה הבאה בארעא דישראל בני חורין.

מרור כורך. חרוסת. בליל פסח זווג עם רחל. ועכ"ז צריכים להמתיק הדינים שבלאה, אע"פ שאין הזווג עמה. וזה נעשה ע"י טיבול המרור בחרוסת, אשר מלת חרוסת חיבור רו"ת ס"ח. נוקבא דו"א בכללותה נקראת אדנ"י, נחלקת ל: לאה ורחל, שלא נכללות יחד. לאה כולה דינים, לפי שהיא אחוריים דאמא עילאה, לכן שם אדנ"י מתחלק בהם לב': אדנ"י בפשוטו ברחל. ובמילואו הוא בלאה, לפי שמלוי בגי' אלקי"ם, דין, לכן ניתן ללאה.